YYY
YURT
KİTAP-YAYIN

alevilik

ALEVİLİĞİN KAYNAĞI

EZDAN DİNİ

ÜNSAL ÖZTÜRK

YAZAR ÜZERİNE

Ünsal Öztürk 1957 doğumludur ve Alevi'dir. Orman mühendisidir. 1983 yılında 12 Eylül yönetimi tarafından sakıncalı bulunarak görevine son verilmiştir...

Yurt Kitap-Yayın'ın sahibidir. Alevilerin Büyük Sırrı, "Gizli Bilgilerin Sahipleri" ve Aleviler ile "Alevi Tarih Yazımında Skandal" (Hamza Aksüt-Ünsal Öztürk-Hasan Harmancı) adlı çalışmaları bulunmaktadır.

Aleviliğin Kaynağı
EZDAN DİNİ
© Ünsal Öztürk

© Yurt Kitap-Yayın, 2015

Yurt Kitap-Yayın 273
ISBN 978-605-5290-21-4
Mart 2015, Ankara

Kapak Tasarım
Ali İmren
(Kapak genel tasarım Serdar Toka)

Sözkesen Matbaacılık, Ankara
Sertifika No: 13268

Yurt Kitap-Yayın
Konur Sokak 26/6
Bakanlıklar/ANKARA
Tel: 0.312. 417 35 49
Fax: 0.312. 425 36 40
Sertifika No: 16451
e-mail: yurtkitap@yurtkitap.com
www.yurtkitap.com

ALEVİLİĞİN KAYNAĞI

EZDAN DİNİ

ÜNSAL ÖZTÜRK

alevilik

YURT

İÇİNDEKİLER

Önsöz 13

GİRİŞ

İttihatçıların Öncesi Olmayan Tezi:
Ötüken'den, Altay Dağlarından... 19

BİRİNCİ BÖLÜM
"MATERYALİST RUHÇU HOCA" ESAT KORKMAZ

İki İttihatçı: Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz 25
Çifte Ruhlu Esat Korkmaz 25
"Nejat Ağabey, Ben Senin Yeni Donunum" 27
"Ruhun Kulağı..." 31
"Uzayın Kuşu... Nesnelleşmeye Gebe Kalır" 32
Esat Korkmaz ve Alevilerin Şifresi 34
Sünni Esat Korkmaz'dan Ortodoks Melikoff'a
Alevi Dardan İndirme Erkanı! Don'dan Don'a! 37
İnançsız "Pir" Esat Korkmaz 42
Esat Korkmaz: "Kanıma Dokunuyor" 44
Esat Korkmaz'ın "Doğum Günü Erkanı" Orta Oyunu 48
Eğer Bir Gün... 52
Devrimcilere... 53
"Kutsal Metinler" Alevileri İçsel Yolculuğa Çıkartamaz 54
Zahir Sure Bizden, Batıni Yorumu da
"Tasavufçu" Esat Korkmaz Yapsın! 56
Sahih Hadis: Üç Talakla Boşanma 58
Esat Korkmaz ve "Dayılanma Duygusu" 61
Esat Korkmaz Nasıl İbadet Edecek? 65
Nejat Birdoğan-Esat Korkmaz:
"Atatürk İlkelerinden Ödün Vermeyen Devrimci Kişilik" 67

Nejat Birdoğan Türk-İslamcıdır 74
"Devrim Hizmetlerinde Görevli Atatürkçü"
Nejat Birdoğan-Esat Korkmaz 75
İncelenmeye Değer Kişi: Esat Korkmaz 78
Orta Asyacı Şamanist Esat Korkmaz 80
İttihatçı Senarist Esat Korkmaz 84
Esat Korkmaz: Cemin Toplumsal Kökeni Orta Asya 93
Alevilerin "Tanrısı" Orta Asya Tanrısı 95

İKİNCİ BÖLÜM
NEJAT BİRDOĞAN

Arap Soyuna Karşı Olmak
"Demokratik Alevi Hareketi"Ni Çürütmüştür 103
Nejat Birdoğan'a Övgü Dizen Yazarlar 106
"Alevilerin Bilinçli Kesimi" 110
Pir Sultan'ın İnancı ve Direnci Nedir? 113
Nejat Birdoğan'a Övgüye Başka Örnek 119
"Örgütçü" Nejat Birdoğan 123
İttihatçıların Kurgusu Nejat Birdoğan
Tarafından Güncellenmiştir 123
Nejat Birdoğan Karslı Değil Erzurumludur 125
"Bizim Türkmen Oğuzların Gök Tanrı Şaman Dini!" 129
Maniheizm'de Din Adamlığı Babadan Oğula Geçermiş! 132
"Babadan Oğula Geçen Din Adamlığı"nın Kökeni Neresiymiş?
Orta Asya'nın Kambaar'ı Ali'nin Kamberi Olmuş! 138
İslam Konusunda Birbirini Tutmayan Düşünceler 141
Nejat Birdoğan "Alevilik İslam Dışıdır" Derken
"Arap Dışıdır" Demek İstemektedir 142
Ali Göktürklerin Tanrısı İmiş! 146
Temuçin'in Musahibi Camoka ve Zerdüştlükteki Sırat Köprüsü 148
Hacı Bektaş Hacc'a Neden Gitmiş? 153
"Yürüyen Kültür Sarayı: Alevilik" 155

Alevilik "Arap Kökeni"nden Değil
Altaylardan-Ötüken Ormanlarından Geldi! 155
Nejat Birdoğan: Aleviliğin Hoca
Ahmet Yesevi'den Öncesi De Var 158
Ötüken'den Horasan'a 161
Oğuzlar: Ulu Toplum 163
Ey Ulu Türk! Atanı, Ceddini Tanı! 164
Atalarımız "Cem Olup" Yağma Planlardı 166
Türklük ve Şeyhlik 168
Bismi Seek! Seek'in Adıyla! 170
"Samah" Da Orta Asya'dan!
Türkler Bir Topun Üzerinde Tek Ayakla Dönerlerdi! 173
Kurbanda Kemik Kırılır Mı Kırılmaz Mı? 175
Hacı Bektaş: Ey Türk Titre ve Kendine Dön 177
Anadolu'nun Pirler Tarafından Türkleştirilmesi! 182
Asyalı Göçmen Türk ve Kopuzu-Şaman Kopuzu Yere Çalardı! 187
Orta Asya Türk'ü Araplar 188
Kürtler de Türktür! 191
Mezarlık: Alevi Ocaklarının Oluşumu! 193
Bektaşi Ululari: Jandarmalar 197
"Yürüyen Hızır Ocağı!" 198
"Alevilik İslam Dışıdır" Diyen İslamcı: Nejat Birdoğan 203
Türkler ve Ehlibeyt Soyu 209
Alevilik ve Kuran 210
Kutsal Sayılar ve Nejat Birdoğan 212

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MANİHEİZM

Maniheizm 219
Düalist Bir Din Maniheizm 220
Maniheizm'de Zaman 222
Maniheizm'de Bitkilerin ve Hayvanların Oluşumu 225

Maniheizm'de İnsanın Oluşumu
Karanlık Kralının Mezar Kararı 226
Maniheizm'de Adem İle Havva 227
Maniheizm ve Son 228
Mani Dininde Gruplar 228
Maniheizm ve Seyfi Cengiz Çevirileri 230
Seyfi Cengiz Eleştirisi 250

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İTTİHAT ve TERAKKİ'NİN HOCASI ZİYA GÖKALP TAKİPÇİSİ NEJAT BİRDOĞAN

Türkçü İdeolog Ziya Gökalp 259
Halkların İncelenme Yıllarının Saptanması 261
Türkçülüğün Yeniden İnşasına Katkıda Bulunanlar 266
Türkçülere İlham Kaynağı: Turan Şiiri 268
Ziya Gökalp Türk Mü Kürt Mü? 272
Ötüken Ülkesi 273
"Alageyik" 275
"Türk'ün Tekbiri: Açtık Cihadı/Allahu Ekber" 275
"La-İlahe İlla'llah!" 276
"Yoldan Çıkan Halkı İslam Edelim" 277
"Bir Elde Yasamız Bir Elde Kur'an" Osman Gazi Kurultay'da 279
"Yüce Türk Tanrısı!" 281
"Türkistan'da Neler Oldu?.." 286
"Bir Ülke Ki Mektebinde Türkçe Kur'an Okunur" 292
Ziya Gökalp ve Arapça Farsça Karşıtlığı 294
Yeni Türk Milletinin İnşası 297
"Soyum Türklük, Soy Büyüğüm Hünkarım..." 301
Uzaklardaki Türk Toplulukları
Kendi Dilini Konuşursa Ne Olacak? 302
"Osmanlı Sınıfı-Türk Sınıfı" ve "Kızılbaşlığın" Ortaya Çıkışı! 307
Yusuf Akçura'dan Ziya Gökalp'e Türkçülük 311

BEŞİNCİ BÖLÜM
BAHA SAİD ve DİĞERLERİ İSTİHBARATÇI "ARAŞTIRMACI-BİLİM ADAMLARI"

İstihbaratçı Baha Said 315
"Baha Sait Raporunu Gereken Yerlere Sunmuştur" 316
İttihatçıların Tezi: Alevilik ve Bektaşilik Şamanizme Dayanır ve Türk'tür 318
Baha Said'in Değerlendirilmesi 321
Zafer Yolunda Maddi-Manevi Yağma ve Talan 329
Karışık İşler: Zerdüşt Mü Oğuzlardan Aldı, Oğuzlar Mı Zerdüşt'ten Aldı 330
Alevi Ocaklarının Temeli Türklerin Aile Ocağıymış 331
Baha Said'in Cami Mescit Anlayışı 334
Baha Said: Çelim Almak 338
Herkes Türk'tür Gerisi Akidedir 340
Büyük Ezdan Dininin Parçası Aleviler Üzerindeki "Ezidiliğin Saltanatının Batması ve Tepelenmesi" 342
Ocaklar Hacı Bektaş Ocağı'ndan Neden Ayrılmış? 346
Baha Said Hacıbektaş Çelebilerine "Düzme Çelebiler" Diyor 349
Saf Kan Türkler 352
Baha Said ve Arap Aleviler 354
Baha Said Alevi Arapları Mezheplere Bölüyor 358
Baha Said'in Hacı Bektaş Manipülasyonu 362
Baha Said'in Seyyid Alerjisi 367
Baha Said'den Fazlullah Hurufi'ye Hakaretler 370
Habil Adem-Dr Friç 371

ALTINCI BÖLÜM
İSTİHBARATCILARIN ESKİ-YENİ HEDEFİ: PİRLİK KURUMU-OCAKLAR

Temel Hedef: Ocaklar 375
Kaynak Yayınlarından Yayımlanan İki Kitap 376

"Fesat Akımı: Babailer, Bektaşiler,
Kızılbaşlar, Tahtacılar, Çepinler..." 379
"Dojik Baba-Tacik Sultan" 380
Azaz-Zaza 381
"Cahil Seyitler" 382
"Azılı Bir Haydut Alişer" 383
Dersim Türkçesi: "Şekar" 385
"Cahilce Hainee İnan: Babalar, Dedeler ve Seyyitler" 386
"Dersim'in Baş Belası Seyit" 387
"Dersim'in Bugünkü Dini" 388
"Seyit Denen Cahil, Tembel, Haris Bir Sürü" 389
"Dilenci Seyit Afaroz Ediyor" 390
Alevilere İftira 391
Kadınları Evlerinde Alıkoyan Seyitler 392
"Cumhuriyetin Yıkıp Çökerttiği Manevi Dersim" 393
"Bu Irz Düşmanı, Hak Düşmanı ve Şeref Düşmanı Sefil Seyitler". 394
"Açıkgöz Seyit Halkı Soyuyor" 394
"Haraççı Barkini Seyitleri" 395
"Dersim'in Karanlık Vicdanında Bir Ur,
Ocak Söndüren Seyit Rıza" 396
"Soygunculuk" 398
Naşit Hakkı Uluğ Dersim Halkının Nasıl Kurtaracak 398
Dersim'in Ev Hayatı Orta Asya'dan 398
Bir Yatakta... Tüm Aile 399
"Dersim'in Ünlü Cadısı" 400
Rakı, Esrar ve Dersim 400
"Dersimle İlgili İsabetli Görüşler" 401
Türkiye Cumhuriyeti'nin "Dersim Halkını Kurtarma Faaliyeti" 402
"Dersim Bir Çıbandır" 402
"Laik Devletin Görevi" 403
"Seyit Dersim'e Niçin Musallat Olmuştur" 403

"Rezalethane..." 405
Bir Kasabalının Seyit Rıza ve Aleviler İçin Yaptığı İftiralar... 405
"Dersim'in Önce Tırnaklarını Sökmeli" 406
Nejat Birdoğan'ın Kaynak Kişisi Hasan Reşit Tankut'un İftiraları. 408
Ziya Gökalp'in "Alevi-Bektaşi" Kavramı ve Veliyettin Ulusoy 418
Dergahının Yerini Bilmeyen Veliyettin Ulusoy 424
Pirleri Tasfiyeye Çalışan Nejat Birdoğan 430
Can Talip Canan Pirdir 437
Bir Kere Daha Türkçülük 442

YEDİNCİ BÖLÜM
İSHAK OLAYI

Şeyh İshak 449
"Bilim İnsanları" Sultanları Karıştırmış 457
Şeyh Ahmet Nasıl Ahmet Yesevi Oldu? 465

SEKİZİNCİ BÖLÜM
TACÜ'L ARİFİN EBU'L VEFA

Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa Kimdir? 469
Türkçülerin Tezlerini Tekrarlayan Bir Kürt: Mehmet Bayrak 483
Mehmet Bayrak: Daha Önce Yayımladığı Kendi Kitaplarından Kopyala Yapıştır Yöntemiyle "Yeni Kitap" Yazan Yazar 492
Ebu'l Vefa Seyyiddir 498
Ebu'l Vefa Kürtler Arasında Doğup Büyümüştür 506
Ebu'l Vefa İle Şeyh Şenbeki Arasındaki İlişki 507
Ahmet Yaşar Ocak'ın Akıllara Durgunluk Veren Tahrifatı 512
Ebul Vefa İmam Soyluların Mürşididir 520
Semah İlk Kez Kürtler Arasında Tespit Edilmiştir 524
Şeyh Adi'yi Hakkari'ye Gönderen Ebu'l Vefa'dır 527
Ebu'l Vefa'nın Cenazesini Şeyh Adi Yıkamış ve Kefenlemiştir 529

DOKUZUNCU BÖLÜM
KÜRTLERE HAKARET EDEN YAZARLAR

Türkçü İrene Melikoff 539
Melikoff: Köpekler!.. 540
Melikoff: "Bana Dersim'e Gitme Deniyordu" 542
Melikoff ve "Alevilikte Kürt Unsuru", "Kürt Ayrılıkçılar" 543
"Koçgiri Aşireti Kürt Mü, Türk Mü?" 552
Erdoğan Çınar: "Aleviliğe Kürt Gömleği
Giydirmek İsteyen Kürtçüler", "Ayrılıkçı Kürtler" 555
Erdoğan Çınar'ın "Göndere Çekilmiş Al Bayrak" Sırrı 564
Erdoğan Çınar ve Köle Sahibi Luvi Alevileri 566
Erdoğan Çınar'ın Kramer'in Kitabını Tahrif Etmesi 569
Sinan Meydan ve Erdoğan Çınar Heyecan Heyecan Üstüne 579
Sinan Meydan, Erdoğan Çınar'ı Hala Mu'cu Sanıyor 591
Ara İstasyon Olan Şamanlığın Türkçüler Tarafından Reddi 594

SONSÖZ

Aleviliğin Bağlı Olduğu "Büyük Ezdan Dini" Tanınmalıdır 597
Ezdaniliğin Coğrafyası 600
Kökenlerine Göre Aleviler 602
Ezdaniliğin Ünlü Erenleri Yukarı Mezopotamyalıdır 603
Duazdeh İmam 605

Kitapta Yer Alan Kişiler Hakkında 607
Kaynakça 619

ÖNSÖZ

1900 yılının başlarında Ziya Gökalp'in yönlendirdiği İttihat ve Terakki yeni "Oğuzistan" tezini uygulamaya koymak için Baha Said'i görevlendirdi ve Alevilerle ilgili istihbarat yaptırdı. Bu tezin savunucularına göre Anadolu'ya gelen Türkler Orta Asya'dan, Ötüken Ormanlarından yola çıkmışlardı. Yürüye yürüye ulaştıkları İran-Afganistan tarafındaki Horasan'dan sonra Anadolu'ya gelmişlerdi.

Bu, yeni bir teoriydi. Öncesi yoktu. Teoriyi oluşturan bir kadro vardı. Prof. Dr. Ahmet Taşgın'a göre bu kadro şu kişilerden oluşmaktadır: "Hilmi Ziya Ülken, Baha Said, Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Yusuf Ziya Yörükan, Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu, Abdülkadir İnan, Abdülbaki Gölpınarlı, Faruk Sümer, Tahsin Öz..."*

Yeni teze göre "Alevi-Bektaşiler" Orta Asya Türkleriydi, Şaman ve Gök Tanrı inancına sahipti.

Orta Asya'da yerleşik olup Anadolu'da yine yerleşik hayata geçen Türkler Sünni olmuşlardı fakat onlarda da eski dinlerinin belirtileri vardı. Anadolu'ya gelip göçebe olan Türkler ise eski dinlerini gerçekten yaşayan topluluklardı. Özlerini koruyan bu Türkler yolda gelirken parçalar aldıkları Maniheizm, Zerdüştlük, Budizm gibi dinlere, Horasan'da İslam, Anadolu'ya geldiklerinde Hıristiyanlık ve Anadolu'nun eski inançlarını da karıştırarak Alevilik adında yeni bir senkretik yapı elde etmişlerdi.

---

* http://www.academia.edu/6735421/Prof._Dr._Hilmi_Ziya_%C3%9Clken_in_Alevilik-Bekta%C5%9Filik_Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1

"Alevilik-Bektaşilik" literatürünü oluşturanların başında da Ziya Gökalp vardı ki o "Türk-Kürt" ve "Alevi-Bektaşi" ilişkileri konusunda ilk temeli atan kişiydi.

1917'ye yani Sovyetler Birliği'nin kurulduğu yıla kadar Türkçülerin temel tezi Turan ve Kızılelma'ydı. Tezi oluşturan ve pratikleştiren yine Ziya Gökalp'ti. 1930'lu yıllarda Türkçülerin yeni heyecanı ise "Kayıp Kıta Mu" olmuştu.

Her iki tezin ortak noktası aynıydı: Orta Asya'dan göç eden Oğuz Türklüğü...

Her iki tezde de "Anadolu Aleviliği"nin temelinde Türklüğün Şaman ve Göktanrı inancı vardı.

1908 yılından başlayan, 1930'lu yıllarda yeni bir heyecanla sürdürülen, 1938'den sonra gözden düşüp rafa kaldırılan operasyonun, plan-programın aynısı, yaklaşık 30 yıldan fazla bir zamandır, Türk Tarih Tezi, Güneş-Dil Teorisi, Alevi Tarih Tezi, Alevi Güneş-Dil Teorisi yapılarak güncellenmiştir. Aleviliğin ışıkla yani güneşle ilgili olduğu, güneş imparatorluğunun ise Kayıp Kıta Mu'dan geldiği, dolayısıyla Alevilerin Mu'dan geldiği; zihinlerinin bir yerinde Orta Asya ile ilgili soru işareti bulunanlara ise ilk insan Anadolu'da ortaya çıkmıştı, onlara Luvi denilmişti; Luviler ışık insanlarıydı, Aleviydi denilerek resmi ideolojinin Anadoluculuk, Memleketçilik teorisi kabul ettirilmişti. Bütün tezlerin kökünde Türklük, Türkçülük, Türk-İslamcılık vardır.

Orta Asya, Mu, Ma, Luvi gibi yalana dayalı teorilerin kökeninde Kürt düşmanlığı vardır. Kızıl bayrak sallamak isteyen eski devrimciler, Kürtlere karşı çıkmaya, "Ayrılıkçı Kürtler" söylemiyle uyumaya, Ma ve Luvi bayrağı denilerek devleti selamlamaya, devlete karşı durmamaya, saklanmaya ve "gerçeklere sığınmaya" davet edilmiştir.

İttihat ve Terakki, Anadoluculuk-Memleketçilik döneminde ve yeni dönemde operasyon iki hedef tespit edilerek gerçekleştirilmiştir. Birincisi Büyük Ezdan dininin bir parçası olan Alevilerin ana yurdu Yukarı Mezopotamya zihinlerden silinmiş, bütünle ilişkisi kesilmiş, yerine Orta Asya Şamancılık-Göktanrıcılık ve "Anadolu Aleviliği" teorisi konulmuştur.

İkincisi ise Alevilerin ocaklarını ve pirlerini İmam Hüseyin'e ve dolayısıyla İmam Ali'ye bağlamaları reddedilmiştir. İmam Zeynel Abidin ve Musayı Kazım soyundan gelen pirler "İslam içi" hırsız, bedavacı, cahil, dilenci, gerici olarak aşağılanmış ve itibarsızlaştırılmıştır.

Gerek İttihat ve Terakki gerekse Türkiye Cumhuriyeti Alevi pirleri soylarını nereye bağlarsa bağlasın Aleviliğin yaşamasını, Alevilerin ibadet etmesini yani cem yapmasını asla kabul etmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti yaptığı "Devrim Kanunları"yla Aleviliğin ve Alevilerin tamamen dağılmasını, Alevilerin Türk-İslam olmasını, resmi dinin yani Türk Sünniliğinin gereklerini yerine getirmesini emretmiştir. İbadet yeri olarak camiler gösterilmiştir.

Bu konudaki görüşleri Prof. Dr. Orhan Türkdoğan özetlemiştir. Türkdoğan, diğer devlet ideologları gibi Alevileri "Bektaşiler" ve "Aleviler" olmak üzere ikiye bölmüştür: "Aslında, her iki inanç sistemi (tarikat) de tarihi gelişim çizgisi içinde düşünüldüğünde bir çevre hareketidir. Merkezi temsil eden Sünni itikatten bir sapmadır."* demiştir.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan Alevi-Sünni ilişkilerini merkez ve çevre olarak tanımlamıştır. Merkez Sünniliktir ve Alevilik Sünnilikten sapma/uzaklaşmadır. Onların aralarında bir bütünleşme yapmaları için yol gösteren Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Ziya Gökalp'ten başlayan süreci çok güzel özetlemiştir. Ona göre Sünni Hocalarının ve Alevi Dedelerinin Kur'an ve İslam esasları alanında eğitilmeleri ama öncelikle her iki liderin iki sistemin uyum sağlayacağına karar vermesi gerekiyor. "Önemli olan İslam'ın belirleyiciliğidir. Kur'an, Peygamber bu çizginin başlıca temsilcileri oldukları kabul edildikten sonra mesele kalmaz demektir. O vakit Alevilik, Sünniliktir mantıki önermesi veya Sünnilik Aleviliktir tarzındaki düşünce kalıpları ile bir çözüme ulaşılabilir. Yeter ki önceliği peşin yargılar yerine, Allah, Kur'an ve Peygamber çizgisinde belirtmiş olalım."**

---

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 404

** a.g.e., s. 292

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan Alevileri ve Sünnileri Allah, Peygamber ve Kuran etrafında toparlamıştır ve her iki gruba da cami ve diyanet kapılarını göstermiştir. Orhan Türkdoğan'ın İttihatçıların ve Cumhuriyetçilerin de düşüncelerinin özeti aşağıdadır:

"Çevre-merkez modelinde bütünleşme, her iki yönünün birbirine yaklaşımıyla ancak gerçekleşebilir. Çevre (Alevi-Bektaşi) kendisini 'Müslüman' olarak algılamaktadır. Bir insanın Müslüman olabilmesi için: 'Allah'a, Peygamber'e ve Kur'an'a inanması gerekmektedir. Bunun dışında başka bir yol yoktur. İç ve Dış proletaryanın tarihi müdahale ve tuzakları dışlandığı takdirde, bu gerçeği kabul etmeyen hiçbir Alevi insanına rastlamak mümkün değildir. Aksi takdirde, Alevilik bir 'dine mensubiyet' olmaktan çıkar, batıl bir itikat durumuna düşer. Allah'a, Kur'an'a ve Peygamber'e inanan her Müslüman bu çizgide yer almak durumundadır. Bu kimliği taşıyan her Alevi insanı için cami ve Diyanet kapıları açık tutulmalıdır."*

Kısacası Prof. Dr. Orhan Türkdoğan Alevilere Ezdaniliği terk edin, kimliğinizi terk edin, cemi terk edin camiye gelin demektedir.

Yakın dönemin teorik alt yapısını Orhan Türkdoğan, Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan oluşturacaktı. Onların yanına birkaç kişi daha sayacağız. Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan ikilisi özellikle Pir ocaklarının oluşumunda çok kritik bir eren olan Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa'yı, Seyyid olmasına rağmen Türk yapabilmek için Menakıbnamesinden aldıklarını söyledikleri alıntılarda tahrifat yaptı.

Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa'nın babası İmam Zeynel Abidin'in torunu yani Seyyid'dir, anası ise Kürt'tür, ana dili Kürtçedir. Kürdistan'da, Kürtler arasında, Ezdaniler arasında doğup büyümüş ve yetişmiştir. Ahmet Yaşar Ocak, Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa Menakıbnamesi'ni okuduğunu ve Ebu'l Vefa'nın hem babasının hem de annesinin Kürt olduğunun menakıbnamede

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 678

yazılı olduğunu söyleyerek 1978 yılından itibaren gerçekleri kararttı. Ebu'l Vefa'nın Buhara'da eğitim görmesini onun Kürt değil Türk olabileceğine delil gösterdi ve halifelerinden beş kişiden üçünün adlarına ekleme ve çıkarma yaparak, baba Arap anne Kürt olan Ebu'l Vefa'nın Türk olduğunu söyledi. Ahmet Yaşar Ocak bu tahrifatı herhangi bir eserinde değil 1978'de Strasbourg Üniversitesi Inst. d'Etudes Turques'de kabul edilen *"La Révolte de Baba Resul ou la Formation de l'Hétérodoxie Musulmane en Anatolie au XIIIe Siécle"* adlı doktora tezinde yaptı. Doktora tezi Fransızca basılarak dünya literatürüne sokuldu. Dolayısıyla Ahmet Yaşar Ocak uluslararası üniversiteyi ve bilgiyi yanıltmıştır.

Yeni kuşak Alevi insanları devlet ideologlarınca Alevi pirlerine yapılan ağır ithamları ve hakaretleri kabul etti ve Arap düşmanlığı yaparak Aleviliği gönüllü olarak terk etti. Aynı kişiler kendi geleceklerini garanti altına alabilmek, CHP'ye kendilerini göstermek için Alevi derneklerinin yönetimlerinde faaliyet göstermeye başladı. Onlar Türk-İslamcı politikaları güncelleyen kişileri Alevilerin en büyük değerleri diyerek Alevi toplumunun içine soktu, onları övdü ve ödül vererek itibar kazandırdı. Alevi tipolojisinin içinde yeni bir tip, çelişkili, ikiyüzlü insan tipi oluştu. Sosyalist, ateist olduğunu söyleyen bu tür kişiler Alevi topluluğunun karşısına çıkınca ruhların kulağından, kokusundan, buharlaşmasından söz eden idealist insanlara dönüştü.

Elinizdeki kitap, Araplardan kaçayım derken kendilerini Orta Asya'dan gelen Şaman sanan, Aleviliğin değerleriyle savaşan bu tür kişilere de karşı yazılmıştır.

GİRİŞ

İTTİHATÇILARIN ÖNCESİ OLMAYAN TEZİ: ÖTÜKEN'DEN, ALTAY DAĞLARINDAN...

Alevilik, Yukarı Mezopotamya'nın temel kültü büyük Ezdan Dini'nin bir parçasıdır. Ezdan dininin bugünkü parçaları, Ezidiler, Ehli Hakklar (Aleviler, Kakailer, Ali İlahiler, Şabaklar), İsmaililer gibi ad verilen topluluklardır. Büyük çoğunluğu halen Yukarı Mezopotamya'da yaşar. Eski Süryaniler bu dine dahildir.

Türk egemen güçleri önce kendi sınırları içinde kalan parçaya "Anadolu Aleviliği" adını verdi ve etrafını kalın bir çerçeveyle çevirdi, Ezdan dininin diğer parçalarıyla ilişkisini kopardı sonra köklerini Orta Asya'ya, Şamanlığa bağladı. "Anadoluculuk", "Memleketçilik" akımının başlatıcıları da onlardır, yani İttihat ve Terakkicilerdir.

Kızılelmacı, Turancı ideologlar bir senaryo yazdı. Bu senaryoya göre: Orta Asya'daki Ötüken Ormanlarından yola çıkan Şamanist Oğuzlar önce Göktürk devletini, sonra Uygur devletini kurdu, daha sonra İran-Afganistan dolaylarındaki Horasan'a geldi. Şaman ve Göktanrı inancı esas olmak üzere Zerdüşt, Mani, Hindu, Brahma inançlarından aldıkları parçaları yürürken torbalarına doldurmuşlardı. Horasan'da İmam soylularla karşılaştılar. Son durağa gelen Oğuzların göçebeleri Anadolu'daki Hristiyanlık ve yerel inançlar ile torbalarında getirdiklerini Türklükle karıştırdı, yoğurdu ve "Anadolu Aleviliği" adında yeni bir karışım elde etti. Eskinin Şamanları bugünün pirleri oldu ama bir farkla bugünün pirleri Türklüklerini unutmuştu ve kendilerini On İki İmam soylu Arap yani Seyyid san-

maya başlamıştı. Kımız içmeyi bırakmış rakı-şarap içiyorlardı. İttihatçıların, yeni, öncesi olmayan tezi budur.

Her kim ki Aleviliğin temelinde Şamanizm, Göktanrı, Hindu, Brahma, Zerdüşt, Mani... vardır veya "Biz İran Afganistan sınırındaki Horasan'dan geldik" veya "Anadolu Aleviliği" diyorsa Aleviliğe karşıdır, Türkçü'dür ve yukarıdaki karışımı kabul ediyor ve savunuyor demektir.

Alevilerle ilgili proje tek başına oluşturulmadı. Çok büyük bir planlamanın parçası olarak tasarlandı. 1908 yılından sonra Ziya Gökalp'in başında bulunduğu İttihat ve Terakki yönetimi Osmanlıdan arta kalan topraklarda yaşayan halkları inceledi, kimlerin bu topraklarda kalacağına, kimlerin gideceğine karar verdi. Ermeniler, Bulgarlar, Rumlar, Süryaniler, Keldaniler ve Ezidiler Türk ve Müslüman olmadıkları için malları mülkleri ellerinden alındı, yurtlarından sürüldü, soykırıma tabi tutuldu, onların yerine özellikle Balkanlardan getirilen Müslümanlar iskan edildi. Yeni bir Türklük tarifi yapıldı, getirilen Müslümanlar aynı zamanda Türk kabul edildi. Türk-Müslüman nüfusun arasına saçılan soykırım artığı yerli halkların ise neye göre, nasıl yaşayacakları belirlendi. Geriye üzerlerinde asimilasyon uygulanacak olan iki kesim kaldı. Etnik kimlik olarak Kürtler ve dinsel kimlik olarak Ezdaniler yani Aleviler... Ziya Gökalp'in 1915-1919 arası sosyoloji dersleri verdiği İstanbul Darülfünun Sosyoloji Kürsüsü'nde, "Alevi-Bektaşi", "Türk-Kürt" ilişkileri ve asimilasyonun nasıl gerçekleştirileceği çalışıldı. Kürtler Türklüğe, Aleviler Türk-Müslümanlığa, beyaz soykırıma tabi tutuldu. Alevilerin büyük çoğunluğu Kürt olduğu için asimilasyon politikası Kürtler üzerinde uygulanmıştır. Bu politika halen devam etmektedir.

Oluşturulan resmi ideolojiye karşı çıkışlar bastırıldı. Binlerce profesör, doçent, yazar, gazeteci... Ziya Gökalp'in Turancı, Kızılelmacı görüşlerini besledi ve tekrar tekrar üretti. Osmanlı zamanında oluşturulan Turancı ve Kızılelmacı tez Sovyetler Birliği'nin kurulmasından sonra çöktü, onun yerine Türkiye Cumhuriyeti'nde Kayıp Kıta Mu'dan Orta Asya'ya gelen ve oradan dünyaya yayılan Türkler senaryosu yürürlü-

ğe kondu, Türklük heyecanı sürdürüldü. İttihatçıların temel anlayışı değişmemişti. Türkler yine Orta Asya'dan geliyordu ama Orta Asya'ya Mu Kıtasından gelmişlerdi. Şamanist ve Gök Tanrıcı görüşlerin temel kabul edilmesi için Türkçülük genel bir politika olarak körüklendi. Hedef tahtasına Araplar sabitlendi. Arap soyuna ve Arapça diline karşı nefret ve aşağılamayı içeren milliyetçi politikalar her türlü faaliyetin özüne konuldu. Araplara ve Arapçaya karşı oluşturulan nefret o derecede etkili oldu ki Marksist-Leninist olduğunu iddia edenlerin, Komünistlerin, Kürtlerle ilgili düşünce üreten bazı kişilerin bile bilinçaltını Arap karşıtlığı dolayısıyla Türkçülük oluşturdu. "Arap çölleri" deyimi Arapları aşağılamak için kullanıldı. Türkçülük politikası Türk'e göre Müslümanlığı da tarif etti. Artık Türk denildiği zaman Müslümanlık, Müslümanlık denildiği zaman Türklük akla gelmeye başladı.

Mim Kemal Öke şöyle bir diyalog aktarmaktadır:

"Nazmi yataktan doğruldu. Mahcubiyetini kendini yatağa gömerek ifadeye çalışan Karolin'e bakarak...

- Sahii, bu adada bizi kim evlendirir?

Diye mırıldandı. Sonra aklına geldi:

- Şeyhülislam'dan rica ederim.

Yine de kuşkuluydu. İlave etti:

- Ama sen belki...

- Senin için önemliyse Müslüman da olurum.

Dünyalar Nazmi'nin olmuştu sanki...

- Olur musun, olur musun, sahi?

Karolin başını salladı.

- Ya annen?

- Ben onu ikna ederim.

Nazmi giyinmesini bitirmişti.

- Sen Müslüman ol. Ben seni Türkleştiririm. Ondan sonra Türkiye'de yeni bir hayata başlarız."*

...

* Mim Kemal Öke, Kızılelma Sürgündeki Sevda, İrfan Yayınları, Ocak 1993, İstanbul, s. 212

Aleviler üzerindeki plan program Türk olmayan Türkçüler ve Alevi olmayan ancak Alevilere yakın hatta Alevi olduğunu söyleyen kişiler görevlendirilerek oluşturuldu ve uygulandı. En önemli kişi, başında birinci derece görevli Ziya Gökalp'in bulunduğu İttihat ve Terakki'nin görevlendirdiği Baha Said'dir. Baha Said'in topladığı istihbaratlar doğrultusunda oluşturulan politikalar yıllar içinde mükemmelleştirildi, güncellendi. Yıllar içinde Baha Said Ekolü adında bir akım oluşturuldu.

Devlet ideologları bugünlerde Turan, Kızılelma, Mu masalı anlatamıyor. Birkaç kişi dışında savunan yok, onlar da ciddiye alınmıyor ama eskimiş bu tezleri savunan, heyecanla savunan yeni bir kesim var. Bu kesim Alevi toplumundan gelen, özellikle devrimci mücadelede yer bulamayan kişilerden oluşmaktadır.

Bu kitapta Ziya Gökalp, Baha Said, Ahmet Yaşar Ocak, Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz, Naşit Hakkı Uluğ, Hasan Reşit Tankut, Erdoğan Çınar ve İrene Melikoff hakkında değerlendirmeler bulacaksınız. Prof. Dr. Orhan Türkdoğan ve birkaç kişi daha var, onları da yeri geldikçe yazacağız. Bu insanların hepsi aslında aynı kişidir, Türkçü, Orta Asyacı, Anadolucu, Arap-Seyyid karşıtı...

Öncelikle sadece kafa karıştırmakla kalmayıp "örgütçü" olarak da Alevilerin arasında dolaşan ruh ikizleri Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz ile konumuza başlayalım.

BİRİNCİ BÖLÜM

"MATERYALİST RUHÇU HOCA" ESAT KORKMAZ

İKİ İTTİHATÇI:
NEJAT BİRDOĞAN VE ESAT KORKMAZ

Baha Said Ekolü'nün sürdürücüsü Nejat Birdoğan ve onun öğrencisi "devrimci", "materyalist" Esat Korkmaz 1990'lı yıllarda İttihatçı düşünceyi bir kez daha güncelledi. Özellikle Alevi dernek yöneticileri, Nejat Birdoğan'ın Alevi olmadığını bildikleri halde "O Alevi'dir", Esat Korkmaz içinse "asimile olduğunu öğrenmiş Çepni'dir" dediler. Bu ikili Alevilerin aydın, problemleri anlayabilecek en değerli insanlarının kafalarını darmadağın etti, onların dengelerini bozdu, heyecanlarını sıfırladı.

ÇİFTE RUHLU ESAT KORKMAZ

1990 yılından itibaren popüler olan Nejat Birdoğan 3 Mayıs 2001'de öldü. Nejat Birdoğan anısına, Nisan 2008 tarihinde, Alev Yayınları'ndan bir kitap yayımlandı. Kitabı Esat Korkmaz hazırladı. Kitabın adı "Gülyüzlüm Merhaba"dır. Duygu yüklü bir anı kitaptır. Esat Korkmaz bu kitaba yazdığı yazılarda kendini deşifre etti. Zira materyalistler, devrimciler dinsel kavramları kendileri benimsiyormuş gibi yazı yazmaz, düşünce üretmez. Materyalistler dinsel olguları içselleştirmez, anlamaya, anlatmaya, eleştirmeye çalışır.

İnternette yazı yazan bazı kişiler Esat Korkmaz'ın kitap yazmakla yetinmediğini, Sünni olduğunu, bir Alevi pirinden el almadan pirlik yaptığını söyledi. Bunun üzerine Rıza Aydın, "Esat Korkmaz'ı savunmuyorum ama" diyerek bir yazı yazdı. Yazısının bazı çarpıcı bölümleri şöyle:

"... Bir insan hangi ana babadan doğarsa doğsun, aklı yetmeye başlayınca, yani aklı yetip doğruyu yanlıştan ayırt etmeye başlayınca Alevi yoluna girip Alevi olabilir. Bu yüzden Alevi doğulmaz Alevi olunur diyoruz. Bir kişi aklı yetmeye başlayınca Alevi olmaya karar verirse önce ikrar verir Alevi olmak ister sonrada mümkünse bir musahip bulup görgü cemininden geçer. Aslolan Alevi gibi düşünüp, alevi gibi yaşayıp, Alevilerin olduğu safta durabilmektir. ...

Bugün Alevi ulusu olan birçok ozan, Alevi ana babadan doğmuş kişiler değillerdir. ... Hür Şehit, Kaygusuz Abdal, Hilmi Dede Baba, Edip Harabi, Seyrani, Vilayetnamede adı geçen Sait Emre, Şarkışlalı Sefil Selimi, Arnavutluktaki Dede Babalar. Ayrıca Hz. Muhammedin anası ile babası, İmam Ali'nin anası ile babası Alevi değillerdir.

Ben Esat Korkmaz'la bu konuyu vakti zamanında konuştum. Esat'ın büyük büyük dedeleri Alevi iken Sünni olmuşlar, Esat da aklı ermeye başlayıp iyiyi kötüyü birbirinden ayırmaya başlayınca Alevi olmaya karar vermiş. Her şeyden önce, Esat Korkmaz bugün ben Aleviyim diyor, bunu yazdığı kitaplarda, savunuyor. Senin anan kötü kadınmış, sen iyi biri olamazsın der gibi senin baban şuymuş sen Alevi olamazsın demek Aleviliğe ihanet değilse de Aleviliğe ters bir tutumdur; buna kimsenin de hakkı yoktur. Bu konuyu yazmak zorunda kaldığım için utanıyorum. ...

Şimdi bunları Esat'ı savunmak için söylemiyorum, ben bir ilkeyi savunmak için söylüyorum. Esat'ın yaptıklarını değerlendirelim ama onu bir Alevi ana babadan doğan biri yaptığında bu neyse bu da onunla eşdeğerdedir.

Arkadaşlar bu çağda bunu tartıştığımız için inanın utanıyorum.

Esat'ın anasını babasını gündeme getirmeden gelin yazdıklarını yaptıklarını tartışın. O zaman sizleri ciddiye alır dinlerim."*

Rıza Aydın'ın nasıl Alevi olunacağı konusunda bilgisi var. Ancak ikrar verip vermediğini, mümkünse bir musahip bulup

* Rıza Aydın, Peyikçi adlı internet grubuna yazdığı yazı

bulmadığını, pirinin-mürşidinin kim olduğunu, görgü cemine girip görgüden geçip geçmediğini Esat Korkmaz'a sormamıştır.

Alevi iken Sünni olan büyük büyük dedelerin torunu bir kişi ben bundan sonra Alevi olacağım deyince Alevi olabilir mi? Alevilere akıl verebilir mi? Siz filan erkanı şu şekilde değil bu şekilde yapın, ben de size pirlik-mürşitlik yapayım diyebilir mi?

Rıza Aydın yazısının başında "ikrar"dan, "musahiplik"ten, "görgü cemi"nden söz etmiş ancak yazısının sonunda bu kriterleri unutmuştur.

Rıza Aydın, son olarak, "Esat'ın anasını babasını gündeme getirmeden gelin yazdıklarını yaptıklarını tartışın. O zaman sizleri ciddiye alır dinlerim." diyor.

Biz de öyle yapacağız, yazmak durumundayız, mecburuz, ölüm-kalım, varlık-yokluk meselesidir bu.

Esat Korkmaz'ın yazdıkları, yaptıkları ve bizim bunlarla ilgili düşüncelerimiz aşağıdadır:

"NEJAT AĞABEY, BEN SENİN YENİ DONUNUM"

Esat Korkmaz, "Gülyüzlüm Merhaba" adlı kitaba yazdığı Önsöz'de bir idealistin ağzından çıkabilecek kavramlarla şunları söyledi:

"Merhaba Nejat Ağabey, 'Ben senin yeni donunum': Duymuşsundur belki. Aradım aradım; sana uygun bir beden bulmakta zorlandım. 'Beden beden!' diye çığrışların içimi yaktı; 'Ben mihman edeyim bari Ağabeyi', dedim. Seni taşımaya uygun muyum değil miyim bilemem; sunacağız 'yaşam denen büyük öğretmene'; test edecek, geçerli not alırsak, 'beraberiz Ağabey'. Geçerli not almasak da korkma Ağabey; seni 'yalaka bedenlere' bırakmam; en kötü koşulda 'komşuluk yaparız'. Bizi gölgesinde dinlendirecek' bir can da bulduk mu 'muhabbetin dibine vururuz': kuşkun olmasın."*

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 1

Duygu yüklü yazılar yazmak bir kişinin özünü ve yüzünü de ortaya koyar. Örneğin, Esat Korkmaz'ın yazısında yer verdiği "Yalaka", "Muhabbetin dibine vurmak" felsefecilerin değil lümpenlerin kavramlarıdır.

Materyalist bir kişinin ruhla işi olmaz. Nejat Birdoğan'ın "can"ı yani ruhu "beden beden!" diye çığrışıyormuş, Esat Korkmaz bu çığrışmayı duymuş, demek ki Esat Korkmaz "kültürel canları" yani ruhları duyabiliyor ve onlarla konuşabiliyor. Nejat Birdoğan'ın ruhuna uygun bir beden bulamayınca "Ben mihman edeyim bari Ağabeyi" demiş. Kendisinden pek emin de değil, çünkü Nejat Birdoğan çok önemli bir kişi ve ruhunu her adam taşıyamaz. Esat Korkmaz, kendi bedenini ve "kültürel canı"nı yani ruhunu "yaşam denen büyük öğretmene sunacak", eğer geçerli not alabilirse ruhu taşımaya devam edecek. Geçerli notu Esat Korkmaz'a kimin vereceği belli değil. "Yaşam denen büyük öğretmen" de kim, kimlerden oluşuyor?..

Esat Korkmaz bu düşüncelere hazırlığı yıllar önce yapmış, bazı dinlerdeki ruhun beden değiştirmesi anlayışını "düşünce"nin başka bir bedene girmesine indirgemiştir. Ruhun bir bedenden diğer bir bedene geçişini enerji akışı ile açıklamaktadır. Ona göre düşünce veya ruh veya bilinç veya can "ince bir ışık gücü" olarak başka bir bedene geçebiliyor. Tabii bir şartla beden yalaka olmayacak! Esat Korkmaz'ın anladığı Hakk'a yürüme buymuş. Esat Korkmaz'ın şahsında yeni bir "materyalist" akımla karşı karşıya olduğumuzu kabul edebiliriz! Bu düşüncelerini içeren bir parçayı "Anadolu Aleviliği" adlı kitabından alalım:

"Duyulardan çıkan yargılar yanılmalara yol açtığından 'görünen evren'in, ötesinde görünen evren veri alınarak yaratılan görünmeyen düş evreninin 'gerçek' olduğu sanısını yaratır. Oysa görünen evren ve düş evreni gelip geçicidir; gerçek değildir, yani yoktur. Başlangıçtan beri var olan ve yok olmayacak olan tek güç 'düşünce'dir; yokluğu yani görünmeyeni algılamak da varlığı görünüşe çıkarmak da onun içindedir. Düşünce ince bir 'ışık gücü' olduğuna göre tek gerçek sürekli bir akış içindeki 'enerji'dir.

Anadolu Aleviliğinde ölmek yoktur: Ruh, bir bedenden diğer bir bedene taşınmaktadır. Aslında taşınan ruh, bilinç ya da can olarak algılanan bir 'enerji' akışından başka bir şey değildir.

Hakk'a yürüme bu enerjinin bir gövdeden başka bir gövdeye geçişidir; bir gövdenin başka bir gövdedeki enerjiyi alışıdır."*

Nejat Birdoğan'ın ölümünün üzerinden yıllar geçtikten sonra Esat Korkmaz, "Kitap-Yol Rehberi" adlı kitabında "Hakk'a yürüyen" kişiyle ilgili "Cenaze Meydanı" başlıklı bölümde şu sözleri uydurmuştur:

"Daha sonra hizmet sahibi pir sözlerini şöyle sürdürür:

Sevgili canlar, Hakk'a yürüyen bu canımızı dinledik, onu bedensiz bırakmayalım. Bu canımıza beden olamazsak; bedensiz olarak aramızda dolaşır, beden bulmak için kıvranır durur. Ona bu acıyı çektirmeyelim. Soruyorum sizlere; -Bu cana beden olmak istiyor musunuz?

Meydan erenleri; Allah Eyvallah!, der. Pir bu soruyu üç kez yineler, cenaze meydanındaki canlar üç kez yanıtlar."**

Esat Korkmaz'ın bu görüşleri ile Nejat Birdoğan'ın ruhunu veya "kültürel canı"nı kendi bedenine alışı uyumlu görünüyor. Nejat Birdoğan'ın "Hakk'a yürümesi"ni gerçekleştiren Esat Korkmaz'ın ruhları (düşünceyi ya da ışığı) istediği yere yönlendirebilecek kadar yetenekli ve aynı zamanda ruhun bedenlenmesinde yeni çığır açan birisi olduğu da anlaşılıyor. Çünkü dinler ruhun bedenlenmesi konusunda çok kafa yormuşlardır. Bazılarına göre Allah Adem'i balçıktan yaptıktan sonra ruhu onun içine üflemiştir... İkinci yol anadan doğumdur. Üçüncü yolu ise Esat Korkmaz keşfetmiştir.

Ortada kalan Nejat Birdoğan'ın ruhuna Esat Korkmaz'ın anlayışıyla "İnce bir ışık gücü" yani "düşünce" diyebiliriz. Düşünce ortada kalıyor... Esat Korkmaz etrafına bakıyor, bu

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 40-41

** Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 222

düşünceyi yani ruhu hangi bedene yerleştireceğine karar vermeye çalışıyor. Bütün bedenlerin yalaka olduğunu anlıyor. Bedenlerin yalaka olduğunu nasıl anladığını anlatmıyor. Yazısında söz etmediği yargılamayı da yapıyor diyebiliriz (Oysa "Kitap-Yol Rehberi" kitabına yazdığı yazıda sözde hizmet sahibi pir -Esat Korkmaz'ın kendisidir- cemaata üç kere Allah Eyvallah dedirtmesi gerekiyordu. Yani figüranlara sormadan tek başına, bedenlerin yalaka, kendi bedeninin ise yalaka olmadığına karar veriyor).

Türkçede "yalaka beden" diye bir tarif de yok. Esat Korkmaz "yalaka insanların bedeni" demiyor... Nejat Birdoğan'ın ruhu, yani enerjisi "Yaşam denen öğretmenden" iyi not almış olacak ki (oysa pek emin de değildi), Nejat Birdoğan'ın ruhunu, yani düşüncesini kendi bedenine alıyor. Ruhun bedenlenmesinin doğumla, anneyle bir ilişkisi yok ona göre, Nejat Birdoğan'ın düşüncesini kendisine aldığı zaman "Hakk'a yürüme" gerçekleşiyor.

Düşünce üretim merkezi beyin olduğuna, düşüncenin akışının sesle ve kulak yoluyla beynin ilgili birimine ulaştığına göre, Nejat Birdoğan'ın ruhunun Esat Korkmaz'ın kafasının içine, Esat Korkmaz'ın çok sevdiği ve çok sık kullandığı "kulak abdesti" yoluyla girdiği söylenebilir. "Erenler boşuna dem kulaktan içilir diyerek dem almanın kulak yoluyla eğitim almak demek olduğunu söylememiş"* diyor Esat Korkmaz.

Düşünce-ince enerji akışının Esat Korkmaz'ın bir kulağından girerken eliyle diğer kulağını kapatmasını öneririz. Çünkü bir kulağından giren diğer kulağından çıkıp yine beden beden diye çığrışabilir...

Artık "Materyalist" Esat Korkmaz'ın hapishane bedeni her iki düşünceye yani iki ruha ev sahipliği yapmaktadır...

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 42

"RUHUN KULAĞI..."

Esat Korkmaz kitaplarında ve konuşmalarında sık sık tekrarladığı kavramları ve tanıdık üslubuyla şöyle diyor:

"Söz-sözler ağızdan çıkar ancak kulak yoluyla alınır; gönül gebe kalır ve doğum ağızdan gerçekleşir. Çocuğun adı anıdır. ...

Anılar, anımsama yoluyla ruhun kulağına çağrılır: Geldiklerinde gönül tarlasına ekilir ve aşk ile büyütülür: Hasadını yapan ruhtur. Aşık söz konusu olduğunda anımsama bir ilk bakıştır. Gönül tarlasına aşkın ektiği bir tohumdur. Aşık ile öpüşme, bu tohumun ilk çiçeği, çiftleşmek ise meyvesidir. ...

Bu bizim canımızla oynayabildiğimizi, yani düşünsel deneyim yaparak görünmeyeni apaçık görebildiğimizi kanıtlar. ...

Bizim yükümlülüğümüz yaşama, güzelliğe ve gerçekliğe sözcü olmak ve onları konuşturmaktır."*

"Ruhun kulağı"... Esat Korkmaz aydınların saçmalama hakkı olduğunu da savunmaktadır. Ruh çözümlemesini, ruhun kulağını, ruhun hasat yapmasını, Nejat Birdoğan'ın ruhunun Esat Korkmaz tarafından kendi bedenine alınmasını, "Bu bizim canımızla oynayabildiğimizi" Esat Korkmaz'ın sosyalist arkadaşları duymasın zira Esat Korkmaz'ın ağzından çıkan sözler ile kitaplarının ilk sayfasına koyduğu özgeçmiş yazısı birbirini tutmuyor. Özgeçmiş yazısını okuyan, "Ne kadar devrimci bir kişiymiş" demek zorunda kalırken, aynı "devrimci" kişinin ruhlardan söz etmesi insanın aklına şu soruyu getiriyor: Acaba Esat Korkmaz ruhlarla, ruhların kulağıyla, ruhların buharlaşmasıyla ilgilenmeden, başkasının ruhunu kendi bedenine almadan önce herhangi bir özeleştiri yapmış mıdır? Yapmışsa kime yapmıştır, öğrenmek istiyoruz. Örneğin, Özgeçmişinde TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi) Zeytinburnu İlçe Başkanlığı yaptığı yazılı. Örneğin TSİP'nin Genel Sekreteri Yalçın Yusufoğlu'nun Esat Korkmaz'ın materyalizmi terk edip

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 22

ruhlarla ilgilendiğine, bu konuda herhangi bir özeleştiri yaptığına dair bilgisi var mıdır?

Esat Korkmaz, aşağıdaki parçada da ruhu tanımaktan, ruhun buharlaşmasından söz ediyor:

"Bedeni küçümser, ruhu tanımazsak, bilginin kaynağı kurur; aşk da sevgi de aşkın alanlara taşınır: Unutmayalım ki ruhlar da buharlaşır. Buharlaşan ruh, dahileşir; dahileşen ruh, kimliği egemenliği altına alır. Biz, ruhumuzun efendisi olmak istemiyor muyuz? Öyleyse ruhu su gibi içimizde tutmasını öğrenmeliyiz."*

Gerçekten de Esat Korkmaz kendisini aşmış görünüyor. "Kitap-Yol Rehberi" kitabı için önce büyüğü Fikret Otyam, "Bunu ancak sen yapabilirsin" diye öneride bulunmuş. Sonra Fransa Alevi Birlikleri Federasyonu'ndan (FUAF) Veli Güneş şöyle demiş: "Sen artık kendi anlaşılmazlığını da aşmışsın; bize, yaptığın sunumdaki dili ve yöntemi kullanarak bir kitap yaz, adı YOL REHBERİ olsun" (age., ithaf sayfası). Bu sözler Esat Korkmaz'ın çok hoşuna gitmiş, onu gururlandırmış. "Kendi anlaşılmazlığını aşmışsın", "Bunu ancak sen yazabilirsin" cümlelerini kendisi yazıyor. Ruhla ilgisi olmaması gereken Esat Korkmaz, "Ruhumuz" diye söze başlıyor ve ruhların hangi aşamadan hangi aşamaya geçtiğini bile biliyor. Ruhu tanımaktan, ruhun buharlaşmasından, buharlaşan ruhun dahileşmesinden, dahileşen ruhun kimliği egemenliği altına almasından, "Biz, ruhumuzun efendisi olmak istemiyor muyuz?"dan, "Öyleyse ruhu su gibi içimizde tutmasını öğrenmeliyiz"den söz ediyor. Kitabı yazmasını önerenler haklıdır.

"UZAYIN KUŞU... NESNELLEŞMEYE GEBE KALIR"

"Eylemin sonucu olarak algılanan düşünce, uzayın bir kuşudur. Ve uzayın kuşu, doğasal ya da toplumsal nedenlerle döllendiğinde nesnelleşmeye gebe kalır: Doğumun gerçek-

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 17

leşmesi, sözcüklerle örülmüş bir kafese konulması anlamına gelir. Somuttur; bizimle kucaklaşabilir ama özgürce uçamaz artık, kafes içinde kanat çırpar durur."*

Uzayın kuşu eylemin sonucu olarak algılanıyor, doğasal ya da toplumsal nedenlerle dölleniyor, nesnelleşmeye gebe kalıyor, bu kuşun doğurması için sözcüklerle örülmüş bir kafese konulması, uçamaması ve kafes içinde kanat çırpıp durması gerekiyor. Ne kadar Batını, imgesel bir anlatım! "Düşünce" yani "uzayın kuşu" dişi oluyor, "doğasal ya da toplumsal nedenler" erkek oluyor. Erkek ve dişi Esat Korkmaz'ın anlatımıyla "çiftleşince" uzayın kuşu gebe kalıyor... Esat Korkmaz'a sorsak şöyle diyebilir: "Pir Sultan'ın deyişinde 'Gönül kuşu kalktı cevlan eyledi', denmektedir. Bu uzay kuşu işte o kuştur."

Esat Korkmaz, "Kitap-Yol Rehberi" kitabının bir başka yerinde yine bir kafesten söz ediyor. Adına da Ten diyor. Ten'i Ruh olarak anlatmaya çalışıyor.

"Ten bedenden çok, bedenin cevherine verilen addır, yani ruhuna: Ten, deridir ama hayvan derisi değil, yalnızca insanlar için kullanılan bir şeydir. Ten, insanın sınırlarını işaretler; bizim nerede bittiğimizi gösterir. Bu anlamda içinde sıkışıp kaldığımız kafestir. Bu nedenle ten kokusu, vücudun dışının olumsuz kokusu değil, bedenin içinin kokusudur, yani ruhun."**

Yunus Emre'nin "Ölür ise ten ölür canlar ölesi değil" demesi böyle bir şey galiba!

Ten ruha verilen addır, deridir ama hayvan derisi değil insan derisidir, diyor Esat Korkmaz. Ten insanın sınırlarını işaretler, "bizim" nerede bittiğimizi gösterir, diyor. Kafestir, diyor. Ten kokusu bedenin değil, ruhun kokusudur, diyor. Yani Esat Korkmaz ruhun kokusunu saptayabilecek ve kokuyu alabilecek kadar usta. İçinden çıkılamaz Batını bir durum.

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 32

** a.g.e., s. 119

ESAT KORKMAZ VE ALEVİLERİN ŞİFRESİ

Esat Korkmaz ba'nın altındaki noktayı merak etmiş, aramış bulmuş, şifreyi tespit etmiş: Ali. Her Alevi'nin bu şifreyi girmeyi öğrenmek durumunda olduğunu da saptamış.

"Bir Alevi ba'nın altındaki nokta anlamında şifre kimlik Ali'yi kullanmasını öğrenemezse ham ervah durumunda kalır, dolaşan ölü olarak yaşamını tamamlar ve gerçekten ölür."*

Bu şifreyi öğrenmek o kadar kolay olmamalı. Her Alevi'nin Esat Korkmaz'ın kurduğu düşünce atölyelerine, "Batıni Akşamlar"a devam etmesi gerekiyor. Yoksa ba'yı nerden bilecek? Şifreyi algılayabilmek için öncelikle nesnelleşme, döllenme, çiftleşme, şarap, öpme, öpüşme, sevişme, gebe kalma, öğretmeniyle çiftleşme yani onun bilgisiyle beslenme, kulaktan beslenme, kulak abdesti, ağızdan sıvı akıl alma, ağızdan doğma, akıldan firar etme, hiçleşme... gibi kalıpları iyi çalışması, öğrenmesi şart. Örneğin şifre ile ilgili Esat Korkmaz şunları söylüyor:

"Birincisi, bedenine taşınmak istediğinde bu şifreyi girer. Şifreyi girer girmez biyolojik doğumunu geriye dönüşümle yeniden yaşar; ana rahminde nokta olur; dokuz ay on gün sonra elif olarak doğar.

İkincisi Yola taşınmak istediğinde bu şifreyi girer: Öğretmeni ile çiftleştiğinde, yani onun bilgisiyle beslendiğinde, kültürel düzlemde anne karnının karşılığı olan gönülde nokta olur; gebe kalan gönülden simgesel anlamda dokuz ay on gün sonra elif olarak doğar."**

Esat Korkmaz'ın kullandığı şifre, öğretmeni ile çiftleşme yani onun bilgisiyle beslenmedir. Esat Korkmaz Alevilerin okullu olmasını, okulda bir öğretmen ve öğrenci bulunmasını benimsemektedir. Öğrenci öğretmeniyle çiftleştiğinde yani onun bilgisiyle beslendiğinde, simgesel anlamda gebe kalan gönülden dokuz ay on gün sonra elif olarak doğma anlatı-

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 37

** a.g.e., s. 37

mı gereksiz, erotik anlatımlardır. Esat Korkmaz bu kavramları yerli yersiz her yerde kullanmaktadır. Alevi pirlerinin bu tür anlatımları yoktur. Esat Korkmaz'ın Batınilik adı altındaki, okurdan özür dileyerek söyleyelim, cinsel uydurmaları, Alevilerce bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Ruhla, ruhlarla ilgisi bulunmaması gereken Esat Korkmaz'ın ruhlarla neden ilgilendiği, neden cinsellik içeren kavramları sık kullandığı, ne yapmak istediği, Alevi insanlarının arasında neden dolaştığı değerlendirilmelidir.

Bir insanın hangi kavramları kullandığı kendisini ilgilendirir ama her kavramın kullanılmayacağı yerler vardır. Kararı okur versin.

"Yalnızca canlı emeği değil, ölü emeği de dirilten, beyinleri çalışmaya, ruhları hissetmeye çağıran, birer dai olmanın zamanı geldi de geçti bile, diye haykırıyoruz."*

Bunlar güya İşaret Gülbangı'nda olması gerekenlermiş. Esat Korkmaz'ın yazdığı bir gülbangtır, ruhları hissetmek için haykırıyormuş. Gülbangı şu sözlerle bitiriyor: "Dileriz sözlerimiz, sözlerimizle dile getirdiğimiz kararlılığımız Hak defterine kayıt edilir, unutulmaz, hep hatırlanır. Gerçeğe Hu! Eyvallah."**

Esat Korkmaz aynı "derin" bilgileri semah konusunda da veriyor. Şöyle diyor:

"Sufi gelenekten kaynağını alan ve bu terimin kazanımı durumunda bulunan anlamlar da tarihsel sürecinde Aleviliğe taşınmıştır. Bu bağlamda her şeyden önce semah, fena-beka deneyimi sırasında yol erini cezbe durumuna sokan ve Canan olarak algılanan Tanrısal eğiliminin somut biçimde gerçeklenişidir, yani tanrısal nedenin sonucu olarak tanımlanan vecd halinin simgesel dışa vurumudur. Bu gerçeklenişte ya da dışa vurumda, tanrısal özleme bağlı olarak insanın sır yanında beliren sevinç-üzüntü, insan bedenini sallanmaya ve dönmeye zorlar."***

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 40

** a.g.e., s. 40

*** a.g.e., s. 32

Esat Korkmaz hiçbir şey söylemedi. Vecd halinin nasıl bir hal olduğu belli değil, aynı kavramı başka yazılarında şamanlar için de kullanıyor çünkü. Tanrısal özleme bağlı olarak insanın sır yanında neden sevinç-üzüntü beliriyor, açık değil? Bu sevinç ve üzüntü neden vecd halindeki insan bedenini sallanmaya ve dönmeye zorluyor? Örneğin insan bedeni neden sallanmaya ve dönmeye zorlanıyor da yatmaya yuvarlanmaya zorlanmıyor? Esat Korkmaz'ın söylemine devam edelim:

"Anlaşılacağı gibi Alevilikte semah, ruhun-canın gıdası-yiyeceğidir: Can-ruh çorbasını hazırlama kapsamında, kutsal sanatsal bir çaba içine giren yol eri, kendini kendinden kurtarmanın ayrımına vararak dans eder; günahlarını döker; ölmeden evvel ölerek, yani yaşarken dirilerek ölümsüzleşir. Doğal olarak doğa da kendi denetimi dışına çıkar ve tüm evren semah döner."*

Yol eri can-ruh çorbası hazırlıyormuş... Esat Korkmaz Aleviliğin önemli kavramlarını peşpeşe sıralayarak söylediklerini anlamsız kılabiliyor. Yukarıdaki söylenenlerle semahın ilgisi yoktur. Esat Korkmaz'ın semahtan, Alevilikten hiçbir şey anlamadığını, dersine iyi çalışmadığını "dans eder; günahlarını döker" sözleri anlatmaktadır. Semahta dans edilmez ve günah dökülmez. Semah insanı arıtmaz. Zaten cemde gerçekleştirilenler "günah" kavramı ile açıklanamaz. Cemde pir veya talip sorgu-görgüden geçirilir, arındırılır. Cem bunun için vardır. Sorgu görgüden geçerek arınan insan semaha kalkar. Sallanma, dönme sevinç-üzüntü ile olmaz.

Arınan insan önce 7 gezegen, sonra bütün ışıklarla birlikte döner. Neden yatmaz, yuvarlanmaz da döner, çünkü 7 gezegen olsun, 12 burç olsun saatin tersi istikametinde dünyanın etrafında dönmektedir. İyilik, doğruluk hattında arınan, temizlenen kişi kainata eklemlenerek semaha kalkabilir. Aksi takdirde girdiği çark ona zulmet olur. Dolayısıyla Esat Korkmaz'ın

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 32-33

dans eden insanlara günah döktürmesi, Alevilikten hiçbir şey anlamadığını göstermektedir.

Tekrar konumuza dönelim.

Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan'ın ruhunu "yalaka bedenlere" bırakmayarak, kendi bedeninde misafir etmiş ve Nejat Birdoğan'ın "yeni don"u olduğunu söylemişti. Esat Korkmaz "Don" kelimesini ilgili ilgisiz pek çok yerde kullanıyor. Ruhun bedenlenmesi konusunda Esat Korkmaz'ın öncellerini iyi okumadığı da anlaşılıyor. Baha Said'in ruhun bedenlenmesi hakkındaki tespitleri Esat Korkmaz'ın tespitleri gibi değildir. Baha Said aynı konuda şöyle söylemektedir:

"Anlayışa göre, rûhen en mükemmel insan olan Muhammed Ali (A.S.) ancak dokuz devir ve neticelerden sonra, melekler âlemine *'daimî ruh'* olarak geri dönmüştür. Buna Bektaşîlerde ve bazı tarikatlarda *'don değiştirme'* denir. Bir adam öldü mü, rûhu, başka spermaya ruh olur ve yeniden dünyaya gelir. Yeteneğine göre, yetmiş defaya kadar devreder. Böyle uzun devirler, basit adamlara mahsustur. Yüce insanlar, dokuz, on, on bir, on iki, on dört devirden sonra melekler âlemine mensup olur."*

"Başka spermaya ruh olmak", "Kültürel can"ın bedene alınması için temel görünüyor.

SÜNNİ ESAT KORKMAZ'DAN ORTODOKS MELİKOFF'A ALEVİ DARDAN İNDİRME ERKANI! DON'DAN DON'A!

Alevilikle ilgili çalışma yapan Türkolog İrene Melikof 08 Ocak 2009'da öldü, 10 Ocak 2009 tarihinde cenaze töreni yapıldı. Kızı Belkıs-Sonia Philonenko bu törende bir konuşma yaptı.

"Annem" diyor, "annesi ve babası gibi, Ortodoks inancındaydı ve bu geleneklere göre defin edilecektir.

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 236

Ama sık sık kendisini Alevi öğretisine çok yakın hissettiğini söylerdi."*

Kızının verdiği bilgiye göre Melikoff Ortodoks. Melikoff'un annesi ve babası da Ortodoks ve Melikoff Ortodoks geleneklerine göre defin edilecekmiş. Yani kesinlikle Alevi pir ya da talip değil.

Aynı konuda Turan Alptekin daha geniş bilgi veriyor. Şöyle diyor:

"Prof. Dr. İrene Melikoff ... 08 Ocak 2009'da, İslam takvimine göre Hüseyn'in şehadetinin ertesi gününe rastlayan, 11 Muharrem 1430 tarihinde, 91 yaşında aramızdan ayrıldı.

14 Ocak Çarşamba günü Paris yakınlarındaki Rus Ortodoks aile mezarlığında toprağa verildi: Fransa'da yaşamasına rağmen Katolik kilisesiyle bağları kopmuştu ve bir zaman Fransa'ya dönmek istediğinde de kendisine kucak açan, destek veren annesi Eugenie Mokchanoff, Ortodoks kilisesine bağlı idi."**

Esat Korkmaz yazar olmanın, kitap yazmanın ilerisine geçmiş pirlik yapmaya başlamıştır. Söz konusu kitaba yazdığı yazıya göre Melikoff'un Ortodoks ruhunu bedenine almamış, cemaata soruyor, siz bedenlerinize alır mısınız diye. "Kitap-Yol Rehberi" kitabında yaptığı gibi Melikoff ile ilgili hazırladığı kitapta da yine firardan, hiçleşmekten, inkardan söz ediyor. Şöyle diyor: "Doğanın yardımıyla Melikoff Anne, kendi kendini 'inkar' ederek 'hiçleşti'; şimdi bizlerin yardımıyla kendi hiçliğinden 'firar' ederek 'doğalaşacak'; tekrar 'ağlamaya-gülmeye' başlayacak."***

Esat Korkmaz'ın hemen hemen her yazısında tekerleme haline getirerek yer verdiği "Kendini inkar ederek hiçleşmek", "Kendi hiçliğinden firar etmek" gibi anlatımları Alevi insanı dinlemeye devam etmektedir...

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 14

** a.g.e., s. 25

*** a.g.e., s. 15

Melikoff'un defin işlemleri Ortodoks geleneklerine göre gerçekleşmiş ama Esat Korkmaz kendini Alevi piri yerine koyuyor, sözlerinin arasına da devrimcilerin eleştirisini engellemek için "Felsefi yükümlülüğümüz" kavramını sıkıştırıyor, "Hal diliyle", Melikoff'a "Dardan İndirme Erkanı" yapacağını söylüyor; Esat Korkmaz olarak kendi ağzından, Esat Korkmaz'ın düşüncesi aracılığıyla Melikoff'un seslendirmesini hazırlayacağı kitaba önsöz olarak koyacakmış. "Önsöz donuna döküp"* demektedir. Esat Korkmaz'dan yeni bir "don" daha öğrenmiş bulunuyoruz: "Önsöz donu."

"... O ağaç ise biz, ağaç olma amacını içinde taşıyan 'tohumlarız'. Düşüncelerini düşüncemizde özümseyebilirsek eğer yarın düşüncelerine 'don' olabiliriz. Dondan dona taşınarak seni 'ölümsüzleştirebiliriz' Anne; biz yaşarken 'diriliriz', seni de Hakk'a yürüdükten sonra 'diriltebiliriz.'"**

Önsöz donu'ndan sonra karşımıza bir don daha çıktı. "Düşüncelere don olmak".

"Senin canına doğru koşacağız Anne ve her birimiz 'sonsuz gerçekliği' anlamaya çalışacağız. 'Tanrı' anlamında 'Canan', hem 'eril'dir hem de 'dişil'. Eyleme geçerek Canan'dan ayrılan eril ilke 'baba', dişil ilke 'ana' olur: Baba ile ana çiftleşir; 'toprak' anlamında 'beden' ortaya çıkar. Hakk'a yürüme durumunda 'sonsuz gerçekliği' anlatmak için beden 'toprağa', can 'Canan'a koşar. Bedenini toprağa, canını Canan'a 'uğurlarken' seni yalnız bırakmadık Anne. Ölüm 'sır saklayamadığı' için ortada kalan bilincine-inancına 'don' olarak seni, yaşam deneyimin bir parçası yapacağız; bundan kuşkun olmasın Anne."***

Esat Korkmaz bir don daha buldu: "Bilincine-inancına 'don' olarak".

Esat Korkmaz, baba ile ana "çiftleşir"; toprak anlamında "beden" ortaya çıkar şeklinde "derin", duygusuz, "Batıni-fel-

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 7

** a.g.e., s. 18

*** a.g.e., s. 7

sefi" laflar ettikten sonra (Baba ile ana "birleşir" bile değil "çiftleşir" diyor, çok kaba cinsel içerikli bir sözdür ve Aleviler bu kelimeyi kullanmaz), annesi Ortodoks Melikoff'un ağzından kendi düşüncelerini yazarak "Dardan İndirme Erkanı"na başlıyor.

Esat Korkmaz bir Sünni, annesi Melikoff ise bir Ortodoks, ikisi erkan yürütüyorlar, hem de Alevilerin Dardan İndirme Erkanı'nı.

Güya Melikoff, Esat Korkmaz'ın ağzından şöyle diyormuş:

"-Bismişah!.. Allah Allah!.." Allah Allah... Ortodoks kadın neler söylüyor?

"Tenim toprakta, canım gayb aleminde. Zahir alemde-can gölgemde bir ömür sürdüm; yedim-içtim; kondum-göçtüm. Doğa çağırdı, Hakk'a koştum. Belki kiminizi üzdüm, belki kiminizin hakkını yedim. Yaptımsa bütün bunları bilmeyerek yaptım; bilmemek benim kusurlarımı ortadan kaldırmaz.

İşte hepinizin huzurundayım: Hak'tan geldik Hakk'a gideceğiz. Haklarınızı helal edin: Bunu niyaza geldim.

Yaşam gelip geçicidir. Pirimiz Hünkar Hace Bektaş Veli'nin; 'Benim üç iyi dostum vardır: Ben ölünce birisi evde kalır, birisi yolda kalır, birisi benimle birlikte gelir. Evde kalan malımdır, Yol'da kalan ailem ve yakınlarımdır, benimle birlikte gelen ise iyiliklerimdir' sözlerini unutmayın. Kırk gündür dar'da bu anı bekliyorum. Beni bedensiz bırakmayın, bana acı çektirmeyin. Sırrımız ortada kalıp 'utancından' kıvranmasın. Öyleyse soruyorum sizlere;'-Bana beden olmak istiyor musunuz? İstiyor musunuz? İstiyor musunuz?

-Allah Eyvallah! Sözlerinizi delil kabul ediyorum. Ayaklarımın mührünü çözüyorum ve Hz. Hüseyin'in kavgasını sürdürmeyi sizlere bırakıyorum. Secdede yere kapanan alnımın mührünü çözüyorum ve Fazlullah'ın kavgasını sürdürmeyi sizlere bırakıyorum. Dizlerimin mührünü çözüyorum ve Nesimi'nin kavgasını sürdürmeyi sizlere bırakıyorum. Bir bütün olarak dar duruşunun mührünü çözüyorum ve Hallac-ı Mansur'un kavgasını sürdürmeyi sizlere bırakıyorum. Beni

dar'dan indirdiğiniz için sizlere teşekkür ediyorum. Kavganız kutlu olsun diyorum. Gerçeğe Hu! Eyvallah!"*

Esat Korkmaz'ın tiyatrosuyla Ortodoks Melikoff dardan indirilmiş ayrıca Esat Korkmaz kendi ağzından Melikoff'u seslendirdiği için ona da "Hacı" yerine "Hace" dedirtmiş oluyor. Tahmin edebiliyorsunuzdur, "Hacı" deyince Kabe'ye Hacca giden, "Hace" deyince Hacca gitmeyen kişi anlaşılmaktadır!

Esat Korkmaz'ın metninin aynısı yine 2009 yılında yayımladığı "Kitap-Yol Rehberi" kitabında var. Orada şöyle diyor: "Tenim toprakta, canım ruhlar aleminde. Zahir alemde-can gölgemde bir ömür sürdüm; yedim-içtim; kondum-göçtüm. Doğa çağırdı, Hakk'a koştum."**

Melikoff metninde "gayb alemi" derken "Kitap-Yol Rehberi" kitabında "ruhlar alemi" olmuş, olsun kabul edelim fakat Melikoff metninde "Doğa çağırdı, Hakk'a koştum" derken, "Kitap-Yol Rehberi" kitabında "Doğa çağırdı, Tanrı'ya koştum" diyor. Demek ki Türkçü Esat Korkmaz'ın Tanrı ve Hakk sözcüklerinden anladığı aynı şey. Bu durumda şöyle bir cümleyi nasıl kuruyor? "Tanrım, tuttuğumuz susuzluk orucu anısına bizleri Hak-Muhammet-Ali sevgisiyle aydınlat..."***

İlgili parçadaki cümlede Hak yerine Tanrı sözcüğünü koyarsak şöyle derin felsefi imgesel Batıni bir cümle ortaya çıkıyor: "Tanrım, tuttuğumuz susuzluk orucu anısına bizleri Tanrı-Muhammet-Ali sevgisiyle aydınlat..."

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 8

** Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 220

*** a.g.e., s. 200

İNANÇSIZ "PİR" ESAT KORKMAZ

Esat Korkmaz'ın gülbanklarındaki nakaratlarına "Tanrım" diye başladığına aldanmayınız. Onda inanç ve itikat yoktur, kendisini aydın olarak görmektedir, inançsızdır. Bunu şu cümlelerinden anlıyoruz:

"Daha biz ilk gençlik yıllarımızı sürerken Anne sen, 'yasaklı' kültürümüzün kaynakları üzerine gezindin. Özverili bir çabayla sesimizi, görüşümüzü ve davranışımızı 'saptadın'. Bunları bilim-insanı titizliğiyle inceledin-irdeledin, güncelleyip bizlere 'sundun'. Batıni zeminde aydın duruşunun ne demek olduğunu; 'Ben bir araştırmacıyım... benim rolüm inanmak değil, gözlemek ve anlamaya çalışmaktır', sözlerinle bizlere bellettin. İyi ki bellettin Anne, biz bu sözlerin izinde çoğaldık; halde canlandırılmaya çalışılan 'aydına gereksinme yoktur', yargısını kırdık."*

Esat Korkmaz'dan, "Yasaklı kültürümüz" derken Aleviliği kast ettiğini, bir araştırmacı olarak rolünün inanmak değil gözlemek ve anlamaya çalışmak olduğunu, "Batıni zeminde" aydın duruşunun da zaten bu olduğunu öğreniyoruz.

Esat Korkmaz'ın yazdığı bu cümleler, "Uyur İdik Uyardı" kitabında yazısı olanlar tarafından değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Esat Korkmaz onlar için aynı kitapta şunları söylemektedir:

"Uyarması gereken aydınımız 'uyuyor' ya da 'uyutulmuş', taban ise 'uykuda'..."**

Tek uyanık Esat Korkmaz oluyor çünkü annesine "İyi ki bellettin Anne, biz bu sözlerin izinde çoğaldık; halde canlandırılmaya çalışılan 'aydına gereksinme yoktur', yargısını kırdık." diyordu yukarıya aldığımız parçada. "Biz" dediğine bakmayınız, sadece kendisinden söz ediyor çünkü toplumun aydınları uyuyormuş. Bir toplumun aydınları uyuyorsa, taban

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 18

** a.g.e., s. 19

da uykudaysa onları yönlendirmek kolay olur. Esat Korkmaz ve diğer Türkçülerin işi gerçekten kolay çünkü onlar aklına gelen her şeyi yazıyor, uyuyanlar ise uyumaya devam ediyor. Örneğin siz Alevilikte hiç ölümle evlenen birisini duydunuz mu? Esat Korkmaz şöyle diyor:

"Miracın Kutlu olsun Anne: Ölümle evlendin; seneye bugün evlilik yıldönümünüzü kutlayacağız."*

Bu cümlenin neresini eleştirebiliriz? Güya imgesel bir anlatıma başvurmuş. Ölüm Alevinin miracı, Melikoff kadın olduğuna göre ölüm onun kocası olmuş. "Hal dili"yle söyleyecek olursak, "Ölüm adlı Baba ile Melikoff Anne'nin çiftleşmesi" ile ne olacak? Bu söylemler saçma değil, saçmasapandır.

Bu tiyatroyu izleyen Alevi insanlarının Alevilikle ilgili hiç bilgisi yoktur. Eğer bilgileri olsaydı Esat Korkmaz'a bu satırları yazdırmazlardı, ona yazı vermezlerdi, onu dinlemezlerdi çünkü talip ya da pir olup iki yıl üst üste görgüden geçmeyenin darını hiçbir pir çekmez, yani dardan indirmez. Bu Aleviliğin, Ezdaniliğin varoluş şartıdır. Sorgu-görgü varsa Alevilik vardır, yoksa Alevilik yoktur. Alevilikte pirlerin yürüttüğü cenaze erkanı diye bir erkan da yoktur. Pir cesetle uğraşmaz, ceset yıkayıcısı, cenaze kaldıran kişi değildir. Pirlerin işi canlı insanladır. Esat Korkmaz ise "Yıkama erkanında hizmet sahibi pir-mürşit-rehber ya da pir-ana, mürşit-ana, rehber-anadır..."** diyor.

Yıkama Erkanı denilen uydurmanın asıl kaynağının neresi olduğunu da Esat Korkmaz 13 numaralı dipnotta yazıyor: "Alevilikte cenaze törenindeki yıkama erkanı, etkilendiği kimi kaynak kültürlerin izlerini taşır. Örneğin su tapımının yaygın olduğu Asya topluluklarında su, hem yüzey kirliliğini temizleyen hem de insanı günahlarından arındıran kutsal sıvıdır. ... Aynı durum Zerdüştlükte de vardır."***

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 19

** Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 211

*** a.g.e., s. 211

Bu şekilde Asya'yı da konunun içine dahil etmiş olmaktadır.

Esat Korkmaz bir Sünni. Hiçbir zaman Alevi olmamış, sorgu-görgüden geçmemiş, inançsız bir kişi. Melikoff da Ortodoks bir kişi, Esat Korkmaz ona 40. günde erkan yapıyor ve bizimkiler de kuzu kuzu, basiretleri bağlanmışçasına, safça bu tiyatroya katılıyor, izliyor, yazıyor, konuşuyor, kitabın hazırlanmasına katkı veriyor...

Tekrarlamak gerekirse: Alevilerde dardan indirme erkanı ölmüş bir kişi için yapılır. Eğer o kişi talip ya da pirse, her yıl görgüden geçmişse bu erkan uygulanır. İkrar verip Yol'a girmeyen, piri, musahibi olmayan kişiler için bu kavramlar kullanılmaz, erkan söz konusu olmaz. Örneğin Veliyettin Ulusoy "Postnişin" olmasına rağmen ikrarlı değilse, yıllık görgüden geçmiyorsa öldüğünde darı çekilmez.

ESAT KORKMAZ: "KANIMA DOKUNUYOR"

Esat Korkmaz "Gülyüzlüm Merhaba" kitabında "Artık Yasaklı Olduk Nejat Ağabey" başlıklı yazısında şunları söylüyor:

"Sen Hakk'a yürüdün, ben ise yaşıyorum: Açık değil mi ikimiz 'bende mihmanız'. Bedenime iyi davranıyorum, onu üzmekten sakınıyorum; neden biliyor musun? Mihmanlık süren biraz daha uzasın diye. Sürekli 'seyahat etmek'; herkese doğru bildiğini anlatmakla yükümlü kültürel canlarımız da 'bende kilitli' kaldı Ağabey. Kendi 'kültürel canımdan' vazgeçtim, senin kültürel canına 'hapishane olmak' kanıma dokunuyor; işte burada 'bağırmak' istiyorum: 'Yasaklı bir kültürün yasaklısı olmak, 'yaralı bir bilinci' kan kaybından ölmesi için açıkta bırakmak anlamına gelir', diye."*

Esat Korkmaz "kanına dokunduğu"nu söyleyerek bu kadar boş, kendisini hiç ilgilendirmeyen, Nejat Birdoğan'ın

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 223

"kültürel canına hapishane olmak" gibi idealist, "felsefi" lafı, hem Nejat Birdoğan'ın ruhunu kendi bedenine aldığını, hem de "kanına dokunduğunu" neden söylüyor? "Ruh" sözcüğünü kullanmamaya da özen göstererek onun yerine "Kültürel can"ı kullanıyor.

Bu şekilde eski sosyalist arkadaşlarına karşı söyleyeceği sözleri de zihninde planlamış bulunuyor. Ancak son yazdığı kitaplarda eleştiri gelmemesinden dolayı rahatlamış ve kültürel can kelimelerini bir tarafa bırakarak ruhu kulağından başlayarak anlatmaya başlamıştır. Daha önce aldığımız parçada "Muhabbetin dibine vurmak"tan, "yalaka"lıktan söz ediyordu. "Yalakalık", "Muhabbetin dibine vurmak" gibi lümpen, "kanıma dokunuyor" gibi ırkçı sözleri sosyalistlere anlatmak zordur. Esat Korkmaz, Hızır'la olan ilişkisini de açıklıyor. Özellikle TSİP'lilere, 12 Mart döneminin THKP-C'sinden geriye kalanlara, 68 kuşağına ve o zamanın Dev-Gençlilerine ve eğer bu satırları okuyorsa Rıza Aydın'a duyurmuş olalım. Şöyle söylüyor:

"Ama biz 'hapishaneleri okul bildik': 'El aldığımız Hızır', bize bunu böyle belletti."*

Hani siz materyalisttiniz, devrimciydiniz, Melikoff annenizden "Ben bir araştırmacıyım... benim rolüm inanmak değil, gözlemek ve anlamaya çalışmaktır" özdeyişini öğrenmiştiniz, Hızır'la ne işiniz var? Hızır'ı nerede gördünüz de el aldınız? Bir materyalistin el alması da ne anlama geliyor? İnsan aklıyla alay etmektir bu.

Esat Korkmaz bir Sünni, Nejat Birdoğan da Sünni. İki Türkçü, Şamanist Sünni kendi toplumlarını "aydınlatacakları" yerde mazlum Alevilerin içinde dolaşıyor, Aleviliğe yön vermeye çalışıyor?

Şöyle diyor Esat Korkmaz:

"Sen ve ben 'benden' çıkarak, el-ele, omuz-omuza; pirimiz-mürşidimiz Hızır'ın gözetiminde şöyle ağız tadıyla bir

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba". Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 223

kavgaya ne dersin Nejat Ağabey... Konuş konuş: 'Katılan da zevk alsın, izleyen de', harika! Eyvallah."*

Şöyle düşünüyor: Ben Esat Korkmaz. Benim gibi devrimci bir adam, derin felsefi Batını bilgisi olan, kendi anlaşılmazlığını aşan bir kişi ancak Hızır'dan el alabilir. Nejat Ağabey de ustam ve çırağım olduğuna göre o da Hızır'dan el alabilir.

Nejat Birdoğan'a da şöyle sesleniyor:

"Nejat Ağabey sana ihtiyacımız var: 'Zekat' görevini yerine getirmenin zamanı geldi: 'Anonim aptallıklarının' izinde bizleri gündelik bilinçle oluşturulmuş bir 'sürü saçmalığa' tapınmaya çağırıyorlar. Alevi yabancılaşmanın 'maya tutmaya' başladığı günümüz koşullarında hemen herkesin tapındığı 'bu saçmalıklarla' baş edemiyoruz: Bir çıkış bulabilmek için kıvranıyoruz. Haberin olsun."**

Esat Korkmaz aynı zamanda Nejat Birdoğan'ın yazılarının altına imzasını da atmaktadır. Şöyle diyor:

"Yine senin her yazın, 'yaşamdan derlenmiş bir kültür' idi."***

Esat Korkmaz çıkış bulabilmek için "kıvranıyor." Kıvranırken kendi söylemiyle, "Sürekli 'seyahat etmek'; herkese doğru bildiğini anlatmakla yükümlü kültürel canlarımız" diyerek, Alevilikte bulunmayan "Zekat" görevini yerine getirmek için İngiltere, Fransa vs. dolaşıyar, Alevilerin evlerinde kalıyor, derneklerinde konferanslar veriyor, Alevi çocuklarına, Alevi pirlerine bile Alevilik dersleri veriyor.

Hızır'dan el aldığını söyleyen Sünni "Materyalist" Esat Korkmaz Aleviliğe yol vermeye, yön vermeye çalışıyor. Dolaştığı yerlerde Alevi insanları ona öyle itibar etmişler ki eleştirilere hiç aldırmıyor. Esat Korkmaz'ı Alevilerin bütün etkinliklerinde görebilirsiniz, bir masa buluyor, kitaplarını masanın üzerine diziyor, sandalyeye saatlerce oturuyor, kalkmıyor, yerini

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 226

** a.g.e., s. 2

*** a.g.e., s. 2

kimseye vermiyor. Kitap satmaya çalışıyor. Bu yaptığına bir şey diyecek değiliz. Kitap yazmış, satıp para kazanması bizi ilgilendirmez ama o yazarlık ile kitap satma ile yetinmiyor, Alevilerin ekmeğini yiyor, suyunu içiyor, bakıyor ki dolaştığı yerlerde seviye düşük, Alevi pirlerini Arap diyerek aşağılıyor, oluşan boşluğu da kendisi doldurarak pirlik yapmaya başlıyor. Alevilikte bulunmayan erkanlar uydurarak Aleviliği günümüz şartlarına "güncelliyor." Doğum günü erkanı, kitap doğum erkanı, ev hayırlama erkanı yapıyor, nikah kıyıyor. Karşılığında da "Hakullah"* alıyor.

Genellikle zahir ve batın sözlerini kullanıyor. Kim ne soru sorarsa sorsun, önce başını yana eğip gözlerini yukarı kaldırıyor, konunun bir zahir bir de batın yönü olduğunu söyleyerek başlıyor söze. Daha sonra da "batın"a aklına geleni, içinde çiftleşmek, sevişmek, gebe kalmak, öpüşmek, buharlaşmak, firar etmek, eril baba, dişil ana gibi kelimeler geçen ve kimsenin hiçbir zaman anlayamayacağı ağır cümlelerle dalıp "hiçlik"ten söz ediyor, iki sözünden biri hiçlik. Konuşmalarından anlam çıkarmaya çalışanlar, sözlerinin peşini bırakıyor, anlayamıyorlar. Anlaşılmayı istemiyor zaten, onun için Veli Güneş "Sen artık kendi anlaşılmazlığını da aşmışsın" demektedir. Aleviliği ilgilendirmeyen, İbni Arabi'den öğrendiği kırık dökük bilgileri Sünni kavramlarla anlatıyor.

Bu kitapta Nejat Birdoğan hakkında yazılanların hepsi aynı zamanda, "Materyalist tasavvufçu", Orta Asyacı, Türkçü, Esat Korkmaz'ın da eleştirisidir. Çünkü o Nejat Birdoğan'ın tüm yazılarının altına imzasını şu şekilde atmıştır: "Yine senin her yazın, 'yaşamdan derlenmiş bir kültür' idi."**

* Alevilerde hizmetleri karşılığında Pir'e verilen para yada yiyecek.

** Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 2

ESAT KORKMAZ'IN "DOĞUM GÜNÜ ERKANI" ORTA OYUNU

Esat Korkmaz "Doğum Günü" diye bir tiyatro oyunu yazmış, bunu Alevilik olarak sahnelemiş. Oyuncular: Ne iş yaptığı belli olmayan Esat Korkmaz, iki doğum günü çocuğu, çocukların arkasında anne ve mürşidini simgeleyen ve ellerinde mumla ikişer kişi, bir masa, masanın üzerinde iki mum, bir şarap şişesi ve iki bardak, yer: İngiltere Alevi Kültür Merkezi Cemevi. Ortalık mumdan ve bardaktan geçilmiyor.

Esat Korkmaz için "Ne iş yaptığı belli olmayan" diyoruz çünkü doğum günü yapılan kişilerin arkasında duranlardan kadın olanı çocuğun annesi, erkek olanı ise mürşidi oluyor. Esat Korkmaz bu oyunda mürşitten daha üst bir makamda bulunuyor ki böyle bir makam yoktur.

Arkadaşımız Tuba Herken'in deşifre ettiği oyunun metni şöyle, eksiğimiz olursa özür dileriz:

"DOĞUM GÜNÜ ERKANI

Esat Korkmaz

İki arkadaşın doğum günü erkanını gerçekleştireceğiz. Onun için, Bektaş Kılıç için bir bayan arkadaşa bir erkek arkadaşa ihtiyaç var. Birisi Bektaş'ın annesini simgeleyecek. Erkek de Bektaş'ın mürşidini simgeleyecek.

(Mumları uzatırken)

İkiniz birden tutun. Yani dokunacaksın. Sadece dokunacaksın. Sen de bunu... Biriniz tutacak öbürü sadece dokunacak. Evet, şimdi tekrar Kamil arkadaş gelsin. Şimdi anlatıyorum, yapacağınız şey şu siz uyandırılmış çerağdan çerağlarınızı uyandırdıktan sonra bu topluluk karşısında dara duracaksınız. Siz de darda bekleyeceksiniz artık böyle.

Aşk ile... Bugün burada Kamil Küpeli ve Bektaş Kılıç canların doğum erkanını gerçekleştireceğiz. Doğum erkanı yapılacak canlara sesleniyorum: Sen Kamil Küpeli can, anneni simgeleyen bacı can ile mürşidini simgeleyen erkek canın birlikte

tuttuğu uyandırılmış çerağdan çerağını uyandır meydandaki yerine koy ve canlara karşı dara dur. Sen de aynı şeyi yap Bektaş Kılıç. Evet. Önce sen yap istersen fark etmez. Niyazını yap önce. Uyandırılmış çerağı geriye git ve masaya koy. Sonra, topluluk karşısında dara dur. Yüzün topluluğa karşı olacak. Şimdi sen aynı şeyi yapacaksın. Evet, öyle dokunacaksın ve dudağına götüreceksin. Öğretici olduğu için anlata anlata gidiyorum. Evet, sen de geriye gel, koy buraya ve sen de dara dur. Sağ ayak başparmağı sol ayakta, kollar göğüste çapraz.

Çerağınızı uyandırmakla ilgili hizmet pirlerinizi, ananızı, babanızı ve yol büyüklerini buraya çağırmış oluyorsunuz. Onlar gerçekleştirdiğiniz bu erkana tanıklık edecekler, kaydını tutacaklar. Burada erkan kapsamında verdiğiniz sözlerin yerine getirilip getirilmediğini denetleyecekler. Yerine getirdiniz ise dardan indirecekler, getirmediniz ise dardan indirmeyecekler, bir sonraki doğum erkanına erteleyecekler. Öyleyse soruyorum sizlere sevgili canlar, sorularıma 'eyvallah' diye cevap vereceksiniz, ikiniz. Hizmet pirlerini, Hakk'a yürüyenleri yaşamınızı kurmak üzere doğum erkanınıza çağıralım mı?

- Eyvallah
- Çağıralım mı?
- Eyvallah.
- Çağıralım mı?
- Eyvallah.
- Gelip, sorgulayıp dardan indirsinler mi?
- Eyvallah.
- İndirsinler mi?
- Eyvallah.
- İndirsinler mi?
- Eyvallah.

- Eyvallah diyen dilleriniz dert görmesin sevgili canlar. Sizlere düşen yükümlülük Hakk'a yürüyenlerinizin tuttukları kayıtları okumasını sevenlerinize, çocuklarınıza öğretmektir. Okumasını çözdüklerinde doğum erkanınız aynı zamanda onların da doğum erkanı olacaktır. Çünkü Hakk'a yürüyenleri-

miz bizlerde yaşamak için kendilerini kendilerinden bir hiçlik zarı ile ayırırlar. Eğer bizler onları yürütemezsek hiçliğimizde asılı kalırlar ve sonra da unutulup giderler. Demek ki Hakk'a yürüyenlerimizin sırrı, zamanın sırrı; zamanın sırrı, zahirin yasasıdır. Hakk'a yürüyenlerimizi zahir yapabilirsek yani ..... görünüşe taşıyabilirsek sırrına erebiliriz. Çünkü görüneni ölçmek istiyorsak onları gerçekten görünür kılmak durumundayız. Tersi durumda ölenler de öleceğini öğrenir ve bizlere kötü kötü bakmaya başlar. Kendimizi Hakk'a yürüyenlerimizin hiçliğine taşıyamazsak onlara doğma yani zaman olma şansı veremeyiz. Bedensiz olarak aramızda umarsız biçimde dolaşır, 'beden, beden' diye dolaşır dururlar. Onları ağlatmayalım, siz de ağlatmayın sevgili canlar.

Şimdi beni dikkatle dinleyin sevgili canlar. Kültürümüzde doğum dendiğinde bu iki biçimde algılanır. Biyolojik doğum ve yol doğumu. Eyleme geçtiklerinde beden donuna bürünmek zorunda oldukları için iki doğum gününüz var sizin. Biyolojik canınız eyleme geçtiğinde siz ananızdan doğdunuz. Bugün biyolojik doğum gününüzdür, unutmayın. Kültürel canınız eyleme geçtiğinde mürşidiniz gönlünüze bilgi denilen tohumu attı ve siz yolda doğdunuz. Açık değil mi, yola girdiğiniz gün sizin kültürel doğum gününüzdür. Unutma, ölümsüzlük söz konusu olduğunda ruhun birden fazla ten eskitir. Kültürel anlamda her doğum günü yeni bir ten edinme çabasıdır. Aslında Hakk'a yürüdüğümüzde son tenimizi eskitmemiş olacağız. Bunu hiçbir zaman unutma sevgili can. Unutma, sen annenin ve babanın yaşamının ödülü ya da cezasısın. Unutma, beden ruhun mezarıdır yani hapishanesidir. Doğamız bizi kovduğunda ölüm gerçekleşir. Açık değil mi sevgili can, doğamız bizi kovmadan bu hapishaneden kurtulmak durumundayız ve bunu kendimizi öldürmeden yapmak zorundayız. Unutma, doğum günü çeliğe su verir gibi ruhlara su verme erkanıdır. Unutma, doğum günü ruhun bedenle sevişmesidir. Son sözlerim sizlere şunlar olsun sevgili canlar; kendi karanlığına çekilip kimseler görmeden yaşamayın. Aleviliğini kendi sessizliğinde saklama. Sözlerinize susturucu

takmayın. Bu doğum gününde, bundan sonra anacağın her doğum gününde, doğamızın doktoru, kültürünüzün bekçisi Bozatlı Hızır yardımcınız olsun. Gerçeğe Hü! Eyvallah.

Dardan indiniz... şimdi rahat edebilirsiniz. Şimdi Hak defterine kaydedilmesi dileği ile erkanımızı, yol bilgisini simgelediğine inandığımız ve sıvı akıl olarak tanımladığımız demimizden Tanrı, doğa, insan, Hak, Muhammed üçlemeleri anısına üç yudum alarak yürüyeceğiz.

(Bardaklara şarap doldurduktan sonra)

Şimdi yine benzer biçimde buna niyaz ederek elimden bardağı alıp üç yudum alacaksın sonra annene-babana, sen de annene-babana sonra bana tamam mı? Sen niyaz ederek şimdi üç yudum al. Sonra annen-baban üçer yudum alacaklar. Ben bilgiyi simgeliyorum bu derste. Şimdi bana vereceksiniz. Evet sen şimdi aynı şeyi yapacaksın. Buna dokunup dudağına götüreceksin elini. Sonra bundan üç yudum alıp annene-babana vereceksin. Sonra bana vereceksin. Tamam önemli değil. Ben içiyor gibi yaparım sorun değil. (Son olarak üç yudum da Esat Korkmaz alıyor)

Kamil Küpeli ve Bektaş Kılıç canlarımızın doğum erkanını böylece mühürlemiş olduk. Nice yıllara diyorum ve lokmasını gelip, kesip, dağıtacaklar. Lokmanın gülbangı falan daha var ama onu diğer erkanlarda okuyacağım için geçiyorum. Şimdi alkışlarla... Kalan şaraptan arkadaşlar üçer lokma size dağıtabilirler.

Tabii kendi adları var burda. Bu erkanın yazılı metni onlarda yok. Bunu doğum gülbangı kısmını çerçeveleyip evinize konukların geldiğinde görebileceği bir yere asmak durumundasınız. Bunu yapmazsanız ve ben de sizin evinize herhangi bir nedenle gidersem yargılayıp sorgularım. Sadece gülbang kısmını yani doğum gülbangı kısmını... amaç evinize gelen arkadaşlar, konuklar da okusunlar, bir eğitim aracı olarak yayılsın."*

(Bektaş Kılıç inançlı duruyor ama Kamil Küpeli oyun olduğunun farkında.)

* www.youtube.com/watch?v=A8I7I0eAE6M

Merak edenler, bu sözde "Doğum Günü Erkanı"nı seyretmek isteyenler dipnotta verilen adresten videoya bakabilir. (Youtube'a 16 Eylül 2011 tarihinde yüklenmiş.)

EĞER BİR GÜN...

Esat Korkmaz, Alevilerin köyden kente çıktığını ve Alevi ritüellerinde güncelleme yapmak gerektiğini söylüyor. Seslendiği kişiler "Bundan sana ne? Alevi değilsin, ne yapmaya çalışıyorsun? Köyden kente sadece Aleviler çıkmadı, hem Sünniler çok daha kalabalık, neden camilere mescitlere gitmiyorsun da Alevilerin arasında dolaşıyorsun? Bir doğum günü de onlara yapıver, hem sen materyalist değil misin, erkanlardan, gülbanklardan sana ne?" demiyor.

Devrimcilerde en küçük bir inanç kırıntısının bulunmaması gerekirken, İngiltere Cem Evi'ndeki görüntülere bakılırsa, ellerinde mumlarla Esat Korkmaz'ın karşısında, elleri kalplerinin üzerinde durmaları ciddiyetten uzaktır. Bir gün gerçek devrimciler, gerçek Marksist-Leninistler Esat Korkmaz'a, "Beden ruhun hapisanesi gibi laflar ediyorsun. Bizim ruhla ne işimiz var? Geç bunları..." derse işte o gün her şey alt üst olacaktır.

Yine bir gün gerçek bir devrimci, akıllı bir kişi çıkıp, "Doğum günü erkanı yapıyorsun. Ayrıca ölmeden önce ölmekten de söz ediyorsun. Ölen kişinin doğum günü olur mu? Alevilikte ikinci ve son doğum, gerçek doğum Yol'a girişle oluyormuş, Aleviler böyle anlatıyor, sen neden eski, anneden doğumun gününü kutluyorsun?" derse ne olacak?

"Şehre çık, yeni erkanlar uydur ama bu eylemleri eski kavramlarla, dinsel kavramlarla anlatmaya çalış! Bu olmaz. Eski, dinsel kavramları neden kullanıyorsun? Onları da değiştir. Örneğin bir bayan ailesinden ayrılmış, yeni bir ev satın almış ve kendi evine geçmiş. Sen ona 'Ocak Kazma Erkanı' yapıyorsun. Ama hiçbir şey eskisi gibi değil. Erkan yaptığın bayan evli değil, doğal olarak müsahipsiz. İkrarlı değil, yani Yol'da değil. Kısacası 'Ocak Kazma'nın sadece adı 'Ocak Kazma.'

Şehre çıkan insanlar artık birlikte yaşama, günü birlik ilişki düşünüyor. Evlilikten uzak duruyor. İlişkiler paramparça olmuş. Köyde 'ocak' dendiği zaman evlilik, evli bir çiftin yeni bir ev açması anlaşılırken, şehirde evlilik reddedilecek duruma gelmiş. O halde sen yaptığın uygulamada neden 'erkan', 'hizmet', 'hakkullah' gibi kavramlar kullanıyorsun? Bunları da değiştir. Toplantı, kutlama, nakit para olarak veya başka yeni kavramlar uydurarak nitele. Köyde kalmış kavramları kullanma. Devrimci bir kişinin erkan, hizmet, hakullah gibi kavramlarla ne işi var?"

Esat Korkmaz doğadan, sudan, ağaçtan, böcekten, çiçekten sıkça söz ediyor. Çevreciliği Alevilik olarak sunmaya çalışıyor. "Allah Eyvallah" sözünü de çok seviyor. Bir de "Gerçeğe Hü" demiyor mu? Dinleyenlerin eli kalplerinin üzerine gidiveriyor. Ama o "Mümine Ya Ali" demiyor, "Doğa aşkına" diyor. Tam komedi.

DEVRİMCİLERE...

Alevilik bizim dışımızdadır, vardır, yani somut gerçektir. Alevilik demek Pir ve Talip birlikteliği demektir. Bir Alevi ya Pir'dir, ya da Talip'tir. İkisinin toplamına "Ocak" deniyor. Pir ve Talip birlikteliği dağıtıldığı zaman ortada Alevilik adına hiçbir şey kalmaz. Nitekim Alevi Pirleri Arap, sömürücü, dilenci denilerek, cem ise Türk-İslam'a uymadığı için Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve onun ideologları tarafından reddedilmiştir ve dağıtılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti resmi ideolojisini oluşturan ideologların düşüncelerini bugün aydın olduğunu, devrimci olduğunu söyleyen bazı kişiler aynen tekrarlamaktadır. Onlar da pirleri Arap-Ehli Beyt soylu olduğu için aşağılamakta ve cemi sulandırmakta, içeriğini boşaltmaktadır. Esat Korkmaz bunlardan biridir.

12 Eylül'den sonra gelen yenilgi yılları yeni alanlar açtı. Örgütlerin çekim alanlarından uzaklaşan kişiler enerji kırıntılarını Aleviliğe kafa yorarak değerlendiriyor.

Genellikle eski devrimcilerin arasında dolaşan Esat Korkmaz "Aleviliği ben toparlayacağım, ben güncelleyeceğim" diyor. Biz de "Siz kimsiniz? Sizi kim vazifelendirdi? Sizi nereden ilgilendiriyor? Size ne?" diyoruz. Esat Korkmaz'ın derdi inanç-itikat değildir. Son kalan Alevi külünün altındaki koru söndürmek istiyor. Londra'da "doğum günü erkanı"nda masaya mumları, şarap şişesini koymakla, dinin imanın, Aleviliğin ne ilgisi var?

"KUTSAL METİNLER" ALEVİLERİ İÇSEL YOLCULUĞA ÇIKARTAMAZ

Aleviler semavi dinlerin metinlerini okur. Ancak onlara kutsiyet yüklemez.

Son dönemlerde tehlikeli bir süreç başladı.

Bazıları "Gizli Sırlar" adı altında Tevrat ve İncil çeşitlerini, gnostik akımları Alevilerin önüne sürerken, Esat Korkmaz da "Batınilik" adı altında Kuran'ı öneriyor.

Erdoğan Çınar, bütün semavi dinlerin serçeşmesinin Alevilik olduğunu ileri sürmüş, bozulmuş Tevrat'ı tamir etmek için Alevi sözlü geleneğinin eşsiz fırsatlar sunduğunu söylemişti. Daha da ileri giderek İncillerin Alevi ayini ceminin kısa bir özeti olduğunu iddia etmişti.*

Esat Korkmaz ise Batınilik adı altında İbni Arabi'nin görüşlerini, "Kuran ve Sünni Hadisleri" önümüze koymaktadır. Esat Korkmaz, Batıniliğe giden yolun tek ve esas metninin Kuran, onun yanında da Sünni Hadisler olduğunu söylemektedir. (Sünni Hadisleri Alevilerin önüne koymak şaşkınlıktır.) Esat Korkmaz'a göre tek zahir olan Kuran ve Sünni Hadisler çalışılarak onların içsel-batını anlamları ortaya çıkartılabilir.

Esat Korkmaz Batıniliği kısır bir döngü içerisinde anlatmaya çalışmaktadır.

* Bkz. Hamza Aksüt-Ünsal Öztürk-Hasar Harmancı, Alevi Tarih Yazımında Skandal, Erdoğan Çınar Örneği, Yurt Kitap-Yayın, İkinci Baskı Haziran 2010, s. 103-105

İspatı şu şekildedir:

Önce bir soru soralım ve bu sorunun cevabını da Esat Korkmaz'ın kitabından alalım.

Soru: Esat Korkmaz'a göre "Tek olan gerçeğin kendisi" yani "Gerçeğin demine hu" ne anlama gelmektedir?

Cevap: "Kuran'ın içsel (Batıni) anlamı, tek olan gerçeğin kendisidir; Kuran Cebrail'in getirdiği bir 'vahiy' değil, Peygamber'in kendi sözleridir; bu nedenle Peygamber 'konuşan' durumundadır (natık), Kuran'ın iç anlamı 'natık'a karşı 'samit' (sessiz) olan 'imam'ın talimiyle ortaya çıkar; Hz. Muhammet'in samiti Hz. Ali'dir ve ayet-hadislerin gizli anlamları onun ve onun soyundan gelen imamların açıklamalarıyla anlaşılabilir."*

Esat Korkmaz, Alevilik ve Bektaşilik Sözlüğü'ne aldığı bu maddeyi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı İslam Ansiklopedisi'nden oluşturmuştur.**

Esat Korkmaz'a göre Batınilik, mutlak anlamda İslam ile ilişkilendirilmektedir. Kuran ayetlerinin ve hadislerin asıl zahiri metinler olduğunu, bunların bir de gizli anlamları bulunduğunu söylemektedir. Kuran'ın bazı ayetlerini bile demiyor, "Ayet ve hadis" diyor. Bu, Batıniliğin başka dinsel akımlarda olmadığı anlamına da gelmektedir. Örneğin İncil ya da Tevrat'ın içsel anlamı, "Tek olan gerçeğin kendisi midir?"

Esat Korkmaz'a göre, "Tek olan gerçeğin kendisi", yani Alevilik, Kuran'ın "İçsel (Batıni) anlamı" olduğuna göre, tek referans eser Kuran'dır, biraz daha genişi de "Ayet ve Hadisler"dir. Bu durumda Alevilik, Sünni İslam'ın, Kuran ve Hadislerin Batıni yorumudur. Bir başka deyişle, Sünni Müslümanlar zahirden, Aleviler de Batınilik yoluyla aynı Allah'a ulaşırlar. Resmi ideolojinin Alevilere önerdiği Türk-İslam anlayışı budur. Ayrıca Esat Korkmaz'ın Aleviliği heterodoks olarak tarif ettiğini de biliyoruz.

---

* Esat Korkmaz, Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü, Batınilik Maddesi, Anahtar Kitaplar, Genişletilmiş Dördüncü Basım, Eylül 2005 İstanbul, s. 126

** İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları, 2. Cilt, Batıniye maddesi, s. 339-342

Bizlere Kuran ve Hadisleri hatmetmemiz, Muhammed'in ağzından çıkanlarla yazıldığı söylenen ve Osman tarafından toparlanan Kuran'a talim etmemiz öğütlenmektedir. Bu da yetmeyecek. Hadislerin hangisinin sahih, hangisinin sahih olmadığını öğrenmemiz gerekecek. Biz de Esat Korkmaz'a görev verelim: Öncelikle siz ayet ve sahih hadisleri hatmetmelisiniz.

Alevilik, ayet ve hadislerin batını yorumu ise bu, Kuran kursu açmaya kadar gider. Sureleri, ayetleri numaraları ile ezberlemeyen, talim etmeyen, bu anlayışa göre batını yoruma ulaşamaz. Ceme girmeyen, girdiğinde, Ali, Hasan, Hüseyin, Muhammed isimlerine tahammül edemeyen kişilerin Kuran ve hadisleri zahiren nasıl okuyacakları, nasıl tahammül edecekleri, Esat Korkmaz'ın sözlüğünü satın alan kişilerin Esat Korkmaz'a bu soruları neden sormadıkları düşündürücüdür.

Zahiri öğrendikten sonra sıra Batıniliğe gelecek. Ancak önce zahir metin ortaya konmalı.

Aleviliği öğrenmek için Kuran ayetlerinin ve hadislerin batını yorumundan başka yol yok mu?

Esat Korkmaz'ın temel aldığı görüşü ancak Sünni Tasavvufçular, İbni Arabiciler Kuran'ı ve Sünni hadisleri zahir olarak kabul edebilir ve onların Batını yönlerini anlamaya çalışabilir.

ZAHİR SURE BİZDEN, BATINİ YORUMU DA "TASAVUFÇU" ESAT KORKMAZ YAPSIN!

Sözü uzatmadan, Esat Korkmaz Maide Suresi ile samite başlayabilir.

Özellikle 33, 35, 38, 45. Ayetlerde, Esat Korkmaz kendisini "samit" yerine koyarak bu ayetlerin batını (gizli) anlamlarını açıklayabilir.

Maide Suresi Çeşitli Ayetleri:

"10. İnkar edip âyetlerimizi yalanlayanlar var ya; işte onlar cehennemliklerdir.

14. "Biz hıristiyanız" diyenlerden de sağlam söz almıştık. Ama onlar da akıllarından çıkarmamaları istenen şeylerden önemli bir kısmını unuttular. Bu sebeple biz de aralarına kıyamet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kini salıverdik. Allah ne yapmakta olduklarını onlara bildirecek!

33. Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır.

35. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, ona yaklaşmaya vesile arayın ve onun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.

38. Yaptıklarına bir karşılık ve Allah'tan caydırıcı bir müeyyide olmak üzere hırsız erkek ile hırsız kadının ellerini kesin. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

45. Onda (Tevrat'ta) üzerlerine şunu da yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş kısas edilir. Yaralar da kısasa tabidir. Kim de bu hakkını bağışlar, sadakasına sayarsa o, kendisi için keffaret olur. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir."*

...

Cemi, kurbanı, sorgu-görgüyü, çerağı, cem birlemeyi... dinlerin eserleriyle sınırlamaya çalışmak Alevi yaşamını öldürür.

Alevilik Kuran ve Sünni hadislerinin batını yorumu değildir. Aleviliğin ritüellerinin zahiren ispatı Kuran ve Sünni hadisleri değildir.

Alevilikte zahir ve batından söz edilebilir. Ancak zahir, duyu organlarının algıladığı her şeydir, bütün alemlerdir. Aleviler, Kuran-hadisleri ve diğer kutsal kitapları bilgi sahibi olabilmek için okur.

Zahir de Batın da evrendedir, dolayısıyla insandadır.

---

* http://www.kuran.gen.tr/?x=s_main&y=s_middle&kid=1&sid=5

Esat Korkmaz ayet-hadislerin batını anlamının tek gerçek olduğunu söylediğine göre, biz, hadislerden de örnek vermek durumundayız. Esat Korkmaz, aşağıya alacağımız hadisin de batını yorumunu yapmalıdır, hadiste Esat Korkmaz'ın çok hoşlanacağı kavramlar da var, bekliyoruz.

SAHİH HADİS: ÜÇ TALAKLA BOŞANMA

Talak, çözmek, serbest bırakmak, boşanmak anlamına geliyor. Sünniliğe göre huzurlu bir aile hayatı kurulamayınca, iyi nesiller yetiştirmenin imkânı kalmayınca eşler talak oluyormuş.

"Bazen ölüm ve hastalık gibi tabii engeller, bazen de geçimsizlik, münaferet, eşlerin birbirini sevmemesi, anlaşamama gibi eşlerden kaynaklanan engeller evliliğin başarı ve devamına mani olur.

İslam, evliliğin asıl gayesinden uzaklaştığı, eşlerin bir arada huzurla yaşamalarına imkân kalmadığı, ihtiyaç ve zaruretlerin gerektirdiği hallerde evliliğin sona erdirilmesine izin vermiştir."*

İslam'da talak ikiye ayrılırmış. Birincisine "Ric'i talak" denirmiş. Evlilik zifafla birlikte başladıktan sonra, koca evi terk ederse ve daha sonra eve dönerse, tekrar nikaha gerek duyulmazmış. Burada temel şartlardan biri bu talak şeklinin üçüncü olmaması koşuluymuş. Kocanın ben geldim, döndüm demesi yetermiş. Bu sözleri söylemeye bile gerek yokmuş. Hiçbir şey olmamış gibi yaşamına evine dönüp devam ederse de nikahı tazelemeye gerek yokmuş.** Ama "iddet" dönemini geçirmemek gerekiyormuş. İddet dönemi kadının iki ay hali arasındaki dönem olmaktadır.

İkinci boşanma türüne ise "Bain Talak" deniliyormuş. Nikah yapıp da zifaf yapılmadan boşanılırsa, taraflar anlaşarak

* Yedi Hadis İmamının İttifak Ettiği Hadisler, İbrahim B. Abdullah El-Hazimi, Çeviren Hanifi Akın, Karınca Yayınları, 2005 İstanbul, s. 661

** a.g.e., s. 666 dipnot

boşanırsa ve koca üçüncü boşanma hakkını kullanmışsa, eşlerin tekrar bir araya gelmesi için yeni bir nikah gerekiyormuş. Yukarıdaki tür boşanma şekillerine bain talak denirmiş.

Bu talak konusunda da âlimler arasında tartışmalar sürüyormuş.

"Yine Buhari'nin konu ile ilgili başka bir rivayeti şu şekildedir:

'Abdullah ibn Ömer'e, (hanımını) üç (talakla) boşayan kimsenin hükmü soruldu. Abdullah ibn Ömer, soruyu soranlardan (her) birine:

-'Eğer (hanımını) üç (talakla) boşamış isen, artık o kadın, senden başka bir erkekle evleninceye kadar sana haram olmuştur' diye cevap verdi."*

Çok ilginç bir bilgi. Üzerinde uzun uzun tartışılabilir.

Buhari devam ediyor:

"Bu konuda bir başkası ise şunu ilave etmiştir:

Abdullah ibn Ömer:

-'Eğer (hanımını) bir talakla ya da iki talakla boşamış olsaydın, elbette kadına dönme hakkın olurdu. Çünkü (eşimi bir talakla boşadığım zaman,) Peygamber (s.a.v), bana, eşime geri dönmemi emretti' dedi."**

Demek ki üç talak önemli. O kadar önemli ki, üç talak yaptın, gittin. Eski eşin artık sana haram oluyor. Ta ki kadın başka bir erkekle evlenirse, o zaman artık sana helal olmaktadır. Sonrası biraz daha karışık olur herhalde. Kadın başka bir erkekle evlenmişse, o erkeğin de üç talak hakkı var. O talak haklarını kullanacak, kadın ona da haram olacak ki sen eski karınla tekrar nikah kıyabilesin. Karışık, çok karışık bir durum.

Balcık meselesine gelince:

"179. Adamın biri, hanımını, üç talakla boşamıştı. Kadın da, (bir başkasıyla) evlendi. (Daha sonra) adam, bu kadını (cinsel ilişkide bulunmadan geri) boşadı. Bunun üzerine Pey-

* Yedi Hadis İmamının İttifak Ettiği Hadisler, İbrahim B. Abdullah El-Hazimi, Çeviren Hanifi Akın, Karınca Yayınları, 2005 İstanbul, s. 670

** a.g.e.,, s. 670-671

gamber (s.a.v)'e; eski eşinin, bu kadınla tekrar evlenip evlenemeyeceği soruldu. Peygamber (s.a.v):

-'Hayır! İkinci kocası onun balcığından, birincinin tattığı gibi tatmadıkça onunla evlenemez' buyurdu."*

Aynı konuya Ayşe de şahit olmuş. Bir kadın, Peygamber Muhammed'e gelip şöyle söylemiş:

"Ey Allah'ın resulü! Birinci kocam, beni (üç talakla) boşadı. Ben de, bir başka erkekle evlendim. (Bu ikinci kocam) benimle gerdeğe girdi. Onun (erkeklik aleti) ancak (elbisenin) saçağı gibi sarkık idi. Dolayısıyla da bana ancak bir defa yaklaşabildi. Fakat benden hiçbir şey elde edemedi. Şimdi ben, ilk kocama helal olur muyum?"

Soru çok ciddi! İkinci kocanın da kadının balcığından ilk kocası gibi tatması gerekiyor. Kural bu.

"Resullah (s.a.v):

-'İkinci kocan, senin balcığından, birincinin tattığı gibi tatmadıkça, sen birinci kocana helal olmazsın' diye cevap verdi."**

Peygamber Muhammed'in bir başka cevabı da şu şekildeymiş:

"Rifaa'ya geri dönmek mi istiyorsun? Hayır, sen ikinci kocanın balcığını ve o da senin balcığını tatmadıkça, (ilk kocana) geri dönemezsin' buyurdu."***

Kadın zor bir duruma düşmüş. İlk kocasına dönemiyor. Çünkü yeni kocasının erkeklik aleti elbisenin saçağı gibi sarkıkmış. Kadınla ilişki kuramıyormuş. Bu yüzden amaç hasıl olmuyormuş. Problem nasıl çözülmüş bilgi yok. Ancak, yukarıdaki anlatımlardan İslam toplumunun çok açık, Esat Korkmaz'dan daha ileri, her türlü konuyu, "balcık" da dahil, kadın erkek rahatça konuşabildikleri bir toplum olduğu anlaşılmaktadır.

---

* Yedi Hadis İmamının İttifak Ettiği Hadisler, İbrahim B. Abdullah El-Hazimi, Çeviren Hanifi Akın, Karınca Yayınları, 2005 İstanbul, s. 691

** a.g.e., s. 692

*** a.g.e., s. 693

Esat Korkmaz'dan bu hadisin batını anlamının, bu ve benzer hadislerin Alevi-Batınilikle ne gibi bir ilgisinin bulunduğunu açıklamasını bekliyoruz.

ESAT KORKMAZ VE "DAYILANMA DUYGUSU"

Nejat Birdoğan öldükten sonra eşi Şule Birdoğan derin bir hüzne kapıldı ve ona mektuplar yazdı.

"Seni yolcu ettikten sonra yazdığım ikinci mektup bu... Biliyorum, hep yanıtsız kalacak mektuplarım... Ama ne yapayım ki gittin gideli, 'Bir dost bulamadım gün akşam oluyor."*

Şule Hanım gerçekten büyük özlem içerisinde. Duygularını anlıyoruz. Üzüntü ve acılı bir insanın yazdıkları ile ilgili yorumlar yapmak rahatsız edici, özür dileyerek yazıyoruz, yazmak durumundayız. Mektupları Esat Korkmaz'a yazsaydı cevap alırdı çünkü eşinin ruhu Esat Korkmaz'ın bedeninde hapiste, Esat Korkmaz öyle diyor.

Şule Hanım, Esat Korkmaz'ı yakından tanıyan bir kişi. Eşi ile sıkı dostluğunu da biliyor ki o şöyle yazmaktadır:

"Sevgili Dost Esat Korkmaz, Hakk'a yürüdüğün gece, hemen oturup kaleme aldığı yazısında şöyle sesleniyordu:

'İsyanı meslek edinmiş bir ağabeyimiz olduğu için, 'karşı vicdanımızın' sesini yitirdik. Korkak olduğumuz için bir türlü dışa vuramadığımız cesaretimizin taşıyıcısı olduğu için 'dayılanma' duygumuzu yitirdik.'

Öylesine yerli yerine oturmuş bir tanı ki..."**

Şule Hanım o kadar üzgün ve morale o kadar ihtiyacı var ki, Esat Korkmaz'ın yazısındaki "dayılanma" kelimesinin üzerinde durmuyor, Esat Korkmaz'ı onaylıyor. "Dayılanma" kelimesinin yerli yerine oturmuş bir tanı olduğunu söylüyor. Oysa Esat Korkmaz'a şunu söylemesi gerekirdi:

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 3

** a.g.e., s. 4

"'Dayılanma' ne demek? Hangi felsefi akımın kavramı?"

Şule Hanım bunları söylememiştir. Daha ileri giderek, Esat Korkmaz'ı yüreklendirmeye devam etmiştir:

"Esat Korkmaz'ın, senin için kullandığı bir deyim daha var: 'Aleviler'in delisi.'"*

Şule Hanım da herkes de bilir ki Nejat Birdoğan Alevi değildi. Esat Korkmaz da Alevi değildir. Bazı internette yazı yazanlar "Onlar kendilerini Alevi görüyor, aileleri asimile olmuş olabilir, onlar Aleviliklerini hatırlamıştır, size de ne oluyor" diyebilir. Biz yine de bu tür kişilere de sormuş olalım, Alevi olduğunu iddia eden kişiler asimile olmuşlarsa da öncelikle hangi köyden olduklarını, ocaklarını ve pirlerini söyler, saklamaz. Örneğin Esat Korkmaz hayatta olduğu için soralım: Manisa Demirci'den olduğunuzu belirtiyorsunuz, köyünüzü söylerseniz şecerenizi ortaya çıkartırız. Nejat Birdoğan'ın da köyünü söyleyiverin. Bildiğiniz gibi elimizde tüm Alevilerin bilgi bankası var... Şecere de yetmez, kime gittiniz, kimden el aldınız, kimden doğdunuz?.. Sizi kim görevlendirdi?

"Alevilerin delisi" meselesine gelince. Esat Korkmaz yanlış anlamazsa sorumuz olacak. Delilik aşkla ilgilidir, değil mi? "Akıldan firar"dan söz ediyorsunuz. Şöyle diyorsunuz:

"Tasavvuf geleneğinde, akıl-aşk çatışması önemli bir kırılma noktasını oluşturur: Hakikate akıl yoluyla değil, aşk yoluyla ulaşılabilir, yargısı egemendir. Mutlak Gerçek'e varmadan akıl eksikli ve güvenilmez bir araçtır. O zaman yapılacak şey açıktır: Yol eri, akıldan firar ederek kendini bütünüyle aşka teslim etmelidir. Ancak aşka teslim olunması durumunda kapılar açılacak, vuslat gerçekleşecektir."**

Soru şu: Sayın Esat Korkmaz, siz de aşka düştünüz mü, akıldan firar ederek aşka teslim olup "Hakikate akıl yoluyla değil, aşk yoluyla" ulaştınız mı, Mutlak Gerçek'e vardınız mı? "Mutlak Gerçek" anlayışını materyalizm, Marksizm-Leninizm

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 5

** Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 116

açısından değerlendirir misiniz? Örneğin Lenin bu konuda ne düşünüyordu?

Eğer bu yazdıklarınızla kendinizi de tarif etmiyorsanız Nejat Birdoğan ile ilgili neden "Alevilerin delisi" dediniz? Çünkü deliliği şu şekilde açıklıyorsunuz:

"Aşk olgusu, yanılgılı insan aklıyla yanılgısız doğanın aklının aşılması ile yaşanan bir hal durumudur; hem insana hem de doğaya göre bir olağanüstülüğü anlatır. ...

Bu hal durumuna geçişi açımlamaya çalışalım: İnsanın gönlü su dolu bir kap olarak algılanır; doğal olarak bu kap gönül suyu ile doludur. Kalp, gönül suyu ile dolu olan bu kabı ısıtan bir sobadan başka bir şey değildir. Aşk bedenin mührünü kırdığında iç ısı yükselmeye başlar; derken gönül suyu buharlaşır. Aşık olan kişi, buharlaşan gönül suyunu denetim altına almakta zorlanmaya başlar ve kendisi kendi denetiminin dışına çıkar. Anlaşılacağı gibi bu akıldan firar etmekle ya da aklın aşılması ile kazanılan delilik halidir. Delilik hali, buharlaşan gönül suyu yağmur olup gönlümüze doluncaya, yani çevrimini tamamlayıncaya değin sürer. Aşıkların bedenleri birbirine göre aşk şarabı ile doldurulmuş birer kadeh olarak algılanır. Onlar niyazlaştıklarında birbirinin gönül suyundan lokma alırlar; lokma olarak aldıkları gönül suyunu buharlaştırıp birbirlerinin beden kabında damıtırlar."*

"Delilik hali, buharlaşan gönül suyu yağmur olup gönlümüze doluncaya..." dediğinize göre siz de aşka düşmüşsünüz, akıldan firar ederek vuslata erişmişsiniz, deliliği kazanmışsınız. Deliliği tatmasaydınız olayı bu kadar güzel anlatamazdınız. Daha önce sözünü ettiğiniz ruhun buharlaşmasıyla gönül suyunun buharlaşması arasında bir ilgi de var mı? Varsa ruhun buharlaşmasıyla delilik arasında da ilişki var mı? Bu delilik halini materyalizm açısından değerlendirebilir misiniz? Acaba Nejat Birdoğan'ın kültürel canını kendi beden hapishanenizde mihman etmenizin bu akıldan firar ve kutsal delilik hali ile ilgisi bulunabilir mi?

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 117

Kusura bakmazsanız bir soru daha sormamız gerekiyor. Önce kitabınızdan bir parça daha alalım:

"Yol doğumunda baba pir-mürşit-rehber, yani öğretmendir: Ana ise taliptir-derviştir, yani öğrencidir.

Alevilik-Bektaşilikte, beden, ölümsüzlük suyu ile doldurulmuş bir kadeh olarak algılanır. Bu bağlamda öpüşme ya da öpme, bedenden içilen ilk yudumdur: Aşka durmuş iki canın, üçüncü bir can yaratmak üzere eyleme geçmesidir bir bakıma. Ama bütün bunları simgesellik içinde algılamak gerekir: Bedendeki ölümsüzlük suyu, biyolojik düzlemde üçüncü canın varlığa gelme nedeni bir sıvıdır."*

Yukarıdaki parçada anadan değil Yol doğumundan, öğretmen olarak pir-mürşit-rehberden ve öğrenci olarak da talip-derviş'ten söz ediyorsunuz. Pir ile talip yani öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişki anlatılırken öpüşme, öpme kavramlarını neden kullanıyorsunuz? Alevi pirlerinin talipleri ile evlenmediğini araştırmacıların hepsi bilir. Pir talibiyle evlenirse kızıyla evlenmiş gibi kabul edilir. Neden öpüşme, öpme gibi konuyla ilgisi bulunmayan kavramları simgesel olarak kullanma gereği duyuyorsunuz? Bilinç altınız sorunlu. Bunlar toplumumuza atılan iftiraların bir parçasıdır.

Sizin bir sorununuz var ama biz teşhis koyma yetkisini okura bırakıyoruz. Ayrıca Harabi sizin gibi düşünmüyor, onun deyişinde Hilmi Dedebaba, anadır.

"Berzahtan kurtuldum çıktım aradan
On yedi yaşında doğdum anadan
Muhammed'Ali Hilmi Dede Baba'dan
Çok şükür hamdolsun geldim imkane."**

Yol doğumu böyledir.

Aynı konuda bir eleştirimiz daha olacak: "Kitap-Yol Rehberi" kitabında da "Beline sahip olma" konusuna açıklık getirirken şunları söylüyorsunuz:

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 101

** Kemal Üçüncü, Ahmet Edib Harabi Baba Divanı I, Alevilik Araştırmaları Dergisi Yayınları, Aralık 2012 Ankara, s. 346

"Beline sahip olma; nefsine sahip olma, zina yapmama anlamında, gayrimeşru ilişkilerden uzak durma anlayışının bir simgesi durumundadır; bu yolla Alevi-Bektaşi cinsel organları, zina aracı olmaktan çıkarıp herkesin eşiyle sevgilisiyle birlikte yaşamasının güzelliklerini yaratma aracı haline dönüştürmüş olur."*

Alevi-Bektaşilerin cinsel organlarını zina aracı olmaktan çıkarmasını, herkesin eşiyle birlikte yaşamasının güzelliklerini yaratma aracı haline dönüştürmesini anlıyoruz ama "eşiyle" kelimesinden sonra yazdığınız "sevgilisiyle" kelimesinin ne anlama geldiğini anlayamadık. Acaba "sevgili eşiyle" mi demek istediniz?

Bu açıklamalarınızı Aleviliğin kaynakları arasında saydığınız Maniheist din adamları olan Seçilmişlerin evlenmeme, karşı cinse şehevi duygularla yaklaşmama, et yememe ve içki içmeme anlayışı ile birlikte değerlendirebilir misiniz? Çünkü Mani din adamlarında öpme, öpüşme, cinsel organları zina olmaktan çıkararak eşiyle sevgilisiyle birlikte yaşamanın güzellikleri yoktur. Onlarda aşk var, Işığın sahibine yani Işık Tanrısına olan aşk... İlahi anlamda kullanılan "aşk" kelimesini başka kavramlar, ilahi kavramlar kullanarak açıklamak doğru olanıdır.

ESAT KORKMAZ NASIL İBADET EDECEK?

Esat Korkmaz, "Kitap-Yol Rehberi" kitabına "Nasıl İbadet Edeceğiz?" diye bir başlık açmış. "Aleviler Nasıl İbadet Eder?" ya da "Aleviler Nasıl İbadet Etmelidir?" demiyor, kendisini de içine katarak ibadetten söz ediyor.

"Muhabbet meydanı açmak Yol aşkının kapısını aralamak, kulak abdesti verip kulak abdesti alarak, yani karşılıklı bilgiyle yıkanarak dar'a taşınan şikayeti ya da tartışılan konuyu en olumlu sonuca bağlamaya çalışmaktır. Demek ki muhabbet,

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 122

kulaktan beslenmeyi, yani konuşarak, dinleyerek bilgilenmeyi koşul gören, bu nedenle bizi okullu duruma getiren temel ibadet biçimlerinden biridir. ...

Ana ibadetimiz cem, cemevinde halka oluşturacak biçimde bir düzen alarak ve Tanrı'nın yansıması olarak algılanan didara (yüze, birbirinin yüzüne) dönerek, kendini Tanrı'ya teslim etmedir. ...

Nefis boğulduğunda, tanrısal bütünleşme gerçekleşir; kişi 'aklını yitirir.' Yerine Tanrı'nın aklı geçtiği için konuşan Tanrı kimliğiyle öne çıkar."*

Sayın Esat Korkmaz siz de bu tür muhabbetlere katıldınız mı, "ana ibadetimiz" olan ceme girdiniz mi, ikrarlı mısınız? Kulak abdesti alıp kulak abdesti verdiniz mi? Hangi okulda okudunuz, öğretmeniniz kimdi, öğretmeninizle çiftleşerek onun bilgisiyle kulaktan beslendiniz mi? Kendinizi Tanrı'ya teslim ettiniz mi? Sizde de Tanrısal bütünleşme gerçekleşerek ve "aklınızı yitirip" Tanrı'nın aklı aklınızın yerine geçti mi, konuşan Tanrı kimliğinizle öne çıktınız mı? Bütün bunlar gerçekleşti ise acaba "Materyalist" kimliğinizle mi yoksa "düşünceci idealist-maddeci düşünceci" kimliğinizle mi açıklamak istersiniz?

Bu tür akıl öğretmeler, din-iman adına konuşmalar bir materyalistin, devrimcinin yapacağı konuşmalar değildir. Bir insan eskiden devrimcilik yapmış olabilir, ancak din alanında, din adına reforma gidebilmesi, bu reforma önderlik yapabilmesi için öncelikle samimi olarak pişmanlığını belirtmesi, özeleştiri yapması, geçmişte yanlış düşündüğünü, doğrusunun idealizm, metafizik alanlarında görüş belirtme olacağını söylemesi gerekir. Sonra da inancı varsa, inanıyorsa, anlamanın, kavramanın, eleştirmenin yerine, eğer şartlar uygunsa herhangi bir dinsel akımın gereğini yerine getirerek, değiştirmeye çalışabilir. Aksi takdirde günün birinde bir kişi ona şöyle söyleyebilir: Sana ne başkalarının gülbangından, erkanından, "Tanrı"sından?.. Ne yapmaya çalışıyorsun?

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 129, 130, 131

Esat Korkmaz'ın söylediklerinin ve yaptıklarının onu yakından tanıyan kişilerce, eski arkadaşlarınca bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekiyor.

NEJAT BİRDOĞAN-ESAT KORKMAZ: "ATATÜRK İLKELERİNDEN ÖDÜN VERMEYEN DEVRİMCİ KİŞİLİK"

Şule Hanım eşi Nejat Birdoğan'ı anlatırken, doğal olarak onu övmekte, tarihi bilgisinin derin olduğunu söylemektedir.* Şule Hanım, halkbilimin ne demek olduğunu da aktarmaktadır. Nejat Birdoğan şöyle diyormuş: "Halkbilim, ulusal bilinçtir. Bu bilinçten uzaklaşanlar, soysuzlaşır ve köleleşir."**

Nejat Birdoğan'ın "Ulusal bilinç" dediği Türklük, Türkçülük, Atatürkçülüktür. Ona göre Türklükten, Türkçülükten, Atatürkçülükten uzaklaşanlar soysuzlaşır ve köleleşir. Nejat Birdoğan'ın ruhu Esat Korkmaz'ın bedeninde mihman olduğuna göre ve iki ruh çatışmadığına göre, aralarında bir aynılık var demektir.

Gülyüzlüm Merhaba kitabının 9-16 sayfalarında Nejat Birdoğan'ın yaşamına ilişkin bir yazı var. Kimin yazdığı belli değil. Kitabı hazırlayan kişi Esat Korkmaz'dır, metin imzasız olduğu için Esat Korkmaz yazmıştır diye kabul ediyoruz. Bu yazıya göre Nejat Birdoğan şöyle bir kişi:

"29 Ekim 1934 yılında Kars'ta doğdu. Bu çok anlamlı doğum günü, O'nun Atatürk ilkelerinden ödün vermeyen devrimci kişiliğine de damgasını vurmuş, kişiliği adeta bu güzel bayram günüyle özdeşleşmişti."***

Yukarıdaki parçada Nejat Birdoğan'ın çok anlamlı bir gün olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilan edildiği ve bayram olarak kutlandığı günde doğduğu açıklanmaktadır.

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 3

** a.g.e., s. 4

*** a.g.e., s. 9

Bu yazıda Nejat Birdoğan'ın 1980 darbesinden önce Türk Dil Kurumu üyesi olduğunu, sonraları ise Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD), Pir Sultan Abdal Kültür Derneği (PSAKD) Merkez Yönetim Kurulu üyelikleri, Anadolu Kültürleri Yaşatma Vakfı (AKYAV) onursal başkanlığını yaptığını öğreniyoruz. 2000 yılında ona Hacı Bektaş Onur Ödülü verilmiş.*

Aynı yazıda Alevilik ile ilgili Orta Asya senaryosu bir kere daha tekrarlanıyor. Şöyle deniyor:

"İlk kez, bütün tabuları yıkarak Aleviliğin; Şamanlık, Budizm, Zerdüştlük, Manicilik, Mazdekçilik, Yahudilik ve Hıristiyanlığın birtakım özelliklerini içinde barındıran 'Senkretik bir inanç' olduğunu İslamiyet'ten önce de var olan bu inancın, İslamiyet'le ilişkisinin yalnızca tarihsel süreç içerisinde bulunduğunu söyledi.

Alevilik ve İslamlıktaki dinsel ritüelleri karşılaştırarak, arada hiçbir benzerlik olmadığını vurguladı."**

Nejat Birdoğan'ın bu görüşleri Esat Korkmaz'ın Hacı Bektaş 700 yıl önce Aleviliği icad etti tezini çökertmiştir. Diğer taraftan Nejat Birdoğan'ın ilk kez söylediği bir şey de yoktur. Söylediklerinin tamamı İttihatçılar ve Cumhuriyetçiler tarafından daha önce söylenmiştir. Örneğin Hasan Reşit Tankut, 1932 yılında şunları yazmıştır:

"Görünürde Türkiye'de yalnız Müslümanlık var sayılır. Halbuki işin içyüzü hiç de öyle değildir. Aleviliği İslam'ın bir mezhebi veyahut bir tarikatı sayanlar, tamamiyle aldanmışlardır. Rabbülalemin olan İlahi Resullullah olan Muhammed'i, kelamullah olan Kur'anı ve hadisleri bulunmasına rağmen Alevilik Müslümanlık değildir. Onu Şii'likle karıştırmak da hata olur."***

Hasan Reşit Tankut şunları da söylemiştir:

"İslam maskesi altında, Şamanizm'i muhafaza edenler

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 16

** a.g.e., s. 15

*** Hasan Reşit Tankut, Zazalar Üzerine Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 36

arasında şimdi dinlerini tetkik etmek istediğimiz Alevi Zazalar vardır.

Bu hale göre Alevi Zazalar'ı Müslüman tanımak iktiza eder. Gerçek bu Zazalar Dürzi dağındaki Dürziler (Dürziler terzi isminde bir Türk'ün insana tapan mürit ve mensuplarından türemiştirler.) ırkın hemen hepsi Türk'tür. İskenderun Körfezi etrafındaki Nusayriler ve Orta Anadolu'daki, Azerbaycan'daki Kızılbaşlar gibi İslamiyet'ten evvelki dinlerini muhafaza etmektedirler. Bunlar, ya Budist ya Şamanidirler. Sonraları İsmailler, Hurufilik gibi yeni kisvelere bürünmüş iseler de esasattan ayrılmamışlardır."*

"Alevi yani Müslüman perdesi altında gene Şamani kaldılar."**

Hasan Reşit Tankut'un, Alevi Araplar da dahil Aleviler ile ilgili görüşleri de Türk-İslam görüşleridir.

"Netice: Anlaşılıyor ki, Alevilik çok eskidir. Ve Aleviler ister Hatay'da ister Anadolu'da olsun, hem gövde yapısı, hem tarih, hem itikat bakımından Türktürler. Kemalist Türkiyede ırki ve sosyolojik millet tesisinin mefhumu Türk Tarih ve Türk Dil tezleriyle aydınlanmış ve saptanmış bulunuyor. Vicdani inançlara gelince, onlar da yeni Türk rejiminin layisitesi içinde, ışığa ve hakikate dayanan realitesini kazandı. Hurafeleri gömdüğümüz çukurlara zıddiyetlerin laşesini de doldurduk, şimdi Türkler için bir nizam vardır: Birbirini sevmek ve hepimizin vicdanını dolduran ve doyuran bir tek kutlu söz vardır: ATATÜRK."***

Atatürkçü Hasan Reşit Tankut, Atatürkçü Nejat Birdoğan'dan çok daha fazlasını söylemiştir. Nejat Birdoğan tepki alabileceğini hesap ederek kafatası ölçümlerini Hasan Reşit Tankut'tan aktarmalar yapmasına rağmen aşağıda alacağımız ırkçı görüşleri aktarmamıştır.

---

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar Üzerine Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 36

** a.g.e., s. 40

*** Hasan Reşit Tankut, Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 64

Ankara Tarih Dil Coğrafya Fakültesi Tarih Profesörü Hasan Reşit Tankut, Felix Von Luschan'ın "Nusayrileri" tarafsız ve ilim gözüyle tetkik ettiğini söyleyerek Arap Alevilerin kafa endisini 85 olarak vermektedir. Aynı işlem Profesör Afet İnan tarafından da aktarılmaktadır:

"Profesör Bayan Afet'in 200 Türk kadını üzerinde yaptığı tetkik 85.06 vasatisini vermiştir. Bundan çıkaracağımız netice; Anadoluda ve Hataydaki Sünnilerin 81-85 ve Alevilerin 85 vasati verdikleridir."*

Bunlardan yola çıkan Tankut şu "bilimsel tespitlere" ulaşmış bulunmaktadır:

"Nusayri Aleviler bunların başında gelir. Yavuz Sultan Selimin şeriatçılığı onları ana dillerini bırakmağa ve bazı yerlerde kısmen unutmağa mecbur etti.

Önce islami bir kaynaşma içinde Türklüğün kaynayıp çekilmesi bir umde idi. İlme, mantığa ve tabiata aykırı olan bu yapma tedbirler yeni Türk Cumhuriyeti ile silinip ortadan kalkmış bulunuyor."**

Tankut devamında "Doğru" ve "aydın" kelimelerini de kullanarak şunları söylüyor:

"Kemalist Türklük ilmen ispat ettiği Türk Tarih ve Türk Dil tezleriyle, ırki millet'i, içtimai millet'i ve siyasi millet'i hudutlandırmış ve vasıflandırmış bulunuyor. Ve her türlü kötü mülahazaları ve karanlık düşünceleri mazide ve uzakta bırakmış olan yeni Türk ilmi ise araştırmalarında ve tetkiklerinde yalnız iki şeyi esas tutuyor! Doğruyu ve Aydını."***

Görüldüğü gibi Ezdan dininin bir parçası olan Aleviliğin yok edilmesi için yapılan çalışmalar İttihatçılar ve Cumhuriyetçiler tarafından hiç aksatılmadan kesintisiz sürdürülmüştür. Günümüzde eski teoriler karıştırılarak ve içine heyecan katılıp akıcılık kazandırılarak sürdürülmeye devam etmekte-

* Hasan Reşit Tankut, Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 64

** a.g.e., s. 6-7

*** a.g.e., s. 7

dir. Kafatasçıların, ırkçıların adlarının önüne doçent, doktor, profesör gibi unvanların yazılması iddialarına bir değer katmamaktadır. Örneğin Tankut'un şu söyledikleri insanlık açısından, üniversite açısından nasıl bir değer taşımaktadır:

"Hataylı Alevi yuvarlak kafası, gövdesinin dağlılara mahsus yapısı, konuşmasında ve ruhiyatında ırkının halkettiği hususiyetiyle tam bir Anadollu, Anadolu Alpini olduğu gibi ırkan bir Anadollu kadar Türktür."*

Hasan Reşit Tankut gibi ırkçıların görüşleri incelendiğinde Ahmet Yaşar Ocak'ın, Nejat Birdoğan'ın, Erdoğan Çınar'ın, Esat Korkmaz'ın yeni bir şey söylemediği, eski tezleri tekrarladığı anlaşılmaktadır. Örneğin Erdoğan Çınar, Aleviliğin Ali ile ilgisi olmadığını, Alevi adının Alev'den geldiğini söylediğinde kimileri heyecana kapıldı. Oysa 1938 yılında yazdığı kitapta Hasan Reşit Tankut bu görüşleri ileri sürmüştü. Hatta başlık bile açmıştı: "Ali kültü ile Alev kültü arasında münasebet."**

Benzer şekilde günümüz yalancılarının yalanları yeni değildir. Tankut onlara da yıllar öncesinden sufle vermiştir. Arap Aleviler Horasan'dan yani Şengal (Sincar)'dan geldikleri halde Tankut onları bakın nereden getirmektedir:

"Ve Nusayrilerin büyükleri gibi kabile olarak birçokları Abbasiler devrinde Horasan'dan kalkıp akın akın Asi havzasına ve Lazkiye dağlarına gelip yerleştiler. İslam Nusayri mezhebinin vazıı Mahammet Nusayr Bin Abdi'nin adından da anlıyacağımız gibi Abdi kabilesi (Mavera-al-nahir)den gelmişti."***

Alevilerin Güneşle olan ilişkisini tersyüz eden ve sözde Alevi aydını olduklarını iddia eden kişilere zerk edilen yalanlar Erdoğan Çınar tarafından keşfedilmemişti. Erdoğan Çınar, Hasan Reşit Tankut'un açtığı yoldan yürümüştür. Beyni uyuşmamış, Araplara karşı olma virüsü ile gözleri kararmamış Aleviler Ay ile ilgili samimi duygularını ifade ederler. Ay Ali'dir,

* Hasan Reşit Tankut, Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 15

** a.g.e., s. 63

*** a.g.e., s. 34-35

Ali'nin mekanıdır. Hilali gördüklerinde Ali akla gelir. Hilal şeklindeki Ay Şit'tir, Ali'dir, Naci'dir. Güneş ise Muhammed'dir. Hilal şeklindeki Ay ve Güneş, ikisi de erkektir. Tankut ise bunun tam tersini iddia etmiştir, Erdoğan Çınar da ondan alıp güncellemiştir. Tankut'un Alevilerin dini konusunda "tabiat dini" tanımlamasını bazıları "Doğal din" olarak güncellemiştir. Tankut'un Güneş konusundaki görüşlerini alalım:

"Hamzanın koyduğu bu din yeni bir şey değildi. Yer yüzü insanla şenlendiğinden beri ancak gördüğü şeye inanmayı, bütün kudreti ve kutu güneşte toplamayı ve insan olarak kendini yerde güneşin mümessile bilmeyi emreden bir din vardı; Alpin'lerin dini, tabiat dini. ...

...

Bütün rahmetler ve zahmetlerin Güneşten geldiği anlaşılınca onu, o büyük ateşi Tanrı ilan ettiler. Gökte yıldızlar onun alemi, yerde tabiat unsurları onun yaratıkları idi. Ve insan, kendisi yeryüzünde Güneşi temsil ediyordu."*

Tankut Güneş'i anlattıktan sonra Arap Alevilerindeki Ali anlayışını da şu şekilde tarif etmektedir:

"Mana Ali'dir, Muhammet onun sıfatıdır. Bütün Tanrılık Ali'de toplanmıştır. Sonra Ali yerden yükselerek Güneşte temessül etti."**

Tankut bu manipülasyonları Arap Alevileri Türk yapmak, Orta Asya'ya bağlamak için yapmıştır.

Tankut'un kafasındaki sadece Güneş'tir. Ateş gördüğü yere kafasındaki dogmayı yerleştirmektedir. 1928 yılında Bingöl yaylasında bir Alevi köyünde ceme katıldığını söylüyor. Basit bir köy odasında, muayyen bir yerde içki sürahilerinin ve kadehlerinin bulunduğunu ve kadınların katılmadığını söylediği bir ortamda gözlem denilen senaryosunu yazmış.

"İçkiden sonra dans başladı; benim de hazır bulunduğum bu toplantıda kadın bulundurmamışlardı. Fakat mukaddes dansların figürlerinde kadının alması lazımgelen yeri tahmin

* Hasan Reşit Tankut, Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 43

** a.g.e., s. 45

etmek kolay oluyordu. Evvela çift çift dans ettiler, sonra elele tutarak daire yaptılar. Bu dairenin ortasında bir ateş bulunmak lazım geliyordu. Toplanıp önlerine bakışlarından ateşe ve açılıp göğe hitaplarından Güneşe hürmet ettikleri anlaşılıyordu."*

Tankut, 2004 yılında Erdoğan Çınar tarafından "Aleviliğin Gizli Tarihi" kitabında "Mum Söndü" başlığı altında yazılan sayfaların yeni olmadığını da bize hatırlatmaktadır. Şöyle demektedir:

"Toplantının sonlarına doğru bir an için mumlar söndürüldü, ve tekrar yakıldı. Bu, bizim yılbaşı eğlencelerinde ve yeni senenin ilk dakikasında ampülleri söndürüp yakmamızın aynı idi."**

Tankut'un söyledikleri kuşkusuz yalandır. Öncelikle köy evlerinde evin ortasına ateş yakılmaz. Yakılırsa dumandan göz gözü görmez, orada oturulmaz. Aleviler ateşin etrafında Tankut'un deyimiyle dans etmezler. Evlerde ocak olduğu doğrudur ama bir köşede bulunur ve üzerinde baca vardır ki duman oradan dışarı çıkabilsin. Şöyle düşünelim: Bir oda var, ortasında ateş yanıyor, etrafı aydınlatıyor, ayrıca "mumlar" var. Toplantının sonuna doğru bu mumlar söndürülüyor ama odanın ortasındaki ateş yanmaya devam ediyor. Yani ortalık karanlık olmuyor. Diğer taraftan Aleviler cemlerde mum kullanmaz, delil kullanır. Delilin ateşle ilgisi yoktur. Işık aleminin cemdeki simgesidir ve asla "söndürülmez", başında Delilci nöbet beklemektedir, en ağır görev onundur. Gözünü delilden ayıramaz.

Günümüz asimilasyoncu görevliler Alevileri parçalara bölmek için Arap Alevilerin dem almadıklarını iddia etmektedir. Oysa Tankut 1938'de yazdığı kitapta Arap Alevilerin dem aldıklarını, şaraba Abdunnur dediklerini ve güneşin ve ayın yeryüzünde mümessili saydıklarını söylemektedir: "Saz, sözün vecdidir. Fakat bütün bunlar şarap ile revnakını alırlar. Nusayri

* Hasan Reşit Tankut, Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 48-49

** a.g.e., s. 49

Aleviler şaraba (Abdunnur) derler ve onu Güneşin ve ayın yeryüzünde mümessili sayarlar."*

Nejat Birdoğan'ın yeni şeyler söylemediği, Şule Birdoğan'ın yazdıklarının geçmişte devlet görevlilerince oluşturulduğu, Nejat Birdoğan'ın bu görüşleri tekrarladığı yukarıdaki açıklama ve alınan parçalardan bellidir.

NEJAT BİRDOĞAN TÜRK-İSLAMCIDIR

İttihatçılar ve Cumhuriyetçiler İslamlık olarak namaz kılmak, Ramazan'da oruç tutmak, hacca gitmek gibi bilinen şeyleri kabul etmişlerdir. Alevilerin bunları yapmadıkları için İslam dışı olduğunu söylemektedirler. Aleviler zaten Nejat Birdoğan ve diğerlerinin söylediği namaz kılmak, hacca gitmek, Ramazan orucu tutmak gibi ibadetleri yapmaz. Büyük Ezdan dininde bu ibadetler yoktur. Nejat Birdoğan ve diğerleri bunu biliyor, onların karşı çıktığı oruç, namaz, hac vs. değildir. Eğer örneğin Nejat Birdoğan bunlara karşı çıksaydı Türk-İslam'ı resmi kurum olarak kabul eden ve uygulayan devlete karşı çıkardı çünkü Ramazan'da oruç tutanlar, hacca gidenler Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yönetilmektedir. Camiler devlet daireleridir ve Hocalar devletin memurlarıdır. Özellikle hac farizasının organizatörü Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kuran Türkiye Cumhuriyeti'dir ve başındaki kişi Atatürk'tür. Nejat Birdoğan'ın yaşam öyküsünün tanıtımında "Atatürk ilkelerinden ödün vermeyen devrimci kişiliği" dendiğine göre, devletin kuruluş felsefesini, devlet kurumlarını kabul ediyor ve Sünni devlet kurumlarına ve uygulamalarına itirazı yok demektir. Ayrıca Nejat Birdoğan'ın en çok sevdiği ve saygı duyduğu kişilerin başında bir elinde Yasa, diğer elinde Kuran olan Ziya Gökalp ve Ziya Gökalp'in başında bulunduğu kadrolarca görevlendirilen Baha Said var. Nejat Birdoğan'ın karşı çıktığı Alevi Pirlerinin Ehlibeyt soyundan

* Hasan Reşit Tankut, Nusayrilcr vc Nusayrilik Hakkında, Ulus Basımevi, 1938 Ankara, s. 54

geldiklerini söylemeleri, talipleriyle birlikte cem yapmalarıdır. Bütün planı programı bozan budur. İttihatçılar ve devamcıları Cumhuriyetçiler Seyyidlikle, cemle uğraşmışlardır. Alevi Pirleri Arap olduklarını değil de ulu Türk olduklarını, geçmişlerinin Orta Asya Şamanları olduğunu, Aleviliğin bittiğini, cemi dağıttıklarını, Alevilerin camiye, Diyanet işlerine gitmesi gerektiğini söyleselerdi süreç tamamlanmış olurdu...

"DEVRİM HİZMETLERİNDE GÖREVLİ ATATÜRKÇÜ" NEJAT BİRDOĞAN-ESAT KORKMAZ

Dostlarının, arkadaşlarının kaleminden Nejat Birdoğan'ın kimliğini öğrenebiliriz. Nejat Birdoğan'ı en samimi ve doğru anlatan kişi Fikret Otyam'dır. Gülyüzlüm Merhaba kitabında yer alan yazısında Nejat Birdoğan'ın kendisi için yazdığı bir yazıya yer veriyor. Yazının başlığı: "Fikret Otyam Ustamız (Bu Kaynaktan Sevgi Kaynar)".

Nejat Birdoğan bu yazısında şöyle bir olay anlatıyor:

"1990 yılının bir güz gününde Fikret Usta ile Köln'de karşılıklı oturup dostluğun temelini atmak kısmetmiş. Köln Alevi Kültür Merkezi yetkilileri bir panel için beni aramışlardı. Bu panelde istemişlerdi ki salt Alevi bulunmasın. Türkiye'den insan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü bir aydın da panelde yer alsın. Konuyu bana açtıklarında aklıma gelen ilk adı kendilerine ilettim Fikret Otyam.

...

Şimdi gülyüzlülerim, canlarım ve de efendilerim! Benim ana baba bir, iki ağabeyim var. Bunlar benim ağabeylerim, ama ustam değiller. Bu araştırma dünyasında neyi nasıl araştıracağımı, ne tür sorulara bürünüp ortaya çıkacağımı, ne gibi sonuçlara ulaşacağımı bana anlatan birkaç ağabeyim ve küçük kardeşim var ki onlar aynı anda benim ustalarımdır. Fikret Otyam, bunlardan biridir..."*

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 20

Yukarıdaki parçada Nejat Birdoğan, Fikret Otyam'ı şöyle tarif ediyor: "İnsan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü bir aydın."

Nejat Birdoğan bu nitelemelerle aynı zamanda kendisini de tarif etmektedir. O da insan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü bir aydındır. Çünkü bu sözleri hayranlıkla, sevgiyle, coşkuyla söylüyor. Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz'ın da "Büyüğüm" diye hitap ettiği Fikret Otyam'a "ustam" diyor, kendisinden küçük birkaç kardeşi olduğunu, onlardan "Bu araştırma dünyasında neyi nasıl araştıracağımı, ne tür sorulara bürünüp ortaya çıkacağımı, ne gibi sonuçlara ulaşacağımı bana anlatan" diye söz ediyor. Bu kişilerden birisi mutlaka ve kesinlikle Esat Korkmaz'dır. Esat Korkmaz insan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü bir aydınımız olmasaydı Nejat Birdoğan'ın ruhunu yani kendi tabiri ile "kültürel canını", "İnsan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü düşüncesini", "enerjisini" bedeninde mihman etmezdi, edemezdi.

Fikret Otyam, Nejat Birdoğan'ın övgü dolu yazısını okuyunca çok duygulanıyor ve telefona sarılıyor. Yazısına attığı başlık şöyle: "Aynen 'Geri İade' Ediyorum."

"Bu güzelim ve hayli uzun, ayrıntılı yazısını alır almaz, 'bermutad' telefona sarıldım, her zaman seslendiğim gibi haykırdım; 'Hoca hocaaaa, o canım görüşlerini sana aynen geri iade ediyorum tamam mı?"*

Nejat Birdoğan bu söyleme itiraz etmiyor. "'Geri İade' demek senin benim için yakıştırdıklarını kabul etmiyorum, ben 'insan haklarına saygılı, laik, çağdaş, Atatürkçü bir aydın değilim anlamına gelir", demiyor. Türk Dil Kurumu'nda üyelik yapan Nejat Birdoğan'ın, Fikret Otyam'ın "Geri" sözcüğü ile birlikte kullandığı "İade" kavramına itiraz etmesi gerekirdi. Biri önemli bir gazeteci-yazar, diğeri derin tarihsel bilgisi olan bir bilim adamı... Aynı zamanda TDK üyesi. Aralarında konuşuyorlar...

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba". Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 21

Fikret Otyam daha sonra "Hoca" kelimesini de açıklıyor ve Nejat Birdoğan'ın kimliği ile ilgili bilgi veriyor:

"Hoca'yı şöyle açıklar TDK Türkçe Sözlük: 'Eskiden, medresede, sarık saran, cüppe giyen din adamı. Din hizmetlerinde görevli kimse. Öğretmen.'

Bu canın 'Nejat Hoca'sı da sarıklıdır; o sarık ki Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün devrim ve ilkeleridir, kafaya değil, salt, taa yüreğine sarılı sıkı sıkıya ve asla çözülmez. Devrim hizmetlerinde görevlidir ve ışıkçıdır, ışık tutar, karanlığa/karanlıklara; aydınlatır bi güzel, yetmez öğretir/öğreticidir, yani güzel bir deyimle 'öğretmendir' ki diline de saygılı/sevgili, tıpkı kimi Türk ululuları gibi."*

Bu kitabı yayına Esat Korkmaz hazırlamış. Kitabın 27. Sayfasında Nejat Birdoğan, Fikret Otyam ve Esat Korkmaz'ın, Filiz Otyam'ın çektiği bir fotoğraf da yer alıyor. Şöyle bir notla: "Esat Korkmaz, O ve can."

Fikret Otyam'ın Nejat Birdoğan ile ilgili "Öğretmen" nitelemesini bir yere not etmemiz iyi olur, belki Esat Korkmaz'a bir sorumuz olabilir. Soralım: Sayın Esat Korkmaz sizin öğretmeniniz Nejat Birdoğan mıydı?..

Biz burada Fikret Otyam'ın Nejat Birdoğan ile ilgili övgü dolu sözlerini Nejat Birdoğan'ın ruhunu taşıyan Esat Korkmaz'a yönlendirebiliriz. Nejat Birdoğan ismi yerine Esat Korkmaz ismini koyarak okuyabiliriz. Ne diyordu Fikret Otyam yukarıya alınan parçada: "Bu canın 'Nejat Hoca'sı da sarıklıdır; o sarık ki Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün devrim ve ilkeleridir, kafaya değil, salt, taa yüreğine sarılı sıkı sıkıya ve asla çözülmez. Devrim hizmetlerinde görevlidir..."

Fikret Otyam'ın yazısı gerçekten çok duygu yüklü. Nejat Birdoğan'ın hasta yatağındaki son anlarını eşi Şule Birdoğan'ın ağzından aktarırken yazılanlar okuru ağlatacak kadar hüzünlü, acı.

"... Salonda kendi çalışma odasına geçmek istedi... Bilgisayarı... Kitapları orada... Duvarda tam karşısında Rasin'in

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 21

yaptığı Atatürk Portresi... Bi de yine Rasin'in Şeyh Bedrettin'i... Duvarda fotoğraflar Turan Dursun... Uğur Mumcu... Kimi zaman dalıp gidiyordu. Kapı aralığından bakıyordum. Bakıyorduk, uyanmış gülümsüyor ve karşı duvara Atatürk'lere, Uğur'a, Şeyh Bedrettin'e el sallıyor.

...

Yakınındaydı, Kemal Tahir'in kitaplarına göz atıyordu. Yaşar Kemal'in, sonra elimi avucuna alıyor göğsüne bastırıyordu. Soruyordum gözleriyle evet ve hayır diyordu ve gözlerini açınca Atatürk'e, Atatürk'lere el sallıyordu gülerek! Atatürk'e el salladı, gülerek ve artık kolu kalkmıyordu ve gözleri zor açılıyordu iki gün ve gülümseyerek..."*

Şule Hanım'a sabırlar diliyoruz.

Onların tümünün "Devrim ve İlke" dedikleri anlayış ve kanunlar Alevileri darmadağın etti, cemlerini dağıttı, tekkelerini, dergahlarını kapattı, adlarını yasakladı, Seyyid, Dede, Çelebi gibi adlar bile 1925'ten bugüne yasak, hala yasak.

İNCELENMEYE DEĞER KİŞİ: ESAT KORKMAZ

Nejat Birdoğan'ın yaşamı ile ilgili anlatılanlar ortadadır, saklı gizli değildir. Eşi ve arkadaşları onu anlatmışlardır.

Aynı şey Esat Korkmaz'da karışıktır. Çünkü o kendisinin "cezaevinde yatmış", "THKP-C ve Dev-Genç" davalarında yargılanmış, aftan yararlanmış, işine son verilmiş sosyalist, materyalist bir kişi gibi algılanmasını istemektedir.

Esat Korkmaz'ın ruhların kulağından, kokusundan, buharlaşmasından söz etmesi, ruhları bedenine aldığını söylemesi bir vakayla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

Gazeteci Recai Aksu, Milliyet Gazetesi Avrupa Baskıları için hazırladığı "Alevi Dosyası" yazı dizisinde Esat Kokmaz ile de bir röportaj yaptı.

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 28-29

"Esat Korkmaz bir Alevi aydını, bir yazar, bir araştırmacı ve adeta bir bilgi deposu. Aynı zamanda aykırı bir bilge. Alevi terimleri konusunda başvurulan ve gazeteci-yazar-ressam Fikret Otyam'ın kapak resmini yaptığı Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü'nün de yazarı. Aynı zamanda bir felsefe adamı. ..."*

Recai Aksu bu satırlardan önce, röportajının baş kısmına Esat Korkmaz'ı tanıtıcı bir yazı koydu. Bu yazı Esat Korkmaz'ın "Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü" kitabında da diğer kitaplarında da var. O yazıyı muhtemelen kendisi yazmıştır, yazabilir:

"Esat Korkmaz, 1946'da Manisa/Demirci'de doğdu. Orman Fakültesi Fikir Kulübü ve son dönem Devrimci Gençlik Federasyonu (DEV-GENÇ) Genel Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu. 12 Mart sonrası Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKPC) ve DEV-GENÇ davalarından yargılandı. 1974 siyasal affıyla cezaevinden çıktı. Bir süre Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSİP) Zeytinburnu İlçe Başkanlığı'nda bulundu. Ve bu partinin yayın organları olan İlke/Kitle'nin yazı kurulunda görev aldı. 1976'da Orman Fakültesi'ni bitirerek Orman Yüksek Mühendisi oldu; 1980'e değin Orman Bakanlığı'nın çeşitli birimlerinde çalıştı. 12 Eylül sonrası siyasal görüşleri nedeniyle görevine son verildi. Askerlik dönüşü yazar-araştırmacı olarak Babıali'de çalışmaya başladı. Yurt Ansiklopedisi, Büyük Larousse vb. yayın çalışmalarında, yazarlık ve redaktörlük yaptı. Nefes dergisi genel yayın yönetmenliğinde bulundu ve Nefes Yayınları'nı kurdu. '90'ların başında '68 Kuşağı'nın güncesi sayılabilecek Kafa Tutan Günler-I ile Alevilik-Bektaşilik Terimleri Sözlüğü adlı çalışmaları yayımlandı. İzleyen yıllarda Enel Hak (1995), Dört Kapı Kırk Makam (1985), Alevi Felsefesi (1997), İnsan Tanrı (1997), Alevilik ve Aydınlanma (1997), Alevilere Saldırılar (1997), Alevilik Eğitimi Ders Notları (Fransa-1999), Anadolu Aleviliği (Türkiye-2000), Kafa Tutan Günler-II (2000), Şamanizm Terimleri Sözlüğü (2003), Zerdüşt-

* www.alevihabcrajansi.com/index.php?option=com_contcnt&task= view&id=374&Itemid=50

lük Terimleri Sözlüğü (2003), Kafa Tutan Günler/78 Güncesi (2004), Şamanizm Terimleri Sözlüğü (2004), Pir Sultan Abdal (2005) yayımlanan başlıca kitapları oldu. Alevi-Bektaşilik zeminde Düşünce Atölyeleri'ni kuran ve çok sayıda öğrenci yetiştiren; Varlık, Pir Sultan Abdal, Berfin Bahar, Yol, Nefes vb. dergilerde makaleleri Esat Korkmaz'ın çeşitli sempozyumlara sunduğu bâtınilikle ilgili bilimsel bildirileri vardır."*

"Öğrenci yetiştiren", "Atelye kuran", "Batınilikle ilgili bilimsel bildiri", "Alevi aydını, bir yazar, bir araştırmacı ve adeta bir bilgi deposu", "Aynı zamanda aykırı bir bilge" olarak lanse edilen ve bütün bu yüklemeleri büyük bir "mütevazılıkla" kabul eden Esat Korkmaz'ın, Atatürk ilke ve inkılaplarına gönülden bağlı Nejat Birdoğan'ın ruhunu bedeninde nasıl taşıdığı sorgulanmalıdır.

ORTA ASYACI ŞAMANİST ESAT KORKMAZ

Şimdi de Esat Korkmaz'ın Türkçülüğüne bakalım.

Esat Korkmaz, Nisan 2000 tarihinde Berfin Yayınları'ndan yayımlanan "Anadolu Aleviliği" adlı kitapta "Alevi-Bektaşiliğe" başlangıç tarihi yazdı. Şöyle dedi:

"Bundan yaklaşık 700 yıl önce güvercin donunda gökyüzünden Anadolu toprağına inen Hacı Bektaşi Veli'nin öncülüğünde/önderliğinde yapılanıp biçimlenen Alevilik-Bektaşilik; egemenin, devletin dünya görüşü durumuna gelen şeriatçı İslamla barış içinde bir arada yaşamak istemedi. Uygar eşitsizlikçi toplumda, eşitlik adına muhalefet eden kimliklerle/değerlerle buluştu ve bütün gönüllerin aydınlığa, bütün canların ermişliğe kavuşmasını dileyen bir yürek vuruşuyla seslendi Anadolu'nun çalışan-yaratan insanlarına: Gelin canlar bir olalım."**

* Esat Korkmaz, Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü, Anahtar Kitaplar, Genişletilmiş Dördüncü Basım, Eylül 2005 İstanbul, s. 3

** Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 50-51

Esat Korkmaz, yukarıdaki parçada, gereksiz ve fazlalık kelimeler atıldıktan sonra "Alevilik-Bektaşilik"in bundan 700 yıl önce, Anadolu toprağında, Hacı Bektaşi Veli'nin öncülüğünde/önderliğinde yapılanıp biçimlendiğini söylemektedir. "Alevi-Bektaşiliğin" başlangıcını bulmuş durumdayız. Kitle tabanını yukarıdaki parçadan öğrenebiliriz. Ancak daha açık anlatımını bir başka parçada saptayalım:

"Biraz daha somut düşünelim: Kırklar Cemi, Küçük Asya'da, İsa şeriatına tavırlı yerli halkın, Muhammed şeriatına tavırlı Ali yandaşları'nın ve Orta Asya'dan kopup gelen, ilkel komünal değerlerle donanımlı, 'medeniyet'in sömürücü özüne tavırlı yığınların düşünce beslemesiyle yaratılan ve geçmişe taşınıp inanç alanına 'oturtulan' bir söylencedir."*

Tarih belli, yer Küçük Asya, burada İsa şeriatına tavırlı yerli halk var. 700 yıl önce Hacı Bektaşi Veli buraya geliyor, Hacı Bektaşi Veli tek başına Küçük Asya'ya güvercin donunda gökyüzünden indiğinde, orada yani Küçük Asya'da Muhammed şeriatına tavırlı Ali yandaşları da var. Bir de aynı dönemde, yani 700 yıl önce Orta Asya'dan kopup gelen yığınlar var. Hacı Bektaşi Veli onlara öncülük/önderlik yapıyor ve "Alevilik-Bektaşilik" yapılanıp/biçimleniyor. Esat Korkmaz'ın çerçevesini çizdiği teori Türkçülüğün teorisidir.

Esat Korkmaz'dan üzerinde yorum yapılamayacak kadar açık olan bir alıntı daha alalım. Peşinden de Nejat Birdoğan'dan bir alıntı alalım.

"Kırk Makam: Tarikat yolcusunun yükselterek geçmek zorunda olduğu manevi alt aşamalar.

Sahibi: Hacı Bektaş Veli.

Hacı Bektaş Veli Anadolu'ya geldiğinde, göçebe çiftçilerden oluşan, kendi öğretisine hiç de yabancı olmayan ve geliştirdiği felsefeyi anlayabilecek hazır bir kitle buldu. Eski Türk, İran, Arap ve Helen düşünce ve inanışlarının bir bileşimi olarak Bektaşiliği biçimlendirirken; Ortodoks İslamlıktan ayrılan üç önemli yenilik getirdi:

---

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 49-50

1. Türkçe'yi ibadet dili yaptı;

2. Sünneti ve şeriatı kaldırdı; herkese şeriatsız bir yaşam sundu; zorunlu ibadet yoktu; cinsiyet ayrımı yoktu; içki yasağı yoktu;

3. İbadetin yerine, eski Türk Şamanizminden, Zerdüşt dininden ve diğer halkların toplumsal/dinsel pratiklerinden esinlenerek geliştirdiği cem'i koydu."*

Aynı konuda Nejat Birdoğan'ın düşünceleri şöyledir:

"Hacı Bektaş bir derviştir. Bugünkü anlamıyla Dede değildir. Onun döneminde cem yoktur. Ancak, müzik vardır, semah vardır. O dönemlerden elimizde Alevi şiiri de yok. ... Hacı Bektaş'ın müridlerini ele alması basit bir törenle yapılıyor ki o da 'ihtırıp' (yere diz çöktürüp) saçını, sakalını, kaşını (çar darb) traş etmesi ve başını sıvazlayıp bir başlık örtmesi' biçimindedir. Bugünkü durumu ile cem törenleri Alevilere Ahilerden geçmedir."**

Esat Korkmaz ile Nejat Birdoğan'ın görüşleri birbirini tutmamaktadır.

Alevilik-Bektaşilik Terimleri Sözlüğü'den Aleviliğin temellerine ilişkin parçalar alacağız. Bunu Esat Korkmaz'ın da bir senaryo planlamasının parçası olduğunu, Orta Asya'dan, Ötüken Ormanları'ndan yola çıkan Şamanist Oğuz Türk boylarının yolda gelirken kimlerden neler alıp karıştırarak Anadolu'ya gelip "Anadolu Aleviliği"ni elde ettiklerini ispatlamak için yapacağız. Türkçülerin kafasında Altay Dağlarından başlayan bir yol haritası var. Esat Korkmaz'ın da kafasında aynı harita var.

Şimdi Esat Korkmaz'ın Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü'nden parçalar almaya başlayalım.

1. Şamanizm: "Anadolu Aleviliğinin Asyalı kaynağı Şamanizm, Orta Asya kandaş topluluklarının bir inanç sistemidir."***

---

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 150

** Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 165

*** Esat Korkmaz, Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü, Anahtar Yayınları, Genişletilmiş Dördüncü Basım, Eylül 2005, s. 614

2. Budizm: "Anadolu Aleviliğinin Asyalı bir diğer kaynağı Budizm'dir: Hint toprağında, Brahmanizmin evrilmesiyle Budizm doğmuş oldu."*

3. Zerdüştlük: "Anadolu Aleviliğini besleyen Asya kaynaklı değerler genellikle çoktanrılı dönemden tektanrılı döneme geçiş sürecinde İran ve Doğu Anadolu toprakları üzerinde egemenlik kuran Zerdüşt dininin potasında olgunlaştırılmıştır."**

4. Manicilik: "Manicilik, genelde Anadolu Batıniliğini, özelde Anadolu Aleviliğini derinden etkiledi. Alevi gelenek-göreneklerinin; bunlar üzerine yapılanan Alevi ahlak ilkelerinin başat kaynağı oldu. Bu kaynaktan beslenerek Aleviler; Maniciliğin 'ağız-el-gönül' üçlemesini, 'el-dil-bel' temizliğini belirten üçlemeye evrilterek; yine Manicilikte öne çıkartılan sevgiyi, hem inanç alanında Tanrı'ya ulaşmanın, hem de düşünce alanında kardeşliğin, uzlaşmanın, barışın, eşitliğin kaynağı durumundaki 'aşk'a dönüştürerek, toplumsal ölçekte etik bir felsefeyi Anadolu toprağında yaşama geçirdiler."***

5. Mazdekçilik: "Mazdekçilik tasarımları Anadolu Aleviliğinin eğitim öğretisinin yapılanıp biçimlenmesinde esin kaynağı oldu; bu bağlamda seyr-ü süluk yolculuğunun, Enel Hak anlayışının, ermişin, kamil insanın, kamil insanın yüceltilmesi kanalında kutbun evren görüşünün tasarımlanmasına, kamil toplumun kurulmasına aracılık etti; 'harç' görevini üstlenerek onların dünyalaşmasına yol açtı."****

Bu kadar yeter. Esat Korkmaz ile Nejat Birdoğan aynı düşüncelere sahiptir. Esat Korkmaz'ın sözlüğünden aldığımız parçalar ile yine Esat Korkmaz tarafından yayımlanan Gülyüzlüm Merhaba kitabında yer alan, Nejat Birdoğan'ın Ayhan Aydın'a verdiği röportajdaki görüşler birbirinin tıpkısıdır. İlgili bölümde Nejat Birdoğan'ın görüşleri aktarılacaktır.

---

* Esat Korkmaz, Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü, Anahtar Yayınları, Genişletilmiş Dördüncü Basım, Eylül 2005, s. 138

** a.g.e., s. 718

*** a.g.e., s. 437

**** a.g.e., s. 454

İTTİHATÇI SENARİST ESAT KORKMAZ

"Anadolu Aleviliği varlık-doğa tasarımını ve doğadaki nesnel değişim-dönüşüm anlayışını; 'Sokrates öncesi doğa felsefesi' olarak adlandırılan ve İ.Ö. 5. yy ve 4. yy.'ları kucaklayan ve İ.S. 17. yy.a değin aşılamayan İlkçağ felsefesinden alır. Nesne-değişim nitelik vb. konular üzerine yoğunlaşan İlkçağ'ın doğacı felsefesi, yani Atomculuk ve Aristotesçilik, Yeniplatonculuk kutsamasıyla, inanç alanının bilimsel görüntüsü biçimine dönüşerek tasavvuf ayağıyla İran-Horasan üzerinden Anadolu'ya taşındığında, hemen hemen aynı değerleri kutsayan Asya'nın Doğatanrıcılık tasarımıyla buluştu. Bu buluşma İnsantanrıcılık biçiminde evrildi."*

Esat Korkmaz yukarıdaki parçada şunu anlatıyor:

1. 17. Asra kadar aşılamayan varlık-doğa tasarımı ve doğadaki nesnel değişim-dönüşüm anlayışı var. Bu anlayışa Sokrates öncesi doğa felsefesi denir ve İ.Ö. 5. ve 4. yy.ları da kucaklar.

2. İlkçağ'ın doğacı felsefesine Atomculuk ve Aristotesçilik denir. Bu akım Yeniplatonculuk tarafından kutsanır ve inanç alanının bilimsel görüntüsü biçimine dönüşür. İran-Horasan'da tasavvufla buluşur ve Anadolu'ya taşınır.

3. Anadolu'ya geldiklerinde bir de ne görsünler, onlarla hemen hemen aynı değerleri kutsayan Asya'nın Doğatanrıcılık tasarımı yok mu?

4. Bu buluşma İnsantanrıcılık biçimine evrilir.

Yukarıdaki Esat Korkmaz'dan alınan parça ve aşağıda bizim bu parçayı maddeleştirmemizde en kritik yer "İran-Horasan"dır. Çünkü İran-Horasan durağı, Türkçülerin Orta Asya'dan yola çıkarttığı Türklerin Anadolu'ya gelmeden önceki son duraklarıdır. İran-Horasan diyen kişi Orta Asya'yı da anlatmak zorundadır. Nitekim Esat Korkmaz da açık açık şöyle demektedir:

"Orta Asya'dan gelen Türk boyları Horasan'dan geçerek

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 70-71

Anadolu'ya geldiler. Horasan yolunu izledikleri için bunlara 'Horasan erenleri' dendi."*

Bilindiği gibi Esat Korkmaz "Anadolu Aleviliği-Bektaşiliği"-ni 700 yıl öncesinden başlatmaktadır. Ona göre bu oluşum üç kaynaktan gelen değerlerin bir yaratısıdır.

"Anadolu Aleviliği genelde üç kaynaktan gelen değerlerin bir yaratısıdır:

1. Doğu; genelde Asya, özelde Orta Asya; genelde medeniyet öncesi kandaş toplumsal yaşam, özelde İslam öncesi Türk yaşamı; eski Türk inanışları, Şaman inanışları;

2. Anadolu İlkçağı; eski Anadolu düşünce/inançları; buna dayanak oluşturan Dionysos törenleri; Orpheus-Pythagoras inançları;

3. Genelde tektanrıcı dinlerin, özelde İslamın Batıni yorumu, bu yorumu destekleyen heteredoksi değerleri; bu yorumu ve değerleri aklayan/kutsayan olaylar, davranışlar."**

Esat Korkmaz Orta Asya'yı, Şaman'ı, Türk yaşamını, Türk inanışlarını, Şaman inanışlarını işaret etti. Etnik kimliği işaret etti. En eski yurdu da belirtti. Genelde Asya ve özelde Orta Asya dedi. Daha önce de belirttiğimiz gibi onlara göre Türklerin geliş yolları Horasan'a ulaşıyor, oradan da Anadolu'ya geliyor. Türkler Anadolu'da bazı düşünce ve inançlarla, Batıni yorumlarla karşılaşıyorlar, onları da bünyelerine alıyorlar ve bundan 700 yıl önce Hacı Bektaş öncülüğünde "Alevilik-Bektaşilik"i kurup kurumsallaştırıyorlar. Esat Korkmaz'ın kafasındaki harita ve şablon budur, yani Türklerin hareketi ve karşılaştıkları dinler ve inançlardan aldıkları parçalarla ilgili İttihatçılar tarafından uydurulan tarihsel bilgi onun alt yapısını oluşturmaktadır.

Esat Korkmaz tek etnik kimlik olarak Türklerden söz etmektedir. Gözlerini Anadolu'dan başka coğrafyaya da kapatmıştır. Sürekli "Anadolu Aleviliği" demektedir. Bu düşüncelerin Türkçülerin kurgusu olduğunu biliyoruz. Zira önde gelen

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği. Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 132

** a.g.e., s. 120

Türkçülerce önemi kabul edilen Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa'nın babasının Zeynel Abidin'in torunu olması, Kürdistan'a gelmesi, Kürdistan'da bir Kürt önderinin kızıyla evlenmesi, Ebul Vefa doğmadan babasının ölmesi, Ebul Vefa'nın annesinin Kürt olması, anadilinin Kürtçe olması, baba yolundan İmam Zeynel Abidin'in torunu olması gerçeği Türkçülerin bütün planlarını bozmuştur.

Alevilik Esat Korkmaz'ın kurgusunun aksine Kürdistan'da ortaya çıkmıştır ve Ezdan dininin bir koludur. İmam soyluların bir üyesi Süleymaniye'de Nercis bölgesindeki Ezdani Kürtlerin arasına gelmiş, mihman olmuştur. Ebu'l Vefa gerçeğini saptayan ama Ebu'l Vefa'yı Türklüğe bağlamaya çalışan Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ın çabaları kesin olarak çökmüştür. Bu kitabın ileriki sayfalarında Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ın Ebu'l Vefa ile ilgili tahrifata dayalı belge üretme girişimleri deşifre edilecektir...

"Anadolu Aleviliği" kitabının 120-121. Sayfalarında Esat Korkmaz uzun uzun Şamanizm'den söz etmiştir. Şaman'ın giysilerini de anlatmıştır. "Şamanın bütün yakarışları ve dansları doğaçtandı; vecd durumundayken davul, davul tokmağı, başlık, cübbe, madeni ses çıkaran takılar ve özel giysiler giyerdi; dans sırasında, görünmeyen ancak hayvan şekilli olduğu kabul edilen ruh kimliklerine bürünmek zorundaydı"* demektedir.

Esat Korkmaz şamanı hiç tanımıyor. Zira şamanın eyleminin içeriği transa girmektir. Davul, davul tokmağı, başlık, cübbe, madeni ses çıkaran takılar ve özel giyisiler transa girmeden önce konuşulabilir. Transa giren şaman kendinden geçer, benzetmek gerekirse sara hastası gibidir (Şamandan ve Şamanistlerden özür dileyerek söylüyoruz). Transa giren Şamanın elinde ne davul kalır ne de tokmak. Denilebilir ki Şamanın ayini transtır. Esat Korkmaz'ın şamanın dansı ile transı, onun deyimiyle "vecd" durumunu karıştırması, onun Şamanı hiç anlamadığına işarettir.

Şamanizmi tanımayan Esat Korkmaz, Şamanizm değer-

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 121

lerinin Anadolu toprağına nasıl taşındığını da şu sözlerle anlatmaktadır:

"Şamanizm değerleri, medeni bir toprakta medeni insanların beslemesiyle yaratılan değerler değil, medeniyet öncesi kandaş toplum değerleriydi. Bu ilkel komünal değerler, kitleler halinde batıya göç eden insanlarca Anadolu toprağına taşındı ve Küçük Asya'da Batıni felsefenin oluşmasında üretken bir kaynak durumunda yaşama geçti."*

Esat Korkmaz, Ahmet Yaşar Ocak'ın bu yazdıklarına itibar etmiştir. Kaynak kişilerinden biri de odur çünkü. Ahmet Yaşar Ocak'ın Dede Garkın, Şeyh İlyas ve Şamlı İshak hakkında yaptığı manipülasyonları doğru kabul etmiş, hiçbir sorguya tabi tutmadan Ahmet Yaşar Ocak'ın kullandığı kavramların aynısını kullanmıştır. Örneğin o da: "Babai İsyanı." demektedir. Mardin'de yaşayan, Mardin topraklarından yani Artuklu topraklarından Anadolu'ya giriş yapan Dede Garkın halifelerinin ve taliplerinin hareketini "İsyan", "Ayaklanma" olarak göstererek tarihi alt üst etmişlerdir. Alevilerin ilk yurdu olan Mezopotamya'yı Alevilerin zihinlerinden silmişlerdir. Aleviler Anadolu Selçuklu topraklarında yaşayan ve Anadolu Selçuklu yönetimine karşı ayaklanan bir topluluk olarak gösterilmiştir. Kitabın ileriki sayfalarında bu konu ayrıntıları ile ele alınacaktır.

Esat Korkmaz şöyle demektedir:

"Önem sırası ve etkinliği kimi yazarlarca farklı görülmekle birlikte Anadolu Aleviliği genelde çağdaşı durumundaki şu kaynaklardan beslenmiştir: Orta Asya'dan gelen Türk boyları Horasan'dan geçerek Anadolu'ya geldiler. Horasan yolunu izledikleri için bunlara 'Horasan Erenleri' dendi. Hacı Bektaş Horasan erenlerindendi ve Baba İlyas-ı Horasani'nin taraftarlarından biriydi. Doğal olarak öncelikle Şii etki'ye karşın eski Türk geleneklerinin, törelerinin egemen olduğu Babailik'ten etkilendi. Siyasal eşitsizliğe duyarlılaşmış kırsal kesimde hızla yayıldı."**

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 123

** a.g.e., s. 132

Esat Korkmaz'ın Hacı Bektaş için "Orta Asya'dan gelen Türk boyları"ndan ve "Baba İlyas-ı Horasani'nin taraftarlarından biri" ve "Şii etki'ye karşın eski Türk geleneklerinin, törelerinin egemen olduğu Babailik'ten etkilendi" dediğini saptayalım ve benzer bir alıntıyı daha alalım:

"Anadolu Aleviliğinde geriye dönüş, kalın çizgileriyle yapılanma sürecinde Babai Hareketiyle başlar ve Kızılbaş hareketle tamamlanır. Geriye dönüş, Anadolu Aleviliğinin kaynak kültürlerinde, atalar tapımı olarak önemli bir işlevselliğe sahipti. Önemi nedeniyle bu tapım değerleri Anadolu Aleviliğine taşınmıştır."*

"Geriye dönüş", "doğuş koşullarına taşımak", "atalar tapımı" Esat Korkmaz'da sık sık karşımıza çıkıyor.

İsmail Görkem, Baha Said'le ilgili kitabında Esat Korkmaz'ın görüşlerine benzer düşünceleri dile getirmektedir. Kitabın ilerleyen sayfalarında da Baha Said'in görüşlerine geniş çe yer verilecektir. Burada kısaca bazı görüşlere yer verelim:

"Baha Said'e göre Türk toplulukları 'tabii dini' niteliğindeki bu 'ev kurumu'nun şekillenmesinde Maniheizm, Mazdeizm, Taoizm ve Budizm'in tesirleri olmuştur. Bundan sonra, daha önce felsefi ve teorik bir şekilde açıkladığı 'atam gök, anam yer' idealini (bk. Baha Said 1915) burada Orhun Kitabeleri'nden hareketle sağlam temellere oturtur ve bu geleneği Alevi-Bektaşilerle irtibatlandırır (s. 28-30).

Yazara göre Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri hem İslamiyet'ten önce, hem de İslamiyet'ten sonra olmuştur. Osmanlılar Anadolu'da kökleştikten sonra 'milli bir mezhep' olan 'Bektaşilik' doğmuştur. B. Said'e göre Baba İlyas-ı Horasani, 'Anadolu'daki ilk Türkçü'dür."**

Esat Korkmaz'ın da tüm çabası Türklüktür. Örneğin Ahileri anlatırken şöyle söylemektedir:

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 73

** Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 45

"Ahilik, yalnızca Türkler/Türkmenler arasında varlığını sürdürmüş olan; düşünsel açıdan Ali'nin adıyla simgelenen toplumsal muhalefete bağlı, Batıni bir kuruluş olmasıyla belirgin..."*

Peki onun deyimiyle "Alevilik-Bektaşilik" konusunda durum nedir? O konuda da şöyle düşünüyor:

"Görüldüğü gibi Ahilik, Alevilik-Bektaşiliği yaratan insanlarla aynı kökenden gelenlerin, yine benzer kaynaklardan beslenerek yarattıkları, Anadolu kırını kentte tamamlayan, bütünleyen; bir iş, uğraş örgütüdür."**

Esat Korkmaz'a göre Alevilik-Bektaşiliği yaratan insanlar da Ahilerle aynı kökenden yani Türkler/Türkmenlerden gelenlerdir. Alevilerin etnik kimliği yalnızca Türkler/Türkmenlerdir.

Ahmet Yaşar Ocak ne düşünüyorsa, Esat Korkmaz da aynı şeyleri düşünmektedir.

"i) Erkandan geçmenin 'kanıtı', kötülükleri, çirkinlikleri temizlemenin 'aracı' anlamında alacadeğnek (erkan-ı evliya, tarik, serdetse) olarak somutluk kazanır. Alacadeğnek, kaynağını Asya'nın 'ağaç kültü'nden alır. ..."***

Yukarıdaki görüşler Ahmet Yaşar Ocak'ın görüşleri, daha öncesinde Baha Said var. Esat Korkmaz bu görüşlere katılıyor. Ki, sadece pirin elindeki tariki pirin elindeki değneğe dönüştürüp Orta Asya'daki "ağaç kültü"ne bağlamakla kalmıyor pirin kendisini de Şamanizme bağlıyor. Şöyle diyor:

"Cemi yönetme kurumu olan dedelik-babalık kurumu; kaynağını Şamanizmden alır."****

Esat Korkmaz, Şamanizm kaynağını ispat edebilmek için Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ın düşüncelerine detaylıca yer vermektedir. Ahmet Yaşar Ocak, Ayhan Aydın'a verdiği röportajda Esat Korkmaz'ın aktardığına göre şunları söylemiş:

---

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 135

** a.g.e., s. 142

*** a.g.e., s. 216

**** a.g.e., s. 217

"Dedelik bilindiği gibi Aleviliğin belkemiğini teşkil eden bir kurumdur. Nasıl Hz. Ali Kültü inanç yapılanması bakımından Aleviliğin temelini teşkil ediyorsa, dedelik kurumu da cemaat yapılanması bakımından Aleviliğin temelini oluşturur. Bu kurumun kökü Şamanizme kadar uzanır. Başka bir ifadeyle Alevi dedeleri, Şamanların İslami versiyonlarıdır. Şamanlar da Orta Asya'da çoğu zaman hem dini reis, hem de kabilenin şefi durumundaydı. İslamiyetin tasavvuf yoluyla kabulü sonucunda bu Şamanlar, Köprülü'nün çok yerinde deyişiyle Türkmen babaları haline geldiler."*

Esat Korkmaz, Ahmet Yaşar Ocak'tan pirlerin şaman olduğunu saptadıktan sonra, bu konuyu daha da vurgulamak için Nejat Birdoğan'dan da bir alıntı alıyor, hiç sorgulamadan, incelemeden:

"... Mani Dini'nde din adamlığı babadan oğla geçer. Baba ölünce onun yerine büyük oğlu ya da en yetenekli oğlu onun yerine geçer. Bugün Anadolu Aleviliğindeki dedeliğin babadan oğla geçmesi sanıldığı gibi ve söylendiği gibi Peygamber soyundan, geleneğinden değil de Mani'den gelmedir. ..."**

Esat Korkmaz burada Nejat Birdoğan'a ait parçanın baş kısmını almamış, okumuş ve nokta nokta ile belirtmiştir. (Bu kitabın ilerleyen sayfalarında aynı konu bir kere daha anlatılmaya çalışılacaktır.) Oysa alıntının baş tarafı şöyledir:

"Mani dinine göre din adamları et yemezler, evlenemezler, din adamlarının ağızlarından kötü söz çıkmaz. Din adamları şehvet duygusuna kapılamazlar. Bunlar karşı cinsten birisine kötü düşünceyle bakmazlar. Elleriyle de haram bir şeyi alamazlar. Bunu bugün Anadolu Aleviliğinde 'eline-beline-diline hakim olma' olarak aynen görmekteyiz. Mani din adamları sakallarını kesip bıyıklarını uzatacaklardır. Mani dininde din adamlığı babadan oğula geçer. Baba ölünce onun yerine büyük oğlu ya da en

* Ahmet Yaşar Ocak; Alevilik-Bektaşilik Söyleşileri (Söyleşiyi yapan: Ayhan Aydın); Pencere Yayınları; İstanbul-1997, Sayf.: 51-52; Aktaran Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yay., Nisan 2000, s. 217-218

** Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 218

yetenekli oğlu onun yerine geçer. Bugün Anadolu Aleviliğindeki dedeliğin babadan oğla geçmesi sanıldığı ve söylendiği gibi Peygamber soyundan geleneğinden değil de, Mani'den gelmedir."*

Esat Korkmaz, Mayıs 2013 tarihinde yazdığı Katharlar adlı kitabında da Maniheizm'den söz ediyor. "Bir tür ruhban sınıfı olan Seçkinler, çok zorlu hazırlık dönemlerinden ve çetin inisiasyon törenlerinden geçirilirdi. Consolamentum (Teselli) adı verilen inisiasyon töreninin özel bir önemi vardı. Bu aşamadan sonra, Seçkinler Tanrısal Işık ile dolarlar ve artık bu ışığı dünyevi nesnelerle kirletecek eylemlerden kaçınırlardı. Evlenmezler, mülk sahibi olamazlar, et yemezler, şarap içmezlerdi. Günlük yiyecekleri ve yalın giysileri ile gezgin bir yaşam sürmeliydi Seçkinler."**

Esat Korkmaz'a bir soru soralım: Sayın Esat Korkmaz, yayımladığınız Gülyüzlüm Merhaba kitabının 197. sayfasında ruhunu taşıdığınız Nejat Birdoğan, evlenmeyen, karşı cinse kötü düşünceyle bakmayan Mani din adamlarından söz ediyor, siz de Demos Yayınları'ndan 2013 tarihinde yayımlanan kitabınızın 141. Sayfasında Mani Seçkinlerinin evlenmediğini, mülk sahibi olmadığını, et yemediğini ve şarap içmediği söylüyorsunuz. Sizden öğrenmek istediğimiz şu: Evlenmeyen, karşı cinse şehevi duygularla yaklaşmayan Mani Seçkin'i ölünce nasıl oluyor da en büyük oğlu ya da en yetenekli oğlu Seçkin'in yerine geçiyor?

Ahmet Yaşar Ocak, Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz görüşlerini Baha Said'in raporlarından almaktadır. Nitekim İsmail Görkem, Baha Said'le ilgili kitabında şöyle demektedir:

"Makalenin son kısmında (s. 209-210) Anadolu Türk Alevi ve Bektaşilerini sadece Hz. Ali ve İmamiye'ye bağlamanın 'kesin olarak doğru olmayacağını' söyleyerek, 'bu topluluğun

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 197

** Esat Korkmaz, Hıristiyanlığın Lanetlileri ya da Günah Yaşamın Günahkarları Katharlar, Demos Yayınları, Mayıs 2013, s. 141

ayin ve erkanı(nın) Oğuz töresinin ve Şaman Türk çadırının aynısı' olduğunu isabetle kaydeder."*

Baha Said'in görüşleri örneğin Esat Korkmaz'la tam olarak örtüşmektedir. Hatta Baha Said'in makalelerinin altına Esat Korkmaz yazsak yanlış yapmış olmayız. Örneğin:

"B. Said makalesinde şu 'netice'ye ulaşacaktır: 'Anadolu Kızılbaşları dediğimiz topluluk ... genel mahiyetteki inanç şekillerinde, Budizm-Şamanizm, Mezdekilik, Maniheizm; İslamiyet ve Hıristiyanlık inanç sistemleri ve dinlerinden' pek çok şeyler alarak, bunların tesiriyle kurulmuştur (s. 42)."**

Baha Said Alevilerle ilgili atılan iftiralara karşı çıkmıştır. Nedenini de şu şekilde açıklamıştır:

"... Çünkü bu kurumun sosyal zümresi, saf kan Türklerden meydana gelmiştir. Türk kavmi ise, tarihin hiçbir devrinde bir 'fuhuş cemiyeti' halinde yaşamamıştır. Anadolu'nun yarısının hemen hemen Bektaşi ocağına mensup saf kan Türk olduğunu bilmeyen ve bu Türklerin neden Kızılbaş kaldığını anlamayan şahsiyetlerin, Türk kavminin toplumsal ahlakını, bilmeyerek lekelemeye hakları olmasa gerektir.' (s. 406)"***

İsmail Görkem'in Baha Said değerlendirmesi sanki Esat Korkmaz değerlendirmesi gibidir. Biz Baha Said değerlendirmesini yazalım:

"Kaldı ki B. Said Bey 1918-1919 yıllarında neşredilen konferans notlarında, Köprülü'nün bahsettiği bu eserlerden hareketle, Anadolu'daki görülen Alevi-Bektaşi inanç mensuplarının doğrudan Orta-Asya Türk kültürüyle irtibatını ortaya koymuştur. Gayrı sünni inançları sadece ve sadece 'Horasan erenleri'ne bağlamak doğru değildir; bunlar doğrudan doğruya eski Türk diniyle irtibatlıdır. (bk. Baha Said 1918, 1919a-b-c-d-e.)"****

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 52

** a.g.e., s. 54

*** a.g.e., s. 54

**** a.g.e., s. 68

ESAT KORKMAZ: CEMİN TOPLUMSAL KÖKENİ ORTA ASYA

Cemin toplumsal kökeni konusunda da Esat Korkmaz'ın görüşleri Türkçülerin görüşleridir.

"Cemin toplumsal kökeninin nesnel kaynakları Asya'da bulunmasına karşın, 'geriye dönüş kültü' nedeniyle bu nesnel kaynaklar, 'inanç torbası'na doldurularak İslamın doğuş koşullarına taşınmıştır."*

Esat Korkmaz'ın yazdıkları yukarıya aldığımız Baha Said'in görüşlerine ne kadar benziyor. Ne diyordu Baha Said:

"Makalenin son kısmında (s. 209-210) Anadolu Türk Alevi ve Bektaşilerini sadece Hz. Ali ve İmamiye'ye bağlamanın 'kesin olarak doğru olmayacağını' söyleyerek, 'bu topluluğun ayin ve erkanı(nın) Oğuz töresinin ve Şaman Türk çadırının aynısı' olduğunu isabetle kaydeder."**

Esat Korkmaz bu Türkçü görüşü, diğer Türkçülerin görüşleri ile onlardan aldığı parçalar ile pekiştirmektedir:

"Ayin-i Cem, Aleviliğin temel ibadet kurumudur. Bilimsel olarak ele alındığında bunun da tıpkı dedelik gibi, Türkler arasındaki eski Şamanist geleneklerle sıkı sıkıya ilgili bulunduğunu görüyoruz. Nitekim bilimsel çalışmalar ayin-i cem'in İslam'dan önce Orta Asya'da Türklerin sürekli olarak belli zamanlarda Şaman'ın yönetiminde icra ettikleri 'ritüel nitelikle kımız içme' töreninin bir devamı olduğunu göstermiştir... Bu kımız ritüeli, belirlenen günün gecesinde, Şaman'ın çadırında yapılırdı. Törene yalnızca evli çiftler katılabilirlerdi. Şaman kopuz refakatinde dualar okur, bu arada törene katılanlara kımız sunulurdu. Tören gece geç vakte kadar sürer, sonra herkes kendi çadırına çekilirdi. Görüldüğü gibi bu tören, ayin-i cem'in esasını çok iyi gösteriyor.

---

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 208

** Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 52

Daha sonra bu Şamanist ritüele Budist ve Maniheist unsurlar da katılmıştır ki Alevilikteki ikrar ayini cemi ve musahiplik ayin-i cemi hemen hemen bütünüyle bunların izini taşır. Bu iki ayin de bugünkü haliyle Maniheizm'deki inisiasyon ayinine benzer. ... Alevilikteki cem merasimlerinde, eski Şamanist, Maniheist ve Budist duaların, ilahilerin yerini nefesler, kopuzla ilahiler okuyup ayini yöneten Şaman'ın yerini, sazıyla nefes okuyan dede (mürşit) almıştır."*

Ahmet Yaşar Ocak'ın kafasındaki şablon Orta Asya'dan yürüyüşe başlayan Şaman Türklerinin yolu Uygurlara ve Budistlere uğradığı için bu senaryoya uygun anlatımlarda bulunuyor. Piri şamana benzetmek için de cemlerde nefesleri okuyan zakir ile cemi yöneten piri tek bir kişiye indirgiyor. Bu bilgileri nereden alıyorsa, şamana ayin yönettiriyor, oysa ayin yapan şaman transa girer, transa girmeyen şaman şarlatandır. Transa giren şaman kendi kendini bile yönetemez. Şaman bir gün söylediğini diğer gün tekrar edemez, doğaçlama yapmaktadır. Bu konular "Alevilerin Büyük Sırrı"** kitabımızda detaylarıyla incelenmiştir.

Esat Korkmaz, Fuat Bozkurt'tan da alıntı alıyor:

"Aleviler eski Türk inançlarını hep sürdürmüşlerdir. ... Cem törenleri Şamanizm'deki ayinlerin bir devamı niteliğindedir."***

Tabii ki bir alıntı da Nejat Birdoğan'dan:

"Cem olayı Zerdüştlük'te de var, Şamanlıkta da var, Budizm'de de var."****

---

* Ahmet Yaşar Ocak; Alevilik-Bektaşilik Söyleşileri (Söyleşiyi yapan: Ayhan Aydın); Pencere Yayınları; İstanbul-1997, Sayf.: 52; Aktaran Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 208

** Ünsal Öztürk, Alevilerin Büyük Sırrı, Yurt Kitap-Yayın, 7. Basım, Temmuz 2013 Ankara, 335 s.

*** Fuat Bozkurt; Alevilik-Bektaşilik (Söyleşileri Söyleşiyi yapan: Ayhan Aydın) Pencere Yayınları; İstanbul-1997, Sayf.: 67; Aktaran Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 208

**** Nejat Birdoğan; Alevilik-Bektaşilik Söyleşileri (Söyleşiyi yapan: Ayhan Aydın); Pencere Yayınları; İstanbul-1997, Sayf.: 110; Aktaran Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 208

Burada son olarak Esat Korkmaz'dan dil konusunda da bir alıntı alalım:

"Alevilik-Bektaşiliğin kimlik edindiği dönemlerde Anadolu'da sözlü dil, Türkçe idi, yani anadildi. ...

Son tektanrıcı din olan İslamlığı Türkler, daha Anadolu'ya gelmeden önce anadillerine yapılan çeviriler aracılığıyla tanıdı."*

ALEVİLERİN "TANRISI" ORTA ASYA TANRISI

Önce Esat Korkmaz'ın bedeninde mihman olan Nejat Birdoğan'ın "Tanrı" sözcüğünü yerine nasıl oturttuğuna bakalım:

"10. yüzyıl başlarında Uygurların dışındaki bütün Türk ve bu arada Oğuz elleri kendi geleneksel yaşantılarını sürdürüyorlardı. Bu Türkler, Allah düşüncesine sahiptiler. Allah yerine de 'Tanrı' diyorlardı."**

Türkçü Erdoğan Çınar da Tengri, Tanrı sözcüğünü açıklayanlardan:

"Sümerler'in kökenini işaret etmesi bakımından burada bir parantez açarak belirtmek gerekir ki; Ten-gri sözcüğüne Orhun Yazıtları'nda da rastlanır. Üstelik bu sözcüğün bu Yazıtlarda da tıpkı Sümer dilinde olduğu gibi iki anlamı vardır; Gökyüzü ve Tanrı.

'Ten-gri teg tengride bolmış
Türk Bilge Kagan bu ödke olurtum.'
Kül Tigin Abidesi-Güney yüzü
(Tanrı gibi gökte olmuş
Türk Bilge Kağanı, bu zamanda oturdum.)"***

---

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 210

** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 21

*** Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 181

Erdoğan Çınar, Sümerlerin Orta Asyalı olduğunu, inanışlarını Orta Asya'dan getirdiklerini söylüyor:

"Asya kökenli Sümerler'in, ana yurtlarında aynı inanışın aynı kelimelerle ifade edilmesi Sümerlilerin bu inanış kalıplarına ana yurtlarında sahip olduklarını ve bu inanışlarını Aşağı Mezopotamya'ya MÖ 4000'lerden önce Asya'dan taşıdıklarına delil sayılabilir. Sümerler'in Aşağı Mezopotamya'nın yerlisi olmadıkları ve buraya sonradan geldikleri bilinmektedir."*

Erdoğan Çınar, James Churchward'ı tanık gösteriyor:

"James Churchward tarafından batı Tibet'te bir manastırda bulunarak okunan Naakal Yazıtları, Tufan ile birlikte sular altında kalan Uygur İmparatorluğu'ndan kurtarılarak Batı Tibet'e taşınmış kutsal belgelerdi. Sümerler de büyük bir ihtimalle Tufan'la birlikte Asya içlerinden kopup, suların önünden kaçarak Asya içlerinden, Tufan'dan en az etkilenen bir bölgeye, Aşağı Mezopotamya'ya gelerek yerleşmişlerdi."**

"Tufan'dan sonra Orta Asya'da kalarak yurtlarını terk etmeyen Türkler de muhtemelen o bölgeden göçerek Aşağı Mezopotamya'ya yerleşen Sümerliler gibi gökte (ten-gri gibi tengri de olmuş) yaratıldıklarına dair inançlarını binlerce yıl boyunca korumuş olmalılar."***

"Anadolu'nun bilinen en eski halkı olan Luviler'in de ayak izleri bizi Asya'nın içlerine götürüyor. Bilinmeyen kadim bir tarihte, onlar da Anadolu'ya Asya'nın içlerinden gelmişlerdi."****

"Türkiye Türkçe'si, ölü bir dil olan Sümerce ile hiç karşılaşmadı. Türkçe'de kullanılan Tanrı sözcüğü dilimize asıl kaynağından, Orta Asya'dan gelmiştir."*****

Konu "Tanrı" sözcüğü etrafında dönmektedir. Nejat Birdoğan, Türklerin Allah yerine Tanrı dediklerini söylemektedir.

---

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 182

** a.g.e., s. 182

*** a.g.e., s. 18

**** a.g.e., s. 18

***** a.g.e., s. 18

Aleviler ise Tanrı demezler, Hak, Hegg, Hakk, Hode, Huda, Xwade, Hüda, Allah derler. Türkçüler ısrarla Tanrı sözcüğünü kullanıyor.

Tüm Türkçülerin en çok sevdiği kavramlar "Atalar kültü", "yer-su kültleri", "Gök-Tanrı", "Güneş", "Ay", "Atalar ve Ölüler kültü"dür. Ağaçlara bez bağlamayı da unutmayalım. Kitaplarında binlerce kez Aleviler söz konusu olduğunda "Tanrı" sözcüğünü kullanan Türkçü Esat Korkmaz, bazen o kadar gereksiz cümleler kuruyor ki, insanı gülümsetiyor.

Esat Korkmaz, "Kitap-Yol Rehberi" kitabında Erkanlar bölümündeki "Kerbela Kıyımı" başlığı altında önce şunları söylüyor: "Kerbela olayı Şii, Sünni tüm Müslüman dünyasının en acı olayıdır. İslam'ın Sünni yorumuyla uyuşamayan Orta Asya'dan gelen göçebe Oğuzlarla Anadolu'nun yerli halkı, Ehl-i Beyt soyuna yönelik bu kıyımı lanetledi. Hz. Hüseyin'e sahip çıktı. Temsil ettiği düşünceyle kaynaştı. Anadolu toprağında Alevilik-Bektaşilik biçiminde boy vererek, bu düşünceyi hoşgörü temeli üzerinde yeniden yorumladı. Ona yeni bir ruh verdi. İslamlık öncesi Türk kültürüyle yoğurdu. Yaşanılan yerden kovulan inancı yeniden yeryüzüne indirdi."*

Esat Korkmaz'ın "İslamlık öncesi Türk kültürüyle yoğurdu" cümlesi "Anadolu'nun yerli halkı"nı kaybetmiştir. Buna el çabukluğu, kalem çabukluğu diyebiliriz. O, bunları söyledikten sonra kendi yazdığı gülbanklardan örnekler sunuyor. Söze "Tanrım" diye başlıyor.

"Tanrım, tuttuğumuz susuzluk orucu anısına bizleri Hak-Muhammet-Ali sevgisiyle aydınlat...

Tanrım, tuttuğumuz susuzluk orucu anısına her türlü...

Tanrım bizleri, Ehl-i Beyt yolundan..."**

"Susuzluk Orucu" kavramı da güzel olmuş ama tekerlemeler tutarlı olmamış, Tanrı ile Hak aynı cümlede kullanıldığında tuhaf duruyor, Esat Korkmaz bu konuda daha özenli

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 197

** a.g.e., s. 200

ve ince çalışmalıydı. Çünkü, Tanrı'ya "Tanrım" diyor, "bizleri Hak-Muhammet-Ali sevgisi ile aydınlat." Esat Korkmaz'ın Tanrısı, Hak'tan başka ve daha büyük bir Tanrı.

"Alevi öğretisinde canın bedeni terk etmesine, Hakk'a yürüme adı verilir"* dediğinde ise işler iyice karışmaktadır. Acaba Esat Korkmaz neden Tanrı'ya yürüme değil de Hakk'a yürüme diyor?

"Tanrı'nın çocukları olan hava, su, toprak ve ateşten varlığa geldin; önce can idin sonra beden oldun. Derken yol'da Hak kapısı olarak algılanan ağızdan doğdun..."**

Bu parçada da Tanrı ve Hak sözcükleri açıklanmaya muhtaçtır. Devam edelim, Esat Korkmaz'ın gülbanklarına:

"Yüce Tanrım, can kıblesine döndük sana yakarıyoruz. Hakk'a yürüyen can senin aşığındır; Sen Canan'sın, o can. Şimdi canı, bedenini terk etti; bedeni toprağa dönecek, canı ise sana."***

"Bismişah... Hakk'a yürüyen can için Yüce Tanrım durdum sana duaya; uydum Üçler, Beşler, Yediler, Onyediler, Kırklar ve On İki İmam'a."****

"Yüce Tanrım, Can kıblesine döndük..."*****

"Muhtacız sana Tanrım, aklına muhtacız."******

"Bu can Hakk'a yürüdü... Bu nedenle ölümsüz doğanın bir parçası oldu. Bedeninin bilgeliğiyle buluşmanın verdiği güçle sonsuz devinimli ve yanılgısız doğanın aklıyla, yani Tanrı'yla buluştu. Ölümün olmadığı doğada Hakk'a yürüdükten sonra yeniden dirildi."*******

---

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 206

** a.g.e.213

*** a.g.e., s. 218

**** a.g.e., s. 219

***** a.g.e., s. 219

****** a.g.e., s. 220

******* a.g.e., s. 221

Esat Korkmaz'ın bu çelişkiden kurtulması için "Hakk'a yürüme" kalıbından kurtulması gerekiyor. Onun yerine "Öldü" demeli. Esat Korkmaz bazen gülbanklarına Bismişah diye başlıyor, bazen de Bismişah Allah Allah diye. Bu durumda ilahlar üçe çıkıyor: Tanrı, Hak, Allah...

"İşte hepinizin huzurundayım: Hak'tan geldik Hakk'a gideceğiz."* deniyormuş helallik gülbangında. Tanrı ve Allah ne oldu?

Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz'ın yazdıkları kitaplarda yer verdikleri, bozamadıkları, dokunamadıkları Alevilerin orjinal metinlerinde Tanrı sözcüğünü bulamazsınız ama Esat Korkmaz'ın gülbanklarında bol bol Tanrı denilmektedir. Esat Korkmaz yazdıklarının Aleviler tarafından söylenmesini istiyor. "Şunları iyice bir dağıtayım" diye düşünüyor herhalde... Baha Said, "Özellikle Kültigin'in Allah'a vukubulan hitapları hep 'Tengri', baba; 'kara yağız yer', ana şeklindedir." diyordu. Esat Korkmaz'a "Tanrı" sözcüğü yerine "Tengri", "Gök-Tanrı"; "Yüce Tanrı" yerine "Ulu Tanrı"; "Hakk'a yürüdü" yerine "Uçmağa vardı", "Uçmağa yürüdü" veya en sağlamı "Türk uçmağına yürüdü" demesini; İblis yazdığı yere de "Albız" yazmasını öneriyoruz. (Uçmağ'ın karşılığı ise "Tamu"dur. Alevilikte cehennem tasarımı olmadığı için Esat Korkmaz ve diğer Türkçüler Tamu'dan yani cehennemden söz etmezler.) Esat Korkmaz, "Bismişah" sözcüğü yerine "Seek'in adıyla" yazmalı.

* Esat Korkmaz, Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar, Demos Yayınları, Temmuz 2009, s. 228

İKİNCİ BÖLÜM

NEJAT BİRDOĞAN

ARAP SOYUNA KARŞI OLMAK "DEMOKRATİK ALEVİ HAREKETİ"Nİ ÇÜRÜTMÜŞTÜR

Alevilerin Mürşitleri ve Pirleri soylarını Ehli Beyte bağlar. Ali neslinden geldiklerini yani Arap soylu olduklarını söyler. İttihat ve Terakki ideologları ise Alevileri Türk, Aleviliği Türk-İslam olarak kabul eder. Alevi toplumuna ait olan yeni kuşak, İttihatçıların görüşlerini kabul etmiştir, Araplığı aşağılamış ve reddetmiştir. Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz, 1990'dan sonra, Aleviliği gönüllü olarak terk eden Alevi halkın çocuklarının içerisinde Nejat Birdoğan'ın "Alevilik İslam Dışıdır" sloganı ile yer bulmuş, kabul görmüştür.

Kendilerinin Kürt, devrimci, aydın olduğunu düşünenler de İttihatçı düşünceyi güncelleyen Nejat Biroğan ve Esat Korkmaz'ın Türk-İslam'a karşı olduğunu sanmıştır. Onların devlet sisteminin, İttihatçı-Cumhuriyetçi tezin yani Türk-İslam sentezinin bir parçası olduklarını, resmi tezlere, resmi ideolojiyi kurgulayan kişilere asla karşı olmadıklarını düşünmemişlerdir. Örneğin Nejat Birdoğan'ın Türk-İslam'la bir sorunu var mıdır?

Aleviler Ezdan dinindendir ve hiçbir zaman camiye gitmemiştir, Ramazan orucu tutmamıştır... Nejat Birdoğan, Seyyidlerin ve taliplerin kendilerine has ibadetleri olduğunu yani cem yaptıklarını bilmesine rağmen "Siz camiye gitmiyorsunuz, Hacca gitmiyorsunuz, Alevilik İslam dışıdır" demiştir. Aynı Nejat Birdoğan Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halkların çoğunluğunun camiye gitmesine, oruç tutmasına, Hacca gitmesine karşı çıkmamıştır. İslam dışı olmak, Hacc'a gitmemek, Ramazan orucu tutmamak, zekat vermemek... bir değerse neden bu değeri nüfusun ezici çoğunlu-

ğunu oluşturan Sünniler için istememiştir? Neden onlara camiye gitmeyin, hacca gitmeyin, Ramazan orucu tutmayın, İslamla ilişkinizi kesin, cem yapın, görgüden geçin, "kımız için" dememiştir?

Nejat Birdoğan bir proje insanıdır, devletçidir ve Türkçüdür. Alevilerin asimilasyonu için çalışmıştır. O, "Alevilik İslam Dışıdır" derken, "Aleviler Türk-İslam'dır, Arap değildir" demek istemiştir. Alevilerin kendi din adamları olan pirleriyle ilişkilerini kesmelerini, onları tanımamalarını istemiştir.

Aleviler üzerinde bir proje yürütülüyor. Örneğin Prof. Dr. Orhan Türkdoğan "Katılımcı gözlem" yaptığını söylese de Alevilerin ortadan kalkması için önerileri var. Daha önce de aktardığımız gibi Orhan Türkdoğan şöyle söylemektedir: "Önemli olan İslam'ın belirleyiciliğidir. Kur'an, Peygamber bu çizginin başlıca temsilcileri oldukları kabul edildikten sonra mesele kalmaz demektir. O vakit Alevilik, Sünniliktir mantıki önermesi veya Sünnilik Aleviliktir tarzındaki düşünce kalıpları ile bir çözüme ulaşılabilir"* Oysa Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın alandan toparladığı veriler onu yalanlamaktadır. "Geleneksel Alevilikte, sık sık rastladığımız oruç, hac, zekat ve namaz gibi önemli Kur'ani değerler, görmezlikten gelinmektedir"** dedikten sonra Aleviliğe müdahale edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aşağıya alacağımız parçada söyledikleri altı çizilecek görüşlerdir:

"O halde, geleneksel Alevilik veya volk-Aleviliğin yeniden analizi gerekmektedir. Bunun için de Kur'ani bilgiye dayalı bir metodolojinin Alevi insanına benimsetilmesi zarureti vardır. Oysa, ziyaret ettiğimiz ocakların hemen hiçbirinde Kur'an'a rastlamak mümkün olmamıştır. Aksine, Kur'an'ın bazı sure ve ayetleri amaçları doğrultusunda kullanılmak suretiyle kök paradigma çizgisinde formüle edilmiştir."***

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan diğer Türkçüler gibi Aleviliği

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, IV. Baskı 2004, s. 292

** a.g.e., s. 646

*** a.g.e., s. 646-647

ortadan kaldırmak Türk-Sünni devletleşmeyi, milletleşmeyi gerçekleştirmek istemektedir. Bu amacını açıkça yazmaktadır:

"Alevi-Sünni bütünleşmesi, karşılıklı duvarlar yıkıldığı zaman kolaylıkla gerçekleşebilecek bir noktadır. İslam'ın şemsiyesi altında yer alan Sünni-Alevi eğilimler, daha ziyade birbirini anlamaya, bilgilenmeye yöneldikleri takdirde köklü anlaşmazlıklar ortadan kalkacaktır. Bu yöneliş, aynı zamanda milletleşme sürecini de hızlandıracaktır. Ülkemizin en önemli meselelerinden biri de (tasada, kıvançta, duygu ve düşüncede) ortak bilincin oluşturulmasıdır. Sosyolojik açıdan biz buna milletleşme diyoruz."*

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, tek dil, tek din istemektedir. Alevilerin cem yapması, Seyyidleri olması, kendilerini farklı görmeleri Orhan Türkdoğan'a göre milletleşmeyi engellemektedir. Onlara göre Alevilere Alevi olarak yaşam hakkı tanınmamalıdır.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan ısrarla Alevilerin Orta Asya kökenli olduğunu söylemesine rağmen sonuçta savunduklarını da redderek Sünnilik etrafında bütünleşmeyi önermektedir. Alevilerin Orta Asya Şaman kökenli olduğunu söylemek ara istasyonda Alevileri bir süre oyalamak anlamı taşımaktadır. Nejat Birdoğan'ın da yapmaya çalıştığı budur. Aksi takdirde Ziya Gökalp'e, Orhan Türkdoğan'a şiddetli eleştiriler yöneltmesi gerekirdi.

Orhan Türkdoğan şöyle diyor:

"Cem seramonisi adeta bir Şaman panteonunun yansıması gibidir. Bütün norm ve motifleriyle Şaman geleneği, Alevi kültünde hayatiyetini sürdürmektedir. Alevi-Bektaşi aydınları –hatta dini temsilcileri de- bu ortak görüşü paylaşmaktadır. O halde, Türk inanç, değerler sistemi ve geleneğini tek kelime ile Türk kültürünü taşıyan Alevi-Bektaşi soydaşlarımızla aynı çizgide bütünleşmememiz için bir sebep var mıdır: Ülkemizin bir etnik mozayiğe ayrılmak istendiği şu bunalımlı dönemler-

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, IV. Baskı 2004, s. 646

de, Alevi Bektaşi-Sünni bütünleşmesine karşı çıkmak kimin işine yarayabilir? Soy birliği, kültür birliği, dil birliği ve coğrafya birliği bu kadar güçlü ve benzer olan insanların sosyal birliğini düşünmemek mümkün mü?"*

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'a şunu soralım: Alevi-Bektaşi soydaşlarınız Türk inanç ve değerler sistemini, geleneğini tek kelime ile Türk kültürünü taşıyorlarsa, Cem seramonisi adeta bir Şaman panteonunun yansıması gibiyse neden Alevi-Sünnileri cami ve Diyanet işlerinde birleştirmeye çalışıyorsunuz? Aleviler Türklüğü temsil ediyorlarsa Alevi-Sünnilerin ibadet yerleri cem evleri olsun, Aleviler ne yapıyorlarsa Sünniler de onu yapsın, olsun bitsin...

NEJAT BİRDOĞAN'A ÖVGÜ DİZEN YAZARLAR

Aleviliğin farklı olduğunu bütün devlet ideologları biliyor. Çünkü Alevilik Kürdistan'da ortaya çıktı. İlgili bölümde anlatılacağı gibi Zeynel Abidin torunlarından bir Seyyid ölümden kaçıp Süleymaniye'ye yani Kürdistan'a, Ezdani Kürtlerin arasına geldi. Oluşturulan Aleviliğin kozmogonisine Türkiye dışındaki Ehli Hakkların ve Ezidilerin kozmogonileri incelenerek ulaşılabilir.

Nejat Birdoğan Yukarı Mezopotamya'yı gözlerden saklayan, Türkçülüğü, budunculuğu, Ötükeni ve Altay Dağları'nı Alevilerin ana yurdu olarak anlatan bir kişidir. Ona göre Pir Şaman'dır, cemevi Şaman çadırıdır; şarap kımızdır; semah, kurban, musahiplik, Ali, Kamber... Pirin elindeki "değnek", Alevilikle ilgili her şey Orta Asya Türklüğünden gelmedir.

Birdoğan'a övgüler dizen Avukat Ali Yıldırım şöyle diyor:

"'Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik' kitabı Aleviler için, Alevi dostları için, araştırmacılar için bugün mutlaka başvurulması gereken bir temel kaynak olmuştur."**

---

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, IV. Baskı 2004, s. 654

** Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 107

Ali Yıldırım yazısında, "Konuya ilk eğilenler dışardan yani Alevi öğretisinden gelmeyen, Alevi kökenli olmayan bilim insanları olmuş. Bir yanı ile önemli bir durum bu. Ancak Alevilerin kendi organik aydınlarını çıkaramaması yanı ile baktığımızda bir zaafa da işaret ediyor" dedikten sonra şunları da söylemektedir:

"Nejat Birdoğan'ın yetiştiği ortam Aleviliğin özgün dünyasıdır. ... Nejat Birdoğan Alevilik araştırmalarında içinden geldiği öğretinin gerçekliğine hiçbir tabuya boyun eğmeden, hiçbir saldırıdan yılmadan bilimin gereklerine uygun olarak nüfuz eden öncü bir Alevi aydınıdır, bilim adamıdır. ... Birdoğan Anadolu Aleviliğinin özgünlüğünü dile getirerek, bunun kanıtlarını ortaya koyarak 21. Yüzyılda Aleviliğin yaşayabilmesinin de ipuçlarını göstermiş olmaktadır."*

Ali Yıldırım, diğer iddialarını bir kenara bırakarak bize Nejat Birdoğan'ın köyünü, nerenin Alevisi olduğunu, hangi ocağa bağlı olduğunu, pirinin kim olduğunu, ikrar verip vermediğini söylemelidir ki yol alabilelim.

Aynı durum Faik Bulut için de geçerlidir. Faik Bulut hocası Nejat Birdoğan'ı şöyle tarif etmektedir:

"Nejat Hoca, halkbilim denen ocakta ilim irfan, edep erkan öğrenirken; marifet ve hakikat ehli'nden biri sıfatıyla işin başını sonunu, enini boyunu iyi hesap eder idi."**

Nejat Birdoğan Halkbilim Ocağı'ndanmış! Halk Bilim Ocağı'nda ilim irfan, edep erkan öğrenmiş, marifet ve hakikat ehli'nden olmuş. Faik Bulut, "Nejat Hoca, aynı zamanda benim Ortaokulda Türkçe öğretmenimdi"*** diyor. Nejat Birdoğan'ın nasıl bir kişi olduğunu da söylüyor: "Nejat Hoca, bir cumhuriyet evladıydı."****

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 107

** a.g.e., s. 73

*** a.g.e., s. 76

**** a.g.e., s. 74

Faik Bulut'un da bir cumhuriyet evladı olduğu anlaşılmaktadır. Zira, Nejat Birdoğan'ın cumhuriyet evladı olduğunu söyledikten sonra onu eleştirmiyor. Bu toprakların gerçek sahipleri olan Ermeniler, Rumlar, Ezidiler, Süryaniler, Bulgarlar nasıl katliama uğratıldı? Tek tip insan, Türk-İslam tipi insan nasıl yetiştirildi, bu asimilasyon değil mi, ırkçılık değil mi diye sormuyor. İkinci bir cümle daha kuruyor: "Aydınlanmacı felsefeyi hem zahiri, hem batını anlamda sözde ve özde içine sindirmiş biriydi. Alevilik tarihini incelerken hep bu mantıkla, bu felsefeyle hareket etti."*

"Aydınlanmacı felsefe..." söylemi çok sihirli... Katliamları, ırkçılığı, Türkçülüğü hemencecik örtüveriyor... Faik Bulut o günlerde Alevilik konusunda kalem oynatanları eleştiriyor. Çok da ilginç bir şey söylüyor: "... Alevilik öğretisi veya kitabı yazdığını sanarak ta yabanellerde bunun ticaretini yapar. Bavo Duzgın (Düzgün Baba)nın çarpmasından korkmadan ahkam keser, bezirganlık yapar; 'alan çalışması' adı altında, gider Mehmet Eröz'lerin, Orhan Türkdoğan'ların Türk-İslam'cı sentezlerine dayanarak Alevilerin öz Türk'lüğünü ispat eyler; bu eğri mantıktan hareketle, Kürt kökenli Alevilerin varlığını inkar eder, tüm Alevilerin Türk'lüğünün sevdasına düşer."**

Faik Bulut'un söyledikleri şu anlama gelmektedir: Nejat Birdoğan bütün Alevilerin Türk olduğunu söylemiştir, o Kürtleri, Kürdistan'ı tanımıştır. Türkçülüğü, ırkçılığı, Türk Tarih Tezi ve Güneş-Dil Teorisini eleştirmiştir; Turancıları, Kızılelmacıları yerden yere vurmuştur. Türk-İslam sentezini savunanlarla mücadele etmiştir... O halde örnekler vermesi gerekiyordu. Örneğin Türk-İslam düşüncesinin ideoloğu Ziya Gökalp'tir, en büyük Türkçü odur. Alevilerle ilgili istihbarat

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 74

** a.g.e., s. 74

toplayan görevli Baha Said'dir. Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa'yı Türk yapan Ahmet Yaşar Ocak'tır. Nejat Birdoğan'ın Ziya Gökalp'i, Baha Said'i, Ahmet Yaşar Ocak'ı eleştirdiği cümleleri yazısına almalıydı. Veya bu satırları okuduktan sonra gereğini yapabilir.

Faik Bulut Aleviliğin İslam içi olmadığını, "Alevilik, İslam içi değil; İslam dışı bir öğretidir. Müslümanlıktan apayrı bir inançtır; yaşam tarzıdır, felsefedir, dünya görüşüdür"* demektedir. Ancak görüşlerini maddeleştirirken Nejat Birdoğan öğretmeninden öğrendiklerini eksik aktarmaktadır: "Alevilik sırf Türk'lük değildir; salt Kürtlük de değildir; o, etnik topluluklarla veya tek bir milletle özdeşleştirilemeyecek geniş bir coğrafyanın (Horasan, İran, Mezopotamya, Anadolu) fikirsel ürünüdür."**

Faik Bulut, Nejat Birdoğan'ı yeterince okumamış, dinlememiş. Orta Asya'daki Altay Dağlarını, Ötüken ormanlarını yazmayı unutmuş. Göçebe Oğuz'u, Şaman ve Göktanrı dinlerini, inançlarını eksik bırakmış. Yağmaya, çapula giden alperenleri, tavşan ve geyik yiyerek karnı tok yaşayan ulu Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya 400 yıl süren uzun yolculuğunu yazmadan çember tamamlanmaz. "Hz. Ali"nin Göktürklerin Tanrısı olduğunu yazmayı da unutmuş. Hacı Bektaş'ın öz be öz ulu Türk olduğunu, Anadolu'yu Türkleştirmeye geldiğini, en büyük Türkçü'nün "Baba İlyas" olduğunu da yazmamış. Yazısına Seek'in adıyla başlamamış. Dersim'deki On İki Boy'un Türk boyu olduğunu, bu boyların Türkistan'dan geldiğini, Arap Alevilerin de öz be öz Türk olduklarını yazmayı unutmuş. Çünkü övdüğü Nejat Birdoğan gerçekten de Cumhuriyet evladıdır. Türk-İslamcıdır. Nejat Birdoğan Alevilerin camiye gitmediğini, Hacca gitmediğini, Ramazan orucu tutmadığını, dolayısıyla Müslüman olmadığını söylerken, Türk Askeri Cumhuriyetine en küçük bir eleştiri yöneltmemiştir. Piri Araplıktan kurtarmaya, ona Oğuz Türk'ü olduğunu hatırlatmaya çalışmıştır. Alevi pirlerini köklerinden kopardığında Aleviliğin dağılacağını, ce-

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 74

** a.g.c., s. 75

min dağılacağını, ceme gitmeyenin Türkiye'de mutlak surette camiye gideceğini çok iyi bilmektedir.

Gülyüzlüm Merhaba kitabında Faik Bulut'un yanı sıra Süleyman Zaman'ın da yazısı var. O, Nejat Birdoğan'ın kitaplarını tanıtıyor. "Anadolu Aleviliğinde Yol Ayrımı-İçerik-Köken" kitabını tanıtırken şunları söylüyor: "Birdoğan daha sonra; Göktanrı Dini'ni, Şamanizm ve Alevilikteki izlerini konu edinir. Türklerdeki Gök Tanrı inancıyla, Şaman inancının Aleviliğe yaptığı katkıları anlatır. Alevilikte her yer ve alanın mabet sayılması, hakullah uygulaması, talip ve rehber kavramı, erkan değneği, ozanlık, zakirlik, Hızır-Ellez, Hıdır Bayramı, dikişsiz-düğmesiz gömlek giyimi, yer, su, dağ kutsallığı gibi, tapınımlar ve değerlerin Şaman inancından Aleviliğe geçtiğini belirtir."*

Faik Bulut'a bu satırları irdelemesini önerelim ve ondan somut bilgiler isteyelim. Sayın Bulut, "Bir Cumhuriyet evladı" olan Nejat Birdoğan'ı iyi tanıyorsunuz, ortaokulda da öğretmeninizmiş. Alevilikte Halkbilim Ocağı diye bir ocak yoktur. Sizden somut bilgi talep ediyoruz.

1. Nejat Birdoğan hangi ilin hangi ilçesinin hangi köyündendi?

2. Hangi Alevi Mürşit Ocağına bağlı idi?

3. Piri-mürşidi kimdi?

4. Halk bilimle ilgilenen kişilere insanı kamil denir mi?

5. Halk bilimle ilgilenen kişiler marifet ve hakikat ehlinden olabilir mi?

"ALEVİLERİN BİLİNÇLİ KESİMİ"

Nejat Birdoğan, süreci biliyor, Aleviliği terk edenleri iyi gözlemlemiş ve onların duruşlarını kavramıştır. "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" adlı kitabının "Alevi İnanç ve Kültürü" bölümünün sunumunu şu şekilde yapmaktadır:

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 172

"Biz bu bölümün sonunda hem Alevileri hem Sünnileri kızdıracağız. Bunu önceden biliyoruz. Alevilerin bilinçli olanlarını, bize kızacakların dışında tutuyoruz. Biz, bu bölümü onlardan aldığımız bilgilerin ve yargıların ışığı altında hazırladık."*

"Alevilerin bilinçli kesimi" dediği, CHP'de milletvekili, belediye başkanı, belediye meclis üyesi, CHP parti meclisi üyesi olmak için Alevi derneklerini basamak olarak kullanan kişilerdir. Örneğin 2014 yılı Ekim ayı itibariyle Alevi Bektaşi Federasyonu Başkanı Fevzi Gümüş dönemin başbakanı AKP'li Recep Tayyip Erdoğan'ın verdiği iftar yemeğine katılmayacaklarını söyledi. CHP Çankaya Belediye Meclisi üyeliği için yarıştı, kazanamadı. CHP Parti Meclisi üyeliğine aday oldu, seçildi ve CHP'nin yeni yüzleri arasında yerini aldı. Alevi Bektaşi Federasyonu Başkanı Fevzi Gümüş başkanlıktan istifa etmedi, hem Alevi Bektaşi Federasyonu Başkanı'dır ve hem de CHP Parti Meclisi üyesidir dolayısıyla unvanı şu şekildedir: Alevi Bektaşi Federasyonu Başkanı ve CHP Parti Meclisi Üyesi Fevzi Gümüş.

Benzer konuda Murtaza Demir'in de bir söylemi var:

"Daha sonra 'Siyasete müdahale ediyoruz' palavralarıyla Adana'da, şurada, burada güya mitingler düzenleyerek, Baykal'la milletvekilliği pazarlığına oturmak hesapları yapmadık mı? Bu yanlış ve kaba siyasi ikbal hayallerinden sonra tüm itibarımızı ve inandırıcılığımızı yitirmedik mi? Tayyip Erdoğan'ın 'Alevi Açılımı' projesi çerçevesinde verdiği Muharrem iftarını; 'Aleviliğimizi kirli siyasetinize alet etmeyin' diyerek protesto ettikten üç gün sonra hem de CHP Genel Merkezinde Baykal'ın aşure kazanının dibinde sıraya geçmedik mi?"**

2011 yılında yapılan milletvekilliği seçimleri ile ilgili bir gazete haberi aşağıdaki gibi:

"ABF'den ayrılarak CHP'den aday adayı olan Balkız'ın yanı

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 240

** Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 130

sıra ABF'nin yeni başkanı Fevzi Gümüş, Alevi Araştırmaları Merkezi Başkanı Ali Yıldırım ile Alevi dedesi Erdoğan Kılıç da aday olamadı. Listeleri yorumlayan Balkız, CHP seçmenlerinin çok önemli bir kısmını Alevilerin oluşturduğunu anımsatarak şunları söyledi: 'Aleviler bu sonuçtan hiç mutlu olmadılar, kırgınlar. Anlamakta ve yorumlamakta zorlanıyoruz. Partiye fazla abartılı umutlarla kapılmıştık. Arzu ederdik ki bu Meclis'e de yansısın. Kemal Kılıçdaroğlu ile yeni bir vizyon söz konusuydu.'"*

Yukarıdaki haber çok ilginç. Ali Balkız ABF'nin başkanı, CHP'den milletvekili olabilmek için görevinden istifa ediyor. Yerine yeni başkan olan Fevzi Gümüş de CHP'den milletvekili adayı oluyor ama o ABF'den istifa etmiyor. İşte bu kadrolar Aleviliği, "Demokratik Alevi Hareketi" olarak nitelemektedir.

Pir denildiği zaman akıllarına İslam gelen ama Aleviliği de hiç kimseye bırakmayanlar kendilerini CHP'ye göstermek, arkalarında Alevi kitlesinin bulunduğunu ispat edebilmek için Alevi derneklerine gelmişlerdir.

Onlar kendi aralarında Ali, Hasan, Hüseyin, Kerbela'nın bir öneminin olmadığını söylerken, televizyonlara çıktıklarında Pir Sultan'ın inancından ve direncinden, Hüseyin gibi direnmekten, zalime boyun eğmemekten söz etmişlerdir.

Ateist, sosyalist olduklarını, Alevi itikadına inanmadıklarını söyleyenler, kitlenin karşısında, onların ayaklarına turap olmaktan söz ederler.

Bir örnek verelim. Bir dernek başkanı halkın yoğun katılım gösterdiği bir Alevi etkinliğine gidiyor. Sahneye çıkmadan önce, etrafını saran yerel kadrolara, "Benim Alevi inancım yoktur, benim hiçbir inancım yoktur. Ben ateistim ve sosyalistim" diyor. İmam Ali'nin resmini göstererek onun bir Arap olduğunu söyleyerek alay ediyor. Sahneye çıktığında ise "Hoş geldiniz, safalar getirdiniz. Bu bölgede faaliyet gösteren arkadaşlara destek olursanız ayaklarınıza turab olurum. ... Hizmetleriniz Hakk defterine yazılsın, Ali yardımcınız olsun" diyor.

* http://www.milliyet.com.tr/aleviler-aradigini-bulamadi/siyasct/siyaset detay/13.04.2011/1376805/default.htm

İşte Nejat Birdoğan bu tür kişilerin arasında daha fazla işlemiştir. Onları iyi izlemiş, birkaç sözle onların gözlerine kalın siyah bir bağ bağlamıştır.

PİR SULTAN'IN İNANCI VE DİRENCİ NEDİR?

Televizyonlara çıkan, toplantılarda mikrofonu eline alan en çok şu sloganı atıyor:

"Pir Sultan'ın inancı ve direnci ile sizleri selamlıyorum."

Konuşmacılar ayrıca "Yedi Ulu Ozan" söylemine de çok başvuruyor.

Pir Sultan'ın inancı ve direnci nedir? "Yedi Ulu Ozan'ın inancı ve direnci" nedir? Onların deyişlerinde hangi kavramlar, hangi isimler geçiyor? Onlar Komünist Parti üyeleri miydi, işçi sınıfından, sınıfsız komünist toplumdan mı söz etmişlerdi yoksa onların söyledikleri deyişlerde ortaya koydukları bir inançları var mıydı?

Örneğin İmam Ali, İmam Hüseyin, Zeynel Abidin, Kerbela, Muhammed, On İki İmam, Ehlibeyt, Musa-i Kazım, Cafer-i Sadık gibi adlar, yer adları bu aşıkların deyişlerinde geçmekte midir? Eğer geçiyorsa bu aşıklar ile onların ne ilişkisi vardır?

Çok bilindiği için Pir Sultan'dan örnek verelim. Aşağıdaki deyişler Pir Sultan'a mal edilmiş deyişlerdir. Genel kabul gördüğü şekliyle alıyoruz. Yakın zamanda Hamza Aksüt, "Belgelerle Pir Sultan"* kitabını yayımladı. Pir Sultan'la ilgili geniş bilgi elde etmek isteyenler bu kitabı okuyabilir. Hamza Aksüt, bazı Pir Sultan deyişlerinin Sıtkı'ya, bazılarının ise Ali İzzet'e ait olduğunu, bazı deyişlerin Cumalı Piri Sultan'ın olduğunu söyledi. Biz ayrımsız birkaç örnek vereceğiz ve genel bir değerlendirme yapacağız.

* Hamza Aksüt, Belgelerle Pir Sultan, Yurt Kitap-Yayın, Temmuz 2014 Ankara, 340 s.

HAK MUHAMMED ALİ GELDİ DİLİME

Hak Muhammed Ali geldi dilime
Mürvet günâhıma kalma yâ Ali
Külli günâhımı aldım elime
Mürvet günâhıma kalma yâ Ali

Hatîce Fâtıma mihr-i mahabbet
Yine senden olur kuluna rahmet
İmam Hasan İmam Hüseyin mürüvvet
Mürvet günâhıma kalma yâ Ali

İmam Zeynel Abidîn'e varalım
İmamların dîvanına duralım
Doksan bin erlere yüzler sürelim
Mürvet günâhıma kalma kalma yâ Ali

İmam Bâkır imamların serveri
Ol İmâm Cafer'dir didemin nuru
Dilerim çektirme ah ile zârı
Mürvet günâhıma kalma yâ Ali

Musa-yı Kazım'la, İmam Rıza
Umarım inâyet edesin bize
Günahım çok benim diyeyim size
Mürvet günâhıma kalma ya Ali

İmam Taki İmam Naki'dir virdim
Onlara sığındım dayandım durdum
Hasan-ül Asker'e yüzümü sürdüm
Mürvet günâhıma kalma ya Ali

Pir Sultan'ım, tamam oldu sözümüz
Muhammed Mehdi'ye var niyâzımız
On İki İmâm'a bağlı özümüz
Mürvet günâhıma kalma yâ Ali

GİDİ YEZİT BİZE KIZILBAŞ DEMİŞ

Gidi Yezit bize Kızılbaş demiş
Meğer Şah'ı sevmiş dese yoludur
Yetmiş iki millet sevmedi Şahı
Biz severiz Şah-ı Merdan Ali'dir

Kırkımız bir katara dizildik
Hakk'a, Muhammed'e ümmet yazıldık
Hakikate şerbet olduk ezildik
Biz içeriz sâki peyman Ali'dir

Gidi Yezit bizler haram yemedik
Bâtın ettik gördüğümüz demedik
İkrâr birdir dedik, geri dönmedik
Yediler'iz, birincimiz Ali'dir

Muhammed dinidir bizim dinimiz
Tarikat altından geçer yolumuz
Cibril-i Emindir hem rehberimiz
Biz müminiz, mürşidimiz Ali'dir

Pir Sultan'ım, Nesimi'dir pîrimiz
Evvel kurban verdik Şah'a serimiz
On'ki İmam meydanında dârımız
Biz şehidiz serdarımız Ali'dir

Pir Sultan'ın inancı ve direnci kendi ağzından yukarıdaki gibidir. Her kim ki Pir Sultan'ı kendisine örnek alıyor ve onun inancından ve direncinden söz ediyorsa ve Ali Göktürklerin tanrısıydı, Aleviliğin Ali ile değil alevle ilgisi vardır, Hasan'dan, Hüseyin'den bana ne, Kerbela'dan bana ne diyorsa o kişi okuduğunu, duyduğunu anlayamamaktadır. Çünkü Pir Sultan'ın inancı ve direnci On İki İmam'dır, Muhammed'dir, Ali ve diğerleridir. "Payım gelir imamların payından,/On iki imam nesli Ali soyundan" diyen Pir Sultan'dır.

Onları reddedenlerin görüşü şöyle olur: Pir Sultan ve Yedi Ulu Ozan denilen kişiler asimilasyonun uygulayıcısıdır, İslamcıdır. Onlarla işimiz yoktur. Orta Asya'dan, Ötüken Ormanları'ndan gelen göçebe Oğuzları asimile edenler, pirler Araptır, Türk değildir diyenler onlardır. Onların inancını da direncini de kabul etmeyiz.

Oysa Pir Sultan inancını ve direncini şu şekilde açıklıyor:

EY YEZİT BİZLERDE KIL Ü KAL OLMAZ

Ey yezit bizlerde kıl ü kal olmaz,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.
Tarikat ehline mezhep sorulmaz,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Eğnimize kırmızılar giyeriz,
Halimizce her manadan duyarız.
İmam Cafer mezhebine uyarız,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Her kimin çerağın yoksa Hak yakar,
Mümin olanları katara çeker.
Aslımız on iki imama çıkar,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Muhammet Ali'dir Kırklar'ın başı,
Onu sevmeyenin nic'olur işi.
Atalım yezide laneti taşı,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Biz tüccar değiliz alıp satmayız,
Erkandır yolumuz yoldan sapmayız.
Karnımız geniştir, biz kin tutmayız,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Baharda açılır gonca gülümüz,
Ol dergaha doğru gider yolumuz.
On iki imamı okur dilimiz,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Pir Sultan'ım, eydür: Erenler gani,
Evveli Muhammet, ahiri Ali.
Onlardan öğrendik erkanı yolu,
Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz.

Yukarıdaki deyişi bir kere daha okuyalım. Pir Sultan Abdal aslının On İki İmam'a çıktığını, İmam Cafer mezhebine uyduğunu, erkanı yolu Muhammed Ali'den öğrendiğini söylüyor. Ama "Pir Sultan'ın inancı ve direnci ile mücadele ettiğini" söyleyenler Pir Sultan'ın hiçbir değerini kabul etmiyor.

Pir Sultan'ın benzer deyişleri incelendiğinde genel kabul gördüğü şekliyle yani ayıklanmamış, Pir Sultan'a mal edilmiş şekliyle, Pir Sultan'ın Ali, Hasan, Hüseyin, Kerbela, Muhammed, Fatıma, Zehra, Taki, Naki, Askeri, Mehdi, Hak, Hatice, Zeynel Abidin, İmam Bakır, Musa-yı Kazım, Askeri, Düldül, İmam Cafer, Zülfikar... gibi adları çok sıkça kullandığını görüyoruz.

Yukarıdaki deyişlerden ve benzer deyişlerden seçmeler yapalım:

Hak Muhammed Ali; Hatîce, Fâtıma; İmam Hasan, İmam Hüseyin; İmam Zeynel Abidîn; İmamların dîvanına duralım; İmam Bâkır; İmâm Cafer; Musa-yı Kazım; İmam Irıza; İmam Taki; İmam Naki; Hasan-ül Asker;

Mürvet günâhıma kalma ya Ali. Pir Sultan'ım tamam oldu sözümüz/Muhammed Mehdi'ye var niyâzımız./On iki İmâm'a bağlı özümüz.

Allah birdir Hak Muhammed Ali'dir/Anın ismi cümle alem doludur/Bu yol Hak Muhammed Ali yoludur./Gel Muhammed Ali dergahına gel; İmam Zeynel Abidin; Yezid; Biz uyalım İmam Cafer yoluna; İmam Musa Kazım canlar canıdır/

Ali Musa Rıza mürvet kanıdır; Taki'yi bilen Naki ile buluşur/ Varır Hasan Askeri'ye karışır /Anlara ulaşan Hakka ulaşır/Gel Muhammed Ali dergahına gel.

Payım gelir imamların payından,/On iki imam nesli Ali soyundan./Kırkların içtiği üzüm suyundan,/Bir sen iç sevdiğim, bir de bana ver.

Mürşidim Muhammet buldum yolumu,/Rehberim Ali'dir verdim elimi; Ne bilir bu sırrı Yezid'le Mervan;

Ey yezit bizlerde kıl ü kal olmaz,/Biz Muhammet Ali diyenlerdeniz; Eğnimize kırmızılar giyeriz,/Halimizce her manadan duyarız./İmam Cafer mezhebine uyarız;

Her kimin çerağın yoksa Hak yakar,/Mümin olanları katara çeker./Aslımız on iki imama çıkar,/Biz Muhammet Ali diyenlerdeniz.

Muhammet Ali'dir Kırklar'ın başı;

Baharda açılır gonca gülümüz,/Ol dergaha doğru gider yolumuz./On iki imamı okur dilimiz,/Biz Muhammet Ali diyenlerdeniz.

Pir Sultan'ım, eyder: Erenler gani,/Evveli Muhammet, ahiri Ali./Onlardan öğrendik erkanı yolu,/Biz Muhammet Ali diyenlerdeniz.

Gidi Yezit bize Kızılbaş demiş,/Meğer Şah'ı sevmiş dese yoludur./Yetmiş iki millet sevmedi Şahı,/Biz severiz Şah-ı Merdan Ali'dir.

Kırkımız bir katara dizildik,/Hakk'a, Muhammed'e ümmet yazıldık./Hakikate şerbet olduk ezildik,/Biz içeriz sâki peyman Ali'dir.

İkrâr birdir dedik, geri dönmedik,/Yediler'iz, birincimiz Ali'dir.

Muhammed dinidir bizim dinimiz, /Tarikat altından geçer yolumuz./Cibril-i Emindir hem rehberimiz/Biz müminiz, mürşidimiz Ali'dir.

Pir Sultan'ım, Nesimi'dir pîrimiz,/Evvel kurban verdik Şah'a serimiz./On'ki İmam meydanında dârımız,/Biz şehidiz serdarımız Ali'dir.

Gece gündüz arzumanım Kerbela,

Pir Sultan'ım der: Yol uludur deyi/Cümlemiz hakikat kuludur deyi./Muhammet çağırır Ali'dir deyi/Çağralım gaziler İmam aşkına.

Pir Sultan Abdal'ım dertlere derman,/Ayrılık elinden halim pek yaman./Şefaat etmesin On İki İmam,/Ben seni Ali'nin yoluna saldım.

Evvelin evveli Muhammed Ali,/Zâhir batın kerem Şah-ı Merdan'ın./Tenimiz Muhammet, canımız Ali,/Cümle şad ü hurrem Şah-ı Merdan'ın

Rehber Muhammet'tir, mürşit Ali'dir,/Al'aba ayn-ı cem Şah-ı Merdan'ın.

Hasan, Hüseyin'in yari /Muhammed'in gözü nuru /Hem Ali'nin yadigarı

Ah Hüseyin, vah Hüseyin. ...

NEJAT BİRDOĞAN'A ÖVGÜYE BAŞKA ÖRNEK

Alevi derneklerinin temel kadrolarından olan Ali Balkız'ın, Nejat Birdoğan öldükten sonra ona "hakkını veren" yazısını değerlendirebiliriz. Yazı şöyledir:

"Nejat Birdoğan'ı kaybettik

Nejat abi de Hak'ka yürüdü. Onun inancına göre insanlar ölmez. Cennet ya da cehennemden birine gitmez. Olsa olsa Hak'ka yürürler. Hak dediğimiz bir imge, bir simgedir. Hak'dan gelinir, Hak'ka dönülür. Sadece don değiştirilir, canlar ölesi değildir.

1934'de Kars'ta başlayan yaşam serüveni 3 gün önce İstanbul'da noktalandı. Ya da yeniden başladı...

Nejat abi çalışmalarını Alevilik konusunda yoğunlaştırmıştı. Bu, üzerinde çok tartışılan; bir yandan İran Şiiliği, bir yandan İslam şeriatının musallat olduğu, politikacıların ve devletin maça kızı, karo papazı yapmak istediği Alevilik konusunda...

Kent koşullarında Alevilik kendini yeniden yapılandırma gayreti içindeyken ve de emek dünyası içinde ifadesini bulurken, düşmanının çok olacağı da bellidir. Hele de geleneksel anlamda kimi dedeler kendilerini Hz. Muhammed'in soyundan sayarken....

İşte böyle bir ortamda bulur Nejat Birdoğan kendini.

İnançlar, alışkanlıklar, gelenekler konusunda söz söylemek, yazı yazmak, hele de bilinen ve inanılanlardan farklı ise zordur, risklidir...

Ama namuslu aydın o riski göze alabilen kimsedir. Öyle yapar Nejat Hoca da. Ömrünü Alevilik araştırmalarına verir. *'Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik'* adlı eserinde ulaştığı sonuçları açıklar. Yer yerinden oynar... Zira Nejat Hoca'ya göre, Alevilik, İslamiyet değildir. Onun bir yorumu, bir versiyonu da değildir. Kendine özgü bir öğreti bütünlüğüdür. Budizm, Şaman, Zerdüşt, Mazdek, Mani, İsa öğretilerinden ne kadar etkilenmişse İslamiyet'ten de o kadar etkilenmiştir. Alevilik kendine ve Anadolu'ya özgüdür. İnançsal yanları da olmakla birlikte o bir yaşam biçimi, felsefe ve yoldur.

Ulaştığı tarihsel kaynaklar, eldeki veriler, alan araştırmaları ve çektiği fotoğraflar (yaşananı saptama anlamında) sayesinde, tezini temellendirir tek tek, iddiasını ispatlar bir bir...

Ama bağnazlık, her yerde ve her kesimde aynı bağnazlıktır. Hocayı afaroz ederler. Tıpkı Galile gibi... Galile sözü, iddiası ve duruşu ile hâlâ yaşar da papazlar hep ölür.

Nejat abi gitti...

Ardında öğretmenliğini, ozanlığını, tarihçiliğini ve de örgütçülüğünü bırakarak gitti..."*

Ali Balkız "Hak dediğimiz bir imge, bir simgedir" demekle inancının olmadığını anlatmaya çalışmaktadır. "Hele de geleneksel anlamda kimi dedeler kendilerini Hz. Muhammed'in soyundan sayarken..." cümlesi Ali Balkız'ın görüşleridir. "Kimi dedeler"in kendilerini Ehli Beyt soyunun devamı olarak görmelerine Nejat Birdoğan karşı çıkmıştır çünkü Ehli Beyt soyu demek Arap olmak demektir.

* Evrensel Gazetesi - 06.05.2001

Araplık, Arapçılık Nejat Birdoğan'da iğrendirici duygular oluştururken, Türklük, Türkçülük onu heyecanlandırmıştır.

Ali Balkız, arkadaşları gibi Nejat Birdoğan'ın "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" kitabına çok değer vermiştir, Nejat Birdoğan'ın namuslu bir aydın olduğunu, risk aldığını, ömrünü Alevilik araştırmalarına verdiğini ve araştırmaların sonucunda yeri yerinden oynattığını söylüyor: "Zira Nejat Hoca'ya göre, Alevilik, İslamiyet değildir. Onun bir yorumu, bir versiyonu da değildir. Kendine özgü bir öğreti bütünlüğüdür. Budizm, Şaman, Zerdüşt, Mazdek, Mani, İsa öğretilerinden ne kadar etkilenmişse İslamiyet'ten de o kadar etkilenmiştir. Alevilik kendine ve Anadolu'ya özgüdür. İnançsal yanları da olmakla birlikte o bir yaşam biçimi, felsefe ve yoldur."

Bu görüşlerin Ali Balkız'ın da görüşleri olduğu anlaşılmaktadır. "Alevilik kendine ve Anadolu'ya özgüdür" anlayışı resmi ideolojinin anlayışıdır. Ali Balkız, Nejat Birdoğan'ın tezlerini temellendirdiğini ve bir bir ispatladığını, bağnazların Nejat Birdoğan'ı afaroz ettiklerini de söylüyor ve onu Galile'ye benzetiyor. Ali Balkız'ın yazısının sonunda dikkat çekici duygu yoğunluğu var:

"Ne güzel içerdi. Sohbeti ne tatlıydı. Binlerce dize şiir bilirdi. Ayrıntıları unutmaz, okyanuslarda boğulmazdı. Her bir *'Gerçeğe Hü...'* deyişinde, gerçeği kutsar, gerçeğe tapardı. Onun tanrısı Gerçek'ti. Emekçilerin programı *"Ah bir gerçek olsa"* derdi."*

Ali Balkız'ın, Nejat Birdoğan'la tatlı sohbetler ettiği ve birlikte içtiği anlaşılıyor. Öncelikle Nejat Birdoğan'ın söz konusu kitabını okuması gerekiyordu. Nejat Birdoğan yeni bir şey söylemiyor, İttihatçıların görüşlerini tekrarlıyor, Ötüken'den, Altay Dağları'ndan yola çıkardığı Göçebe Oğuz Türklerini yürüte yürüte Anadolu'ya getiriyor, her şeyin Türk olduğunu söyleyen İttihat ve Terakki'nin elemanlarından hiçbir farkı yok. Dersim'deki aşiretlerin hepsinin Türk boyu olduğunu, Alevi Arapların bile Türklüğünden kuşku duymadığını söylüyor.

* Evrensel Gazetesi - 06.05.2001

Elinizdeki kitabın ilerleyen sayfalarında tekrar döneceğimiz bu konuda Nejat Birdoğan'ın kitabından aşağıya alınan parçalarındaki görüşlere dikkat edilmelidir:

"Anadolu Aleviliğinin Şamanlık döneminden alıp bugüne getirdiği geleneklerden birinin adı da 'ağaç ve orman kültü'dür. Şamanlık döneminde Türk boylarının ormanlara ve ağaçlara verdikleri kutsallık duygusu, hem tarihsel dönem içerisinde hem de bugünkü Anadolu Alevilerinde olduğunca yaşamaktadır. Şöyle ki:

Ötüken ormanlarının (Ötüken yış) Göktürkler ve Uygurlar döneminde bütün Türklerce kutsal sayıldığını biliyoruz. Orman kültü, ilkel toplulukların orman ürünleriyle ve avcılıkla geçindikleri dönemlerin anasıdır."*

"Orta Asya dağlarının çoğu Türkçe veya Moğolca kutsal, büyük ata, ulu hakan anlamlarına gelen adlarla adlandırılmışlardır. Örneğin Han Tanrı, Bayan-Ula, Burkhan Ula, Buztağ Ata, Iduk Art, Kayrakan, Erdene Ula vb.

Her boyun ve her oymağın kendine ait kutsal dağı olduğu gibi boylardan kurulan büyük birliklerin de kutsal dağları vardır. Gök-Türk İmparatorluğu'na katılan bütün birliklerin kutsal dağ ve ormanının Ötüken Dağı ve ormanı olduğu, gerek Gök-Türk, gerek *Uygur Yazıtları*'ndan anlaşılmaktadır. Kutadgu-Bilig'de bile Ötüken beyinin sözleri örnek olarak geçmektedir.

Negü ter Ötüken beyi.
Sinap sözlemiş sözni ötki

Divanını Bağdat'ta yazan Kaşgarlı Mahmut da Ötüken'i bilmektedir. Böylece Ötüken geleneklerinin çok uzaklarda bile sürmesi anlamlıdır."**

Ötüken, Altay Dağları, Türkistan... "Anadolu Aleviliğinin Şamanlık döneminden alıp bugüne getirdiği gelenekler" bu gönlü büyük ulu Türk büyüğünün görüşlerinin aslını ifade etmektedir.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 481

** a.g.e., s. 474

"ÖRGÜTÇÜ" NEJAT BİRDOĞAN

Ali Balkız, Nejat Birdoğan için "Ardında öğretmenliğini, ozanlığını, tarihçiliğini ve de örgütçülüğünü bırakarak gitti..." diyor. Alevi olmayan ama kendisinin ve ailesinin Alevi olduğunu söyleyen bir kişi... Sürekli dolaşan, Alevi derneklerine girip çıkan, kadrolarıyla arkadaş olan, Alevi öğretisine, Alevi derneklerine yön veren bir örgütçü... Ali Balkız'ın ağzından çıkan sözler ve bu sözlerin karşılığı Alevi kadrolarında bilince çıkartılmış mıdır acaba? Nejat Birdoğan'ın Alevi olduğunu ispat edebilecek, pir ocağını söyleyebilecek bir kişi varsa, bir adım öne çıksın. Bir taraftan "Alevilik İslam dışıdır" derken, diğer taraftan Türk devletinin Türk–İslam temel siyasetini oluşturan Ziya Gökalp ve onun görevlendirdiği Teşkilatı Mahsusa elemanı Baha Said'in bilimsel çalışma yaptığını söyleyebilecek kadar hayranı ve onları öven bir kişinin Aleviler arasında nasıl bir örgütçülük görevi vardı?

Nejat Birdoğan'ın daha çok sosyalist Aleviler arasında işlediğini de biliyoruz. Bu çevrenin bu kafayla nasıl devrimci mücadele içinde yer aldığı sorgulanmalıdır.

İTTİHATÇILARIN KURGUSU NEJAT BİRDOĞAN TARAFINDAN GÜNCELLENMİŞTİR

Nejat Birdoğan'ın Ayhan Aydın'la yaptığı röportajda söylediği şu sözlere bakalım:

"Horasan'da kardeş kavgasından, kuraklıktan, Moğol korkusundan kalkan göçebe Oğuzlar, yürüye yürüye gelirken kendi Gök Tanrı kültlerini getiriyorlar. Şaman inançlarını, kültlerini getirirken, Zerdüşt diniyle, Mazda diniyle karşılaşıyorlar. Horasan'da zaten 50 yıl kadar kalıyorlar. Aslında bizim yerimiz o ünlü ormanlar, Altay Bölgesi'dir."*

Çözümleyelim:

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 195

Yürüye yürüye kim geliyor: Göçebe Oğuzlar.

Göçebe Oğuzlar ne getiriyor: Kendi Gök Tanrı kültlerini, Şaman inançlarını ve kültlerini.

Bu kültleri getirirken ne ile karşılaşıyorlar: Zerdüşt diniyle, Mazda diniyle.

Aslında "Bizim yerimiz" neresiymiş: O ünlü ormanlar, Altay Bölgesi...

Yeri yerinden oynatan, bir bir ispat edilen düşünceler bunlar mıdır? Bunlar İttihatçıların görüşleridir. Herhangi bir Ülkücü'ye sorarsanız size bu "sarsıcı" görüşleri tekrarlar.

Nejat Birdoğan'ı bu yeni kadrolar arasında çekici kılan, onun "Alevilik İslam dışıdır, İslam'dan önce vardı" demesidir. Onları cezbeden budur. O kadar ki Nejat Birdoğan'ın İslam'la, Sünni İslam'la hiçbir sorununun olmadığını tartışmamışlardır bile. Nejat Birdoğan'ın Ziya Gökalp güzellemelerine, Ziya Gökalp'in İlahi başlıklı şiirinde söylediği:

"...
Yüce Tanrı! Bize, doğru irfân ver,
Medeniyet eksik: Tamam edelim!
Bir nurlu din, bir ateşli îman ver,
Yoldan çıkan halkı İslâm edelim!
Yoldaşımız iz'ân olsun: Âmin!
Rehberimiz Kur'an olsun: Âmin!"

sözlerine herhangi bir yorum getirmemişlerdir. Nasıl olur da bir kişi söz Alevilerden açıldığında Alevilerin İslam'la ilgilerinin bulunmadığını söylerken, diğer taraftan "Yoldan çıkan halkı" Türk-İslam etmeye çalışan Ziya Gökalp'in arkasında durur, rehberin Kuran olduğu anlayışına itiraz etmez?

Alevilerin Türk olduğunu, Orta Asya'dan, Ötüken Ormanlarından, Altay Dağlarından geldiklerini, Gök Tanrı ve Şaman kültünü taşıya taşıya Anadolu'ya getirdiklerini savunan bir Türkçü, Alevi kadrolarına arkadaş olmuş, bu kadrolar çürüm çürüm çürümüştür. Kırmanç olduğunu, İslam'a büyük tepki

duyduğunu söyleyen kişiler bile Türk-İslamcı Nejat Birdoğan'ı öve öve bitiremiyor.

Nejat Birdoğan'ın eklektik, sübjektif, bir söylediğini diğer bir yerde yalanlayan düşünceleri bu kitapta değerlendirilecektir.

NEJAT BİRDOĞAN KARSLI DEĞİL ERZURUMLUDUR

Nejat Birdoğan, Ayhan Aydın'la yaptığı söyleşide kendisinin Kars'ta doğup büyüdüğünü söylüyor. Kars'ta doğduğu doğrudur ancak Karslı olduğu doğru değildir. Eşi Şule Birdoğan, eşinin Erzurumlu olduğunu açıklamıştır. Babası sağlık memuru olup Kars'a görevli olarak gelmiş. Nejat Birdoğan Kars'ta, Iğdır'da doğuyor. Şule Birdoğan, Nejat Birdoğanların "Alevi kökenli" olduğunu da söylemektedir, aşağıdaki parçada. Ama Erzurum'daki köylerinin adını söylemiyor. Dikkat edilirse "Alevi" demiyor. "Alevi kökenli" diyor. Parçayı okuyalım.

"Nejat, 1934 yılında Iğdır'da dünyaya gelmişti. Aslen Erzurumlu olan ve Iğdır'da sağlık memuru olarak görev yapan Ahmet Bey'in Düriye, Raci, Naci, Nejat ve Yıldız isminde beş çocuğu vardı.

Nejat'ın ailesi Alevi kökenli idi. Ahmet Bey sık sık ev ortamında saz ve söz şairlerinin ve halk ozanlarının katıldığı toplantılar düzenlediğinden Nejat ta çocuk yaştan halkbilime ilgi duymuş ve ruhu bu değerlerle şekillenmişti."*

Şule Birdoğan aynı yerde eşinin iddialı olduğu alanı da tam olarak tarif etmektedir.

"Nejat'ın en önemli tezi: 'Alevilik İslâm dışıdır'

Nejat, Alevilik inanç sisteminin İslâm'dan önce doğup var olduğunu belgeleriyle kanıtlayan ilk araştırmacıdır.

Orta Asya'daki Şamanist Türk toplulukları, Batıya göçleri sırasında Budizm, Mani, Mazdek, Zerdüşt gibi yolları üze-

* www.igdirsevdasi.com/cilt1/39sule.pdf

ndeki diğer din ve inançlarla tanışıp, yeni bir sentez oluşturmuşlardı. Bu tarihsel gelişimi yıllarca süren araştırmalarla inceleyen Nejat, sonuçta 'Alevilik İslâm dışıdır ve İslâm'dan öncedir' teziyle ortaya çıkmıştı. Nejat'ın tezi büyük yankı getirdi. 'Alevi' sözcüğünün etimolojisinin Hz. Ali'den kaynaklandığını ileri süren Alevi Dernekleri, Nejat'ın tezine şiddetle karşı geldiler. Bu görüşler ulusal ve uluslar arası çeşitli sempozyumlarda tartışıldı ve yüzlerce makaleye konu oldu."*

Demek ki Orta Asya'daki Şamanist Türk toplulukları Batıya doğru göçe başlamışlar. Yolda Budizm, Mani, Mazdek, Zerdüşt gibi diğer din ve inançlarla tanışıp, yeni bir sentez oluşturmuşlar. Bunun adına da Alevilik denmiş. Bu tezi de ilk kez Nejat Birdoğan ortaya koymuş. Şule Hanım "Anadolu" kelimesini de eklemesi gerekiyordu, tamamlamış olalım. Nejat Birdoğan'ın "İlk kez" söylediği bir şey olmadığını, tezinin İttihatçı ve Cumhuriyetçilerin tezlerinin tekrarı olduğunu yukarıda anlattık.

Server Tanilli'nin anlatımları da Şule Birdoğan'ı doğrulamaktadır. Onun da düşüncesi Aleviliğin Orta Asya'daki Şamanist Türk topluluklarına ait olduğu doğrultusundadır.

"Nejat Birdoğan'ın kaygısı işte bu sorunun kaynağını aramak oldu. Ortaya koyduğu gerçek de Ulusal kültürümüzün –yüzyıllar önce- nasıl olup da mayalandığıdır.

Söz konusu yazısında şunun altını çizer:

'Anadolu Aleviliği salt Ali sevgisiyle doğmadı. Bu kutsal gelenekler toplamı, gerçek bir ulusal kültürdür, bilinçtir. Daha doğrusu İslamlaştırma, Araplaştırma çabalarına karşı bir tepki, bir direnmedir.'

Ona göre yaşamın ve tarihin zorunlulukları, Orta Asya bozkırlarındaki göçebe Oğuz'ları Batı'ya ittiğinde, ayrıcalığa inanmayan bu eşitçi insanlar, Anadolu'ya kendi tüze ve törelerini de getirdiler. Bu tüzeye ister Gök-Tanrıcılık, ister Şamanlık diyelim, işler kazasız belasız yürüyordu. Ne var ki göçebe Oğuzlar, Anadolu'da koyu ve tutucu bir Müslüman

* a.g.e.

baskısıyla karşılaştılar. Karşılaştıkları düzeni bozmak yerine, bu yelpazede kendilerine bir yer aradılar.

'Hz. Ali sevgisiyle dolu bölgeyi seçip eski kırsal alışkanlıklarını da alıp o bölgeye yerleştiler. Bu sevgi ile yatıp kalktılar. Törenlerindeki eski Asya geleneklerini Ali çiçekleriyle süslediler. Kurban onun adına kesildi. Semah, onun adına yapıldı. Yargı onun adına verildi. Ulu Türkçemize Ali çok yakıştı. Anadolu Alevileri Ali'yi Türkleştirdi ve ölümsüzleştirdiler.'

Böylece ne Fedek Hurmalığı, ne Kerbela!

Belli ki fikri de, inancı da yoğuran, Anadolu toprağının tarihsel ve kültürel koşulları olmuş. Böyle bakarsak Alevinin şeriat düşmanlığı da, laik-demokrat Cumhuriyet yandaşlığı da yerli yerine oturuyor. Nejat Birdoğan'ın kalemi, işte bütün bunlara açıklık getirmiştir. Aramızdan ayrılan, bir Aydınlanmacı'ydı bir yerde."*

Server Tanilli'nin fikri alt yapısını da oluşturan Orta Asya senaryosudur. Orta Asya'daki Şamanist Türk toplulukları Batı'ya yol alırken... "Alevinin şeriat düşmanlığı da, laik-demokrat Cumhuriyet yandaşlığı da yerli yerine oturuyor."

Nejat Birdoğan "Alevilik Karma"sını şöyle anlatıyor:

"Ankara'da okurken hocam rahmetli Mustafa Nihat Öz bana halk kültüründe ilerlememi öğütledi. Daha sonra ise Van Lisesi'ne atandığımda orada, sevgili dost bir ağabeyle karşılaştım. Ali Saraçoğlu...

...

Ali Saraçoğlu, bana Anadolu Aleviliğinin apayrı bir şey olmadığını aslında eski Mani inancından gelen Budizmin, Zerdüştlüğün, Gök Tanrı Şaman kültürünün, Ön Asya geleneklerinin bir karması olduğunu, bu bakımdan Karakoyunlu kültürünün belki Alevilikteki bir On İki İmamlar kültünü içermese de tipik bir Anadolu Kızılbaş kültürü olduğunu öğretti. Ben de bunu sürekli geliştirdim..."**

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 32

** a.g.e., s. 192-193

Nejat Birdoğan'a Ali Saracoğlu, "Anadolu Aleviliği"nin sanıldığı bir şey olmadığını öğretmiş. Alevilik bir karışımmış. Alevilik, Mani inancından gelen Budizm, Zerdüştlük, Gök Tanrı Şaman kültürü ve Ön Asya geleneklerinin bir karmasıymış.

"İlk yazım ise 1958 yılında Türk Dili Dergisi'nde yayınlandı. Yazım Ercişli Emrah üzerineydi. Bu yazıyı yayınlamama vesile olan rahmetli folklorcu, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi'nin kurucusu, çok değerli halkbilim uzmanı Dizdaroğlu İsmet Bey'le karşılaştım. Haşim Nezihi Okay'la karşılaştım. Bilindiği gibi Orhan Şaik Gökyay halk tarzını çok iyi bilen birisiydi. Onunla da karşılaştım, her birinden çok şeyler öğrendim."*

Nejat Birdoğan, "Ceddi"nin geliş istikametini de anlatmaktadır. Tarih de vermektedir. "Tahtacıların Saka Türklerinden" olduğunu, Oğuzlardan daha önce Anadolu'ya geldiğini belirtmektedir. Aşağıdaki parçada "Ağaç Eri" kavramını da kullanmaktadır.

"Sevgili Ayhan, kültürü insan yaratır. ... Anadolu bu. Bizim kökenimiz, ceddimiz Anadolu'ya gelmek üzere yola çıktıkları dönem, sanıldığı gibi 11. yüzyıl değil. Bugün Türkmen Tahtacılarının önemli bir bölümünün Anadolu'ya gelişlerinin 5.-6. yüzyıllarda olduğu tespit edilmiştir. Bunların o zamanki isimleri Oğuzlar değil de Saka Türkleriydi. Aynı zamanda bunlara 'Ağaç-Eri' de denilmekteydi. 11. yüzyılda Anadolu'ya gelen Oğuzlar burada birtakım Türkler görmüşlerdi. Hacı Bektaş Velayetnamesi'nde dahi Sulucakarahöyük'te önceden gelmiş Çepniler'den söz edilmektedir ki Çepnilerin Anadolu'ya gelişleri 9. yüzyıldır. Yani söylendiği gibi sadece Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türklerin Anadolu'ya gelmeleri değil daha önceden bir geliş de var. Hatta bunu Ermeni, İran tarihlerini inceleyenler de somut olarak görebilmektedirler. Böylece Anadolu'da büyük Türk göçlerinden önce de bir Türk kültürünün varlığı belirgindir. Akın halinde Türkler Anadolu'ya geldiklerinde ise, Anadolu'nun yarıdan çoğu Rum. Diğer yarısı ise Kürtler, Zazalar, Ermeniler. Şimdi bunların hem dinsel kültürleri, hem

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 193

yaşamsal-geleneksel kültürleri ayrı. 10. yüzyıldan sonra ise akınlar halinde Oğuzların gelişleri var, Anadolu'ya. Bu göçler 400 yıl sürmüştür. Peki nasıl oluyor, bir göç 400 yıl sürer mi? Sürer. Bir yere geliyorlar sözgelişi Hazar Denizi'nin güneyine, orda bir müddet kaldıktan sonra da farklı yere. Mesela Harzemşahlar gibi. Bir ara bu Harzemler, Tevrat dinine yani Museviliğe giriyorlar. Yahudi inancına giriyorlar. Bir dine girdiğinizde o dinin kültürünü de siz mecburen alacaksınız. Ona da uymak zorunda kalacaksınız. Şimdi başladımı bir kez Eski Oğuz kültürüyle bu kez Musevi kültürü elele vermeye. Siz bunu Hazar'ın hemen güneyinde yapmışsınız. Buralar eski Zerdüşt Mazda kültürlerini almış, Mitra kültürünü almış yani Güneş kültünü almış. Yetmemiş bu Güneş kültünü reddeden bir Sasani kültürüyle, diniyle karşılamış. Sasaniler çıkınca Mazdaları kovalamışlar, Zerdüştleri kovalamışlar. Onların bir kısmı Doğu'ya yönelmiş, bir kısmı Batı'ya kaçmış, Küçük Asya'ya gelmiş. Bütün bunlardan bizim göçebe Oğuzlar 400 yıl boyunca etkilenmişler. Sonra da Anadolu'ya gelmişler."*

Nejat Birdoğan'ın "Akın halinde Türkler Anadolu'ya geldiklerinde ise, Anadolu'nun yarıdan çoğu Rum. Diğer yarısı ise Kürtler, Zazalar, Ermeniler" dediğini bir yere sağlamca not etmemiz gerekiyor.

"BİZİM TÜRKMEN OĞUZLARIN GÖK TANRI ŞAMAN DİNİ!"

Nejat Birdoğan'ın Aleviler için ilk veri olarak kabul ettiği "Göçebe Oğuzlar"dır. Yine ilk veri bu göçebelerin Şaman-Gök Tanrı kültleridir. Diğer dinlerle göçebe Oğuzlar yürüye yürüye gelirken karşılaşıyorlar ve onlardan da bir şeyler alıyorlar. Anlatımı bu şekildedir. Nejat Birdoğan asıl yerlerini de söylemektedir, "O ünlü ormanlar, Altay Bölgesi..." Ünlü ormanlar dediği Ötüken ormanlarıdır.

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 194-195

"Horasan'da kardeş kavgasından, kuraklıktan, Moğol korkusundan kalkan göçebe Oğuzlar, yürüye yürüye gelirken kendi Gök Tanrı kültlerini getiriyorlar. Şaman inançlarını, kültlerini getirirken, Zerdüşt diniyle, Mazda diniyle karşılaşıyorlar. Horasan'da zaten 50 yıl kadar kalıyorlar. Aslında bizim yerimiz o ünlü ormanlar, Altay Bölgesi'dir. Orada iken güneydeki Hindistan Budist dinleriyle, daha çok Brahmanizm diniyle ilişki kurmuşlardır. Bir ara 9. yüzyıl Türk dünyasının bir kolu olan Uygurlar, resmen Budist dinine girmişler. Size ilginç bir şey de söyleyeyim 14. yüzyıl Kayseri civarında kurulan Ertane Beyliği'nin Beyi Budisttir. Budizmin büyük etkisinde kalmışız. Sonra Zerdüştliğin, Mazda kültürünün etkisinde kalmışız. İran'a gelirken bu sefer Hıristiyan misyonerleriyle karşılaşmışız. Nasturi Hıristiyanlarının etkisinde kalmışız. Derken güneyde türeyen yeni bir din, Müslümanlığın kimi misyonerleriyle alış-veriş etmişiz. İşte tüm bu karşılaşmalar bir mozaiktir. Bu mozaiğin içinde yitip gitmemek için çeşitli çareler aramışız."*

Nejat Birdoğan "Kalmışız", "karşılaşmışız" diyor yani Türkler başka dinlerle karşılaşıyor ve onlardan bir şeyler alıyor ve veriyor... Yürüye yürüye gelirken göçebe Oğuzlar önemli bir dinle karşılaşmışlar. Bu dinin Mani dini olduğunu belirtiyor Nejat Birdoğan.

"MS 3. yüzyılda bir söylentiye göre Mardinli bir söylentiye göre Bağdat'ın hemen kuzeyinde prens hanedanından gelen Manes ya da Mani adında birisi de çok farklı inanç ve kültürlerin karmaşası karşısında birleştirici misyonuyla birçok inanç ve kültürün özümsenmesinden doğan yeni bir yapılanmaya gitmiş. Bütün dinlerin nüvesi olan Asya dinlerini ele almış, Asya dinleri ki bir adı da Arî dinlerdir, bunun içinde İran'da olan dinlerin tarihi sıraya göre Mitra dini, Zerdüşt dini, onların da üçüncü perdesi olan Mazdek dini (Kamucu din). Sonra bizim Türkmen Oğuzların Gök Tanrı Şaman dini sonra Hindistan dinleri. Bunlar da tarihsel sıraya göre Veda dini, bunun ikinci evrimi olan Brahman, onun da üçüncü evrimi olan ünlü

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 195-196

Budist dini. (Özellikle Budist dini bugün dahi Dünya'nın en saygın dinidir. Dünya'da her 5 kişiden ikisi Budist dininindendir.) Mani dediğimiz kişi bu dinleri almış, sonra buna Suriye Bölgesi'ndeki biraz reddiyeci, Nasturi Hıritiyanlığını eklemiş ve bu dört dini bir potada eritmiş, kendini de peygamber ilan ederek buna Mani dini adını vermiştir."*

Mani dini, Ötüken ormanlarından Altay Dağlarından yola çıkan göçebe Oğuzları yani Nejat Birdoğan'ın cedlerini çok fazla etkilemiş. Kendisi anlatıyor:

"Mani dini en fazla Farslar ve o yörede en fazla kalmış olan bizim cedlerimizi etkilemiştir..."

Mani dini ile İslam dininin karşılaştığında ise çok ilginç bir bilgi ile karşılaşıyoruz Nejat Birdoğan'da:

"Mani dini İslam çevresine girdiğinde müthiş kovuşturmalara, izlemelere uğruyor. Mani dininde olanlar bir ara kendilerini kurtarmak için bir süre İslam giysisi giyiyorlar. Ama gönüllerindeki ve beyinlerindeki Mani dinini her zaman yaşatıyorlar. 'Asıl Müslüman biziz', 'asıl Kur'an bizimdir' gibi bir sürü sözle kendilerini koruyorlar ama, Mani dini ileri gelen yazarları çizerleri tümüyle, zindanlarda sürünüyorlar ya da işkenceye tabi tutuluyorlar. Sonra kendilerini kurtarmak isteyen Maniler, 'Kur'an'a bağlıyız ama, Kur'an'ın anlamı ile sizin bildiğiniz anlam değildir, bir de iç anlamı vardır' diye kendilerine bir savunma zırhı ve kalkanı seçmişlerdir. 'Bir de iç anlamı gizli anlamı vardır. Batini anlam deniliyor' demişlerdir. İşte, Anadolu Alevilerinin kökleri de bu Batinilerdir. Sonra da Batinilerin bazı misyonerleri yani din yayıcıları gittikleri her yerde kendi adamları olsun, kendilerine adam kazanmak için kendilerinden olmayanlar olsun, bazı şeyleri aşılama yoluna gidiyorlar."**

Nejat Birdoğan, göçebe Oğuzlara bir kök daha bulmuştur: Maniler... Onlar Batıni imişler. "Anadolu Alevilerinin kökleri de

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 196

** a.g.e., s. 196

bu Batıniler"miş. Nejat Birdoğan, Maniheizm'den Alevilik gibi söz etmekte, Alevilerin söylediklerini Mani din adamları söylemiş gibi göstermektedir. Hatta aşağıdaki parçada Mani din adamlarına "derviş" dendiğini de söylemektedir. Oysa Mani din adamlarına "Seçkinler" denilmektedir.

MANİHEİZM'DE DİN ADAMLIĞI BABADAN OĞULA GEÇERMİŞ!

Aşağıda Nejat Birdoğan'dan alınan parçayı kitabın başında bir miktar okudunuz tekrar dikkatle okumanızı öneriyoruz:

"Mani din adamları, bir lokma, bir hırka, ellerinde bir asa, bastonla yürüye yürüye, dört iklim dolaşıyorlar. Bunlara gezgin anlamında 'derviş' deniliyor. Bu dervişler daha sonra kendi büyüklerinin adıyla üç bölüme ayrılacaklardır. Bir kısmına Kalenderi, bir kısmına Hayderi bir kısmına da Abdallar denilecektir. Bunlar din adamlarıdır. Mani dinine göre din adamları et yemezler, evlenemezler, din adamlarının ağızlarından kötü söz çıkmaz. Din adamları şehvet duygusuna kapılamazlar. Bunlar karşı cinsten birisine kötü düşünceyle bakmazlar. Elleriyle de haram bir şeyi alamazlar. Bunu bugün Anadolu Aleviliğinde 'eline-beline-diline hakim olma' olarak aynen görmekteyiz. Mani din adamları sakallarını kesip bıyıklarını uzatacaklardır. Mani dininde din adamlığı babadan oğula geçer. Baba ölünce onun yerine büyük oğlu ya da en yetenekli oğlu onun yerine geçer. Bugün Anadolu Aleviliğindeki dedeliğin babadan oğla geçmesi sanıldığı ve söylendiği gibi Peygamber soyundan geleneğinden değil de, Mani'den gelmedir. Çünkü İslam dininde babadan oğla geçen din adamlığı yoktur. Halifelik olgusu da yalnız Kureyş Hanedanı'na verilmiştir. Ama babadan oğula geçme diye bir dinsel motif yoktur, İslamiyet'te."*

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 197

Nejat Birdoğan olguları doğru tespit etmiyor, olgular arasında ilişki kurmuyor, kuramıyor. Dikkatini odaklayamıyor. Düşüncelerinin aktarılmasında bir sistematik de yok. "Mani dinine göre din adamları et yemezler, evlenemezler, din adamlarının ağızlarından kötü söz çıkmaz. Din adamları şehvet duygusuna kapılamazlar. Bunlar karşı cinsten birisine kötü düşünceyle bakmazlar" diyor. Daha sonra da aynı paragraf içinde "Mani dininde din adamlığı babadan oğula geçer. Baba ölünce onun yerine büyük oğlu ya da en yetenekli oğlu onun yerine geçer. Bugün Anadolu Aleviliğindeki dedeliğin babadan oğla geçmesi sanıldığı ve söylendiği gibi Peygamber soyundan geleneğinden değil de, Mani'den gelmedir" diyor. Evlenmeyen, karşı cinse şehvet duyguları ile bakmayan Mani din adamlarının oğulları varmış ve tıpkı Alevilerdeki gibi baba ölünce yerine büyük oğlu ya da en yetenekli oğlu geçiyormuş. Evlenmeyen bir kişinin oğulları olur mu?

Şu görüşünü ispatlamak için cinsel ilişki kurmayan Mani din adamlarının çocuklarından söz ediyor Nejat Birdoğan:

"Çünkü İslam dininde babadan oğla geçen din adamlığı yoktur. Halifelik olgusu da yalnız Kureyş Hanedanı'na verilmiştir. Ama babadan oğula geçme diye bir dinsel motif yoktur, İslamiyette."*

Pek çok solcu, sosyalist, ateist, bilimsel çalışma yaptığını söyleyen kişi Nejat Birdoğan'ın düşüncelerinin bilim ürettiği konusunda hemfikirdir. Örneğin Erdoğan Aydın'a sormak gerekiyor: Nasıl oluyor da evlenmeyen, cinsel ilişki kurmayan Mani din adamlarının oğulları oluyor ve din adamlığı babadan oğla geçiyor? Bunu şu yüzden soruyoruz:

Erdoğan Aydın, "Nejat Birdoğan'ı Anmak Alevi Gerçeğine Sadık Kalmak" başlıklı yazısında Nejat Birdoğan'a çok yüksek, eşsiz değer biçti. Öncelikle belirtmemiz gerekiyor ki, Erdoğan Aydın da "Anadolu Aleviliği" kavramını sık kullanıyor. O da Aleviliği Anadolu'da ortaya çıkan, sonuçlandırılan bir akım olarak görüyor.

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 197

"Türkiye'nin en önemli kültür tarihçilerinden ve Alevi araştırmacısı Nejat Birdoğan'ı anmak, bizi, O'nun Anadolu Aleviliğine ilişkin duruşunu, bir kez daha anımsamak sorumluluğuyla karşı karşıya bırakıyor. Çünkü O, ömrünü Anadolu mazlumlarının, tarihteki en önemli kültür inanç damarı olan Aleviliği araştırmaya adamış ve ardında, her okuduğumuzda yeni şeyler öğrendiğimiz ciddi çözümlemeler bırakmıştır."*

"Çok uzun zamana yayılan ve bir kuyumcu hassasiyetiyle sürdürdüğü çalışmaları ve Anadolu Aleviliğinin otantik bilgisine olan çok geniş hakimiyeti, O'nu, Alevi yazını ve halkbilimi dalında benzerlerinden ayrıcalıklı kılan başka özelliklerinden biriydi. Ama hiç kuşkusuz onun çok daha önemli olan yanı, konuya ilişkin iyice karıştırılmış olan sapla samanı birbirinden ayırmadaki özgünlüğüdür."**

"Bundan dolayı hem Alevi kültürünü tanımamakta, yok etmekte sistematik çaba içinde olan Sünni, Türk-İslamcı çevreleri rahatsız etti hem de Alevi geleneği içinden gelip onu kendi iktidar ilişkilerine araç etmeye çalışanları..."***

"... O'nun emeği, Alevi aydınlanmasının öncüleri arasında hem en kapsamlı olanıydı hem de doğruya en yakını. Bu anlamda O'nun, Anadolu Aleviliğinin yeraltından gün yüzüne, sözelden yazılıya, safsatadan gerçeğe çıkartılmasında en dikkate değer aydın olduğunu söylemek, en küçük anlamda abartı olmayacaktır."****

"Tek tipleştirmeci devlet aklı çerçevesinde Kürt sorununa karşı Türkleştirmenin ve sol kültüre karşı İslam içine çekmenin aracı olarak kullanılmaya çalışıldığı bir dönemeçte N. Birdoğan, üstelik Türkçü bir gelenekten geldiği halde, Aleviliğin İslam içi ve Türk'e özgü olduğu iddiasına karşı durdu. Aleviliğin ulus sorunu olmayıp uluslarüstü bir inanç olduğunu, dolayısıyla onun üzerinden Türkçülük (keza Kürtçülük)

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 141

** a.g.e., s. 141

*** a.g.e., s. 141

**** a.g.e., s. 142

yapılamayacağı yargısı, O'nun önemli saptamalarından biri oldu."*

"... Bu bağlamda, Alevi kimliğinin Kerbela, Ali, Ehl-i Beyt, 12 İmam geleneğinin doğrudan devamcısı olan Şiilikten ayrımla, Horasan kaynaklı ve Anadolu'da oluşmuş farklı bir sentez olduğunu, dahası bu dönemdeki sınıf mücadelelerinin ideolojik ve dinsel tezahürü olarak oluştuğunu gösterdi."**

"O, Anadolu Aleviliğinin İslamiyet'in bir kolu olmadığını, İslamiyet gibi Arap kökeninden gelmediğini gösterdi."***

Türkiyeli devrimcilerin devrimci olup olmadıkları eskiden Kürtlere bakış açılarından anlaşılırdı. Kürtlerin ayağa kalkmalarıyla bu sorun aşıldı. Artık bir kişinin devletin yanında, resmi ideolojinin yanında olup olmadığını anlamak için Aleviliğe bakış açısına bakmak gerekiyor. Erdoğan Aydın'ın Nejat Birdoğan değerlendirmesini nasıl kavrayabiliriz, eleştirebiliriz? Öyle bir anlatıyor ki, Nejat Birdoğan şahsında devletin, daha önce İttihatçıların Alevi politikalarını eleştiren aykırı bir kişi ile karşı karşıyayız algısına kapılıyoruz. Sanki Nejat Birdoğan Orta Asya masalını anlatmıyor, günümüz pirlerinin eskinin şamanı olduğunu söylemiyor; kurbanı, semahı, cemi Orta Asya kökenli olarak göstermiyor. Arap Alevilerin Türklüğünün tartışılamayacağını söyleyen Nejat Birdoğan değil. Dersim Kürtlerinin Türk olduğunu söyleyen o değil. İttihatçıların senaryosunu güncelleyen Nejat Birdoğan değil...

Erdoğan Aydın da Arap karşıtı. Nejat Birdoğan'ın güncellediği Türkçü tezleri aynen kabul ediyor. İran-Afganistan sınırındaki Horasan anlatımını tekrarlıyor. Horasan öncesini de unutmuş, yazısına koymamış. Biz tekrarlayalım, Göçebe Oğuzlar Orta Asya'da Altay Dağlarında, Ötüken Ormanlarında yaşarlarken yola çıktılar, 400 yıl süren bir yolculuktan sonra Horasan'a geldiler. Orada 50 yıl oyalandılar, göçe göçe Anadolu'ya geldiler. Yolda gelirken karıştıra karıştıra aldıkları-

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 142

** a.g.e., s. 142-143

*** a.g.e., s. 142

in Anadolu'da Alevilik yaptılar. Erdoğan Aydın'ın çok övdüğü Nejat Birdoğan'ın senaryosu budur. Araplara karşı çıkmak, tümden reddetmek hastalıktır. Ebu'l Vefa'nın babasının Arap olduğunu artık biliyoruz. Alevilerin Anadolu'ya sonradan geldiklerini, Aleviliğin Kürdistan'da ortaya çıktığını, Alevilerin Irak'ta, İran'da, Suriye'de ve başka yerlerde bulunduklarını, Anadolu'ya Mezopotamya'dan giriş yaptıklarını biliyoruz. Eğer öyle değilse, Dede Garkın, Şamlı İshak, Şeyh İlyas hangi devletin sınırları içinde yaşarken Anadolu Selçukluların sınırları içine girdi? Artuklu Devleti, Eyyubi Devleti diye devletler duydunuz mu? Artuklu Devleti sınırları içinde yaşayan bir halk nasıl oluyor da Anadolu Selçuklu Devletine isyan ediyor? Devlet ideologlarının çarpıtmaları bütün detaylarıyla ortaya çıkmıştır.* Şunu da tekrar tekrar yazmakta yarar var: Her kim ki İran-Afganistan sınırındaki Horasan'dan Alevilerle ilişkilendirerek geliş yolu olarak söz ediyorsa yalan söylüyor demektir.

...

Nejat Birdoğan'ın kitabın ilerleyen sayfalarında göstereceğimiz başka çifte standartlarındaki gibi "Babadan oğla geçen Mani din adamlığı" konusundaki çifte standardına bir örnek olsun diye aşağıya bir parça alalım. Hem de yine Ayhan Aydın ile yaptığı röportajdan verilecektir bu örnek. "İslam"da babadan oğla geçen din adamlığının olmadığını söyleyen Nejat Birdoğan'dı. Aşağıdaki görüşler de ona aittir:

"Alevilerin o tarihteki isimleri Batınidir. Buralardan Yedi İmamlık gelmiştir. İsmail, İmam Cafer'in dip torunu. Babadan oğula imamlık geçerken, İsmail İmamlığı kabul etmiyor. Zaten İsmail'in imamlığı da fazla kabul görmüyor. Ama Türkler, Kürtler, İranlılar ruhun ölmezliğine inandıkları için, 'İsmail'den çok iyi imam olur' diyerek onun imamlığında diretiyorlar."**

Demek ki babadan oğla din adamlığının geçişi Manihe-

* Bkz. Muzopotamya'dan Anadolu'ya Alevi Erenlerin İlk Savaşı (1240) Baba İshak, Hamza Aksüt, Yurt Kitap-Yayın, Nisan 2013

** Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 205

izm'de değil imamlardadır... "Babadan oğula imamlık geçerken, İsmail İmamlığı kabul etmiyor." diyen Nejat Birdoğan'ın kendisidir.

Evlenmeyen Mani din adamlarının oğullarının olması meselesi Nejat Birdoğan'ın bir dil sürçmesi değil. Nejat Birdoğan, Ayhan Aydın'la yaptığı röportajda Mani din adamlığı konusuna daha sonra tekrar dönüyor ve aynı şeyleri bir kere daha tekrarlıyor:

"Miladın 3. yüzyılında İranlı Peygamber Mani'nin öğretilerine tekrar değinmekte yarar var. Maniheizm dini kuruluyor. Mani diyor ki: 'Belli din adamları vardır. Bu adamlar topluma 'eline, diline, beline sahip olmasını öğreteceklerdir.' El kendine haram olan şeyi almaz. Biz de bir laf vardır 'gördüğünü ört, görmediğini söyleme' diye. 'Koğ koğanın, gıybet edenin, cemde yeri yoktur' bu da oradan kalmadır. Gönül şehvet duygularıyla dolu olamaz. Alevilikte en büyük ceza zinadır, kötü gözle bakmadır. Bu da oradan gelmedir.

Mani din adamlığı babadan oğla geçer. Bu din adamları evlenmezler, et yemezler. Bunlar bir lokma bir hırka ile toplum içinde gezerek düşkünlerin müşkül hallerini ortadan kaldırırlar. Onlara verilen bir parça yıllıklarla geçinirler. Bu yıllığın adı da kitaplarda 'şeydullahtır.' Mani din adamları zamanla izlemelere uğramışlar, gezgin dervişler haline gelmişlerdir. Bu dervişler Kalenderi Dervişleri, Hayderi Dervişler, Abdallar olmak üzere üç bölüme ayrılmışlardır."*

Yukarıdaki parçada da "Mani din adamlığı babadan oğla geçer. Bu din adamları evlenmezler, et yemezler" diyor. Bu düşünceleri birbirini takip eden cümlelerde söylüyor. Evlenmeyen adamın nasıl oğlu olur, Mani din adamlığı nasıl babadan oğla geçer? Bu akıl yürütmeyi anlamak mümkün değildir.

Nejat Birdoğan hayranlarının, Nejat Birdoğan'ın kullandığı kavramlardan sarhoş oldukları, konunun özünü hiçbir zaman anlamadıkları, zaten Nejat Birdoğan'ın kitaplarını da okumadıkları anlaşılmaktadır. Aleviliğe saldıran özünü boşaltmaya

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 214-215

çalışan kişiler, düşkün, müşkül, şeydullah, el-bel-dil, gördüğünü ört görmediğini söyleme gibi Alevilikten cımbızlama çekilen güzel kavramları peş peşe sıralayarak Aleviliği terk etmiş kişilerin gözlerini bağlamakta kullanırlar.

"BABADAN OĞULA GEÇEN DİN ADAMLIĞI"NIN KÖKENİ NERESİYMİŞ? ORTA ASYA'NIN KAMBAAR'I ALİ'NİN KAMBERİ OLMUŞ!

Nejat Birdoğan ile röportaj yapan Ayhan Aydın da ilginç bir kişi. "Siz Mani din adamlarının evlenmediğini, karşı cinse şehevi duygularla bakmadığını söylüyorsunuz. Nasıl olur da evlenmeyen din adamlarının oğulları olur, en yeteneklisine din adamlığı geçer?" diye soracağı yerde bakın Nejat Birdoğan'a nasıl bir soru soruyor:

"Mani dinindeki babadan oğula geçme olayı nereden gelmiş olabilir?"

Artık Nejat Birdoğan'ı kimse tutamaz. Bakalım bu işin kökünü nereye bağlayacak: Merak etmeyin, tabii ki Orta Asya'ya, Şaman'a...

"Eski Şamanlıkta da böyle bir sistemi görmekteyiz. Şamanlarda bu şekilde ayrı bir sınıf olan Şaman din adamlarına 'Moğanlar' deniyor. Ondan sonra da bu 'Mo' Adamlığı, Mo Din Adamlığı sözcük olarak Zerdüştlere geçiyor. Anadolu'da hatta bizim divan edebiyatımızda bile 18. yüzyılda bile bu Mugan sözcüğü geçmektedir. İçki içip, meyhane çalıştıran kişilere ve müzik okuyan kişilere 'Pir Mugan' denmektedir. Buradaki Mugan'ın bir anlamı din adamıysa bir anlamı da ateşin etrafında dönen pervane dediğimiz küçük kelebeklerdir ki, bu da Zerdüşt inancından gelmektedir. Fakat son incelemeler de bu 'Mu' sözcüğünün Zerdüştlere de Şamanlardan geçtiğini göstermektedir.

Bugün Anadolu'da 'Muanlık, Muganlık' sözcük olarak kalmadı ama gelenek olduğu gibi yaşamaktadır. İşte dervişlerin dönüp durması, Cumhuriyet'ten öncesine kadar ocaklı dedelerin yanlarına Kamberler alarak, dönmeleri buraya dayanır. Bizler dedelerin kamberi olarak Hz. Ali'nin kölesinin adı rastlantı olarak Kamber diyoruz ama, bunlar eski Şaman Kültürü'ndeki 'Kambaar' olarak geçen deyimin ta kendisidir. Yani Şamanlıkla bunun arasında büyük benzerlikler vardır.

İşte, bütün bu kültürler ve inançlar toplana toplana Anadolu Aleviliğinin özünü oluşturmuşlardır. Fakat günümüzde Anadolu Alevilerini Kur'an'ın esas sahipleri, İslam'ın esas sahipleri olarak göstermek istiyorlar, ama böyle bir şey yok ortada. Alevilik, İslam'a kadar olan eski Türk, Kürt, Zaza hatta Hatay yöresindeki Arapların eski dinlerinin bir karmasıdır."*

Nejat Birdoğan'ın Mani dinindeki din adamlığının babadan oğla geçme konusunda, eski Şamanlıktan ve Zerdüştlükten verdiği örneği görüyor musunuz? "Pir Mugan"dan söz ediyor. "Pir Mugan" ise içki içiyor, meyhane çalıştırıyor ve "müzik okuyor." Nejat Birdoğan'ı nasıl eleştireceğimizi şaşırıyoruz çünkü Nejat Birdoğan'ın ruhunu taşıyan Esat Korkmaz'a göre Mani din adamları içki de içmez, verdiği örnek sağlam değil.

Nejat Birdoğan, "Moğanlar", "Mo Adamlığı", "Mo Din Adamlığı" filan derken "Mu" da demektedir. Mu ya da Ma... bunları tanıyoruz. "Kayıp Kıta Mu"nun kavramlarıdır. Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi, Kayıp Kıta Mu safsatasına dayandırılmıştı... Yukarıdaki parçadaki 18. Yüzyılda yaşayan "Pir Mugan" yani "içki içip, meyhane çalıştıran ve müzik okuyan" din adamı bizim pirler olmalı. Yukarıdaki parçada bütün bunların Şaman kültüründen geçtiği söylenmektedir. "İşte bu kültürler ve inançlar toplana toplana Anadolu Aleviliği'nin özünü oluşturmuşlardır" demektedir Nejat Birdoğan.

Nejat Birdoğan'ın anlattığına göre Dervişler ve Cumhuriyet'ten öncesine kadar Ocaklı pirler yanlarına kamberlerini de

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 197-198

alarak dönüp dururlarmış. Bu dönüp durma Zerdüşt inancından gelirmiş ki "Buradaki Mugan'ın bir anlamı din adamıysa bir anlamı da ateşin etrafında dönen pervane dediğimiz küçük kelebekler"miş. Nejat Birdoğan şunu kesin bir bilgi olarak da eklemektedir: "Fakat son incelemelerde bu 'Mu' sözcüğünün Zerdüştlere de Şamanlardan geçtiğini göstermektedir."

Dikkatinizden kaçmamıştır, İmam Ali'nin Kamberi'nin adı da meğerse Şaman kültüründen gelmiyor muymuş! "Bizler dedelerin kamberi olarak Hz. Ali'nin kölesinin adı rastlantı olarak Kamber diyoruz ama bunlar eski Şaman Kültürü'ndeki 'Kambaar' olarak geçen deyimin ta kendisidir." diyerek kesin yargısını belirtmektedir.

Nejat Birdoğan'ın bu görüşleri yanlıştır ve yakıştırmadır. Zira Şamanların eyleminin içeriği transtır. Dönen Şaman transa girmek için döner. Transa girmeyen Şaman şarlatandır. Burada saptanması gereken şey ise Şaman saat istikametinde hareket eder ve bayılır. Şamanın iki gün üst üste transa girdiğini düşünelim, hareketleri birbirini tutmaz. Şamanın dönüşlerini Mevlevilerle Alevilerle karşılaştırmak mümkün değildir. Aleviler ve Mevleviler saatin tersi istikametinde hareket eder. Şamanın transı Yeraltı Tanrısı Erlik içindir. Mevlevilerin ve Alevilerin sema ve semahları ise "Bir" içindir.

Asyatik sistem olan, Kutup Yıldızı'nı esas alarak evrenin saat istikametinde döndüğünü düşünmeyi ve Mezopotamya sistemi olan, dünyayı esas alarak gezegenlerin saatin tersi istikametinde döndüğünü düşünmeyi bilmeden üretilen düşünceler yanlıştır.

Bu konular için Alevilerin Büyük Sırrı kitabına bakılabilir.*

* Ünsal Öztürk, Alevilerin Büyük Sırrı, Yurt Kitap-Yayın, 7. Basım, Temmuz 2013 Ankara, s. 335

İSLAM KONUSUNDA BİRBİRİNİ TUTMAYAN DÜŞÜNCELER

Ayhan Aydın ile röportaj yapan Nejat Birdoğan, Ali Balkız ve arkadaşlarının çok hoşlarına gidecek şeyler söylüyor. Ayhan Aydın şöyle bir soru soruyor:

"Anadolu Aleviliğinin Şamanizm, eski Türk inançları, Gök Tanrı inancı, Zerdüştlik, Budizm, Maniheizm, İslamlık gibi sayısız din inanç ve kültür ve uygarlıklarının derin etkisiyle gelişip ortaya çıktığını görüyoruz. Peki bize tüm bunların Aleviliği etkileme boyutundan bahseder misiniz? Yani hangi inanç ve kültürlerin hangi motifleri, bölümleri Aleviliğin hangi inanç ve kültür uygulamalarını ne kadar etkilemiştir? Somut örnekler verebilir misiniz?"

Nejat Birdoğan ise şöyle cevap veriyor:

"Aleviliği etkileyen inançları sayarken, İslam'dan bahsettiniz. Ben buna karşıyım. Buna katılmıyorum. Öbürlerinin rolü vardır, fakat İslam'ın rolü yoktur. İslam'ın Alevileri kırımı ve Alevilerin de İslam'a bir tepkileri vardır. Bir Şiilik olayı. Bir Ali kültü olayı. Bir On iki İmam Olayı, belki bizi böyle bir düşünceye doğru götürür ama işin özüne baktığımızda olayın hiç de böyle olmadığını anlarız. Peygamber'in amcası oğlu olan ve 661'de öldürülen Hz. Ali ile Anadolu Alevilerinin Ali'sinin düşünce olarak da biçim olarak da davranış olarak da pek ilgileri yoktur. Ancak biraz önce söylediğim gibi ölümden kurtulmak için, baskıdan, işkenceden kurtulmak için 'asıl Müslüman biziz' diyerek yasak savma olayında ister istemez İslam'ın tutucu bağnaz kişilerinden ise Ali gibi ilk anında yoksuldan yana olan birisine bağlanmak bizim işimize gelmiş doğrusu."*

Nejat Birdoğan, Aleviliğin İslam'dan etkilenmediğini söylüyor. Gerçek görüşleri böyle değildir. Bu kitabın ileriki sayfalarında bunları göstereceğiz. Nejat Birdoğan bunları, sohbet edip içki içtiği "Demokratik Alevi Hareketi"den Alevilerin gönüllerini hoş etmek için söylüyor.

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 198

NEJAT BİRDOĞAN "ALEVİLİK İSLAM DIŞIDIR" DERKEN "ARAP DIŞIDIR" DEMEK İSTEMEKTEDİR

Ayhan Aydın'la yaptığı röportajda Ayhan Aydın şöyle bir soru sormaktadır:

"Efendim, şimdi bunu biraz daha açmanızı isteyeceğiz. Aleviliğin İslam dışılığı konusundaki fikrinize etken olan etmenler nelerdir? Şimdiye kadar hemen herkesin savunduğu bir fikrin karşısında bir düşünce ileri sürüyorsunuz. Bunun somut verilerini bize anlatabilir misiniz?"

Nejat Birdoğan şöyle cevap veriyor:

"Bunun için Anadolu Aleviliği'nde var olan birtakım biçimlere bakmak lazım. Cem olgusu İslam'da yok. Dinsel ve kültürel olguları bize aktarıp gelen iki kol vardır, genelde. Birisi inanma koludur, diğeri ise bilim koludur. İnanma da kayıtsız şartsız itirazsız bir kabullenme vardır. Ama bilimde kuşkuya kapılıp araştıracağız. Ne, niçin, nasıl bir birtakım sorular soracaksınız. Hangi koşullar altında soruları soracağınız da önemli. Bu soruları sorduğumuzda Anadolu Aleviliğinin inançsal, bir başka tanımla imansal boyutu kalkıyor ortadan.

Cem olayı Anadolu'nun hemen her yöresinde, Bulgaristan'da, Urmiye Kıyısı'ndaki İran'da, birçok yörede cem törenleri var. Ama İslamiyet'te cem yoktur. Cami içindeki koşullarla cem içindeki koşullar kesinlikle birbirine benzememektedir. Camiden çıkanlar kimi insanları yakmaktadırlar ama cemden çıkan insanların yüzyıllarca incelenirse kimseyi yakmadıkları görülecektir."*

Nejat Birdoğan'a, "Tabii ki cem Alevilerde vardır. Cemevi Ezdanilerin ibadet yeridir. Cemevi konuşulurken neden cami konuşuluyor? Örneğin camiye giden bir Müslüman'a 'Cami Hristiyanlıkta yoktur' diyen var mıdır?" diye sorulmuş mudur?

Tekrarlamak gerekirse Alevilik başka dinlere göre tarif edilemez. Pir veya talip olan, bir ocağa bağlı olan, musahibi olan, Muharrem orucu (İmam Oruçları, Hızır Orucu) tutan,

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 199

sorgu görgüden geçen... kişiye Alevi denir. Alevilik Suudi Arabistan'da, Orta Asya'da değil Kürdistan'da, Ezdaniler arasında ortaya çıkmıştır, cem Kürdistan'da vardır.

Siz kendinizi tarif etmezseniz toplum mühendisleri devreye girecektir, nitekim girmişlerdir, parçalamış ve bölmüşlerdir. Alevi olduğunu söyleyen ama Pir sözü geçtiğinde nefretle yüzünü buruşturan kişiler vardır.

Nejat Birdoğan aklına gelen her şeyi söylemektedir. Ve mutlaka sonuçta Orta Asya'ya, Ötüken'e ve Altay Dağlarına konuyu bağlamaktadır. Aşağıda alınan parçada da cem ile Zerdüştlüğün ilişkisini kurmaktadır. Zerdüşt'ten önceyi ise tahmin ediyorsunuzdur.

"Cem törenlerinin dışında bir de cem adında eski İran Zerdüşt dininde bir isim var. Sonra Sasanilere de geçmiştir bu olgu. Cemşid adıyla kullanılıyor. Hatta Şehnâme'de de vardır. Bu Cemşid, İran'ın şarap ilahıdır. Acaba bunun adı burada kullanılmış olamaz mı diye sorarsanız, benim de aklımdan geçen bu. Yani toplama anlamındaki cemden çok İran hükümdarı olan, efsanevi destansı hükümdarlardan olan 'Cem' adından çıkmaktadır.

Şimdi bu cemlerde Osmanlı İmparatorluğu kovuşturmalarından anladığımız kadarıyla, belgelerde yazılı olarak geçtiği gibi, Tokat'ta ve Sivas'ta içki içiliyormuş. Bizde dedelere verilen soyağaçları 1232'den sonra başladığına göre, 1232'den bu yana ocaklarımıza Anadolu Alevilerini, Kızılbaş Alevileri yöneten dedelerin, 'Biz İslamsak içkiyi yasaklayın' diyen bir anlayışı da vardır, Anadolu Aleviliğinde. Yalnız köy Alevileri değil, köy Bektaşileri de vardır. Köy Bektaşilerinin tümünde içki içilmektedir. Alevilerin bir kısmında cemlerde hâlâ içki içilmektedir. İçki içilmeyen cemlerde ise 'Dem Geldi Semahı' vardır.

'Güzel şahtan bize bir dolu geldi / Bir sen iç sevdiğim bir de Cem'e ver / Hünkâr Hacı Bektaş Veli'den geldi / Bir sen iç sevdiğim bir de Cem'e ver' deniyor. Birçok örnek var yine 'Dem Ali, Dem dem, dem...' gibi. Eee bu dem, şarap demektir."*

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 199

Nejat Birdoğan, evet aklına geleni söylüyor. Her konuya göre söyleyecek bir şey buluyor. Sıra geldi, rakı ve şaraba... "Eee bu dem şarap demektir" diyor. Öyledir. Ama bu sözcüklerin Arapça olduğunu atlıyor. Ayrıca daha önce Nejat Birdoğan Alevi din adamı olarak Mani din adamlarından söz etmişti. Mani din adamlarının en önemli özelliği et yememeleri, cinsellikten uzak durmalarıydı, Nejat Birdoğan'ın tarifi böyleydi. Hani Mani din adamları Alevi'ydi, dervişti, kendilerini İslam içinde saklamışlardı? İçki söz konusu olduğunda Mani din adamlarını anlatmayan Nejat Birdoğan Zerdüştilere sıçramakta, şarap ilahından söz etmektedir. Alevilerde en önemli ritüel kurbandır. Siz ne yaparsanız yapınız lokma yemedikten sonra hiçbir şey geçerli değildir. Bu kurban kanlı kurbandır. Oysa Zerdüşt daha kendini bildiğinde reforma gitmiş ve kanlı kurbanı yasaklamıştır. Mani din adamları ise asla et yemezler. Alevilerde ise kanlı kurban hala temel külttür.

"Araştırıyoruz, bakıyoruz. Bu 22 milyonluk topluluğa bu dem nereden geldi. Kökeni oluşturan Şaman, kökeni oluşturan Zerdüşt, kökeni oluşturan Brahman yahut Budist dinlerinin tümünün dinsel törenlerinde içki var. Şaman kültüründe bu içkinin adı 'araki', ya da kımız. Zerdüşt kültüründe Elburz Dağları'nda yetiştiği var sayılan, Haoma bitkisinden elde edilen 'Haoma' şarabı var. Şarap içki demek. Çok ilginçtir, Haomadaki h'yi kaldırıp yerine s'yi koyarsanız, 'saoma' denilen ağaçtan yapılan içki de Hindistan'da Budist ibadetlerinde içiliyor.

Budistler'deki kavramlarla, Zerdüştlerdeki birçok kavram birbirine son derece benzemektedir. Şimdi baktığımızda birbirine benzer özellikleri hemen görebiliyoruz. Zerdüştlerde yakılan kocaman bir ateşin etrafında; Gök Türklerde, yani Oğuzlarda Şamanlarda yine kutsal bir suyun başında; ya da kutsal bir ağacın altında; Budistlerde yine ormanlarda 'Sagi' denen ağacın altında veya suyun kenarında kadınlı-erkekli mutlaka daire ile çevrili bir alanda, bir arada kutsal ilahiler okuyarak bu içki içilmektedir."*

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 200

Nejat Birdoğan herkesi sayıyor, Arapları saymıyor. Mani "dervişleri" de ortadan kayboldu. Nejat Birdoğan'ın Hasan Reşit Tankut'u okuduğu belli. Tankut Arap Alevilerin nasıl içki içtiklerini aşağılayarak anlatmıştır ama Nejat Birdoğan Arap Alevileri konu dışı tutuyor. Oysa rakı Arapça, şarap Arapça. Dem Farsça. Nejat Birdoğan da demin şarap olduğunu söylüyor. Peki nasıl oluyor da Araplar-Farslar sayılmıyor? Çünkü Nejat Birdoğan'ın özellikle Araplarla, Arapçayla bir alıp veremeyeceği vardır. Arap ve Arapçayı reddetme devletin kuruluş felsefesinde vardır. Latin harflerine geçişlerde kullandıkları en önemli figür, elinde bir sopa olan cami hocasının, önüne dizdiği çocukların kafalarına bu sopayı vurma görüntüsüdür. Alevi çocuklarına, devrimcilere Arap halkına ve Arapçaya düşmanlık yapmak yakışmaz. Arap demek sadece Kuran okuyan insan demek değildir. Arapların da komünisti, liberali, dinsizi, Hristiyanı, Ezdanisi... vardır. Kaldı ki halkımızın en ciddi, Aleviliğe bağlı kesimlerinden birisi Arap Alevileridir. Kuran okuyan, camiye giden, Hacca giden insanlara nefret beslemek de Alevilere yakışmaz.

Arap ve Arapça düşmanlığını bir tarafa bırakmak gerekiyor. Şeriat, Tarikat, Marifet, Hakikat, Allah, Adem, Havva Arapçadır. Nejat Birdoğan'ın göğsünü kabartarak kullandığı "Ced" sözcüğü bile Arapçadır. Abdal, abide, abıhayat, aşk, aşık, agah, ahi, ahlak, akrep, aktar, alem, arak, ata... a harfinden seçilen kelimeler Arapçadır. Aşıkların deyişlerini anlamak, pirlerin sözlerini kavramak için mutlaka bir Arapça Türkçe sözlük bulundurulmalıdır.

Aleviliğin karışım olduğu safsatadan ibarettir. Ötüken'den yola çıkan Şamanistler Mani'den, Zerdüşt'ten, Budist'ten, Brahma'dan aldıklarını karıştırıp çorbaya çeviriyorlar. Hem bunları göçebe Oğuzlar yapıyor. Göçebe Oğuzların yaptığı böyle bir eylem yok. Bu, Oğuzistan olarak adlandırdığı Ziya Gökalp'in projesidir, plan programıdır. Senaryo olduğu için de verilen örnekler sağlam olamıyor, bazıları et yemiyor, içki içmiyor, evlenmiyor, kurban kesmiyor... Ama bu karışım sonucu, şarap içen, kurban kesen, evlenen Alevi din adamları ortaya çıkıyor. Bilimsel çalışma bu mudur?

ALİ GÖKTÜRKLERİN TANRISI İMİŞ!

Ayhan Aydın, Nejat Birdoğan'a Ali'yi soruyor.

"İslam'daki Ali'yle Anadolu Alevilerinin Ali'sinin farklı olduğunu söylemiştiniz. Anadolu Alevilerinde Ali kimdir öyleyse?"

"Bu soruya daha ilerde de yanıt vereceğim. Prof. Cahit Tanyol hocamız Hz. Ali'yi Eski Oğuzlardaki, Şamanlardaki Gök Tanrı'ya benzetiyor. Fakat bu benzeyiş yadsınamayacak kadar olsa da Tanrı'nın insanda tecelli etmesi olgusu geçmiş bize, Budizm'den. Yani Budist tanrısı İslam ya da Hıristiyan tanrısı değildir. Dünya'yı yaratan birisi değil. Budist tanrısı dünya yaratıldıktan sonra gelip insanların içine girer, (ama kimin içine girdiği belli değil) ona yön vererek, dünyayı güzelleştiren Tanrı'dır. Erdem Tanrı'sıdır.

Budist tanrısının bir kişinin içine girip de insanların içinde olması Anadolu Aleviliğine Hûlûl ya da 'Sudür' Kuramı olarak geçmiştir. Sudur, Anadolu Aleviliği'nde, Tanrı'nın insan içine girip yerleşmesidir. Tarihsel süreç içerisinde Anadolu Alevileri bir kişiyi, 'evet tanrısallık bu adamdadır' diye bulmuşlardır kime indiği belli olmayan bir tanrısallıktır bu. Bu bakımdan o dönemin inancına göre toplumda olan herkes etrafındakine Tanrı'dır diye bakmak zorundadır. Biz buna 'beden birliği' diyoruz. 'Vahdet-i Vücut.' Yani Tanrı, kendi güzelliğini görmek ister ve bunun için de yaratır. ...

Bugün dahi Anadolu Aleviliğindeki felsefede, tasavvuf diyoruz biz buna, her şey Tanrı'dan bir parçadır. Bu bize eski Budizm'den geçmedir. Yani Tanrı insana geldi ve orada kendine yer edindi. Anadolu Aleviliğinde de buna 'Hulül' diyoruz.

Yine bu Zerdüştliğe, Gök Tanrı inancından geçmedir."*

Nejat Birdoğan yine aklına geleni, toparlayabildiğini karıştırmaktadır. Karıştırdığı şey ise Alevilik olmaktadır. Karışımı da götürüp Gök Tanrı'ya bağlamaktadır. Yaptığı hataların farkında bile değildir. Zaten bu hatalar önemli de değildir. Nitekim bu kadar karışıklığa karşı çıkan da olmamıştır.

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 200-201

Örneğin Gök Tanrı ve Budizm ile ilgili Nejat Birdoğan'ın söylemleri çelişmektedir. Nejat Birdoğan, Budizmle ilgili şunu söylüyor yukarıdaki parçada: "Dünya'yı yaratan birisi değil. Budist tanrısı dünya yaratıldıktan sonra gelip insanların içine girer, (ama kimin içine girdiği belli değil) ona yön vererek, dünyayı güzelleştiren Tanrı'dır. Erdem Tanrı'sıdır."

Demek ki Budizm'in tanrısı dünyayı yaratmamıştır. Dünyayı yaratan başka birisidir. Budist tanrısı dünya yaratıldıktan sonra gelip insanın içine giren tanrıdır. Peki, bu anlayış nasıl oluyor da köklerini Gök Tanrı dininde, Şamanlıkta buluyor?

Aşağıdaki parçadaki görüşler de Nejat Birdoğan'a aittir.

"Şamanlık, Tanrısal bir dindir. Bu Tanrı, insanoğullarının atası olan 'Tengere Kayra Han' ya da Bay Ülgen'dir. Bu ata, kişiyi veya kişinin sebep olduğu olaylarla yeryüzünü, sonra da yedi kat yeraltını yaratıp kişiyi Yerlik Han adıyla yeraltına atmıştır."*

Ne oldu şimdi? Şamanlıkta kişiyi, yeryüzünü, yedi kat yeraltını kim yaratmış? Tengere Kayra Han ya da Bay Ülgen, yani Gök Tanrı. Kişiyi, yeryüzünü, sonra da yedi kat yeraltını yaratmış, kişiye Yerlik Han demiş ve onu yeraltına atmış. O halde Nejat Birdoğan Budizm'i Şamanizm'e benzeterek şunları nasıl söylüyor: "Dünya'yı yaratan birisi değil. Budist tanrısı dünya yaratıldıktan sonra gelip insanların içine girerek. (Ama kimin içine girdiği belli değil) ona yön vererek, dünyayı güzelleştiren Tanrı'dır."

Nejat Birdoğan, "Prof. Cahit Tanyol hocamız Hz. Ali'yi Eski Oğuzlardaki, Şamanlardaki Gök Tanrı'ya benzetiyor. Fakat bu benzeyiş yadsınamayacak kadar olsa da Tanrı'nın insanda tecelli etmesi olgusu geçmiş bize, Budizm'den." diyor. O halde öğrencisi, çifte ruhlu Esat Korkmaz, İmam Ali'nin oğulları Hasan ile Hüseyin'in Göktanrı'nın nesi olduğunu açıklamalıdır. Sadece Ali'yi yalıtıp almakla olmuyor. Ayrıca Ömer, Osman, Ebubekir, Muaviye ve Yezit'in de Şamanların nesi olduğunu açıklaması gerekiyor. Kerbela olayı Orta Asya'da nerede, ne

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 26

zaman kimler arasında olmuştu, kimler katledilmiş, kesilen kafalar kimlere götürülmüştü?.. Yoksa bütün bunlar tarihsel olarak yaşanmamıştı da hayal miydi, rüya mıydı?

TEMUÇİN'İN MUSAHİBİ CAMOKA VE ZERDÜŞTLÜKTEKİ SIRAT KÖPRÜSÜ

Nejat Birdoğan, Aleviliğin temel kavramlarını mercek altına alıyor. Bu kavramların köklerini ise Orta Asya'da, Ötüken'de arıyor. Bu kavramlardan birisi de musahipliktir.

Musahip kavramı Nejat Birdoğan'da savaşı, savaşçıyı çağrıştırmaktadır.

Ayhan Aydın'la yaptığı röportajdan bir parça alıp değerlendirelim:

"Mesela musahiplik, tümüyle eski Budizmden Zerdüştlikten Aleviliğe geçmiştir. Bu da aşama aşama birbirini izlemiştir. Yani çeşitli uluslarda ve dinlerde gördüğümüz bu gelenek birbirine geçmesiyle günümüze kadar gelmiştir. Buna 'yol kardeşliği' denebilir. Ben savaşa gittiğimde çoluk-çocuğumu en yakın arkadaşıma dostuma emanet edeceğim. O da kendi ailesiyle beraber benim çocuklarıma ve eşime de bakacak. Burada eşlerin bırakılmasına rağmen kesinlikle evlilik toplum kuralı olarak yasaklanmıştır. İşte buradaki toplumsal yapıyı 'yol kardeşliği'ni yani musahipliği de tutup İslamiyete bağlıyorlar. Kur'an'da bir sureyle bunun arasında bağlantı kurup bunu da İslamiyete bağlıyorlar. Sabe Suresi'nde güya buna ilişkin bir yorum varmış.

'Onlardan öncekilerle de peygamberlerini yanılttılar. Bunların öbürlerine verdiklerinin onda birine ermemişlerdir. Böyleyken öbürlerinin peygamberi terk edişlerinin akibeti ne oldu. Rabbim de ki size sırrı Allah için ikişer ikişer, teker teker karşıma, sonra dönüp arkanıza hiçbir memnunluk olmadığını iyi düşünüp günlerinizi vaaz edin!'

E be kardeşim musahiplikle bunun ne alakası var, Allah aşkına. Varsa buyurun, beraberce arayalım.

Namaz İslamiyet'e Zerdüşt dininden geçmedir. Sırat Köprüsü, Zerdüştlerin kutsal kitabı Avesta'da aynen vardır. 'Günahkarlar geldiğinde o köprü daralacak, o günahkarlar düşecek. İyiler geldiğinde köprü genişleyecek herkes geçecek.' Buradan İslam'a bir geçiş olmuştur. İlk önce Tevrat'a geçiyor, sonra Kur'an'a geçiyor."*

E, be kardeşim hani cem Zerdüştilerden Alevilere geçmişti. Nejat Birdoğan şimdi de Zerdüştilerin Sırat Köprüsü'nden söz ettiklerini söylüyor. "Namaz İslamiyet'e Zerdüşt dininden geçmiştir" diyor. Aynı zamanda da cemin Aleviliğe Zerdüşt'ten geçtiğini söylüyor. Nejat Birdoğan çelişkilerle doludur.

İşin aslı şöyledir: Özellikle Sünniliğe baktığımızda Zerdüştilerden çok şey buluruz. En önemli şey insanın vücudu toprak olduktan sonra ruhunun nereye gittiği ve onu nelerin beklediği meselesidir. Zerdüştilerde ruh, aynen Sünnilikteki gibi yolculuk yapmaktadır. Günah tartımı, Cennet, Cehennem anlayışı, Huri anlayışı aynen Sünnilikte olduğu gibidir. Bazı Alevi yazarlar da Cinvat Köprüsü olayını cemdeki görgüye benzetmektedir. Diyelim ki benzettiniz, on beş yaşındaki zengin aileden huri kızlarını ne yapacaksınız, nasıl açıklayacaksınız?

Zerdüştilikte cenazenin yıkanmama durumu da vardır. Eğer bu gerçekse, Esat Korkmaz'ın pirlere ceset yıkatma erkanı gereksiz hale gelmektedir. E. Xemgin'in kitabında şöyle bir anlatım var:

"Zerdüşt inancına göre cenazeler kesinlikle yakılmazdı. Çünkü cenaze temiz olmayan beden kısmıdır. Kutsal ve temiz olan ateş ile ilişkiye geçirilmesi ateşi kirleteceğinden büyük günah kabul edilirdi. Aynı şekilde kutsal olan su ile de ilişkiye geçirilmez, yani cenaze yıkanmazdı."**

Cennet ve Huri kızlar, Cinvat köprüsünü rahatlıkla geçmiş olan iyi insanların ruhlarını beklemektedir:

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 203-204

** E. Xemgin, Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi, Berfin Yayınları, 2. Basım, Haziran 1998, s. 195

"Mazda dini inancına ve Zerdüşt öğretisine göre; Cinvat (sırat) köprüsünü rahatlıkla geçmiş olan iyi insanların ruhları, tanrı Ahura Mazda tarafından yapılmış olan cennette çok güzel bir genç kızla (Huri) huzur ve mutluluk içerisinde, sonsuza kadar yaşarlar. Buradaki genç kızlar (Huriler) de, iyi olan kadınlar olup cennette yaşamaya hak kazanmış veya tanrı Ahura Mazda tarafından cennet ile mükafatlandırılmış kadınlar olarak belirlenirler.

...

Yaşt 19:11, 89'daki yeniden diriliş konusu anlatılırken şöyle belirlenmektedir?

'Ölüler dirildiğinde
Yaşıyanlar yaşlanmadan gelir
İsteğe göre yaşantılar düzenlenir.'"*

Zerdüşti anlayışındaki Huri kızlar ile ilgili bir parça aşağıya alınmıştır:

"Cennetteki bir kadın (Huri), Avesta'nın Yasna 43, 46'da, şöyle tasvir edilmektedir:

Bir parlak ve çok güzel kız,
Beyaz bilekli ve güçlü
Çok güzel görünüşlü
Yeni yetişmiş
Çabuk büyümüş, iri göğüslü,
Asil yapıda, asil doğmuş,
Zengin aileden,daha onbeş yaşında,
Görünüş ve şeklinde öyle güzel ki
Sanki yaratıkların en güzeli "**

Sırat Köprüsü, Cennet, Huri anlayışı Sünnilikte olduğu gibidir. Ölülerin dirilmesi de Sünnilikteki gibidir. Ama hiç kimse Müslümanlık Zerdüştiliğin içinde midir, dışında mıdır tar-

* E. Xemgin, Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi, Berfin Yayınları, 2. Basım, Haziran 1998, s. 198-199

** a.g.e., s. 199

tışması yapmıyor. Konu Aleviliğe geldiğinde Alevilik İslam'ın içinde midir dışında mıdır sorusu soruluyor. Bu tamamen kötü niyettir.

Cehennem konusu da Zerdüştilerde ve Sünnilikte aynıdır.

"Mazda dini inancına ve Zerdüşt öğretisine göre, ölen insanın ruhu ölümünden üç gün sonra Cinvat (sırat) köprüsü başına gelir. Burada günah ve sevaplarının karşılaştırıldığı veya tartıldığı yukarıda anlatılmıştı. Burada günahları fazla gelenler veya günahkar dediklerimizin önünde Cinvat köprüsünün keskin tarafında döneceği ve onların ortadan yarılarak köprünün en yüksek yerinden, parçaları köprünün yanlarından aşağı, derin karanlıklar içerisine, cehenneme düşecekleri belirlenir."*

Cinvat köprüsü, huri, cennet ve cehennem olgusu M. Sıraç Bilgin'in Zarathuştra adlı kitabında da yer almaktadır ** Söz konusu kitabın XII. Bölümü (s. 407-430) okunabilir.

...

Musahiplik konusu yukarıda söz edilen Nejat Birdoğan'ın kitabında bir kere daha ele alınıyor. Şunlar söyleniyor:

"Türkmenlerin ünlü ozanlarından Aşık Paşa da dönemin alplarından söz ederken onlara kutsal bir nitelik vermek için 'Alp-Eren' diyor ve böyle bir sınıf için dokuz koşuldan söz ediyor: Güçlü yürek, adele gücü, çaba, iyi bir at, özel bir giysi, yay, iyi bir kılıç, süngü, uygun arkadaş... Burada arkadaş sözcüğü üzerinde durmak gerekiyor. Bu arkadaşlar, her türlü bencilliğin üzerinde birbirlerine bağlıdırlar. Savaş zamanlarında her hangi bir nedenle şehid olan arkadaşın geride bıraktıklarına bakmak zorunluluğu da vardır. Bu arkadaşlar özel bir törenden sonra birbirlerine bağlıdırlar. Daha aşağılarda Ahilik bölümünde göreceğimiz gibi bu yol arkadaşlığı giderek kardeşliğe dönecek ve ilerki yıllarda Ahiliğin kimi nedenlerle kal-

---

* E. Xemgin, Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi, Berfin Yayınları, 2. Basım, Haziran 1998, s. 199-200

** M. Sıraç Bilgin, Zarathuştra, Berfin Yayınları, genişletilmiş 2. Baskı, Temmuz 2003 İstanbul

dırılıp Anadolu Aleviliği içerisinde erimelerinden sonra Musahiplik doğacaktır."*

Nejat Birdoğan, musahiplik kavramını duyduğunda savaşçılar, yani alplar aklına geliyor. Yukarıdaki açıklamaları yapıyor.

Bu düşünceler Esat Korkmaz'da da aynen var. O da Musahipliği Orta Asya'nın "kandaş" topluluklarında arıyor ve orada buluyor.

Şöyle diyor:

"Görüldüğü gibi kaynak bağlamında musahipliğin İslamiyetle, İslamiyetin doğduğu topraklarla bir ilgisi yoktur. Musahiplik kurumu kaynağını Asya'nın kandaş toplumlarından alır; tarihsel süreci içinde batıya doğru yayılarak Zerdüştlüğe, oradan da Ahilik aracılığıyla Anadolu Aleviliğine geçmiştir. Ana hukukunun egemen, ergin her erkeğin savaşçı olduğu bu dönemde, henüz halktan farklı ve ona karşıt olarak bir kamu gücü yoktu. Bir bakıma ilkel demokrasi, en parlak dönemini yaşıyordu. Bu kandaş topluluklarda kandaş akrabalık, topluluğun belirleyici olgusuydu; hiçbir üye, topluluk içi evlenme hakkına sahip değildi. Yaşamın dayatması sonucu, kandaş akrabalığa dayanan topluluk üzerinde, savaşanlarla geride kalanlar arasında 'toplumsal akrabalık' temelli bir dayanışma örgütlülüğü yaratıldı. İşte bu dayanışma örgütlülüğü, Alevilikteki musahiplik kurumunun kaynağıdır. Savaşa gidenlerin eşini, çocuklarını ve malını mülkünü en yakın arkadaşına, dostuna emanet etmesi biçiminde yaşama geçen bu toplumsal dayanışma, zamanla 'yol kardeşliği', 'can yoldaşlığı' biçiminde öne çıkmıştır. Eğer savaşa giden ölürse, karısı bıraktığı arkadaşının kardeşi, çocukları ise çocukları oluyor. Kadın ve çocuklar, emanet edilen arkadaşın kardeşi ve çocuğu olduğu için hiçbir bizimde evlenme sözkonusu olmuyor. Bu da kandaş toplumda kana bağlı 'toplumsal birim'in kendi içindeki evlenme yasağının, yaratılan 'toplumsal akrabalığa' taşınmasından başka bir şey değildir. Yalnızca savaşa, sefere gidenleri ve onların arkadaşlarını kapsayan 'yol kardeşliği',

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 34

'can yoldaşlığı' olgusu, Anadolu Aleviliğinde daha tanımlı ve kurumsal nitelikte, herkesi kucaklayan bir toplumsal örgütlenmeye dönüşüyor."*

Ezidilik, Ezdanilik, musahipliğin Yukarı Mezopotamya'da olduğu saklandığında ve Alevilerin İslamiyete duydukları tepkiden yararlanarak Mekke kast edilip "musahipliğin İslamiyetle, İslamiyetin doğduğu topraklarla bir ilgisi yok" denilerek Türkçüler, Şamancılar, "kandaş toplum" masalları ile alp eren ve savaş nutukları ile musahipliği Orta Asya'ya bağlarlar.

HACI BEKTAŞ HACC'A NEDEN GİTMİŞ?

Nejat Birdoğan, Şaman ve Gök Tanrı kültünden söz etmeyi, her şeyi ona bağlamayı çok seviyor. Ama bir söylediğini diğer yerde yalanlamayı da çok güzel yapıyor. Aşağıdaki parçayı dikkatle okuyalım. Hacı Bektaş'taki Hırka Dağı olayını ve benzer olayları kavrayalım. Daha sonra Nejat Birdoğan'dan bir alıntımız daha var.

"Gök Tanrı kültünden Şamanizm'den bize birçok şey miras kalmıştır. Sürekli adağımız yerine gelsin diye ağaçlara bez bağlamak. Dağ tepelerine kutsal ruh vermek, oraları kutsal saymak, dağlardan yardım istemek. (Benim rahmetli anam biz hastalandık mı, Sarıkamış Kars yöresindeki Soğanlı Dağları'ndan ya da Allahüekber Dağı'ndan; Iğdır'a gittiğimizde de Ağrı Dağı'ndan yardım isterdi). Bugün dahi Tahtacı Türkmenleri 'Ulu gaba ağaçlar (ki onlar kutsal ağaçlara da dua ederler) garlı dağlar, oğlumun garnının ağrısını iyi et' diye dua etmektedirler. Sonra suların çıktığı yerlerin kutsallığı. Eski Şamanlıktaki inançlardandır. Biz buna 'Yer-Su kültü' diyoruz. Hayvanlara verilen kutsallıklar hep Şaman kültüründen gelmektedir. Kutsal din adamlığının babadan oğla geçmesi, Aleviliğe Şamanizmden, Zerdüşlükten geçmiştir. Ormanların iç kısımlarının ağaçların kutsallığı, suların çıktıkları yerlerin kutsallığı, dağ tepelerinin kutsallığı, Hacı Bektaş'taki Hırka Dağı Olayı.

* Esat Korkmaz, Anadolu Aleviliği, Berfin Yayınları, Nisan 2000, s. 333-334

Abdal Musa'daki Dul Dağı Olayı, hep eski Şaman inancının devamıdır. Cem olayı Zerdüştlükte de var, Şamanlıkta da var. Budizmde de var."*

Parçayı okuduk. (Aklına geleni söylemiş, "Kutsal din adamlığının babadan oğla geçmesi, Aleviliğe Şamanizmden, Zerdüşlükten geçmiştir." diyor. Hani Maniheizm'den geçmişti?..) Bir de şu parçayı okuyalım:

"Belki o da önderi Baba İlyas gibi ayaklanmayı erken buldu. Ya da sonradan caydı. Ya da yenilgiden sonra kaçıp izini yitirdi. Ne olursa olsun 30 yaşlarında katıldığı bu olaydan sonra Hacc'a gitmiş olabilir. Ama onun Hac kutsaması doğal Sünni kutsaması değildir. O, Hacc'ın turistik ve ulusal bilinç yönünü incelemiş, Hac coğrafyasını Anadolu'ya getirme yollarını aramıştır. Böylelikle bugünkü Hacı Bektaş ilçesinde gördüğümüz Hırka Dağı'nın, Zemzem Çeşmesi'nin, Çile Mağarası'nın vb. temeli atılacaktır."**

Ne anladınız? Hacı Bektaş Hırka Dağı'nın temellerini nereden alıp atmış? "O, Hacc'ın turistik ve ulusal bilinç yönünü incelemiş, Hac coğrafyasını Anadolu'ya getirme yollarını aramıştır. Böylelikle bugünkü Hacı Bektaş ilçesinde gördüğümüz Hırka Dağı'nın, Zemzem Çeşmesi'nin, Çile Mağarası'nın vb. temeli atılacaktır." diyen de Nejat Birdoğan'dır. Hani Hırka Dağı'nın Orta Asya ile ilişkisi vardı, eski Şaman inancının bir devamıydı? Bu durumda işler iyice karışmaktadır. Yoksa "Hacc coğrafyası"nın geçmişi de mi Gök Tanrı ve Şaman kültlerine dayanıyordu? Acaba onlar da mı Ötüken'den, Altay Dağlarından gelmişlerdi? Bu düşünceleri de ileri sürerlerse hiç şaşırmamalısınız. Çünkü onlara göre her şeyin temeli, Türklüğün temeli, Türklüğün kayıp parçası olarak kabul edilen Kayıp Kıta Mu'dadır. Yüksek teknolojiye sahip Türkler Mu'dan bütün dünyaya dağılmışlardı!

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 206-207

** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 87

"YÜRÜYEN KÜLTÜR SARAYI: ALEVİLİK"

Röportajı yapan Ayhan Aydın'ın sorduğu sorulara cevap vermeyi sürdüren Nejat Birdoğan büyük büyük sözler etmektedir. Şöyle demektedir.

"Somut bir örnek vermek gerekirse, ben Aleviliği yürüyen bir kültür sarayına benzetiyorum -Böyle bir somutlama anlatmayı daha kolay kılacaktır:

Temeli bu sarayın çok uzaklarda, Anadolu halkının büyük bir kısmını oluşturan Asya yaylalarında atılmış. Asya ormanları, bozkırları, dağlarında atılmış. Anadolu'ya gelinceye kadar çeşitli yerlerde, çeşitli büyük ustalarla karşılaşmış. Ustaların bir kesimi sarayın duvarlarını örmüş, bir kısmı çatısını örmüş bir kısmı mobilyalarını yapmış, bir kısmı camlarını takmış, bahçesini yapmış, saray görkemli bir şekilde Anadolu'ya gelmiş. Sonra sarayı izlemeye çıkmışız.

Düşünelim, onbinlerce kişi sarayın etrafında halkalanıp o büyük dev sarayı izliyorlar. Yanımızda tanımadığımız birisi diyor ki, 'şu pencerelerin güzelliğini görüyor musun, o pencereleri benim dedelerim yaptı', bir başka topluluk da, 'bu sarayın bu muazzam güzellikteki bahçelerini de benim dedelerim yaptı', bir başkası da diyor ki 'şu çatıdaki farklı boyutu görebiliyor musunuz, işte onu da benim atalarım yaptı'... Bu böylece sürüp gidiyor."*

ALEVİLİK "ARAP KÖKENİ"NDEN DEĞİL ALTAYLARDAN-ÖTÜKEN ORMANLARINDAN GELDİ!

Nejat Birdoğan, "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" adlı kitabını 1990 yılında yayımladı. Kendi deyimiyle 1990'dan önce bir-iki yıl içinde sadece iki kitap yayımlanmıştı, 1990 yılından sonra ise yaklaşık 20 kitap yayımlandı. Nejat Birdoğan kitabı ile ilgili şunları söylüyor: "Aleviliği (kendi inançlarına göre)

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 208)

Arap kökeninden getirmek isteyen çoğu okurum yazıyla, telefonla, konuşma salonlarında sözle, kimi zaman da dozunu artırarak sataştılar."*

"Aleviliği Arap kökeninden getirmek" önemli bir konudur. Nejat Birdoğan'ın asıl tartışma konusu budur. "Anadolu Aleviliği" Türk kökeninden mi geldi, yoksa Arap kökeninden mi geldi sorusuna Nejat Birdoğan kesin bir yanıt bulmuştur: Ötüken Ormanlarından, Altay Dağlarından...

Nejat Birdoğan, "Tahtacıların Gök Tanrı-Şaman figürleri ile Tunceli Gureyşanlıların kızgın ateşle yaptıkları Zerdüşt gelenekleri ancak doğal alanlarında görülebilir. Bunları İslam'ın hangi alanına sokacaksınız? Ya da İslam koşullarının ve iman koşullarının hangisini, hangi Alevi yöresinde bulacaksınız? Bize kalırsa Alevilik, (Bir kısım düşünür ve yazarın sandığı gibi) Heterodoksi bile değil. Anadolu'ya gelen göçebe Türkmen ve Kürt topluluklarının geçmişlerinden gelen kültürlerinin etkileşimde bulundukları başka inançların kimi parçalarını da içine alıp oluşturdukları başlı başına özgün bir inançtır. Bu inançta kıyamet, münkir-nekir, günah tartımı ve dolayısıyla cennet, cehennem yoktur" demektedir.

Nejat Birdoğan'ın Kürt sözcüğünü telaffuz etmesine de aldanmamak gerekiyor. Ona göre Kürtler de Oğuzların kollarından birisidir, geliş yerleri Horasan'dır. Zira yukarıdaki parçada, "Anadolu'ya gelen göçebe Türkmen ve Kürt toplulukları..." demektedir. İleriki sayfalarda, Ebu'l Vefa ile ilgili bölümde görüleceği gibi Kürt kelimesini göçebe kelimesi karşılığı olarak kabul etmektedir. Kitaplarında, yazılarında ve röportajlarında Türklük, Türkçülük, Türkleştirme gibi kavramları coşku ile kullanan Nejat Birdoğan bir kere dahi Kürtlük, Kürtçülük, Kürtleştirme sözcüklerini olumlu anlamda, Türklükte kullandığı gibi kullanmamıştır. Kürtlerin Türklere yardımcı olduğu ve birlikte Türklüğü yücelttikleri anlayışı egemendir.

Diğer yandan "Gureyşanlılar"ın Zerdüşt olduğunu da ima etmeye çalışmaktadır. Ama aynı paragraf içerisinde Alevilerin günah tartımına inanmadıklarını, cennet cehennemi kabul

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 9

etmediklerini de söylemektedir. Oysa Zerdüştlerde cennet, cehennem, sırat köprüsü, sevap ve günah tartımı, 15 yaşındaki huri kızlar anlayışı tartışılmaz bir açıklıkta vardır. Ayrıca Nejat Birdoğan "İslam" sözcüğünü telaffuz ederken, "İslam koşulları", "İman koşulları" derken kafasında Sünnilik vardır. Alevi aydınlarındaki Sünni nefretinden yararlanarak Aleviliği Sünniliğin dışında olarak tarif etmektedir.

Aleviler Oğuzların göçebe olanlarının oluşturduğu bir akımdır ona göre. Bütün Oğuzların hareketleri ama Oğuzların, yani bütün bir ulusun bir kesiminin, göçebelerin hareketi Nejat Birdoğan'ı titreterek kendisine getirmektedir. Zira şu soruyu sormaktadır: "Eski Türk inanışının kesin kalıntıları diyeceğimiz bu inançlar ve gelenekleri bugün bile yaşatanlar Türklerin hangi kesimidir?"* Bu sorunun cevabı göçebe Oğuzlar olmaktadır.

Şaman ve sonra Oğuz tarihi ile işe başlamaktadır.

"Anadolu Türklüğünün atalarının Oğuzlar olmasına bakarak biz, aramalarımızı Oğuzların üzerine, daha sonra ise bir yarısının, göçebe olanlarının üzerine çevireceğiz."**

Nejat Birdoğan'ı en çok heyecanlandıran sözcüklerden biri de "budun"dur.

"Birinci Gök-Türk devleti 630 yılında yıkıldıktan sonra Oğuzları Tula ırmağı boylarına gelmiş görüyoruz. Kutluk Han, İkinci Gök-Türk devletini kurduktan sonraki 80 yıllık dönem bu kez Orkun taş-anıtları yoluyla bize kadar ulaşıyor. Bu ulusal kaynaklarda siyasal topluluklar 'budun' sözcüğüyle nitelendiriliyor. Türk budun, Oğuz budun, Kıtay budun vb. İşte Gök-Türk devleti kurulduğunda Oğuzların durumu budur: 'Onların başlıca Tulu boylarında yaşadıkları anlaşılıyor. Kutluk harekete geçtiği esnada pek muhtemel olarak Ötügen yöresi de ellerinde idi. Oğuzların bu sırada başlarında bir kağan bulunuyordu."***

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 15

** a.g.e., s. 17

*** a.g.e., s. 19

Herhalde "Anadolu Alevileri" "Oğuz budun"dan gelmiş olsa gerektir! Göçebe Oğuzlar, Gök-Türklerle pek iyi anlaşamamışlar, çünkü onlar göçebe imiş. Bu durum "Tonyukuk Anıtı"nın güney yüzünde anlatılıyormuş. Bakın neler söyleniyormuş bu anıtta:

"Geyik yiyerek, tavşan yiyerek oturuyorduk."*

NEJAT BİRDOĞAN: ALEVİLİĞİN HOCA AHMET YESEVİ'DEN ÖNCESİ DE VAR

Nejat Birdoğan Aleviliği ne zamandan başlatacağı konusunda bir karara varmıştır. Çünkü ona göre, "Bugüne değin bu konuda yapılan irili ufaklı çalışmalar olaya başlangıç olarak Hacı Bektaş Veli'yi, giderek Hoca Ahmet Yesevi'yi almışlar, konuyu daha öncelere götürmek gereğini duymamışlardır. Kimileri de dördüncü arda (halife) Ali dönemini bu öykünün başlangıcı sayıp bu hırkayı sırtımıza geçirmişlerdir. Zorluk ve yanlışlık böylece başlamaktadır. Bizim, sorunu çözümlemeye başlarken karşılaştığımız güçlük buradan doğmaktadır."**

Nejat Birdoğan'ın Hoca Ahmet Yesevi ile süreci başlatmaya bir itirazı yoktur. Ondan da öncesi vardır diye düşünmektedir. Ancak Ali dönemini bu öykünün başlangıcı sayanların üstümüze bir hırka geçirdiklerini, zorluğun ve yanlışlığın buradan kaynaklandığını söylemektedir. Bakalım bu sorunu nasıl çözecek:

"Çözümünü yapmaya çalışacağımız sorunları biz şöylece sıralamayı uygun buluyoruz:

1) Alevilik, bir ulus sorunu değildir. Bir inanç sorunudur. Durum böyle olunca bu inanç hırkasını ilk kez kimin sırtına geçireceğiz?

2) Baba İshak olayı ile ilk kez Anadolu'da patlak veren direniş ve doğruluş eylemine katılanlar kimlerdi?

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 19

** a.g.e., s. 15

3) Eski Türk inanışının kesin kalıntıları diyeceğimiz bu inançlar ve gelenekleri bugün bile yaşatanlar Türklerin hangi kesimidir?

4) Konu bir ulus sorunu değildir. Ancak, geçirdiği tarihsel dalgalanmalar nedeni ile ulusun bir kesiminin sorunu olmuştur. Bu kesimin ulus ya da toplum içindeki yeri neresidir?"*

Nejat Birdoğan her ne kadar "ulus sorunu" değildir dese de, "Eski Türk inanışının kesin kalıntıları diyeceğimiz bu inançlar ve gelenekleri bugün bile yaşatanlar Türklerin hangi kesimidir?" diyerek konunun Türklerin bir kesimini ilgilendirdiğini ve eski Türk inanışı ile bağlantılı olduğunu söylemektedir. Kelime oyunlarının anlamı yoktur. Nejat Birdoğan'ın kitap boyunca anlatacağı temel konu Türklüktür.

İshak saldırısını da "Baba İshak olayı ile ilk kez Anadolu'da patlak veren direniş ve doğruluş eylemi" olarak niteleyerek Ahmet Yaşar Ocak'ın görüşlerini kabul ettiğini belirtmektedir.

"Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" kitabında baştan sona Türklük, özellikle Oğuzlar ve yine özellikle Oğuzların göçebe kesimleri anlatılmaktadır. Ona göre Aleviler Oğuz Türklüğünün bir kesimi, göçebe kesimidir.

Nitekim Nejat Birdoğan şunları söylemektedir:

"Bugün genel ad olarak kullandığımız 'Türk' sözcüğünün yaşamasındaki etmenlerden biri göçebe Oğuzlardır. İlerde göreceğimiz üzere Alevi geleneklerini yaşatan bu kesim, öbür Türk bölükleriyle oranlanamayacak kadar bu alanda ileri gitmiştir. Bu nedenle, bizim kesin inancımız şudur ki, Alevi geleneğini yaşatanlar bugünkü Anadolu yerleşikleri olan dünkü göçebe Oğuzlardır. Durum böyle olunca bizim ister istemez Şaman ve sonra Oğuz tarihi ile işe girmemiz gerekir."**

Nejat Birdoğan, Hoca Ahmet Yesevi'den öncesini buldu: Şaman ve Oğuz tarihi... Konuyu anlatabilmek için de Türkçü

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 15

** a.g.e., s. 15-16

yazarlardan bol bol alıntı yapıyor. Abdulkadir İnan, Faruk Sümer, Ziya Gökalp... Bu yazarlara da saygısı çok büyük.

Nejat Birdoğan daha önce de söz ettiğimiz gibi genel Oğuz tarihini anlatmakla birlikte göçebe Oğuzların, yani ona göre Alevilerin tarihini anlatmak istemektedir. Şöyle söylüyor:

"Şamanlık üzerine ilk bilgiler sanırız ki böylece gizli bir biçimde milat öncesine gidiyor. Kimi geleneklerin olmasa bile amaçlarının yönelimleri (güneş, su, yer, dağ) az çok belli. Bu geleneklerin yer yer Anadolu Alevilerinde belki azalmış, belki gelişmiş olanları bugün yaşıyor. Anadolu Türklüğünün atalarının Oğuzlar olmasına bakarak biz, aramalarımızı Oğuzlar üzerine, daha sonra ise bir yarısının, göçebe olanlarının üzerine çevireceğiz."*

Konuyu anlatmaya Oğuz adının ilk kez ne zaman kullanılmaya başlandığı ile başlıyor. Faruk Sümer'den bir de parça alıyor:

"11. yüzyıldan itibaren kendilerine Türkmen de denilen Oğuzların Türkiye Türkleri ile İran, Azerbaycan, Irak ve Türkmenistan Türklerinin ataları olduğunu biliyoruz."**

Bu görüşler Ziya Gökalp'in "Oğuzistan" görüşleridir, ileride ilgili bölümde anlatılacaktır.

Nejat Birdoğan, Oğuzlarla Uygurlar arasındaki ilişkileri sorguluyor. Uygur Kağanı Kül-Bilge 744 yılında oğlunu Oğuzların başına geçirmiş. Bu kağan Oğuzlar için "Dokuz Oğuz budunum" diyormuş.***

Nejat Birdoğan her ne kadar Gök Türklerden, Uygurlardan söz etse de, atalarının Oğuzlar olduğunu sık sık vurgulamakta:

"Kuşkusuz başta Orhun ve Yenisey anıtları, sonra da çeşitli ulusların kaynakları kanalıyla öğrenebildiğimiz tarihimiz bu yıllarda başlamıyor. Başlangıç olarak kimi savlara başvur-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 17

** Faruk Sümer, Oğuzlar, Önsöz; aktaran Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, 6 Basım Ekim 2010 İst., s. 17

*** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 21

duğumuzda bugün bile Anadolu'da kimi kalıntılarını gördüğümüz alışkanlık ve inançlarla atalarımızı Gök-Türklerden önce de varsayabiliyoruz."*

Tabii ki Nejat Birdoğan "atalarını" Gök-Türklerden önce de varsayabiliyor. Ve tabii ki Oğuzları sık sık Alevilerle ilişkilendirmesi gerekiyor, bu şart.

"Şöyle ki: MÖ 2500 yıllarında yılkıcılığı (at besleme) bilen Hindu-Cermenlerin bu sanatı Türklerden öğrendiğine ilişkin savlar vardır. Alevilerin ata bağlılıkları, at için samah yapmaları bu benzerliğe ve kökene eğilmemizi zorlamaktadır."**

"At besleme" denildiği zaman Nejat Birdoğan'ın aklına Alevilerin "samah"ı geliyor. Su, güneş denildiği zaman da Aleviler aklına geliyor:

"Su kutsallığının bugün de geçerli oluşuna ilgi çekiyoruz. MÖ 1050 yıllarında Çin'de, Çu Türklerinin egemenliğini ve bu Türklerin güneşe tapınan bir din kurduğunu görüyoruz. Bu güneşe tapınma bugün bile 'güneşe dua' biçiminde Anadolu'nun kimi yerlerinde geçerlidir."***

ÖTÜKEN'DEN HORASAN'A

Nejat Birdoğan, Oğuzları önce yürüte yürüte İran-Afganistan dolaylarındaki Horasan'a getirecek, oradan da yürüte yürüte Anadolu'ya ulaştıracak. Plan program bu. Ayrıca Oğuzların göçebe kesimlerinin saflığını koruduğunu ve Anadolu Aleviliğini oluşturduğunu söyleyecek...

"Gök-Türk devletinin yıkılışı Türklerin Orta Asya'daki sonları oldu. Ta 10. yüzyıla kadar devletsiz yaşayan (Uygurların Çin'le dostlukları ve Batı Türklerinin üzerinde etkilerinin olmayışı düşünülürse) Oğuzlar göçebe yaşayışını sürdürüyordu."****

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 21

** a.g.e., s. 21

*** a.g.e., s. 21

**** a.g.e., s. 23

"10. yüzyılın ilk yarısında Oğuzlar, Hazar Denizi ile Ceyhun Irmağı'nın orta yatağındaki Fârab ve İsticap yöreleri ile ırmak kuzeyindeki bozkırlarda yaşıyorlardı. Ancak bu yurtlarda oturmaları eski değildir. Bu yurtlara doğudan gelmişlerdir...

...

Bir kısım Oğuzların göçebe yaşamını bırakıp yerleşik düzene geçmeleri de Müslümanlıkla karşılaşmalarından sonra oluyor. Gene Müslüman olmalarından sonra kimi kentleri de ellerine geçiriyorlar. Ancak Müslüman olmayan Oğuzlar ise (ki asıl konumuz bunlardır) göçebeliklerini sürdürüyorlar."*

Oğuzlar Moğol istilalarına kadar bu yerlerde yaşamışlar. Nejat Birdoğan, Faruk Sümer'in Oğuzlar adlı kitabının 42. sayfasından tezlerini güçlendirmek için parça alıyor:

"Moğol istilasının sonucunda bu şehirlerin çoğu oturulamayacak derecede tahribata uğramıştı. Bu, şehir, kasaba veya köylerde oturan Oğuz yerleşik halkı ne oldu? Bu soruya şöyle cevap vermek mümkündür: Bir bölüğü öldü, bir bölüğü tutsak alındı, önemli bir kısmı da Horasan'a kaçtı. Moğol istilasının İran'da yayılması üzerine Horasan'a kaçanlar o esnada emin bir ülke olan Anadolu'ya geldiler."**

Faruk Sümer yukarıdaki parçadaki söylediklerine bir de ek yapmaktadır:

"Anadolu'da göçebeler, köylüler ve şehirliler arasında özellikle Horasan'a bağlanan bu gelişin anısı unutulmayarak zamanımıza kadar yaşamıştır. Buradaki 'Horasan' anısı ile kuşkusuz Türkistan da anlatılıyordu."***

Demek ki Nejat Birdoğan, "Horasan" denildiğinde kuşkusuz "Türkistan"ı da anlamakta ve anlatmaktadır. Horasan ve Türkistan kelimelerinin birlikte kullanımını unutmamamız gerekiyor. Yukarıdaki Faruk Sümer'den alınan parçada Horasan'a gelenlerin, geldikleri yerde de yerleşik bir hayat yaşa-

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 23-24

** a.g.e., s. 24

*** a.g.e., s. 24

dıkları söylenmektedir. Nejat Birdoğan, Faruk Sümer'e katılmıyor. Aksi takdirde bir başka göç dalgasını uydurması gerekiyor ki bu senaryoyu yazamaz, yazsa da inandırıcı olmaz. Olayı şöyle çözüyor:

"Faruk Sümer, Moğol önünden kaçıp gelen Oğuzları bu yerleşik Oğuzlar olarak göstermektedir. Anadolu'da sonraları patlak veren olaylar, gelen Oğuz kitlesinin içten Müslüman (dolayısıyla yerleşik) olmadığını ve göçebe olduğunu göstermektedir. İçlerine, Müslümanlığı, hem de Sünni kurallarla benimseyenler katılmış olabilir. Ancak bunlar, Anadolu'ya gelir gelmez gene de kentlerin yolunu tutmuşlardır."*

İşte bu şekilde Nejat Birdoğan, Ötüken ormanlarından, Altay dağlarından başlayan göçebe Oğuzların hareketini, Faruk Sümer'in bozma çabasını engellemiş oluyor.

OĞUZLAR: ULU TOPLUM

Nejat Birdoğan, Müslümanlıkla Oğuzlar arasındaki ilişkiyi de şairane kurmakta, ulu toplum Oğuzların Müslümanlığı arkaladığını ve bundan sonra Müslümanlığın dünyasal bir güç olduğunu söylemektedir.

"9. yüzyılda Doğu Türkleri arasında batıya doğru bir yönelme başladı. Bu yönelme sonucunda Türk boyları, yavaş yavaş Batı Türkistan'da Arap emirleri, Tahiriler ve Sâman Oğullarınca yönetilen ülkelere yanaştılar. Özellikle Sir-Derya ve Zerefşan bölgelerine yerleşerek Müslüman oldular. Bunlar Karluklar ve Oğuzlar idi. Bu biçimde Oğuzların Müslüman oluşu MS 920 yılına rastlar. Böylelikle İslam dini en sağlam koruyucusunu bulmuş oldu. Bu ulu toplumun arkalamasıyla Müslümanlık dünyasal bir güç kazanmış görünüyor."**

Nejat Birdoğan, Oğuzlar arasında Müslümanlığın egemen

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 24

** a.g.e., s. 25

bir din olmasını 10. yüzyıla tarihlemektedir. Mavera'ün Nehir Müslümanları, Müslüman olan Oğuzlara, diğer Oğuzlardan ayrılmaları için "Türkmen" dediklerini söylemektedir. Oysa günümüzde "Türkmen", Alevi Oğuzlara deniliyormuş.

Yukarıdaki parçada Nejat Birdoğan Karluklar ve Oğuzların Müslüman olmasına bir itiraz sunmamaktadır. Aksine "Böylelikle İslam dini en sağlam koruyucusunu bulmuş oldu" diyor. Demek ki Müslüman olmak pozitif bir durum. O halde Alevilere "İslam içi-dışı" dayatması nedendir? Nedeni bellidir, bir Türk, kendisinin Türk olduğunu söylerse namaz da kılabilir, oruç da tutabilir, Hacca da gidebilir, problem yok, Nejat Birdoğan ona bir şey söylemez ama bir kişi ben Seyyidim diyorsa ve namaz kılmıyor, Ramazan orucu tutmuyor, Hacca gitmiyor olsa bile... "Sen İslam dışısın" dayatması ile karşılaşmaktadır. Alevi pirlerinin "Arabım" demesi ve cemde ısrar etmesi Türkçülerin bütün planlarını bozmaktadır. Alevilik İslam Dışıdır projesi, Alevilerin tümünü Türk yapma ve Alevilerin cemlerini dağıtma projesidir.

EY ULU TÜRK! ATANI, CEDDİNİ TANI!

Ulu, asil kan Nejat Birdoğan'ın damarlarında dolaşmaktadır. Ceddinin tarihini ise yakından tanımaktadır. Anadolu'nun Oğuz Türkleri, atalarının adlarını bile unutmuşlardır. İzleyelim, görelim, atalarımız kimlermiş, bilelim.

"Oğuz Türklerinin dünyaca güçlü devletleri Selçuklular'ın kuruluşu sanırız ki Müslümanlığı da güçlendirmiş, bu dinin egemenliği Türklerin eline geçince İslamlığın güçlenmesini engelleyen etmenlerin ve bu arada özellikle Bizans'ın da gerilemesini sağlamıştır. Anadolu'nun alınması, devlet dini İslam olan Oğuz yönetiminin Ön Asya'ya yayılması Bizans'ı çökmeye ve yıkılmaya kadar götürdü. Türklüğün İslamlık uğruna samimi olarak verdiği uğraşlar da böylece başladı."*

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 33

Yukarıdaki parça, Nejat Birdoğan'ın Sünni İslam'la bir sorununun olmadığını göstermektedir. Türklerin İslamlığın güçlenmesini engelleyen etmenleri ortadan kaldırdığını, Türklüğün İslamlık için samimi uğraşlar verdiğini coşkuyla anlatıyor. Asıl konusu Alevilerin kafasını karıştırmak olduğu için onun göçebelere odaklanması gerekiyor:

"Ancak bu devlet kurulduktan sonra Oğuzların yaşayışlarına ve inançlarına bir ikiliğin girdiğini görüyoruz. Söz konusu olan Oğuzların bundan böyle Yerleşik ve Göçebe Oğuzlar diye ikiye ayrıldığıdır.."*

Nejat Birdoğan, "Sınırsal ayrılıklar olmasa bile bu iki kesim yüzyıllarca birbiriyle boğazlaşacaktır" demektedir. Oğuzların birbirini öldürdüğünü, boğazladığını anlatmak istemektedir.

Nihayet atalarımızın kim olduğunu da söylemektedir:

"Kanımızca ileride de yer yer değineceğimiz gibi bugünkü Anadolu Alevilerinin dedeleri işte bu göçebe Oğuzlardır."**

Nejat Birdoğan kitabında ve söyleşilerinde zaman zaman Arap, Kürt gibi sözcükleri telaffuz etse de "Anadolu Alevileri"nin dedelerini açık ve net söylemektedir: Göçebe Oğuzlar yani Türkler.

Şimdi sıra ced konusunda daha özel bilgiler vermeye gelmiştir. Nejat Birdoğan isim isim "Anadolu Alevileri"nin ataları-nı yazmaktadır. Dikkatle izleyelim:

"Gazneli Sultan Mahmut, bir hile ile Selçuklu beyi Arslan'ı, (İsrail) oğlu Kutalmış'ı ve öbür arkadaşlarını yakalatıp Hindistan'da Alıncar Kalesi'ne hapsetti. Türkmenlerin kurtarma girişimleri sonuç vermedi. Yalnız Kutalmış kaçıp Buhara yöresindeki Türkmenlere sığındı. Bu Arslan (İsrail), Selçuk'un ikinci oğludur. Büyük oğul, bir kaleyi kuşatırken şehit düşen Mikail'dir. Bu Mikail'in ölümünden sonra geriye iki oğlu kalmıştır ki, adları Tuğrul ve Çağrı Beylerdir."***

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 33

** a.g.e., s. 33

*** a.g.e., s. 33

Adlara dikkat etmek gerekiyor. Selçuk diye bir kişi var. Bu kişi çocuklarına İsrail ve Mikail adını koyuyor. Bu adların ulu Türk adları olmadığı belli. İsrail'in bir adı da Arslan. Arslan'ın Kutalmış adlı bir oğlu var. Mikail'in ise Tuğrul ve Çağrı isimli iki oğlu var.

"Selçuk'un ölümünden sonra yukarıda andığımız Arslan Bey, Selçuklu göçebe Oğuzların başına geçmiş ve 'yabgu' adını taşımaya başlamıştı. Gerçi göçebe Oğuzlar bu başkana pek candan bağlı değillerdi. Nedeni de, Selçuk'un öbür oğullarının da kendi oymaklarıyla bağımsız yaşama istekleriydi."*

Nihayet Nejat Birdoğan, "Anadolu Oğuzlarının, Türkiye Alevilerinin" ceddini açıklamaktadır:

"İşte bize göre bu Kutalmış'ın babası Arslan Yabgu, Anadolu Alevilerinin, dolayısıyla Türkiye Alevilerinin ceddidir."**

Yani göçebe Anadolu Alevilerinin, dolayısıyla Türkiye Alevilerinin ceddi, Selçuk'un oğlu, Mikail'in kardeşi, Kutalmış'ın babası İsrail olmaktadır. Özellikle Avuçan ve Baba Mansur ocaklarına duyurulur...

ATALARIMIZ "CEM OLUP" YAĞMA PLANLARDI

Nejat Birdoğan olgular arasında ilişki kuramayan bir kişi. Bazı örnekler vermiştik, vermeye devam edeceğiz. Örneğin evlenmeyen, cinsel ilişki kurmayan Mani din adamlarının oğullarından söz ediyordu. "İslam"da din adamlığının babadan oğla geçmediğini söylerken, İmamlığın babadan oğla geçtiğini söylüyordu vb. Aşağıdaki örnek de dikkatle incelenmelidir. Oğuzların yağmacı olduğunu söylemektedir. Yağmacılığı bir değermiş gibi sunan bir tarzı vardır.

"Oğuzlar bir araya toplanıp cem olarak işlerini çözüm-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 33

** a.g.e., s. 35

lerlerdi. Bugünkü Alevilerde bu yöntem şimdi bile geçerlidir. Bu yıllarda savaşçılıkları ve binicilikleri oldukça gelişmiş olan Oğuzlar, sık sık Müslüman ülkelere akınlar yaparak yağma ederlerdi. Müslümanlar bu yağma akınlarına karşı Şaş ve İsficap bölgelerinde duvarlar yaptılar."*

Nejat Birdoğan yağmacılığı bir iş olarak görmektedir. Cem'i de yağmacılığa alet etmektedir. "Oğuzlar bir araya toplanıp cem olarak işlerini çözümlerlerdi" derken, peşinden yağmaya gitmeyi eklemektedir. Demek ki Oğuzlar cem yapıp yağma planlamaktaydılar. "Bugünkü Alevilerde bu yöntem şimdi bile geçerlidir" demesi, Nejat Birdoğan'da odaklanma problemi olduğunu göstermektedir. Olguyu ortaya doğru koyamama, olgular arasında ilişki kuramama kitabının başka sayfalarında da görülmektedir. Nejat Birdoğan Oğuzların yağmacı olduğunu, yağmanın Oğuzlarda bir töre olduğunu söylemektedir:

"Oğuzlar son derece törelerine bağlı idiler. Tuğrul Bey'in bir töre olan yağmaya izin vermeyişine son derece kızıyorlardı."**

Nejat Birdoğan, Oğuzları övüyor mu yeriyor mu belli değildir. Yağmacılık övünülecek bir şey midir?

"Moğol önünden kaçıp Anadolu'ya gelen göçebe Oğuzların yanı sıra olasıdır ki, yerleşik köylü-kentli Türkler de Anadolu'ya geldiler. Bu, doğaldır. Çünkü Türkistan bu dönemlerde yaşanmayacak durumda idi. İşte her gelen kendi bir önceki durumuna benzer yerlere yerleşti. Gene olasıdır ki, yerleşik durumdan gelenler, Anadolu'da gene yerleşik durumlara geçtiler. Müslümanlığın Sünni kolunu seçip geleneklerinden caydılar. Göçebe Oğuzların bir kesimi dağ ve yayla yaşamına yürüdüler. Ova göçebeleri ise geleneklerinin yanı sıra, yeni inanç yorumlarıyla yoğruldular. Bizim konumuz bunlardır. Dağ ve yayla göçerleri örneğin, ormanlara geçip Ağaç-Eri oldular. Bu tamlama, sonradan 'Tahtacı' sözcüğüne dönüştü. Anadolu'nun Türkleşmesi için o kadar çok göç yapılmıştır ki,

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 32

** a.g.e., s. 40

'Kara ve deniz, sanki bütün dünya kâfir barbarlar (Türkler) tarafından işgal edildi ve ıssızlaştırıldı. Onlar, doğunun (Anadolu'nun) bütün köylerini evleri ve kiliseleriyle birlikte yağma ve istila ettiler. Ancak, daha sonra Türklerin yağmacı değil ıs (sahip) olmak için geldikleri ve buralara yerleştikleri bellidir."*

Nejat Birdoğan "Onlar, doğunun (Anadolu'nun) bütün köylerini evleri ve kiliseleriyle birlikte yağma ve istila ettiler. Ancak, daha sonra Türklerin yağmacı değil ıs (sahip) olmak için geldikleri ve buralara yerleştikleri bellidir." demektedir. İki cümledeki söylenenlerin değerlendirilmesini okura bırakıyoruz. Nejat Birdoğan, diğer şeylerin yanı sıra Alevilerin dağlarda ve ormanlarda göçebelik yaptığını söylemektedir. Bu görüş de yanlıştır. Aleviler pek çok yerde verimli ovalarda, stratejik yerlerde yerleşiktir.

"Kimi el beyleri savaş ve yağmalar sonucu zengin olunca eşleriyle yetinmemeye başladılar. Aldıkları esirlerden eş aldılar. Töreye göre bunlar yasal olmadığından bunlara 'hatun' denilemiyordu. 'Kuma' sözcüğü böylece doğdu. Kuma bir eş gibi değil hatunun kız kardeşi gibi tanınıyordu. Çocukları 'ana' diye hatuna seslenirler, öz analarına 'teyze' derlerdi."**

Nejat Birdoğan'ın anlatımlarından övünülecek bir şeyler çıkartılamaz. Savaş, yağmacılık, "doğunun (Anadolu'nun) bütün köylerini evleri ve kiliseleriyle birlikte yağma ve istila" edilmesi, kadınların kuma yapılmak üzere esir alınması, kumaların çocuklarının annelerine ana bile diyememesi... övünülecek bir şey yok.

TÜRKLÜK VE ŞEYHLİK

Nejat Birdoğan'a ait olan yukarda verdiğimiz parçalardaki çifte standart şeyhlik konusunda da görülmektedir. "Şeyh" sözcüğünün Aleviler tarafından kullanılmadığını günümüz Alevi-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 43-44

** a.g.e., s. 395

leri ve Nejat Birdoğan iddia etmektedir. Öyle operasyonlar yapmışlardır ki "Anadolu Alevileri" Şeyh kelimesini duyduklarında mideleri bulanıp kusacak duruma gelmiştir. Oysa Alevi din adamlarına Şeyh denir. Ancak söz Türklüğe geldiği zaman Nejat Birdoğan diğer konularda olduğu gibi bu konuda da söylediklerini unutarak kendisiyle çelişmektedir. Şeyhlik konusunda şunları söylüyor:

"Ağu İçen Ocağı (Karadonlu Can Baba-Sivas bölgesi); Şeyh Bircan (Güney Sivas, Malatya'nın bir kesimi. Bu ocak artık unutulmuştur); Şeyh Çoban (Hınıs Bölgesi-Bu da küçük ocaklardandır ve unutulmaktadır); Şeyh Samit (Alevilerde Şeyh adı olmadığından bu ocaktaki Şeyh adını bir Kürt aşiretine bağlamak istiyorum)..."*

Söylediği şey çok açık: Alevilerde yani Türklerde şeyh adı yoktur! Ancak her zamanki gibi Nejat Birdoğan bu söylediğini unutmaktadır. Çevresindeki "aydın" Alevi çocuklarının "Şeyh" adına karşılık "Şah" sözcüğünü kullanmalarının mimarı Nejat Birdoğan'dır. Oysa şeyh de şah da aynı şeydir. Ha Şeyh İbrahim, ha Şah İbrahim, ha Şıh İbrahim aynı şey.

Nejat Birdoğan'dan izleyelim bakalım Türklerde durum neymiş?

"Türkmenler gelirken yanlarında inançlarını, şeyh ve dervişlerini de birlikte getirmişlerdi. Müslümanlıkları yüzeysel idi. Eski Türk gelenek ve inançlarına sıkı sıkıya bağlıydılar."**

"Türk oymakları, Türkistan'da olduğu gibi Anadolu'da da ancak kendilerinin anladıkları Türk şeyhlerini pir olarak tanımışlardı. Dinsel işlerde onlara danışıyorlardı."***

Nejat Birdoğan, Alevilikte şeyh adına rastlanmadığını söylüyor ama iş Türklüğe geldiğinde "Türk şeyhleri" nitelemesini kullanıyor, aşağıdaki parçada görüleceği gibi kadın şeyhlerden bile söz ediyor. İzleyelim:

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik. Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 214

** a.g.e., s. 44

*** a.g.e., s. 47

"... Osmanlı devletinin kendini sağlama almak için kurduğu kimi zaviyelerde, erkekler kadar kadınların da görev aldığını görüyoruz. Bu zaviye kurucuları içerisinde Kız Bacı, Ahi Ana, Sakari Hatun, Fatma Bacı gibi kadın şeyhlerin bulunup görev aldığını görüyoruz."*

"Bu yüzyıllarda Anadolu'da kadın tekke şeyhleri de görülmektedir."**

Yukarıda adı geçen şeyhlerin Alevi olduğu açıktır. Çünkü Nejat Birdoğan şunu hemen eklemektedir:

"Kuşkusuz Alevi düşüncesiyle kadının yeri saygın ve önemlidir. O dönemdeki ad da 'bacılar'dır."***

"Elvan (Ulvan) Çelebi'nin dedesi ile ilgili Menakıpname'sinden öğrendiğimize göre Dede Kargın halifelerinden Hacı Mihman, Bağdın Hacı, Şeyh Osman ve Ayna Dola adındaki dört kişiyi seçip Baba İlyas'ın buyruğuna vermiştir."****

Nejat Birdoğan kitabının bir yerinde Alevilikte şeyh kavramının olmadığını söylerken diğer yerde Alevilikte şeyh kavramı vardır demektedir.

Alevilikte "Şeyh" vardır. Hatta çok iddialı bir şekilde şöyle söyleyebiliriz: Şeyh ve Seyyid kelimelerini görmezden gelirsek Alevilik ve Alevi toplulukları araştırmalarında bir adım bile atamayız.

BİSMİ SEEK! SEEK'İN ADIYLA!

Nejat Birdoğan'ın "Şah" sözcüğünün kökeni ile ilgili görüşlerine de bakalım. Meğer "Şah" sözcüğü de Türklerin kullandığı bir sözcük değil miymiş? Aşağıdaki parçayı dikkatle incelemeliyiz:

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 92

** a.g.e., s. 392

*** a.g.e., s. 393

**** a.g.e., s. 215

"Rahmetli Bilgin, Yenisey'de yaşayan Şamanist Türk boylarından Beltirlerin kutsal dağlarında yaptıkları kurban törenini yerli Şamanist Türk aydını S.D. Maynagaşev'den aktarırken şöyle bir olay anlatıyor: 'Beltirler, başlarını açarak bir küme biçiminde toplanırlar. Tanrı'ya, bulundukları dağlara, Teye Irmağı'na ilahiler okurlar. Diğerleri de bu ilahileri okurken 'seek' diye bağırırlar. 'Seek' sözcüğünü söylerken bütününün sesleri birleşir. Bu seslerde öyle bir duygu, öyle bir uyum işitilir ki, sanki göğün ruhu ve uzaklardaki bütün ululukların ısısı olan ruhlar bu sesleri dinliyorlar.' Biz, bu 'seek' sözcüğü ile bugünkü Alevi oturumlarında okunan deyişlerin tümünde dinleyenlerin birlikte bağırdığı 'şah' sözcüğü arasında benzerlik buluyoruz."*

Nejat Birdoğan, "Şah" sözcüğünün kökenini bulmuş görünüyor: Seek!

Ancak bu sözcük başka bir sayfada "Sekk" olarak telaffuz edilmektedir. İzleyelim:

"Çilipağı tutan adam kutsal kayınlara yaklaşırken Tanrı'ya, dağlara, Teye ırmağına ilahiler okur. Öbürleri de bu ilahileri yinelerler ve 'sekk' diye bağırırlar. 'Sekk' sözcüğünü söylerken hep birlikte öyle bağırırlar ki..."**

Atalarımızın Sekk diye mi Seek diye mi bağırdığını tekleştirmek gerekiyor. Şah sözcüğü yerine hangisini kabul etsek acaba? Yukarıdaki Sekk ve Seek sözcüklerinin kullanıldığı alıntı parçaları aynı kişiden alınmış: "Şamanist Türk aydını S.D. Maynagaşev."

Aleviler "Bismi Şah" diye başlıyorlar. Nejat Birdoğan "Bismi" sözcüğünü de kullanamaz. Çünkü Türkçe değil. Nejat Birdoğan artık dünyada değil. Takipçileri, Esat Korkmaz acaba bir bakabilirler mi, cedleri "Bismi" sözcüğünün yerine neyi kullanıyorlardı? Diğer taraftan "Seek" sözcüğü, "Şah" sözcüğünden daha çok "Şeyh" sözcüğüne yakın duruyor gibi...

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 453

** a.g.e., s. 374

Şeyh unvanı Nejat Birdoğan'ın incelediğimiz kitabında pek çok yerde geçmesine rağmen o, şeyh unvanının Alevilerde olmadığını söylemektedir. Nejat Birdoğan şah ve şeyh kavramlarını Şah İsmail için birlikte kullanmaktadır. Öncelikle Birdoğan'ın Şah İsmail'i Oğuz Türkü olarak kabul ettiğini saptamalıyız:

"Diyebiliriz ki, Türk-Oğuz kültürünün ve birliğinin yaşaması için çırpınan Şah İsmail, konunun Hacı Bektaş'tan sonraki ikinci odağıdır."*

"Safevi devletinin kuruluşunda Anadolu Kızılbaş Türklüğünün yadsınamayan görevi bizi bu yola götürmektedir."**

"Fatih gibi çok genç yaşında çağ değiştirecek güçte, olgun, kültürlü bir padişah döneminde Anadolu'daki Alevi Türklüğünün doğuya doğru kayma eylemi başlamaktadır. Bu kayma, göreceğimiz gibi II. Beyazıt döneminde de sürecek, devlet, tehlikeyi anlayıp İran'a gidişe engel olma yollarına başvuracaktır. Bu dönem, dünya Türklüğünün iki büyük parçaya ayrılma ve kardeşin kardeşle boğuşmasının başlangıcıdır. Osmanlı ülkesinde II. Beyazıt egemen iken doğu Türklüğünün başında Şah İsmail boy göstermektedir."***

"Kanımıza göre eski Türk-Oğuz inanışlarını bir gelenekler toplamı ile karıştırıp buna İslam dininin kimi kurallarını da ekleyen, Aleviliği Hacı Bektaş'tan sonra derleyip toparlayan Şah İsmail Hatai'dir."****

Oğuzlar, Türklük, Anadolu Aleviliği gibi söylemler Nejat Birdoğan'ı kendisinden geçiriyor. Heyecanlandırıyor. Şah İsmail'in Oğuz Türkü olduğunu, Türk-Oğuz geleneğinden geldiğini, Türk-Oğuz kültürünün ve birliğinin yaşaması için çırpındığını söylüyor. Ama şunları da söyleyen Nejat Birdoğan'dır:

"Söz gelimi: Türkiye'de çok büyük etkisi olan ünlü Şah

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 155

** a.g.e., s. 135

*** a.g.e., s. 135

**** a.g.e., s. 157

İsmail'in atası Şeyh Cüneyt bile böyle bir belge edinmeye kalkışmıştır."*

Hani Türklerde, yani Alevilerde "Şeyh" adı yoktu? "... Ünlü Şah İsmail'in atası"nın adı neden "Şeyh Cüneyt "oluyor?

Nejat Birdoğan'da büyük problem var.

Gerçek olan şu ki, Nejat Birdoğan, Alevi aydınlarının zaaflarını kullanarak önemli Alevi kavramlarının terk edilmesini sağlamıştır. Şeyh, Hacı, Seyyid gibi kavramlar bunlardandır.

"SAMAH" DA ORTA ASYA'DAN! TÜRKLER BİR TOPUN ÜZERİNDE TEK AYAKLA DÖNERLERDİ!

Nejat Birdoğan, sazın ana vatanının Orta Asya olduğunu söylemektedir. Geldikleri yerde ise Elam ve Hitit sazı ile karşılaştıklarını ve her iki sazı karıştırarak yeni bir sentez elde ettiklerini belirtmektedir. Siz ona aldanmayın. Elamlılar da Hititliler de bu tip insanlara göre Türk oğlu Türk'tür. ("Kayıp Parça"yı, "Kayıp Kıta Mu"yu ilerleyen sayfalarda anlatacağız.) Örneğin semahın kökenini de Nejat Birdoğan Orta Asya'ya bağlamaktadır. Bakın Emel Esin'den bir parça aktararak neler söylüyor:

"Konuya ayrı bir başlıkla giren Emel Esin, Türk Edebiyatı dergisinin 36. sayısının 12, 13. sayfasında (Aralık 1974) şöyle diyor: 'M. 6-7. yy.dan Çin kaynakları, Göktürklerin, bir ayak ile, hareketli bir mihver teşkil eden bir top üstünde durarak, muvazene için kollarını yana kaldırıp diğer ayakla fırtına gibi döndüklerini anlatır. Bu raksın milad devrinde mevcut olduğu, İç Asya göçebelerinin kadim ili olan Şimali Çin'de bir mezar duvarındaki tasvirlerden bilinir. Rakkas, sağ ayağı ile bir top üzerinde muvazene kurmuş, sol ayağı arkaya uzanmış biçimde sanki dönmektedir. Açılmış kollarının yenleri uçuşur

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 233

gibidir. Rakkasın önünde bir diz üzerine çökmüş musikişinas davul çalmaktadır. Çok çeviklik isteyen Göktürk dansı ve ona benzeyen Kengener ili raksları, M. 7-8. y.y.da Çin sarayında da temaşa ediliyordu."*

Yukarıdaki parçanın semah ile ne alakası var? "Hareketli bir mihver teşkil eden bir top üstünde duran", tek ayağı ile bu topa basan, kollarını denge için yana kaldırmış ve diğer ayakla fırtına gibi dönen birisi... Bir mezar taşı bulmuşlar, bu taşın üzerinde sağ ayağını bir topun üzerine basan, sol ayağı arkaya uzanmış bir tasvir bulmuşlar. Buna semah diyor. Tasvirdeki rakkasın önünde bir dizi üzerine çökmüş bir musikişinas da davul çalıyormuş. Bu kadar da benzetme olmaz. Tek ayağının üzerinde fırtına gibi bir topun üstünde dönen birisi, tek ayağı havada, kollarını açmış, önünde de bir davulcu davul çalıyor.

Nejat Birdoğan, bu tek ayak dönen kişinin raksını semaha o kadar benzetmiştir ve o kadar emindir ki Emel Esin'i alkışlamaktan geri durmamıştır:

"Emel Esin, gerçekten değerli makalesinde bu rakslardaki dönüşleri Çin ozanlarının dizelerinden alıp bize iletiyor. 'Döne döne rakseden yabancı kızlar, döne döne rakseden yabancı kızlar... Gönlünüz sanki bir saz, elleriniz birer dümbelek. Sazlar ve dümbelekler çalınca kollarınızı açtınız. Döne döne, durmadan dönerek, kar fırtınası gibi tek ayak üstünde sola ve sağa hiç durmadan bin kerre döndünüz.' Bir başka ozandan da şunları aktarıyor: 'Güzde daldan düşüp titreyen yaprak gibi, kış rüzgârına tutulup döndüler. Sanki, gök kuşağı gibi bir hafif kumaş idiler. Gökte fırtınalı bir rüzgâr gibi döndüler. Bu ne zaman başladı, ne zaman bitecek?'

Çin'deki Türk kızlarının bu çok hızlı dönüşlerini bugünkü samahların yeldirmesi dışında düşünemeyiz. Gerçekten samahlardaki yeldirmelerin temelini bu çok hızlı dönüşler oluşturur."**

Nejat Birdoğan için rakkaselerin Türk olması yeterlidir.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 446

** a.g.e., 447

Dönmeleri de semah yaptıkları anlamına gelmektedir. Yukarıdaki parçada davul, dümbelek, top, tek ayak, fırtına gibi dönme, rakkase kızlar, yaprak, rüzgâr, gök kuşağı, hafif kumaş... ne ararsanız var.

Ama bütün bunlar nasıl oluyor da Alevilerin semahına benziyor, yeldirmenin temelini oluşturuyor, bu Türk kızlarının hızlı dönüşlerini bugünkü semahların yeldirmesi dışında nasıl düşünemiyoruz, işte bu anlaşılır gibi değil. Nejat Birdoğan, top üzerinde tek ayaklı dönüşler için, davul ve dümbelek için "Anadolu Aleviliği"nin bir yöresinden örnek verseydi, canlı canlı görmüş ve emin olmuş olurduk. Yakıştırmayla akademik çalışma olur mu?

KURBANDA KEMİK KIRILIR MI KIRILMAZ MI?

Nejat Birdoğan'ın çelişkileri, çifte standartlı anlatımı kurban konusunda da sürüyor. Her şeyi Orta Asya'ya bağlama çabası bazen insanı gülümsetiyor. Örneğin kurban konusundaki çok açık çelişki ilk bakışta yakalanabiliyor. Şiirler yazan Nejat Birdoğan, mahlas olarak "Cevri" adını da kullanmaktadır. Aşağıdaki şiir kendisine mi başka bir Cevri'ye mi ait bilmiyoruz. Eğer kendisine aitse durum vahim demektir. Şiir şöyle:

"Vardım erenler dârına
Ken'ipimle asıldım ben.
Bir demirdim bıçak oldum,
Kurbanımla kesildim ben.

Kemiceğim kırmadılar,
Ezip ezip yormadılar.
Açık yere sermediler,
Bir kazana basıldım ben."*

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 358

Kemiğin kırılmadığı saptaması şu parçada da var:

"İç Anadolu, Erzincan, Erzurum, Kars Alevileri bu kurbanlara adak veya eşkere kurbanı diyorlar. Bu iki tür kurbanın kesilmesi yöntemi aynı. Gene kan dökülmüyor, gene kemik kırılmıyor."*

Şimdi de eski Türk yaşantısına bakalım. Bakalım kemik kırma var mı, et ezme var mı?

"Kurbanın eski Türk yaşantısında kutsal bir görev olduğu üzerinde tartışma götürmeyen bilgilerimiz var. Bu kurbanlar kesilirken gene kutsal olan yerlerde kesiliyor. Bu yerleri Yer-Su kültü bölümünde göreceğimiz gibi kutsal sayıyorlar. Yenisey boylarında yaşayan yerli Şamanist Türk aydını S.D. Maynagaşev, bu yerlerde kesilen kurbanlarla ilgili bir töreni bütün ayrıntılarıyla anlatıyor. Konumuza ışık tutması bakımından bu anlatıyı özetleyerek sunuyoruz:

...

Benim gördüğüm kurbanlık beyaz bir oğlaktı. Belkemiğini kırarak öldürdüler. Kanını yere akıtmamak için derisini özenle yüzüp gövdesini parçaladılar. Bu kurban etleri öbür kesilen hayvanlarla bir tutulmadı. Bunu uluğ odda pişirdiler. Bu işlemler yapılırken başlarındaki üldürbeleri bir ipe bağlayıp kutsal kayın ağaçlarına yöneldiler. Bu uzun ipe 'çilipağ' diyorlar. Çilipağı tutan adam kutsal kayınlara yaklaşırken Tanrı'ya, dağlara, Teye ırmağına ilahiler okur. Öbürleri de bu ilahileri yinelerler ve 'seek' diye bağırırlar. 'Seek' sözcüğünü söylerken hep birlikte öyle bağırırlar ki, sanki semanın ruhu ve bütün yüksekliklerin ruhları bu sesleri dinliyor sanılır..."**

Görüldüğü gibi Nejat Birdoğan'da odaklanma problemi var. Eski Türkler özel kurban edecekleri beyaz oğlağın belkemiğini kırarak oğlağı öldürüyorlarmış. Kanını yere akıtmamak için özenle derisini yüzüyor, etlerini ise parçalıyorlarmış. Ama Nejat Birdoğan konuya giriş yaparken ne diyordu: Alevilikte kemik kırılmaz, kan dökülmez. Bu geleneğin eski Türklerde

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 377

** a.g.e., s. 373-374

bulunduğunu söylüyordu ama verdiği örnekte kurban edilecek beyaz oğlağın belkemiğini kırarak öldürüyorlar. Nejat Birdoğan'da olgular arası ilişkileri kurma yeteneği yok. Zaten gerek de yok. Her şeyi eski Türk geleneklerine bağlasın yeterlidir. Doğruluğu, yanlışlığı ise hiç önemli değildir.

HACI BEKTAŞ: EY TÜRK TİTRE VE KENDİNE DÖN

Nejat Birdoğan, Hacı Bektaş üzerinde çok durmaktadır. Onun Oğuz Türkü olduğunu döne dolaşa vurgulamaktadır. Hacı Bektaş'ın Suluca Karahöyük'teki eylemlerini değerlendirirken "Ey Türk Titre ve Kendine Dön" sloganını ete kemiğe büründürmektedir. Nejat Birdoğan şunları söylüyor:

"Hacı Bektaş, sanırız ki bunlarla ülke durumlarını görüşmekte, Türkmen güvencesini düşünmektedir. İçlerinde bir tek Nurettin Caca'yı yola getirememiştir. Halifeleri de o dönem halkının anlayabileceği şiir ve keramet diliyle öbür bölgelere Hacı Bektaş düşüncesini yayacaklardır. Yukarıda da söyledik: Silahla bir yere varılamayacağını anlamıştır. Sırtlarına tümü ile yabancı gelen yönetime ve kültür baskısına, planlı, programlı ve ancak uzun sürede karşı konulacaktır. Belki de 'Türk titre ve kendine dön' buyruğu budur işte..."*

Nejat Birdoğan'ın bilincinde, zihninde, beyninde, damarlarında Türklük vardır. Türk'ün titreyip kendisine dönmesini temellerine oturtmuş gibi görünüyor.

Nejat Birdoğan, Hacı Bektaş'ı "Türkmen Hocası" olarak kabul etmektedir.** Hacı Bektaş'ın Horasanlı olduğunu, baba adının Muhammed, ana adının ise Hâtem olduğunu yazmaktadır.***

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 96

** a.g.e., s. 79

*** a.g.e., s. 80-81

Hacı Bektaş'ın babası İbrahim el-Sani unvanını kullanıyormuş. İbrahim el-Sani'nin babasının adı Seyyit Musa imiş. Hâtem'in babasının adı ise Şeyh Ahmet'miş. Eğer Nejat Birdoğan'ın Türkçü mantığından gidersek Seyyit Musa'nın da Şeyh Ahmet'in de Türk olmaması gerekiyor. Seyyid adı Ali'nin oğlu Hüseyin'in soyundan gelenlere verilmektedir. Kaldı ki Hacı Bektaş'ın babasının gerçek adı da Muhammed'miş. Bu ad geleneği, Oğuz Türklüğünü ve töreyi iyice bozmaktadır. Çünkü Muhammed İslam Peygamberi'nin adı değil midir?.. Olsun, Nejat Birdoğan'ın aslında Sünni İslam'la bir alıp veremeyeceği yoktur. Onun tek derdi Alevilerin Türk olduğunu ispatlamaya çalışmak, cemi dağıtmak ve Alevileri devlete kopmaz bağlarla bağlamaktır.

Nejat Birdoğan, Hacı Bektaş'ın İshak olayına katıldığını kabul etmektedir. "Hazret'i Pir'i ne olursa olsun Baba İshak olayına katılmış (hiç yoksa ayaklanma olayını görmüş) varsayacağız"* demektedir. Diğer taraftan "Hacı Bektaş'ı ancak Baba İlyas'tan ders görür sayıyoruz" demektedir."** Bu görüş, Nejat Birdoğan'ın Alevi mürşit ocakları hakkında bilgisiz olduğunu da göstermektedir. Çünkü Şeyh İlyas, Dede Garkın mürşit ocağının bir Pir'i iken, Hacı Bektaş, Bekdeş mürşit ocağının mürşididir. Hacı Bektaş'ı Dede Garkın talibi olarak anlatmak, Alevi mürşit ocakları ve pir ocakları hakkında yeterli bilginin istihbari raporlara girmediğini, derlenemediğini göstermektedir.

Nejat Birdoğan'da her şey Türk'e has, su katılmamış Türk'e göredir. Hacı Bektaş'ın yaşam duraklarını "Arabın ebced kuralları"na göre açıklamaya çalışanları anlayamamaktadır. Kitabının 86. sayfasındaki 16 numaralı dipnotta şunları söylemektedir:

"Şimdi Aydın ilinde yerleşmiş Dedebaba Sn. Bedri Noyan, bu ebced işine çokça önem verir ve güven duyar. Sn. Noyan'a göre doğum-mürüvvet (m.1246-h. 646), Anadolu'ya

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 84

** a.g.e., s. 84

geliş-reft (m. 1281-h. 680), yaşadığı süre-Muhammed (92 yıl) Ölümü-Bektâşiye'dir (m.1337-h. 738). Su katılmamış bir Türk kültürünü simgeleyen bu ulu Türk'e Arapça, Farsça sözcüklerle ve Arabın ebced kuralları ile niye yaklaşılır? Bunu anlamak olası değildir."*

Nejat Birdoğan, "Su katılmamış bir Türk kültürü"nün ve onu simgeleyen "Ulu Türk"ün peşine düşmüştür. Bu yaklaşımı Alevi aydınlarının nasıl görmediği, neden görmediği, Nejat Birdoğan'ı başlarına neden taç yaptıkları, neden övgüler dizdikleri incelenmelidir. Anlaşılan Nejat Birdoğan "Alevilik İslam dışıdır" dediğinde, bu sloganda kendilerini bulmuşlar, devletin resmi ideolojisinin çekim alanına girmişlerdir. Kaldı ki Nejat Birdoğan'ın Alevilik İslam dışıdır gibi bir düşüncesi de yoktur. O, "Alevilik Arap dışıdır" düşüncesindedir. Nitekim Ahi Evran ve Hacı Bektaş karşılaştırması ile ilgili şunu söylüyor:

"Bahaeddin Veled'in öfkesi ister istemez oğluna da geçmiştir. O da aynı kültürü taşıyan Ahi Evran'a ve daha yalın bir Türk-İslam karışımı yapan Hacı Bektaş'a öfke duyuyordu."**

Ona göre Hacı Bektaş, "Daha yalın bir Türk-İslam karışımı" yapmıştır! Nejat Birdoğan'ın kullandığı "Türk-İslam" sözleri unutulmamalıdır. Bu anlayış devletin temel anlayışıdır. Türk olacak, İslam olacak! Aynı anlayışı Şeyh Bedreddin konusunu irdelerken de sergilemektedir. Bedreddin'in Alevi olmadığını söylemektedir. Çünkü Bedreddin öncelikle Oğuz Türk'ü değil.

"Bizim konumuz Anadolu Aleviliğinin tarihidir. Bedreddin'in bu konu içindeki yeri nedir? Bu soruya kuşkusuz hak veriyoruz. Bir kez Bedreddin Alevi değildi. Hiç yoksa bizim benimsediğimiz anlamda Türkmen kökenli bir Alevi değildi. İslam bilgilerini sonuna değin öğrenmiş, bilimler arasında oranlama yapabilecek düzeyde dürüst, namuslu ve zeki bir bilgindi. ... Belki ulu kişiliği ve hakkındaki söylencelerle birtakım yandaşlar toplamıştı. Ancak ne bir şaman kalıntısı, ne bir

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 86, dipnot

** a.g.e., s. 90

mezhep odağı olmadığından bir yolak kurmamıştı. Kendinden sonra oluşan 'Bedreddinliler' ise eski Oğuz-Türkmen gelenekleri ile büyüyenlerdi. Bundan dolayıdır ki Bedreddinliler Alevilerin içine sığındılar ve orada eridiler."*

Nejat Birdoğan'ın görüşleri çok net. Olaylara bakış açısı da "Ulu" Türkçü. Bedreddin bir Şaman kalıntısı bile değilmiş. Bir kişinin Alevi olabilmesi için "hiç yoksa" Nejat Birdoğan'ın benimsediği anlamda Türkmen kökenli olması gerekmektedir. Bedreddin'in "ulu kişiliği"ne bir şey diyemiyor. Çünkü o "İslam bilgilerini sonuna değin öğrenmiş", "dürüst, namuslu ve zeki bir bilgin." Ama maalesef Şaman kalıntısı bile değil. Yani budunu yok. Onun için bir mezhep, bir yolak yani ocak kuramamış. Bedreddin'i izleyenler Oğuz-Türkmenleri arasına sığınmışlar, onların gelenekleri içinde büyümüş ve erimişler. Nejat Birdoğan'ın görüşleri böyle. Bu görüşler Türk-İslamcı, asimilasyoncu görüşlerdir. Nejat Birdoğan başka etnik kökenlere hayat hakkı tanımamaktadır. Türk-Oğuz ve şaman kalıntısı olacak!

Bir örnek daha verelim:

"Kimin gördüğü belli olmayan bir düş anlatılmaktadır. 'Padişahımız Sultan Bayezid Gazallahu Ensarehu Hazretleri, Seyyid Gazi'nin huzurunda oturup ben dahi yanında otururdum. İkimizin önüne bir sini hûn getirdiler. Seyyid Gazi hazretleri, Sana Sultan Bayezid'i koştuk. Al, ilet... Gün batısına, Kızılelma'ya değin feth idüp İslam döşeği döşesin diye emretti. Ol tarafa ne veçh ile varmak tarikin göstermişlerdir. Eğer buyrulursa anı dahi Padişah Hazretlerine malum edevüz.'"**.

Nejat Birdoğan bu rüya ile ilgili yorum yapmaktadır. Saydığı şahıslar arasında Seyyid Gazi adı geçmektedir. Emreden, "Gün batısına, Kızılelma'ya değin feth idüp İslam döşeği döşesin" diyen bir Seyyid Gazi var. Nejat Birdoğan ise Seyyid

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 126

** Aktaran Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 137, Topkapı Sarayı Arşivi 10817

Gazi adının yanına hemen parantez içinde Battal adını da eklemektedir. Oysa aktardığını söylediği "Topkapı Sarayı Arşivi 10817" parçasında Battal adı geçmemektedir. "Bilimsel çalışma" böyle mi yapılmaktadır? Nejat Birdoğan'ın yukarıdaki parça ile ilgili yorumu şu şekildedir:

"Bu düşte bizim için önemli olan Seyyid Gazi (Battal) kişiliğidir. İslam'dan önce yaşamış bu kahraman sonradan Anadolu Türk İslam büyüklerinden sayılmıştır. Bugün Alevilerin kutlu odaklarından sayılan Seyyid Gazi'nin o dönemde bütün ulusun bilinci olduğu belli olmaktadır."*

Sunumu görüyor musunuz? "İslam'dan önce yaşamış bu kahraman", "Sonradan Anadolu Türk İslam büyüğü", "Bütün Alevilerin kutlu odakları", "Bütün ulusun bilinci"...

Nejat Birdoğan'da odaklanma probleminin olduğu bu parçada da ortaya çıkmaktadır. Nejat Birdoğan, Seyyid Gazi'nin "İslam'dan önce yaşamış" bir kahraman olduğunu söylemektedir. Öyle ki bu kahraman "Sonradan Türk İslam büyüklerinden sayılmıştır." Aleviler de onu "kutlu odak" olarak kabul etmişlerdir. Peki, Gazi'nin başındaki "Seyyid" ne anlama gelmektedir? İslam'dan önce yaşadığına göre ve Seyyid sözcüğü de Hüseyin'in soyundan gelenlere verilen bir unvan olduğuna göre, Seyyid Gazi'nin "Seyyid"inin Nejat Birdoğan'ın mantığı ile İslam'la değil Türklükle ilgili olması gerekmez mi? Hem de Nejat Birdoğan, Seyyid Gazi'nin "Bütün ulusun bilinci" olduğunu da söylediğine göre, "Seyyid"lik kesin Türklüktür! Türk'e has, Türk'e göredir! Ulu bir Türk kavramıdır!

Nejat Birdoğan ve onun takipçilerinin gerçekten de sorgulama, hedefe odaklanma problemleri var. Şöyle ki:

"Seyyid" Arapçadır.

"Gazi" de Arapçadır.

Dolayısıyla "Seyyid Gazi" Arapçadır.

Nasıl oluyor da Seyyid isimli bir kişi İmam Hüseyin'den önce yaşıyor ve sonra Türk İslam büyüklerinden, bütün ulusun bilinci sayılıyor?..

---

* Aktaran Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 137

ANADOLU'NUN PİRLER TARAFINDAN TÜRKLEŞTİRİLMESİ!

Nejat Birdoğan, "Anadolu'nun Türkleştirilmesi" meselesini Alevilere bağlamaktadır. Şunları söylüyor:

"Anadolu'nun göçebe Oğuzlarca fethedilmeye başlandığı 11. yüzyıldan başlayarak fethin tamamlandığı yüzyıllara değin gelen boyların, belli bilinç odaklarına sarıldıkları da bir gerçek. Bu sarılma, bir yandan dinsel gereksinmelerin ve kültürlerin sonucu iken, öbür yandan da yitip gitmenin önlenmesi amacına yönelikti. Özellikle 13. yüzyılda Moğol akınlarının önünden kaçan kimi tarikat üyeleri, Anadolu'yu kendileri için rahat bir ortam saydılar. Bu tarikat üyelerinin, özellikle pirlerinin peşine takılarak ve onların verdikleri görevleri yaparak Anadolu'yu Türkleştirmekte gösterdikleri çabalar kesinlikle yadsınamaz."*

Nejat Birdoğan fetihçilikten söz etmekte, fetihçiliği başlatan ve tamamlatanın Alevi pirleri olduğunu söylemektedir. Alevi göçebe Oğuzlar pirlerinin peşine takılmışlar, onların verdikleri görevler doğrultusunda 11. yüzyılda fetihçiliğe başlamış ve Anadolu'yu Türkleştirmiştir. Bu düşünceler devletin resmi tezleridir. Bu düşüncelerin Nejat Birdoğan'la arkadaş olan Alevileri neden heyecanlandırdığı merak konusudur. Heyecanlanacak ne var? Maraş'ta 1978'de Alevilerin evlerinin duvarlarına üç hilal çizenlere sorsanız aynı şeyleri anlatır. Nejat Birdoğan, günümüz Alevilerinin zaaflarından yararlanarak onlara bir alt yapı oluşturmaya çalışmıştır. Bunu da başarmıştır.

Nejat Birdoğan'ı izlemeye devam edelim. Bakalım Türklük damarı nasıl alevleniyor:

"Sayın okuyucu anımsayacaktır. Tarih bölümünde sürekli Göçebe Oğuz'dan söz ettik. Anadolu Alevilerinin ataları olarak benimsediğimiz Göçebe Oğuz yaşantısı, Asya'dan Anadolu'ya gelirken kimi geleneklerini de yanına alıp getirdi. Bu

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 211

gelenekler, bugün bile var olan Alevi törenlerine ve o inanışlar da Alevilerin kimi geleneklerine yerleşti. Oğuz, benliğini bırakmadı. Hazreti Pir'in özelliği bu gelenekleri derleyip toparlamak ve Oğuz kitlesini yok olmaktan kurtarmak oldu. Eğer bu tür toplum önderleri olmasa idi 13. yüzyılın korkunç baskıları içerisinde Anadolu'ya gelen Oğuz'un silinip gitmesi işten bile değildi. Başkaldırma ile hiçbir şey elde edilemiyor. Hacı Bektaş'ın uzun yıllara bağlı ama güvenli ve sağlam örgütlenmesi Oğuz'un yaşamasını sağladı."*

Nejat Birdoğan, Hacı Bektaş'ı da fetihçiliğine alet etmiştir. Diğer taraftan da Alevileri bir yanağına vurana diğer yanağını çevirenlere benzetmiştir. Bu durumda Hacı Bektaş Anadolu'yu sabırla ve tahta kılıçla fethetmiş oluyor. Bu da yeni bir fetihçi anlayıştır.

Soy kütüğü konusunda Nejat Birdoğan'ın görüşleri de çok ilginç:

"Burada bizim ilgimizi çeken nokta gerek Hacı Bektaş'ın, gerekse Abdal Musa'nın öyle pek soy kütüğüne önem vermeyişleridir. Belli ki, soyluluk arayışı çok sonraların bir gayreti imiş."**

Nejat Birdoğan'ın burada anlatmaya çalıştığı şey pirlerin soylarını Hüseyin'e çıkartma anlayışlarıdır. Nejat Birdoğan bu anlayışa şiddetle karşı çıkmaktadır. Yukarıdaki parçadaki görüşleri bu doğrultudadır. Ona göre Hacı Bektaş ve Abdal Musa "öyle pek soy kütüğüne önem" vermezlermiş. Oysa Nejat Birdoğan'ın Türkçü kafası ve kitabının akışı şöyle söylemesini gerektirirdi: "Hacı Bektaş ve Abdal Musa Türk oğlu Türk'tür, Oğuz Türkü'dür. Soylarını soplarını bilen kişilerdir. Zaten Anadolu'yu da baştan başa onlar Türkleştirmiştir. Müridlerine ve üyelerine, peşlerine takılanlara sabırla, savaşmadan Anadolu'yu Türkleştirmeyi ve fethetmeyi emretmişlerdir."

Nejat Birdoğan'ın ilham kaynağı Baha Said Türklüğe daha uygun düşünüyor. Aşık Paşa'nın bir şiirinden yola çıkarak Hacı

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 317

** a.g.e., s. 108

Bektaş'ın Türklükle ilgili ne kadar derin bir faaliyet içinde olduğunu anlatıyor.

"Şu kadar ki Nişâburlu Bekdâş, Ömer Hayyâm'ın hemşehrisi olduğu gibi, Feridüddîn Attâr'ın da hemşehrisi ve aynı zamanda da meslekdaşıydı. İkisi de Lokmân Perende'den irşâd ve nasiplerini almıştır. Feridüddîn-i Attâr, Tezkiretü'l-Evliyâ, Pend-i Attâr ve diğer eserleriyle şöhret bulmuş; Bekdâş da, Anadolu'da Türk sazını teyid etmiş ve Türk dilini dine sokmuş bir velîdir. Lokmân Perende'yi aynı zamanda Kalenderîlik de kendi mürşidi kabul eder."*

"Bir kere Kırşehir'in mütevâzı köşe bucağı, çok hararetli bir Türk ocağı gibi köpürüyor. Orada, ilim, din, dil Türkleşiyor.

'Türk diline kimesne bakmaz idi

Türklere hergîz gönül akmaz idi.'

İlâhî! Bu ne garip edâ!

Türk! Kurucu, fethedici, din savunucusu Türk'ün diline 'kimesne bakmaz'; 'Türklere hergîz gönül akmaz!..'

Bunu söyleyen, yazan Türk!

Tabii hakkı vardı ve doğru söylüyordu. Türk biliyordu ki, kendisi gerçekten hâkim ve zamanının müridiydi. Fakat yazık ki dili yoktu. Kendi varlığını, kılıç ve pazusuna bağlayan Türk, 'medeniyet' sahasında teb'asının mahkûmu olup kalıyordu.

Türk'ü bu kültür esareti'nden kurtarmak için, kendi millî kültürüyle meydana getirilmiş bir kâinat manzumesi yaratmak gerekti. Dikkat edilirse Âşık Paşa da yaratma bahislerini, Türk sazının varlığıyla tefsire başlamış. Kendisi gibi Türkler biliyordu ki, Türk sazı, Şaman'm Yaratıcı ve İbadet Edilen ile -Gök Tanrı ve Yer Sular ile- bir kavuşma vasıtasıdır. Türk, bu sazın telinden kopan seste İlâhî *sesi* görmeye alışmıştı."**

"Ney'i yaratılış sırrı'na mazhar kabul eden Mesnevî'ye karşılık, Türk de kendi saz'ının dilinden aynı sırları dinleyecekti. Gaye de buydu; bu gayeyi, o çevre yaratıyordu.

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 260

** a.g.e., s. 266

Garibnâme, anlayış şekli ve düşüncenin özel damgasını taşır; o, mutlaka her şeyi Türkleştiriyor."*

"Âşık Paşa ve Hacı Bektaşla başlayan *Türk dili* harekâtı, yine şark-İslâm çevresinde Türklerin kurdukları cumhuriyet devresine kadar, bazen durgun ve hattâ bazen reaksiyoner safhalar içinde çırpınmıştır.

Hacı Bektaş ve onu izleyen Hacı Bayram, Hacı Şaban gibi yalnız Türkçe din ve âyin yapan kurumların Türkiye camiası üzerinde yaptığı *'kültürel etki'*yi, çok samimi şekilde araştırmak ve incelemek; 'Türk Bilig' [=Türklük Bilgisi/Türkoloji] açısından oldukça önemli bir konudur."**

Baha Said abarttıkça abartıyor. Her şeyden bir çelim çıkartmaya çalışıyor. Türkmence konuşan bir topluluktan ırkçılık çıkartmaya çalışıyor. Başarılı olamamış olacak ki ardılı Nejat Birdoğan, Hacı Bektaş ve Abdal Musa'nın soy kütüğüne önem vermediklerini söylemek zorunda kalmıştır. Bilimle ilgilendiğini söyleyen kişilerin yapması gereken tarihi olduğu gibi kabul etmektir.

Türkmen Alevilerin Türkçülük, ırkçılık yaptığı, başka halkları aşağıladığını söylemek olanaksızdır. Ayrıca Alevilik içindeki halklar Kürtçe (Kırmançki, Kurmanci, Gorani, Sorani, Lek, Lor), Türkçe, Şabaki (Şabakların dili), Hoeyni (Abdalların dili), Romca (Romanların dili), Arnavutça, Arapça cem yaparlar, her halk kendi diliyle ibadetini yapar. Diğer taraftan Bektaş kişi ismi değildir. Bekdeş, Beğdeş de aynı adlandırmadır. Henüz kökü konusunda ciddi incelemeler yapılmamıştır. Ama şu artık biliniyor. Bekdeş topluluğunun Anası, Hacısı, Piri... vardır. Bu kavramları daha iyi öğrenmek için Hamza Aksüt'ü izlemek gerekiyor.

Bekdeş topluluğunun Hacı'sının babasının adı Muhammed. Unvanı İbrahim el-Sani. İbrahim el-Sani'nin babasının

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 267

** a.g.e., s. 268

adı Seyyid Musa. Hacı Bektaş'ın anası Hâtem'in babasının adı ise Şeyh Ahmet. Ama Hacı Bektaş "pek soy kütüğüne önem vermiyor." Nejat Birdoğan'ın anlatımları birbirini doğrulamamaktadır. Hacı Bektaş'ın asıl adının "Seyyid İbrahim bin Muhammed Ata" olduğunu söylüyor. "Bin" sözcüğü Araplarda kullanılan bir sözcük. Dedesinin adı Seyyid Musa, babasının adı Muhammed. Kendi adı Seyyid İbrahim bin Muhammed Ata olan Oğuz Türk'ü, Anadolu'yu baştan başa fetheden, Türkleştiren, Türk oğlu Türk! Bu nasıl oluyor? Nejat Birdoğan'ın anlatımına göre Alevilerin atası İsrail, İsrail'in kardeşi Mikail...

Nejat Birdoğan eski Türk geleneklerinden coşkuyla söz ediyor. Ad vurma geleneği bunlardan biridir. Aşık Daimi ile soru cevap şeklinde Alevilik konuşuyor. Aşık kelimesine de "Müslüman terimi" demektedir. Aşık sözcüğü ile ilgili şunları söylemektedir:

"Böylece 'baksı' sözcüğü, eski 'carcı-türkücü' sözcüğünün yerini almıştır. Bir ara 'ozan' anlamına da kullanılır olmuş, ancak Timur döneminde her iki sözcük de yerlerini gene bir Müslüman terimine, 'âşık' sözcüğüne bırakmıştır."*

İşte Nejat Birdoğan, kendisine "Müslüman terimi"-ni uygun gören Aşık Daimi ile Alevilik konuşuyor. Aşık Daimi Kürt'tür. Canbek aşiretindendir ve İmam Rızalıdır. Mürşit Ocağı Avuçan'dır. Böyle olmasına rağmen Nejat Birdoğan onu Oğuz Türk'ü olarak kabul ediyor, ona da kabul ettiriyor ve Aşık Daimi'nin anlatımlarını Türk Oğuz katarına yazıyor. Aşık Daimi'nin ad vurma ile ilgili anlatımları şöyle:

"Bizim çocuklarımızın doğumu da başkaları gibidir. Doğum anında Türk aile yardımlaşmasının bütün ayrıntıları ve incelikleri görülür. Lohusaya yardım, babayı kutlama, aileye lohusalık sırasında yiyecek, içecek gibi geçici yardımlar yapılır. Doğumdan sonraki yedi gün içinde her şey normale dönmüşse, bir hastalık yoksa dedeye başvurulup çocuğa ad koyması istenir. Dede yoksa, bu görev bölgedeki rehbere düşer.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 411

Dede veya rehber küçük, dinsel niteliği olmayan bir toplantıda çocuğa ad koyar. Yol salavatı ile 'Aliy'yen veliyullah' deyip ağzını parpılar."*

Nejat Birdoğan, Aşık Daimi'ye, "Neden kendinin Türk olduğunu söylüyorsun, sen Canbek aşiretinden bir Kürt'sün" demiyor. Sessiz kalıyor. Zaten hedefi de budur. Başlıyor Türklerdeki ad vurma geleneğini açıklamaya:

"Ad koyma: Eski Türk geleneğinde oturmuş kurumlardan biri de yeni doğan çocuğa ad vermektir. Ulusun yeni doğanlarına ya da ad almaya hak kazananlarına ad koymak eski Türklerce kutlu bir işti. Kerameti olmayanlar kimseye ad koyamazlardı. Bundan başka 15 yaşına girip kahramanlık gösteremeyen bir gence ad koyamazlardı."**

Alevilerin son sıralarda çok kullandıkları "Yedi Ulu Ozan" söylemi, operasyonel bir söylemdir. Sırf "aşık" sözcüğünün yerine "ozan" sözcüğünü koymak, Türklüğe bağlamak için yapılmış bir operasyondur.

ASYALI GÖÇMEN TÜRK VE KOPUZU-ŞAMAN KOPUZU YERE ÇALARDI!

Nejat Birdoğan, Alevilerin hem ritüellerini hem de ellerindeki aletleri Orta Asya'ya bağlamaktadır. Mutlaka söyleyeceği bir sözü vardır. Saz konusuna da eğiliyor ve kökenini Orta Asya'ya bağlıyor:

"Bize öyle geliyor ki, Asyalı göçmen Türk, Anadolu'ya gelirken kendi kopuzunu, çöğürünü sırtına alıp getirdi. Anadolu'da Elam ve Hitit sazını gördü. Çalgı yapımını üstlenen meçhul sanatçı iki sazı birleştirdi. Bugünkü saz ortaya çıktı. Anadolu'nun her yanında görülen bağlama türleri (Divan, Meydan, Tambura, Cura, Rebap, Zurba, İkitelli, Çöğür, Dütar) coğrafya ve etnik nedenlerle küçük ayrılıklar gösterdi. Ancak

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 332

** a.g.e., s. 332

hangi nedenlerle olursa olsun sazın kutsallığına hiç eksiklik gelmedi."*

Nejat Birdoğan neyse ki bir kere de olsa başka halklardan söz etti. Elam ve Hititlerin de sazlarının bulunduğunu belirtti. Sağ olsun. Ona göre bir sakıncası da yok, saydığı halkların Türk olduğunu kendisinden önceki ırkçılar söylemektedir.

Sazın kutsallığı ile ilgili Şaman dualarından verdiği örnekler ise şaşırtıcıdır. Verdiği örnekler kutsallığa pek yakışmıyor. Şaman kopuzun kulağını buruyor, kaldırıp yere çalıyor. Kendisini kurumuş ağaca, tahta kopuza esir ediyor. Türklük bir kişinin gözünü kör ederse, gerçeği görmeyebilir:

"Bu kutsallığa ilişkin ilk izler Şaman dualarında vardır. Şaman, yaptığı törenin başlangıcında kimi ruhlardan yardım diledikten sonra kopuzuna dönüyor:

1- Ey Var Tanrım! Yanıldığımda yalvarsan kuvvet ve gayret ver. Ey kopuzum, kopuzum! İyi tayin et, iyi haber ver. Üyengi ağacının dilinden oyarak alınmış kopuzum. Kızıl çalıdan perdeni yaptığım kopuzum.

2- Yürük atın kuyruğunu tel yaptığım kopuz! Taşta biten ırgay çalısından kulak yaptığım kopuz! İyi tayin et, iyi haber ver. Bu falın eğer çıkmazsa, söylenen söze baş eğmezsen kulağını burayım. Kaldırıp yere vurayım.

3- Çam tahtasından kopuzumu elime aldım. Su yılanı gibi dolandım, döndüm. Kopuzum kırılmadı, garip başım durulmadı. Bu ruh on beş yaşında bana yapıştı. Yirmi yaşımda buluştu. Kurumuş ağaca, tahta kopuza esir etti."**

ORTA ASYA TÜRK'Ü ARAPLAR

Nejat Birdoğan her şeyi Türk'e göre dizayn etmektedir. "Nusayriler" yani Arap Alevileri ile ilgili düşünceleri okuyanları

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 437

** a.g.e., s. 437

hemen çarpacak bir biçimdedir. Araplar nasıl Türk olur diye düşünmeyiniz. Nejat Birdoğan söylüyorsa olur! Nejat Birdoğan şunları söylüyor:

"Anadolu'nun Horasan'dan çıkıp Rum'a gelen Alevilerinden bir kısmı da bugünkü Samandağ-Hatay ve Suriye'nin bize komşu olan bölgelerinde yaşamaktadır. Bunların Hatay-Samandağ bölgelerindeki adı Nusayrilerdir. Suriye bölgesindeki Aleviler ise (bize Malatya Minayık Ocağı'nın yetkilisi Ebu'l Vefa torunlarından Muharrem Naci Orhan'ın anlattığına göre) Kızıl Deli ocağından olup aslında Kızıldelililer de Ebu'l Vefa'dan ayrıldıklarından dolayı bugün için Minayık köyüne ve dolayısıyla dedelere bağlı imişler. Rahmetli Ali İzzet, Suriye Alevilerinin bir kesiminin Antepli Ozan Hasan Hüseyin'e bağlı olduğunu söylemişti. Nusayriler bugün için Anadolu Alevilerinin kendilerinden saymadıkları, onları ille de Arap yapmak için boşu boşuna uğraştıkları bir kesimdir. Buna gerek yoktur. Nusayrilerin hepsi kendilerinin su katılmamış Türk olduklarını ve dedelerinin Horasan'dan geldiğini söylerler."*

Nejat Birdoğan'ı nasıl eleştirebiliriz? Söyledikleri yanlış bile değil. Dayatma ve emir gibi söylüyor. Böyle kabul etmemizi emrediyor. Arap Alevileri Sincar'dan, yani Şengal'den gelmişlerdir. 1240 yılında, İshak hareketlendiğinde, onlar da kitleler halinde Sincar'dan bugünkü yaşadıkları yerlere gelmişlerdir. Horasan'dan gelmek demek Sincar'dan gelmek demektir. Horasan sözcüğü her geçtiğinde Nejat Birdoğan İran Afganistan dolaylarını aklına getirmektedir. Eğer Nejat Birdoğan arkadaş olduğu Alevilerin gözlerini "Alevilik İslam dışıdır" diyerek bağlamasaydı, Arapların Türk olduğunu kabul ettiremezdi.

Kitabın bir başka yerinde benzer görüşlerini yine tekrarlamaktadır Nejat Birdoğan:

"Kendilerinin Arap asıllı oldukları söylenmesine karşın, bunu olmazlayarak Türk soyundan ve Horasan kökeninden

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 226

olduklarını söylemektedirler. Törenlerine, inançlarına bakılarak Türk soylu olmaları kesin gibidir."*

Nejat Birdoğan, açık yalanını ispat edebilmek için Hasan Reşit Tankut'u şahitliğe çağırmaktadır.

"Konu üzerinde çok geniş araştırma yapan Hasan Reşit Tankut, araştırmalarının sonuçlarını 1938 yılında Nusayrilik ve Nusayriler adı altında yayımladı. Bu araştırmaya göre 'Horasan bölgesinde İslama zıt dinler, orada İslam kisvesine bürünerek özünü saklamak ve esirgemek yollarını düzenlerlerdi. Nusayrilerin büyükleri gibi kabile olarak birçokları Abbasiler döneminde Horasan'dan kalkıp akın akın Asi Irmağı havzasına ve Lazkiye dağlarına gelip yerleştiler. Muhammed Nusayr bin Abdi'nin adından da anlayacağımız gibi, Abdi kabilesi Maveraü'n Nehir'den gelmişti."**

Nejat Birdoğan'ın Arap Alevileri ve eski Harran'lıları, kitabının 227 ve 228. sayfalarında Türk olarak kabul etmesi ve onları Orta Asya Türkleri ile aynıymış gibi göstermesi, Harranlıların eski Türk inançlarından hiç de ayrılmadıklarını iddia etmesi, onun ne kadar ırkçı bir kişi olduğunu göstermektedir. Harranilerin Türk olduklarını, Orta Asya'dan geldiklerini ispat etmeye çalışmanın bilimin kavramlarıyla eleştirisi nasıl yapılabilir? Bu konuda çalışan herkes, özellikle İlahiyat çevreleri, örneğin Şinasi Gündüz Harranilerin bilim dilinin Süryanice olduğunu, Harran'ın yerlileri olduklarını bilir. Harranlılar çok önemli bilim adamları da yetiştirmişlerdir. Sabit Kurra, Sinan, Hayyan, Battani bunlardandır. Nitekim Nejat Birdoğan da kitabının başka bir bölümünde şunları söylemektedir:

"Bir ara da Kelami mezhepler adı altında, söze önem veren inançlar türedi. Bunların ileri sürdüğüne göre, hiçbir din bağımsız değildir. Hep öbür dinlerden izler taşır. Bu tür düşünenler, güçlü idiler, dil biliyorlardı. Sürekli olarak eski Yunan ve İskenderiye düşünürlerinden çeviriler yapıyor, bunların

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 217

** a.g.e., s. 226

geldikleri dinlerin etkilerini yeni alanlarda gösteriyorlardı. Bu çevirilerin en güçlü adamları hep Süryani idi."*

Her şeyi birbirine karıştırmak, halkları inkâr ederek hepsinin kökenini Türk'e çıkarmak ırkçılıktır. Özellikle Harrani bir halk olan, kendilerine çok şey borçlu olduğumuz Süryanileri, Orta Asya'dan gelen Türk gibi göstermek, önceden yapılan bir plan program doğrultusunda propaganda yapmak anlamına gelmektedir. Eğer Harrani halk Türk ise yüz binlerce Süryani neden soykırıma tabi tutulmuştur? Aynı anlayışın mimarları Mayaları, İnkaları bile Türk olarak göstermişlerdi. Bu kitabın yazılış amacı bu yalanların deşifre edilmesidir. Nejat Birdoğan da kitabın ileriki sayfalarında göstereceğimiz gibi İttihat ve Terakki mensubu Baha Said ekolünden bir kişidir.

KÜRTLER DE TÜRKTÜR!

Nejat Birdoğan'ın anlattığına göre 1944 yılında Şerif Fırat bir şecere bulmuş, okumuş ve aktarmış. Aralarında Nejat Birdoğan'ın da bulunduğu beş on kişi bu şecereyi görmüş. Şecere oldukça ayrıntılıymış. "Şecerenin çok zor okunan yazılarına göre ilk tarih h. 582'dir (m. 1180). Bu şecerenin yazıldığı tarihi göstermektedir. H. 628 (m. 1232) yılında Alaaddin Keykubat, bu şecereyi onaylamıştır. Mühür de sultanlık mührüdür. Daha sonra Osmanlı padişahı Orhan Bey (m. 1326-1361) bu şecereye bir açıklama yapıp imzalamıştır."**

Nejat Birdoğan, gördüğü bu belgede açık açık on iki Türk aşiretinden söz edildiğini söylemektedir. Baba Mansurlular dikkatle okumalıdırlar.

"Bu şecerede açık açık on iki Türk aşiretinden söz edilmektedir. Bu on iki Türk aşireti Horasan'dan Erzincan'a ve oradan da Hısn-i Mansur ve Bağın kasabalarına yerleşmişlerdir. Başlarında Seyyid Mahmud Hayrani vardır. Daha sonra

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 208

** a.g.e., s. 233-234

yetki gücü sıralamasıyla Seyyid Mahmut Hayrani'nin yanında Şah Mansur Baba, Seyyid Mahmut Hayrani'nin oğlu Hacı Kureyşi ve Seyyid Ali adıyla Derviş Beyazi bulunmaktadır. Bu on iki aşiret ağaları bir araya gelerek başlarındaki bu ulu din bilginlerinden mucizeler istemişler ve Bağın kasabasındaki bu sınamada Şah Mansur, duvar yürütmüş, Hacı Kureyş ile Derviş Beyazi de fırındaki ateşe girmişlerdir. Sultan Alaaddin bu mucizeleri de bu şecereye yazdırarak onaylamıştır.

Bu şecerenin bildirdiği on iki kabile ve başları şöyledir:

1- Delsinler-Delihasanlar kabilesinden Horembegan adıyla anılan oymağın başı Cafer,

2- Alan kabilesinden Burkent oymağı ve başları Teymur,

3- İlyas kabilesinden Han adıyla tanınan oymağın başı Hüseyin,

4- Milli kabilesinden Bozkır oymağının başı Muhammed,

5- İzol kabilesinden Üç Ayak oymağı ve başları Abdullah,

6- Haydar kabilesinden Bedirhan oymağı ve başları Ali,

7- Karsan kabilesinden Hançer oymağının başı Mustafa,

8- Lal kabilesinden Baykara oymağından İbrahim,

9- Çakır tahir kabilesi ve başı Mahmut,

10- Dada kabilesinden Börek Uzun oymağının başı Muhammed,

11- Zor Veli kabilesinden Duvardelen oymağından Yusuf,

12- Merdis kabilesinden Dik Külah oymağının başı Abbas..."*

Nejat Birdoğan Hacı Kureyş'i Seyyit Mahmut Hayrani'nin oğlu yapılmasına karşı çıkmasa da, içinde bir kuşku vardır.

"Kabile ağaları bile olsa feodalitenin bir parçası olan bu şecerenameleri onamak ve mühürlemek, sağlam köklere ve incelemelere dayanmıyor. Bir kere bu şecereyi oradaki aşiretlerin kendileri yazmışlar. Sultan Alaaddin'in, Sultan Orhan'ın ve 4. Murad'ın onamaları sağlam bir incelemeye dayanma-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 234-235

mıştır. Arşiv olayının olmadığı dönemlerde kişilerin soylarını araştırıp sonuçlara varmanın olanaksızlığını sezinlemek zor değil. İyi sonuçlar da vermiyor. Nitekim bu aşiretlerin bir kesimi salt adına bakarak kendilerinin Türk veya Kürt değil de doğrudan doğruya Arap olduklarını savunmaktadırlar."*

Siz yine de erken karar vermeyiniz. Sonuçta Nejat Birdoğan şunları söyleyerek sözlerini bağlamaktadır.

"Ancak, bu tür şecerelerin hiç değilse bir bölgenin tarihine ilişkin kimi gerçekleri de bize getirdiği açıktır. Yukarıda sunduğumuz on iki aşiretin nerelerden kalkıp, hangi yolla ve nerelere geldiğine ilişkin bilgileri bizler bu şecereye borçluyuz."**

On iki aşiret nereden kalkıp hangi yolla nereye gelmişti? Geldiği yerin İran Afganistan dolaylarındaki Horasan olduğunu şecereden anlamıştık. Peki, Horasan denildiğinde aklımıza neresi geliyordu? Ne diyordu Faruk Sümer?

"Anadolu'da göçebeler, köylüler ve şehirliler arasında özellikle Horasan'a bağlanan bu gelişin anısı unutulmayarak zamanımıza kadar yaşamıştır. Buradaki 'Horasan' anısı ile kuşkusuz Türkistan da anlatılıyordu."***

Kürt aşiretlerin tamamını Türk olarak gösteriyor, onları da Türkistan'dan getiriyor. Bu kişi nasıl eleştirilebilir, ne söylenebilir?

MEZARLIK: ALEVİ OCAKLARININ OLUŞUMU!

Nejat Birdoğan, Alevi pirlerine öfke duyan bir kişidir. Mürşit ocağı kurumunu dağıtmaya çalışan, aşağılayan bir kişidir. Onunla oturup kalkan Alevi çocuklarında da aynı nefret vardır. Ama Nejat Birdoğan aynı zamanda kurnaz bir kişidir. Pir ocaklarını dağıtmanın yolunu yöntemini düşünmüş ve uygulamaya koymuştur.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 235

** a.g.e., s. 236

*** a.g.e., s. 20

Öncelikle Pir Ocakları meselesini mezara indirgeyerek işe başlamıştır. Daha sonra ocak adlarını karmakarışık yapmıştır. İzleyelim:

"Anadolu'ya gelen kimi din ululari böylece yaşamlarında kutsallık kazandıktan sonra ölümlerinden sonra da unutulmadılar. Bu oymaklar bir yandan oymak beylerinin yönetiminde feodal bir yöntemle yönetilirlerken, bir yandan da dinsel ululanının manevi baskıları ve öğütleri ile dinlerini ve geleneklerini yaşattılar. Ölen din ululanının mezarları türbeler ve ocaklar durumuna getirildi. Eski Asya yaşantısının gereği olarak kimi zaman birden çok oymak, bir din odağının çevresinde toplandılar. Böylece kırsal kesim Alevilerinin bugün bile andıkları ocakların ortaya çıktığını görüyoruz. Asya yaşantısındaki ocak kültü bu kez, kimi velilerin kutsallığını da taşıyarak daha da canlandı. İnanılmayacak bir biçimde, Anadolu coğrafyasını boş bırakmayacak şekilde bu ocaklar Anadolu'ya yayıldılar. Kimileri zamanla güçlerini yitiren bu ocaklarda da eski Türk geleneğinin etkisi ile on ikili, yirmi dörtlü sistemler oluştu. Gerek oymağın büyüklüğüne, gerek pirin gücüne göre ocaklar birbirleriyle ilişkilere girdiler. Küçük ocaklar daha büyüklerine bağlanarak tabi ocakları, büyükler de metbu ocakları oluşturdular. Bu ocaklann oluşması 300 yıldan fazla sürdü."*

Nejat Birdoğan "oymak"tan, "oymak beyi"nden ve mezardan söz ediyor. Asya'dan Anadolu'ya gelen oymaklarda bulunan din ululari ölmüş, mezarları ise türbeler ve ocaklar durumuna getirilmiş. Bu durum aynen eski Asya yaşantısının bir gereği imiş. Bu şekilde kırsal kesim Alevilerinin bugün bile andıkları ocaklar ortaya çıkmış. "Asya yaşantısındaki ocak kültü bu kez, kimi velilerin kutsallığını da taşıyarak daha da canlandı."

Bakalım Asya'dan Anadolu'ya gelen göçebeler neler yapmış:

"Anadolu'da tekke ve türbelerin ortaya çıkmasında ilginç yöntemler görülmektedir. Sünni olmayan tarikatların şeyhleri,

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 212

dervişleri tekkelerini Anadolu'da terk edilmiş ya da güçsüzleşmiş manastır ve kiliseler yerine veya yakınlarına kuruyorlardı. Bundan amaç, eski dinin yöreyi etkilemek için kullandığı yöntemleri olduğunca kullanıp o din veya tarikatların yerine geçmekti. Bu oldukça doğru sonuçlar da verdi. Bu yol gösterici dervişler, yeni yerlerinde buldukları Hıristiyan söylencelerini, kendi yorum ve eklerini de katarak İslam kılığına sokuyor ve yöre Hıristiyan halkına etki edip onların gönüllerini kazanıyorlardı.

...

İşte Anadolu'yu yeni ulusal kimliğe büründürmek isteyen bu tür din ululanının kurdukları kimi ocaklardan, bugüne kadar 20 milyonu aşkın bir Alevi kütlesi kalmış bulunuyor."*

Kısacası, Nejat Birdoğan söyleyeceğini yine söyledi. "Anadolu'yu yeni ulusal kimliğe büründürmek isteyen bu tür din ululanının kurdukları kimi ocaklar..."

Bu ulusal kimlik Türk kimliğidir. Hem de Oğuz Türk'ü kimliğidir!

Türkleşme ve İslamlaşma Nejat Birdoğan'ın zihninin temel, esas hattıdır. Yağma, fetih, Türkleştirme, asimilasyon, misyonerlik Nejat Birdoğan için çok normaldir. Aşağıdaki görüşlerine bakınız:

"Anadolu ve Trakya'nın İslamlaşmasında bu misyoner dervişlerin görevleri çok büyüktür. Giderek diyebiliriz ki, ortaçağ Hıristiyan hukukuna karşı yeni bir toplumsal düzen ve hukuk anlayışı taşıyan, gizli bir din propagandası biçimine dönüşen Türk dervişlerinin telkinleri ordularla birlikte, kimi zaman da ordulardan önce akına çıkmış ve o toprakları ruhça fethetmiş oluyordu. Bu dervişler, önce kendi müritleri ile, sonra öbür dervişlerle tam bir uyum içerisine giriyorlardı. Haklarında daha sonraları kimi olağan üstünlükler taşıyan söylenceler uyduruluyor, kimilerince de yolaklar (tarikat) kuruluyordu. Bu dervişlerin kimileri yerleşim yerlerinde odak

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 212-213

oluyor, kendilerine sultanlarca toprak bağışlanıyor, zaviyeler kuruluyor, Anadolu'nun bütün subaşları, su geçeleri, kıyı, dağ geçidi vb. çıkış ve gümrük yerleri gazi-derviş karışımı kişilerce korunuyordu. Devlet kendisini bu dervişlerce güvenceye alıyordu. Bu dervişler, öbür bölümlerde genişçe anlattığımız gibi eski Türk ve Şaman inancının İslamla karışmış yeni tipleri idiler. Adım adım ilerleyerek şaşılacak bir biçimde Anadolu'yu Türkleştirmişlerdir."*

Bizim Türk dervişleri, ordularla birlikte, bazen de ordulardan önce fetihçiliğe çıkmış oluyor. Haklarında daha sonra kimi olağanüstülükler taşıyan söylenceler uyduruluyor. Sultanlar bu Türk dervişlerine toprak bağışlıyor. Anadolu'nun bütün su başları, su geçeleri, dağ geçitleri, giriş çıkış ve gümrük yerleri gazi-derviş karışımı kişilerce korunuyor. "Devlet kendisini bu dervişlerce güvenceye alıyordu." Kimdi bunlar? "Bu dervişler, öbür bölümlerde genişçe anlattığımız gibi eski Türk ve Şaman inancının İslamla karışmış yeni tipleri idiler. Adım adım ilerleyerek şaşılacak bir biçimde Anadolu'yu Türkleştirmişlerdir."

"Osman Bey ve oğlu Orhan Gazi, bu derviş ve şeyhlerle son derece iyi ilişkiler içinde bulunmuşlardır. Onlara epeyce çiftlik, tarla ve binaları vakıf olarak vermiş, kimi ayrıcalıklar tanımışlardır. Bu vakıf belgeleriyle verilen ayrıcalıklardaki haklar, onların oğul ve soylarına da tanınmıştır. Örneğin: Dimetoka bölgesinde yatan Esseyid Ali -öbür adıyla- Kızıl Sultan (Kızıl Deli) 'Diyar-ı Rumeli şeref-i İslamla müşerref oldukta bile geçüp' anılan köylere h. 804 tarihli bir mülkname ile kullanma yetkisi verilmekte... Bu kullanma hakkı evlatlıktır."**

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 119-120

** a.g.e., s. 120

BEKTAŞİ ULULARI: JANDARMALAR

Bakın Nejat Birdoğan neler söylüyor:

"Bu Bektaşi ulular, yaptıkları önemsenen ve kırsal kesimde güvenlik sağlayan jandarmalardır. Unutmamak gerekir ki, yeni bir issız ortamda tutunmak kolay değildir. Güçlerini böylece kanıtlayan bu gözüpek dervişler, Türk göçünün yalnız 'fetih' değil yerleşme amacını taşıdığını da kanıtlamıştır. Hıristiyan ortamda çekinmeden yerleşen bu kültür ve uygarlık misyonerleri yeni kurulan devletin gerçek dayanağıdır."*

Nejat Birdoğan bu dervişlerin devletin gözü, kulağı ve kolu olduğunu söylemeyi de unutmuyor:

"Düşünülür ki, bu denli sayıca kalabalık inanç ulularından dolayı otorite dağılmaz mı? Giderek bir tür şeyh feodalitesi doğmaz mı? Dolayısıyla devlet odağı güçsüzleşmez mi? Sorunun özü de buradadır. Bu tür şeyh, derviş, baba, ahi unvanlı önderlerde eski Türk geleneğinin sonucu olarak bencillik yoktur. Mürşide ve mürşit yolu ile toplum düzenine bağlılık, bu kişilerde bütün sınırları ile vardı. Sanırız ki, bölgesel dervişler odak olarak ünlü dergâhları aşılıyor, inançlarında da kimi tarikatların dışına taşınıyorlardı. Özetle, bu dervişler devletin gözü, kulağı, kolu oluyorlardı. Sınır kapılarını (derbent) bekliyor, ordu konaklama yerlerini, gereksinim yığınaklarını düzenliyorlardı. Ama, oturdukları yerleri şenletmekten de geri kalmıyorlardı.

Bu toplum ruhbilimcileri ve önderleri kendilerini çok iyi anlayan Osman, Orhan ve özellikle büyük kurucu I. Murad döneminde özgür ve huzur içinde çalıştılar. Denebilir ki, bu özgürlük içinde eski Türkmen gelenekleri yine İslam düşünceleri ile birleşerek yeni yeni yolaklar, birleşimler (sentez) doğurdu ve altın çağını yaşadı. Öyle ki, Sultan Orhan, Abdal Musa, Abdal Murad, Geyikli Baba'yı yanından ayırmazken oğlu Sultan Murad, Ahiliğe katılmıştı. Daha sonra kendisi bile başkalarına ahilik kuşağı bağlamıştır."**

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 120

** a.g.e., s. 121

Nejat Birdoğan'a dikkat ediyorsunuzdur, neler söylüyor: "Denebilir ki, bu özgürlük içinde eski Türkmen gelenekleri yine İslam düşünceleri ile birleşerek yeni yeni yolaklar, birleşimler (sentez) doğurdu ve altın çağını yaşadı." diyor.

Bunları söyleyen kişi nasıl oluyor da Alevilik İslam dışıdır, diyebiliyor? Türkmen gelenekleri ile İslam düşünceleri birleşiyor, yeni yeni yolaklar, birleşmeler (sentezler) doğruyor ve altın çağını yaşıyor...

"YÜRÜYEN HIZIR OCAĞI!"

Nejat Birdoğan Alevi ocaklarını karmakarışık bir hale getirmiştir. Bu konuda da zihnini toparlayamamaktadır. Köy adlarını bile ocak olarak yazmaktadır. Önce Ocak olarak kabul ettiği üç ana ismi saptamalıyız. Ona göre üç büyük ocak vardır. Hacı Bektaş, Şah İsmail, Şah İbrahim. Diğer bütün ocaklar bu üç ocağa bağlıdır.

"En büyük bağlanma ocakları Şah İsmail ve Şah İbrahim diye iki adda toplanıyor. Buradan gidişle Hacı Bektaş ocaklarıyla bir tür çekişme durumunda olan bu iki ocak, kendilerine bağlı daha küçük ocakları doğurmuşlar."*

"Hacı Bektaş, Şah İsmail belli olduğuna göre, bu Şah İbrahim kim? Alevi tarihi Şah İbrahim diye iki kişiyi anmakta. Birisi, Şah İsmail'in dedelerinden Şah İbrahim. Öbürü ise Şah İsmail'in kardeşi İbrahim. Alevi geleneği, özellikle Safevi geleneği Cüneyd'in oğullarına şah, sultan, yâr demeyi kurallaştırdığına göre bize kalırsa bu Şah İbrahim, doğruca Şah İsmail'in küçük kardeşi olan İbrahim'dir."**

"Kanımıza göre eski Türk-Oğuz inanışlarını bir gelenekler toplamı ile karıştırıp buna İslam dininin kimi kurallarını da ekleyen, Aleviliği Hacı Bektaş'tan sonra derleyip toparlayan Şah İsmail Hatai'dir. Anadolu Aleviliği içinde her ne denli ikinci

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 138

** a.g.e., s. 139

sıra Balım Sultan'a verilirse de, bu sırayı verenlerin Kent Bektaşileri olduğu, aslında Balım Sultan'ın bir Anadolu Aleviliğini elde tutmak isteyen Osmanlı memuru olduğu bellidir."*

"Ancak eğer yolağa girmiş de olsa Bektaşilikle Şah İsmail Kızılbaşlığı arasında büyük ayrılıklar olduğu söylenebilir. Bu görüş, o dönem için geçerlidir. Sonradan bu iki inanç arasında epey yakınlaşma olmuştur. Öbür kesimlerde de dediğimiz gibi, Bayezid'in Hacı Bektaş Dergâhı'nın başına Balım Sultan'ı getirmesi sanıldığı gibi bir koruma ve yakınlaşma değil, Anadolu Kızılbaşları denetleme amacı taşıyordu."**

"'İçki ardına düşmeyip de savaş tekniklerine eğilseydi, örneğin: Yavuz Selim'in Çaldıran'daki ateşli silahlarına iki günde teslim olmasaydı Türklüğün yazgısı değişecekti' deyip Şah İsmail'i bitiriyoruz."***

Nejat Birdoğan her şeyi Türklük ile ölçmektedir. Türk-Oğuz inanışları, İslam dini karışması, Türklüğün yazgısı, Nejat Birdoğan'ı dertlendirmektedir.

Şimdi gelelim Yürüyen Hızır Ocağı'na...

Nejat Birdoğan ocak isimlerini saptamak için gezintiye çıkmıştır. Gezerken raporlar tutmuştur. Kaynak kişilerden birisi ona "Üryan Hızır Ocağı"ndan söz etmiştir. Nejat Birdoğan ise "Üryan" sözcüğünü "Yürüyen" olarak anlamıştır. Bizimkiler genellikle "Üryan" sözcüğünü "Ürüyan" olarak söyler. Nejat Birdoğan'ın saptadığı ocaklara bakalım, sonra "Yürüyen" yanlış anlamasını inceleyelim.

"Yukarılarda değindiğimiz ocaklar ise (öbür bölümlerde ayrıntılarını ele aldığımız) belli bir pir mezarına ve kimliğine yaslanarak Anadolu'ya dağılmıştır. Biz, bulabildiklerimizi şöylece aktarıyoruz:

Ağu İçen Ocağı (Karadonlu Can Baba-Sivas bölgesi); Şeyh Bircan (Güney Sivas, Malatya'nın bir kesimi. Bu ocak artık

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 157

** a.g.e., s. 149

*** a.g.e., s. 161

unutulmuştur) Şeyh Çoban (Hınıs Bölgesi-Bu da küçük ocaklardandır ve unutulmaktadır); Şeyh Samit (Alevilerde Şeyh adı olmadığından bu ocaktaki Şeyh adını bir Kürt aşiretine bağlamak istiyorum. Nerede olduğunu öğrenemedim. Diyarbakır yöresi denildiğini ihtiyatla aktarıyorum); Gözü Kızıl Ocağı (Trakya ve Balkanlar Alevi-Bektaşilerine verilen addır. Bu yöre Bektaşileri de sürekli olmayışlarına rağmen bu adla tanınmaktadırlar. En büyük ocaklardandır. Hacı Bektaş torunlarından Ali Seydi Otman adına böyle anılmaktadır. Vilayetname'de yazılıdır); Dede Kargın (en eski ve köklü ocaklardandır). Maraş, Antep bölgesi Alevileri ve Ankara'ya değin bir kesim Aleviler bu ocağa bağlıdır. Kürt Alevilerinin büyük bir kesimi de bu ocaktandır. Dede Kargın veya Garkhın adına kurulmuş bir ocaktır. Baba İlyas torunlarından Elvan Çelebi'nin verdiği bilgilere göre Âşık Paşa, Dede Kargın'ın halifelerindendir. Elvan (Ulvan) Çelebi'nin dedesi ile ilgili Menakıpname'sinden öğrendiğimize göre Dede Kargın, halifelerinden Hacı Mihman, Bağdın Hacı, Şeyh Osman ve Ayna Dola adındaki dört kişiyi seçip Baba İlyas'ın buyruğuna vermiştir. Onların görevi Rum illerini aydınlatmaktır. Baba İlyas da Rum illerine gelince bu dört kişiyi çeşitli bölgelerde görevlendirmiştir. (Bu konu için Ahmet Yaşar Ocak'ın yayımladığı Babailer İsyanı *ve* Menakıb'ül Kudsiyye adlarındaki kaynaklara bakınız.) ... Sarı Saltık Ocağı (Tunceli yöresinin bir kesimi, Ankara'da bir bölüm, Seyid Gazi İlçesi'nin bir kesimi Sarı Saltık'lıdır. ...) Seyyid Baba Ocağı (bilgi edinemedim. Küçük, tabi ocaklardan olup şimdi silinmiştir); Celal Abbas Ocağı (Sivas bölgesinde yattığı söylenen İmam Ali'nin oğullarından Ebu'l Fazl Abbas adına kayıtlıdır. Bağlıları azdır); İmam Rızalılar. ... Garip Musalılar Ocağı. ... Abdal Musalılar (Orta Toroslar'ın bütün Alevileri bu ocağa bağlıdır. Alevi inancına göre asıl olan dört dergâhtan biri bu dergâhtır. ... Baba Mansurlular (Tunceli ve Adıyaman yöresindeki bir kesim Aleviler bu ocaktandırlar. ... Yürüyen Hızır Ocağı (Erzurum-Aşkale yöresinde yattığı söylenen bir erendir. Bağlıları Arapkir yöresindedir. En büyük ocağın kendilerinin olduğunu söylemektedirler. Kişiliği üzerinde söylencelerden

başka bilgi yoktur); Sarı Mecdin Ocağı (gene Arapkir yöresinde Mutmur ve Onar [Onar-on er] köylerinin bağlı olduğu küçük bir ocaktır. Kişiliğini saptayamadık); Musa-ı Kâzım Oğulları (Arguvan bölgesi Alevileri bu ocağa bağlıdır. En büyük ve geçerli ocağın kendilerinin olduğunu söylemektedirler. Neden olarak da On İki İmamlardan Musa'ı Kâzım'a bağlı olmalarını göstermektedirler); Ege Tahtacılannın Yanyatır Oğulları ve Timur Beylileri (İzmir ve Aydın bölgesi Tahtacıları bu iki ocağa bağlıdırlar."*

Burada biraz duralım. Bakalım "Yürüyen Hızır Ocağı" nasıl bir ocakmış?..

Nejat Birdoğan alanda gezerken, "Yürüyen" sözcüğünü saptadığını daha önce söylemiştik. Bu bilgiyi kitabının 216. sayfasında veriyordu. Daha sonra, kitabının 220. sayfasında ise şunları söylemektedir:

"Kutlu Özen'in eklediği Sivas bölgesi ocakları arasında Kamber Abdallı, Hıdır Abdalı, Seyyid Babalı, Koca Haydarlı (acaba bu Koca Abdal ocağı Pir Sultan ocağının bir başka adı mıdır? Bilindiği üzre Pir Sultan, adının Koca Haydar olduğunu söylemektedir), Üryan Hızırlı (bizim yukarıda andığımız Yürüyen Hızır ocağı da bu Üryan Hızır ocağı olsa gerek. Bölge Alevilerinden derlemeler yaptığımızda şivelerinin bozuk oluşu 'üryan' ile 'yürüyen' sözcüklerini birbirlerine karıştırmaları bizi bir yanılgıya götürmüş olsa gerektir). ..."**

İşte bu şekilde Nejat Birdoğan "Yürüyen" kelimesinin "Üryan" olduğunu anlıyor. İnsanların, araştırmacıların, istihbaratçıların hata yapması gayet doğaldır. Hatalarını kabul etmeleri de bir erdemdir ancak kitap yazılırken daha önceki sayfalarda hata yapıldığı anlaşılırsa düzeltilir. Nejat Birdoğan hatasını düzeltmemiş, öylece bırakmış. Nejat Birdoğan'ın hatasının nelere mal olduğunu inceleyelim:

2004 yılında ortaya ezberbozan ve yeri yerinden oynatan bir yazar çıktı. Bu yazar Erdoğan Çınar'dı. O da tıpkı Nejat

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 214, 215, 216

** a.g.e., s. 220

Birdoğan'ın kandırdığı kişileri kandırdı. Derneklerdeki kişiler Erdoğan Çınar'ı pek savundular. İşte bu Erdoğan Çınar da ocaklar konusunda kalem oynattı. Ama ne yazık ki Nejat Birdoğan'ın kitabının birkaç sayfasını okumuş veya okuyup onun önüne koymuşlar, daha sonraki sayfalarını görmemişler, Nejat Birdoğan'ın yazdıklarını aşırmışlar, kaynak göstermemişlerdi. Yukarıdaki Nejat Birdoğan'dan alınan uzun parçayı tekrar okumanızı öneririz. Daha sonra da ezber bozan Erdoğan Çınar'ın aşağıya alacağımız ocaklarla ilgili parçasını dikkatle okuyunuz lütfen...

"Alevi örgütlenmesi ve yayılışı, ocaklar yolu iledir. Her gerçek Alevi bir ocağa bağlıdır. Orta Toroslar'ın bütün Alevileri Abdal Musa Ocağı'na, Tunceli ve Adıyaman yöresindeki Aleviler Baba Mansuriler Ocağı'na, Arapkir yöresindeki Aleviler Yürüyen Hızır Ocağı'na, İzmir ve Aydın bölgesi Alevileri Yanyatıroğulları ve Timurbeylikleri Ocakları'na, Maraş Pazarcık Alevileri Hubyar Sultan Ocağı'na, Trakya Alevi-Bektaşileri Gözükızıl Ocağı'na bağlıdırlar."*

İşte "Aleviliğin Gizli Tarihi" böyle yazılıyor. Nejat Birdoğan'ın "Baba Mansurlular"ını Erdoğan Çınar "Baba Mansuriler"; "Timur Beyliler"i ise "Timur Beylikleri" yapmış ama "Yürüyen Hızır" konusunda çukura düşmüştür. Erdoğan Çınar'ın bu yaptıkları pek basit aşırmalardır. Daha geniş bilgi için "Alevi Tarih Yazımında Skandal-Erdoğan Çınar Örneği"** kitabına bakınız.

Nejat Birdoğan bazı "ocakların" adını saymaya devam etmektedir. Not edip geçelim...

Nusayriler, Pir Sultan ocağı, Sarıkız ocağı,

Kamber Abdallı, Hıdır Abdalı, Seyyid Babalı, Koca Haydarlı, Şeyh Şazili, Hoşafçı Babalı, Molla Yakuplu, Gani Babalı, Derviş Muhammedli, Malatya Minayık köyü ocağı...***

---

* Erdoğan Çınar, Alevilerin Gizli Tarihi, Kalkedon Yayınları, 9. Basım, Ocak 2008, İstanbul, s. 39

** Hamza Aksüt, Ünsal Öztürk, Hasan Harmancı, Yurt Kitap-Yayın, İkinci Baskı Haziran 2010

*** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 219, 220, 221

Kişi adları, yer adları karşımıza ocak olarak çıkartılmaktadır. Nejat Birdoğan, hemen her yerde olduğu gibi ocaklar konusunu işlerken de Türk-İslam motifini vurgulamaktan geri durmuyor:

"Anadolu'daki Alevi Aşiretleri, Obaları: Osmanoğullarının Göçebe Oğuzları bir Türkleştirme ve İslamlaştırma aracı yapmaları nedeniyle onları bir yandan Anadolu'nun bir yandan Rumeli'nin kimi bölgelerine yaydıklarını zaman zaman görmekteyiz. Bu amacın dışında dönem dönem çıkan Kızılbaş isyanları sonucunda da bu oymak ve aşiretlerin, kimi bölgelere sürgün edildiğini görmekteyiz."*

"ALEVİLİK İSLAM DIŞIDIR" DİYEN İSLAMCI: NEJAT BİRDOĞAN

Nejat Birdoğan iyi bir Türk-İslam propagandistidir. İslam'la bir problemi yoktur. Ali, Muhammed, Hüseyin ile de bir sorunu yoktur. Onları öve öve yüceltmektedir. Örnekler verelim:

"Suluca Karahöyük dergâhı bir yandan tarihsel işlerliğini yürütürken Anadolu'da da Türkmenlik çeşitli adlar alıyor, yavaş yavaş Horasan'dan getirdiği Türkmen inancı komşu kültürlerle kaynaşıyor, büyüyor, gelişiyordu. Bu etkili kültürlerin başında kuşkusuz, İslamlık geliyordu. Türkmenin eski gök kültürüne İslamlık öylesine etki ediyordu ki, ağırlık yavaş yavaş İslamlığa kayıyor, eski inançlar ve alışkanlıklar yerini korusa bile kaynağının neresi olduğu İslamlığa aykırı düşmemek için söylenemiyordu. Eski göçebe Oğuzlar kendilerine İslam yelpazesi içinde yer arıyorlardı. Bunu da bulmakta gecikmediler. Dördüncü arda (halife) Ali, bu dürüst, namuslu insanların dinsel bilinç kaynağı olabilirdi. Öyle de yaptılar. Ali'yi sevgi odağı gibi gördüler. Adları da bundan dolayı Alevi oldu. Hemen söyleyelim ki, bu olay birdenbire ve yalnız Anadolu'da olmadı. Kökeni Hacı Bektaş'ın politika öğretmeni (görüşme-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 219, 220, 221

lerine olanak olmasa bile) Hoca Ahmet Yesevi'ye dayanır. Biz, şimdi, Hacı Bektaş'a en büyük etkiyi yaptığı ileri sürülen bu erene dönüp onu öğrenmeye çalışıyoruz."*

Yoruma bile gerek yok sanıyoruz. "Türkmenin eski gök kültürüne İslamlık öylesine etki etmiş" ki, "ağırlık yavaş yavaş İslamlığa kaymış", eski Türk inançları ve alışkanlıkları yerini korumuş ama İslamlığa aykırı düşmemek için söylenememiş! Bu dürüst, namuslu Göçebe Oğuzlar kendilerine İslam yelpazesi içinde yer ararken, Dördüncü arda (halife) Ali'yi dinsel bilinç kaynağı yapmışlar, adları bundan dolayıdır ki Alevi olmuş! Nejat Birdoğan, Hoca Ahmet Yesevi'yi de unutmuyor. Her ne kadar Hacı Bektaş ile görüşmelerine olanak olmasa da Aleviler üzerinde büyük etki yaptığı ileri sürülen "bu eren"e dönüp bakıyor ve onu öğrenmeye çalışıyor. Nejat Birdoğan'ın vurgulamaya çalıştığı yine Türk-İslam'dır. Nejat Birdoğan devam ediyor:

"Göçebe Oğuzların kendilerine Müslümanlık içinde bir yer aradıklarını yukarılarda söylemiştik. Bu yer, kuşkusuz ki eski Oğuz inançlarına da saygı duyan, hoşgörülü kişilerin yanı olacaktı. 4. arda (halife) Ali, bunun için biçilmiş kaftandı. Bilime saygılı, hoş görünüşlü, çağının koşullarına uyan birisi idi. Oğuzların yiğit ve ozan ruhu onda da vardı. Üstelik Peygamber'in amcası oğlu ve damadı idi. Arap dışındakilere de hoş bakıyordu. Kısacası Ali, bu Oğuzların bir sığınağı ve dayanağı olabilirdi. Kaldı ki, Ali de kendileri gibi haksızlıklara uğramıştı. Öyle ise onlar için Ali yandaşlığı-Şialık hoş geldi safa geldi. Eski törelerinin içerisine yerleştirilen Ali kültü, süslenip püslendi ve baş köşeye oturtuldu."**

Demek ki 4. Arda (halife) Ali bilime saygılı, hoş görünüşlü, çağının koşullarına uyan birisi imiş. Oğuzların yiğit ve ozan ruhu onda da varmış. Üstelik Peygamber'in amcası oğlu ve damadı imiş. Arap dışındakilere de hoş bakıyormuş. Göçebe Oğuzlar, Ali kültünü süsleyip püslemişler ve eski törelerinin içerisine, baş köşeye oturtmuşlar. Ah bir de Ali Arap olmasaydı, Türk olsaydı, hiçbir problem kalmayacaktı!

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 102-103

** a.g.e., s. 175

Diğer konularda olduğu gibi Ali konusunda da Nejat Birdoğan çelişkilidir. Ayhan Aydın ile yaptığı röportajda tam tersini söylemekteydi. Ayhan Aydın'a şunları söylemişti:

"Aleviliği etkileyen inançları sayarken, İslam'dan bahsettiniz. Ben buna karşıyım. Buna katılmıyorum. Öbürlerinin rolü vardır, fakat İslam'ın rolü yoktur."*

Nejat Birdoğan'ın Oğuz Türklerinin maceralı yolculuklarını anlatımına devam edelim:

"Bu ulu kültür öğeleri içine İslam inancı sonradan girdi ve bu inançlar Türkleşti. Ancak Türkleşirken de geniş incelemeler yapıldı, enine boyuna tartışıldı ve öylece kabul edildi. Oğuz-Alevi bilgeleri bu incelemeler sonucunda Müslümanlığa saygılarını yitirmeden, onları insanın yalınlığına indirdiler, özleştirdiler. Görülecektir ki, İslam inancı bu işlemler sonucunda bir şey yitirmedi. Tersine kazandı. İslam tasavvufu Türklerin elinde doruğuna ulaştı."**

Yoruma gerek var mı? Devam edelim:

"Oğuz-Alevilerin İslam öğeleri içinde ilk bağlandıkları kavram, kuşkusuz ki Allah ve Muhammed kavramlarıdır. Yaratıcının ve onun dünyadaki elçisinin varlığından her zaman emin oldular. Ancak, ara sıra bağnaz inançların ve söylencelerdeki akıl almazlığın ince ince alayına da kaçtılar. Bunlar Alevi edebiyatında bol bol görülecektir. Tanrı ile ince ince şakalaşan ve bunu bir şiir zorunluluğu (şathiyye) biçimine getiren bu insanların Ali adını duyduklarında kesinlikle toparlanıp, el, göğüs, dudak yapmaları (selam) çok ilginçtir. Konumuza Ali ile girelim. Böylece de İslam tarihindeki bizi ilgilendiren olaylara da açılmış oluruz. Anadolu Aleviliğinin hangi biçimi olursa olsun (Alevilik, Kızılbaşlık, Bektaşilik vb.) birinci imam olarak tanıdığı bu devlet ve bilim adamının yaşamına girmeden kısaca imam kavramı üzerinde konuşmak istiyoruz."***

---

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 198

** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 176

*** a.g.e., s. 176

Oğuz-Alevileri İslam öğeleri içinde ilk olarak kuşkusuz ki Allah ve Muhammed kavramlarına bağlanmışlar. Yaratıcının ve onun dünyadaki elçisinin varlığından her zaman emin olmuşlar. Ali ise Oğuz-Alevileri açısından birinci imam olarak tanınıyormuş ve Ali devlet ve bilim adamıymış. Hani Alevilik İslam Dışı idi? Hani Oğuz Türkleri her şeyden etkilenmişlerdi ama İslam'dan etkilenmemişlerdi? Nejat Birdoğan'ın gerçek kişiliği ve düşünceleri açık seçik ortadadır. Kendisi İslamcıdır ama "Alevilik İslam Dışıdır" diyerek zavallı Alevilerin kafasını karıştırmıştır.

"Peygamber'le görüşenlerden (sahabe) hiçbirinin üzerinde Ali kadar söylence çıkmamıştı. Bize öyle geliyor ki, bu güzel söylencelerin en çoğu da ona bağlı Türkler ve dolayısıyla Aleviler arasında yayılmıştır."*

Peki, Nejat Birdoğan'dan alınan şu parçaya ne demeli:

"Emir'el Mümin'in, Hicret'in 40., miladın 661. yılında Ramazan ayının 21. gecesi Hakk'a yürüdü. Büyük oğlu Hasan, kendisini yıkayıp kefenledi. Sabaha doğru şimdiki türbesinin olduğu yerde sırladılar."**

Nejat Birdoğan'ın kullandığı kavramlara dikkat edilmelidir: "Hakk'a yürümek", "sırlamak". Allah'a, Muhammed'e özellikle Ali'ye bu kadar övgü dizen Nejat Birdoğan'ın derdi nedir?

Nejat Birdoğan Hüseyin ve Kerbela ile ilgili de çok hoş şeyler yazmaktadır. İzleyelim:

"Bu bölümde artık konumuzun can alıcı noktasına geleceğiz. Sünni kurallar dışındaki inançların olsun, bizim kitabını yazmaya çalıştığımız Anadolu Türkmen-Alevi kesiminin olsun, yüzyıllardır üzerinde birleştiği, sevdiği, saydığı, ağladığı bir kişinin, bir savaşın öyküsüdür bu. Aslında olaya savaş da diyemeyiz. Savaş, az çok denk güçlerin çarpışmasıdır. Oysa, okuyucu görecektir ki, olayımızda tuzağa düşürülen çok küçük bir günahsız topluluğun ölünceye değin direnmesi ve so-

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 185

** a.g.e., s. 186

nunda onuruyla ölmesi vardır. Bu topluluğun başı 3. İmam Hüseyin'dir ve bu olay Kerbelâ olayıdır."*

"Adını dedesi Hz. Peygamber koymuştur. Adın konulması Tanrı isteğidir. Ağabeyi Hasan'dan 22 ay sonra dünyaya gelmiştir. Altı erkek, iki kız çocuğu olmuştur. Bunlardan dedesi Hz. Peygamber'e çok benzediği için Şebih-i Peygamber (Peygamber benzeri) diye de anılan Ali Ekber ve Ali Asker (asgar) Kerbelâ'da şehit olmuşlardır."**

Nejat Birdoğan, Hüseyin'in ölümünü büyük bir üzüntü içinde anlatmaktadır.

"Sonunda o dönemin geleneği üzre savaş başladı. Ehl-i Beyt'in nice suçsuz oğulları, kızları, bebeleri, yaşlıları ya meydanda, ya uzakta oklanıp şehid edildiler. Yinelemekte yarar var ki, Hüseyin ve yandaşlarının sayısı 72 idi. Buna karşılık Yezid ordusu yeni desteklerle 22 000'e ulaşmıştı. Bu vuruşmanın sonu önceden belli idi. Hüseyin'in kardeşleri, yeğenleri teker teker Kerbelâ toprağına düştüler. 72 kişi, 72 dağ gibi Yezid askerine karşı çıktı. Sonuç ne kadar değişir. Muharrem ayının 10. günü önce 18 yaşındaki oğlu Ali Ekber, meydanda kaldı. Biraz sonra da meme çocuğu Ali Asgar babasının kucağında boğazından oklanıp öldürüldü. Hüseyin, bu olanları görünce dedesinden ve babasından kalan emanetleri (ki bir *Kuran* ile Hz. Fatma'nın mushafı vb. idi oğlu Zeyn'el Âbidin'e teslim etti. Süslendi. Başındaki Peygamber sarığını çözüp yeniden bağladı. Babasının kılıcı Zülfikâr'ı boynuna astı Hz. Hamza'nın kalkanını omzuna alıp meydana vurdu.

Söylentilere göre Yezid'in 40 askerini öldürdü. Sonra geri döndü. Geriye kalanları öptü ve onlann Şam'a doğru gitmelerini öğütleyip meydana yeniden döndü. Bu kez, karşının ok yağmuruna tutuldu. Son demleri idi. Bir yandan dua ediyordu. En sonunda Hicret'in 61. yılının Muharrem ayının 10'unda ikindi üstü yere düştü. Başını, Şimr kesti. Şimr, bir süre de Hüseyin'in kutsal göğsünde oturdu. Hz. Hüseyin Kıble'ye döndü ve dua ederken ruhunu sahibine teslim etti.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 187-188

** a.g.e., s. 188

...

Burada bir gerçeği vurgulamak gerekir:

Bu olay, bütün Müslüman dünyasının en acı olayıdır, ağlama duvarıdır, ibret perdesidir. Yalnız Şiiler değil, Sünniler bile bu konuyu dert edinmiş, Yezid'e ve tayfasına lanet okumuştur. Konudan üzüntü duymamak olası değildir. Kerbelâ çölünde namaz kılıp dua eden Yezid Askeri, Peygamber'in torununu öldürüyordu. Bu çelişkiyi çözmek çok zordur. İmam Hüseyin şehit edildiğinde 57 yaşında idi. Oysaki ruhu ve temiz adı bugün bile yaşamaktadır.

Gövdesi Kerbelâ'da kaldı. Kutlu başı Necef'te babasının yanına gömülü iken sonradan oğlu 4. İmam Zeyn'el Abidin'ce çıkarılıp Kerbelâ'ya götürültü ve gövdesinin yanına gömüldü."*

Nejat Birdoğan, Kerbela'da Hüseyin'in ölümünü bu şekilde anlattıktan sonra yine Göçebe Oğuz'a dönmektedir. Şöyle söylemektedir:

"Anadolu Alevileri, Göçebe Oğuzlar adı altında Asya'dan Anadolu'ya gelirken kendilerine İslam yelpazesi içinde yer arıyorlardı. Ehl-i Beytin uğradığı korkunç baskı onları ezilenin yanına itti. Hüseyin'le özdeşleştiler. Her törende Kerbelâ şehidine ağladılar, onu andılar ve onun için dua ettiler. Hiçbir Şii inancı, Anadolu Alevi-Kızılbaşları kadar bu olayı içten anmadı. Onların bu olayı benimsemelerinden sonra her ailede binlerce Hüseyin adlı oğul doğdu, büyüdü. Hüseyin adı kutsal bayrak gibi dalgalanıp durdu. Her haksızlığın önüne Hüseyin adı dikildi."**

Nejat Birdoğan'ın duyguları, düşünceleri böyle. Yeter ki Oğuz Türk'ü olsun, akan sular durmaktadır. Hani o ünlü sloganı ne oldu, nereye gitti. Alevilik İslam dışıdır söylemi ile yukarıdaki parçalarda anlatılanlar arasında nasıl bir ilişki var? Caferi Sadık konusunda da Nejat Birdoğan'ın düşünceleri benzerdir. Şöyle?

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 194-195

** a.g.e., s. 196

"İmam Cafer, en büyük uğraşını bu alanda verdi. Şia'yı derledi, toparladı. Bir çekidüzen verdi. 'Caferi' adı böyle doğdu. Onun gücü, engin bilgisinden kaynaklanıyordu. Gerçekten İmam Cafer, döneminin en büyük bilginiydi. Özellikle fıkıh (hukuk) ve tefsirde (yorum) eşi yoktu. On beş tane bilinen yapıtı vardır. *İmam Cafer Buyruğu* adıyla onun yazdığı söylenen ve Alevilerin kutsal kitabı olarak ünlenen yapıt, kendi inancının ana çizgilerini taşır. Dinsel bilgilerden başka, felsefe, kimya, hat (yazı) üzerinde de eşsizdi. Büyük uğraşlarından birisini de aşırı Şii (Galiyye) inancına karşı verdi. Yedi oğlundan sonuncusu Musa'i Kâzım kanalı ile soyu ve imamlık yürüdü. Ölümünde babasının yanına gömüldü."*

Nejat Birdoğan, Caferi Sadık'ı güzel güzel anlattıktan sonra, yedi oğlundan sonuncusu olan Musa'i Kazım kanalı ile hem soyunun hem de imamlığın yürüdüğünü söylemektedir.

"Gerçekten İmam Cafer, döneminin en büyük bilginiydi" dediği kişi Musa-i Kazım ve İsmail'in babasıdır, Seyyid'dir.

TÜRKLER ve EHLİBEYT SOYU

Nejat Birdoğan okuyucusunu şaşırtmaya devam etmektedir. Pirlere karşı çıkan, onları aşağılayan bu kişi, Orhan Türkdoğan'ın "Allah", "Kuran" ve "Peygamber" anlayışına Alevileri yaklaştırmayı amaçlayarak Ehl-i Beyt soyunun Türklerin arasına karıştığını, evlilikler yaptığını, soy oluşturmalarının da akla yakın olduğunu anlatmaktadır. İlgiyle izleyelim:

"Anadolu Alevilerinin ocaklı olanlarının tümünün Peygamber soyundan geldiğine ilişkin savlar ve kimilerinde bunu kanıtlamaya çalışan belgeler vardır. Bu dedelerin ileri sürdüklerine göre ya Horasan illerinde veya Irak, Suriye yöresinde tarihsel dalgalanmalar döneminde Emevi ve Abbasilerden kaçan Ehl-i Beyt çocukları, Türklerin arasında izlerini yitirmişler ve daha sonra kimisi de Türklerle evlenerek bir soy

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 198

oluşturmuşlardır. Bu nedenle Türkler arasında oluşan bu Peygamber çocukları, salt Aleviler arasında değil öbür mezhep ve tarikatlar arasında da önemli görevler yüklenmişlerdir. Bu nedenle bütün tarikat üyeleri gibi, Türk tarikatları da kökenlerini İmam Ali'ye veya Halife Ebubekir'e bağlamak çabasına düşmüşlerdir. Akla gelen şey bu iddiaların bir kısmının doğru olabileceğidir. Gerçekten Emevi ve Abbasi kırımından kaçan bir kısım Ehl-i Beyt soyu veya yandaşı Türklerin arasına sızmış ve sığınmış olabilir. Bunların evlenip soy oluşturması da akla yakındır."*

Nejat Birdoğan için birinci veri Türklüktür. Yukarıdaki parçadan da bir kere daha anlaşılacağı üzere Ehl-i Beyt çocukları Türklerin arasına gelmiş veya sızmış ya da sığınmış, Türklerle evlilik yapmış ve soy oluşturmuştur.

Ya bu imamlar Kürtlerin arasına gelmişlerse orada ne yapmış olabilirler sorusu ortada durmaktadır.

ALEVİLİK ve KURAN

Nejat Birdoğan'ın Göçebe Oğuz Türk'ü olmak kaydıyla Ali, Muhammed, Hüseyin, Kerbela gibi konularda hiçbir itirazı bulunmamaktadır. Aynı şekilde Kuran'a da bir itirazı yoktur. Son derece saygılıdır.

"Bilindiği üzre tefsir (yorum), vahyin bilimidir. Vahiy'in ne olduğuna gelince: İbn-i Haldun'dan öğrendiğimize göre vahiy, rüya ile başlardı. Gene çağdaş İslam yorumcusu Şeyh Mehmet Abdühu'ya göre vahiy, nefiste doğrudan ya da dolayısı ile Tanrı'dan geldiği yakından bilinen irfandır. İslam yorumcuları, yorumlarına bu başlangıçla girselerdi Kur'an belki de iyice 'insan yönetkesi' olmaktan çıkacaktı. Artık kişilerin belirli bir koltuktan yönetilmeleri olayı kişinin kendisini yönetmesi durumuna girecekti. Tanrı, kaynağını insanda, insan ise Tanrı'da bulacaktı. Aleviliğin engin tasavvufu tüm insanlığın

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 232-233

ortak benimsemesi olacaktı. Anadolu Alevileri Kur'an'ın surelerini Kur'an bilimince bilmektedirler. Yani, konularına göre (ahkâm, tahmidat, tehdidat ve hikâyat) ayrılan dört bölümü iyice bilmektedirler. Bilindiği gibi 'ahkâm' dinsel yargıları, 'tahmidat' Tanrıya dualı, 'tehdidat' kişileri cehennem işkencesiyle korkutan, 'hikâyat' ise kimi olayları örnek gösteren surelerdir. Bunlara bir de aile dedikodularını içeren sureleri ekleyebiliriz. Anadolu Alevileri Kur'an'ın bütün surelerini eş önemde tutmazlar. Yorumcuların yanlışı Kur'an'ın tümüne eş önem vermelerinden oldu."*

Nejat Birdoğan, Türk Alevi dünyasının Kuran'a bakışını aşağıda alacağımız parçada net bir şekilde belirtmektedir:

"Anadolu Aleviliğinin kuşkusuz ki Kur'an'a sonsuz saygısı vardır. Ancak bu saygıda, doğaldır ki kendi uluslarının yorumuyla bir tapınma ve benimseme olacaktır. Bugün bütün Türk-Alevi dünyası kendisini İslam dininin bir parçası ve Kur'an'ın savunucusu olarak görmektedir."

Nejat Birdoğan'ın yukarıdaki parçada söylediği "Bugün bütün Türk-Alevi dünyası kendisini İslam dininin bir parçası ve Kur'an'ın savunucusu olarak görmektedir." cümlesi Ezdaniliğin nereye asimile edilmesi gerektiğine işaret ediyor. Bu kitabı okuyanlar yukarıdaki cümleyi ciddi olarak değerlendirmelidir.

Bütün olgular birleştirildiğinde, Nejat Birdoğan'ın İslam'la Kuran'la bir alıp veremeyeceği yoktur. Alevilerin Sünnileşmesini istemektedir. Yeter ki bütün Aleviler, pirleri de dahil Türk olsun ve devlete bağlı, Türk-İslam olsun. Pirler biz ehlibeyt soyundan geliyoruz demesin. Nejat Birdoğan'ın bütün planı programı budur. Türk-İslam'ı, Kuran'ı işaret eden camiyi işaret eder. Nejat Birdoğan'ın "Bugün bütün Türk-Alevi dünyası kendisini İslam dininin bir parçası ve Kur'an'ın savunucusu olarak görmektedir." demesi arzu ve amacını ortaya koymaktadır.

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 244-245

** a.g.e., s. 248

KUTSAL SAYILAR VE NEJAT BİRDOĞAN

Nejat Birdoğan, Alevilikte bulunan sayıları da Orta Asya'ya bağlama çabasındadır. Her sayı için anlatacağı bir öykü vardır. Bazı benzetmeleri insanı gülümsetiyor, bu kadar da olmaz dedirtiyor.

"Üçleme: Alevilik üç esasa dayanmaktadır; Allah, Muhammed, Ali. Bunların üçü birdir, biri de üçtür. Birçok ulusun inancında olduğu gibi bu teslis düzeni Alevilerde de vardır. Ancak, Aleviliğe gelen bu üçlemenin kökeni Müslümanlıktan önceki Asya'da 'Gök-Güneş-Ateş Tanrısı' inanışından gelir. ...

Rahmetli Ziya Gökalp ise eski Türklerdeki 'Gök Tanrı, Yer Sular' ilahlarına bir de 'Yağız Yer' ilahını katarak bir üçleme olduğunu söylemektedir *(Türk Medeniyyeti Tarihi).*

...

Dört sayısı: Alevilikte dört sayısına ilk örnek Ehl-i Beyt'tir. İnanca göre Ali-Fâtıma-Hasan-Hüseyin dört sayısına denktir.

...

Eski Türk yaşantısında dört yön vardı. Bu dört yön, dört renk ile gösterilirdi. Buna göre Doğu (mavi, gök), Batı (ak), Kuzey (kara), Güney (kızıl) ile karşılanırdı. Ziya Gökalp bu yönden yola çıkarak Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz ve Gökdeniz ad ve tamlamalarının Türkçe olduğunu savunmaktadır.

...

Beş sayısı: Alevi inancında Âl-i Abâ'dan olanlar Muhammed, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin olmak üzere beştir. ...

Eski Türklerde var olan beş sayısı, biraz önce gördüğümüz dörtlü düzenlere ya kendilerince ya da komşuları Çinlilerce birer ek verilmesiyle beşe çıkmıştır. Sözgelimi, Türklerde var olan dört tapınga (mabut) dört renk ile anlatılmaktadır. Bunlar: (Tsin Türklerine göre) Doğunun tapıngası Gök Han, batınınki Akhan, kuzeyinki Karahan ve güneyin tapıngası Kızıl Han adlarını taşıyordu. Çinliler Türklerde görülen bu dörtlüyü alıp onlara bir odak (merkez) tapıngası eklediler ve buna Sarıhan dediler.

...

Bu beşli sistem Türklerin ordu düzenlerinde de görülür.

Altı sayısı: Alevi inancına göre sayılar arasında tam ve kâmil sayı altı sayısıdır. Bunu güçlendirmek için 'Allah, Muhammed, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin' altıya denktir derler.

...

Eski Türklerde ise var olan sekizli düzenin ilki olan gök ve sonu olan 3 çıkarılırsa arada altıvarlık kalır ki bunlar, 1- Buğular, 2- Ateş, ısı, güneş, ışık, şimşek, 3- Rüzgâr ve orman, 4- Su, ırmak, göl, deniz, 6- Dağlardan oluşmaktadır. Oğuz Han'ın altı aşireti vardır. Gene Oğuz Eline bağlı olan Uygur, Karluk, Kalaç, Kıpçak, Kanglı, Ağaçeri illeri de altıdır. Hiç unutmamak gerekir ki, bu illerden Kalaç, Kanglı ve Ağaçerleri bugünkü Alevilerin bağlı oldukları oymak ve ellerdir.

Yedi sayısı: Alevilikte yedi sayısının anlamı büyüktür. Peygamber, 'Ya Ali! Sende yedi sıfat vardır. Bunlar toplu olarak kimsede bulunmaz. Kimse ahirette sana gelip de 'bizde vardı' diyemez' demiştir. Tarikatta yedi erkân vardır. Bu yedi erkân, pir, rehber, mürşit, iki musahip ve eşleridir. Gene Alevilerin yakıştırmasına göre Fatıma Ana kuşağı (alaim-i sema, gök kuşağı, ebem kuşağı) yedi renklidir. İnsanın başında (iki göz, iki kulak, iki burun ve bir ağız) yedi delik vardır. Fatiha Suresi'nde yedi ayet vardır. Yerler, gökler yedi kattır. Eski Batı Türklerinde de yedi sayısı kutsaldı. Bunun nedeni açıktır. Altı bölük olan sayıya, merkezin eklenmesiyle yedi sayısı oluşmuştur. Batı Türklüğünde her bireyin yedinci göbeğe kadar atasının bilinmesi gerekirdi. 'Ben kızımı ancak yedi yabancıya veririm', 'Yedi yabancıdan kız alırım' gibi tümceler eski Türklerde bir dönemler dış evliliğin olduğunu, öbür akraba evliliğinin yasaklandığım iletmektedir.

Sekiz sayısı: Cennetin sekiz kapılı ve sekiz derece üzerinde yaratıldığı Alevilerin inancındandır. Tevillerine göre *Kur'an'*ın baş harfi 'B', son harfi 'S'dir. Bu ikisinden oluşan 'bes' sözcüğü (yeter anlamında) ebced hesabıyla 62'dir ki, iki rakamın toplamı sekiz eder.

Eski Türkler dört ana yöne, dört ara yön katarak sekizli sistemi bulmuşlardır.

Dokuz sayısı: Bir bütün sayısı olarak (adet-i kül) Alevilerce benimsenir. 'Âdem' ebced hesabıyla 45 olup rakamlarının toplamı dokuzdur. Âdem, topraktan yaratılmıştır ve Zühal burcundandır. O da ebced hesabıyla dokuzu verir. Dokuz sayısı çift kullanılırsa *Kurandaki* 'esma-i hüsna'yı '99' gösterir. Gene Alevi yakıştırmasına göre bir insanın sol avucundaki çizgiler eski rakamlarla 81, sağ avucundakiler ise 18'i gösterir ki toplamları 99'dur. 99 teşbihtir. Üç tane 33'ten oluşur. Eski Türklerden Karluklarda bu dokuzlu düzen üçlerden oluşarak görülmektedir. Ulusal sunularda ve bayramlarda kurbanlar dokuz olurdu. Tarhanlık dokuz göbeğe kadar uzardı. İnanışlarına göre dokuz dallı bir çam ağacından bütün insanların dokuz atası olan 'Dokuz Atalar'ın olması, Türklerin türediği Huş ağacında, göğe çıkan merdiveni yapmak için dokuz kertiğin açılması, hakanlara dokuz adım kala durulması, dokuz yerde davul çalınması hep eski kutlu sayıların bugün bile yaşadığını gösterir. Alevi kutsal dansları olan samahlann dokuz vuruşlu olması, Antep Türkmenlerinin 'Dokuzlu' diye bir oyunlarının olması da bu ilgilere eklenmelidir.

On iki sayısı: Bu sayı Aleviliğin altın zinciri olan On İki İmam'ı simgeler. Peygamber'e Cebrail'in getirdiği taç on iki dilimlidir. Yıl on iki aydır ve mevsimler on iki burçta olur. Lailahe illallah on iki harflidir. Neyde var olan on iki delik, insan-ı kâmilin anlatımıdır. On iki hayvanlı takvim eski Türk düzeninin bir parçasıdır. Aşurede on iki tür bulunur.

On dört sayısı: Alevilikte on dört sayısı bir acının izlerini taşı Kerbelâ olayındaki on dört masum-ı pak Al-i abâ soyundandır. ...

On yedi sayısı: Yolakta on yedi sayısı kutsal kemeri anlatmaktadır. Hz. İmam Ali, savaşa giderken on yedi savaşçıya kemer bağlamışt: Bu kişilere kemer bağlanmış anlamında 'kemerbest' denmektedir.

Kırk sayısı: ... Türk ve İslam uluslarında da kırk sayısına geçerlilik veren benzerlikler vardır. İslamlıkta 'erbain' kırk sözü

Kur'an'da dört yerde geçer. İlk üçü Musa'nın yaşını, dördüncüsü ise kişinin kırk yaşında olgunlaştığını gösterir. Hadislerde kırk sayısına epey rastlanır. Kırk Hadis kitapları oluşturanlar epeyce çoktur. Kırk sayısı Tanrı'nın gizli özelliklerini açıklama yolunda da kullanılmıştır. Ayrıca İmam Ali'nin kırk sözünü içeren risaleler de yazılmıştır. Zekât, malın kırkta bir üzerinden hesaplanır. İmam Ali, Kırklar meclisine katılmış ve Samahlar oradan doğmuştur. Selman, Kırkları tanımıştır. İslam ve Alevi inancına göre insanın hamuru kırk gün yağan rahmet yağmuru ile yoğrulmuştur. Mehdi, kırk yaşında huruç edecektir. Kırk yıl yönetimde kalacaktır. Kırk günlük yas, kırk günlük lohusa kirliliği hep ilginç rastlantılardır. Eski Türk inanışına göre Kırgızlar, Kırk kız'dan türemiştir. Anadolu'nun coğrafyasında Kırk Göze, Kırk Pınar, Kırk Ağaç terimli çok bulunur. Evliya menkıbelerinde kırk rakamı ile karşılaşırız: Örneğin, Kanuni Süleyman'ın kız kardeşi Hatice Sultan'ın düğününde kırk köle kırk yükü çeşitli madenlerden getirmişlerdir. Gene 1. Mahmud döneminde Nalin Baba, Moskoflann aldığı gemiyi kırk günde geri getirmiştir. Ölünün kırkında lokma, kırk gün Ayasofya'da tapınan kişinin Hızır'ı görme inancı, bunlara benzer bir sürü deyim, tekerleme, atasözlerinin olması hep Türk-İslam inanışlarının ortak meyveleridir."*

Evet, Nejat Birdoğan yine söyleyeceğini söyledi: Bütün bunlar hep "Türk-İslam inanışının ortak meyveleridir" dedi.

Nejat Birdoğan'ın düşüncelerindeki Türk-İslam vurgusuna pek çok, hem de pek çok örnek verilebilir, uzayıp gider. Nejat Birdoğan bir İttihatçıdır, resmi ideolojiyi tekrar üretmiştir. Nejat Birdoğan'ın hayranlık duyduğu kişilerin başında Baha Said gelmektedir. Zaten bizim anlatımımızın başlangıç noktasını da Baha Said oluşturmaktadır.

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 386-390

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MANİHEİZM

MANİHEİZM

Maniheizm konusu Alevilerin kafasını çok karıştırmıştır. Eline, beline, diline sahip olma ilkesinin Maniheizm'den geldiği düşünülmektedir. Oysa özellikle Alevilikteki "beline sahip olmak" ile Maniheizm'deki "beline sahip olmak" düşüncesi ak ile kara gibi birbirinden ayrılır. Alevilikte evlilik Hakk'ın emri rızasıdır. Çocuk yani vücut ispat yeridir. Maniheizm'de ise din adamlarının cinsel ilişkiye girmesi yasaktır. Çünkü ilk cinsel ilişki ifritler arasında gerçekleşmiştir. Çocuk yani vücut yedi başlı bir ejderhadır, zindandır, mezardır. Ruhun hapishanesidir.

Nejat Birdoğan Alevilerin özellikle Maniheizm, Zerdüştizm dinleri konusundaki bilgi yetersizliğinden yararlanmıştır ve onların kafalarını karıştırmıştır.

Maniheizm konusundaki kafa karışıklığına artık bir son vermek gerekiyor.

Aşağıda Maniheizm konusunda derli toplu bilgiler verilecektir.

Maniheizm konusundaki bizim yaptığımız açıklamalar, (Prof. Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu, Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, Fakülte Kitabevi, Genişletilmiş 5. Baskı, 2004 Isparta, s. 149-163; Şinasi Gündüz: http://www.kurannesli.info/bilgi-bankasi/yazi.asp?id=460: François Decret, Maniheizm Hakkında:

http://www.clio.fr/BIBLIOTHEQUE/regards_sur_le_manichelsme.asp ve Seyfi Cengiz'in aşağıda geniş olarak verilecek çevirileri) esas alınarak oluşturulmuştur.

DÜALİST BİR DİN MANİHEİZM

Aleviliğin aslı geliştir. Geliş Hakk'ın emri rızasıyladır. Alevi gelişinde diğer dinlerde anlatılan sürgünlük yoktur. Aleviliğin yolu ayrı bir yoldur. Anlatıldığı üzere Adem ile Havva cennetten sürülmüşlerdir. Oysa Alevi Yol'unda Naci ile Naciye'nin nikahları Hakk Meydanı'nda bizzat Hakk tarafından kılınmıştır. Naci ile Naciye Alevi Yol'unun sürek başlarıdır. Naciye yolu ayrı bir yol, Havva yolu ayrı bir yoldur. Havva Yolu üzerine kurulu bir kozmogoni Aleviliği anlatamaz. Şit'i Havva doğurmuştur diyen Maniheizm'in Alevilikle ilgisi yoktur.

Alevilikte kutsal aileler vardır. Biz onlara mürşit ocağı diyoruz. Kutsal aile varsa Alevilik vardır, yoksa Alevilik yoktur.

Naci ile Naciye doğrudur, iyidir, Hakk'tır. İkisi birdir. Hakk-Naci-Naciye'dir. Naci Naciye'nin koynundadır. Havva yolunda ise Adem hayır, Havva şerdir. Bu durum Maniheizm'de de aynen böyledir. Anlatımlar çok daha acımasız ve serttir. Maniheizm'de Adem'de ışık parçacıkları çok, Havva'da azdır. Havva, Adem'i zulmete bağlayan bir öğedir.

Alevi Yol'unun belli başlı işaretleri var. Örneğin kurban olmazsa olmaz! Dem'e olumsuz yaklaşılmaz. Ruhu vücuda gönderen Hakk'tır.

Alevilikte Şit, Adem'e oğul olarak gönderilmiştir ama Havva'dan doğmamıştır. Maniheizm'de ise Şit bizzat Adem ile Havva'nın çocuğudur.

Aşağıda önce Maniheizm'in kozmogonisinin ne anlama geldiği açıklanacaktır. Daha sonra Aleviliği Maniheizm'de aramaya çalışan Seyfi Cengiz'in ve internetteki adı Haydar Ali Baba olan Baba Mansur evladının internet sitelerinden alınan Maniheizm ile ilgili çeviriler aktarılacaktır. Çevirileri yapan Seyfi Cengiz'dir.

Maniheizm'e yakından bakalım:

III. yüzyılda ortaya çıkmış olan Maniheizm misyoner bir dindir. Geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Mısır, Anadolu, Avrupa ve Asya içlerine ulaşmıştır.

Doğu Türkistan'da Uygurların resmi dini olmuştur. 6. Yüz-

yılda batıda, 12. Yüzyılda ise doğuda gerilemeye başlamıştır. Bugün dünyanın hiçbir yerinde Maniheizm din olarak yaşamamaktadır.

Mani, kimilerine göre Hıristiyanlığın Elkesai, kimilerine göre ise Mandailerin yani Sabiilerin Elkesai mezhebinin içinde büyümüştür. Babası da bu mezheptendir. Daha sonra kendisine dair ve bağımsız bir din kurmuştur.

Maniheizm'e göre başlangıçsız ve sonsuz, birbirine zıt iki alem (iki prensip) vardır. Bunlardan biri ışık alemi, diğeri karanlık alemdir. Bu alemlerin ikisinin birden bir sahibi yoktur. Yani tek bir tanrı ışık ve karanlık alemlerini yapmamıştır. Onlar ayrı ayrı kendi tabiatlarından oluşmuşlardır, önsüz ve sonsuzdurlar.

Maniheizm'de Sabiiliğin aksine üç zaman vardır. Birinci zaman ışık ve karanlık kendi bölgelerindedir. İkinci zamanda karışırlar ve birbirleriyle savaşırlar, üçüncü zamanda ise yine kendi bölgelerine çekileceklerdir.

İki alem nitelik olarak birisi mutlak iyilik, diğeri ise mutlak kötülükten oluşmaktadır.

A) Işık Alemi

Işık aleminin başında ışık (nur) tanrısı bulunur. Ona Yüceliğin Babası, Işık Aleminin Kralı veya kısaca Tanrı denir. Zurvan da denilmektedir. O hayat sahibidir, her şeyden önce vardır ve her şeyden sonra da var olacaktır. Hayatı olan her şey ona bağlıdır, onun gücüyle yaşar.

Işık Kralı dört kudrete sahiptir. Uluhiyet, nur, güç ve bilgi. Işık alemindeki 12 ışık alemine de sahiptir. Hava, rüzgar, ışık, su ve ateşten oluşan beş unsur da ışık alemindedir. Bunlar aynı zamanda ilahi niteliklerdir: Akıl, bilgi, idrak, düşünce ve dikkat. Ayrıca bu alem, sevgi, iman, sadakat, iyilik ve hikmet niteliklerine de sahiptir.

Yukarıda sayılanların tümü ışık aleminin tümüdür. Başlarında Işık Tanrısı vardır. Özellikler aynı zamanda Işık Tanrısının özellikleridir. Işık aleminde hayat ağacı bulunur.

B) Karanlık Alem

Karanlık alem, ışık aleminin tam zıddıdır. Bu alemin başında da Karanlık Kralı veya tanrısı bulunur. Ancak Maniheizm'de genellikle "Tanrı" sözcüğü Işık Alemi'nin sahibi için kullanılmaktadır. Karanlık Kralı, yılan başlı, ejderha vücutlu, kuş kanatlı, balık kuyruklu ve yabani hayvan ayaklı bir canavar olarak tanımlanır. Onun etrafında da Işık Kralı'nın tam zıddı 5 zulmet alemi ve sayısız kötü varlık bulunur. Duman, ateş, rüzgar, su ve karanlık bu beş özelliği içerir. Bu beş alemin her birinde kötü varlıklar vardır ve kötü yönetici arkonlarca yönetilirler. Karanlık zulmet alemini baştan başa ölüm zehri olan bir duman kaplamıştır. Karanlık zulmet aleminde ışık alemindeki hayat ağacının aksine ölüm ağacı vardır. Ölüm ağacı maddeyi sembolize eder ve dallarından savaş, şiddet, kin, her türlü kötülük fışkırır.

Işık alemi kuzeyde, karanlık alem güneyde bulunur ve bu iki alem bitmek tükenmek bilmeyen bir mutlak zıtlık ve mücadele içerisindedir.

MANİHEİZM'DE ZAMAN

Mani ışık ve karanlık alemlerinin birbirleriyle ilişkisi açısından zamanı üçe bölmüştür. Birinci ve üçüncü zamanlar her iki alemin kendi köşelerinde bulunduğu ve aralarındaki mücadelenin pasif olduğu zamanlardır. Şimdiki zaman ise ışık ve karanlık alemlerinin birbirinin içine karıştığı ve şiddetli mücadele zamanıdır.

A) Birinci Zaman: Yalnızca ışık ve karanlık vardır. Her ikisi de kendi bölgelerindedir. Yer, gök yoktur. Işık ve karanlık birbirlerinin sınırlarına tecavüz etmezler. Aralarındaki mücadele pasiftir.

B) İkinci Zaman: Kaos ve verimsizlik özelliklerine sahip olan karanlık, hayat ve düzen özelliklerine sahip olan ışık aleminin

sınırlarına gelir. Işık varlıklarını ele geçirebilmek için saldırıya geçer. Işık Kralı ise karanlığı tekrar kendi bölgesine göndermek ve eski düzeni sağlamak için üç aşamalı planı devreye koyar. Henüz yer, gök, 7 gezegen, 12 burç yoktur.

Üç aşamalı plan, şimdiki ikinci zamanın üç farklı evresine tekabül etmektedir. Ve her üç aşamanın da birer yöneticisi vardır. Her üç ilahi yönetici de Işık Kralı'nın bir tezahüründen başka bir şey değildir.

a) Birinci Safha: Işık Tanrısı önce Yüce Ruh'u, yani Hikmet'i yaratır. Hikmet'ten ise Hayatın Anası zuhur eder. Hayatın Anası karanlık güçlerine karşı savaşacak olan İlk İnsan'ı yaratır. Onu beş unsurla donatır. Beş unsur ilk insanın elbiseleri ve silahlarıdır. Bunlar: ateş, rüzgar, su, ışık ve hava'dır. Beş unsura mitolojik ilk insanın beş oğlu da denir. Maniheistlerin adlandırdıkları bu varlık, gerçek insanı, vücutlu bir insanı değil, mitolojik bir varlığı tarif etmektedir. İlahi bir varlıktır. Silahlarını alıp karanlık aleme iner ama silahları karanlık güçlerin yöneticileri olan arkonlarca yutulur. Kendisi de esir edilir. Tekrar etmek gerekirse Hayatın Anası tarafından yaratılan ilahi varlık insanlığın babası olan Adem değildir. Arkonlar onu esir alır. Elindeki silahları, yani ışık varlıklarını parçalara böler, yer ve yutarlar. Böylelikle ikinci zamanın birinci safhası karanlık güçlerinin zaferi ile sonuçlanır.

İlk insan olarak Maniheistlerin kabul ettiği ilahi varlığa Işık Tanrısı tarafından verilen emir, "git insanın vücuduna gir, Adem'in vücuduna gir" emri değildir. Maniheizm'de söyle bir emir yoktur. Gerçi henüz Adem'in vücuda geldiği dönem için henüz çok erkendir. İlahi ilk insana verilen emir "git ve karanlık güçlerini kendi yerine kov" emridir. Eğer ilahi insan emri yerine getirebilseydi 7 gezegene, 12 burca, dünyaya, bitki, hayvan ve insana gerek kalmayacaktı. Diğer düalist akımlarla Maniheizm arasındaki en önemli farklardan birisi budur. Zira Sabiilerde Işık Tanrısı, Manda d Hiia'yı Birinci Zaman'da Karanlık Zulmet Alemi'ne gönderir. Manda, Karanlık Zulmeti dolaşır, Karanlık Kralı Manda d Hşuka ile savaşır. Onu esir eder ve bağlar, ancak Işık Tanrısı'ndan aldığı bir talimat sonu-

cu onu serbest bırakarak Işık Alemi'ne döner. Arındırılır ve Işık Alemi'ne tekrar alınır. Manda d Hiia'nın seferi, keşif çalışması olarak kabul edilir. Nitekim daha sonra, Adem'in vücuduna ruhu Ptahil yerine Manda d Hiia koyacaktır.*

b) İkinci Safha: Artık strateji belli olmuştur. Karanlık güçlerince esir edilen mitolojik ilk insanın ve onun karanlığın yöneticisi arkonlarca yutulan ışık varlıklarının kurtarılması gerekmektedir. Yüce Mimar veya Hayat Ruhu adlı kurtarıcı varlık Işık Tanrısı tarafından yaratılır.

Hayat Ruhu mitolojik ilk insana çağrıda bulunur ve olumlu cevap alır. Hayat Ruhu mitolojik varlığı kurtarır, arındırır ve Işık Alemi'ne alır. Başarı elde edilmiştir ancak ilk mitolojik varlığın beş silahı olan ve parçalanan ışık parçacıkları yani ruhlar hala arkonların elinde esirdir. Onları da kurtarmak gerekmektedir.

Hayat Ruhu, Karanlık Alem içerisinde kozmosu oluşturmaya başlar. Karanlık Alem içerisindeki arkonların aralarından hızla geçer, onları yakalayıp yere çarpar ve onların yuttuğu ışık parçacıklarını kurtararak yıldızları, yeryüzünü ve gökyüzünü yaratır. Yani, Işık Tanrısı, Işık Alemi'ndeki ışıklardan yukarıda sayılanları yapmaz, zulmette esir edilmiş ve kirlenmiş ışıklardan yıldızları, yeryüzünü ve gökyüzünü yapar; yani onlar hem ışık parçacıklarından, hem de karanlık zulmetten yapılmıştır. Onların hareketsiz maddi yönü karanlık zulmetin unsurlarından, hayat taşıyan ruhsal yönü ise ışık unsurlarından teşekkül eder. Işığı daha fazla saçan güneş ve ay daha fazla ışık parçacıkları taşımaktadır. Kozmik düzenden ise Hayat Ruhu'nun beş oğlu sorumlu olur.

c) Üçüncü Safha: Işık Kralı, Üçüncü Varlığı yaratır ve güneşe yerleştirir. O, karanlık alemden kurtarılacak ışık parçacıkları için bir kurtuluş mekanizması hazırlar. Üçüncü varlığın dişi görünümünden 12 ışık bakiresi oluşur. Onlar burçlardır. Ayrıca o, ateş, su ve rüzgarla üç tekerlek şeklinde ışık temizleme mekanizmasını oluşturur. Bunun için ilahi yol olan Samanyolu yaratılır. Kötülükten temizlenen ve kurtuluşu hak

* Daha Geniş Bilgi İçin Bkz. Ünsal Öztürk, "Gizli Bilgilerin Sahipleri" ve Aleviler, Yurt Kitap-Yayın, Üçüncü Baskı Şubat 2014 Ankara, s. 316

eden ışık parçacıkları Samanyolundan önce Ay'a gelir, sonra Güneş'e gelir ve daha sonra daha yukarılardaki ilahi alemlere geçerler.

Maniheizm'de Ay geliş ile ilgili değil, gidiş ile ilgilidir. Ruhlar karanlık zulmetten kurtarıldıklarında Ay önce küçük bir çizgi halinde belirir, daha sonra ruhlar çoğaldığında dolunay olur, kendisini güneşe ve samanyoluna boşaltıp kaybolur...

C) Üçüncü Zaman: Maniheizm'e göre Karanlık Zulmetteki son ışık parçacığı da kurtarıldıktan sonra ikinci, yani şimdiki zaman biter. Birinci zaman tekrar başlar.

Bu aşamada yer ve göğün varlığına son verilecek, karanlık kendi yerinde tutsak edilecektir.

MANİHEİZM'DE BİTKİLERİN ve HAYVANLARIN OLUŞUMU

Kurtuluş mekanizmasını hazırlayan üçüncü varlık, kötü arkonların arasında dolaşmaya başlar ve onların yuttuğu ışık unsurları ile ilişkiye geçmeye çalışır. Kendisini arkonlara cazibeli bir kadın veya çekici bir erkek olarak gösterir. Erkek ve dişi arkonlar ondan etkilenir. Üçüncü varlık erkek arkonlara çok güzel cazibeli dişi bir varlık olarak görünür. Erkek arkonlar yeryüzündeki kara parçalarına ve denize meni dökerler. Kara parçasına dökülen meniler bitki dünyasını, denize dökülen meniler ise bir deniz canavarını oluşturur. Ancak ışık askerleri onu öldürür.

Üçüncü varlık dişi arkonlara çekici bir erkek olarak göründüğünde zaten hamile olan dişi arkonlar düşük yaparlar, bu düşükler dünyadaki kara parçalarına düşerler ve bu düşüklerden ifritler meydana gelir. Bu ifritler yeryüzündeki bitkileri yiyerek döllenirler ve böylece hayvanlar alemi oluşur.

Bu şu anlama gelmektedir: Arkonlardan yeryüzüne düşen her varlıkta hem ışık, hem de karanlık unsurlar vardır. Işık par-

çacıkları hayvanlarda az, bitkilerde daha çoktur. Hayvanlarda ve ifritlerde az da olsa ışık parçacıkları bulunur. Ancak ışık parçacıkları hayvanların vücudundan sürekli kaçar, kalan bir kısım ise cinsel ilişki sonucu kaybolur.

MANİHEİZM'DE İNSANIN OLUŞUMU KARANLIK KRALININ MEZAR KARARI

Olayların Işık Alemi lehine geliştiğini gören Karanlık Kralı, Karanlık Alem içerisinde tutsak olan ışık parçacıklarını yani ruhları kaybetmemek için Işık Alemi'nin üçüncü elçisine karşılık yeryüzünde kendisine bağlı, kendi emrinde, ışık parçacıkları için ilelebet bir mezar olacak yeni bir varlık yaratmaya karar verir.

Bunun için önce iki önemli ifrit yaratır. Onlar Karanlık Kralı'nın oğlu ve kızıdır. Bunlardan erkeğine Aşkalun, dişisine ise Namrael adını verir. Aşkalun ve Namrael, Karanlık Zulmet Alemi'ni dolaşır, karanlık varlıklarda kalmış olan ışık unsurlarını kendi bünyelerine toplar. Sonra Aşkalun ve Namrael cinsel ilişkiye girer. **Bu birleşmelerden ışık aleminin üçüncü varlığının suretine benzer önce erkek ve sonra dişi bir varlık doğar. Bu varlıklardan erkek olana Adem, kadın olan ise Havva adını verilir. Yani insanın Işık Alemi'nin üçüncü varlığına benzer şekilde yaratılması kararını veren Karanlık Kralı'dır. Adem ve Havva'yı yaratan Karanlık Kralı'dır.**

Maniheizm'de Adem ve Havva'yı yaratan Işık Alemi değil, kötülük güçleridir. İblisler Aşkalun ve Namrael'in karanlık alemden topladığı ışık parçacıkları seks yoluyla Adem ve Havva'da hapsedilir.

Işık Kralı insanda var olan ışık ve iyilikten, ışık parçacıklarından yani ruhtan, Karanlık Kralı ise insanın maddi, karanlık ve kötülük yönlerinden sorumludur.

MANİHEİZM'DE ADEM Ile HAVVA

Adem ile Havva cinsel ilişki kurmaz. Çünkü Işık Kralı tarafından yaratılmış olan ilahi elçi İsa gelmiş, Adem'e seslenmiş, Adem'den olumlu yanıt almıştır. İsa, Adem'e kurtuluş yolunu öğretmeye başlar, Adem'e Havva ile cinsel ilişkiyi yasaklar. Çünkü ışık parçacıkları Adem'de çok, Havva'da azdır. Adem, Havva ile ilişkiye girerse kendisini karanlık aleme bağlayacaktır. Işık Alemi'ndeki Hayat Ağacı'nı da gören Adem konuyu anlamıştır. Emre riayet eder.

Ancak Havva duramaz. Cinsel duyguları çok güçlüdür. Mutlaka birisiyle yatacaktır!

Adem'den yüz bulamayınca babası arkona yönelir.

Babası kötü arkona, ifrite yani Aşkalun'a ilgi duymaya başlar ve onunla yatar. Bu birleşmeden Kabil doğar.

Havva yine duramaz. Bu defa da oğlu Kabil'e ilgi duyar. Oğlu Kabil anası Havva ile yatar. Bu birleşmeden Habil doğar. Bu konu Seyfi Cengiz çevirilerinde detaylıca anlatılıyor.

Ancak Havva kafayı Adem'e takmıştır. Onunla yatmak istemekte ama Adem onu reddettiği için bir türlü başarılı olamamaktadır. Sindid adlı kötü arkon Havva'ya bir akıl verir. Adem'e büyü yapmasını ister ve ona büyü öğretir. Havva, Adem'e büyü yapar. Adem ile Havva yatarlar. Bu birleşmeden Şit doğar.

Adem, oğlu Şit'i bizzat kendisi yetiştirir ve ona hakikati öğretir. İşte hemen hemen bütün gnostik akımlarca da ata olarak kabul edilen Şit, Maniheizm dininde Havva'dan doğmuştur.

Sindid tekrar büyü yapıp Adem ile Havva'yı birleşmeye zorlamak ister ancak bu planı Şit bozar.

Maniheizm'e göre Adem ve Şit nesli Işık Alemi'ne, Havva ve onun nesli ise cehenneme gidecektir.

Adem, Havva ile bir kere ilişki kurar, bir daha kurmaz.

Ancak insanlık üremeye, çoğalmaya devam eder.

Muhteşem İsa, Işık Zihni'ni görevlendirir. Işık Zihni kurta-

rılacak ruha manen gelir, onu uyarır. Ruh kurtuluşu hak edene veya son hesap gününe kadar yeryüzünde tekrar doğar. İlahi elçi tarafından uyarılmayı hak etmeyen ruha tekrar beden hapishanesine gelme cezası verilir.

MANİHEİZM ve SON

Mani ruhun ışık alemine ait olduğunu, bedenin ise karanlık zulmete ait olduğunu söyler. Eğer yeryüzünde iyilik ve yaşam var ise bu ışık parçacıklarına yani ışık ruhlarına bağlıdır. Dünyadan ışık çekildikçe dünyada karanlık zulmet artacak, kötülük çoğalacaktır.

Son ışık parçacığı da dünyadan kurtarılmak üzereyken büyük bir savaş olur ve bütün dünyayı kaplar. İsa Mesih gelir. Dünyanın tam ortasına oturur. İyiyi kötüden ayırır. Henüz dünyada bulunan Maniheistler İsa Mesih'in sağ tarafına, diğer insanlar ise sol tarafına otururlar.

Sağ tarafta oturanlar meleklere dönüşür ve samanyoluna çıkarlar, oradan ışık alemine yükselirler. Diğer insanlar ise cehenneme atılır. O günden itibaren bütün kainat yüz üstü çöker ve 1468 yıl sürecek olan büyük bir ateş yanmaya başlar.

Savaşı Karanlık Kralı kaybetmiştir. Işık güçleri karanlık güçlerini büyük bir çukura çekilmeleri için zorlar ve çukurun deliği büyük bir kaya ile kapatılır. Böylece Birinci Zaman'daki asli konum tekrar başlar. Işık alemi ve karanlık alem ayrılır.

MANİ DİNİNDE GRUPLAR

Mani dininde iki grup vardır:

1. Seçkinler
2. Dinleyiciler

Bu iki grubun uyması gereken kurallar farklıdır. Kurtuluş Seçkinler içindir. Mani dini Seçkinler üzerine kurulu bir dindir.

Seçkinler: Seçkinler genel olarak Beş Emir ve Üç Mühür kuralına uymak zorundadır. Bunlar:

1. Oruç, dua ve sadakaya devam etmek, 2. Yalan söylememek, 3. Herhangi bir canlıyı öldürmemek ve et yememek, 4. Temizlik ve saflığa dikkat etmek, 5. Mala mülke önem vermeyip fakirliği gözetmek ve alçakgönüllü ve mütevazı olmak

Üç Mühür ise:

1. Eline, 2. Diline ve 3. Beline hakim olmak.

Mani Seçkinleri, yani din adamları et yemez, içki içmez ve cinsel ilişki kurmaz.

Et yememelerinin sebebi, hayvanlarda ışık parçacığı çok azdır. Her ne kadar hayvanlar bitkilerle beslenseler de ışık parçacıkları hayvanların vücutlarından kaçar, diğer taraftan hayvanlar cinsel ilişki kurduklarından ışık parçacıkları ete dönüşür. Mani din adamları et yemezler ve et yemeyi de hoş görmezler.

İçki içmezler. Çünkü içki yüce Işık Tanrısını hissetmekten, sadece onu düşünmekten alıkoyar. İçki yasaktır.

Evlenmezler, cinsel ilişki kurmazlar. Çünkü maddi varlığın devamı ancak cinsel birleşme ile mümkündür. Yeni bedenlerin oluşumu yeni hapishanelerin oluşumu anlamına gelmektedir. Yeni bedenlerin oluşumu Karanlık Kralı'nın emridir, seks arkonların adetidir, onların taklidinden ibarettir. Bu yüzden cinsel ilişki kurmazlar.

Mani seçkinlerinin elleri mühürlüdür. Madde içerisine hapsedilen ışık unsurlarına zarar vermekten kaçınırlar. Hayvan öldürmezler, hiçbir bitkiye zarar vermezler, toprağı işlemez ve hasat kaldırmazlar. Bir ota, ekilmiş bir bitkiye de basmazlar. Sudaki ışık unsurlarını kirletmemek için yıkanmayı hoş görmezler.

Bu katı kurallar tabii ki Mani Seçkinleri için geçerlidir. Çünkü herkes bu kurallara uyamaz. Çoğunluğu oluşturan dinleyiciler evlenmeme, toprağı ekip biçmeme, et yememe gibi kurallara uyamazlar.

Mani Seçkinleri öldüklerinde doğrudan ışık alemine yükselir. Zaten bütün mesele Seçkin olabilmektedir. Seçkin olana kadar sıradan insanlar tekrar doğarlar. Dünyaya, vücuda, hapishaneye gelirler.

Düalist öğreti Maniheizm'de ve benzer akımlarda Seçkinler ve Kusursuzlar için geçerlidir. Dinleyiciler için düalizm sırdır.

Dinleyiciler: Dinleyiciler şu kurallara uyarlar:

1. Tek evlilik yapmak, 2. Zinadan, 3. Yalandan, 4. Hırsızlıktan, 5. Riyakarlıktan, 6. Putperestlikten, 7. Sihirden, 8. Hayvanları öldürmekten, 9. Din konusunda herhangi bir şüpheden uzak durmak ve 10. Son olarak seçkinlere hizmet etmek.

Maniheist Seçkinler her gün yedi kez kuzeye dönerek dua eder. Yılda 100 gün oruç tutar.

Dinleyiciler için günlük yemek uygulaması da vardır. Sorumlu dinleyiciler salatalık, kavun, karpuz, meyve suyu, buğday ekmeği gibi yiyecekleri hazırlar.

Maniheizm'de Mani'nin vekili olarak cemaatı bir lider yönetir. Mani'nin havarilerini temsilen 12 yönetici bulunur. Din işlerini 72 piskopos yürütür. Ayrıca 360 kişilik bir yaşlılar grubu vardır.

Bu dört grup Seçkinlerden oluşur. Dinleyiciler bunlara dahil değildir.

MANİHEİZM ve SEYFİ CENGİZ ÇEVİRİLERİ

Seyfi Cengiz Aleviliğin Maniheizm olduğunu savunuyor. Birtakım çeviriler yapıyor. Ancak çeviri içeriklerinde akıl yürütmüyor. Baba Mansur'u Bar Mansur yaparak Bar Mani'ye

benzetiyor. Alevilere Sünnilerin aşağılamak için kullandığı Kızılbaş kavramını da uygun görerek hemen aşağıda okuyacağınız gibi "Dikkatle okunduğunda Kızılbaş/Alevi mitolojisiyle benzerlikleri kolaylıkla fark edilebilir. Bar Mansur (Bamasur) ve Bar Mani (Shuriak) adları arasındaki yakınlık Manicilikle Kızılbaşlık arasında bir diğer kilit bağlantıya işarettir. Giderek çoğalan veriler Kızılbaşlığın Maniciliğin bir devamı olduğunu göstermektedir." diyor.

Çevirilerinden bazılarını aşağıya alalım:

"Manici Sistemin Anahtarı Onun Kozmogonisidir

Mani Evren Oluşum Tasarımı

Birkaç gün önce Manici kozmogoni konusunda "Daha Yer ve Gök Yoğ İken!" başlıklı bir çeviri yapmıştım. (Bkz., http://dersim-manihizim.blogcu.com/manici-yaradilis-miti-daha-yer-ile-gok-yog-iken-seyfi-cengiz/8235921)

Aşağıdaki çeviri de aynı konuya ilişkindir.

İlkinde yeterli netlik görmediğimiz yerleri bu çeviriyle karşılaştırarak netleştirmek mümkündür. Ayrıca bu iki çevirinin Mani'nin Hayat Ağacı (The Tree of Life) ile karşılaştırılarak birlikte yorumlanmalarını öneriyorum.

10 cennetli ve bunları birbirine bağlayan 22 patikalı bu Hayat Ağacı, Manici teoloji ve kozmogoninin tekamülü içerisinde anlaşılması bakımından oldukça önemlidir.

Kaynak: The Catholic Encyclopedia Manicaeism Maddesi, "Doctrine" arabaşlıklı bölüm

Mani'nin doktrin sisteminin anahtarı onun kozmogonisidir.

Kozmogonisi bilindi mi, geriye öğrenilecek az şeyi kalır.

Bu anlamda Mani, kurtuluşun bilgi/bilinç yoluyla geleceğini söylediği için bir gerçek Gnostik'ti.

Manicilik Hıristiyan inancının aksine saf aklın dini olmayı öğretti.

Evrenin orijinini, bileşimini ve geleceğini açıkladığını söyledi.

Her şeye bir cevabı vardı.

Gizemlerle dolu Hristiyanlığı küçümsedi/sevmedi. Her cevabın bir mistifikasyon veya sözde icad olacağının bilincinde değildi hiç.

Hakikaten de açıklamalarındaki şaşırtıcı tamlığı, dakikliği ve tutarlılığı ile insan düşüncesine nüfuz etti.

Aşağıda Manici kozmogoniyi François Cumont'un çalışmasının sonuçlarına dayanan Theodore Bar Khoni'nin açıkladığı şekliyle veriyoruz.

Daha yer ve gök yok iken (içindeki her şey de dahil), biri İyi, diğeri Kötü iki Prensip vardı.

İyi Prensip Işık bölgesinde oturur ve Yüceliğin Babası (Megethos, Abba D'rabbutha) veya büyük ihtimal Zervancılar tarafından İlk Varlığın (First Being) ana belirtileri olarak görüldükleri için, Zaman, Işık, Güç ve İyilik olmak üzere Dört Suretli veya Dört Başlı/Kişili Baba diye bilinir.

Baba'nın dışında O'nun Akıl, İdrak, Düşünce, Yansıma (İmaj/Şekil) ve İrade olmak üzere kutsal Beş Çadırı/Tapınağı (Shechinatha) vardır (1).

Bu Beş yapı bir yandan bir binanın katları (en üst katı İrade olan), diğer yandan Tanrı'nın bedeninin (uzun ve güçlü kolları/bacakları) gibi resmedilir.

O, onların içinde yaşar ve hepsinin sahibidir.

Bir anlamda sanki onlarla aynıdır, birdir.

Ancak bir anlamda da onlardan farklıdır.

Onlar, ayrıca alemler/dünyalar (aeons) gibi görülürler (St. Augustine'nin yazılarında beata secula).

Diğer kaynaklarda beş kol veya bacak şöyle sayılırlar:

Sabır, Bilgi, İdrak, Takdir ve Anlayış.

Ve Baba'nın ruhsal bedeninin bu beş parçası bazen O'nun saf aklının şu beş özelliğinden ayırtedilmiştir:

Aşk, İman, Hakikat, Üstün-zekalılık ve Bilgelik.

Manici ilahi bütünlük şunlardan oluşuyor:

Işık Babası, kendisiyle birlikte olan ışık-gök (Baba'nın beş özelliğine parallel özelliklere sahiptir bu) ve ışık-yer (Nefes, Rüzgar, Işık, Su ve Ateş olmak üzere beş parçadan bileşiyor). Bu ışık dünyası beş istikamette sınırsız büyüklüktedir. Sadece aşağıdaki Karanlık mıntıkası tarafından kendisine limit konmuştur.

Karanlık bölge de benzer biçimde her istikamette sınırsızdır. Sadece yukarıda ışık bölgesine sınır olduğu yerde bir limiti vardır.

Karanlık Kıralı Yüce Baba'ya muhaliftir/karşıdır.

Bu Karanlık Kıralı hiçbir zaman Tanrı diye adlandırılmıyor ama tasvirlerde aşağılarda yeralan O ve kırallığı yukarısındaki idarecinin ve ışık bölgesinin tamıtamına bir paralelidir. Karanlık Bütün de gök kubbe, hava ve yer olmak üzere karşıt/tersine bir üçlüdür:

Bunlardan ilk ikisinin (Heshuha and Humana) beş özelliği/niteliği vardır:

Bu beş özellik (veya üyeler, alemler, dünyalar) şunlardır:

Hastalık üreten tehlikeli Nefes, yakıp kavuran Rüzgar, Kasvet, Sis ve tüketen Yangın.

Bunlardan sonuncusu (Yangın) şu beşliye sahiptir:

Zehir Kuyular, Duman Sütunlar, Dipsiz Derinlikler, Kokuşmuş Bataklıklar ve Ateş Sütunları.

Bu beş katlı bölünüm açıktır ki Mezopotamya'da mevcut antik Keldani fikirlerinden ödünç alınmadır.

Eğer Karanlık Prensi ışık bölgesini istila etmeye karar vermeseydi, bu iki kuvvet sonsuza dek barış içinde yaşayabilirlerdi.

Kaosun kıralının yaklaşması ile beş ışık alemi terörize oldular.

Bu kranlık kıralı müsibetin cisimleşmesiydi.

Şeytan veya Ur-Şeytan (Arapça kaynaklarda Iblis Kadim) diye çağrılırdı.

Yarı balık yarı kuş bir canavardı.

Ama dört ayaklı, aslan başlıydı.

İşte bu canavar kendisini yukardaki ışık bölgesine attı.

Gök gürültülü bu hücümun yankısı mübarek alemlerden geçerek Haşmetli Baba'ya kadar ulaştı. Baba düşündü ve dedi ki:

Ben mübarek amaç için yapılmış beş alemimi bu savaşa yollamam, kendim gider savaşırım.

Böylece Baba, Hayat Ana'yı canlandırdı.

Hayat Ana da ilk insana can verdi.

Bu ikisi Baba ile birlikte bir tür Birlik halinde Üçlü oluştururlar.

Bu nedenledir ki Baba "Ben kendim giderim" diyebiliyor.

Mani, burada Gnostisizmin bilinen fikirlerini asimile ederek Hıristiyan doktrinine (Trinity, SC) benzetiyor.

Özellikle İbranice-Aramice'de "Ruh"un dişil olduğu hatırlanırsa, "Ruh" tüm yaşamın anası olarak algılanabilir burda.

İlk İnsan, belirgin bir İrani konsepttir.

Buradan zamanla bazı Gnostik sistemlere sızdı.

Ama Manicilikte bir merkezi figüre dönüştü bu.

Dünyanın orijininin ölü bir devin (Ur-man) üyelerinden geldiği miti oldukça eskidir.

Yalnızca İrani spekülasyonlarda değil, Hint mitolojisinde de vardır.

Eğer Norveç (?) kozmogonilerindeki dev Ymir miti bazen düşünüldüğü gibi bir ortaçağ icadı değilse, bu efsane gerçekten de Aryan ırkına ait en erken efsanelerden biri olmak zorundadır. Mani'ye göre İlk İnsan, tıpkı bir insanın savaş için zırhını giymesine benzer şekilde bu sırada oğullar da türetiyor/canlandırıyor.

Bu beş oğul, beş karanlık alemine karşı savaşan beş elementtirler:

Temiz Hava, Canveren Rüzgar, Parlak Işık, Hayat Veren Sular ve Isıtan Ateş.

O ilkin hava esintisini giydi.

Sonra alevli bir manto gibi ışığı attı üzerine.

Ve bu ışığın üstüne de sudan bir örtü giydi.

Kendisini bora rüzgarıyla çevreledi.

Işığı aldı mızrak ve kalkan olarak.

Ve aşağıya tehlike hattına doğru atladı.

Zafer tacını taşıyan Nahashbat (?) adında bir melek önüne düştü onun.

İlk İnsan ışığıyla önünü aydınlattı.

Bunu gören karanlık Kıralı da, "Uzakta aradığımı yakınımda buldum" diyerek kendisinin beş elementiyle giydirdi kendisini ve İlk İnsan ile savaşa girdi.

Mücadele Karanlık Kıralı'nın lehine seyretti.

Karanlık Kıralı kavgada üstünlük sağlayınca, İlk İnsan kendisini ve beş oğlunu Karanlığın beş oğluna yiyecek olarak verdi.

Ama tıpkı keke zehir katıp düşmanına veren bir adam gibi.

Bu beş şaşaalı tanrı Karanlığın oğulları tarafından yutulunca akılları kendilerinden alındı ve Karanlık oğullarıyla bu zehirli karışım yüzünden bu beş tanrı vahşi bir köpek ya da yılan tarafından ısırılan bir adam gibi oldular.

Böylece kötü/müsibet bir süre için onları esir etti.

Ama İlk İnsan yeniden kendine geldi (aklını geri topladı) ve Haşmetli Baba'ya yedi defa dua etti.

Merhametle sarsılan Baba, ikinci bir yaratma olarak Işığın Dostu'nu, Işığın Dostu Büyük Mimar'ı ve Büyük Mimar da Hayat Ruhu'nu canlandırdı.

Böylece ilk üçlüye paralel ikinci bir üçlü varedilir:

Işık Baba, Işık Ana ve İlk İnsan.

Bu ikinci üçlünün ilk iki kişiliği (Işık Baba ve Işık Ana) henüz açıklanmış değil.

Özellikle Büyük Mimar'ın (the Great Ban) anlamı bir bilmecedir.

Fakat önceki üçlüde olduğu gibi gerçek işi yapan burada da üçüncü kişidir:

Yani "Demiurge"ye dönüşen Spirit of Life, (Hayat Ruhu)(2).

Tıpkı İlk İnsan gibi Hayat Ruhu da beş kişilik canlandırır/türetir:

Kendi aklından "Ornament of Splendour" (Sefath Ziva, Splenditenens),

kendi idrakından "Great King of Honour",

kendi düşüncesinden "Adamas Of Light",

kendi yansısından (aynadaki görüntüye benzer görüntüsünden, SC) "King of Glory", ve

kendi iradesinden "Supporter" (Sabhla, Atlas).

Bu beş tanrı Maniciler arasında özel tapım nesnesiydiler.

St. Augustine "Faustus'a Cevap 15"te bunların Manici ilahilerden çıkartılan tariflerini verir bize.

İşte bu beş tanrı Karanlık diyarına inerler.

Bozulmuş/değişmiş şekliyle İlk İnsan'ı bulur ve kendi sözlerinin gücüyle onu kurtarırlar.

Hayat Ruhu (Spirit of Life), sağ eliyle İlk İnsan'ı yukarı çeker ve Hayat Ana'ya getirir.

Onun zırhı Karanlık diyarında kalır.

Dünyanın dizaynı/yapımı işte şimdi başlıyor.

Hayat Ruhu'nun oğullarından bazısı karanlığın oğullarını öldürüp derilerini yüzer ve bunları Hayat Ana'ya getirir.

Hayat Ana onların derilerini etrafa serpiştirerek 12 cennet yapar.

Onların cesetleri Karanlık diyarına fırlatılır ve 8 dünya yapılır.

Onların kemiklerinden dağlar meydana gelir.

"Ornament of Splendour" beş güzel/parlak tanrıyı bel tarafından tutar ki, onların belden aşağısında cennetler uzanmaktadır.

Atlas (Suppertor) bütün bunları kendi omuzlarında taşır.

"Great King of Honour" cennetlerin zirvesinde oturup her tarafı gözler.

"Spirit of Life" (Hayat Ruhu), Karanlığın oğul-

larını beş elementten yuttukları ışığın bir kısmını teslim etmeye zorlar ve onlardan geri aldığı bu ışıktan güneşi, ayı (ışığın arabaları) ve yıldızları biçimlendirir.

Hayat Ruhu, yerin altında Supporter'a yakın yerde rüzgar tekerlekleri de yapar.

"King of Glory", bir tür yaratımlarla bu tekerleklerin/arabaların yerin yüzeyini kaldırmasını sağlayarak beş parlak tanrının Karanlık oğullarının zehiri tarafından ateşe verilmelerini engeller. Theodore bar Khoni'nin metni burada o kadar karışık ve bozuktur ki, anlamını çözmek zordur.

Büyük ihtimalle burada rüzgar, su, hava ve ateş brüt fiziksel yeri sarıp sarmalayan ve etrafında dönen koruyucu giysiler/örtüler gibi değerlendirilmektedir.

Kozmogoninin bu aşamasında Hayat Ana, İlk İnsan ve Hayat Ruhu, Haşmetli Baba'ya bir diğer yeni yaratma için yalvarırlar.

Ve O, bu amaçla Elçi'ye canverir (Latin kaynaklarda Lagatus Tertius).

Elçi (The Messenger), elbiseleri, tacları ve çelenkleriyle birlikte 12 bakire peydah eder.

Bunların adları şöyledir:

Kıraliyet (Royalty), Bilgelik (Wisdom), Zafer (Victory), İkna (Persuasion), Saflık (Purity), Doğruluk (Truth), İnanç/İman (Faith), Sabır (Patience), Dürüstlük (Righteousness), İyilik (Goodness), Adalet (Justice) ve Işık (Light).

Güneşte oturan Elçi, bu 12 Bakire-damar'a doğru gelir.

Kendisinin üç görevlisine emir verip bu bakireleri harekete geçirir ve kısa zamanda 12 Bakire cennetlerin yücelerine ulaşırlar.

Burdaki mecazi anlatımın konusunun geze-

gen sistemi ve zodyak işaretleri (Astroloji, güneş sistemi; çeviren, SC) olduğu son derece açıktır.

Elçi, Büyik Mimar'a (Great Ban) yükseliş için yeri/toprağı ve Büyük Tekerlekleri (Hava, Ateş ve Su) sürme/çevirme komutunu verdikten az sonra cennetler dönmeye başlar.

Büyük evren (cosmos), şimdi harekete geçirilmiştir artık.

Fakat bitki, hayvan veya insan formunda bir hayat yoktur henüz.

Yeryüzünde bitki örtüsü, hayvansal ve rasyonel yaşamın üretimi Elçi ile Karanlığın oğulları ve kızları arasında cereyan eden bir yamyamlık, müstehcenlik, kürtaj ve ödül sürecidir ki, bu sürecin ayrıntılarını anlatmamak daha iyidir(3).

Son olarak, Naimrael (dişi) ile Ashaklun (eril) adlarındaki iki şeytanın birleşmesinden iki çocuk, Adem ve Havva doğarlar.

Adem'in bedeninde büyük miktarda ışık hapsedilmiştir.

Şeytan'ın Kuvveti elinde büyük bir esirdir Adem.

Işığın Güçleri ona acır ve bir Kurtarıcı yollarlar.

Bu Kurtarıcı aydınlık İsa'dır.

Bu İsa, masum Adem'e yaklaşır, onu ölüm uykusundan uyandırır, pijamalarından çıkartıp baştan çıkartıcı bu büyük şeytanlardan uzaklaştırır.

Adem kendine gelir, varolduğunu anlar/bilir.

Sonra İsa ona talimatlar verir ve göğün yücelerinde yaşayan Baba'nın yerini gösterir.

Ve İsa, ona kendisinin öz kişiliğini, başından geçen her şeyi anlatır:

Panter dişleri, fil dişleri, aç gözlüler, köpek-

ler tarafından yenilip yutulma, varolan herşey ile karışmış olma ve bunların hepsinde yaşanan hapislik, karanlığın kötü kokuları tarafından kuşatılış (4).

. Mani burada bu tuhaf ama büyük hayal gücü ile bir "acı çekmiş İsa" tasvir ediyor ve ona "İsa" adı veriyor.

Fakat bu, Kurtarıcı Kozmik Işığın kişileştirilişidir; ama sadece onun maddede hapis kaldığı süre boyuncaki kişiliğine ilişkindir.

Dolayısıyla, tüm doğaya dağılmıştır; her gün doğmakta, acı çekmekte ve ölmektedir; her ağaçta asılmakta, her yiyecekte her gün yenilmektedir.

İşte bu esir/hapis Kozmik Işık, Jesus patibilis diye çağrılmaktadır.

Daha sonra İsa, Adem'i ayağa kalkmaya zorlar ve ona yaşam ağacından tattırır.

Ardından Adem etrafına bakar ve ağlar.

Sesini kükreyen bir aslan gibi yükseltir giderek.

Saçlarını yolar, göğsünü döver ve şöyle der:

"Lanet olsun benim bedenimi yaratana ve ruhumu esir alana ve beni kendilerine köle edenlere!"

Burdaki mesaj, insanın görevinin kişisel özveride bulunmak ve de bütün evreni kapsayan

büyük arınma işine yardım etmek suretiyle kendi bedenini bütün bedensel lekelerden uzak tutmasıdır.

Manici eskatoloji (eschatology) kozmogonisiyle uyumludur.

Esas olarak Elektlerin faaliyeti aracılığıyla tüm ışık partikelleri biraraya toplandığı zaman, Elçi (Messenger) görünür.

Batıdan Hayat Ruhu (Spirit of Life), kuzey, güney ve doğudan ev sahipleriyle birlikte İlk İnsan gelirler.

Bütün alemler ve perfekt Maniciler de onlarla birliktedir.

Atlas (World Supporter), yükünü üstünden fırlatıp atar.

Yukardaki "Ornament of Splendour" da işini bırakır.

Böylece cennet ve yer uçuruma yuvarlanırlar.

Evrensel bir yangın felaketi başlar ve her şey küle dönüşene kadar yanar.

Bu yangın 1486 yıl devam eder.

Bu süre içinde kötülerin işkenceleri iyilerin/doğruların sevincidir.

Işığın karanlıktan ayrılışı tamamlanınca yaradılışta rol üstlenmiş olan bütün ışık melekleri yükseğe dönerler.

Karanlık dünya-ruhu derinliklere gömülür ve üstü ebeddiyen kapatılır.

Bir daha karanlık tarafından istila edilemeyecek olan ışık diyarında sonsuza dek huzur hüküm sürer.

Manicilik, kişinin/bireyin ölümden sonrasıyla ilgili olarak Perfektler, Saçlılar (Hearer) ve Manici-olmayanlar (Günahkarlar) için hazırlanmış üç boyutlu bir açıklama öğretmiştir. Ölümden sonra Perfektlerin ruhu İlk İnsan tarafından üç ışık alemi/kuşağı ve Işık Bakiresi eşliğinde gönderilen İsa tarafından kabul edilir.

Onlar merhumlara bir su kabı/gemisi, bir giysi, bir türban, bir tac ve bir ışık çelenk verirler.

Kötü meleklerin onun (kastedilen ölen Perfekt kişi olması gerek, çeviren, SC) yolunda yatması sonuçsuz kalır.

O, bu kötülük meleklerini küçümser ve övgü merdiveninde ilkin aya, sonra İlk İnsan'a, güneşe, Hayat Ana'ya ve en sonunda Yüce Işığa yükselir.

Perfektlerin bedeni güneş, ay ve yıldızlar tarafından temizlenir.

Onlardaki ışık partikelleri serbest bırakılır.

Serbest bırakılan bu ışık partikelleri İlk İnsan'a gider ve onun etrafını çeviren tali tanrılar biçimine dönüştürülürler.

Saçlıların (İngilizce metinde Hearer yerine yanlışlıkla "Heavens" yazılmıştır, çeviren, SC) akıbeti son kertede Pefektlerinki ile aynıdır.

Fakat onlar ebedi mutluluğa (Yüce Baba'ya, çeviren, SC) varmadan evvel uzun bir arınma sürecinden geçmek zorundadırlar.

Manici-olmayanlara (Sinners) gelince:

Ölümden sonra dünyanın sonuna kadar, bedenleri ve ruhlarıyla cehenneme fırlatılana kadar meleklerce lanetlenmek, şeytanlarla çevrilmek, işkence ve ızdırap içinde dolaşmak durumundadırlar.

Açıklamalar (Seyfi Cengiz):

(1) Burada birkaç satırlık kısmı gerekli olmadığı için atladım.

(2) Demiurge: Genelde fizik/maddi evreni yaratmaktan değil, fakat yapmaktan sorumlu görülen zanaatkar veya mimar.

(3) Katolik bir ansiklopedide burdaki türden bir yaklaşımla karşılaşmak bizi şaşırtmamalıdır.

(4) Anlaşılan o ki, bütün bunlar İsa'nın başından geçenler olarak anlatılıyor. Ardından gelen yorum da (burada bir "acı çekmiş İsa" tasviri yapıldığı şeklindeki) bunu pekiştiriyor.
(5) Eschatology: Sözcük olarak "Sonun Bilimi" (Study of the Last) anlamlıdır. Teoloji ve felsefe-

nin bir parçasıdır. İlgi alanı tarihin sonuna ilişkin inançlar (tarihin sonunda cereyan edecek olaylar), yaygın biçimde "dünyanın sonu" olarak ifade edilen insanlığın nihai kaderi/akıbeti hakkındaki düşüncelerdir (daha etraflı bilgi için Wikipedia'ya bakılabilir)."*

Seyfi Cengiz'in bir başka çevirisi de aşağıdaki gibidir.

"Manici Mitolojide Adem ve Havva'nın Orijini

Manici mitoloji üstüne açıklamalar yer yer birbirini tutmuyor.

Kimi açıklamalarda bazı ayrıntılar yeterince net değil ya da atlanıyor.

Aşağıda değişik bir İngilizce kaynaktaki anlatımdanedindiğimekbilgilerinbirözetiniveriyorum. Bu ayrıntıların daha kolay anlaşılması için kısa bir hatırlatma zorunlu görünüyor:

Manici evren kuramına göre başlangıçta Işık (Tanrı) ve Karanlık (Şeytan) olmak üzere iki prensip/tabiat vardır.

Bunlar ikizdirler, yani birlikte varolmuşlardır.

"Maddenin düzensiz hareketi" Karanlık Prensi'ni (Şeytan) kendi krallığının yukarısında ışık ile karanlığın birbirine değdiği sınıra doğru iter.

Bu sınırda ışığın ihtişamını görünce bu ışığın anavatanını zapt etmeye koyulur.

Işık Baba (Tanrı), bu saldırıyı kendisi püskürtme kararı verir.

İlk İnsan donunda/kılığında, yine kendi nurunun beş parçası ile birlikte (bazı anlatımlarda onun beş oğlu gibi sunulur bu ışık parçaları) aşağıya karanlığı karşılamaya gider, fakat bu savaşta karanlık/madde tarafından zaptedilir.

* http://haydaralibaba.wordpress.com/2012/12/27/141/

İşte bu yenilgi daha once birbirinden ayrı olan ışık ve karanlığın (ruh ve maddenin), başka deyişle kozmik karışımın başlangıcı olur.

İlk İnsan kılığındaki Işık Baba bir şekilde göksel anavatanına dönerse de, beş parçasını karanlığa kaptırmıştır.

Sonuçta onları kurtarmak için Üçüncü Elçi (Third Messenger) kılığında tekrar harekete geçilir.

Bu sırada kozmos, esir ışık parçacıklarını kurtarıp toplayan bir makina şeklinde organize edilir. Bahsini ettiğim ek bilgiler bundan sonra cereyan eden olaylara ilişkindir.

Mitolojinin bu versiyonuna göre, bu noktadan sonra "Ayın ilk iki haftasında" toplanan ışık partikelleri Ay'a yükselir/taşınır ki, öğretiye göre bu yüzden ay bu sırada dolunaya dönüşmüş, yani yapımı tamamlanmıştır.

"Ayın son iki haftasında" ışık Ay'dan güneşe transfer edilir ve son olarak da güneşten kendi kaynağı olan Işık cennetine götürülür.

Fakat şeytanlar tarafından yutulmuş ışık parçaları vardır hala.

Üçüncü Elçi bunları toplamak için şu taktiğe başvurur:

Kendisini erkek şeytanlara gözkamaştırıcı çıplak bir bakire formunda gösterir.

Kadın şeytanlara ise yakışıklı ve çıplak bir genç adam kılığında görünür.

Bu teşhir, erkek ve kadın şeytanlarda arzu uyandırır.

Erkek şeytanlar döl bırakır yere (yuttukları ışıkla birlikte) ve bundan bütün bitki türleri ürer.

Zaten hamile olan dişi şeytanlar ise Elçi'nin teşhirini izlerken "düşük" yaparlar.

Zemine düşen bu düşükler, ağaçların tomurcuklarını yerler ve böylece bu tomurcuklardaki ışığı da yutarlar.

Elçi'nin taktiğinden paniğe kapılan madde/karanlık, hala esir olan ışığın etrafında bir hapishane oluşturur (söylemde yine kişileştirme var burda).

Biri eril, diğeri dişil iki şeytan ışığın tümünü emmek için tüm düşükleri yerler.

Bu ikili daha sonra çiftleşir ve Adem ile Havva'yı doğururlar.

Daha önce yaptığım çevirilerdeki anlatımın burdaki ayrıntılarla birlikte düşünülüp yorumlanması, Alevi teolojisi ile bağlantıların yakalanmasında kolaylık sağlar."

Seyfi Cengiz Tarih 23/04/2010

"Manici Adem Gelenekleri (1)

By Theodore bar Konai,

LLber Scholiorum

(ed. Scher) 317-18

Sonra düşük yapanlar birbirlerine danıştılar ve gördükleri Messenger'ın şeklini hatırlayıp, 'Gördüğümüz form nerede?' dediler.

Karanlığın Kıralı Ashaqlu(n) onlara 'Oğullarınızı ve kızlarınızı bana verin, ben sizin için gürdüğünüze benzer bir form veririm' dedi.

Onlar düşükleri getirip ona verdiler.

O, erkekleri yedi, dişileri karısı Nebruel'e verdi. Sonra Nebruel ve Ashaqiun birleştiler, hamile kalan Nebruel bir oğul doğurdu; ona Adem adını verdi. Nebruel Ashaqiun'den tekrar hamile kaldı ve bir kız doğurdu, ona Havva adını verdi.

Mani, daha sonra diyor ki, Işıldayan İsa (Jesus the Splendor) şüpheden uzak Adem'e yaklaştı ve o büyük ruhu teslim olabilir diye onu ölüm uykusundan kaldırdı.

Doğru bir adam güçlü bir şeytanca sahiplenilmiş birini keşfettiğinde ve onu kendi becerisiyle yatıştırdığında ne yaparsa, Sevgili İsa da yüzü koyun yatan derin uykudaki Adem'i bulduğunda öyle davrandı.

Onu kaldırdı, silkeledi ve uyandırdı; aldatıcı şeytanı kovalayıp ondan uzaklaştırdı. Büyük dişi şeytanı da ondan ayırdı.

Sonra Adem kendini test etti ve kim olduğunu tanıdı ve İsa ona yücelerdeki Babaları gösterdi, kendisinin (İsa olarak kendisinin) başından geçen her şeyi anlattı:

Leoparlar, filler, açgözlüler, köpekler tarafından yenilip yutuluşunu, varolan her şeyle karışıp hepsinde yaşadığı hapis hayatını, karanlığın pis kokularına mahkum edilişini... Mani diyor ki, İsa Adem'i yukarıya çıkardı ve ona Hayat Ağacı'nı tattırdı.

Sonra Adem haykırdı ve ağladı, sesini yırtıcı ve kükreyen bir aslan gibi gürültüyle yükselterek yere çöktü ve göğsünü dövdü ve 'Vay benim bedenimi yapan, ruhumu hapseden ve beni köleleştiren asilerin haline vay' dedi.

Theodor bar Konai, bir Süryani ve Nasturi'dir.

8. yüzyılda 'Book of Sects' (Sektlerin Kitabı) adında bir kitap yazmıştır.

Burada orijinali Pehlevice ve Süryanice olan Manici mitolojinin kozmogonisinden ve bu mitolojideki Adem geleneğinden de bahseder.

Onun Süryanice orijinal metinlere dayanan bu konudaki yazılarını çevirip yayımlamıştım.

Adem geleneğinin aşağıdaki versiyonu ise İran kökenli fakat Arap dilli bir yazara, Ibn el-Nedim'e aittir (ölm. 995/998). Ibn el-Nedim'in 10'uncu yüzyıla ait "Fihrist" adlı eserinden alınmadır. Ibn el-Nedim'in burada anlattığı kimi ayrıntılar Katolik ansiklopedinin bahsini etmekten kaçındığı noktalar olup, okunmak zorunda değillerdir.

Manici Adem Gelenekleri (2)

By Ibn alNadim,

Fihrist (a pud Flugel, Mani 58-61)

(Başlık:) Mani öğretisine Göre Cinsel Yenidenüretimin Başlangıcı

O (Mani) dedi ki: 'Sonra o devlerden biri (yıldızlar, acil güç, arzu, şehvet ve günah?) cinsel ilişkide bulundular ve onların bu ilişkilerinin sonucu ilk insan olan Adem'di.

Onu üreten, biri erkek, diğeri dişi iki devin (archons) birleşmesiydi. Sonra bu ilişki bir kez daha tekrarlandı ve sonuç Havva denen güzel kadındı.'

O (Mani) dedi ki: 'Beş melek Adem ve Havva'nın içinde Arzu'nun yağma ve esir ettiği ilahi Işığı ve İyiliği gördüklerinde, al-Başir (Elçi, The Messenger), Hayat Ana (Mother of Life), İlk İnsan (Primal Man) ve Yaşam Ruhu'ndan (Living Spirit) Adem'e bilgi ve inancı öğretecek ve onu devlerin/şeytanların elinden kurtarıp getirecek birinin gönderilmesini istediler.'

O (Mani) dedi ki: 'Bu istek üzerine bir başka tanrı ile birlikte İsa gönderildi. Bunlar iki deve/şeytana yaklaştılar, onları bağlayıp yeni doğmuş olan Adem ve Hava'yı kurtardılar.'

O (Mani) dedi ki: 'Sonra İsa gelip Adem'le

konuştu. Ona Cennet bahçeleri, tanrılar, cehennem, şeytanlar, yer, cennet, güneş ve ay hakkında açıklamalar yaptı. Ayrıca Adem'in Havva'dan korkmasını sağladı. Havva'ya duyduğu arzuyu nasıl bastıracağını gösterdi. Havva'ya yaklaşmasını yasakladı. Ve Adem, İsa'nın emirlerine uydu. Sonra o erkek şeytan geri kızı Havva'nın yanına gelerek onunla ....birlikte oldu. Havva'dan bir oğlu oldu. Şeklen bozuk (deforme), kırmızı tenli bu çocuğun adı Cain (Kırmızı Adam) idi. Sonra bu çocuk kendi....ile ilişkiye girip ondan bir oğul sahibi oldu ki, onun adı da Abel (Beyaz Adam) idi. Cain annesiyle yeniden ilişkiye girdi ve ondan iki kızı oldu. Bu kızlardan birine Hakimat el-Dahr, diğerine Ibnat el-Hirs adı verildi. Sonra Cain, kızı Ibnat al-Hirs'ı kendisine eş seçti ve diğer kızı Hakimat al-Dahr'ı ise oğlu Abel'e verdi ki, o da bunu kabul etti.'

O (Mani) dedi ki: 'Hakimat el-Dahr'da Tanrı Işığı ve Tanrı hikmetinden bir tortu vardı, fakat Ibnat el-Hirs'te bundan hiçbir şey mevcut değildi. Sonra meleklerden biri Hakimat el-Dahr'a gelerek ona, 'kendine dikkat et, senin iki kızın olacak ve bunlar Tanrı'nın arzusunu yerine getirecekler' dedi. O (Bu melek, SC), Hakimat el-Dahr ile ilişkiye girdi ve bu birleşmeden iki kız oldu. Anneleri bu kızlardan birine (Rau)-Faryad, diğerine de Bar-Faryad adını verdi. Abel bunu öğrenince öfke ile doldu, kedere kapıldı. Hakimat el-Dahr'a, 'bu iki çocuğu kimden aldın, ben onların babasının Cain olduğunu sanıyorum, seninle beraber olan oydu' dedi. Hakimat el-Dahr, ona meleğin şeklini tarife çalıştıysa da, Abel onu terkedip annesi Havva'ya gitti, 'Onun bacıma ve karıma yaptığını duydun mu?' diyerek Cain'den şikayetçi oldu. Cain bunu öğrenince Abel'e gitti ve bir taşla (vu-

rarak) onu öldürdü. Sonra da Hakimat el-Dahr'ı kendisine eş olarak aldı.'

Mani dedi ki: 'Sonra o şeytanlar ve bu el-Sindid ve Havva, Cain'in davranışdan rahatsız oldular. Sonra el-Sindid Havva'ya Adem'in aklını çelmesi için büyülü heceler öğretti. Havva Adem'e çiçekli bir ağaçtan bir çelenk sundu ve Adem onu görünce onunla...birleşti ve Havva hamile kaldı, parlak görünümlü yakışıklı bir erkek çocuk doğurdu. El-Sindid bunu öğrenince rahatsız oldu ve hasta düştü; Havva'ya 'Bu bebek bizden biri değil, o bir yabancı' dedi. Bunun üzerine Havva bebeği öldürmek istedi, ama Adem bebeği kavradı ve Havva'ya 'Ben onu inek sütü ve ağaçların meyveleriyle beslerim' dedi. Böylece Adem bebeği alıp ayrıldı. Fakat el-Sindid ağaçları ve sığırları Adem'den uzaklaştırmaları için şeytanları yolladı. Adem bunu görünce bebeği alıp üç daire/yüzük ile çevirdi. İlk yüzüğün/çemberin üstüne Cennetlerin Kıralı'nın adını, ikincisinin üstüne İlk İnsan'ın adını, ve üçüncüsünün üstüne Yaşayan Ruh'un adını okudu.

Tanrı ile konuştu, ona yalvararak, 'Ben senin huzurunda/önünde günah işledim, peki bu bebek sana ne yaptı?' dedi. Ardından uyarılan üç melekten biri aceleyle Adem'e parlak bir tac getirip onun ellerine uzattı. El-Sindid ve şeytanlar ordan ayrılıp uzaklaştılar.'

Mani dedi ki: 'Sonra orada Adem'e lotus adında bir ağaç/bitki göründü ve bu ağaçtan/bitkiden süt aktı, Adem bu süt ile besledi çocuğu. Çocuğa o ağacın adını (Lotus) verdi önce, ama bir zaman sonra ona yeni bir ad verdi: Shathil (yani Seth). Sonra el-Sindid Adem'e ve doğan çocuklara düşmanlık ilan etti ve Havva'ya, 'Kendini Adem'e ifşa et, belki sen geri bize kazanırsın

onu' dedi. Sonra Havva... Adem'i baştan çıkardı, Adem onunla birlikte oldu. Shathil Adem'i gördüğünde onu azarladı, öğütledi ve 'Kalk, Doğu'ya gidelim, Tanrı'nın Işığı ve Hikmeti'ne gidelim!' dedi ona. Ve Adem onunla gitti, ölene ve cennete gidene kadar orada oturdu. Sonra Shathil; Rau-Faryad, Bar-Faryad, Hakimat al-Dahr ve onların anneleriyle birlikte rahiplik yaptı, öldükleri tarihe kadar bir/aynı yolu ve bir/aynı patikayı izlediler; fakat Havva, Cain ve İbnat el-Hiris Cehennem'e gittiler".*

SEYFİ CENGİZ ELEŞTİRİSİ

Kozmogonilerin en önemli bölümü insana dair olanıdır. İnsan'a kozmogoninin temeli de diyebiliriz. Bütün hazırlık ve anlatımlar insana dairdir. Işık yani ruh insana yani vücuda nasıl gelir ve nasıl gider? Düalitede olsun diğer tasarımlarda olsun insana kadar olan kısım, insana hazırlıkla geçer. Yer gök yok iken, yer su gök duman iken gibi anlatımlar bütün dinlerde vardır.

İnsan nasıl oluştu, vücudu kim yaptı, ruh vücuda nasıl geldi, melekler neler yaptılar, 7 gezegen ve 12 burç nasıl ve kimler tarafından yapıldı, nasıl konumlandırıldı, ruh vücut içindeyken neler yapıldı, ruh vücuttan çıktıktan sonra geçtiği aşamalar nelerdir, bütün bunlar kozmogoniye işaret etmektedir.

Maniheizm'deki kozmogonik anlatımın temeli, ışığın yani ruhun, Karanlık Kralı tarafından yapılan iki büyük ifrit Aşkalun ve Namrael'in cinsel ilişkiye girmeleri sonucu oluşturulan insan vücuduna hapsedilmesi ve tekrar Işık Alemi'ne gitmek için mücadelesi ile ilgilidir. Seyfi Cengiz yaptığı çevirilerdeki

* http://haydaralibaba.wordpress.com/2013/01/02/manici-mitolojide-adem-ve-havvanin-orijini/ (Bu adresten Maniheizmle ilgili başka çeviriler de okuyabilirsiniz.)

maddi hataları görmemiştir. Sessiz kalmıştır. Örnek verelim, çeviride şu cümleler var:

"Lanet olsun benim bedenimi yaratana ve ruhumu esir alana ve beni kendilerine köle edenlere!"

"Sonra Adem haykırdı ve ağladı, sesini yırtıcı ve kükreyen bir aslan gibi gürültüyle yükselterek yere çöktü ve göğsünü dövdü ve 'Vay benim bedenimi yapan, ruhumu hapseden ve beni köleleştiren asilerin haline vay' dedi."

Adem'de konuşan ışık parçacığı yani ruhtur. Adem'in bedenini kim yarattı, kim yaptı, ruhu kim hapsetti, Adem'i kim köleleştirdi? Adem kime lanet okuyor? Tabii ki onun bedenini yapan, ruhunu hapseden ve onu köleleştiren Karanlık Kralı'na, baba ve annesi olan büyük iblisler Aşkalun ve Namrael'e. Maniheist kozmogonide insan bedeni Işık Tanrısı tarafından yapılmamıştır. Bu tartışılmayacak kadar kesindir. Seyfi Cengiz bu gerçeği tespit edememiştir.

Yaptığı çevirinin yazarının Maniheizm'i hiç anlamadığı şu görüşünden bellidir:

"Burdaki mesaj, insanın görevinin kişisel özveride bulunmak ve de bütün evreni kapsayan büyük arınma işine yardım etmek suretiyle kendi bedenini bütün bedensel lekelerden uzak tutmasıdır."

Seyfi Cengiz bu anlayışı eleştirmemiştir. Çünkü yukarıdaki cümle Maniheizm'in tamamını sıfırlamaktadır. Seyfi Cengiz'in çevirisini yaptığı kişi, Maniheizm'de insanın oluşumunu anlamamıştır, konuyu hiç kavramamıştır. Yukarıdaki değerlendirmesinde "kendi bedenini bütün bedensel lekelerden uzak tutmak" şeklindeki akıl yürütmesi konuyla ilgili olmadığını göstermektedir. Şöyle söylemeliydi: "Kendi ruhunu bütün bedensel lekelerden uzak tutmak..."

Alevilerin yer gök yok iken diye söze başlaması ile Maniheistlerin yer gök yok iken diye söze başlaması Aleviliğin Maniheizm'den geldiğine dair kanıt olamaz. İnsan vücudu nasıl oluştu, Aşkalun ile Namrael'i kim yaptı, Aşkalun ile Namrael'in ruhları nasıl ruhlardı, Aşkalun ve Namrael'in Karanlık Zul-

met Alemi'ni dolaşıp arkonlardan ışıkları toplamadan önceki ruhları nasıl ruhlardı, kimlikleri ne idi, Seyfi Cengiz bunları sorgudan geçirmiyor. Aşkalun ve Namrael özel görevlilerdir. İfritlerdir, iblislerdir. Görevleri ise Işık elemanlarınca kaçırılan ışıkların yani ruhların ilelebet dünyada, zulmette kalmalarını sağlamak için vücut oluşturmaktır. Nitekim erkek çocuklarının ismi Adem, kız çocuklarının ismi Havva'dır. Adem ve Havva'nın sıfatları Işık aleminin elemanının sıfatına benzemektedir. Bu benzeyişi Karanlık Zulmet Kralı sağlamıştır amacı ise ruhları kandırmaktır.

Adem ile Havva arasındaki cinsel ilişki Işık Alemi tarafından yasaklanmıştır. Adem'e Havva'ya yaklaşmaması söylenmiştir. Işık Alemi üremeye karşıdır.

Seyfi Cengiz'in çevirisindeki söylenenleri nasıl açıklayabiliriz:

"O (Mani) dedi ki: 'Sonra o devlerden biri (yıldızlar, acil güç, arzu, şehvet ve günah?) cinsel ilişkide bulundular ve onların bu ilişkilerinin sonucu ilk insan olan Adem'di.

Onu üreten, biri erkek, diğeri dişi iki devin (archons) birleşmesiydi. Sonra bu ilişki bir kez daha tekrarlandı ve sonuç Havva denen güzel kadındı.'

O (Mani) dedi ki: 'Beş melek Adem ve Havva'nın içinde Arzu'nun yağma ve esir ettiği ilahi Işığı ve İyiliği gördüklerinde, al-Başir (Elçi, The Messenger), Hayat Ana (Mother of Life), İlk İnsan (Primal Man) ve Yaşam Ruhu'ndan (Living Spirit) Adem'e bilgi ve inancı öğretecek ve onu devlerin/şeytanların elinden kurtarıp getirecek birinin gönderilmesini istediler.

O (Mani) dedi ki: 'Bu istek üzerine bir başka tanrı ile birlikte İsa gönderildi. Bunlar iki deve/şeytana yaklaştılar, onları bağlayıp yeni doğmuş olan Adem ve Hava'yı kurtardılar.'

O (Mani) dedi ki: Sonra İsa gelip Adem'le konuştu. Ona Cennet bahçeleri, tanrılar, cehennem, şeytanlar, yer, cennet, güneş ve ay hakkında açıklamalar yaptı. Ayrıca Adem'in Havva'dan korkmasını sağladı. Havva'ya duyduğu arzuyu nasıl bastıracağını gösterdi. Havva'ya yaklaşmasını yasakladı."

Maniheizm'deki bu anlatım benzese benzese Tevrat'ın Yaratılış anlatımına ve Sünniliğe benzer. Çünkü Sünni anlayışta Adem ile Havva cennete konur ve bütün meyve ağaçlarından meyve yemeleri söylenirken sadece bir ağacın meyvesini yiyemeyecekleri tembih edilir. Cennete konulan Şeytan, Havva'yı kandırıp yasak meyveyi yedirir, sonra birlikte Adem'i kandırarak ona da yasak meyveyi yedirirler. Bu şu anlama gelmektedir: Şeytan, Havva ile cinsel ilişkiye girmiştir, yasak meyveyi birlikte yemişlerdir, daha sonra Şeytan, Havva ile birlikte Adem'i kandırmış ve Adem ile Havva cinsel ilişkiye girmiştir. Daha sonra çırılçıplak olduklarını görmüşlerdir.

Maniheizm'de de durum böyledir. Işık Alemi'nin Muhteşem İsa'sı gelerek Adem'i uyarmış ve Havva'dan uzak durmasını sağlamıştır. Havva ise babası arkona yani Aşkalun'a, şeytana yanaşmıştır. Onunla cinsel ilişkiye girmiştir. Bu ilişkiden Kabil doğmuştur. Daha sonra Havva oğlu Kabil ile ilişkiye girmiş ve diğer oğlu Habil olmuştur. Seyfi Cengiz'in çevirilerinde bu durum şu şekilde anlatılmaktadır, eksiği yoktur, fazlası vardır:

"O (Mani) dedi ki: Sonra İsa gelip Adem'le konuştu. Ona Cennet bahçeleri, tanrılar, cehennem, şeytanlar, yer, cennet, güneş ve ay hakkında açıklamalar yaptı. Ayrıca Adem'in Havva'dan korkmasını sağladı. Havva'ya duyduğu arzuyu nasıl bastıracağını gösterdi. Havva'ya yaklaşmasını yasakladı. Ve Adem, İsa'nın emirlerine uydu. Sonra o erkek şeytan geri kızı Havva'nın yanına gelerek onunla .... birlikte oldu. Havva'dan bir oğlu oldu. Şeklen bozuk (deforme), kırmızı tenli bu çocuğun adı Cain (Kırmızı Adam) idi. Sonra bu çocuk kendi .... ile ilişkiye girip ondan bir oğul sahibi oldu ki, onun adı da Abel (Beyaz Adam) idi. Cain annesiyle yeniden ilişkiye girdi ve ondan iki kızı oldu. Bu kızlardan birine Hakimat el-Dahr, diğerine Ibnat el-Hirs adı verildi. Sonra Cain, kızı Ibnat al-Hirs'ı kendisine eş seçti ve diğer kızı Hakimat al-Dahr'ı ise oğlu Abel'e verdi ki, o da bunu kabul etti.

O (Mani) dedi ki: Hakimat el-Dahr'da Tanrı Işığı ve Tanrı hikmetinden bir tortu vardı, fakat Ibnat el-Hirs'te bundan

hiçbir şey mevcut değildi. Sonra meleklerden biri Hakimat el-Dahr'a gelerek ona, 'kendine dikkat et, senin iki kızın olacak ve bunlar Tanrı'nın arzusunu yerine getirecekler' dedi. O (Bu melek, SC), Hakimat el-Dahr ile ilişkiye girdi ve bu birleşmeden iki kız oldu. Anneleri bu kızlardan birine (Rau)-Faryad, diğerine de Bar-Faryad adını verdi. Abel bunu öğrenince öfke ile doldu, kedere kapıldı. Hakimat el-Dahr'a, 'bu iki çocuğu kimden aldın, ben onların babasının Cain olduğunu sanıyorum, seninle beraber olan oydu' dedi. Hakimat el-Dahr, ona meleğin şeklini tarife çalıştıysa da, Abel onu terkedip annesi Havva'ya gitti, 'Onun bacıma ve karıma yaptığını duydun mu?' diyerek Cain'den şikayetçi oldu. Cain bunu öğrenince Abel'e gitti ve bir taşla (vurarak) onu öldürdü. Sonra da Hakimat el-Dahr'ı kendisine eş olarak aldı."

Bu anlatımlar eğer Aleviliğin kozmogonisi ise Seyfi Cengiz detaylarıyla anlatmalıdır çünkü kendi çevirilerinde yer aldığı gibi Maniheizm'in kozmogonisi ortadadır. Aleviliğin en önemli kriterlerinden biri helal-zülal kavramıdır. Evlatlar helal-zülal olmalıdır. Kabil ve Habil kural dışı kişilerdir. Havva ile babası Aşkalun'un yatması ile doğan Kabil, Havva'nın oğlu Kabil ile yatması ile olan ikinci oğlu Habil... Vücudun lanetlenmesi için, vücut hapishanesinin zulmet olduğunu ispat edebilmek için Havva'yı babası ile yatıran, daha sonra Havva'yı oğlu ile yatıran ve daha sonra da Şit'i Adem ile Havva'nın çocuğu yapan Maniheist kozmogonik anlatımın Alevi kozmogonisi ile bir ilişkisi yoktur. Alevi kozmogonisinde Şit Havva'dan doğmamıştır, Şit aynı zamanda Naci'dir ve cennetten gelen huriler başı Naciye ile evlenmiştir. Naciye sırdır. Naci, Ezdani anlatımda Adem ile Havva'nın nefeslerini iki ayrı küpe koyarak yarışmalarının sonucu Adem'in küpünde var olan ve 73'e tekabül eden Yol başıdır. Ezdani anlatımda Şit, Adem ve Havva'nın oğlu değildir. (Bkz. Alevilerin Büyük Sırrı, s. 282-284)

Adem-Havva ayrı bir yol, Naci-Naciye ayrı bir yoldur. Dolayısıyla kozmogonileri ayrıdır.

Seyfi Cengiz ve Haydar Ali Baba'nın yol alabilmesi için öncelikle ilk seksin Aşkalun ile Namrael adlı iki ifrit arasın-

da yapıldığı, bütün kötülüklerin seksten kaynaklandığı, çocuğun vücudunun onlar tarafından ruhun kapanı, mezarı olarak oluşturulduğu, Şit'in ise Adem ile Havva'nın oğulları olduğu gerçeklerinin saptanması gerekir. Maniheizm'in kozmogonisi Seyfi Cengiz'in çevirilerine yansıdığı gibi çok açıktır.

Kuşkusuz sır denilen şey kolay kolay anlaşılamaz, anlaşılmaması gerekir ancak yol alabilmek için küçücük de olsa sağlam dayanaklara ihtiyaç vardır. Aleviliğin yol süreği Naci ile Naciye'nin anne babasının Aşkalun ve Namrael yani ifritler olduğuna dair Ezdani ocaklarında bilgi kırıntısı varsa ve saklanıyorsa tabii ki bu bir sırdır, Seyfi Cengiz'in bunu anlatması gerekiyor.

Düalist akımlarda, dar anlamda Maniheizm'de düalite Seçkin olabilecek adaylara anlatılabilir. Yani sıradan dinleyicilere düalite anlatılmaz. Bu anlamda Seyfi Cengiz ve Haydar Ali Baba'nın yapılan çevirilerdeki düalite açıklamalarını doğru bir şekilde saptamalarında ve yorumlamalarında yarar var. Çünkü ancak bu yöntemle günümüz Aleviliğinde Maniheizm'in izleri sürülebilir. Maniheizm günümüz Aleviliğinde ne kadar gizlenirse gizlensin ya da Maniheizm ne kadar asimile olursa olsun, örneğin bir Alevi piri, karı koca arasındaki ilişkide erkeğin kadına çocuk olsun diye sadece döl dökebileceğini, eşlerin seks yapmalarının yasak olduğunu zira seksin ifritler, arkonlar, şeytanlar arasında yapıldığını söylerse, Maniheizm açısından açıklanmaya muhtaç olsa bile bu irkiltici bilgi ciddi bir Maniheist izdir.

Alevilikte Naci Rahmet Deryası'dır, Naciye Nur Deryası'dır, çocuğun anne rahminde oluşumu Naci'den Naciye'ye iki damla su düşmesiyle başlar ve bu süreç Maniheizm'in aksine kutsanmaktadır. Naci ile Naciye sürgün değillerdir, cennetten gelmişlerdir. Gelişleri Hakk katında sırdır. Baba Mansur evladı demek Baba Mansur sülbünden gelen demektir. Seyyidler evli olmasaydı soy sürmezdi, bugün Baba Mansur evlatlarından, Baba Mansur ocağından söz edilemezdi.

Yer su gök duman iken, yer gök yok iken iki derya vardı. Biri Rahmet Deryası idi, diğeri Nur Deryası idi. Bu deryaların

arasında perde vardı. Birbirlerine gidecek yolları yoktu. Bir gün Rahmet Deryası'ndan Nur Deryası'na iki damla su düştü... Aleviliğin insana dair kozmogonik anlatımı Hakk'ın emri ve rızasıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İTTİHAT VE TERAKKİ'NİN HOCASI ZİYA GÖKALP TAKİPÇİSİ NEJAT BİRDOĞAN

TÜRKÇÜ İDEOLOG ZİYA GÖKALP

Nejat Birdoğan, İttihat ve Terakki'nin Baha Said'i görevlendirmesi konusunda şunları söylemektedir:

"Cumhuriyetimizin hemen öncesinde 'İttihat ve Terakki' Partisi'nin lideri Talat Paşa sadrazam olduğu ilk günlerde parti genel meclisini toplayıp diyor ki:

'Bu milletin başına geçtik. Ancak, Anadolu bizim için kapalı bir kutu. Önce bunun içini tanımamız, sonra da ona yaraşır hizmetlerde bulunmamız gerektiğine inanıyorum.'

Bunun üzerine genel merkezin hocası Ziya Gökalp söz alıyor:

'Biz, siyasal bir devrim yaptık. Yani meşruti bir yönetim ortaya çıkardık. Kalıp değiştirdik. Oysaki en büyük devrim, toplumsal bir devrimdir. Toplumsal bünyemizde, kültür alanında yapabileceğimiz devrimler, en büyüğü ve en verimlisi olacaktır. Bu da ancak Türk toplumunun morfolojik yapısını ve fizyolojik yapısını tanımakla olur. Bunlar da toplumsal kurumlardır. Bunların başında, Anadolu'nun çeşitli dinsel inançları, bunlardan doğan tarikatlar, sektler, Türkmen aşiretleri gelir. Bu kurumları incelemek üzere bilimsel yetisi olan arkadaşları, bu kutuyu açmaları için gönderelim.

Bunun üzerine parti genel merkezi, Kızılbaş ve Bektaşileri incelemek üzere Baha Said Bey'i, Ahilerin incelenmesine Bursalı Mehmet Tahir Bey'i, Ermenileri incelemek için de Esat Uras Bey'i gönderir. Bu kişilerin raporları o dönemin Dahiliye Vekilliklerine gönderilir. Konumuzun içinde de Baha Said Bey'in raporu bulunmaktadır. Bugüne değin Alevi topluluklarının incelenmesindeki en başarılı çalışma diyeceğimiz bu rapor, sonradan Türk Yurdu Mecmuası'nın çeşitli sayılarında

yayımlandı. (Kaynakça bölümümüze bkz.) İşte o rapordan Alevi Düşkünlüğü bölümünün bir özetini sunuyoruz..."*

Nejat Birdoğan, İttihat ve Terakki görevlendirmelerini, özellikle Baha Said'in yaptığı çalışmayı övmektedir. Baha Said'in raporları için "Bugüne değin Alevi topluluklarının incelenmesindeki en başarılı çalışma diyeceğimiz bu rapor..." demektedir. Oysa ki Baha Said istihbaratçıdır, görevlidir ve raporları da istihbarat raporlarıdır. Baha Said konuşulmadan önce onu kimler görevlendirdi ve amaçları ne idi, bunların konuşulması gerekir.

Nejat Birdoğan, Baha Said ve diğer istihbaratçılara akıl hocalığı yapanın, onların görevlendirilmesinde baş rolü oynayan kişinin Ziya Gökalp olduğunu söylemektedir, "araştırmanın" tarihini de vermektedir: 1909-1918. 1909 tarihi Ziya Gökalp'in İttihat ve Terakki'nin yönetimine girdiği tarihtir. Demek ki 1909 tarihinden itibaren İttihat ve Terakki'ye damgasını vuran kişi Ziya Gökalp'tir. Nejat Birdoğan şöyle söylüyor:

"İttihat ve Terakki'nin yönetimde olduğu dönemde (1909-1918) devlet eliyle yapılan bu araştırmanın uygulayıcısı Rahmetli Baha Said Bey'dir."**

"İttihat ve Terakki'nin Alevilik ve Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey)" adlı kitabının 7. ve 8. Sayfalarında, "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" adlı kitabının 262-263. sayfalarında yazdığı bizim yukarıya parçasını aldığımız bilgileri tekrarlıyor. Ancak "İttihat ve Terakki'nin Alevilik ve Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey)" adlı kitabının 7-8. sayfalarındaki parçayı Enver Behnan Şapolyo'dan alıntıladığını belirtiyor.

Nejat Birdoğan'ın önemli bir saptaması da var: "Aslında İttihat ve Terakki Partisi'nin böyle araştırma ve inceleme yaptırması bir politika ve yönetim yeniliğine başlangıçtı."***

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 262-263

** İttihat ve Terakki'nin Alevilik ve Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey), Berfin Yayınları, İkinci Baskı, Ekim 1995 İstanbul, s. 7

*** a.g.e., s. 7

Nejat Birdoğan'ın söylediği gibi İttihat ve Terakki çok büyük bir "yeniliğe" imza atmıştır. Büyük Türk Hakanlığı'nı kurmak için hem kararlar almış, öncesi olmayan yeni teoriler oluşturmuş hem de uygulamıştır. İttihat ve Terakki'nin "politika ve yönetim yeniliği"ni en iyi Ermeniler, Asuri-Süryaniler, Keldaniler, Ezidiler, Rumlar, Bulgarlar, Kürtler ve Aleviler bilir.

Osmanlı'nın son dönemleri, daha sonraki yüzyılları garanti altına almaya çalışan İttihat ve Terakki kadrolarının büyük planlamalarıyla geçmiştir. Kadroların 1908'e kadarki düşünceleri Osmanlı'dan arta kalan topraklara sahip çıkmak, Osmanlı düşüncesini egemen kılmaktı. 1908 yılı bir dönüm noktası olarak ele alınmalıdır. Elde kalan son topraklarda yaşayan insanlara şekil vermek, yeni ve büyük bir heyecanla yollarına devam etmek İttihat ve Terakki'nin kadrolarının amaçları olmuştur. Ünlü Doktorlar grubu üyelerinden Dr. Bahattin Şakir, Dr. Nazım ve yeni dönemde öne çıkan Paşalar bu dönemde en büyük rolü oynamışlardır. Ama daha da büyük rolü Ziya Gökalp oynamıştır. Öyle ki ona Türk-İslam düşüncesinin çerçevesini çizen İttihat ve Terakki'nin ideoloğu diyebiliriz. Nitekim Nejat Birdoğan, Ziya Gökalp'i "Genel Merkezin Hocası" olarak anlatmaktadır. Heyecanlı bir Türkçü'dür. Osmanlı'dan kalan topraklar ona yetmemektedir. Daha fazlasını istemektedir. Hedefi Turan'dır. Ziya Gökalp sosyolog unvanlıdır. Ancak bu unvan bile onu anlatmaya, tarif etmeye yetmez. O aynı zamanda bir teorisyendir, aynı zamanda pratisyendir ve eylem adamıdır.

HALKLARIN İNCELENME YILLARININ SAPTANMASI

Enver Behnan Şapolyo'dan alınan parça Şubat 1917'ye ilişkindir. Şapolyo, "İttihat ve Terakki Partisinin lideri merhum Talat Paşa sadrazam olduğu ilk günlerde (=Şubat 1917) parti umumi meclisini topluyor. ..."* diye söze başlamaktadır.

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 16

Bu tarih yazar İsmail Görkem'in de kafasına yatmamıştır. Şapolyo ya tarihi karıştırmaktadır, ya da birden fazla toplantı vardır. Birden fazla toplantı olması akla uygundur. İsmail Görkem şunları söylemektedir:

"Yukarıdaki alıntıda ahileri inceleyen kişilerin Bursalı Mehmed Tahir ile Hasan Fehmi Beyler olduğu belirtilmektedir. Bir karışıklığa sebebiyet vermemesi için, B. Sad'in İTF'ye sunduğu raporun 1914 tarihinden önceki döneme ait olduğunu özellikle kaydetmek gerekecektir."*

Görkem tezini delillendirmek için şunları da söylüyor:

"Z. Gökalp 1912'de istanbul'a mebus olarak geri döner ve 1914 yılından itibaren de Türk entelektüel hayatında temayüz etmeye başlar. Ayrıca 1913-1918 yılları arasında, Said Paşa ve Talat Paşa kabinelerinden ilkinde İTF'nin dolaylı, ikincisinde ise doğrudan hükümet etme imkanı bulduğu da bilinen bir gerçektir (Tunaya 1984: 27-30). Dolayısıyla Şapolyo'nun verdiği 'Talat Paşa'nın sadrazam olduğu ilk günler' ifadesini biraz ihtiyazla karşılamamız lazımdır. Mesela B. Said'in yakın arkadaşlarından H.Z. Ülken'in bu hususta verdiği tarih 1914-1915 yıllarıdır ve Ülken, B. Said'in Bektaşiliği tedkik etmek üzere bu tarihlerde hükümet tarafından Anadolu'ya gönderildiğini kaydeder (Ülken 1966:423) Muhibban mecmuasının 1910 yılına ait bir sayısında B. Said'in 'Tasavvuf ve Hür Mezhepler' ismiyle neşredilen bir makalesinin bulunması, onun bu yıllarda bu meselelerle ilgili olduğu kanaatini kuvvetlendirmektedir."**

Görkem'in kesin olarak bildiği şudur:

"İTF genel merkezinin hocası Z. Gökalp'ın bu meseleleri 1. Dünya Harbi'nin başlangıç tarihi olan 1914'ten evvel parti genel merkezinde gündeme getirdiğini biliyoruz."***

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 16

** a.g.e., s. 16-17

*** Ba.g.e., s. 17

Görkem'in bu meseleler dediği sadece Alevilik meselesi değildir. Görevlendirme Türk ve İslam olabilecek, yapılabilecek toplulukların tespiti için yapılmıştır. Tüm dünya bilmektedir ki 1915 Nisan ayında Ermeniler soykırıma tabi tutulmuştur. Soykırım bu görevlendirmelerin sonucu olmuştur. Soykırım ve asimilasyon için toparlanmış istihbarat raporlarını bilimsel çalışma, üniversite çalışması gibi gösterenler, bu çalışmaların neden yayımlanmadığı konusunda hayıflanmaktadır. Bu çalışmalar yayımlanmak için yapılmamıştır. Egemenlik sahasında yeni düzenlemeler için yapılmıştır. Sonuçları çok acı olmuştur. Bu çalışmaların yayımlanıp yayımlanmaması da istihbarat elemanlarının inisiyatifinde değildir. Bu konuda Görkem'in düşünceleri şöyledir:

"İTC'nin önemli elemanlarından olan ve daha sonraları da Türk kültürel ve siyasi hayatında önemli bir mevkiye sahip olan Memduh Şevket Esendal, Prof. Dr. Esat Çamla yaptığı bir görüşmede ITF ile ilgili önemli bir tesbitte bulunuyor. Bu tesbiti, Prof. Çam'ın ifadeleriyle, önemine binaen vermek istiyoruz:

'İttihat ve Terakki propagandasında herkese görev verilmiştir. Ve ilgililere görevlerini aşmamalarını tembih etmişler. M. Ş. Esendal'ın görevi halk hikayesi yazmaktır. Kat'iyyen siyasi bir makale yazmayacaktır. Bunu kendisine tembih etmelerine rağmen günün birinde siyasi makale yazdığı vakit Talat Paşa kendisini çağırmış ve görevini hatırlatmıştır (bk. Çetişli 1991:40-41)

Bu ifadelerde, bizim B. Said Bey'in çalışmalarını değerlendirmemizi kolaylaştırıcı önemli ip uçları vardır. Çünkü aşağıda ayrıntılı olarak değerlendirilecek çalışmalarına bir göz atılacak olursa, İttihat ve Terakki tarafından ona 'Anadolu'daki toplumsal zümreler' ile 'Anadolu sosyolojisi'nin araştırılması görevinin verildiği anlaşılabilir. O, bu nev'i çalışmalarıyla temayüz etmiş bir şahsiyettir. Bu tarz çalışmalarının dışındaki bir iki çalışması da, onun bu yönünü gölgeleyecek nitelikte değildir."*

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 17

Baha Sait Bey

İsmail Görkem'in bu saptamaları kitabının en önemli saptamalarından biridir. Kuşkusuz sadece Baha Said için değil, Ermenileri, Ezidileri, Süryanileri, Rumları, Kürtleri ve diğer halkları incelemek için görevlendirilen istihbaratçılar için de yazdıkları geçerlidir. İttihat ve Terakki bu görevlendirmeleri, görevlendirme yaptığı kişilerin çalışmalarını yayımlamaları için yapmamıştır. Gelen bilgiler bir havuzda toplanmış ve daha sonra gereği yapılmıştır. Baha Said'in birtakım makalelerinin yayımlanması 1920'li yılların sonuna doğrudur. Raporlarının hangi kısımlarını yayımladığını, eklemeler yapıp yapmadığını da bilmiyoruz. İsmail Görkem'in yazdıklarından biliyoruz ki "M. Ş. Esendal'ın görevi halk hikayesi yazmaktır. Kat'iyyen siyasi bir makale yazmayacaktır." Hikaye yazmakla görevlendirilen kişinin görevi bu kadar kesin belirtilmesi karşısında milyonlarca insanın yok edilmesine sebep olan alan araştırmalarının ortalığa saçılması hatta bu tür toplantıların tarihinin bile kamuoyu tarafından bilinmesi sakıncalı olmaktadır.

Toplanan "malzeme" konusunda İsmail Görkem'in düşüncesi de şöyledir:

"Baha Said Beyin malzemeyi 'katılımlı gözlem' ve 'mülakat' tekniklerini uygulayarak bizzat sahadan derlediği; bu malzemenin Orta Asya Türk kültürüyle bağlantılarını kurduğu ve meseleyi 'milli birlik ve bütünlük açısından' değerlendirdiği görülmektedir."*

Aynı hassasiyeti Ahmet Yaşar Ocak, Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz da göstermektedir. Onların da bütün çabası "Anadolu Aleviliği"nin Orta Asya Türk kültürü ile bağlantılarını

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. XIII

kurmak ve milli birlik ve bütünlüğü sağlamaktır. Şurası unutulmamalıdır ki Baha Said rapor tanzim ederek İttihat ve Terakki yönetimine sunmuştur. Esas değerlendirmeyi yapan ve kararlar alan, bu kararları uygulayan İttihat ve Terakki yönetimidir.

Yukarıda da söylediğimiz gibi 1908 yılı dönüm yılıdır. Türk milliyetçiliği tekrar oluşturulacak, Türk toplumu tekrar şekillendirilecek. Ziya Gökalp bu döneme kitaplarıyla, makaleleriyle, şiirleriyle, destanlarıyla, manzum ve düz hikayeleriyle damgasını vurmuştur. Günümüzde de çocukların ezbere bildiği "Çocuktum, ufacıktım, top oynadım acıktım" ile başlayan şiirin yazarı da Ziya Gökalp'tir. Alevilik açısından da Ziya Gökalp'in düşünceleri ve uygulamaları geçerlidir.

Ziya Gökalp Türkçülüğe on beş yaşında adım attığını söylüyor. Ahmet Vefik Paşa'nın "Lehçe-i Osmani" ve Süleyman Paşa'nın "Tarih-i Alem" kitaplarını okumuş. İstanbul'a geldiğinde ise ilk alıp okuduğu kitap Leon Cahun'ün tarihidir.

"David Léon Cahun (23 Haziran 1841, Alsace – 30 Mart 1900, Paris) Yahudi asıllı Fransız gezgin, oryantalist ve yazar.

Tarihi romanlar ve araştırma kitapları yayımlamıştır. 'Gök bayrak' (1876) adlı romanı ile 'Asya Tarihine Giriş, Türkler ve Moğollar' (1896) adlı araştırma kitabı, Türkçe'ye çevrildiğinde devrin Türkçülerine büyük esin kaynağı olmuş, temel başvuru kitabı haline gelmiştir. Kitaplarının Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk tarafından da okunduğu bilinmekte ve onu etkileyen yazarlar arasında adı geçmektedir."*

Ziya Gökalp, "Bu kitap adeta Pan-Türkizm mefkuresini teşvik etmek üzere yazılmış gibidir. O zaman Hüseyinzade Ali Bey'le temas ederek, Türkçülük hakkındaki kanaatlerini öğreniyordum."** demektedir.

---

* http://tr.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9on_Cahun

** Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 15

TÜRKÇÜLÜĞÜN YENİDEN İNŞASINA KATKIDA BULUNANLAR

Ziya Gökalp on yedi-on sekiz sene Türk milletinin sosyolojisini ve psikolojisini incelediğini ve ürünlerini de kafasının içinde biriktirdiğini söylemektedir. Bir fırsatını bulduğunda bunları kamuoyuna sunacağını düşünmektedir. "İşte, Genç Kalemler'de Ömer Seyfettin'in başlamış olduğu mücahede bu vesileyi ihizar etti. Fakat ben lisan meselesini kafi görmeyerek Türkçülüğü bütün mefkureleriyle, bütün programıyla ortaya atmak lazım geldiğini düşündüm. Bütün bu fikirleri ihtiva eden Turan manzumesini yazarak Genç Kalemler'de neşrettim. Bu manzume tam zamanında intişar etmişti."* demektedir.

Nejat Birdoğan'ın coşku ile sözünü ettiği Ziya Gökalp'in ideolojik önderlik özelliği tam da bu sırada devreye girmiş bulunmaktadır.

Çünkü İttihat ve Terakki kadroları, "genç ruhlar" "kurtarıcı bir mefkure aramaktadır." Ziya Gökalp bu durumu şöyle anlatıyor: "Çünkü Osmanlıcılıktan da İslam ittihatçılığından da memleket için tehlikeler doğduğunu gören genç ruhlar, kurtarıcı bir mefkure arıyorlardı. Turan munzumesi bu mefkurenin ilk kıvılcımı idi. Ondan sonra, mütemadiyen bu manzumedeki esasları şerh ve tefsir etmeye uğraştım."**

İttihat ve Terakki'de değişikliğe yol açacak olan yeni "mefkure" ile ilgili yapılan çalışmalar konusunda da bilgi veriyor.

"Turan manzumesinden sonra Ahmet Hikmet Bey, 'Altın Ordu' makalesini neşretti. İstanbul'da, 'Türk Yurdu' dergisi ile 'Türk Ocağı' cemiyeti teşekkül etti. Halide Hanım, 'Yeni Turan' adlı romanıyla Türkçülüğe büyük bir kıymet verdi. Hamdullah Suphi Bey, Türkçülüğün faal bir reisi oldu. İsimleri yukarıda geçen veya geçmeyen bütün Türkçüler gerek Türk Yurdu'nda, gerek Türk Ocağı'nda birleşerek beraber çalıştılar. Köprülü-

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 15-16

** a.g.e.., s. 16

zade Fuat Bey, 'Türkiyat' sahasında büyük bir mütebahhir ve alim oldu. İlmi eserleri ile, Türkçülüğü tenvir etti."*

Türk Yurdu dergisinin ve Türk Ocağı örgütünün "Turan" temelli kurulduğunu söylüyor. Türkçüler hakkında bilgiler veriyor. Fuat Köprülü'nün Türkçülük konusunda verdiği ilmi eserleri ile Türkçülüğü aydınlattığını söylüyor.

Ziya Gökalp yeni Türkçülüğü inşa eden kişileri şu şekilde belirtiyor:

"Yakup Kadri, Yahya Kemal, Falih Rıfkı, Refik Halit, Reşat Nuri Beyler gibi yazarlar ve Orhan Seyfi, Faruk Nafiz, Yusuf Ziya, Hikmet Nazım, Vala Nurettin beyler gibi şairler yeni Türkçeyi güzelleştirdiler. Müfide Ferit Hanım da gerek kıymetli kitaplarıyla, gerek Paris'teki yüksek konferanslarıyla Türkçülüğün yükselmesine büyük himmetler sarf etti."**

Ziya Gökalp saydığı bu isimlerin en başına Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın adını yerleştirmektedir. Onun bir dahi olduğunu ve zuhur ettiğini söylemektedir.

"Bu büyük dahinin ismini söylemeye hacet yok, bütün cihan bugün Gazi Mustafa Kemal Paşa ismini mukaddes bir kelime addederek her an hürmetle anmaktadır. Evvelce Türkiye'de, Türk milletinin hiçbir mevkisi yoktu. Bugün, her hak Türk'ündür. Bu topraktaki hakimiyet Türk hakimiyetidir; siyasette, harsta, iktisatta hep Türk halkı hakimdir. Bu kadar kati ve büyük inkılabı yapan zat Türkçülüğün en büyük adamıdır. Çünkü, düşünmek ve söylemek kolaydır. Fakat, yapmak ve bilhassa muvaffakiyetle neticelendirmek çok güçtür."***

Ziya Gökalp Kürt olmasına rağmen yeni Türkçülüğün bir numarasıdır. Bütün yaşamını Türklük ve Türkçülüğe adamıştır.

Ziya Gökalp bir ekoldür ve bu ekol kesintisiz bir şekilde her dönem kadrolara aktarılarak sürdürülmüştür. Görev daha çok Kültür Bakanlığı çalışanlarına verilmektedir.

---

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 16

** a.g.e., s. 15-16

*** a.g.e., s. 15-16

TÜRKÇÜLERE İLHAM KAYNAĞI: TURAN ŞİİRİ

Sık sık söz ettiğimiz gibi İttihat ve Terakkicilere yeni bir "mefkure" gerekti. Osmanlıcılık olsun, İslam Birliği olsun yetersiz kalıyordu. Yeni ütopyanın adı Turan olmuştur. Ziya Gökalp şöyle söylemektedir:

"Çünkü Osmanlıcılıktan da, İslâm ittihatçılığından da memleket için tehlikeler doğduğunu gören genç ruhlar, kurtarıcı bir mefkûre arıyorlardı. Tûrân manzûmesi, bu mefkûrenin ilk kıvılcımı idi. Ondan sonra mütemadiyen, bu manzûmedeki şerh ve tefsir etmeye uğraştım."*

Ziya Gökalp'in yıllarca biriktirdiği Türkçü duygular Turan şiirinde diğer Türkçülere ilham kaynağı olmuştur. Nejat Birdoğan'ın ve Esat Korkmaz'ın kulakları çınlasın. Irklarının, ulu Türk ırkının şiirini birlikte okuyalım:

TURÂN

Nabızlarımda vuran duygular ki, târihin
Birer derin sesidir, ben sahîfelerde değil,
Güzîde, şanlı, necîb ırkımın uzak ve yakın
Bütün zaferlerini kalbimin tanîninde,
Nabızlarımda okur, anlar, eylerim tebcîl.

Sahîfelerde değil, çünki Attila, Cengiz,
Zaferle ırkımı tetvîc eden bu nâsiyeler,
O tozlu çerçivelerde, o iftira-âmiz
Muhît içinde görünmekte kirli, şermende;
Fakat şerefle numâyân Sezar ve İskender!

Nabızlarımda evet, çünki ilm için mübhem
Kalan Oğuz Han'ı kalbim tanır tamâmıyle,
Damarlarımda yaşar şan ve ihtişâmıyle
Oğuz Han, işte budur gönlümü eden mülhem:

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 16

Vatan ne Türkiya'dır Türklere, ne Türkistân;
Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Tûrân...

*Beyazkule- 4 Şubat, 1326 (17 Şubat 1911)**

Şiiri duyguların yoğunluğunun ifadesi olarak da tarif edebiliriz. Duyguların en çarpıcı imgelerle dışa vurumu da denebilir. Ziya Gökalp'in şiirleri de açık ve nettir. Esas adı Mehmet Ziya'dır ve "Gökalp", şiirlerine de yansıdığı gibi Türkçü duygu yoğunluğuna uygun olarak kullandığı takma adıdır. Ziya Gökalp'ten başlayarak "Alp Eren" kavramını Alevileri kastederek Orta Asya bozkırlarındaki savaşa giden yiğitleri tarif etmek için kullanmışlardır.

Yukarıda Ziya Gökalp'ten aldığımız parçalardan birinde "Fuat Köprülü, Türkoloji alanında büyük bir bilim adamı oldu. İlmi eserleri ile Türkçülüğü aydınlattı." deniyor.

Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan Ziya Gökalp'le aynı görüştedir. Her ikisi de Fuat Köprülü'yü temel kaynak olarak kabul etmiştir. Ahmet Yaşar Ocak'ın tez çalışması olan "Babailer İsyanı" için temel olarak Fuat Köprülü'nün görüşlerine dayanmıştır denilebilir. Fuat Köprülü Alevileri cahil olarak kabul eden bir kişidir. Ahmet Yaşar Ocak'ın söz konusu tez çalışmasına Fuat Köprülü'den aktardığı alıntılar Alevilerin içindeki Ahmet Yaşar Ocak taraftarlarının bilinçlerine hiç çarpmamıştır.

Ahmet Yaşar Ocak'tan uzunca parçayı alalım:

"Türkmenler'le yerleşik ahali arasında mevcut olduğuna işaret edilen farklılıklardan biri de dini inanç, yahut daha açık bir ifadeyle söylemek gerekirse, İslam anlayışı alanındadır.

Şurası çok tabiidir ki, daha IX. ve X yüzyılda İslamiyet Orta Asya'da değişik bölgelerdeki Türk zümreleri arasına girmeye başladığı zaman, birbirinden farklı iki sosyo-kültürel ortama göre nitelik kazandı. Şehirli ahali tabii olarak bir yerde devamlı oturmaları sebebiyle, medreselerde işlenen ve öğretilen ve

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı-1, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s. 5.

tabiatıyla kitabi esaslara daha sadık bir İslam anlayışını, başka bir deyişle, ayrıca devletin resmi desteğini de sağlayan Sünni Müslümanlığı benimsemişti. Konar-göçer Türkler ise, kendilerine önce İranlı, sonra da Türk sufiler tarafından getirilen tasavvuf ağırlıkla bir mistik Müslümanlık anlayışını benimsediler. Kısa zamanda geleneksel inanç yapılarının rengini alan bu Müslümanlık, Sünni Müslümanlıktan birçok bakımlardan farklılaştı. Bizim heterodoks İslam dediğimiz bu Müslümanlık tarzı, Türk göçleriyle beraber XI. Yüzyıldan itibaren Anadolu'ya da girdi ve birtakım popüler sufi çevreleri temsil eden Türkmen babaları etrafında odaklaştı.

İşte Anadolu'ya göç etmiş bulunan Türkmenler, birçok yönüyle Sünni İslam'a, dolayısıyla şehirli ve bir kısım köylü yerleşik halkın İslam anlayışına uymayan böyle bir Müslümanlık anlayışını taşıyorlardı. Onlar medrese çevreleriyle yok denecek kadar az ve yetersiz bir temas halindeydiler. Zira sürdürmekte oldukları devamlı seyir halindeki hayatları, bu teması çok azalttığı gibi, kitabi Müslümanlığın gereklerini kavramaya ve dolayısıyla yerine getirmeye de müsait değildi. Bu yüzdenir ki onlar, yukarıda da belirtildiği gibi durmadan vuku bulan göçlerle yenilenen ve kuvvetlenen heterodoks bir Müslümanlık anlayışını normal olarak sürdürüyorlardı.

Büyük bir çoğunluğu okuma yazma bilmeyen, sade zihniyetli ve yaşantılı, fakat o nisbette güç hayat şartları içinde bulunan bu insanlar, Sünni İslam'ın karmaşık ve anlaması güç bir takım inanç esaslarını ve abdest alarak günde beş vakit namaz kılmak, yahut Ramazan ayında bir ay oruç tutmak gibi, ancak yerleşik hayatın sağlayabileceği bir intizam gerektiren şer'i ibadetleri pek de önemsemiyorlardı."*

Bu parça ile ilgili Ahmet Yaşar Ocak'ın 30 numaralı dipnotta belirttiği referanslar da şöyledir:

(F. Köprülü, Influence, ss. 10-11; A. İnan, "Müslüman Türkler'de Şamanizm'in kalıntıları", Makaleler ve İncelemeler, yayına haz. Hikmet Tanyu, Ankara 1968, TTK. Yay., ss. 463-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, 5. Baskı, Ekim 2011 İstanbul, s. 45-46

464; ayrıca bk. "Le Probleme ethnique en Anatolie", s. 352. Bu konuda özellikle I. Melikoff'un giriş kısmındaki dipnotlarda zikredilen makalelerine bakmak yerinde olacaktır.)

Ahmet Yaşar Ocak'ın tez çalışması da olan Babailer İsyanı kitabı 1980 yılında basıldı. O günden bu güne yukarıdaki parça "küçük" değişikliklere uğradı. Örneğin 2011 yılında yapılan 5. Baskıda yer alan "çoğunluğu okuma yazma dahi bilmeyen Türkmen babaları" nitelemesi 1980 tarihinde Dergah Yayınları tarafından yayımlanan birinci baskıda şöyleydi: "Bu sebepledir ki, çoğu zaten İslamiyetin inceliklerini kavrayacak durumda olmayan cahil Türkmen babalarının hurafelerle karışık..."*

Otuz bir yıldır "Cahil Türkmen babaları", "Çoğunluğu okuma yazma dahi bilmeyen Türkmen babaları"na evrilerek Ahmet Yaşar Ocak'ın Babailer İsyanı kitabında duruyor.

Ahmet Yaşar Ocak'ın 2011 tarihinde yayımladığı Babailer İsyanı kitabının 46. Sayfasında "Büyük çoğunluğu" diye başlayan paragraf yukarıdaki alıntıda var. Bu pargraf 1980 yılında yapılan ilk baskıda şöyleydi:

"Büyük bir çoğunluğu okuma yazmadan yoksun bu sade insanların kafa yapıları, İslam dininin yüksek bir takım inanç esaslarını ve abdest alarak günde beş vakit namaz kılmak gibi bir intizam gerektiren dini ibadetleri kavramaya müsait değildi."**

Alevi dernek yöneticileri Ahmet Yaşar Ocak'a övgüler dizmeye devam edebilir. Oysa ona şöyle söylemeleri gerekiyordu: "Siz Artuklu devletini, Alevi coğrafyasını bilmiyorsunuz. Dede Garkın'ın yerleşik olduğu Dede köyünden haberiniz yok. Onları göçebe sanıyorsunuz. Şeyh İlyas olsun, Şamlı İshak olsun onlar yerleşikti ve köylerinin adı da bellidir. Siz onları Anadolu Selçuklu topraklarındaki göçerler olarak anlattınız. Ayrıca Soğmatar neresidir, oradaki değerler nelerdir, bunları da bir değerlendirmeye tabi tutmamışsınız. Karacadağ, Abdüllaziz Dağı, Artuklular... Alevi pirlerine çoğunuz okuma

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Aralık 1980, s. 72

** a.g.e., s. 72

yazma bilmiyorsunuz ama iyi ve sade insanlarsınız diyorsunuz. Sünni İslam'ı anlayamaz, abdest alarak günde beş vakit namaz kılmayı kavrayamazsınız diyorsunuz. Siz daha Artuklu devletinin haritadaki yerini, Dede Garkınlıların nereden kalkıp nereye gittiğini bilmiyorsunuz ki Alevilerin kozmogonisini nereden bileceksiniz?"

ZİYA GÖKALP TÜRK MÜ KÜRT MÜ?

Ziya Gökalp kendisini Türk görmektedir. Tıpkı Baha Said gibi. Baha Said de Çerkes olmasına rağmen kendisini "Türk ırkı"nın bir ferdi sayıyor. Ziya Gökalp kendisinin Kürt olduğunu söyleyenlerle kavga da etmiştir. Artin Kemal kendisinin Türk olduğunu, Ziya Gökalp'in ise Türk değil Kürt olduğunu söylemiş. Ziya Gökalp bunun üzerine Açık Söz Gazetesi'nin 20 Nisan 1921 günlü sayısında, yazdığı bir şiiri yayımlamış. Artin Kemal'i Türk değil soyca piç olarak tanımlıyor. Ziya Gökalp dininin İslam olduğunu da aynı öfkeyle belirtiyor, Türk'ün bütün İslam milletlerini kurtaracağını vurguluyor.

Ben Türk'üm diyorsun, sen Türk değilsin!
İslâm'ım diyorsun, değilsin İslâm!
Ben, ne ırkım için senden vesîka,
Ne de, dinim için istedim i'lâm...

Türklük'e çalıştım sırf zevkım için,
Ummadım bu işden aslâ mükâfât!
Bu yüzden bin türlü felâket çektim,
Hiçbir ân esefle demedim: Heyhât...

Hattâ ben olsaydım: Kürd, Arap, Çerkes,
İlk gayem olurdu Türk milliyeti!
Çünki Türk kuvvetli olursa mutlak
Kurtarır her İslâm olan milleti...

Türk olsam, olmasam ben Türk dostuyum,
Türk olsan, olmasan sen Türk düşmanı!
Çünki benim gayem Türk'ü yaşatmak,
Seninki öldürmek her yaşatanı...

Türklük hem mefkûrem, hem de kanımdır;
Sırtımdan alınmaz, çünki kürk değil!
Türklük hâdimine Türk değil diyen,
Soyca Türk olsa da, piçtir, Türk değil!"*

Ziya Gökalp, Türklüğün mefkuresi ve kanı olduğunu söylemektedir. Esat Korkmaz'ın "kanıma dokunuyor" belirlemesini burada, Türk kanında aramak gerekiyor.

ÖTÜKEN ÜLKESİ

Oğuz Han, Ötüken, Ziya Gökalp'in rüyalarını süslemektedir. Nejat Birdoğan ve diğer Türkçülerin de kaynağı Ötüken'dir. Ziya Gökalp'in Ötüken'le ilgili şiiri şöyle:

Ötüken Ülkesi

"Türk gençleri yalvardılar Hakan'a:
"Boru çaldır, ruhlarımız uyana...
"Cenk edelim, yayılalım cihana;

"Yayılmaktır Türk soyunun turası!
Böyle diyor Oğuz Han'ın yasası!"
Hakan dedi: "Anayurttan bıkılmaz,
"Boş konulup eve düşman tıkılmaz
"Yabancılar çıkarılır, çıkılmaz;

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 277-278

"Toplanınız: Vatanınız burası!
"Böyle diyor Oğuz Han'ın yasası!

"Önce yad'dan temizlensin yurdumuz.
"Yuvasında yalnız kalsın Kurd'umuz;
"Bir gün gelir yine arar ordumuz,

"Atalardan kalma büyük mirası
"Böyle diyor Oğuz Han'ın yasası!

"Şimdi dışı değil, içi almalı,
"Her yerinde demir kökler salmalı,
"Türk, Ötüken ovasında kalmalı.

"Bu gün ona yeter bu gökyayla'sı;
"Böyle diyor Oğuz Han'ın yasası!

"Ekin eksin, yerden altun toplasın,
"San'at yapsın, esrarımı anlasın,
"Tacir olup Garb'e kervan yollasın!

"Yurt şenletmek olsun yeni sevdası;
"Böyle diyor Oğuz Han'ın yasası!

Hakan sustu... Türk gençliği yürüdü,
Arkasında tezgahları sürüdü;
Her tarafı iş ordusu bürüdü!

Buymuş meğer Türk'ün Kızılelma'sı!
Böyle demiş Oğuz Han'ın yasası!.."*

Nejat Birdoğan'ı heyecanlandıran, coşturan da bu düşüncelerdir: Oğuz Han'ın yasası, Ötüken, Kızılelma...

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 60

"ALAGEYİK"

Ziya Gökalp, Kızılelma, Turan... bu büyük ülkü için yanıp tutuşmaktadır. Çocuklara, büyüklere sevdasını yazmaktadır. Çocukların da ezbere bildiği "Alageyik" şiiri şöyle başlamaktadır: "Çocuktum, ufacıktım/Top oynadım acıktım..." Şiirin en can alıcı bölümü ise şöyledir:

"Ah o imiş anladım,
Sevincimden ağladım,

Dedim: "Turan meleği!
Türk'ün yüce dileği!

Yüz milyon Türk bu anda
Seni bekler Turan'da..."*

"TÜRK'ÜN TEKBİRİ: AÇTIK CİHADI/ALLAHU EKBER"

İttihat ve Terakki'nin akıl hocası Ziya Gökalp çocukları, büyükleri düşünmektedir. Onları aşılamak, Türk-İslam ülküsüne uygun olarak yetiştirmek amacındadır. Türk'ün Tekbir'i başlığı altındaki şiiri şöyledir:

"TÜRK'ÜN TEKBİR'İ"

Hakk'ın muradı,
Halktan fırladı,
Açtık cihadı,
Allahu Ekber...

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 53.

Uyduk sancağa,
Geldik uzağa,
Eski toprağa,
Allahu Ekber...

Kaynaştı kanlar,
Anlaştı Hanlar,
Birleşti canlar,
Allahu Ekber,
Ve li'llahi'l-hamd..."*

"LA-İLAHE İLLA'LLAH!"

Ziya Gökalp aynı zamanda tasavvufçudur da. Adım adım izleyelim:

TEVHİD

İctimâ'î Tasavvuf'a Göre

Tanrı'mız bir tek ilâh,
Yok bize başka penâh,
İkiye tapmak günâh

Yurtta birkaç can olmaz
Birden çok vicdân olmaz,
Ortaklı cânân olmaz,
Lâ-İlâhe İllâ'llâh!

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 56

Gövdelerde Kesret var,
Gönüllerde Vahdet var,
Fertler yok, cemiyet var!
Lâ-İlâhe İllâ'llâh!

Kalkar, rûhlar bir yerde
Olunca, kalbten Perde;
Bir göz doğar içerde!
Lâ-İlâhe İllâ'llâh!

Bir göz ki Yezdân odur,
Millet o, vatan odur,
'Örf, İcmâ', Kur'ân odur!
Lâ-İlâhe İlla'llâh!
Muhammed Resûlu'llâh"*

"YOLDAN ÇIKAN HALKI İSLAM EDELİM"

Ziya Gökalp çocuklar için yazdığı ilahide Türk çocuklarının ağzından şunları söylemektedir:

İLAHİ

Yüce Tanrı! Biz ki yavru Türkler'iz,
Sana geldik, vatan içün duaya!
Yurdumuzun necatını dileriz,
Elimizi açtık işte semaya!
Biz yalvarır iken, söyle: Âmin!
Duamızı kabul eyle: Âmin!

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 54

Yüce Tanrı! Bize pâk bir yürek ver,
Temiz aşkla sevmek içün vatanı;
Hudut emin değil, bir tunç bilek ver,
O ezmeden, biz ezelim düşmanı.
Hilâl, Hâça yenilmesin: Âmin!
Türklük bitti denilmesin: Âmin!

Yüce Tanrı! Kalbimizi uyandır,
Yasamızın ma'nasını duyalım;
Beşbin yıldır Türk onunla şanlanır,
Biz de Türküz, soyumuza uyalım!
Bu soy şanda dâim olsun: Amin!
Hak yolunda kâim olsun: Âmin!

Yüce Tanrı! Biz üçyüzbin şehidi,
Unutmadık, sinemizde kinler var!
Kadın, çocuk denilmedi kesildi;
Yemin ettik kalmıycak bir Bulgar!
Bize güç ver, çabuk büyüt: Âmin
Vereceğiz kanlı öğüt: Amin!

Yüce Tanrı! Dirilt eski Kurtları
Bir demirci, çekiciyle sed yarsın;
Geri almak için aziz yurtları
Bizi yine Ergene'den çıkarsın.
Türk Mehdisi yine doğsun: Âmin!
Deccal Garbi kana boğsun: Âmin!

Yüce Tanrı! İzimize ışık saç,
Tarihimiz öz yolunu anlasın;
Damarında tıkanıklık varsa aç,
İslâmlık'ın eski kanı kaynasın!
Kanlanalım, canlanalım: Âmin!
Günden güne şanlanalım: Âmin!

Yüce Tanrı! Bize, doğru irfân ver,
Medeniyet eksik: Tamam edelim!
Bir nurlu din, bir ateşli îman ver,
Yoldan çıkan halkı İslâm edelim!
Yoldaşımız iz'ân olsun: Âmin!
Rehberimiz Kur'an olsun: Âmin!"*

Ziya Gökalp'in "Yoldan çıkan halkı İslam edelim!", "Rehberimiz Kuran olsun: Amin!" sözlerini okurken, Ziya Gökalp takipçisi Nejat Birdoğan'ın "Alevilik İslam dışıdır" sözlerini de hatırlamak gerekiyor. Nasıl oluyor da bir taraftan halkı İslam ederken, Rehberi Kuran ederken, Alevilik İslam dışı söylemini Aleviler içinde yaymaya çalışıyor?

"BİR ELDE YASAMIZ BİR ELDE KUR'AN" OSMAN GAZİ KURULTAY'DA

"Osman Gazi:
Beyler, ağalar! Ey koca kurultay!
Biz bir oymağız ki elimizde yay,
Doğudan gelmişiz batıya doğru,
Bize yol göstermiş güneş ile ay...
Kurultay (Hep bir ağızdan):
Tanrı buyurdu,
Sessiz duyurdu;
Sancakla geldik,
Aldık bu yurdu!
Osman Gazi:
Tanrı'nın iliyiz, yasamız vardır,
Demir çarık, demir asâmız vardır.
İstanbul şehridir dünyâ güzeli,

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 56-57

Onu almadıkça tasamız vardır...
Kurultay:
Uyarak aya,
Geldik buraya.
Eşsiz güzeli,
Rum'dan almaya...
Osman Gazi:
Rumeli bir hızda bizim olacak,
Ak Deniz donanmam ile dolacak;
"Osmanlı geliyor!" dendiği anda,
Ünlü kralların rengi solacak...
Kurultay:
Yasa doğacak,
Zulmü koğacak.
Nerde il kıran
Varsa boğacak...
Osman Gazi:
Bir elde yasamız, bir elde Kur'an,
Saçacağız adli her yerde, her ân.
Türklükle islâmlık kardeş olacak,
Fark edilmeyecek halîfe, kağan...
Kurultay:
Sancağımız al,
Damgası hilâl.
Üstü yazılı,
Lâfza-i Celâl...
Osman Gazi:
Bir gün uyanacak Türk'ün dehâsı,
Anlayacak nedir yurdun ma'nası.
Millî bir irfâna doğru gidecek,
Gerçeğe dönecek eski ru'yâsı...
Kurultay:

Demez taş kaya,
Yürürüz yaya.
Türk'üz, gideriz,
Kızıl Elma'ya..."*

Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz ve diğer Türkçülerin düşüncelerini Ziya Gökalp çok güzel özetlemiştir: "Türklükle İslamlık kardeş olacak!"

Bir ellerinde büyük Turan'ın Kızılelma yasası, diğer ellerinde Kuran... Alevilerin kafasını karıştırmak için ise Alevilik İslam dışıdır diyorlar. Şöyle düşünüyorlar: Bu kuşağın kafasını darmadağın edelim, dayanak noktalarını kıralım, parçalayalım; Alevilik duygusu kalmasın, ikinci kuşağı da yok kabul edebiliriz ama sonraki kuşaklar Türk-İslam dininin ibadethanesi olan cami ve mescitlere geleceklerdir...

Onların arzuladığı Alevilik yine Ziya Gökalp'in bir şiirinde vücut bulmuştur. Şiir şöyle:

"YÜCE TÜRK TANRISI!"

ALTIN DESTAN

I

Sürüden koyunlar hep takım takım
Ayrılmış, sürüde kalmamış bakım,
Asmanın üzümü dağılmış, salkım

Olmak ister, fakat bağban nerede?
Gideyim, arayım: çoban nerede?..

* Ziya Gökalp, Kızılelma, Hazırlayan Hikmet Tanyu, Kültür Bakanlığı, 1976, s. 91-92

Yüce dağlar çökmüş, belleri kalmış,
Coşkun ırmakların selleri kalmış;
Hanlar yok meydanda, elleri kalmış,

Düşenler çok amma, kalkan nerede?
Gideyim arayım: Hakan nerede?..

Türk yurdu uykuda ey düşman sakın!
Uyuyan ülkeye yapılmaz akın.
Tan yeri ağardı, yiğitler kalkın!

Bakın yurt ne halde, vatan nerede?
Gideyim arayım: Yatan nerede?..

Herkesin gözünde vatan öz yurdu,
Serhaddin düşmanı, derenin kurdu;
Yad iller, Turan'da hanlıklar kurdu,

Turan'dan yadları koğan nerede?
Gideyim arayım: Oğan nerede?..

Sandım gençlik doğar: Baktım Mart olmuş,
Gittim ili gezdim: Genci kart olmuş,
Kimi Kırgız, Kazak, kimi Sart olmuş,

Dedim yahşılar çok, yaman nerede?
Gideyim, arayım: Şaman nerede?..

Tiginler köy beyi, ağalar çoban,
Adsız'lar yalancı birer kahraman,
İçinde görmedim maksadı duyan,

Yasanın emrine uyan nerede?
Gideyim, arayım: Duyan nerede?..

Uygur'lar uyuşuk, Türkmen'ler aylak,
Ne kışlak sevinçli, ne güler yaylak,
Arslanlar yurdunda barınır çaylak,

Attilâ, Timuçin, Gürkân nerede?
Gideyim, arayım: Türkân nerede?..

Kaşgar, Delhi, Pekin, İstanbul, Kazan,
Bu beş yerde vardı beş büyük hakan:
Sarı, Kızıl, Gök Han, Ak Han, Kara Han
-Hepsinin üstünde parladı İlhan.-

Akhan'dan gayrisi: İl... Han nerede?
Gideyim, arayım: İlhan nerede?..

"Kırım" nerde kaldı, "Kafkas" ne oldu?
"Kazan"dan "Tibet"e değin Rus doldu,
"Hıtay"da analar saçını yoldu.

Şen yurtlar ne halde, viran nerede?
Gideyim, arayım: İran nerede?..

Yayların kirişi urgana dönmüş,
Şahin, yuvasında doğan'a dönmüş,
Türk yurdu soyulmuş soğana dönmüş.

Kılıç satır olmuş, takan nerede?
Gideyim, arayım: Kalkan nerede?..

Soy atlar küçülmüş, olmuş kurada,
Alplar kız ardında birer huvarda,
Sancağı unuttuk hangi diyarda?

Altun otağı, altun kazan nerede?
Gideyim, arayım: Yazan nerede?..

Başları ağarmış ihtiyar dağlar,
Anar eski günü: Sel döker, çağlar,
Kırlangıç ah çeker, güvercin ağlar.

Uzak bir ses sorar: Turan nerede?
Gideyim, arayım: Soran nerede?..

Yüce Türk Tanrı'sı! Gönder bir yalvaç,
Sürüne baş olsun, yasana dilmaç,
Türklüğe bir yeni Turfan nuru saç.

Anlasın Türk, millî irfan nerede?
Gideyim, arayım: Turfan nerede?..

Ulusu içine girsin her oymak,
Beş ulus budunda birleşsin çabucak:
Uygur, Kalaç, Karluk, Kanğlı ve Kıpçak,
-Türk yurdu bir olsun, kalmasın kaçak.-

Çıksınlar meydana: Merdan nerede?
Gideyim, arayım: Meydan nerede?..

Kurultay toplansın Tanrıdağı'nda,
İlhan tahta çıksın Elmabağı'nda,
Beyler solda dursun, hanlar sağında,
-Sevmek günah değil sevinç çağında.-

Görünce toplanmış hânan nerede?
Gideyim, arayım: Cânan nerede?..

Altundağ'a kursun İlhan otağı,
Taşları elmastır, yakut toprağı,
Hanlar'a kımızla sunsun ayağı,
-"Tac giyme" resminin kalmam uzağı.-

Sorup, öğrenince: Divan nerede?
Gideyim, arayım: Kervan nerede?..

Oğuz Han Bayramı baharda olsun,
Otağlar, çadırlar çiçekle dolsun,
Genç kızlar oynasın, yiğitler solsun.

Bir âşık bayılmış, derman nerede?
Gideyim, arayım: Lokman nerede?..

"Türk Destanı" yazmak hatıra gelmemiş,
Yasanın sözleri satra gelmemiş,
Tarihe deryadan katra gelmemiş.

Şairler sordular: Hocan nerede?
Gideyim, arayım: O can nerede?..

Kırklar karar verdi; Yediler, Üçler
Oldular kılavuz, kalmadı göçler,
Yarın İlhan çıkar, alınır öçler...

İlhan tacı boşta: Alan nerede?
Gideyim, arayım: Arslan nerede?..

Gündüzlerden sapan geceyi bilir,
Bilmeksizin tapan, her şeyi bilir,
Bilen yapmaz, yapan, pek iyi bilir.

Erenler yolu bu, varan nerede?
Gideyim, arayım: Yârân nerede?.."*

Ziya Gökalp, Kırkları, Yedileri, Üçleri söyledi. Erenlerin yolunun ne olduğunu da söyledi: Tabii ki Türk, Şaman, İslam, Kuran, Turan, Kızılelma... Nejat Birdoğan'ın, Esat Korkmaz'ın ve arkadaşları Alevi dernek yöneticilerinin, özellikle İngiltere ve Fransa'dakilerin kulakları çınlamıştır.

Aslında Nejat Birdoğan'ın ve Esat Korkmaz'ın Ziya Gökalp'e ekleyeceği pek bir şey de yoktur. Ziya Gökalp'in Ergenekon şiiri her şeyi açıklamaktadır. Şiir şöyle:

"TÜRKİSTAN'DA NELER OLDU?.."

"ERGENEKON

Biz Türk Han'ın beş oğluyuz,
Gök Tanrı'nın öz kuluyuz,
Beş bin yıllık bir orduyuz,
Turân yurdu durağımız!
Ak-ordumuz sola gitti,
Üç hakanlık te'sis etti,
Medi, Sümer-Akkad, "Hit'di"
Bu üç şanlı oymağımız!
Birincisi Azerbaycan,
İkincisi Geldanistân,

* Ziya Gökalp, Kızılelma, Hazırlayan Hikmet Tanyu, Kültür Bakanlığı, 1976, s. 105-109

Üçüncüsü Arz-ı Kenan,
Fışkırdı üç kaynağımız!
Gök-ordumuz sağa vardı,
Çin'i baştan başa sardı:
Hiyung-nular bu Hanlardı;
Sed olmadı tutağımız!
Kara-ordu gitti, İskit,
Ülkesinde yaptı bir çit.
Atilla ol, Şalon'a git,
Sözü oldu adağımız!
Kızıl-ordu dağlar aştı,
Efganlar'la çok savaştı,
Bir alayı Hind'e taştı,
Sind oldu bir ırmağımız!
Sarı-ordu tekin durdu,
Şehir yaptı, çiftlik kurdu,
Uygurlar'ın bu iç-yurdu,
Kaldı ana toprağımız!
Yüce Tanrı Oğuz Han'ı,
Göndererek Türk hakanı,
Birleştirdi beş Turân'ı,
Doğdu güneş sancağımız!
Oğuz Han'dan sonra Hanlar
Kazandılar yüce şanlar,
Bilinmek (i)çün bu boş anlar,
Şeh-Name'dir sorağımız!
Yıllar geçti: Bir ân geldi,
Türk tahtına İlhan geldi,
Sağdan, soldan düşman geldi,
Kurulmuştu tuzağımız!
Verilmedi bir dem soluk,
Kanlar aktı oluk-oluk,

Öldü bütün çoluk çocuk,
Han, bey, çeri, uşağımız!
Yalnız Nühüz ile Kayan
İki kızı alıp yayan,
Bir sarp dağa attılar can
Bunlar oldu kaçağımız!
Dağdan dağa hep gizlice,
Yürüdüler beş-on gece,
Bir tan vaktı gayet ince,
Bir iz oldu uğrağımız!
Bu iz yolu çok uzattı,
Sonra Alageyik çattı,
Bir dik yardan bizi attı,
Kanadı her bucağımız!
Bir de baktık: Yeşil bir bağ!
Her tarafı bir yüce dağ!
Geniş, fakat sıkı bir ağ!
Dedik ne hoş bu ağımız!
Alageyik çayır yerdi,
Yavrusunu emzirirdi,
Bizi gördü meme verdi,
Oldu ana kucağımız!
Dörtyüz sene burda kaldık,
Geyik arttı, biz çoğaldık,
Çıkamadık; işe daldık,
Pek şenlendi konağımız!
Elma, erik çoktu yedik,
Demir bulduk, örs işledik,
"Bir gizli yol bulsak!" dedik:
Dağ delerdi bıçağımız!
Kurt'tan hâli iken bu yurt,
Bir gün peyda oldu bir Kurt,

Bir geyiğe attı avurt,
Gördü çoban yamağımız!
Kurt bir delik buldu, gitti,
Bir demirci ta'kip etti,
Ocak yaktı taş eritti,
Açıldı yol kapağımız!
Büyük sevinç, büyük müjde!
Bayram yaptık kentte, köyde:
Torun, oğul, baba, dede,
Büyüğümüz, ufağımız!
Demirci'ye Bozkurt dendi
Han tanıldı, tac giyindi,
Yoldan önce kendi indi:
Sağ elinde bayrağımız!
Börteçine Kurd'un adı,
Ergenekon yurdun adı,
Dörtyüz sene durdun hadi,
Çık ey, yüzbin mızrağımız!
Oldu sana Kaf bu eşik,
Tarih kaldı delik, deşik,
Artık yeter bu taş beşik,
Oldu körpe yatağımız!
Uzaklarda boş ülkeler,
Issız yurtlar seni bekler,
İşte Kıpçak, işte Kaşgar!
Ta karşıda Gök-dağ'ımız!
Tarhan-dağı gözler seni;
Tanrı orada sözler seni,
Dört asırdır özler seni,
Tukin-dağ'da otağımız!
Turân, eski toprak bize;
Hind, bir altın konak bize;

Çin köşkleri kışlak bize,
Tuna boyu yaylağımız!
Yunus gibi çıktık Hut'tan!
Büyük yurda küçük yurttan,
Geyik girdik, doğduk Kurt'tan.
Kılıç oldu orağımız!
Sart'lık gitti, Uygur'landık.
Soyumuzla gururlandık.
Şamanlar'dan uğurlandık.
Pirler oldu yardağımız!
İlk yayıldık: Beşbalık'a!
Karakurum, Elmalığ'a!
Çin başladı zorbalığa,
Ezdi onu tokmağımız!
Sağa sola gitti ordu;
Hind'e, Rum'a bir baş vurdu.
Altun Yurt'taa düzen kurdu.
Yine eski yasağımız!
Alplerimiz girdi harbe,
Düşmanlara attı darbe;
Şimal, cenup, şarka, garbe,
Akın etti kısrağımız!
Türk ayağı hangi yurda,
Basmışsa baş eğdi Kurd'a!
"Gökhan orda, Akhan burada!"
Dedik gitti ayağımız!
Tumen, Çin'e akın etti.
Efrasiyâb, Rum'a gitti.
Tomris adı göke yetti.
Hüsrev oldu tutsağımız!
Ti-leleri, Ak-Türkman'ı
Toplamıştı Sogd'un Hanı;

Çapul etti Eşkân (i)yân'ı
Sevinç adlı soğdağımız!
İlhan Mu-Kan, Bilge Kagan,
Gaznevi'den Mahmud Sultan,
Selçuklular'dan Alp Arslan Han,
Birer şanlı koçağımız!
Askerliği gördü tatsız.
Harzem Şah'ı oldu Atsız.
Bu gün hakan, dün bir adsız:
Böyle kayar kızağımız!
Tonguz, Çin'e hakan oldu.
Hıtay Türk'ü üryan oldu.
İlk düşünen Gür Han oldu,
"Birleşmeli ocağımız!"
Cengiz bunu tasarladı.
Dört bucağa ılgarladı.
Türk soyunu toparladı:
Turân oldu öz bağımız!
Oğuz Han'dan beri mühmel
Kalmış idi Büyük Emel.
Yüce dilek uzattı el.
Ele geçti arağımız!
Gökten yüce yıldızımız!
Bir devr açtı her hızımız!
Attila bir Kırgız'ımız!
Timurleng bir Kazak'ımız!
Fatih aldı İstanbul'u,
Bâbur, Hind'e eğdi yolu,
Nadir sarstı sağı solu...
Oldu bir son taslağımız!
Bundan sonra tâlih döndü,
Yıldızımız yine söndü,

Karşımızda Rus göründü...
Kesildi yurt otağımız!
Kırım, Kazan heder oldu!
Tuna, Kafkas beter oldu!..
Türkistan'da neler oldu?..
İşitmedi kulağımız!
Yurt girince yâd eline,
Ergenekon oldu yine!
Çıkmaz mı bir Börteçine?
Nurlanmaz mı çerağımız..."*

Yukarıdaki şiire bir de İran-Afganistan sınırındaki Horasan'ı da eklediğimizde "Anadolu Aleviliği" plan program tamam olmaktadır.

"BİR ÜLKE Kİ MEKTEBİNDE TÜRKÇE KUR'AN OKUNUR"

Nejat Birdoğan'a ilham veren Ziya Gökalp'in Vatan'dan ne anladığını bir şiirinden izleyelim:

"Vatan

Bir ülke ki câmiinde Türkçe ezân okunur,
Köylü anlar ma'nasını namazdaki duânın...
Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kur'ân okunur.
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu Hudâ'nın...
Ey Türk-oğlu, işte senin orasıdır vatanın!

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 78-83

Bir ülke ki toprağında başka ilin gözü yok,
Her ferdinde mefkure bir, lisân, âdet, din birdir.
Meb'usân'ı temiz, orda Boşolar'ın sözü yok,
Hududunda evlatları seve-seve can verir;
Ey Türk-oğlu, işte senin orasıdır vatanın!

Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermaye,
San'atına yol gösteren ilimle fen Türk'ündür;
Hirfetleri birbirini daim eder himaye;
Tersaneler, fabrikalar, vapur, tren Türk'ündür,
Ey Türk-oğlu, işte senin orasıdır vatanın!"*

Ziya Gökalp'e göre milletin her ferdinde "Mefkure bir, lisan, adet, din bir" olacak. Burada Nejat Birdoğan'a sormak gerekiyor: Camide Türkçe ezan okunacak, mektebinde Türkçe Kuran okunacak. Lisan, adet, din bir olacak! Lisan: Türkçe, Adet: Türk; Din: İslam... Aleviler, Kürtler ne olacak!

Nejat Birdoğan bu şiiri okumuş, aynı şiirin bir parçasını almış değerlendirmiş ama "Her ferdinde mefkure bir, lisân, âdet, din birdir"le ilgili sorduğumuz soruya cevap vermemiştir. Yazısına aynı şiirden başka bir parçayı almak işine gelmiştir.

Aşağıdaki parçayı sunuyoruz:

"'Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermaye,
San'atına yol gösteren ilimle fen Türk'ündür;
Hirfetleri birbirini daim eder himaye;
Tersaneler, fabrikalar, vapur, tren Türk'ündür,
Ey Türk-oğlu, işte senin orasıdır vatanın!'

Dizeleri, hangi sanat öğeleriyle örtüşmektedir? Bu tür sanat öğeleri yok diye bu satırları olmazlayacak mıyız? Hemen

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 100-101

ekleyelim ki bugün 'yabancı sermayeden arınalım...' diye çırpınmamızın ilk adımlarını Ziya Gökalp'te atmışız."*

Nejat Birdoğan aynı yerde Mehmet Emin Yurdakul'un da bir şiirine yer vermiş ve şu yorumu yapmıştır:

"Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur,
Sinem, özüm vatan ile doludur
İnsan olan, vatanının kuludur,
Türk askeri evde durmaz giderim.'

Dörtlüğü tüm coşkusuna karşın kuru değil midir? Ama unutmamak gerekir ki bu dizelerin görevi sanat değil, coşturmaktır."**

"Coşturmak" kavramı da unutmamamız gereken bir kavram durumundadır.

Baha Said'e ve diğer istihbaratçılara bilim adamı diyen kişilerin ona bu görevi verenlerin başındaki Ziya Gökalp'e bakmaları gerekiyor.

ZİYA GÖKALP VE ARAPÇA FARSÇA KARŞITLIĞI

Günümüz Alevilerinde ve aydınlarda Arapça ve Farsçaya karşı bir nefret vardır. Bu nefretin temelinde de İttihat ve Terakki bulunmaktadır. Akıl hocası Ziya Gökalp şunları düşünmektedir:

"24 Temmuz İnkılâbı'ndan sonra Türkiye'de Osmanlılık fikri hâkim olmuştu. Bu esnada intişara başlayan 'Türk Derneği' mecmuası, gerek bu sebepten, gerek yine tasfiyecilik cereyanına kapılmasından dolayı hiçbir rağbet görmedi.

31 Mart'tan sonra, Osmanlıcılık fikri eski nüfûzunu kaybetmeye başladı. Vaktiyle Abdülhamîd'e İslâm ittihadı fik-

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 290

** a.g.e., s. 290

rini vermiş olan Alman kayseri bu fırsattan istifade ederek Sultanahmet Meydanı'nda 'İslâm ittihadı' namına bir miting yaptırdı. Bu günden itibaren, memleketimizde, gizli 'İttihad-ı İslam' teşkilâtı yaplmaya başlandı. Genç Türkler, Osmanlıcı ve İttihad-ı İslamcı olmak üzere iki muarız kısma ayrılmaya başladılar. Osmanlıcılar kozmopolit, İttihad-ı İslamcılar ise ultramonten idiler.

Her iki cereyan da memleket için muzırdı. Ben, 1326 kongresinde Selânik'te Merkez-i umumi azalığına intihap olunduğum sırada siyasi ahval bu merkezdeydi.

Bu sırada, Selânik'te 'Genç Kalemler' isminde bir mecmua çıkıyordu. Mecmuanın sermuharriri Ali Canip Bey'le bir gece Beyaz Kule Bahçesi'nde konuşuyorduk. Bu genç bana mecmuanın lisanda sadeliğe doğru bir inkılap yapmaya çalıştığını, Ömer Seyfeddin'in bu mücahedede pişva olduğunu anlattı. Ömer Seyfeddin'in lisan hakkındaki bu fikirleri tamamiyle benim kanaatlerime tevafuk ediyordu. Gençliğimde Taşkışla'da mahpus olduğum sırada neferlerin mülâzım-ı evvele 'evvel mülâzım', mülâzım-ı sâni'ye 'sâni mülâzım', Trablus-ı Garp'a 'Garp Trablusu', Trablus-ı Şam'a 'Şam Trablusu' demeleri bende şu kanaati uyandırmıştı:

Türkçeyi ıslah için bu lisandan bütün Arabi ve Farsi kelimeleri değil, umumi Arabi ve Farsi kaideleri atmak; Arabi ve Farsi kelimelerden de Türkçesi olanları terk ederek, Türkçesi bulunmayanları lisanda ibka etmek."*

Bu düşünceler aşağıdaki Ziya Gökalp şiirine yansımıştır:

LİSÂN

Güzel dil Türkçe bize,
Başka dil gece bize.
İstanbul konuşması
En sâf, en ince bize.

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 14-15

Lisânda sayılır öz
Herkesin bildiği söz;
Manâsı anlaşılan
Lügate atmadan göz.

Uydurma söz yapmayız,
Yapma yola sapmayız,
Türkçeleşmiş Türkçe'dir;
Eski köke tapmayız.

Açık sözle kalmalı,
Fikre ışık salmalı;
Müterâdif sözlerden
Türkçe'sini almalı.

Yeni sözler gerekse
Bunda da uy herkese;
Halkın söz yaratmada
Yollarını benimse.

Yap yaşayan Türkçe'den,
Türkçe'yi incitmeden,
İstanbul'un Türkçe'si
Zevkini olsun yeden

Arapça'ya meyletme
İrân'a da hiç gitme;
Tecvidi halktan öğren,
Fasîhlerden işitme.

Gayn'lı sözler emmeyiz,
Çocuk değil, memeyiz!
Birkaç dil yok *Turân*'da
Tek dilli bir kümeyiz.

Turân'ın bir ili var,
Ve yalnız bir dili var.
'Başka dil var...' diyenin,
Başka bir emeli var.

Türklüğün vicdânı bir,
Dîni bir, vatanı bir;
Fakat hepsi ayrılır
Olmazsa lisânı bir."*

YENİ TÜRK MİLLETİNİN İNŞASI

Ziya Gökalp ütopyanın insanlar üzerinde çok etkili olduğunu tespit etmiştir. Marksist-Leninistlerin büyük ütopyası Komünizmi değerlendirmiş ve kendisine yeni bir ütopya saptamıştır. Bu yüzden Kızılelma, Turan gibi kavramları sık sık kullanmıştır. Ütopyasını şekillendirmiştir. Dünya Türklüğünün nasıl şekilleneceğine, ayrıntılarına kadar yazmıştır. O dünya Türklüğünün Anadolu Türklüğüne benzemesi gerektiğini düşünmektedir. Yeni bir Türk milleti tarifi yapmaktadır. Bu tarifteki en önemli, en temel şey dildir. Ziya Gökalp din konusunda ne anladığını da açıklamaktadır. Sorular sormakta cevaplar vermektedir.

"O halde, millet nedir? Irkî, kavmî, coğrafî, siyasî, irâdî kuvvetlere tevafuk ve tahakküm edebilecek başka ne gibi bir rabıtamız var?

İçtimaiyat ilmi ispat ediyor ki, bu rabıta terbiyede, harsta, yani duygularda iştirâktir. İnsan en samimî, en derûnî duygularını ilk terbiye zamanlarında alır. Daha beşikte iken, işittiği ninnilerle ana dilinin tesiri altında kalır. Bundan dolayıdır ki, en çok sevdiğimiz lisan ana dilimizdir. Ruhumuza vücut ve-

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı 1, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 106

Ziya Gökalp

ren bütün dini, ahlâki ve bedii duygularımızı bu lisan vâsıtasıyle alırız. Zâten ruhumuzun içtimai hisleri, bu dini, ahlaki, bedii duygulardan ibaret değil midir? Bunları çocukluğumuzda hangi cemiyetten almışsak, dâima o cemiyette yaşamak isteriz. Başka bir cemiyetin içinde daha büyük bir refahla yaşamamız mümkün iken, cemiyetimiz içindeki fakrı ona tercih ederiz. Çünkü dostlar içindeki bu fakirlik, yabancılar arasındaki o refahtan ziyâde bizi mesut kılar. Zevkimiz, vicdanımız, iştiyaklarımız, hep içinde yaşadığımız, terbiyesini aldığımız cemiyetindir. Bunların yankısını ancak o cemiyet içinde işitebiliriz.

Ondan ayrılıp da başka bir cemiyete intisap edebilmemiz için, büyük bir mani vardır. Bu mani, çocukluğumuzda o cemiyetten almış olduğumuz terbiyeyi ruhumuzdan çıkarıp atmanın mümkün olmamasıdır. Bu mümkün olmadığı için, eski cemiyet içinde kalmağa mecburuz."*

Ziya Gökalp yeni bir ütopya ile Türkçülüğü geniş bir alana yaymak istemektedir. Buradaki altı çizilmesi gereken önemli öğe, Türk dili ve İslam dinidir. Türk cemiyetine önemle vurgu yapıyor, çocuklukta cemiyetten alınan terbiyenin ruhtan çıkartılıp atılmasının mümkün olmadığını söylüyor. Başka ana dillere, başka cemiyetlere tahammülü yoktur. Başka ana diller, başka cemiyetler Türk ana diline ve Türk cemiyetine kendi ruhlarını çıkartıp atarak katılmalıdır. Başka cemiyetler milli, ırki, kavmi, coğrafi, siyasi, iradi özelliklerini Türk ırkı için bünyelerinden çıkartıp atmalı, bu şekilde Türk milleti oluşmalıdır. Ziya Gökalp bu "heyecan verici" teoriyi anlatmayı sürdürmektedir. Türk köylüsünü örnek göstermektedir. Türk köylüsü: "Dili dilime uyan, dini dinime uyan" olarak milleti tarif ediyormuş. Ya uymazsa ne olacaktır? Bir insan nasıl yaşamak ister? "Gerçekten de bir adam, ancak müşterek olduğu in-

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 22

sanlardan ziyade, dilde ve dinde müşterek olduğu insanlarla beraber yaşamak" mı ister? İsterse mesele yok. İstemezse ne olacaktır? Ziya Gökalp'in gerçekten de Türk Resmi İdeolojisi'nin resmi ideoloğu, yapıcısı olduğu anlaşılıyor. Dikkatle izleyelim:

"Bu ifâdelerden anlaşıldı ki, millet, ne ırkî, ne kavmî, ne coğrafî, ne siyasî, ne de irâdî bir zümredir. Millet, lisanca, dince, ahlâkça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir. Türk köylüsü onu, 'dili dilime uyan, dini dinime uyan' diyerek tarif eder. Filhakika, bir adam kanca müşterek bulunduğu insanlardan ziyade, dilde ve dinde müşterek bulunduğu insanlarla beraber yaşamak ister. Çünkü, insani şahsiyetimiz, bedenimizde değil, ruhumuzdadır. Maddî meziyetlerimiz ırkımızdan geliyor, mânevî meziyetlerimiz de terbiyesini aldığımız cemiyetten geliyor. ... İnsan için maneviyat, maddiyattan mukaddemdir. Bu itibarla milliyette şecere aranmaz. Yalnız terbiyenin ve mefkurenin milli olması aranır. Normal bir insan hangi milletin terbiyesini almışsa, ancak onun mefkuresine çalışabilir. Çünkü mefkure bir vecd membası olduğu içindir ki aranır (halbuki terbiyesiyle büyümüş bulunmadığımız bir cemiyetin mefkuresi, ruhumuza asla vecd veremez). Bilakis, terbiyesini almış olduğumuz cemiyetin mefkuresi ruhumuzu vecdlere gark ederek mesut yaşamamıza sebep olur.

Bundan dolayıdır ki, insan terbiyesiyle büyüdüğü cemiyetin mefkûresi uğruna hayatını feda edebilir. Halbuki, zihnen kendisini nispet ettiği yabancı bir cemiyet uğruna ufak bir menfaatini bile feda edemez. Hülâsa insan, terbiyece müşterek bulunmadığı bir cemiyet içinde yaşarsa bedbaht olur. Bu mütalaalardan çıkaracağımız ameli netice şudur: Memleketimizde, vaktiyle dedeleri Arnavutluk'tan yahut Arabistan'dan gelmiş milletdaşlarımız vardır. Bunları Türk terbiyesiyle büyümüş ve Türk mefkûresine çalışmayı itiyat etmiş görüyorsak, sair milletdaşlarımızdan hiç tefrik etmemeliyiz. Yalnız saadet zamanında değil, felâket zamanında da bizden ayrılmayanları nasıl milliyetimizden hariç telakki edebiliriz. Hususiyle bunlar

arasında milletimize karşı büyük fedakârlıklar yapmış, Türklüğe büyük hizmetler ifâ etmiş olanlar varsa, nasıl olur da, bu fedakâr insanlara 'Siz Türk değilsiniz.' diyebiliriz. Filhakika, atlarda şecere aramak lazımdır, çünkü bütün meziyetleri sevkitabiiye müstenit ve ırsi olan hayvanlarda da ırkın büyük bir ehemmiyeti vardır. İnsanlar ırkın içtimai hasletlere hiçbir tesiri olmadığı için, şecere aramak doğru değildir. Bunun aksini meslek ittihaz edersek, memleketimizdeki münevverlerin ve mücahitlerin birçoğunu feda etmek iktiza edecektir. Bu hal, caiz olmadığından 'Türküm' diyen her ferdi Türk tanımaktan, yalnız Türklüğe hıyaneti görülenler varsa cezalandırmaktan başka çâre yoktur."*

Ziya Gökalp, yukarıdaki parçada, "Filhakika, bir adam kanca müşterek bulunduğu insanlardan ziyade, dilde ve dinde müşterek bulunduğu insanlarla beraber yaşamak ister" demektedir. İttihat ve Terakki'nin yeni Türklük, Türk milleti tarifi budur. Ziya Gökalp'in diğer açıklamaları bu düşünceyi ayrıntılandırmaktan ibarettir. "Türküm" diyenler Türk tanınacak. Türklüğe hıyaneti görülenler varsa cezalandırılacak. Başka çare yoktur. "Türklüğe Hıyanet" ne anlama gelmektedir? Eğer bir kişi benim dilim, benim dinim Türk ve İslam'dır diyorsa sorun yoktur, o kişi "ırkına bakılmaksızın" Türk milletindendir. Ama bir kişi benim dilim, benim dinim ayrıdır diyorsa, o kişi Türk milletinden değildir. Ortak temel Türk-İslam'dır.

Ziya Gökalp'in duygu ve düşünceleri aşağıdaki şiire yansımaktadır: "Hep bir dille aynı dine tapacak,/Olacak tek harsa malik bir millet!.."

"Hep bir dille aynı dine tapacak" dizesindeki dinin hangi din olduğu Nejat Birdoğan'ın "Kültürel canı"nı kendi bedeninde mihman eden Esat Korkmaz'a sorulmalı ve bilince çıkartılmalıdır.

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 22-23

"SOYUM TÜRKLÜK, SOY BÜYÜĞÜM HÜNKARIM..."

"MİLLET
Sorma bana oymağımı, boy'umu...
Beşbin yıldır millet gibi yaşarım,
Sorma bana âilemi, soyumu...
Soyum Türklük, soy büyüğüm hünkârım...

Süngü beni ayırsa da vahdetimi unutmam,
Dilde, dinde müşterekiz, hep gelmişiz bir bilden.
Devletimin kaygusıyle milletimi unutmam,
Anadolu bir iç-ildir ayrılamaz dış-ilden...

Deme bana "Oğuz, Kayı, Osmanlı..."
Türk'üm, bu ad her unvândan üstündür...
Yoktur Özbek, Nogay, Kırgız, Kazanlı,
Türk milleti bir bölünmez bütündür...

Gök, Ay, Yıldız, Dağ ve Deniz Hanlar bütün ölmüşler,
Yalnız diri Gün Han kalmış altun yayı elinde.
Baktı, dedi: "Moskof'la Çin, Türk kavmini bölmüşler,
Artık onlar hür olacak Rus-İli'nde ve Çin'de...

"Her ülkede Türk bir devlet yapacak;
Fakat bunlar birleşecek nihâyet...
Hep bir dille aynı dine tapacak,
Olacak tek harsa malik bir millet!.."

Ey Türk-oğlu, artık ne ben, ne sen, ne o, bir şey yok!..
Uluslar yok, uruklar yok, ancak Büyük Turân var...

Siyâsette şirk olamaz, ayrıca Han ve Bey yok...
Türk rûhunda yalnız bir il, yalnız bir tek İlhan var..."*

Ziya Gökalp Türklerin her ülkede bir devlet kuracağını ve nihayetinde onların birleşeceğini ve hep bir dille aynı dine tapacaklarını söylemektedir. Büyük Turan İmparatorluğu'nu, Hakanlığı'nı ilan etmektedir. Bir ellerinde Türk yasası, diğer ellerinde Kuran... Ziya Gökalp'in düşünceleri, Ziya Gökalp silsilesinin en kritik adamı olan Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz aracılığı ile Alevilerin 68 ve 78 kuşaklarının arasında işlemiştir. Bu kadroya yeni dönemde eklemlenen Erdoğan Çınar gibi yazarlarca ırkçılık, Türkçülük Alevi toplumuna pazarlanmıştır. Sosyalist olduğunu söyleyen kişilerin bilinçaltları Turancıdır. Nejat Birdoğan'ı, Esat Korkmaz'ı, Erdoğan Çınar'ı eleştirmeyen, onlara ödüller veren, övgüler dizenlerin bilinçlerini ırkçılık, Türkçülük oluşturmaktadır.

UZAKLARDAKİ TÜRK TOPLULUKLARI KENDİ DİLİNİ KONUŞURSA NE OLACAK?

Ziya Gökalp çok ince düşünmektedir. Türk olmayan, İslam olmayan toplulukları Türk-İslamlığa alırken, uzaklardaki Türk topluluklarının kendi dillerini konuşmalarının bile sakıncalarından söz etmektedir. Ona göre Türk'ün tek bir dili ve tek bir kültürü olmalıdır. Bu dil ve kültür Anadolu Türklüğünün değerleridir. Anadolu Türklüğünün dışındaki örneğin Tatarların dili ve kültürü bile kabul edilemez. Alıntılar oldukça uzundur ama gereklidir. Okumayı sürdürelim:

"Türkçülükle Tûrâncılığın farklarını anlamak için, 'Türk' ve 'Tûrân' zümrelerinin hudutlarını tayin etmek lâzımdır. 'Türk', bir milletin adıdır. Millet, kendisine mahsus bir harsa mâlik olan zümre demektir. O halde, Türk'ün yalnız bir lisanı, bir tek harsı olabilir.

* Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyatı I, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara, s. 101

Halbuki, Türkün bâzı şubeleri Anadolu Türkleri'nden ayrı bir lisan, ayrı bir hars yapmaya çalışıyorlar. Meselâ, Şimal Türkleri'nden bir kısım gençler bir Tatar lisanı, bir Tatar harsı vücuda getirmekle meşguldürler. Bu hareket, Türklerin başka bir millet, Tatarların başka bir millet olması neticesini verecektir. Uzakta bulunduğumuz için, Kırgızların ve Özbeklerin nasıl bir şiar takip edeceklerini bilmiyoruz. Bunlar da birer ayrı lisan ve edebiyat, birer ayrı hars vücuda getirmeye çalışırlarsa, Türk Miletinin hududu daha daralmış olur. Yâkutlarla Altay Türkleri daha uzakta bulundukları için, bunları Türkiye Türkleri'nin harsı dâiresine almak daha güç görünüyor."*

Ziya Gökalp Anadolu Türklüğünün Türk dünyasına egemen olması için Oğuz Türklerini esas almaktadır, Oğuz birliğinden söz etmektedir. Nejat Birdoğan'ın Oğuzlar ile ilgili düşüncelerinin temelinde de bu görüş vardır, o da sürekli yerleşik Oğuzlardan ve göçebe Oğuzlardan söz etmektedir. Ziya Gökalp Türkçülüğün yakın hedefini şu şekilde anlatmaktadır:

"Bugün, harsça birleşmesi kolay olan Türkler, bilhassa Oğuz Türkleri yani Türkmenler'dir. Türkiye Türkleri gibi, Azerbaycan, İran, Harzem Türkmenleri de Oğuz uruğuna mensupturlar. Binaenleyh, Türkçülükteki yakın mefkûremiz 'Oğuz ittihadı' yahut 'Türkmen ittihadı' olmalıdır. Bu ittihattan maksat nedir? Siyasî bir birlik mi? Şimdilik, hayır! İstikbal hakkında bugünden bir hüküm veremeyiz. Fakat bugünkü mefkûremiz Oğuzların yalnız harsca birleşmesidir.

Oğuz Türkleri, bugün dört ülkede yayılmış olmakla beraber, hepsi birbirine yakın akrabadır. Dört ülkedeki Türkmen illerinin adlarını karşılaştırırsak, görürüz ki birinde bulunan bir 'il'in yahut 'boy'un diğerlerinde de şubeleri vardır.

Meselâ, Harzem'de Tekelerle Sarıları ve Karakalpakları görüyoruz. Memleketimizde Tekeler, bir sancak teşkil edecek kadar çoktur; hattâ bir kısmı vaktiyle Rumeli'ye nakledilmiştir. Türkiye'deki 'Sarılar', bilhassa 'Rumkale'de otururlar. Karakalpaklar ise, 'Karapapak' ve 'Terekeme' adlarını alarak Sivas,

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 24

Kars ve Azerbaycan cihetlerine yerleşmişlerdir. Harzem'de Oğuz'un 'Salur' ve 'İmrali' boylarıyla 'Çavda' ve 'Göklen-Karluklardan Kealin' illeri vardır. Bu isimlere Anadolu'nun muhtelif noktalarında tesadüf edilir. Göklen, kendi adını Van'da bir köye 'Gökoğlan' şeklinde vermiştir.

Oğuz'un Bayat ve Afşar boyları da gerek Türkiye'de, gerek İran'da ve Azerbaycan'da mevcuttur. Akkoyunlularla Karakoyunlular da bu üç ülkede yayılmışlardır. O halde Harzem, İran, Azerbaycan ve Türkiye; Türk etnografyası itibariyle aynı uruğun yurtlarıdır. Bu dört ülkenin bütününe 'Oğuzistan' adını verebiliriz. Türkçülüğün yakın hedefi, bu büyük ülkede yalnız bir tek harsın hâkim olmasıdır.

Oğuz Türkleri umumiyetle Oğuz Han'ın torunlarıdır. Oğuz Türkleri, birkaç yüzyıl öncesine gelinceye kadar mütenasit bir aile hâlinde yaşarlardı. Meselâ Fuzulî, bütün Oğuz boyları içinde okunan bir Oğuz şâiridir. Korkut Ata kitabı Oğuzlar'ın resmî Oğuzhânemsi olduğu gibi, Şah İsmail, Âşık Kerem, Köroğlu kitapları gibi halk eserleri bütün Oğuzistan'a yayılmıştır."*

Oğuz, Oğuzistan planlamasının kimin tarafından yapıldığı anlaşılıyor. Akıl hocası, ideolog, patriot** Ziya Gökalp! Bilindiği gibi yerleşik Oğuzlar Sünni, göçebe cahil Oğuzlar Alevi! Türkçülüğün yakın hedefi olarak daha önce sözü edilmeyen bir "Oğuzistan"dan söz etmektedir. "Harzem, İran, Azerbaycan ve Türkiye" Oğuzistan olmaktadır.

Ziya Gökalp Türkçülüğün uzak hedefini ise şu şekilde açıklamaktadır: Turan!

"Türkçülüğün uzak mefkûresi ise, 'Tûrân'dır. Tûrân bâzılarının zannettiği gibi, Türklerden başka, Moğolları, Tunguzları, Finuvaları, Macarları da içine alan bir 'kavimler halitası' değildir. Bu zümreye, ilim lisanında Uralo-Altay zümresi denilir. Mamafih bu son zümreye mensup kavimlerin lisanları ara-

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 24-25

** Mim Kemal Öke, Kızılelma Sürgündeki Sevda, İrfan Yayınları, Ocak 1993 İstanbul, s. 102

sında bir akrabalık bulunduğu da henüz ispat edilememiştir. Hatta bâzı müellifler, Ural kavimleriyle Altay kavimlerinin birbirinden ayrı iki zümre teşkil ettiğini ve Türklerin Moğollar ve Tunguzlarla beraber Altay zümresine, Finuvalarla Macarların da Ural zümresine mensup olduklarını iddia ediyorlar. Türklerin Moğollarla ve Tunguzlarla lisani bir karabeti olduğu da henüz ispat edilmemiştir. Bugün ilmen sâbit olan bir hakikat varsa, o da Türkçe konuşan Yâkut, Kırgız, Özbek, Kıpçak (Tatar), Oğuz gibi Türk şubelerinin lisanca ve ananace bir vahdete malik bulunduğudur. Tûrân kelimesi, Tûrlar yani Türkler demek olduğu için, münhasıran Türkleri ihtiva eden camiavi bir isimdir. O halde, 'Tûrân' kelimesini bütün Türk şubelerini ihtiva eden Büyük Türkistan'a hasr etmemiz lâzım gelir. Çünkü 'Türk' kelimesi, bugün, yalnız Türkiye Türkleri'ne verilen bir unvan hükmüne geçmiştir. Türkistan'daki Türk harsına dahil olanlar, tabii yine bu adı alacaklardır. Benim itikadımca, bütün Oğuzlar yakın bir zamanda bu isimde birleşeceklerdir. Fakat, Yakutlar, Özbekler, Kırgızlar ayrı harslar vücuda getirdikleri takdirde, ayrı milletler hâlini alacaklarından, yalnız kendi isimleriyle anılacaklardır. O zaman, bütün bu eski akrabaları kavmî bir camia hâlinde birleştiren müşterek bir ünvana lüzum hissedilecek. İşte bu müşterek unvan, 'Tûrân' kelimesidir.

Türkçülerin uzak mefkûresi, 'Turan' nâmı altında birleşen Oğuzları, Tatarları, Kırgızları, Özbekleri, Yâkutları lisanda, edebiyatta, harsta birleştirmektir. Bu mefkûrenin bir şeniyet hâline geçmesi mümkün mü, yoksa değil mi? Yakın mefkûreler için bu cihet aranırsa da, uzak mefkûreler için aranmaz. Çünkü uzak mefkûre, ruhlardaki vecdi namütenahi bir dereceye yükseltmek için, istihdaf edilen çok câzibeli bir hayâldir.

...

İşte, Turan mefkûresi de bunun gibidir. Yüz milyon Türk'ün bir millet hâlinde birleşmesi, Türkçüler için en kuvvetli vecd membaıdır. Turan mefkûresi olmasaydı, Türkçülük bu kadar süratle intişar etmeyecekti. Mamafih kim bilir? Belki istikbalde 'Turan' mefkuresinin, husulü de mümkün olacaktır.

Mefkûre istikbalin halikidir. Dün Türkler için hayalî bir mefkûre halinde bulunan 'millî devlet', bugün Türkiye'de bir şeniyet hâlini almıştır.

O halde Türkçülüğü, mefkûresinin büyüklüğü noktasından üç dereceye ayırabiliriz:

1) Türkiyecilik

2) Oğuzculuk yahut Türkmencilik

3) Turancılık.

Bugün, şeniyet sahasında, yalnız 'Türkiyecilik' vardır. Fakat, ruhların büyük bir iştiyakla aradığı 'Kızılelma', şeniyet sahasında değil, hayâl sahasındadır. Türk köylüsü Kızılelma'yı tahayyül ederken, gözünün önüne eski Türk ilhanlıkları gelir. Gerçekten, Turan mefkûresi mâzide bir hayâl değil, bir şeniyetti. ...

'Turan' kelimesinin mânası şu suretle tahdit olunduktan sonra, artık Macarların, Finuvaların, Moğolların, Tunguzların Turan ile bir alakalarının kalmaması icap eder. Turan bütün Türklerin mazide ve belki de istikbalde bir şeniyet olan büyük vatanıdır."*

Yukarıdaki uzun parçadan Ziya Gökalp'in Türkçülüğün uzak mefkûresini de öğrenmiş bulunuyoruz: "'Turan' nâmı altında birleşen Oğuzları, Tatarları, Kırgızları, Özbekleri, Yâkutları lisanda, edebiyatta, harsta birleştirmektir."

Ziya Gökalp bütün yazılarında Türk ve Türklük düşüncesini ortaya koyuyor. Bu haritada Kürtler kendilerine nasıl yer bulabilir? Ziya Gökalp'in yakın ve uzak mefkuresi yani ülküsü, Türkiyecilik, Oğuzculuk yahut Türkmencilik ve Turancılık olarak tarif ediliyor. Aleviler konusu da çeşitli çalışmalarla bu plan programın içerisine yerleştirilmiştir.

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 26-27

"OSMANLI SINIFI-TÜRK SINIFI" ve "KIZILBAŞLIĞIN" ORTAYA ÇIKIŞI!

Ziya Gökalp yeni heyecanı, Osmanlılığı eleştirip Türk-İslamlılığı yücelterek örgütlemektedir. "Osmanlı Tipi"ni eleştirmekte, "Türk tipi" ile tamamen zıt olduğunu iddia etmektedir. Kendi kaleminden izleyelim:

"Yalnız memleketimize mahsus olan bu garip vaziyetin sebebi nedir? Niçin bu ülkede yaşayan bu iki enmüzeç, Türk enmüzeci ile Osmanlı enmüzeci, birbirine bu kadar zıttır? Niçin Türk enmüzecinin her şeyi güzel, Osmanlı enmüzecinin her şeyi çirkindir? Çünkü Osmanlı enmüzeci Türk'ün harsına ve hayatına muzır olan emperyalizm sahasına atıldı, kozmopolit oldu, sınıf menfaatini millî menfaatin fevkinde gördü. Filhakika, Osmanlı İmparatorluğu genişledikçe, yüzlerce milleti siyasi dairesine aldıkça, idare edenlerle idare olunanlar ayrı iki sınıf haline giriyordu. İdare eden bütün kozmopolitler 'Osmanlı sınıfı'nı, idare olunan Türkler de 'Türk sınıfı'nı teşkil ediyordu. Bu iki sınıf birbirini sevmezdi. Osmanlı sınıfı, kendini milleti hâkime suretinde görür, idare ettiği Türklere milleti mahkûme nazarıyla bakardı. Osmanlı, Türke daima 'eşek Türk' derdi. Türk köylerine resmî bir şahıs geldiği zaman, 'Osmanlı geliyor!' diye herkes kaçardı. Türkler arasında Kızılbaşlığın zuhuru bile bu ayrılıkla izah olunabilir."*

Ziya Gökalp'in düşüncesine göre Osmanlı daima Türk'ü aşağılamış, ona "Eşek Türk" demiştir. Bu birbirine zıt iki grubun ürünü olarak Türkler arasında Kızılbaşlık ortaya çıkmıştır... Aslında Nejat Birdoğan yeni bir şey söylememiştir. Bizzat Ziya Gökalp'in görüşlerini tekrarlamıştır. Ziya Gökalp da Safeviler döneminin bir dönüm noktası olduğunu düşünmektedir. Safeviler öncesi ve sonrası olarak Oğuz boylarını ikiye ayırmaktadır. Oğuz boyları, padişahın Enderun'unun zulmüne dayanamamış, üzerlerindeki zulmü vaktiyle Ehl-i Beyt'in (Peygamber Soyu) uğramış olduğu eziyete benzetmişler, şeyhlerinin de kararıyla saf değiştirip baba ocağından ayrılmışlardır.

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 35

Ziya Gökalp bu durumu şöyle anlatmaktadır:

"Şâh İsmail'in dedesi olan 'Şeyh Cüneyd' Oğuz boyları arasında 'Evlat mı akdemdir yoksa ashap mı?' diyerek propaganda yapıyordu. Oğuz boyları Oğuz Han'ın evladı ve Kayılar'ın amcazadeleri değil miydiler? Nasıl oluyordu da, padişahın enderundan çıkan devşirmelerden mürekkep olan ashabı bunlara takdim ediliyordu. O tarihteki halk şeyhleri, Türklerin o zamanki mazlumiyetini vaktiyle ehlibeytin uğramış olduğu mazlumiyete benzetiyorlardı. O zaman Türkmenlerin büyük bir kısmı bu meşabehete aldanarak baba ocağından ayrıldılar. Kendi kendilerine ayrı bir edebiyat, ayrı bir felsefe, ayrı bir mabet yaptılar."*

Ziya Gökalp Sünnileri de unutmamıştır. Onları da Osmanlı'dan ayrı düşünmektedir:

"Mamafih, dinen Osmanlılardan ayrılmamış olan Sünnî Türkler de, harsen Osmanlı İmparatorluğu'na tabi olmadılar. Bunlar da kendi kendilerine milli bir hars yaparak, Osmanlı medeniyetine karşı tamamiyle lakayıt kaldılar."**

Ziya Gökalp, "Kızılbaşlar"ı ve Sünni Türkleri, "Türk Sınıfı"na, Türk Tipi'ne bağladıktan sonra, onlara ortak bir temel de kurmaya çalışmıştır. Bu temel "Türklerin İslamlıktan önceki Gök Tanrı dini"dir. Ziya Gökalp'e göre bu dinde cezalandırma yapan Erlik Han ismindeki bir mitolojik şahıstır. Yine Ziya Gökalp'e göre Türkler eski dinlerinde kuru sofuluk ve taassuptan uzak ayinler yapıyorlardı. Yunus Emre'yi okumanın eski Türk dini olan Göktanrı dinini öğrenmek için yeterli olduğunu da söylemektedir. Bu görüşlerin aynısını Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz da tekrarlıyor. Ziya Gökalp konuyla ilgili şunları söylemektedir:

"Görülüyor ki; hars ile medeniyeti birbirinden ayıran, harsın bilhassa duygulardan, medeniyetin bilhassa bilgilerden mürekkep olmasıdır. İnsanda, duygular usûle ve irâdeye bağlı değildir. Bir millet, diğer milletin dinî, ahlâkî, bedii duygularını

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 35

** a.g.e., s. 36

taklit edemez. Meselâ, Türklerin İslamiyetten evvelki dininde Gök Tanrı mükâfât tanrısıdır. Mücazata karışmaz. Mücazat ilahı 'Erlik Han' isminde başka bir üsturevi şahsiyettir. Tanrı yalnız cemal sıfatıyla tecelli ettiği için, eski Türkler onu yalnız severlerdi; Tanrıya karşı korku hissi ile mütahassis olmazlardı. İslamiyetten sonra, Türklerde muhabbetullahın galip olması bu eski ananenin devamından ibarettir. Türklerde mehafetullah pek enderdir. İstanbul'da ve Anadolu'daki vâizlerin tecrübeleri gösteriyor ki güzelliğe, iyiliğe dâir vaaz eden vaizlerin müdavimleri artıyor; cehennemden, zebânîlerden bahseden vâizlerin samiileriyse daima azalıyor. Türklerin eski dinlerinde zühdi ibadetler yoktu, bedii ve ahlâkî âyinler çoktu. Bunun neticesi olarak, İslamiyetten sonra da, Türkler kuvvetli bir îmâna, samimî bir diyanete malik oldukları halde, zahidane ve mutaasıbane duygulardan azade kaldılar. Bu hususta, Yunus Emre'yi okumak kâfidir. Türklerin camilerde ilahilere ve mevli-i şerif kıraatine; tekkelerde ise şiire ve musikiye büyük bir mevki vermeleri bedii diyanet enmüzecine mensup bulunmalarındandır."*

Ziya Gökalp camiye gitmekle, tekkeye gitmeyi eşit olarak düşünmüştür. Nitekim her iki yere de giden Türklerdir. Bir Türk camilerde ilahi ve mevlit okur, tekkelerde ise şiir ve musikiye büyük yer verir... Bu gelenekler ona göre Türklerin İslamlıktan önceki Şaman gelenekleridir...

Ziya Gökalp bu düşünceler doğrultusunda Türkçülüğü de şöyle savunmaktadır:

"Türkçülere gelince, bunlar, esasen Bizanslı olan Şark medeniyetini büsbütün terk ederek Garp medeniyetini tam bir surette almak istediklerinden azimlerinde muvaffak olacaklardır. Türkçüler tamamıyle Türk ve Müslüman kalmak şartıyle, Garp medeniyetine tam ve kati bir surette girmek isteyenlerdir. Fakat, Garp medeniyetine girmeden evvel, millî harsımızı meydana çıkarmamız icap eder."**

---

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 36-37

** a.g.e., s. 41

"Demek ki, yalnız bir tek kelime, mukaddes ve mübarek 'Türk' kelimesidir ki, bu hercümerç içinde doğru yolu görmemize sebep oldu."*

"Hülâsa; yukarıdaki teşrihata göre, içtimai ilm-i halimizin birinci düsturu şu cümle olmalıdır: Türk milletindenim, İslam ümmetindenim, Garp medeniyetindenim."**

İttihat ve Terakkicilerin, Türkçülerin Alevilik konusundaki görüşlerini incelerken unutmamamız gereken formülasyonu Ziya Gökalp söylemektedir. Bizler Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz gibi Türkçülerin yazılarını incelerken elimizdeki formülasyonu hiçbir zaman unutmamamız gerekiyor. Onlar ortaya attığı **"Alevilik İslam Dışıdır"** sloganıyla, Ziya Gökalp'in, **"Türkçüler tamamıyle Türk ve Müslüman kalmak şartıyle", "Türk Milletindenim, İslâm Ümmetindenim, Batı Medeniyetindenim"** birinci formülünü her zaman birlikte düşünmemiz, değerlendirmemiz gerekiyor.

Türk olduktan sonra diğer mukaddesler peşinden gelecektir: Kur'an-ı Kerim, Hazret-i Muhammed, Kabe, İslamiyet... Ziya Gökalp'in en kritik görüşlerini Alevilerin dikkatine sunuyoruz. "Alevilik İslam Dışıdır" sloganını aşağıdaki Ziya Gökalp'e ait temel görüşlerle birlikte değerlendirilmesini diliyoruz. Bir kere daha anlıyoruz ki Ziya Gökalp'in ve diğer Türkçülerin planlarını bozan Alevi pirlerinin Arap soylu olduklarını söylemeleri ve kendi ibadetleri olan cem yapmalarıdır.

"... Meselâ, biz Türkiyelilerin müşterek vicdanlarında 'Türk milletindeniz, İslâm ümmetindeniz, Garp medeniyetindeniz' terileri vazıh görünüşler gibi meri olmaya başlayınca, bütün içtimai hayatlarımız değişmeye başlayacaktır. 'Türk milletindeniz' dediğimiz için, lisanda, bediiyatta, ahlakta, hukukta, hattâ diniyatta ve felsefede Türk harsına 'Türk zevkine, Türk vicdanına göre' bir orijinallik, bir şahsilik göstermeye çalışacağız. 'İslâm ümmetindeniz' dediğimiz için, nazarımızda en mukaddes kitap Kur'an-ı Kerim, en mukaddes insan Haz-

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 35

** a.g.e., s. 59

ret-i Muhammed, en mukaddes mâbed Kâbe, en mukaddes din İslamiyet olacaktır. 'Garp medeniyetindeniz' dediğimiz için de, ilimde, felsefede, ferilerde vesâir medenî sistemlerde tam bir Avrupalı gibi hareket edeceğiz."*

Ziya Gökalp'in yazdıklarını bir kere daha okumakta yarar var. Türk-İslam'ı tarif ediyor. Türk'e göre ümmet, en mukaddes insan, en mukaddes mabed, en mukaddes din... Bugün de geçerliliğini koruyan: "Lisanda, bediiyatta, ahlakta, hukukta, hatta diniyatta ve felsefede" Türkçülük.

YUSUF AKÇURA'DAN ZİYA GÖKALP'E TÜRKÇÜLÜK

Ziya Gökalp İttihat ve Terakki'ye yeni bir heyecan vermiştir. Onlara heyecanlı bir gelecek sunmuştur. Türkçülüğe yeni bir içerik kazandırmıştır. Fuat Dündar'ın kanaatları şu şekildedir:

"Nihayet, 1912 Martı'ndaki 'Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak' makalesiyle, Yusuf Akçura'nın Osmanlıcılığa karşı açtığı gediği sonuna kadar genişleten Gökalp olacaktır. Osmanlıcılığa cepheden saldırarak, Osmanlıcılık düşüncesinin 'sahte bir milli devlet' hayal ettiğini, oysa şimdi 'muasır bir İslam Türklüğü' inşa etmek gerektiğini belirtir.

Gökalp ve Akçura arasındaki en büyük fark, Türkçülüğü kavramsallaştırmak kadar bunun nasıl gerçekleştirilebileceği noktasında da belirginleşmekteydi. Gökalp, sadece Kürtlerin asimilasyonu üzerinde bir Türk milliyetçiliği önermekle kalmıyor, bunun metotlarını da –sosyolojik açıdan- ortaya seriyor ve bu yöndeki çalışmalarda aktif rol alıyordu."**

Ziya Gökalp'in görüşlerini Türk olmayanların Türkçülüğü, "Yeni Türklük" şeklinde tarif edebiliriz. Kendisi de Türk değildi. Balkanlardan kovulan İttihat ve Terakkicilerin önüne

* Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara, s. 63-64

** Fuat Dündar, Modern Türkiye'nin Şifresi, İletişim Yay., 2008 İstanbul, s. 77

heyecan verici yeni bir tez koyuyordu. Balkanlarda darbe yiyen İttihatçılar Anadolu topraklarına gelecek, Balkanlardaki Bulgarlarla ve Rumlarla girdikleri şiddetli mücadeleyi buralara taşıyacaklardı. Ziya Gökalp'in görüşleri onlara hayat suyu gibi gelmiştir.

Ziya Gökalp'in düşüncelerinin hayata geçirilmesinde Almanların önemli bir rol oynadığı anlaşılıyor. Balkanlarda mücadele yürüten İttihatçılar Anadolu'yu nasıl tanıyacaklar, hangi verilerden hareket edecekler? Alanın incelenmesinde, asker milletin oluşturulmasında dönemin Alman generallerinin rolü olduğu görülüyor. Alman Von Der Goltz'un faaliyetleri incelenebilir.

Yeni devletin temellerinin atılmasında Ziya Gökalp'in düşünceleri tartışmasızdır.

"Emile Durkheim'ın takipçisi Gökalp, Türk sosyolojisinin kurucusu olmanın yanı sıra İttihatçı etnografik araştırmaların da başlatıcısıdır."*

Nüfusu netleşmiş devletin geleceği için Alevilerin ve Kürtlerin durumu ile ilgili de Ziya Gökalp'ın çok ciddi faaliyetleri görülmüştür.

"Gökalp tarafından kurulan ve 1915-1919 arası düzenli sosyoloji dersleri verdiği İstanbul Darülfünun Sosyoloji Kürsüsü'nün kuruluş nedeni, 'Alevi-Bektaşi' ve 'Türk-Kürt' sorunlarına 'bilimsel çözüm' bulmaktır. Gökalp'in izinden giden Orhan Türkdoğan'ın vurguladığı gibi: 'Alevi etkinliğinin, aslında ortak bir kökten kaynaklandığı, sosyoloji ilminin en yeni metotlarıyla araştırılmasında bu dönemin önemli payı vardır.' Gökalp'in Türk milliyetçiliğinin inşasındaki rolünü daha iyi anlamak için etnografik araştırmalardaki belirleyici rolüne de bakmak gerekir."**

* Fuat Dündar, Modern Türkiye'nin Şifresi, İletişim Yay., 2008 İstanbul, s. 123
** a.g.e., s. 124-125

BEŞİNCİ BÖLÜM

BAHA SAİD ve DİĞERLERİ İSTİHBARATÇI "ARAŞTIRMACI-BİLİM ADAMLARI"

İSTİHBARATÇI BAHA SAİD

Nejat Birdoğan, Ziya Gökalp'in önderliğinde görevlendirilen Baha Said'in çalışmalarının salt bir merak olmadığını düşünmektedir. Şöyle söylemektedir:,

"Hükümet böyle incelemeler için yeni daireler kurmuştur. Zekeriya Sertel, bu kuruluşlarda görevlidir. Şöyle anlatıyor:

'O sırada Muhacirin ve Aşair Umum Müdürlüğü adı altında bir daire kurulmuştu. Umum müdürü Şükrü Kaya idi. Paris'teki öğrenimini tamamlamış yurda yeni dönmüştü. Zeki ve bilgili bir gençti. İşin başına onu geçirmişlerdi. Ben de Aşair (aşiretler) Şubesi müdürlüğüne atandım. Şükrü Kaya, bana aşiretler hakkında önce bilimsel bir çalışma yapmak gerektiğini söyledi. Memlekette aşiretlerin sayısı ne idi? Gelenekleri, adetleri nasıldı? Önce, bunları bilmek ve ona göre işe girişmek gerekti.

Bu kuruluşta kaldığım iki yıl içerisinde biri aşiretler, biri de tarikatlar konusunda iki etraflı dosya hazırladım. Aşiretlerin çoğu Alevi idi. Bu bakımdan Aleviliği ve tarikatları öğrenmek gerekti. Böylece iki koldan araştırmalar yaptım. Fakat sonradan bu araştırmaların ortaya getirdiği eserler ne oldu bilmiyorum. Oysa, yayınlanabilselerdi ortaya değerli iki eser çıkabilirdi. (Hatırladıklarım-Gözlem Yay. S. 81-82 İstanbul)"*

İttihat ve Terakki'nin görevlendirdiği kişilerin herhangi kişiler olmadığı, istihbaratçılar olduğu bellidir. Nejat Birdoğan onları bilim adamı olarak kabul etmektedir. Oysa onlar Alevi

* Nejat Birdoğan, İttihat-Terakki'nin Alevilik Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey), Berfin Yayınları, 2. Basım, Ekim 1995 İstanbul, s. 8

olan aşiretler hakkında "bilimsel bir çalışma" yaptıktan sonra "işe girişmek"teydiler. Habil Adem ile ilgili Nejat Birdoğan'ın görüşleri şöyledir:

"İttihat ve Terakki'nin ayrıca görevlendirdiği başka kişiler de vardır. Bunlardan birisi Habil Adem'dir. Abidin Nesimi anlatıyor:

'Habil Adem, daha sonra Emniyetin Aşiretler masasında Türkmenler bölümünde çalışmıştır. Osmanlı devletinin Emniyet'i özellikle Türkmen ve Kürt halklarının o dönemdeki durumlarını saptamak üzere Batı'dan, Almanya'dan uzmanlar getirmişti. Ayrıca Habil Adem'e birçok kitapların da Türkçeye çevrilmesini vermişti. Bu kitaplardan sadece Türkmen Aşiretleri kitabı basılmıştır. (Yılların İçinden-Gözlem Yay. S. 111-İstanbul'"*

"BAHA SAİT RAPORUNU GEREKEN YERLERE SUNMUŞTUR"

Nejat Birdoğan, Baha Said'in görevli olduğuna ilişkin şunları söylüyor:

"Baha Said Bey ise Alevilik ve Bektaşilik üzerinde alan araştırması yapmak üzere görevlendirilmiş, o 1914-1915 yıllarında yaptığı araştırmaları içeren raporunu (sanırız ki) gereken yerlere sunmuştur. Bu raporlar ne oldu? Bilemiyoruz."**

Raporların ne olduğunu Nejat Birdoğan bilmez mi, biliyor. Bu raporlar ve diğer istihbaratçıların raporları bir havuzda toplanıp değerlendirildi. Sonra da gereği yapıldı. Sonuçları malumdur: sürgün, mübadele, soykırım... Kürtlere ve Alevilere temel politika olarak asimilasyon...

Baha Said istihbarat elemanıdır. Pek çok kurumun yanı sıra "Teşkilat-ı Mahsusa"nın da bir elemanıdır. Teşkilat-ı Mahsusa demek, bugünkü Milli İstihbarat Teşkilatı demektir.

---

* Nejat Birdoğan, İttihat-Terakki'nin Alevilik Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey), Berfin Yayınları, 2. Basım, Ekim 1995 İstanbul, s. 8-9

** a.g.e., s. 9

"İTF'nin 1913 kongresinde 'Teşkilat-ı Mahsusa'nın kurulmasına karar verilir. Bu kurum hakkında Tunaya, 'farklı niteliğe sahip, gizli çalışan bir haber alma ve yayılma kurumu olmuştur' diyerek, teşkilatın 'toplumsal ve kültürel alanlarda' faaliyet gösterdiğini vurgulamaktadır. ...'

Baha Said Beyin 1907-1908 yılları arasında, Baku'da açılan Öğretmen Okulunda öğretmen olarak görev yaptığından yukarıda söz edilmişti. ... Kaynaklarda 1908-1920 yılları arasında, Baha Said Bey'in –aralıklı olarak- 'Teşkilat-ı Mahsusa' emrinde görevli bir miralay (=albay) olarak bazı kültürel faaliyetlerde bulunduğu belirtilmektedir. Farklı kaynaklarda onun İran ve Kafkasya'da Teşkilat-ı Mahsusa için çalıştığı ve 1920 senesinde Baku'da olduğu kaydedilmektedir. ... Dayısı çocuklarının verdiği bilgiye göre, Enver Paşa'nın kayınbiraderi Nadir Paşa ile birlikte Dağıstanlı kıyafetleriyle çekilmiş resimlerinin olması da, onun Kafkasya'da görevli olarak bulunduğunu ispata kafidir. Aynı kişiler ve B. Said'in, tarih belirtilmemektedir, birlikte, Rauf Orbay'la birlikte Türkistan, Afganistan ve Hindistan'a gittikleri kaydedilmiştir. ..."*

Baha Said gibi Habil Adem de üniversite hocası değildir. Emniyetin bir masasının görevli memurudur. Devletten maaş almış, verilen görevi yerine getirmiştir. Onun da raporları bir havuzda, aynı havuzda toplanmıştır. Habil Adem, Nejat Birdoğan'ın da kaynak kişilerinden biridir.**

Naci İsmail Pelister, Habil Adem isimleri aynı kişiyi yani Arnavut kökenli İttihatçıyı işaret etmektedir. Ki Habil Adem, daha sonraları "Dr. Friç" adıyla Kürtlerin dillerinin olmadığına dair yazılar yazmıştır. Kitapları da vardır. Bunlardan biri Kürdler: Tarihi ve İçtimai Tedkikat kitabıdır. Kitabın yazarı olarak kendi adını değil, Berlin Şark Akademisi'nde çalıştığı öne sürülen "Doktor Friç"in adını yazmıştır. Söz konusu kitapta Kürtlerin konuştuğu dildeki kelimelerin sadece yüzde

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 19

** Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 133

Tehcir kisvesi altında katledilen Ermeni çocukları.

üçünün Kürtçe olduğu belirtilmektedir. Bu yalanı bir Alman doktor söylerse daha inandırıcı olur, kitabın itibarı yüksek olur diye düşünmüş, yazar olarak Doktor Friç'i, çevirmen olarak ise Habil Adem'i göstermiştir. Kitap çeviri de değildir. Türkçe yazılmış, Almancadan çeviri gibi gösterilmiştir. Naci İsmail Pelister, yani Habil Adem ve Dr. Friç aynı kişidir. Dr. Friç diye bir kimsenin olmadığını, Naci İsmail Pelister, Habil Adem adlı kişilerin aynı kişi yani İttihatçı bir emniyetçi, istihbaratçı olduğunu, Araştırmacı-Yazar Mehmet Malmîsanij de yazmıştır.*

İTTİHATÇILARIN TEZİ: ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK ŞAMANİZME DAYANIR VE TÜRK'TÜR

Baha Said konusunda Fuat Dündar tez çalışmasında derli toplu bilgiler vermektedir. Tezi, İletişim Yayınları'ndan yayımlanmıştır.

* www.sondakika.com/haber-malmisanij-kurtleri-asimile-etmeye-cali san-2756171/

Ölü çocuğun yanında diz çökmüş bir Ermeni kadın.

Fuat Dündar şunları söylemektedir:

"Dağıstanlı ya da Çerkez olduğu söylenen Baha Said (Biga 1882-İstanbul 1939), 1906'da askeri okuldan mezun olduktan sonra, Cemiyet saflarına katılır. Birçok yan kuruluşun, derneğin kurucu üyesi ve aktif çalışanı olur. Beş yabancı dil (Arapça, Farsça, Rusça, Almanca ve Fransızca) bilen Baha Said, 1912'de Osmanlı Meclisi'nde ülke ekonomisi ile ilgili oturumda yapılan tartışmaların akabinde, İç Anadolu'daki ekonomik sistem –lonca sistemi- üzerine araştırma yapmak için Ankara ve Kırşehir'e gönderilir. Bu araştırma sonrası kaleme aldığı 'Anadolu'daki Ahilik Teşkilatı' eseri ile mesleki temsilcilik denen hareketin doğmasına öncülük eder. Ardından, 1914-1915 arası, İttihatçı hükümet tarafından, başta Bektaşiler olmak üzere Anadolu'daki etnik grupları araştırmak üzere görevlendirilir. 1917'deki bir makalesinde bu Anadolu araştırmalarının amacını şöyle izah eder:

'Türkiye'de Anadolu tetkikatı, Türkiye'yi bilmek demektir. Bunu biz, Türkiyeli Türkler yaparsak, nefsimizi (kendimizi) bilmiş oluruz... Anadolu halkının çoğu ve hatta en çoğu Türk nesli olduğu için, biz de Türk milliyeti ve hayatı üzerinde söz

Kolluk kuvvetlerinin saldırısı ile katledilen Pontus köylüleri.

söylemeye mecbur olacağız, bundan başka hükümeti temsil eden kuvvet de Türktür... Bizim Anadolumuz başta köy köy görülmeli, memleketin topografyası gibi, etnografyası da yapılmalıdır.'

On yıl sonra Türk Yurdu'nda yayımlanacak makalesinde, Baha Said Aleviliğin ve Bektaşiliğin şamanizme dayandığı ve Türk olduğu tezini tekrarlar. Süleyman Uludağ'ın yerinde tespit ettiği gibi, bu İttihatçı bir tezdir: 'Alevilerin 20. Asra gelinceye kadar eski Türk inançlarını devam ettirdikleri ve Şamanlığa bağlı oldukları yolunda hiçbir iddiaları olmamıştır. Bu iddia milliyetçiliğin ve Türkçülüğün etkisiyle ilk defa 1910'da Baha Said tarafından ortaya atılmıştır.'

Baha Said, Cemiyet adına yaptığı araştırmaları Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra da sürdürür. Yeni cumhuriyetin, imparatorluktan miras kalan etnik topluluklara, ulus-devlet çerçevesinde 'çözüm' bulma çabasına, araştırmalarıyla destek verir. Anadolu'daki araştırmaların doğu illerinde ve dağlık bölgelerde yaşayan aşiretlerin soy, dil, mezhep ve gelenekleri incelemeye hasredecektir."*

* Fuad Dündar, Modern Türkiye'nin Şifresi, İttihat ve Terakki'nin Etnisite Mühendisliği, İletişim Yayınları, 5. Baskı, 2013 İstanbul, s. 133-135

Demek ki, günümüz "araştırmacıları"nın, "bilim insanları"nın Alevilerin eski Türk inançlarını devam ettirdikleri ve Şamanlığa bağlı oldukları tezi bir kurmacadan ibarettir ve 1910 yılında Baha Said tarafından ortaya atılmıştır. İttihat ve Terakki'nin kararıdır ve bu kararı almada istihbaratçı eleman Baha Said kullanılmıştır. Tam da burada Nejat Birdoğan'ın Baha Said ile ilgili görüşünü tekrarlamakta yarar var:

"Bunun üzerine parti genel merkezi, Kızılbaş ve Bektaşileri incelemek üzere Baha Said Bey'i, Ahilerin incelenmesine Bursalı Mehmet Tahir Bey'i, Ermenileri incelemek için de Esat Uras Bey'i gönderir. Bu kişilerin raporları o dönemin Dahiliye Vekilliklerine gönderilir. Konumuzun içinde de Baha Said Bey'in raporu bulunmaktadır. Bugüne değin Alevi topluluklarının incelenmesindeki en başarılı çalışma diyeceğimiz bu rapor, sonradan *Türk Yurdu Mecmuası'nın* çeşitli sayılarında yayımlandı. ..."*

Ahmet Yaşar Ocak, Erdoğan Çınar, Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz tarafından Baha Said tekrar güncellenmiş, özellikle Alevi halktan gelen aydın kişiler arasında kabul görmüştür.

BAHA SAİD'İN DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail Görkem, eserinde çeşitli kişilerin Baha Said ile ilgili görüşlerine yer vermiştir. Bu kişilerin içinde bizim dikkatimizi çeken Nejat Birdoğan'dır. İsmail Görkem, kitabının 69. Sayfasında Nejat Birdoğan'dan şu alıntıları alıyor:

"'Rahmetli Baha Said Bey'in günümüzden 80 yıl önce gerçekleştirdiği bu çalışmada (bk= Baha Said 1926b) bugüne oranla çok daha sağlam gözlemler yer almış. Alan araştırması yapılınca, kimi kitap savlarının askıda kaldığının en belirgin örnekleri bu çalışmada görülüyor (Birdoğan 1994:171).'

'Baha Said Bey'in yaşamı ve kişiliği üzerinde yaptığımız araştırma, kendisinin son derece dürüst ve bilim kurallarına

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 262-263

saygılı bir insan olduğunu ortaya koydu. Bu nedenle çalışmasında ortaya koyduğu kimi görüntülerde uydurma bir anlatım olduğuna inanmadık (Birdoğan 1994: 177).'

'Baha Said Bey (üryan sema'ı hakkında, bk. Baha Said 1926c) yerli yerinde bir yorum yapıyor. (Birdoğan 1994:179).'

'Baha Said Bey'in bir üstün tutumu burada yatıyor. Gözlemci, sağ duyulu, ön yargıdan uzak bir tutumla olaylara yaklaşıyor" (Birdoğan 1994:183).'"*

Yukarıdaki alıntılarda en çarpıcı olanı Baha Said'in bilim kurallarına saygılı, ön yargıdan uzak bir tutumla olaylara yaklaştığının söylenmesidir.

Nejat Birdoğan, Baha Said'i bir bilim insanı olarak sunmaktadır. Oysa bilim insanı emirle, soykırımlara zemin hazırlayacak istihbarat çalışması yapmaz. Yaptığı çalışmaya arzularını, isteklerini, amaçlarını, duygularını karıştırmaz. Baha Said, İttihat ve Terakki yönetiminin emri ile ön yargıyla, yeni bir Türklük yaratmak için, Turan ve Kızıl Elma için, Büyük Türk Hakanlığı için bu çalışmaları yapmıştır. Emredileni yapmıştır. Nejat Birdoğan da dahil ilgili kişiler aynı kanıdadır. Baha Said'in kendisi de "Kırşehir'de Ahi Çelebi medrese ve kütüphanesinde mevcut olduğu haber verilen bir kitabın incelenmesi ve istinsahı ile Ankara'da eski esnaf teşkilatına dair tahkikat yapılması emrolunmuştu."** demektedir.

Aynı sayfanın dip notunda "Baha Said Bey tarafından hazırlanan bu rapor, 'Anadolu'da esnaf teşkilatının inkişafı bahsine geçerek, Harb-i Umumi'den evvel -1914'ten önce- esnaf teşkilatına ait İttihat ve Terakki tarafından Ankara'da yaptırılan..." şeklinde tamamlanmaktadır.

İstihbaratçıyı bilim insanı, raporlarını da bilimsel araştırma inceleme olarak sunmak üniversiteyi reddetmek anlamına geliyor. Bu konuda Prof. Dr. Orhan Türkdoğan da diğer Türkçüler gibi düşünmektedir. O da Baha Said'e özel statü

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 69

** a.g.e., s. 84

vermektedir. O kadar ki Baha Said, Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü'den daha önce gelmektedir.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, 1910'lu yıllarda İttihat ve Terakki'nin Temuçin'e, yani Baha Said'e Türk milletleşmesi süreciyle uyumlu kılmak amacıyla "Türkmen boyu", "Alevi soydaşlarımızı" ve esnaf teşkilatı olan Ahileri incelemek için görev verdiğini anlatmaktadır.* Orhan Türkdoğan, Baha Said'in çalışmalarının belirli bir amaç için yaptırıldığını da belirtmektedir. Çevrede yer alan "Alevi-Bektaşi-Nusayri" gruplarının merkezle birleştirilmesi için faaliyet yürütmüştür. Aynı şekilde görevlendirilen Prof. Dr. Yusuf Ziya Yörükan ile Baha Said birlikte değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Orhan Türkdoğan şöyle demektedir: "Baha Said ve Yörükan'ın eserleri, Alevi-Bektaşi kültür sahalarında yürütülen katılımcı gözlem ve görüşme tekniklerine dayalı alan araştırmasının ilk ve sistematik örneklerini teşkil ederler. Dikkatle incelendiğinde, her iki eser de, yüzyıllarca dışlanmış, bir kenara itilmiş bu marjinal toplulukları merkeze almak suretiyle bütünleşmeyi amaçlamaktadır. Böylece, Müslümanlar arasında tarihsel süreç içinde ortaya çıkmış bulunan ihtilaflar, ulus-devlet projeleri gündeme gelindiğinde, kendi kaderlerine terk edilemezdi."**

Orhan Türkdoğan'ın "marjinal topluluk" olarak nitelediği Alevilere hangi yolu gösterdiğini bu çalışmanın başında aktarmıştık: cami ve Diyanet İşleri...

Orhan Türkdoğan "katılımcı gözlem" olarak nitelediği alan araştırma yöntemini kendisinin de uyguladığını çalışmalarında söylüyor. "Bilimsel çalışma" konusunda çok önemli bir açıklama da yapıyor. Baha Said kendisinden sonra gelen profesörlerin alt yapısını oluşturan kişidir. Örneğin Baha Said 1910 yılında başlattığı çalışmalarda öne sürdüğü görüşleri Fuad Köprülü 1929'da ancak kabul etmiş ve savunur hale gelmiştir. Konu, "Kapalı cemaatlar ve mezheplerin eski Türk dininden geldiğine ait izlenimler"dir.***

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 15

** a.g.e., s. 15

*** a.g.e., s. 24

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Baha Said'in görevlendirildiğini şu şekilde yazmaktadır:

"Hilmi Ziya Ülken, daha 1914-1915 yılları arasında, Baha Said'in Bektaşiliği tetkik etmek amacıyla bizzat hükümet tarafından Anadolu'ya gönderildiğini belirtmektedir."*

İttihat ve Terakki'nin Baha Said görevlendirmesi ile ilgili Orhan Türkdoğan'ın görüşleri nettir: "Çünkü, İttihat ve Terakki felsefe olarak milli devlet düşüncesini ülkenin en hayati bir meselesi olarak görüyordu. Türk kimliğinin yanında, etnik sorunlar da bu dönemde derin tartışma konusu olmuştur. İşte Alevi kimliğinin tespiti bu hassasiyet devrinin bir yansımasıdır. Özellikle, dış güçlerin konuyu istismarları karşısında, Talat Paşa ve Ziya Gökalp'in göstermiş oldukları duyarlılık bu ilginin başlıca nedeni olmuştur. Baha Said'in araştırmalarını, Bektaşi-Alevi tarikatlarının Orta Asya Türk kültürü ile bağlantılarını bu dönemin milli kültür politikasının bir ürünü olarak görmek gerekir.

Baha Said'in, 1916 yılından beri konferanslarında ileri sürdüğü 'kapalı cemaatlar ve mezheplerin, eski Türk dininden geldiği' tarzındaki görüşleri, günümüzde Yezidilik, Dürzilik, Nusayrilik gibi inanç sistemlerinin de sosyal bilimciler tarafından araştırılarak gün ışığına çıkarılmasına ilham kaynağı olmalıdır."**

Orhan Türkdoğan çerçeveyi biraz daha genişletmiştir. Saydığı isimler Büyük Ezdan Dini'nin diğer parçalarıyla ilgilidir. Druziler İsmailidir, "Nusayri" dedikleri Arap Alevilerdir. Ki bu grupları Baha Said ve diğer Türkçüler Türk olarak göstermekten, Şamanizm olarak göstermekten çekinmemişlerdir.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan öncesi olmayan Türk tezinin Baha Said tarafından oluşturulduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

"Baha Said'in asker kökenli olmasına rağmen, sosyolojinin karşılaştırma metodlarını kullanması ve saha araştırmasına katılması, özellikle Alevi Bektaşi toplumlarının inanç ve

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004., s. 25

** a.g.e. s. 27

kültür izlerini tespit etmesi önemli bir merhaleyi teşkil eder. Özellikle, bu görevi Türk Ocağı ve Milli Türk Talebe Cemiyeti gibi kuruluşların yüklenmiş olması..."*

Orhan Türkdoğan bir kere daha Baha Said'in faaliyetlerini net bir şekilde ifade etmektedir:

"Bir Türk sosyal bilimcisi olarak, Baha Said'in Alevilik-Bektaşilik ve Nusayrilik gibi gruplar üzerinde sistematik araştırmalara girmiş olması, özellikle bunun Türk Ocağı mensupları tarafından yürütülmesi, her şeyden önce, milletleşme şuurunu taşıyan Türkçü kuruluşların bu misyonu temsil ettiklerini göstermektedir. Bu da üzerinde durulması gereken önemli bir tarihi tespittir. Alevilik-Bektaşilik araştırmaları Türkçü kuruluşların milli bir görevi olmuştur."**

Türk milli şuuru, Türk milli görevi... Baha Said ve Orhan Türkdoğan'ın temel hattını oluşturmaktadır. Prof. Dr. Orhan Türkdoğan da "milli görevli", "Türk şuurlu" bir "bilim insanı"-dır. Çünkü o, Alevilik konusuna şu şekilde bakmaktadır: "Benim için Alevilik, gerek yetiştiğim sosyal çevre gerekse Türk kültür tarihinin bir parçası olarak, daima canlı ve dinamikliğini koruyan bir konu olmuştur."***

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan da tıpkı Baha Said gibi Aleviliği Türklük, Türkçülük, Türkleştirme, Türk-İslamlaştırmanın bir parçası olarak ele almıştır. Ona göre de Anadolu'yu Türkleştirenler Alevilerdir. "Alevilik bir 'Türkleşme' olgusudur" diye yazmaktadır.**** "Deyim yerinde ise, Alevilik bir 'Türkleşme' olgusudur. Bektaşi-Alevi kültür kompleksi; Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre ve Mevlana gibi insanlığın malı olmuş, Asyatik kökenli kültür değerleriyle yoğrulmuş ulu kişilerin görüş ve düşünce sistemlerinin derin izlerini taşır"***** demektedir.

---

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 29

** a.g.e, s. 29

*** a.g.e., s. 35

**** a.g.e., s. 44

***** Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Türk Toplumunda Zazalar ve Kürtler, Timaş Yayınları, Mayıs 2008 İstanbul, s. 504

Yani Alevilik Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'a göre de Orta Asya kökenlidir. Aleviliğin önemli kurumları Şaman inanç ve geleneğinden gelmektedir. Şöyle söylemektedir:

"Eski Türklerde, kadınlı erkekli toplantılar yapılarak, buralarda içki içip eğlenmeleri, çalgılar çalıp samah etmeleri töreleri gereğidir. İslamiyete girdikten sonra da, bu adetleri terk etmeyerek onlara İslami bir biçim vermişlerdir. Bu nedenle, günümüz Alevi kültürünün 'dolu', 'kurban', 'samah', 'kurban etini mafsallardan ayırma', 'kurbanın parçalarının gömülmesi' gibi tüm kültür unsurlarının Şaman inanç ve geleneğinin bir devamı olduğu burada açıkça görülmektedir. Bunların, tüm kurallarıyla hala Aleviler arasında sürüp gitmesi, Alevilik ideolojisinin, köklerini göstermesi bakımından dikkat çekici olsa gerek."*

Orhan Türkdoğan'ın bu görüşleri kuşkusuz samimiyetten yoksundur. Eğer Alevilerin kökleri Türkse, Şaman inanç ve geleneği ise Alevi kurumlarının kökleri de oradaysa neden Cumhuriyet yönetimince Alevilik yasaklanmıştır? Cami, mescit, Kuran, Orta Asya'da var mıydı, onlar Şaman inanç ve geleneğinin bir ürünü müydü? Eğer Alevilik Şamanizmin devamı ise Cumhuriyet hükümeti neden camilere dokunmamış, tekkeleri yasaklamıştır. Türkçülük yapan bir kişi eğer Aleviliğin temelleri Türklükse, Türkiye Cumhuriyeti de bir Türk milli devleti ise ve eğer bir ibadethane yasaklanacaksa cemevlerini serbest bırakması ve camileri yasaklaması gerekmez miydi? Tabii ki biz camilerin yasaklanması görüşünde değiliz, bir çelişkiye dikkat çekmek istiyoruz. Sünnilik Orta Asya kökenli miydi, camiler Orta Asya'da ibadethane miydi, neden Aleviliğin kurumlarını yasakladınız, kalıntılarını ise Sünnilik anlayışı içinde neden kaybetmek istiyorsunuz?

Prof Dr. Orhan Türkdoğan'ın çelişkisiz görüşleri şu şekildedir:

"Sünnetçiler köylüleri, aralarında kaldığım üç gün içinde bana şu mesajı veriyorlardı: 'Alevi-Sünni yoktur, İslam vardır.

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 133

Gerçek olan da budur.' Bu nedenle, Sünnetçiler köyü, İslam kültür koduna en çok yaklaşan bir yapıyı ortaya koyuyordu. Her ne kadar yaşlılar arasında siyasi ve itikadi etkenler belirli oranda yaşıyorsa da, genç kuşak daha çok islam normlarına yönelik eğilimleri temsil ediyorlar.

1890'lardan beri camilerde ezan sesi yükselmekte, beş vakit namaz kılınmakta, cenazeleri kefenlenmekte, mevlüt okutulmakta, Hacca gidilmekte, kısacası, 'İslam'ın bütün kurallarına riayet edilmektedir.' 'Alevilik kimliği', yaşlı kişilerde birer sosyal tortu (residü) olarak kalmaktadır."*

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın "Merkez" olarak nitelediği "İslam'ın bütün kuralları" olmaktadır. Yani ezan sesinin yükselmesi, Hacca gitmek, Mevlüt, namaz kılmak, cenazeleri kefenlemek... Bunlar acaba Orta Asya kökenli midir?

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan kitabına bir örnek daha almış. Karaözü'den Nusret Hatipoğlu adlı kişi Alevi olmaktan haz ve gurur duyduğunu söyleyerek şunları ekliyor:

"Benim annem ve babam, köy sakinleriyle birlikte namazımızı kılardık. Çevrede cami yokken bizim köyde vardı. Oruç ayı, ramazan topluca karşılanırdı. Karaözü köyü, bayram ve ramazanlarda bile Sünni köylerin bizimle birlikte ibadet ettikleri bir yerdi. Köyümüz 300 haneli olup, hepsi vatanına, milletine bağlı, milletimizin büyümesine, gelişmesine tutkundur."**

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın "Merkez" dediği anlayış Nusret Hatipoğlu'nun söyledikleridir: Vatanına, milletine bağlı, milletin büyümesi ve gelişmesi tutkunu, camide namaz kılan, Ramazan ayını dört gözle bekleyen ve oruç tutan, Bayram ve Ramazanlarda çevre köylerden gelenlerle birlikte ibadet eden bir "Merkez"...

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın "Temuçin" vurgusuna İsmail Görkem'in kitabında rastlıyoruz. Baha Said'in bakış açısı,

---

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 166

** a.g.e., s. 265-266

Türkçü, Turancı, ırkçıdır. Lakabı Temuçin'dir. İsmail Görkem kitabına onun bir şiirini almıştır. Şiir şöyledir:

"Türk Kardeşlerime
Beşeriyet yükselmedi: San'at onu yükseltmez
Tayyareler uçursa da, muvakkattir, indirir.
İnsaniyet duyguları onu ancak yükseltir
Yoksa vahşet iliğinde kök salmıştır, irkitmez
Evet, doğru, kitapların her yaprağı duludur
Medeniyet, insaniyet sözleriyle, fakat laf...
Sahifeler arasında boğulmağa mahkumdur,
Ameliyat sahasında birisi vardır: İ'tisaf
'Ölme öldür!' İşte budur felsefenin özeği
Zayıf olan kavilerin oyuncağı, yemidir,
Bugün haklı olmak değil, kuvvetlilik demidir,
Lobutunu durma indir, yemeden sen köteği,
Göğüsleri kabartmalı, milli, büyük duygular;
Baş kaldırıp bağırmalı: 'Arslan oğlu bir Türk'üm,
İlhanlarım şan kazanmış, ben onların oğluyum
Yıldırımı Türk olanı felaketler, kaygılar;
Çiğneniyor bugün evet, büyük Turan vatanım;
Babalarım dalmış gaflet uykusuna bayılmış.
Vatan düşman tarafından çiğnenirken ayılmış
Fakat her Türk bağırırsa bugün: 'Feda bedenim!'
Vatan gitmez, düşman onu çiğneyemez, çiğnemez.

Temuçin (=Baha Said)*

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 83

ZAFER YOLUNDA MADDİ-MANEVİ YAĞMA VE TALAN

Baha Said çalışmalara başlamadan önce hedefleri İttihat ve Terakki tarafından belirlenmiştir. Ziya Gökalp'in İttihat ve Terakki yönetimine yaptığı telkinlerin aynısı Baha Said'in yazılarına yansımıştır. Karşımızda Ziya Gökalp'in konuştuğunu kabul edebiliriz. Bu konuyu irdeleyebiliriz.

"Türkiye'de Anadolu incelemeleri yapmak demek, Türkiye'yi bilmek demektir. Bunu biz, Türkiyeli Türkler yaparsak, nefsimizi bilmiş oluruz. Fert için olduğu gibi cemiyet için de kendini bilmek, başkalarını tanımaktan daha kıymetlidir.

...

Anadolu'da yaşayan Türk topluluklarının sosyal yeteneklerini belgelendirebilmek için, onların olumlu ve olumsuz tekamül merhaleleri ile, o merhalelere ulaşan muhtelif yolların ve muhtelif fikri ve hissi unsurların hüviyetlerini ve hakikatlerini tespit etmek lazımdır, demiştik.

Gerçekten gayet eski olan Türk milleti, Amur Havzalarından Akdeniz kıyılarına akarken, sağında solunda, önünde arkasında ne görmüş ne işitmişse, hepsine birden sahip olmak istemiş gibi görünüyor. Türk için, zafer yolundaki maddiyat kadar, maneviyat da yağma ve talan etme sebebi olmuştur.

Türk milletinin yükselmesi, ancak milliyet gururuyla yaşadığı günlerde; gerilemesi de, milliyetinden uzaklaştığı anlardadır. Bu hakikat, Türk tarihinin en değişmez ilkesidir."*

Türk milletinin Akdeniz kıyılarına akarken yaptığı yağma ve talan maddiyat kadar maneviyatı da kapsıyormuş. Maneviyat dediği Oğuz Türklerinin Şaman ve Göktanrı inancını bir tarafa bırakırsak, Maniheizm, Zerdüştizm, Budizm, Brahma, gibi dinlerden aldıklarıdır. Oğuz Türklerinin, onların yanından yürüyerek Anadolu'ya gelirken, bu dinlerden beğendiklerini heybelerine koydukları anlaşılmaktadır. Türk milleti akış sı-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 112-113

rasında bizim söz ettiğimiz gibi beğendiğini değil, Baha Said'in söz ettiği gibi "Sağında, solunda, önünde arkasında ne görmüş ne işitmişse hepsine birden sahip olmak istemiş gibi görünüyor." Zorla almışlar. Bu zor alımı, talanı ve yağmayı Baha Said gururla anlatıyor. Herhalde daha sonra talana başlamadan önceki gibi cem olup iyilerini toparlayıp, kötülerini de atarak Aleviliği oluşturmuşlardır!

Biz bu konuyu Esat Korkmaz'a soralım. Sayın Esat Korkmaz, ruh ikiziniz, bedeninize aldığınız Nejat Birdoğan'ın kültürel canına sorar mısınız, "Türk için, zafer yolundaki maddiyat kadar, maneviyat da yağma ve talan etme sebebi olmuştur" cümlesinden ne anlıyor? Bir şey daha sorunuz lütfen, Baha Said "Hakikaten Türk tarihi inceden inceye tetkik edildiği zaman, milli vicdanın genel şekilde tecelli etmesinin pek nadir bir 'asil yaratılış' özelliği olduğu görülecektir"* diyor. Bu "asil yaratılış" söylemini ırkçılık açısından değerlendirebilir mi acaba?

KARIŞIK İŞLER: ZERDÜŞT MÜ OĞUZLARDAN ALDI, OĞUZLAR MI ZERDÜŞT'TEN ALDI

Esat Korkmaz'ın tartışması gereken bir konu daha var. Acaba Oğuz Han'ın babası Karahan Ehrimen midir? Kozmogoniyi yerli yerine nasıl oturtursunuz? "İzid ve Ehrimen" efsanesi kimden kime geçmiş olabilir? Bu konulardaki görüşlerinizi alalım ama bilimsel olsun, zira Baha Said, gayet bilimsel bir şekilde konuya açıklık getirmektedir! Oğuz'un babası Karahan "Karanlık" yani Ehrimen oluyor, Oğuz'un amcası Ak Han ise "Nur" yani İzid oluyor... Acaba Bay Ülgen ve Erlik Ata bu kozmogoninin, Karahan ve Ak Han'ın neresinde yer alıyor?

Baha Said şunları söylemektedir:

"'Ogan Tengri: Allahü'l-Kayyûm' denildikten sonra, Oğuz'un menkabesi çok mantıklı bir şekilde anlaşılırdı. Oğuz'un babası Karahan'ın; Zerdüşt'ün Ehrimen'i gibi zûlmet

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 113

timsali, belâlı bir yaratık olduğunu, 'Karahan' adını almasından anlamak mümkündür. Ak Han da Oğuz'un amcasıdır. Demek, 'nur ile karanlık'tan mürekkep 'İzid ve Ehrimen' efsanesi, Türklere veya Türklerden diğer kavimlere intikâl etmiştir. ... Öncesi olmayan bu hikâyeyi, bir insanlığın başlangıcı hikayesi gibi kabul etmekte kimse tereddüt edemezdi. Ve burada Oğuz Ata Hikâyesi, tabiî, tıpkı 'Ogan Tengri'nin 'Oğuz' gibi yeryüzünün halifesi olmasını gerektirir. Eğer Âdem'den yeryüzüne halife yapan eski inanış Oğuzlara intikal etmemişse, Oğuzlardan Sam Oğullarına intikal etmiş demektir."*

Baha Said öyle anlatıyor ki, "Adem Ata" anlayışının Oğuzlardan Samilere intikal ettiği sonucu çıkıyor. Tabii Baha Said bu çalışmayı yaparken Mu Kıtası'nı çalışmamıştı. O zamanlar Turan ve Kızılelma heyecanı içindeydi. Mu heyecanını Atatürk'ten alsaydı, zaman kaybetmemiş, devre daha çabuk tamamlanmış olurdu. Şöyle: Oğuz'un yeryüzünün halifesi, babası Karahan ve amcası Ak Han'ın Karanlık ve Nur olduğu anlayışı Kayıp Kıta Mu'daki rahipler aracılığı ile Orta Asya'ya gelmiştir. Orta Asya'daki Oğuzlardan da diğerlerine örneğin Samilere geçmiştir. Zaten geçmesi gerekmez, Samiler de son tahlilde Türk'tür. Bu bilimsel tespiti de çifte ruhlu, ruh toplama merkezi Esat Korkmaz'a sorabiliriz, bu konudaki düşüncelerinizi de alalım.

ALEVİ OCAKLARININ TEMELİ TÜRKLERİN AİLE OCAĞIYMIŞ

Baha Said, diğer konularda olduğu gibi Ocak konusunu da Türklerle irtibatlandırmıştır. Gelecekte aynı konuda araştırma yaptığını söyleyeceklere ipuçları sunmuştur. "... Anlıyoruz ki, 'Türk aile bünyesi', 'ana-baba-oğul' unsurlarından meydana gelmiş ve bir 'ocak' birliği şeklinde teşekkül etmiştir. İşte, Türk sosyal hayatının esası, bu 'ocak göreneği' ve 'töre'sin-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 119, 120

den ibarettir."* demektedir. Türklüğün ev kurumunun Aleviliğin ocak sisteminin temeli olduğunu söylemektedir. Temelini şöyle atmaktadır: "İşte Türklüğün ilk 'ev kurumu' ve 'ocak güdümü'nün basit ve sağlam ülküsünü, mantıklı ve düşünceli anlayışını bu şekilde anlıyor ve buna da Türk'ün 'tabiî dini' demek istiyorum."**

Çelimin Türk temelini tespit ettikten sonra görüşünü şu şekilde sonlandırmaktadır: "Belki bundan sonra, Türk toplulukları, Maniheizm, Mazdeizm, Taoizm ve Budizm ayinlerinin farklı geleneklerinden çeşitli tesire maruz kaldı ve her birinden çok fazla olmasa da bazı şeyleri aldı. Fakat bunların içinde en kuvvetli iz bırakanları, Türk'ün 'ocak töresi'ne benzeyen şekle ait istihalelerdir."***

Yeter ki Türk olsun, yeter ki kendini unutmasın, her dinden ve inançtan, farklı geleneklerden çok fazla olmasa da bazı şeyler alabilir, Baha Said'in mantığı böyle işliyor.

Baha Said de tıpkı Nejat Birdoğan gibi Maniheizm'e özel bir vurgu yapmaktadır. Maniheizm'de yer ile gök arasında bir uyum olduğunu, bu uyumun Türklerde de bulunduğunu, göğün erkek, yerin ise kadın olduğunu söylüyor. "Bu dini ideallerin içinde, Türk ruhunu ilk ve büyük inkılap içinde bırakan, etkileyen 'Maniheizm' olmuştur. O da 'kadın-erkek' taraf ve taraflara birer 'vekil/ongun' tayini meselesidir. Maniheizm fikrinde ilke; 'yer' ve 'gök' arasındaki uyumdur"**** demektedir.

Baha Said, Hacı Bektaş'ı Manihezim ile irtibatlandırarak üzerinde çok duruyor. Diğer Türkçüler gibi o da Türkçülüğü onların koruduğunu ve kolladığını söylüyor. "Türklerin ilkel dinleri ile Maniheizm'i İslamiyetle te'life muvaffak olan tek ve ilk dahi, ancak Hacı Bektaş Veli'dir"***** diyor. Daha sonra da şöyle ekliyor: "Bütün tasavvufi yollar bu asliyetlerini kaybet-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 120

** a.g.e., s. 120

*** a.g.e., s. 120, 121

**** a.g.e., s. 121

***** a.g.e., s. 121

tikleri halde, Bektaşilik ve Kızılbaşlık eski Türk dinini, ocak geleneğini, hürriyet ile kadınlara hürmeti, saz ve sözünü olduğu gibi kabul etmiş ve yaşatmıştır."*

Baha Said milli mezhepten söz etmektedir. Mevlevilerden hoşlanmıyor. Oğuz boylarının da hoşlanmadığını söylüyor. Çünkü onların neyi Farsi ötüyormuş. Halk bir şey anlamıyormuş. "... 'O kahraman bahadır-batır' Alplerini Farslaşmış görerek..."** tepki gösteriyorlarmış. Sonuç olarak görüşünü şu şekilde netleştiriyor: "Osmanlıların Anadolu'da kökleşmesiyle 'milli bir mezhep' de doğmuştu. Bu da Bektaşilik! ... O esnada Amasya civarında 'Baba İlyas' adında birisi türüyor. Ve evlatlarının gösterdiği milli alametten anlıyoruz ki, 'Baba İlyas', Anadolu'daki ilk Türkçü'dür."***

Baha Said'in Türk aile yapısı dediği anne-baba-oğul ilişkisini Maniheizm açısından en azından Esat Korkmaz'ın değerlendirmesi gerekirdi. Bilindiği gibi Nejat Birdoğan'ın bu konuda kafası karışıktır. Mani din adamlarının evlenmediğini, karşı cinse şehevi duygularla yaklaşmadığını söylerken diğer taraftan Mani din adamlığının babadan oğula geçtiğini söylemekteydi. Maniheist din adamlarında aile, Baha Said'in söylemiyle ocak mevhumunun olmadığını Esat Korkmaz görebilirdi. O da hiçbir eleştiri getirmemiştir. Maniheizm'de seçkinlerin aile yaşantısından söz edilemez. Seçkinlere inanan kitlelerde ise aile hayatı vardır. Maniheizm inanırlarının yaşantısı Maniheizm'in esası değildir. Dolayısıyla Baha Said ve diğer Türkçülerin ocak kelimesi etrafında öne sürdükleri tezler çökmektedir. Maniheizm konusunda daha derin bilgi ise Maniheizm'de aile yaşantısının özellikle de çocuğun oluşumunun reddedildiği doğrultusundadır. Çünkü her çocuk yeni bir ruh hapishanesidir. Dolayısıyla aile yaşantısı kutsanan bir kurum değildir.

Maniheizm konusunda Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz ve diğer Türkçüler doğru görüş geliştiremezlerdi. Çünkü bu du-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 122

** a.g.e., s. 122

*** a.g.e., s. 122

rumda İttihatçı senaryoyu eleştirmeleri gerekirdi, yani Orta Asya'dan yola çıkan Oğuz boylarının Maniheizm'e hiç uğramadıklarını iddia etmeleri gerekirdi ki bu durumda senaryo çökerdi.

Baha Said ve diğer Türkçüler Hacı Bektaş Ocağı'na özel bir önem veriyorlar. Başka ocak da tanımıyorlar.

BAHA SAİD'İN CAMİ MESCİT ANLAYIŞI

"Anadolu, bu küçük Turan, Türklüğün en eski ilidir. Türklük çadırı bu toprakta temel ve çatı kurarken, belki İlyada'nın menkıbeleri, mitolojinin ilahları henüz kendi mezamirini o derin ruhlarıyla yaşamamıştı. Bu ilde yaşayan Türklüğün muhtelif tabakaları, pek indi telakki edilmemesi lazım gelen birtakım esrarengiz hayat safahatı ile doludur. Bu gizli hayatların esbab-ı mucibelerini araştırmayı, Anadolu halkının bir ahlak ve bir cemiyet kabiliyetiyle yükselmesine yarayacak en kuvvetli bir esas telakki ederim. Gerçekten şu zavallı memleketimizin evlatlarını bir araya, bir mabede toplasak, anlar ve görürüz ki, onların ortak bir 'mihrab ve minber'i yoktur. Bu yokluğun sebebi anlaşılmadan zavallı memleketin ne kadar Türk evlatları birbirinin kanını emmiştir! Bazı isyankar Anadolu Türklerinin bu kadar muhtelif fikirlerle 'İslam dini' şeklinin resmi mabedinden ayrılması, yani 'mescid ve cami mihrabından' başka bir iman kıblesi araması, sebeplerinin tetkiki 'milli mefkure'yi anlamak ve milli hayatı iyi tasrih ve tevhid edebilmek için pek lazımdır."*

Anadolu'nun Türklerin en eski ili, yurdu olduğunun söylenmesi tarihsel gerçeklere terstir. "Türklük Çadırı"nın bu topraklarda temel atması ve çatı kurmasından söz etmenin, İlyada'nın daha sonra oluştuğunu söylemenin bilimle ne gibi bir ilgisi vardır? Bilimsel çalışma bu mudur, eğer bilim böyle yapılıyorsa ırkçılık nedir?

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 122

Baha Said Anadolu'da bazı isyankar Türkler olduğunu söylüyor. İşareti Alevileri göstermektedir. Bu Türkler İslam dininin resmi mabedi olan cami ve mescitlerde ibadet etmemektedir. Bu konunun incelenmesi gerektiğini düşünüyor.

"Anadolu Türklerinin takriben onda üçü 'Kur'an mabedinde' secde etmiyor. Onların secdegahı, imanı, duygusu, hayatı, emeli, velhasıl bütün muhassala-i zindegesi (=yaşayan neticeleri) ekseriyetin duyduğundan, ekseriyetin gidişinden çok uzaktır. Bilmem ki kudret-i mebde (=Allah) bu zümreleri neden böyle icad etmişti?!

...

İslam camiası içinde yaşayan bu zümrelerin kabiliyet-i içtimai kabiliyetleri, fikri hakikatleri, manevi donanımlarının menşe'leri, hayat tarzları nedir?"*

Baha Said'in "Kuran Mabedi" dediği cami ve mescitlerdir. Bu mabetleri İslam'ın resmi mabetleri olarak görüyor ve diğer Türkleri, yani Alevileri neden buralarda ibadet etmiyorlar açısından araştırıyor. Allah'ın bu zümreleri neden böyle icat ettiğini tartışmaya açıyor. Şöyle düşünmüyor: İslam'ı bir tarafa bırakalım. Türklüğü bugüne getirenler Alevilerdir. Türk aile yapısı onlarda, saz söz onlarda, içki yani kımız onlarda, ocak sistemi onlarda. Onları anlayalım, nerelerde ibadet ediyorlarsa ortaya çıkaralım ve memleket hayatına hakim kılalım. Düşüncesi bu değildir. Acaba ne yapalım edelim de Türk-İslam temeline bütün memleket evlatlarını uygun hale getirelim, İslam dininin resmi mabedleri olan cami ve mescitlere sokalım diye düşünüyor. Aksi durumda hocası Ziya Gökalp'i eleştirmesi gerekirdi. Çünkü Ziya Gökalp bütün halkı İslam etmekten, bir elde Kuran ve bir elde Yasa'dan söz etmektedir.

Ben inceleyeyim, araştırayım, anlayayım, kavrayayım, Aleviler de bildikleri gibi, istedikleri gibi ibadet etsinler, onları oldukları gibi kabul edelim, diye de düşünmüyor. Ki Nejat Birdoğan da Esat Korkmaz da aynı anlayış içerisindedir. Alevilerin arasına giriyorlar, onların sinir uçlarını öğrenmeye ça-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 128

lışıyorlar, daha sonra da sinir uçlarını öldürüyorlar. Esat Korkmaz'a dikkat ediniz, pirlik yapıyor, gülbank söylüyor. Aleviliği güncellediğini söylüyor.

Baha Said bu konuda şöyle diyor:

"Bakınız beşeriyetin ... de dahili olduğu halde Allah'ın birliği için hiçbir gizli mabedi yoktur. Saydığım mabetler ise tamamiyle gizlidir. Garibi şu ki 'Resul ve Kur'an'ı namına hayatlarını feda edecek kadar gizlidir. Ben buradaki hikmeti böyle anlıyorum.

Başka türlü anlayan da olabilir!.. (='minelleziyne ferrekuu diynehüm ve kanu şiye'a,) küllü hızbin bima ledeyhim ferihun' Herkes istediği gibi anlamakta hürdür."*

Arapça yazılı yerler için de aynı sayfanın altında dip not düşülmüş. Bu dipnotta şunlar söyleniyor: "Müşriklerden, dinlerini darmadağın edip fırka fırka ayrılanlardan olmayın; her bir güruh kendi diniyle sevinir." (Rum, XXXX/32)

Baha Said gizli mezheplerin de İslam olduğunu, onların da Resul ve Kuran'a bağlı olduğunu, hatta bu uğurda hayatlarını bile feda edebileceklerini söylüyor. "Ben buradaki hikmeti böyle anlıyorum" diyor. "İslam camiası içinde yaşayan bu zümrelerin kabiliyet-i içtimai kabiliyetleri, fikri hakikatleri, manevi donanımlarının menşe'leri hayat tarzları nedir?" diye soruyor. Gizli mezhepleri de şu şekilde sıralıyor: "İsmaili, İbadi, Tavusi, Yezidi, Tahtacı, Sürek, Kızılbaş, Sufiyani, Bektaşi..."**

Ve nihayet operasyona başlıyor. Bu gizli mezhepleri ikiye bölüyor.

"1. Sami asıllı,

2. Turani asıllı."***

"Turani" dendiğinde doğrudan Türklük akla gelmesi gerekiyor. Nitekim Baha Said şöyle diyor:

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 128

** a.g.e., s. 128

*** a.g.e., s. 128

"Birinci sınıf, bütün amal ü efkarına ait İsrailiyeyi daima ... ve fikriyle kabul etmiş görünüyor.

İkinci zümrenin ruhunda ise, doğrudan doğruya ... yaylalarından Altay sıradağlarından kalmış minnet duygularının değişmeleri devam edip gider."*

Nokta nokta ile gösterilen yere Ötüken ormanlarını, Ergenekon yaylalarını kondurduk mu, Nejat Birdoğan'ı elde etmiş oluruz.

Baha Said Sami asıllı olanları Hind ve Arap "akide" olarak anlıyor. Şöyle diyor:

"Sami akide –ister Hind ve Arap olsun- insanı, zillet sahibi yani 'kesinlikle günahkar addeder. 'İyi bir şey olsa idi cennetten kovulmazdı' der. Turani akide ise, insanı, bilhassa kadını en yüksek beşeriyet mertebesinde telakki eder! Erkek, evinin kemal sahibi tamamlayıcısıdır."**

Bir karşılaştırma daha yapıyor: "Sami akide, mutlaka görünmeyen bilinmeyen şeylere imanı emreder. Turani akide ise, mutlaka görünmeyen, bilinmeyen şeylere iman etmez."***

Akidecilerin tamamını Alevi kabul eden Baha Said şunları söylüyor: "Fakat bütün bu akideciler İslam kisvesi ile tezyin edip akidelerinin de esasının (=?) hakiki İslam unsurlarıyla birleşebildiğine iman ederler. İşte bu şart dahilinde topuna birden 'Alevi' demek icap ediyor. Çünkü hepsinin de yegane merci'i 'Resul-i Ali ibni Ebi Talib'dir. Dürzi, Nusayri, Kızılbaş, Bektaşi ... böyle diyor."****

Baha Said, incelediğimiz kitabın 127. Sayfasında "Anadolu Türklerinin takriben onda üçü"nün cami ve mescitlerde secde etmediğini söylerken, aynı kitabın 129. Sayfasında şunları söylüyor: "Türkiye'nin üç şerefeli minarelerinin yükselttiği kurşun kubbelerden, kırmızı teneke çatılı köy mescitlerine kadar bütün bu resmi kıblelere yüz çevirmeyen bir sınıf

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., 128-129

** a.g.e., s. 130

*** a.g.e., s. 130

**** a.g.e., s. 129

Kabe ehli var ki memleket Türk'ünün üçte birini doldururdu. Bunların biz, topuna birden Kızılbaş der, geçeriz."*

Baha Said'in kafa karıştırmak için Sami asıllılardan ve Turani asıllılardan söz etmesini akademik saptamalar olarak kabul etmemek gerekir. Çünkü asılları ne olursa olsun her iki grubu da Türk olarak kabul etmektedir. Bunlara bir yerde Alevi, diğer bir yerde ise Kızılbaş demektedir.

"İşte bu yığın halkımızın ruhu, hayat ve hissiyatı yeni Türkiye için çok ve pek çok lazımdır. Göreceğiz ki, şimdiye kadar bütün varlığıyla Türk özlüğünü koruyan bu cemaat, bir nokta-i nazardan milli vicdanımızın temel taşlarının en kuvvetli bir rüknü, bir direğidir"** demektedir.

Bütün Alevileri Türk kabul ettikten sonra da "bilimsel" tespitlerine devam etmektedir: "Öbek öbek, Anadolu'nun her bucağına serpilen bu yığınlarda, Türk'ün ebedi hürriyet damgası görünür."***

Daha sonra da bütün beşerin en kahraman ırkından söz ederek coşkuyu kamçılamaktadır: "Türk, bugünün uğursuz tarihine mahkum olan bu bütün beşerin en kahraman ırkı ve milleti, şüphesiz ki kendi fıtri seciyesinin hakiki yiğitliğini, hürriyetini her zaman ispat ve bu uğurda gayr-i şuuri, fıtri emre mahkum olarak her vakit hürriyet davasında bulunmuştur."****

BAHA SAİD: ÇELİM ALMAK

"Ogan Tengri: Allah'ül-Kayyüm

"Anadolu'da yaşayanların büyük çoğunluğu Türktür. Demek ki Anadolu, Türk'çe –Frenk tabiri ile 'alaturka'- yaşayacaktır. Başka türlü yaşayıştan biz Türkler hoşlanmayız!"*****

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst.. 130

** a.g.e., s. 129

*** a.g.e., s. 129

**** a.g.e., s. 130

***** a.g.e., s. 114

Baha Said "Anadolu'da yaşayanların büyük çoğunluğu Türk'tür" demektedir. Bu düşünce, 1918 tarihinde söylenmiştir. Ermenilerin, Süryanilerin, Bulgarların, Ezidilerin, Rumların varlıkları konuşulabilir olmaktan çıkartılmış anlamına gelmektedir bu söylem. Anadolu'da Türklük tek veri olarak ortaya çıkmıştır ona göre ve "Anadolu Türk'çe yaşayacaktır." Baha Said bu "bilimsel tespitleri" yaptıktan sonra duygularını da şu şekilde ifade etmiştir: "Başka türlü yaşayıştan biz Türkler hoşlanmayız!" Hoşlanacakları Türk'çe yaşamı nasıl oluşturacakları, Türklük kaynağına uygun "çelimleri" nasıl tespit edecekleri "bilimsel" çalışmaları ise şu şekilde tarif etmiştir:

"Hoşumuza gittiği gibi yaşamak için, bizim göreneğimizin bize verdiği liyakati, kudreti ve onların nasıl doğup yetiştiğini, nerelerden ve ne gibi şekiller, çelimler aldığını birer birer sayıp dökmek, sonra onun içinden Türklük kaynağına benzer bir çelim çıkarmak ve sonra o yordamda savaşmak, yükselmek, yürümek, çalışmak ve çabalamak lazımdır. ...

Biz, Türkleri ve Türklüğü yükseltmekten konuşacağız; onun için sözümüzün doğrudan doğruya Türklükle ilgili olması tabiidir."*

Baha Said Türklük göreneğinin kendilerine verdiği erdemi ve yeteneği, kudreti ve onların nasıl doğup yetiştiğini tespit ettikten sonra ikinci bir iş daha yapmaktadır. Nerelerden ne gibi şekiller, çelimler almışlar, bunları bir bir sayıp dökecekler, sonra da onların içinden Türklük kaynağına benzer bir çelim çıkartacaklar ve o yordamda savaşacak, yükselecek, yürüyecek, çalışacak ve çabalayacaklar...

Okuduğunuz bu kitapta en önemli iki konu varsa mutlaka birisi "Çelim Almak"tır. Çelim almak yöntemi Türkçülerin temel yöntemidir. Bilimsel çalışma, "Son derece dürüst ve bilim kurallarına saygılı bir insan", "gözlemci, sağ duyulu, ön yargıdan uzak bir tutumla olaylara yaklaşmak" bu mudur? Eğer incelenen alandaki verileri olduğu gibi kabul ederek, ulusların

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 114

kendi iç dinamikleri ile gelişmelerinin önünü açmak değil de onların Türk'e benzer "çelimleri"ni tespit ederek, onları Türk kabul ederek o yordamda savaşmak, yükselmek, yürümek çalışmak ve çabalamak bilimsel yöntemse, toplum mühendisliği, yeni Türklük yaratma ve ırkçılık nedir? Böylesine bir ırkçılığın dünyada eşi benzeri var mıdır?

Baha Said, "Anadolu Türk'çe yaşayacaktır" diyor.

Bu, "Kürtler Türk'çe yaşayacaktır" anlamına gelmektedir. Türk'çe yaşamak, Türk olarak, Türk'e göre, Türk'e has, Türk gibi yaşamak anlamına gelmektedir. Bu yaşamanın ne anlama geldiğini Kürtler iyi bilmektedir.

"Çelim almak" İttihat ve Terakkicilerin ve günümüzdeki temsilcileri Nejat Birdoğan, Ahmet Yaşar Ocak, Esat Korkmaz, Erdoğan Çınar, Orhan Türkdoğan gibi Türkçülerin temel hareket noktasıdır. Elinizdeki kitabın tamamında bu çelimlerden örnekler verilmektedir. Örneğin pirin elinde değnek gören Baha Said, Nejat Birdoğan ve Esat Korkmaz, değneğin Şaman'ın elindeki değnek olduğunu bize anlatacaklar. Buradaki çelim "değnek" olmaktadır.

Baha Said'in bütün işinin Türklük, Türkçülük olduğu bellidir. Raporlarını yayımlamak, tartışmak için değil, gereğinin yapılması için oluşturulan havuza aktarmıştır. Zaten ona ve diğer istihbaratçılara verilen görev egemenlik sahasında kimlerin Türk-İslamlığa uyduğu, kimlerin uymadığının tespiti doğrultusundadır.

HERKES TÜRK'TÜR GERİSİ AKİDEDİR

Baha Said Aleviliği Türklük açısından değerlendiriyor. Bozulmamış nesillerin arasına ikilik sokarak Türk birliğini kimsenin bozamayacağını vurguluyor, yedi düvel bile bu işi beceremez diyor.*

* Baha Said Bey. Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 139

Milliyet meselesinde de şunları söylüyor:

"Nasturilik bir milliyet olmadığı gibi Kızılbaşlık da bir milliyet değildir. Sufiyan, Sürek, Yezidi, Tavusi vb. mezhepler de ayrı birer milliyet mabedi teşkil etmez. Olsa olsa birer 'akide' (=dini inanış) olur.

Bir kere Türklerde Yezidi, Tavusilik yoktur. Bu yalnız İran ve Osmanlı Kürtleri arasında çok az olarak duyulmuş bir 'ma'bedü'l İblis (=İblis mabedi)dir. Çünkü 'Melekü't-tavus' İblis'in timsali addolunur. Bahsi gelecektir. Sufiyan, Kızılbaş, Tahtacı bunlar da ayrı ayrı birer şeyler değildir. Hepsi 'Şii'ye ve 'Hacı Bektaş Ocağına' bel bağlamış yalnız Türklerdir. Öyle olunca Türklerin içine ayrılık gayrılık sokmak, mümkün olduğu kadar milli birliği de çürütmeye özenmekten başka ne olabilir?"*

Baha Said Ezidileri, "Yezidi ve Tavusi" olarak ikiye bölüyor. "'Dersim' (Tunceli)nin 'Zaza' Kürtleri Yezidi ve Tavusi diye ayrılıyorlar."** diyor. Diğer taraftan ise "Bir kere Türklerde Yezidi, Tavusilik yoktur" diyor. Bu durumda normali Dersimlilerin Türk olarak kabul edilmemesi olmaz mı? Hayır öyle değil, hem "Zaza Kürtleri"nden söz ediyor, Zaza sözcüğünü tırnak içine alıyor, hem de onların mabedinde bir direk tespit ederek Türklerdeki Alaca Değneği anlatmaya başlıyor. Yani buradaki çelim "Alaca Değnek" olmaktadır.***

"Dersimli 'Zaza'ların Alaca'sı, İblis'in vücudu zahir olunca çiçeklenecektir. Fakat Kürtlere bu lügat (=söz) Türklerden girmiştir. ... Bunu 'Şaman Ata'larında görüyoruz. Şamanlar Buda'nın Türkleşmiş ayini şeklidir."****

Baha Said'in Ezidiler konusundaki görüşleri yanlıştır. Ezidiler tıpkı Yahudiler gibi milliyetleri ile anılır ve tamamı Kürt'tür. Yani Baha Said'in iddia ettiği gibi bir "akide" değil millettir. Ezidiler ile Meleke Tavus birdir, ayrı ayrı değildir. Baha Said'in

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 139

** a.g.e., s. 148

*** a.g.e., s. 149 ve devamı.

**** a.g.e., s. 150-151

Ezidilerden öfkeyle söz ettiğini saptayabiliriz. Örneğin bağımsız ele aldığında Oğuz'un babası Karahan'dan ve amcası Ak Han'dan sevgiyle söz eden, Karahan'ı Zerdüştlerin Ehriman'ına benzeten Baha Said, sıra Ezidilere geldiğinde onların mabedini İblis mabedi olarak nitelemesi büyük haksızlıktır. Hiçbir halk kendi mabedini Baha Said'in anladığı anlamda Zulmet Alemi'nin elemanı olan şeytanın, iblisin mabedi olarak görmez. Ezidiler hiç görmez. Baha Said'in aklı Ezidilerin yedilerini, meleklerini anlamaya yetmez, anlayamaz. Baha Said'den uzun alıntı alınacak ama bu alıntının içinde bir parçayı dikkat çekici olduğu için alalım:

"Cumhuriyet Türkiyesi'nde Kızılbaş Alevîler partiyi kazandı; Bektaşî tekkesi de nisbeten öyle. Çünkü Alevîler için Yezidîlik'in Saltanatı batmış ve tepelenmiştir."*

BÜYÜK EZDAN DİNİNİN PARÇASI ALEVİLER ÜZERİNDEKİ "EZİDİLİĞİN SALTANATININ BATMASI VE TEPELENMESİ"

Okuduğunuz kitabın en temel, üzerinde çok konuşulması gereken cümlesi başlıktan önceki cümledir. Baha Said, Aleviler için Ezidilik'in saltanatının battığını ve tepelendiğini söylüyor. "Tepelemek" sözcüğü önemli bir sözcük. Saldırmışlar, yerle bir etmişler, üzerine çıkıp tepinmişler. Baha Said'in ağzından kaçırdığı bu cümleyi daha sonraki Türkçüler görmezden geldi, Alevilik araştırması yapanlar da görmedi. Türkçülerin özellikle Ziya Gökalp'in önlerine sürdüğü kafa karıştırıcı argümanlara sarılarak işi içinden çıkılmaz bir hale getirdiler. Kürtlerden de sonuç olarak Türk olarak söz ettiler ama onların Zerdüşt olduğunu söylediler.

Resmi ideolojiyi Kürt ve Kürdistan sorunu açısından eleş-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 165

tiren kişiler bile bu tuzağa düştü. Şüphelenmediler. Acaba Baha Said ve diğer Türkçüler neden Zerdüşt'ten olumlu anlamda söz ederken Aleviler için Ezidilerin saltanatının battığından ve bu saltanatın tepelendiğinden söz etmişti, bu cümle onların bilinçlerine hiç çarpmadı. Ezidiler hatırlatıldığında ise Ezidilerin de Zerdüşti bir topluluk olduğunu söylediler. Eğer Ezidiler Zerdüşti bir topluluksa Türkçüler neden Ezidilere bu kadar sonsuz bir öfke ve nefret duymaktadır. Zerdüştilerin Kürtlerle ilgisi yoktur. Kürtler Ezdani bir topluluktur. Eskiden büyük bir Ezdan dini vardı. Ezidiler, Aleviler gibi o büyük dinin bir parçasıdır.

Türkçüler, Ezidiler ile Aleviler arasındaki köklü bağları gözlerden uzak tutmak için birtakım yöntemlere başvurdu. Bunlardan en temel olanı Alevilerin Orta Asya'dan Şaman'dan geldikleriydi. Mümkün olduğu kadar Ezidilik'ten söz etmediler. Uzak durdular. Ama dikkat edilirse Baha Said Aleviler için Ezidiliğin saltanatının batmış ve tepelenmiş olduğunu söylemektedir.

Harvard Üniversitesinde Yakın Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Fakültesinde öğretim görevlisi olan Mehrdad R. İzady Ezdanilik dini konusunda görüşler ileri sürmektedir. Değerlendirilmesi, tartışılması gereken görüşlerdir.

"19. Yy'ın son on yılında, özellikle de içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında Alman düşünürlerin kendi 'Aryen' köklerini yeniden keşfetme arzuları, Aryen dinleri üzerinde detaylı olarak çalışmalarına ve bu dinleri Semavi Yahudi-Hıristiyan dinlerinden çok daha fazla yüceltmelerine yol açtı. Bu 'Aryen Milliyetçileri' için Hint dinleri ve Farsların Zerdüştlük dini ana çıkış noktasını oluşturmaktaydı. Avrupa'da sayısı artan ve bu eğilimden oldukça etkilenen Kürt aydınları da, İslam dinini (ve diğer Semavi dinleri) Alman 'Aryenciler'in Yahudi-Hıristiyan dinlerini gördükleri gibi görmeye başladılar. 'Arap' dini olan İslamı hor gören Kürt kültür-edebiyat dergisi Hawar; (1932-43 arasında yayınlandı, bkz. Basın ve Elektronik Medya) yüzyıllarca yabancıların baskısına maruz kalma-

sına rağmen saflığından bir şey kaybetmemiş olan Yezidiliğin Kürtlerin esas dini olduğunun havariliğini yaptı. Bu Kürt aydınları, yanlış bir varsayımdan hareketle, Yezidiliği, Alman yazarların 'Aryen' dini olarak yücelttikleri Zerdüştlüğün doğrudan bir kolu olarak görüyorlardı."*

İzady, Zerdüştlüğün Farsların, İslamlığın Arapların ve Ezidiliğin Kürtlerin dini olduğunu belirtmektedir.

"Müslüman olmayan Kürtlerin büyük çoğunluğu, Kürtçede Yezdani olarak bilinen, geniş anlamda 'Melekler Mezhebi' olarak isimlendirilebilecek, bu eski dinin bir türevi ve değişim biçimi olan ve büyük bir antikite ve orijinaliteye sahip yerli Kürt inanışlarından birini izlerler. Dinin gerçek ismi tüm modern taraftarları arasında neredeyse kaybolmuştur ve sadece yaşayan inancın adları kalmıştır. Yezdanilik gerçekte dinin yalıtılmış bir kolunun, yani Yezidiliğin farklı bir adıdır ve kelime anlamı itibariyle 'melekçiler' anlamına gelmektedir. Yezdaniliğin, bu dinin bölünmeden önceki adı olduğu konusunda güçlü işaretler bulunmaktadır. ...

Bu inancın daha eski bir adının Hak olabileceği ve bu adın bu dinin ölümsüz bütün tanrılarını kapsayan Evrensel Ruh'a verildiği bilinmektedir. ...

Eski çağlardan günümüze Yezdaniliğin sadece üç kolu ulaşabilmiştir. Bunlar Yezidilik, Alevilik ve Yarisanilik'tir. (Aliullahi veya Ehl-i Hak olarak da bilinir). Alevilik, günümüzde Suriye'de küçük bir Arap kesim ile Türkiye'deki Arapların çoğunluğu tarafından benimsenen Nusayriliği de kapsamaktadır."**

"Yezdanilik sonsuz, her şeyi kapsayan, maddi dünya ile tek ilgisi, ilk çağlarda kendisini en üstün avatar olarak ortaya koymuş olan, kendisi olduktan sonra maddi evreni yaratmış olan, ama buna rağmen tamamen bağımsız olan bir 'Evrensel Ruh'a (Hak) inanır."***

---

* İzady, Bir El Kitabı Kürtler, Doz Yayınları, Birinci Baskı Ağustos 2004 İstanbul, s

** a.g.e., s. 253

*** a.g.e., s. 254

"Yezdaniliğin bütün kollarının mensupları, kutsal kitabın okunduğu, dinsel önderin konuştuğu ve toplantıya katılanların hepsinin el sıkışmak yoluyla toplum bağlarını yeniledikleri Cem, Cem Ayini veya Cemhane adı verilen törensel toplantılar düzenler."*

"Yezdanilik, yaşamdan sonra, şeytan ya da meleklerle dolu fiziksel bir cehennem ya da cennetin varlığına inanmaz."**

Son olarak İzady'den bir parça daha alalım. Bu parçayı, Baha Said'in Aleviler için Ezidiliğin battığını ve tepelendiğini söylemesiyle birlikte değerlendirmek doğru olacaktır.

"Dımili konuşan Kürtlerin büyük çoğunluğu ile buraya komşu bölgelerdeki Kurmanci konuşan bazı Kürtler Yezdaniliğin diğer bir kolu olan Aleviliğe mensuptur. ... Aleviler dünyevi yaşamın İkinci Evresinin en önemli avatarının Ali olduğuna inanırlar ... ve böylece bu ilk Şii İmama karşı abartılı duygulara sahiptirler. ...

Ali ve onun yaygın modern adları, dinde önemli bir yer tutmasına karşın Alevilik hala tümüyle İslam-dışı bir din ve Yezdaniliğin bir parçası olmaya devam ediyor. Yezdaniliğin diğer kolları gibi, Aleviliğin temel dinsel öğretisi de Kuran'ın ruhu ve içeriği ile, Semavi-olmayan her bağımsız dinin çelişebileceği kadar şiddetle çelişmektedir."***

Bizim de katıldığımız İzady'nin bu görüşleri tartışılacaktır, Ali yerli yerine yerleşecektir. Ali, "Dünyevi yaşamın İkinci Evresinin en önemli avatarı" düşüncesi derinleştirilerek anlam kazanacaktır. Alevilerde Ali, Ezidilerde Meleke Tavus...

---

* İzady, Bir El Kitabı Kürtler, Doz Yayınları, Birinci Baskı Ağustos 2004 İstanbul, s. 258

** a.g.e., s. 263

*** a.g.e., s.270

OCAKLAR HACI BEKTAŞ OCAĞI'NDAN NEDEN AYRILMIŞ?

Baha Said, günümüzdeki Türkçülerin yaptığı gibi Hacı Bektaş ocağı etrafında diğer ocakları toparlamak istiyor. Diğer ocakları ocaktan saymıyor, ayrılık sebeplerini menfaate bağlıyor. "Hacı Bektaş ocağına 'baş okutmayan' bu muhalif süreklerin ayrılık sebepleri, akide ve iman ihtilafından ziyade, menfaat davasıdır"* demektedir.

Adını doğru dürüst anmadığı diğer ocakların Hacı Bektaş Ocağı'ndan ayrıldığını söylemektedir. Baha Said'e kulak verelim:

"Fakat Âşık Paşa'nın sazı, Altay dağlarından, Ergenekon vadilerinden çıktığı aynı irade ve azimle, Türk milletinin ruhunu coşturabiliyordu.

Türkiye ordularıyla göçer evlerde, kasabalarda, kahvelerde, köylerde, serhadlerde, at belinde, düşman elinde, akında, baskında, artık her yerde âşık usûlü saz; Türk milletinin tâ ruhunun en gizli noktalarında yaşayan bir heyecanın ebedî kaynağı oldu."**

"Artık Türkiye'de resmî ordu Aleviliği, Balım Sultan reformasyonu ile başlamıştı. Lâkin bundan toplumsal Alevîlik yine zevk almadı. Kara Kazan Ocağı'ndan ayrılmalar başladı. Akdeniz kıyılarında yaşayan ve devlet siyasetinin usûl ve âdâbına vâkıf olmayan Türkler. -şimdi biz onlara Tahtacı diyoruz- İmam Musa Kâzım koluna bağlandılar. Orta Anadolu Türkleri bazen Rızâ, bazen Cafer, bazen Hasanü'l- Askerî, bazen de on ikinci imam olan Mehdî kollarına bağlandılar.

Resmen kurulan tekke ile cemaat arasında anarşi başladı. Tekke, On İki İmamcı olduğu halde, Sekiz İmam davacıları -şimdi de mevcut olan ve kendilerine Hacı Bektaş ahfâdı süsü veren- ocağın, Kara Kazan'ın yakınlarına baş okuttular.

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 145

** a.g.e., s. 162-163

Hem onların eski âyini devam ediyor ve mürşidleri mücerred olmaktan men ediyordu. Yeniçeri, çoğunlukla, mücerred [=bekâr] olduğundan, kendi reislerinin ebedî tecerrüd ikrarını hoş görürdü; fakat Türk cemaati bundan hoşlanmadı."*

"Cumhuriyet Türkiyesi'nde Kızılbaş Alevîler partiyi kazandı; Bektaşî tekkesi de nisbeten öyle.

Çünkü Alevîler için Yezidîlik'in Saltanatı batmış ve tepelenmiştir. Fakat ne yazık ki resmî Alevilik bundan memmun olmakla birlikte, idealinden mahrumdur. O halen Mehdî'yi, on ikinci gaip imamın zuhûrunu beklemektedir. Zavallı Alevîler, kendilerini bu hülyada imha eden sebeplerin Yahudi ve Hıristiyanlık nazariyesi olduğunu anlasalar, ne kadar ümitsiz olacaklardı. Yahudiler Hz. İsa'yı bekliyor; Hıristiyanlar Hz. İsa'nın gökten inmesini bekliyor... Ya Müslümanlar?

İşte Alevîlerin bedbahtlığı, gayelerinde başlıyor... Onun için, esrarengiz 'Ali'nin sırrına vâkıf olmadıkları için, Alevîler bedbahttırlar.

Fakat onları Ali'ye dayandıranlar, büsbütün başka fikir, başka gaye için uğraştılar. Bizim zavallı Kızılbaşlarımız, ne yazık ki gerçeği anlamakta zorluk çekeceklerdir.

Türk-Alevî kurucularının görünen gayesi, Türk'ün dilini, soyunu ve kanını korumaktı. Onlar maddeten buna muvaffak oldular.

Kızılbaşlar tamamıyla Türk kaldı. Hattâ Alevî olmayan diğer bir Türkle bile evlenmedi. İki kadın almadı. Nikâhlı karısını boşamadı. Yardımlaşma ve dayanışmayı hakkıyla yaptı. 'Benim malım, benim mülküm' demedi. 'Her şey ve herkes' dedi. Dilini bozmadı. Töresini bozmadı. Mukaddes ocağa hürmet etti. Dede, baba dedi ihtiyarlara; bacı, kardeş dedi gençlere; hürmet ve muhabbet gösterdi. Sazını elinden düşürmedi. Sözünü, Türk dilinin güzelliğinden ayırmadı. Turan elinden nasıl göç ettiyse, Oğuz töresinde 'Şölen Âyini' nasıl açılırsa, o da yüce er meydanını, muhabbet meydanını öyle

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 164, 165

açtı. Hacı Bektaş Meydanı'nda bal, ayran ve kımız sundu. Balım Sultan, 'süci/ şarap' adadı. Kadın tesettür yapmadı. Kızılbaş kadını tesettür yapmadığı için ona 'fuhuş' isnad edildi.

Bu ne âdi bir iftiraydı. Bu iftiraydı; savunmak için söylemiyorum; hakikat nâmına söylüyorum. Ali Meydanında, dişi erkek ayırdı yok. Gerçekten uryân semalar [=çıplak / açık samah] var. Fakat meydan erkânında, iffetin zincirleme bir kefaletle mevcut olduğunu, meydan harici olanlar zannedemezdi.

Kadınlarını kafesler arkasında saklayan, serdarları perde arkasında görünen Bizans taklitçileri, Osman Gazi çığırını çoktan bozmuştu.

...

Artık Alevîler- Türklüğünü, milliyetini, dilini, İslâmiyet öncesi töresini din halinde muhafaza eden Alevîler...

...

Hülâsa

Anadolu Türk Alevilerinin (Kızılbaş ve Bektaşilerinin) şecerelerini incelerken, bunları Ali'ye ve İmamiyyeye bağlamak, kesin olarak doğru olamaz. Uygun bir bölümde açıklanacağı gibi, bu topluluğun âyin ve tarikat erkânı, Oğuz töresinin Şaman Türk çadırının aynısıdır; farklı değildir. ...

...

Bir Şaman mâbediyle bir Bektaşî tekkesinin oluşum şeklinin, aynı olduğu görülecektir."*

Nejat Birdoğan'a, Esat Korkmaz'a, Ahmet Yaşar Ocak'a, İrene Melikoff'a, Orhan Türkdoğan'a kimin öncülük ettiği bellidir. Tabii ki Baha Said. Alevileri Türk olarak kabul ederek, Oğuz çadırı, Türk töresi diyerek, Alevilerin ayin ve tarikat erkanının Şamanınkinin aynısı olduğunu, Şaman mabediyle Bektaşi tekkesinin oluşum şeklinin aynı olduğunu söyleyerek kendisinden sonra gelen Türkçülere ne yapmaları gerektiğini

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 165, 166, 167

de aktarmıştır. "Anadolu Türk Alevileri"nden söz ederek şecereleri Ali ve İmamlara bağlamayı reddetmektedir. "Aleviler-Türklüğünü, milliyetini, dilini, İslamiyet öncesi töresini din halinde muhafaza eden Aleviler" diyerek heyecanlanmaktadır. Heyecanlanacak bir şey yok. Şamanizm bir din bile değildir. Şaman yönetici değildir, ayinini kendisi yapar, yaptığını hatırlamaz, anlatamaz. Şamanın eylemi transa girmektir. Transa giren Şaman bırakın bir topluluğu kendini bile yönetemez. Şaman transa girmeden önce saat istikametinde dolaşır. Kozmogonisi Alevilerden farklıdır. Bütün bunlar Alevilerin Büyük Sırrı kitabında geniş olarak anlatıldı.

BAHA SAİD HACIBEKTAŞ ÇELEBİLERİNE "DÜZME ÇELEBİLER" DİYOR

Baha Said'in Hacı Bektaş ocağı etrafında Alevileri toparlama anlayışına da aldanmamak gerekiyor. Nejat Birdoğan'ın pirlere karşı okuldan mezun olmuş "yavrularımız" anlayışının kökeni Baha Said'e dayanmaktadır. Baha Said, soylarını Ali'ye bağlayan Çelebilere "Düzme Çelebiler" diyordu. Onları "Yeşil kafalı", "bedavacı" diyerek aşağılıyordu. Kitaptan parça alalım:

"Kızılbaşlar, Bektaşîler gibi mürşidlerine Baba demezler; Dede derler. Fakat Suluca Karahöyük'te oturan Üstâd-ı 'Azâm'a, Bektaşîler de 'Dede Baba' derler. Çünkü o makam, 'Kara Post' makamıdır. Kızılbaşlar yine 'Kara Post'a aşırı derecede bağlılıklarını gösterirlerse de, makam sahibinin 'Çelebi' olduğuna inanmaktadırlar. Çelebiler ise kendilerinin Hacı Bektaş'ın torunları olduğunu iddia ederler. Fakat Hacı Bektaş'ın çocuksuz olarak vefat ettiği tarihî bakımdan ispatlanmıştır. O halde bu düzme Çelebiler ne yaparlardı?

Son Çelebi'ye Cemâlullâh unvanıyla bağlılık gösterilirdi. Bu adamlar da -üzülerek belirtelim ki- kendilerini zavallı Türklere Seyyid diye inandırdılar. Nasıl her Kızılbaş obasında ve köyünde yeşil kafalı bir veya birkaç seyyid vardı?

Artık Anadolu öyle bir hale gelmişti ki, her fakir Türk köyünde bu yeşil başlardan birkaçı her zaman bedava geçinirdi."*

Daha önce okudunuz, Baha Said Hacı Bektaş'tan Türk, büyük Türkçü diye söz ediyordu ama yavaş yavaş günümüze gelindiğinde onlara "düzme Çelebi", kendilerini "zavallı Türklere Seyyid diye inandıranlar" diyor. Hacı Bektaş'ta iki kesim olduğunu söylüyor. Birincisi Babalar, ikincisi ise Çelebiler. Çelebilere ateş püskürüyor. Çünkü onlar Seyyid, yani Arap olduklarını söylüyormuş. Arap olmak Türk tezine uymamaktadır. Onlara ağır hakaretlerde bulunuyor. Fakir Türk köylerinde yeşil başlı, bedavacı, kendilerini zavallı Türklere Seyyid diye inandıran düzme Çelebiler bulunduğunu söylüyor! Çelebilere yapılan bu hakaretler Hamdullah Çelebi'yi yargılayıp bir an önce idam etmeye çalışan Kadıların hakaretleriyle aynıdır. Hamdullah Çelebi ölüme ve sözde mahkemeye meydan okumuştur.**

Bütün bu hakaretlere Veliyettin Ulusoy ve çevresindeki Nejat Birdoğan hayranı Türkçüler cevap vermelidir.

Bugünlerde hemen her yazı yazan kişinin kullandığı Alevi, Bektaşi, Kızılbaş, Nusayri kavramlarının kaynağı da İttihatçılardır. Bektaşi, Kızılbaş, Ezidi, Tahtacı, Tavusi, Yezidi kavramlarını Baha Said içinden çıkılamayacak bir duruma getirmiştir. Kimin Alevi, kimin Bektaşi, kimin Ezidi olduğunu karıştırıyor. Şu parçaya bakalım:

"Dersim Ocağı, diğerlerine göre daha Rafızî kabul olunduğu için, -gerçekten Dersim Ocağı 'Yezidî' âyinine de bağlı olduğundan- bağımsız bir bölüm ve tür teşkil eder. Fakat Anadolu Kızılbaşları, gerek Yezidî gerek Nusayrî ve gerekse Dürzîleri yadırgamazlar. Ehl-i Sünnet'ten sonra en az sevdikleri Bektaşîlerdir. Buna rağmen bir Bektaşî dervişi tek başına bir

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 172

** Hamdullah Çelebi'nin Savunması, Hazırlayanlar İsmail Özmen-Yunus Koçak, Ankara 2007

köye misafir olsa, yabancı kabul edilmez. Fakat bazı dedeler gizlice Bektaşîliğe sülük ederek, iki vazifeyi birden yaparlardı. Çünkü Kızılbaş köyleri çok doyumlu yurtlardır."*

Anlamaya çalışalım. Baha Said Dersim Ocağı'ndan söz ediyor. Alevilikte Dersim Ocağı diye bir ocak yoktur. Dersim'de Baba Mansur ve Avuçan mürşid ocakları bulunur. Bu mürşid ocaklarına bağlı pir ocakları da vardır. Bu ocakların Ezidi ayinine de bağlı olduğunu söylüyor. "Anadolu Kızılbaşları"nın da "Yezidi, Nusayri, Dürzi"leri yadırgamadıklarını ekliyor. Demek ki şu anda bizden uzaklarda olan Druzi toplumunu da dikkate almamız gerekmektedir. Dersim Alevilerinin Kırmanç olduğunu ve Zaza sözcüğünü tırnak içinde yazdığını düşünürsek, Kırmançlara operasyon önerdiğini söyleyebiliriz. Kitabın ileriki sayfalarında ırkçı Naşit Hakkı Uluğ'un görüşleri aktarılırken bu operasyon anlatılacaktır. Dersim'deki Alevilerin tamamının Kırmanç oldukları da doğru değil, Dersim'de Kurmanc Kürtleri de vardır.

Baha Said "Anadolu Kızılbaşları" derken onları Altaylardan gelen Türk olarak kabul ediyor. Bu Kızılbaşların Ezidi ve "Nusayri"leri, Dürzileri yadırgamadıklarını söylüyor. "Anadolu Kızılbaşları"nın Bektaşileri sevmediklerini belirtiyor. Ama yine de Türk Kızılbaşlar, köylerine Bektaşi dervişleri gelirse onlara yabancı gözüyle bakmazlarmış.

Baha Said'in eyleminin içeriği Alevi ocaklarını parçalamak, dağıtmak, her bir parçaya ad takmak, ayrıştırmak ve Türklüğü öne çıkarmak, Türklüğün üzerindeki Ezidi saltanatını bertaraf etmektir. Dersim'deki Alevilerin Ezidi ayinine nasıl bağlı olduklarını, ayinlerini nasıl yaptıklarını da anlatmıyor, bilerek saklıyor, geleceğe Ezidilerle ilgili herhangi bir bilginin kalmasını istemiyor. Ezidilikle günümüz Alevilerinin bağının bulunduğunu gözlerin görmesini istemiyor. Şaman, Gök-Tanrı, Mani, Zerdüşt... diyor ama Aleviler üzerindeki Ezidiliğin saltanatının yerle bir edildiğini, tepelendiğini ağzından kaçırıyor. Demek ki

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 173

İttihatçılar gerçeği biliyor. Ezdanilikle Aleviler arasındaki bağı keserek, onların yollarını Orta Asya'ya çevirerek, çeviremediklerini Zerdüşt'e yönlendirerek Alevi halkları, Türkmenler de dahil Turan, Kızılelma ve daha sonra Cumhuriyet döneminde Kayıp Kıta Mu'dan, önce Orta Asya'ya gelen daha sonra tüm dünyaya yayılan, bu arada Anadolu'ya gelen topluluklar olduğu yalanı söyleniyor. Asimilasyonun temel hareket noktası budur.

Baha Said'in akıl yürütmesini anlamaya başlayabiliriz. Bektaşi ve Nusayri derken soylarını Ali'ye bağlayanları anlıyor. "Anadolu Kızılbaşı" derken Türkleri anlıyor. Dersim'den söz ederken "Zaza"ları anlıyor.

SAF KAN TÜRKLER

"Meydan erkânının bu kuvvetli güvenlik ve kuruluşuna göre, bazı şahısların gerek Kızılbaş ve gerekse Bektaşîlik hakkındaki namusa aykırı davrandıklarına dair suçlamalar, ancak kara çalma cinsinden bir iftira olmalıdır. Bu kurumun güvenliğinin dışında meydana gelebilecek ahlâkî saldırılar varsa bile, bu kişisel ve kendince yakışıksız davranışın kuruma izafe edilmesine hiç gerek yoktur; çünkü bu kurumun sosyal zümresi, saf kan Türklerden meydana gelmiştir. Türk kavmi ise, tarihin hiç bir devresinde bir 'fuhuş cemiyeti' halinde yaşamamıştır. Anadolu'nun yarısının hemen hemen Bektaşî ocağına mensup saf kan Türk olduğunu bilmeyen ve bu Türklerin neden Kızılbaş kaldığını anlamayan şahsiyetlerin, Türk kavminin toplumsal ahlâkını, bilmeyerek lekelemeye hakları olmasa gerektir."*

Bu görüşler altı çizilecek görüşlerdir. Baha Said'in verdiği nüfus oranları birbirini tutmuyor. Pek çok yerde memleket Türklerinin üçte birinin Kızılbaş olduğunu söylerken yukarıda-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 202

ki parçada Anadolu'nun yarısının Bektaşi ocağına mensup saf kan Türk olduğunu söylüyor. Sadece Türk değil, saf kan Türk olduğunu söylüyor. Vurguluyor. Ölçümü nasıl yaptığını bilmiyoruz. Türkçülerin, Esat Korkmaz'ın "Saf kan Türklüğü" açıklaması gerekiyor. Kuşkusuz bu görüşler ırkçıdır, bilimsellikten yoksundur. Eğer bilimsellik buysa ırkçılığı açıklayamayız.

Baha Said bir de manipülasyon yapmaktadır. "Bektaşî ve Kızılbaş fertleri, genel muamelâtta hakkıyla yed-i emîn olmakta imtiyaza mazhar olmuşlardır. Çünkü Türkiye'de Kızılbaş cemaati ve Bektaşî fertleri, kendisini gizlemeye gerek görmez ve görmeyecek derecede de emniyet ve hürriyetine sahip olmuşlardır."*

Bunları Kasım 1926'da Türk Yurdu'nda söylüyor. Kuşkusuz söyledikleri yalandır. Çünkü, "Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması" kanunu, 30 Kasım 1925 tarihinde kabul edilmiş, 13 Aralık 1925 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun numarası 677'dir. Nejat Birdoğan'ın Atatürk İlke ve İnkılapları dediği kanunlardan biridir. Hani gönülden bağlı bulunduğu...

"Tekke ve Zaviyeler ile Türbelerin Reddine ve Türbedarlar ile Bazı Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun; bütün tarikatlarla birlikte şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik, halifelik, falcılık, büyücülük, üfürükçülük, gaipten haber vermek ve murada kavuşturmak amacıyla muskacılık gibi, eylem, unvan ve sıfatların kullanılmasını, bunlara ait hizmetlerin yapılmasını ve bu unvanlarla ilgili elbise giyilmesini de yasaklamıştır."**

Tekkeleri, zaviyeleri, türbeleri kapatılan; şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik çelebilik, babalık, halifelik gibi adları yasaklanan Alevilerin gözlerinin içine bakarak nasıl oluyor da Baha Said Aleviliğin serbest olduğunu söyleyebiliyor.

Kendisinin materyalist olduğunu, sosyalist olduğunu söy-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 206

** http://tr.wikipedia.org/wiki/Tekke,_zaviye_ve_türbelerin_kapatılması

leyen Esat Korkmaz ile Baha Said'in görüşleri aynıdır. Örneğin aşağıdaki parçaya ait dipnotu kapatsak, bu görüşler kime aittir, karıştırabiliriz:

"On asırdan beri Himalâya ve Altay arasında yaşayan 'Budistler' arasında Kızılbaş ve Sarıbaş diye ayrılan topluluklar, hâlâ Karakurum, Mongol ve Tibet lâmaları arasındaki mezhebe ait bazı farklı uygulamaları devam ettirmektedirler. Bunlar arasında da les bonnets rouge / kızıl külahlar şu anda bile yaşıyor ve aynı korkutucu cezaları tatbik ediyorlar.

Şimdi görüyoruz ki, Anadolu Kızılbaşları dediğimiz topluluk, töreye göre bunların birer uzantısıdır. Genel mahiyetteki inanç şekillerinde, Budizm-Şamanizm, Mezdekîlik, Maniheizm; İslâmiyet ve Hıristiyanlık gibi inanç sistemleri ve dinlerden neler aldıklarını ve ne gibi tesirlerle kurulduğunu, ayrıca incelemek gerekecektir."*

Baha Said rahat uyusun. Aleviliği güncelleyen Esat Korkmaz inceledi, ciltler dolusu kitap yazdı. Alevilerin ırkçılığı eleştirmesi gereken değerli insanlarına da bu görüşleri kabul ettirdi, onların Aleviliği terk etmesini sağladı. Onlar artık pirlere Arap oldukları için karşı çıkıyor, köklerini Orta Asya'ya, Altay Dağları'na, Ötüken Ormanları'na, Ergenekon'a, saf kan Türklüğe bağlıyor.

BAHA SAİD VE ARAP ALEVİLER

Arap Aleviler kendilerine Nusayri denmesini istemez. Onlar Alevi'dir. Aleviler kendilerine Kızılbaş denmesini de istemez. Çünkü bu kavramı Sünniler Aleviler için kullanmaktadır. Aleviler de Sünnilere Yezit der ama bugüne kadar Sünnilerin biz Yezit'iz dedikleri görülmemiştir. İttihatçıların kavramları birbirine karıştırarak, kafa karışıklığına neden olarak yürüttükleri politika bugünlerde, yabancıların kendileri için kullandıkları

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümrelcri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 215

Kızılbaş, Nusayri gibi kavramlardan özellikle Kızılbaş olanını hem de kendilerini aydın olarak niteleyen Alevi çocukları kendileri için kullanmaktadır. "Kızılbaş Aleviler" kavramını en çok da Kürt Aleviler kullanıyor. Kuşkusuz yanlış kavramlardır.

Baha Said Arap Alevilere ısrarla Nusayri diyor. Ocak 1927 tarihinde Türk Yurdu'nda yazdığı yazıda Arap Alevilere öfkeli olduğu, kızgınlık duyduğu anlaşılıyor.

Nejat Birdoğan, Baha Said'i bize bilim adamı olarak tanıtmıştı. Oysa Baha Said Aleviliği aşındırmaya çalışıyor. Mürşitlere kızıyor. Baha Said de tıpkı Nejat Birdoğan gibi çok çabuk çelişkilere düşüyor.

Öncelikle Arap Alevileri ikiye bölüyor.

"Nusayrîler, İskenderun Körfezi'ni teşkil eden Akdeniz'in kuzey tarafının doğu en uç noktası üzerindeki dağlarda ve sahillerdeki şehirlerde en yoğun tabakalarıyla yaşarlar. Suriye sınırının ayrıldığı bu kısımdan başka, Tarsus'ta da bilinen ocağa müteveccih bir hayli cemaat yaşamaktadır. Mersin, Adana, Tarsus ve Silifke yörelerinde hayli miktarda halk yaşamaktadır. Bu halkın 'Arap, Türk ve diğer ırk'a mensup olduğu hakkında kesin bir iddiada bulunmak da zordur. Her ne kadar Trablusşam ve yöresinde oturanlar, dil ve lehçe itibarıyla 'Arap'a benzerlerse de, bazı özellikleri bakımından onlardan bariz bir şekilde ayrılırlar."*

Baha Said bildiğiniz gibi daha önce de "Nusayri" sözcüğünü kullanmış ve bu sözcüğün sadece akide olduğunu herhangi bir milliyeti işaret etmediğini söylemişti. "Nusayri"leri Arap kabul ederse asimilasyonda zorlanabileceklerini düşünüyor. Bu yüzden köklerini belirsizleştiriyor. Herhangi bir "ırk"a dahil edemiyor. Trablusşam yöresinde oturanları biraz "Arap"a benzetse de yine ikna olmuyor. Arap Alevileri biraz daha parçalayıp bölmesi gerekiyor. "Bilimsel tespit"lerine devam ediyor.

"Adana sahasında yaşayan Nusayrîler ise, büsbütün aykırı bir tip ve karakter göstermektedir. Herhalde Türkçesi gibi

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 227

Arapçası da bozuk olan bu halk, her iki dili de aynı derecede konuşurlar. Fakat genellikle dinî ve edebî dilleri Arapçadır. Nitekim, bu mezhep mensuplarının soy ve kültürlerinin menşe'leriyle ilgili derin ve İlmî incelemelerde bulunmak, onların millî hasletlerini tespit etmek, Adana'nın faal Türk Ocağı'na ait ciddî bir iş olması gerekir."*

Adana Türk Ocağı'na görev veriyor. İpucu da veriyor. Adana'da yaşayan Alevi Arapların köklerini siliyor, Arapçalarının bozuk olduğunu söylüyor. Çok ilginçtir ki Adana Türk Ocağı'na ikinci bir görev daha veriyor. Şaşırtıcı bir görev:

"Zaten Adana Türk Ocağı'nın mesai sahasında önemli bir surette mevcut olan Tahtacı ve Sûfiyân Kızılbaşları hakkında da önemli irşâd görevleri olduğuna inanıyorum. Bu topluluklar genellikle boy, soy teşkilâtları içinde yaşadıkları için, kendilerinin hangi boydan Türk olduklarını onlara anlatmak yeterlidir. Çünkü o zavallılar, çoğunlukla kendilerini asil Türk topluluğunun dışında kabul etmekte, hemen hemen ittifak etmiş gibidirler. Halbuki yaşadıkları aşiret isimleri, onların kim ve ne olduklarını pekâlâ ispat eder: Avşar, Farsak, Kınık, Dodurga, Bayat, Kayı Oğuz boyları Adana varlığını dolduran Türk soylarıdır."**

Karışık bir durum. "Çünkü o zavallılar, çoğunlukla kendilerini asil Türk topluluğunun dışında kabul etmekte, hemen hemen ittifak etmiş gibidirler." diyor. Türk olduklarını kabul etmeyen asil Türk toplulukları çok ilginç bir saptama ama peşinden hemen "bilimsel" saptamasını ekleyiveriyor: "Halbuki yaşadıkları aşiret isimleri, onların kim ve ne olduklarını pekâlâ ispat eder: Avşar, Farsak, Kınık, Dodurga, Bayat, Kayı Oğuz boyları Adana varlığını dolduran Türk soylarıdır." Ve nihayet önce silikleştirdiği Alevi Arapların köklerine de "sağlam delil" sunmaktan geri kalmıyor.

"Dikkatle incelenecek olursa, Antakya'nın İslâmlar tara-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 227

** a.g.e., s. 228

fından ilk fethi devirlerinde bu önemli ve Hıristiyanlarca büyük patriklik ruhanî makamı gibi büyük kutsiyetin merkezi olan kalenin etrafında, her türlü kavimlerden oluşmuş muhafız kuvvetler bulunduğu bilinmektedir. Çoğunluğu teşkil eden bu muhafız kuvvetler ise, Türkopol denilen Türklerdi. Ehl-i Salîb Antakya savunma ve saldırılarında da genellikle yine Türkopolların mevcut olduğu görülmektedir. İşte bu cihetleri de özellikle araştırmak, Adana Nusayrîlerinin soyları hakkında sağlam belgeleri hazır edebilir kanaatindeyim."*

Bu şekilde çelimi vermiş bulunmaktadır: Türkopol. Adana Türk Ocağı'na, gidin Türkopollar hakkında bilgi toplayın, çalışın, çabalayın, biriktirin ve Alevi Arapların Türkopolların torunları olduklarını ispat edin demek istiyor.

Arap Alevilerin kozmogonileri ile ilgili de kafaları karma karışık ediyor. Geldikleri yer olan Sincar'dan, Harran ile olan ilişkilerinden hiç söz etmiyor. Nereye işaret ettiğine bakalım:

"Nusayrîlerin mezhepleriyle ilgili usûlleri ile, fikrî düsturlarının harf, sayı ve yıldızlar gibi gaybî ilimlere dayanması ve özellikle inanış ve imanlarının 'Buda-Dalay Lama' inanışına benzemesi de, ayrıca gözönüne alınmalıdır. Çünkü, harfler, sayılar ve yıldızların verdiği sonuçlar, Lamaist, Buda'nın devir ve tenâsühünü, [=ruh göçü] ispat eden gayelere ulaşmaktadır. Bundan dolayı Nusayrîler bu yönleriyle Moğol ve Tibet dinlerinin sâlikidir."**

Bu şekilde harfler, sayılar, yıldızlar çelimini alıyor ve Arap Alevileri Buda-Dalay Lama'ya kadar götürüyor. Ki ardılı Nejat Birdoğan da aynı şeyleri düşünüyordu. Ne diyordu, hatırlayalım:

"Anadolu'nun Horasan'dan çıkıp Rum'a gelen Alevilerinden bir kısmı da bugünkü Samandağ-Hatay ve Suriye'nin bize komşu olan bölgelerinde yaşamaktadır. Bunların Hatay-Samandağ bölgelerindeki adı Nusayrilerdir. Suriye bölgesinde-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 228

** a.g.e., s. 228

ki Aleviler ise (bize Malatya Minayık Ocağı'nın yetkilisi Ebu'l Vefa torunlarından Muharrem Naci Orhan'ın anlattığına göre) Kızıl Deli ocağından olup aslında Kızıldelililer de Ebu'l Vefa'dan ayrıldıklarından dolayı bugün için Minayık köyüne ve dolayısıyla dedelere bağlı imişler. Rahmetli Ali İzzet, Suriye Alevilerinin bir kesiminin Antepli Ozan Hasan Hüseyin'e bağlı olduğunu söylemişti. Nusayriler bugün için Anadolu Alevilerinin kendilerinden saymadıkları, onları ille de Arap yapmak için boşu boşuna uğraştıkları bir kesimdir. Buna gerek yoktur. Nusayrilerin hepsi kendilerinin su katılmamış Türk olduklarını ve dedelerinin Horasan'dan geldiğini söylerler."*

"Kendilerinin Arap asıllı oldukları söylenmesine karşın, bunu olmazlayarak Türk soyundan ve Horasan kökeninden olduklarını söylemektedirler. Törenlerine, inançlarına bakılarak Türk soylu olmaları kesin gibidir."**

İttihatçıların inkar ve imha, topyekun asimilasyon politikaları devam etmektedir. Nejat Birdoğan'ın "kültürel canı"nı bedeninde taşıyan Esat Korkmaz'a dikkat edilmelidir.

BAHA SAİD ALEVİ ARAPLARI MEZHEPLERE BÖLÜYOR

Baha Said de tıpkı Nejat Birdoğan gibi hedefe odaklanamamaktadır. Çelişkiye düşmektedir. En açık olarak onu Arap Alevilerinin kadına bakış açısını anlatırken yakalıyoruz. Açıklamaya çalışalım.

Baha Said Arap Alevileri "Dört şube ve mezhebe" bölüyor. "Ocak" sözcüğünü onlar için kullanmıyor. Çünkü konuya başlarken "ırk"i anlamda yazdıkları, yani "Nusayri"lerin "Arap, Türk ve diğer ırk"a bağlı olduklarını bilmediklerini söylemesi elini kolunu bağlıyor. Baha Said'in anlayışına göre Orta Asya'daki Türk aile yapısı Alevilerin ocak sisteminin temelini

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 226

** a.g.e., s. 217

oluşturuyordu. Arap Alevilerinin kadına bakış açılarını yazarken de konuyu içinden çıkılamaz bir hale getiriyor.

"Haydarî ve Kamerîlerde dinî meclise, gençlerle kadınlar dahil olamaz. Çünkü kadını yaratılıştan eksik ve 'insanın en aşağısı' anlayışı gibi bir Hıristiyanlık tabiatları vardır. Fakat Mütevalîlerle Gıyabîler kadınları 'Meclis-i Uns'e yasak ederler. Bunların üzerinde de, Hama ve Humus yöresindeki İsmailîlerin fikrî etkilerinin bulunması uzak bir ihtimâl değildir."*

Baha Said, Haydari ve Kamerilerde nasıl bir kadın aşağılaması olduğunu anlatmıyor. "Hristiyanlık tabiatı" ile açıklamaya çalışıyor. Oysa Mütevalîlerle Gıyabîler'i anlatırken tamamen zıt şeyler söylüyor.

"Fâtır: Bu Fâtıma demektir ve Fâtıma'nın sırrıdır. Fâtıma, Ali'den tevlid etmekle fâtırdır. Çünkü o, Tanrılık vasfı olan birisinin mahbıtı ve maşrıkıdır. İsm-i zilleden berî olan kadın, yalnız ve ancak fâtır (yaratıcı) olan Fâtıma'dır. Bu suretle hem kadının ismi ortadan kalkmış oluyor hem de tek olan Fâtıma'ya fıtriyet kudreti izafe edilmekle, diğer insan taifesinden mümtaz addediliyor. İşte bu örneğe dayanarak, 'Kamerî ve Haydarî Şiîleri', Meclis-i Unslerine kadını kabul etmezler."**

Birkaç sayfa önce söylediği "Çünkü kadını yaratılıştan eksik ve 'insanın en aşağısı' anlayışı" ile yukarıdaki parçada söyledikleri çelişmektedir. Bir toplumun kozmogonisi insana bakışı ile belirlenir. Dolayısıyla kadın çok önemli kozmogonik bir veridir. Alevi Arapların hem kadını aşağıladığını hem de yücelttiğini söylemek yanılgıdır.

Baha Said kitabın ilerleyen sayfalarında aynı konuya bir daha şu şekilde dönüyor: "İhtimâldir ki Nusayrîlerin bir kısmının kadınlarını Meclis-i Ünsü Muhabbetlerine kabul etmemesi ve ancak on sekiz yaşındaki gençlere iman telkini yapmaları, bu Mi'râç sırrı'na dayanmaktadır. Zaten on sekiz, hayy işaretidir. Mevlevîlerin de remzi on sekiz'dir. Demek Nusay-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 230

** a.g.e., s. 233

rîler kadını aşağılık ve erkeği de on sekiz yaşında hayata ithal etmelerindeki hikmet, İlâhî sûreti temsilen bir mânevî remz oluyor."*

Baha Said, Arap Alevilerin son dönemlerde kadınları neden ceme almadıklarını onların kadını aşağıladıkları anlayışına veya kadına ilişkin başka bir hikmete bağlamaktadır. Başka bir neden üzerinde durmamaktadır. Arap Alevileri önce dörde bölüyor, sonra iki iki topluyor. Bu parçaları şu şekilde tasnifliyor: Haydari ve Kameriler; Mütevali ve Gıyabiler. İlk ikisinin kadını aşağıladığını, diğer ikisinin ise kadın konusunu önce hikmete sonra ifrata vardırdıklarını söylüyor. Söyledikleri tamamen yanlıştır. Alevilerin tamamı Arap, Türk, Abdal, Roman, Kırmanç, Kurmanc, Goran, Soran... kadını baş tacı ederler. Kadın nur deryasıdır, Naciye Ana yoludur, temel taştır. Havva ile Naciye karıştırılamaz, eşitlenemez.

Baha Said'in Arap Alevilerle ilgili "ifrata varan" diye aşağıladığı anlayışı şu şekildedir.

"Mütevâlî ve Gıyâbîler

Bunlar, Haydarî ve Kamerîlerden yalnız kadın meselesinden ötürü ayrılıyorlardı. Mütevâlîlerin inanç bakımından, Fâtımâ'yı Fâtır okumamaktan başka farkları yoktur. Fakat Gıyâbîler bu husûsu o kadar ifrata vardırmışlardır ki!

Gıyâbîlerin asıl inançlarında, madem ki insanın 'uruç devresi ana rahminde bir nutfeye taalluk ile meşruttur; o halde 'nutfe' makamı 'nutf' makamıdır. Demek ki intâk, nutfe ile mümkündür. Bu nutfenin Satr-ı İmâmî'de biraz önce açıkladığımız gibi nokta sûreti de vardır. O halde Hz. Ali'nin 'Ene noktatün tahte bâi Bismillah' (Bismillâh'taki ['b'nin altındaki] noktayım) demesi onlar için büyük bir sırdır. Demek ki Ali'nin zâtı da bir nutfe noktasıymış! O halde yaratılıştaki büyük sır, ancak nutfe makamı olan rahim'dir. Bu teorinin mantıksal sonucu şu olmuş ve Gıyâbîler de bunu kabul etmişlerdir:

Her Gıyâbî Nusayrî, sabahları gün doğarken kalkar ve

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 245

kendi karısı da sırt üstü yatar. Üç defa rahmin bulunduğu yeri öperek şu âyeti [=?] okur: 'Nahrucû minke ve ileyke ne'ûd' (Senden çıkar ve sana avdet ederiz) demektir. Bunu sağlamlaştıran diğer bir âyet de vardır. Onlar, '... innâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'û' âyetini de, kendi maksatlarına göre şerh ve tefsir ederler.

Duayı yaptıktan sonra, birinci olarak göbek'ine, sonra da iki me- me'sinin başlarına birer defa niyâz eder. Ve yine zikredilen âyeti [=?] okuduktan sonra, işine gider.

Bu hususdaki garip te'viller, incelenmeye değer. Güya göbek, arşın timsaliymiş; sağ ve sol meme'ler de Muhammed ve Selmân'ın makamlarıymış!"*

Baha Said "Nusayriler" incelemesinde hem Arap Alevileri parçalara bölmüş, inanç olarak da ayrıştırmış; onların inançlarıyla tartışmaya girmiş ve aşağılamış hem de Adana Türk Ocağı'na ne yapacaklarını söylemiştir. Çalışacaksınız, asimile edeceksiniz, diyor kısaca. Çünkü daha önce Adana'daki Arap Alevileri Türkopollerin torunları olarak kabul etmek gerektiğini, araştırmak gerektiğini söylemişti. Şimdi de onların idealleri, imanları önemli değil, onları gerçek hayatın anlayışına yaklaştırmak gerekir, diyor. Gerçek hayat anlayışı Türklüktür. Talimat da zaten Adana Türk Ocağı'na veriliyor. "Onlar Türk camiası içinde vatandaştır" diyor.

"Adana yöremizde mevcut olan Nusayrîlerin idealleri, imanları ne olursa olsun; onların seciyeleri nisbetinde toplumsal yeteneklerini ortaya koymak, onları gerçek hayatın anlayışına yaklaştırmak gerekir.

Türk câmiası içinde vatandaş olan bu zümrenin duygularını ve psikolojilerini bilmek, bizim için ne kadar yararlıysa, onlar için de o kadar faydalı olacaktır."**

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 245

** a.g.e., s. 246

BAHA SAİD'İN HACI BEKTAŞ MANİPÜLASYONU

Baha Said Ahilerle ilgili kanaatini söyleyebiliyor ancak, tabii ki onlar Türk'tür diyor: "Ahileri genellikle, Türk millî varlığının her yerde uygun biçimde tekâmül eden fikir ve kültürü ile ilgili birer komün teşkilâtı olarak kabul etmek, kanaatimce en doğru fikirdir."* diyor.

"Ahîlere, ne bir tarikat, ne de bir mezhep gözüyle bakabiliriz. Onları, Türkler arasında İktisadî ve toplumsal dayanışma'yı sağlayan, bağımsız bir topluluk halinde buluyoruz."**

Ahilerin tarikat veya mezhep olmadığını, kooperatifçi olduklarını söylüyor.

"Ahilerin zühdî bir âyinleri de yoktur. Onlar için en büyük olgunluk mertebesi, 'saha'dadır. Şakird, usta, nakîb, pîr diye san'at ve iş üzerine genel bir kooperatif sistemi takip ettikleri görülüyor. Ziraat ve sanayiin bütün dallarının uzmanı, ulu erenleri, nakîbleri, yiğitbaşıları, ustaları, çırakları var ve her silsile bir loncada sendika halinde birleşebiliyordu."***

Ahilerle ilgili görüşlerini Hacı Bektaş'la birleştirmektedir.

"Ve çok güvenli bir kanaatle hükmedebiliriz ki, Bektaş, hem Ahîlerden 'kuşak bağladı' hem de Babaîlerle 'birlikte'" oldu."****

Baha Said Hacı Bektaş'ı mürşit olmaktan çıkartmıştır. Hacı Bektaş, biraz Ahilerden, biraz "Babailer"den aldıkları ile işleri yürütmüştür ona göre.

Dede Garkın Sultanlarının Anadolu'ya girişini ve yurt tutuşunu anlatmaya çalışan Baha Said kendisinden sonra gelenlerin yanılgılara düşmesine neden olmuştur. Yanılanların başında Ahmet Yaşar Ocak gelmektedir.

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 270

** a.g.e., s. 269

*** a.g.e., s. 270

**** a.g.e., s. 273

Baha Said'in anlatımlarında Dede Garkın geçmiyor. İshak ise bir peygambermiş ve Anadolu'da baş kaldıran bir kişi gibi anlatılıyor.

"Baba İshâk-ı Horasanî isminde bir zât, Selçukluların fetret devrinden yararlanarak Orta Anadolu'da bir ayaklanma hazırlamıştı. 'Şeyh' postundan 'saltanat tahtı'na geçmenin İslâm tarihinde ilk vak'ası olmayan bu hareket, her zamanki gibi kanlı bir surette durduruldu. Fakat Anadolu'da bu hareket ilkti. İşte Selçuklu Türkiyesi'nde Baba İshak'ın ektiği bu 'tasavvufçuluk'tan saltanat tacını yakalama riyakârlığı, Osmanlı Türkiyesi'nde Cüneydler, Şah İsmailler, Şah Kalender ve Sakarya Şeyhi gibi yüzlerce hareketi doğurdu; sonunda Cumhuriyet Türkiyesi'nde, bu şeyhlerden Şeyh Sait ve diğer örneklerini de gördük."*

İshak hareketini saltanatçı ve riyakarlık olarak anlatıyor. Şeyh Sait'e duyduğu nefreti ona ve Şeyh Cüneyt, Şah İsmail ve Şah Kalender, Sakarya Şeyhi gibi şahıslara kadar ilerletiyor. "Baba İshak-ı Horasani" diyerek İshak'ın adının arkasına "Horasani" kelimesini takıyor. İshak'ın adının peşinde "Horasani" kelimesi yoktur. Bu vurgulamalar Ahmet Yaşar Ocak'ın doktora tezinde yankısını bulmuştur.

"H.640 [=M.1242] tarihinde Baba İlyas fitnesi söndürülmüştü."** diyor.

Baha Said'in Artuklu devletinden haberi yok. Dede Garkın grubunun Orta Anadolu'da olduğunu sanmaktadır. "Görülüyor ki Babaîler hükümet içinde bir 'karışıklık çıkarma çekirdeği' olarak görünmektedir. Nihayet bu Babalık unvanının Bektaşî mürşîdlerine intikal etmiş olduğunu da biliyoruz."***

O tarihte Mezopotamya'dan Anadolu'ya giriş yapanların sadece Dede Garkın grubu olduğunu bilmiyor. Bektaş grubunun en yetkili kişisini grubundan koparark güya kardeşi

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 270

** a.g.e., s. 270

*** a.g.e., s. 271

Menteş ile birlikte İshak grubu ile Orta Anadolu'da ayaklanmaya katıldığını anlatıyor. Oysa Hacı Bektaş Ocağı İshak saldırısına katılmamıştır, Pir ocakları talipleri ile birlikte hareket eder, taliplerini, pirlerini bırakarak başka gruplarla hareket edene dönük, prud deniyor.

"Ahilerle Babaîlerin Türkiye'de Bektaşî varlığının tam içine girmiş iki kurum olduğundan şüphe etmemek gerekir."* diyor Baha Said. Alevilikteki mürşit ve pir ocaklarından haberi yok. Şeyh İlyas ve Şamlı İshak, Dede Garkın Mürşit ocağına bağlıydı. Her ikisi de Mardin'den, Artuklu topraklarından Anadolu'ya giriş yapmıştır ve Dede Garkın Mürşidi Numan'ın izni ve talimatıyla hareket etmiştir. Ahilerin ve Şamlı İshak, Şeyh İlyas gruplarının Bektaş grubu içinde gösterilmesi bilgisizlikten kaynaklanmaktadır.

"Yalnız Baba İshak'ın 'mütenebbî' (peygamberlenme)lik duasını incelersek, ancak bu harekette imamiyeliğin müfrit telkinlerinden mülhem olduğunu kabul etmek gerekecektir. O halde, daha sonra Bektaşîlerde de görülen devri ve hulûlî inançların Babaîler vasıtasıyla yayılabileceğini de kabul etmek gerekir."** diyor Baha Said.

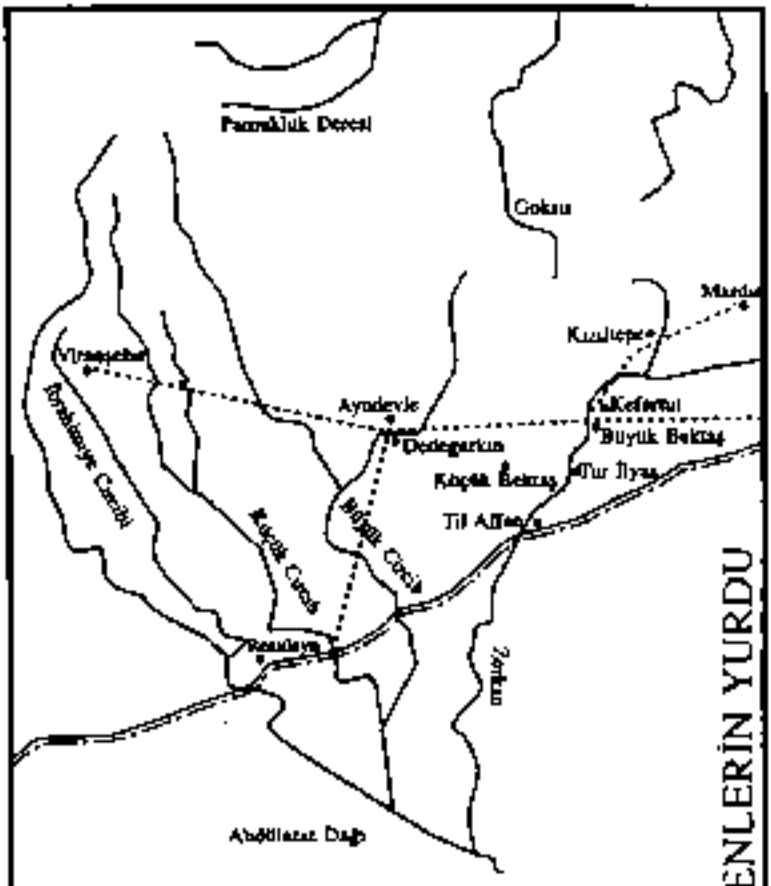
Hacı Bektaş ve Dede Garkın ocaklarının nerede bulunduğunun bilinmemesi hatalara düşülmesine neden olmuştur. İshak gibi bir pirin peygamberlik unvanı taşıması olanaksızdır. Alevilikte bu unvan kullanılmaz. Örneğin Peygamber Garkın denmez. Şeyh Garkın, Dede Garkın denir. Örneğin Garkın'ın dedesi Numan, Şeyh İlyas'a Amasya'ya giriş yapmasını ve Şam ahalisini davet etmesini istemiştir. Daha sonra da İshak grubu giriş yapmış ve Malya Ovası'na kadar ilerlemiştir.

Hacı Bektaş grubu ve Dede Garkın grubu Yukarı Mezopotamya'da yan yanadır. Yerleşiktir ve Alevidir. Aleviliği Orta Anadolu'da birbirlerinden öğrenmeye ihtiyaçları yoktur. Eğer Baha Said'in dediği gibi İshak peygamberlik taslamışsa, Dede Garkın'ın da Allah mertebesinde bulunması gerekiyor.

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 272

** a.g.e., s. 273

Dedegarkın: Dede Garkın'ın Köyü
Tur İlyas: Baba İlyas'ın Köyü
Kefertut: Baba İshak'ın Köyü
Büyük ve Küçük Bektaş: Hacı Bektaş'ın Köyü
Ayndevle: Ayna Dovla'nın Köyü
Til Affan: Şeyh Affan'ın Köyü

Hamza Aksüt, Alevi Erenlerin İlk Savaşı (1240) Baba İshak, Yurt Kitap-Yayın, 2. Baskı, Nisan 2013, s. 14'den alınmıştır.

"Hacı Bektaş zamanında genel bir tarikat âyini olduğu iddia olunmuyor. O, kendi idealine uygun bir talip bulunca, ona gereken telkinleri emânet ettikten sonra, akabinde Kadıncık Ana tarafından talibe bal şerbeti ve sonra ballı yoğurt verilmesi gelenek haline getirilmiş.

Türklerde bal şerbeti veya bal şarabının bazen sarhoş edici derecede bulunduğu bilinmektedir. Yoğurt ve ayran; kımız yerine ikame edilmiş olabilir."*

Yukarı Mezopotamya Alevilerin ilk yurdudur. Burası atlanıp, silikleştirilip Orta Asya'ya kökler bağlanmaya çalışılmıştır. Hacı Bektaş'ın kendisinin bile tarikata ait olmadığı, onun zamanında herhangi bir tarikat ayini olmadığı söyleniyor. Nejat Birdoğan da aynı görüşteydi. Yukarıdaki parçada yoğurt ve ayran çelim olarak kullanılmış. Baha Said yoğurt ve ayranı görünce kımızı hatırlamış. Kımız kısrak sütünden, yoğurt ve ayran da sütten yapıldığı için ilişki kuruyor. Aleviler arasında kımız içildiğini hiç duymadık, bilmiyoruz. Sadece Anadolu'da değil, Mezopotamya'daki ve yakınlarındaki Türkmenler arasında da kımız içildiğini duymadık. Kımız kullanma bir kültür olarak yoktur. Rakı ve şarap içerler. Baha Said'in yoğurt ve ayranın kımız yerine ikame edildiğinin söylemesi anlamsızdır, zorlamadır. Orta Asya'dan iz aranacaksa kımız örneği iyi bir çelim olmamış.

Örneğin Yukarı Mezopotamya'da "Gökteki Baplar" temel anlatımı çelim olarak alınmış ve Orta Asya anlatılmıştır. İnsanlar yanıltılmıştır. Yukarı Mezopotamya'da eski Süryanilerden bu yana gelen temel külte göre ay üstü, ay altı ve maddi kat vardır. Ay üstü ilahi kat olarak anlatılmaktadır ki her şeyin sahibi orada oturur. Ay altında gökteki baplar ve maddi katta ise analar vardır. Gökteki bapların yerdeki analara etkisi sonucu yaşam doğmaktadır. Baha Said bu konulara hiç girmiyor. Sadece "gökteki babalar ve yerdeki analar"ı çelim olarak alarak Orta Asya'daki Türklüğü anlatıyor, dolayısıyla Aleviliğin oluştuğu yer atlanmış oluyor.

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 277

"Türk tarihinin İslâmiyet'ten önceki döneme ait olan dinî menkabelerinde görüyoruz ki, bütün Türkler içinde gök, ata; yer, ana'dır. Özellikle Kültigin'in Allah'a vukubulan hitapları hep 'Tengri', baba; 'kara yağız yer', ana şeklindedir.

Gök, erkek; yer, dişidir.

Gök Tengri ve 'Yer Sub'da yine en ilâh kudretli olandır.

Fakat Türk töresinin en eski dinî alâmetini H.VII. asırda, Anadolu'da, Türk yurdunda, Türkler arasında Kuran ve Muhammed adına ifade etmek, doğrudan doğruya Bektaşîlere nasip olmuş bir 'iş'tir.

Gerçi, aynı ad altında Buda, Zerdüşt, İsa, Musa ve Eflâtun'da da yaşamaktadır. Fakat Türk kültürü bakımından Bektaşî'nin 'gök atam, yer anam' sözleri vasıtasıyla meydan açması, bizim için incelenecek önemli bir noktadır."*

Neyse ki Baha Said her zamanki gibi Buda, Zerdüşt, İsa... diyerek konuyu biraz yaydı. Şunu da söylemek gerekiyor: Aleviler Hakk sözcüğünü kullanmaktadır. Allah Allah da diyorlar ama Tengri, Tanrı gibi kavramları cemlerde kullanmıyorlar. Bu kavramlar Ziya Gökalp, Baha Said, Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz, Ahmet Yaşar Ocak ve Erdoğan Çınar gibi Türkçülerce sanki Aleviler tarafından sıkça kullanılmış gibi gösterilmiştir.

BAHA SAİD'İN SEYYİD ALERJİSİ

Konumuza devam edebiliriz.

Ziya Gökalp'in ideoloğu olduğu İttihatçılarca, Aleviler arasında ve Aleviler incelenirken dile getirilmeyen görüşler belirli bir plan dahilinde oluşturulmuş ve sanki Aleviler yıllarca Türkçülüğü konuşmuş gibi Alevilere telkin edilmiştir. Bu konuyu Baha Said açıkça ifade etmektedir. Alevilere yabancı olan görüşlerin sanki Hacı Bektaş Ocağı'nın oluşumu sırasında hem de Suluca Karahöyük'te oluşturulduğunu, Türk kamuoyuna

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 284, 285

telkin edildiğini, yavaş yavaş telkin edildiğini Baha Said şu şekilde ifade etmektedir:

"Bektaşîlerin ilk teşekkül devresinde Türk dili, Türk dini, Türk töresi; Babaîlik, Ahîlik ve nihayet tedvin edilmiş İslâmî tasavvuf şekilleri, Hint ve İran'a ait manevî fikirler; Türk kamuoyuna yavaş yavaş telkin edilmiştir. Fakat bütün bu fikirlerde en açık, kudretli ve etkileyici unsurun Türk töresi olduğu ve bütün bu ideallerin Türkleştirilmesi ile Türkiye'nin cemiyet, ordu ve siyasî hayatı üzerinde nasıl etkili olabildiği -mutlaka- incelenmelidir."*

Baha Said ve onu takip edenler Seyyidlik kurumuna karşı çıkmak zorundalar. Çünkü Seyyidlik demek Arap'lık demektir. Bu da Türk soylu olmak plan ve projesini bozmaktadır. Dolayısıyla Seyyidlik kurumunun aşındırılması, aşağılanması gerekiyor. Tabii sadece bu değil, ayrıca kurulacak sistem Sünni Türk İslam olduğu için Şiayı da aşağılamak zorunluluktur. Bu yüzden Baha Said Seyyidlerle ilgili aşağılayıcı açıklamalar yapıyor.

"Erdebil, İran'ın en faal seyyidler fabrikasıdır. Bilhassa Erdebil seyyidleri, gerek Kafkas ve gerekse İran-Türk Şiileri üzerinde sınırsız bir denetleme hakkına sahip, daha doğrusu Şii zümrenin mallarının beşte birine ortak kabul edilirdi; yahut kendi davaları öyledir. Kendilerini, Kuran-ı Kerim'in 'Va'le- mû ennemâ ganimtüm min şey'in fe'enne lillâhi humusehü ve lirresûli ve liziylkurbâ velyetâmâ velmesâkiyni vebnissebiyli inküntüm âmentüm billâhi ve mâ enzelnâ alâ abdinâ yevmelfürka- âni yevmeltekalcem'ân vallahü alâ külli şey'in kadiyr' âyetinde zikredilen, 'Ganimetlerinizin beşte birini Allah'a, Resûl'üne, Al-i Resûl'e, miskinlere, yetimlere, garip yolculara veriniz' İlâhî emrinin tek koruyucusu ve uygulayıcısı, aynı zamanda buna hakları olan kişiler olarak farz ederler. Çalışma ve mülkiyeti de ganimet sayarlar. Şia mezhebinden olan her fert, 'malının beşte birini seyyidlere vermeye' mecburdur. Mese-

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 286-287

lelerinde kararlıdırlar. Bir defa tasavvur edilsin: İran ve Kafkas Azerbaycan'ında toplam 6.000.000 Şia vardır. Türk'tür. Senelik adam başına on altın hesap ederse, 60.000.000 lira eder. Bunun beşte biri, on iki milyon altın eder ki, - bir devlet bütçesi kadar tutmaktadır-, Allah hakkı olduğundan Erdebil seyyidlerinin hissesidir. Bu paya ortak olmak için, mümkün olduğu kadar hissedarlar çoğalır. Başlarına siyah sarık, bellerine yeşil kuşak saran binlerce on binlerce seyyid, fukaranın vicdanını tırmalar, rızklarının beşte birini değil, mümkün olsa hepsini de almak için seferberlik ilân ederler. Eski dönemin Ramazan cerri gibi, Şiilerin de kendine mahsus bir 'Muharrem cerri' vardır.

İran'da ve Alevî toplulukları arasında seyyid bolluğunun hikmeti, işte bu genel mülkiyetin 'beşte bir' hissesine verilen önem sebebiyledir. Bu müftehor seyyidler zümresinin bolluğu insana hayret verir. Bütün bu insanlar, bedbaht İran'ın en muzır ve fakat tedavisi mümkün olmayan asalak haşeresidir. Bunların içinde özellikle Erdebil seyyidleri genellikle 'Safevî soyundan olmak' davasında bulunmakla birlikte, Azerbaycan ve civar Türkleri üzerinde işleyen yegâne ocaktır. Şiraz, Kum, Horasan, Hemedan ve Bağdat'ta da, yine böyle muazzam seyyid kitleleriyle vîrân İran'ı, en amansız cehalet ihtirasıyla kemirir dururlar."*

Seyyidlerin bazılarının bile değil hepsinin asalak haşere olduğunu, İran'ı kemirip durduklarını söylüyor. Doğal olarak bu görüşler devlet eliyle, devlet ideologlarınca her türlü araç ve gereç kullanılarak anlatıldığında, karşı düşünceler suç olarak kabul edilip cezalarla karşılaştığında bir süre sonra insanların bilinç altlarına yerleşiyor, günümüz tabiri ile algı oluşturuluyor. Alevi insanları bile içeriğinin ne olduğunu hiç tartmadan, düşünmeden "Mollalar İran'a" sloganını atabiliyorlar. Sünni mollanın İran'da ne işi var?

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 288-289

BAHA SAİD'DEN FAZLULLAH HURUFİ'YE HAKARETLER

Bu arada Baha Said'i öfkelendiren, soğukkanlılığını yitirmesini sağlayan birkaç grup var. Bunlar Ezidiler, Seyyidler ve onun deyimi ile Hurufilerdir. Baha Said tabii ki konuya Türklük açısından bakmaktadır. Hacı Bektaş'ın Türklüğe hizmetlerini anlatırken Balım Sultan'la ilgili olumsuz görüş belirtiyor. O kadar öfkelidir ki Balım Sultan üzerinden Fazlullah grubunu düşman ve hainden daha aşağı olarak, bir ifrit, bir yılan, ejderha, zehir ve fesat yayan olarak göstermektedir. Baha Said'in Balım Sultan'a çok büyük kin duymasını, Balım Sultan'ın Türklüğe en büyük kötülüğü yaptığını söylemesini Alevi aydınları dikkate almalıdır.

"İşte Balım Sultan Baba'nın erkânında görülen en büyük hâdise budur. Çünkü Hurûfîlik müessesesi Hacı Bektaş zamanında değil, çok sonra ortaya çıkmıştır. Hacı Bektaş Ocağı'nın Türklüğe yaptığı en büyük iyiliği, Balım Sultan, Hurûfîlik şiarıyla, en kötü bir duruma düşürmüştür denilebilir.

Fazl-ı Yezdân yahut Fazlullâh-ı Aster-âbâdî-i Hurûfî ismindeki bu mesleğin kurucusunun Türkiye cemaat ve hükümetine ettiği kötülüğü hiç bir düşmanı, hiç bir hain edememiştir diyebiliriz.

Fazl-ı Yezdân, şarkta doğan ölmez bir dev gibidir. O kadar çok zehir ve fesat yaymıştır ki, zaten duraklama eğiliminde olan doğu âlemini, büsbütün çürümeye sevketmiş özel bir şahsiyettir.

Bağlıları tarafından 'Mârânşah' (Yılanlar Padişahı) diye anılan bu ifritin, gerçekten, toplumsal bir ejderha olduğunu söylemek, mübalâğa sayılmaz.

'Câvidân' ismindeki binbir şifreli eseri, bir hikmet kitabı değil, kötülük düsturu olabilir. Fakat o kadar cazip ki: Yılan gibi!

Câvidân nedir? Câvidân Kabalizm'den başka bir şey değildir; fakat onun gibi kaba ve ham değil; tersine İran'ın şiir ve füsûnuyla söylenmiş, 'Kur'an ve hadisi' kendine uydurmuştur. Acayipliklerle dolu bir efsane!

Müellif H.796'da [=M.1393] dinsizlik suçlamasıyla 'Miranşah' tarafından idam edilmiş ve derisine saman doldurulmuştur. Mîranşah'a nisbetle adına Mârânşah diyen takipçileri tarihine: 'Refte ez târih-i hicret, bûd: Zâl-i vav ü sâd. Kul kefâ billâhi ya'ni Fazl-ı Yezdân şud şehid' demişlerdir. Tarikat silsilesi Hemedânü'l- Karmatî'ye mensuptur."*

Baha Said o kadar kızıyor ki kitabında Seyyid Nesimi'ye Türk demesine karşın öfkesi yatışmıyor.

Baha Said, Fazlullah'ı anlayacak kapasitede değildi. Anlayamıyordu. Cavidan'ı kavrayamıyordu. Bu yüzden "Hurufileri" tümden reddetmiştir.

HABİL ADEM-DR FRİÇ

Bilim ahlakı açısından örnek teşkil ettiği için Habil Adem ile ilgili biraz daha ayrıntılı bilgi vermek gerekiyor. Kürtlerin asimile edilmesi, değerlerinin hiçleştirilmesi için her türlü yola başvurmuştur Habil Adem.

İttihat ve Terakki'nin Kürtlerin durumunu saptamak için görevlendirdiği kişidir Habil Adem. Fuat Dündar Habil Adem'i şöyle anlatıyor:

"Habil Adem (Naci İsmail Pelister)

En aktif İttihatçı araştırmacı olan Habil Adem, gerçek adıyla Naci İsmail (Pelister), Arnavut kökenli olup Almanya'da felsefe eğitimi yapmış, Almanca dışında İngilizce ve Fransızca bilmektedir. 1908 sonrası Talat Paşa tarafından EUM'nin çeviri bürosunda, 1913'ten sonra da AMMU'nun Türkmenler şubesinde, etnik konularla ilgili kitapların çevrimi ile görevlendirilir. Bu müdürlük, birçok Alman uzmanın katılımıyla Türkmenler ve Kürtler başta olmak üzere Anadolu'daki etnik grupların, 'tarihi ve şimdiki halleri' üzerinde araştırmalar yapar. Ayrıca, bu amaçla birçok Almanca ve diğer yabancı dillerden yayınları çevirir. Habil Adem bu faaliyetleri şöyle betimler:

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İst., s. 314-315

'İran, Rusya, Arabistan ve Şark memleketlerinin insanları, hayatları ve tarihleri hakkında kitap yazıyordum. Bir Alman seyyahının 'Cenubi Arabistan' namındaki eserini tercüme etmiştim... bu kitaba göre nesepleri Türktür.'

Habil Adem 4'ü 1916 yılında olmak üzere toplam 12 eser kaleme aldığını iddia eder. Bu eserlerde Habil Adem'in ismi ya hiç (geçmez) ya da çevirmen olarak geçer. Yazarlar ise uyduruktur; bazen komik derecede isimler uydurmuştur: Dr. Friç, Johns Moul, Prof. Libah (Habil'in tersten okunuşudur). Bunun nedenini kendisi şöyle açıklar: '... kendi eserlerimi muhayyel birer Avrupa muharririne ait eyledim. Efkar-ı umumiyenin taht-ı tesirinde kaldığı bi'l-fil sabit olan on iki eser neşrettim.'

Ancak ben Habil Adem'in yazdığını iddia ettiği eserlerin bir komisyonun ürünü olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu kadar çok sayıda ve farklı etnik grup üzerine –üstelik 1916'da 4 ve 1918'de 3 olmak üzere- toplam 12 eser kaleme almak tek kişinin altından kalkacağı bir iş değildir. Üstelik birçok eserde ismi bile görünmez. Ve en önemlisi 'Kürdler' kitabının esas fikri, bir yıl önce Zekeriya Bey'in İçtimaiyyat dergisinde iki bölüm halinde yayımladığı makalesinde ortaya zaten konulmuştur. İşte bu nedenlerle bu eserlerin, Habil Adem'in değil ama Encümen-i İlmiyye Heyeti'nin ortak çalışması olduğunu düşünüyorum. Bu yayınlar dışında hükümet için birçok gizli rapor ve çalışma yaptığını da önce sürüp bunların, EUM, AMMU ve Nüfus ve İdare-i Umur Vilayat Müdüriyeti'nde bulunabileceğini iddia etmiştir. Bu araştırma konuları, İttihatçı etnografik araştırmaların ne derece geniş bir yelpazeyi kapsadığını göstermektedir."*

* Fuat Dündar, Modern Türkiye'nin Şifresi, İletişim Yay., 2008 İst.. s. 135-136

ALTINCI BÖLÜM

İSTİHBARATÇILARIN ESKİ-YENİ HEDEFİ: PİRLİK KURUMU-OCAKLAR

TEMEL HEDEF: OCAKLAR

Alevileri dağıtmak için temel yapısı olan pir ocağını itibarsızlaştırmaya, gözden düşürmeye ve tasfiye etmeye çalışıyorlar. Nejat Birdoğan'ın da yaptığı budur. Alevi aydınlarını on yıllardır işlediler, onların Araplardan nefret etmesini sağladılar. Şimdi de bu durumu tersinden kullanıyorlar. Araplık küçük bir şey, hiçbir şeydir onlara göre. Pirlerin Ehli Beyt soyundan geldiklerini söylemeleri saldırının başlangıç noktasını oluşturuyor. Nejat Birdoğan pirleri cahil, İslamcı, mezarcı, el öptüren, gerici, bana tapın diyen sömürücü insanlar olarak göstermiştir.

Pirlerin Seyyid olduklarını söylemeleri, On İki İmam'dan söz etmeleri Türkçülerde büyük bir problemdir. Toplumun diğer kesimlerini halletmişlerdir. Çoğunluğu oluşturan Sünniler kendilerinin Türk olduklarını söylemektedir ama Alevi pirleri imam soylu Arap olduklarını söylemektedir. Pirlerin Türk olduklarını söylemeleri bile problemi çözemez. Bu kurum aşağılanmalı, karalanmalı, gözden düşürülmeli, içi boşaltılmalı ve tasfiye edilmelidir. Eski olsun, yeni olsun bütün Türkçülerin hedefinde pirler vardır. Nejat Birdoğan'ın hemen bütün düşünceleri ve eylemleri pirlerin tasfiyesine yöneliktir. Pirin tasfiyesi demek cemin tasfiyesi demektir. Cemden vazgeçen Ezdani dininin fertleri bir süre sonra camiye gider. Cami Türkiye Cumhuriyeti'nin temel resmi ibadet kurumudur, devlet dairesidir.

KAYNAK YAYINLARINDAN YAYIMLANAN İKİ KİTAP

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar Türk-İslam modeline göre devletlerini şekillendirdikleri için başka dinlere, özellikle Ezdani dininin önemli bir parçası olan Alevilere tahammül göstermemişlerdir. Aleviliği temsil eden bütün kavramlara karşı olmuşlar, Tekke, Zaviye, Şeyh, Seyyid, Çelebi, Derviş, Mürit, Dede, Baba, Emir, Halife gibi kavramları yasaklamış, aşağılamış, gözden düşürmeye çalışmış, orta çağ kalıntıları diyerek parçalamışlardır. Türk-İslamlığın dışında hiçbir şeyi kabul etmemişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel hedefini anlayıp doğru görüşler ileri sürecek bir kuşak yetiştiğinde öncelikle devlet sınırlarının Aleviler için zindan olduğunu daha sonra ise zihinlerin ve beyinlerin kapkara bir sınırla çevrilip kötürümleştirildiğini, Alevilerin kollarının bacaklarının kırıldığını, un ufak edildiğini, iskeletin dağıtıldığını göreceklerdir.

Alevi önderlerine ve Aleviliğe hakaret eden, Alevilerin din adamlarının yalıtılmasını, sürülmesini, Alevi halkın başsız kalmasını isteyen devlet yetkililerinin, kendilerine profesör, gazeteci gibi unvanları layık görenlerin görevini şimdilerde maalesef Alevi halkın çocukları yapmaktadır. Alevi pirlerini gerici, sömürücü, sahtekar olarak göstermek için birbirleriyle yarışa girmişlerdir. Kendi din adamlarına, önderlerine sahip çıkmayan, gırtlaklarını, gırtlaklarını sıkan elle birlikte sıkan başka bir toplum yoktur.

Kaynak Yayınlarından Naşit Hakkı Uluğ'un iki kitabı yayımlandı. Birisi "Tunceli Medeniyete Açılıyor" kitabıdır ki 1939'da Cumhuriyet Matbaası'nda basılmıştır, ikinci baskısı ise 2007 tarihinde Kaynak Yayınlarından yayımlanmıştır.

İkinci kitap ise "Derebeyi ve Dersim" adını taşıyor, 1932 yılında Hakimiyeti Milliye Matbaasında basılmış, ikinci baskısı ise Kaynak Yayınlarından 2009 yılında yapılmıştır. "Tunceli Medeniyete Açılıyor" kitabına Kaynak Yayınları tarafından yazılan sunuş bölümünde, "Kemalist Devrim'in feodal ilişkilere

karşı uzlaşmaz tavrını gözler önüne sermektedir" denilmektedir.

Sunuş'ta "Uluğ'un çalışmasında, bugün artık aşılmış olan, bölgedeki insanların Orta Asya'dan gelen Türkler olduğu tezine yer veriliyorsa da" denilerek bir karşı çıkış yazılmışsa da, Alevilere ve Kürtlere karşı yürütülen politikanın aslı Kaynak Yayınları tarafından da savunulmuştur. Şöyle denilmiştir:

"... Kitaba asıl damgasını vuran, feodalizme ve diğer ortaçağ kalıntılarına karşı Kemalist Devrim'in duyduğu devrimci öfkedir."*

Kaynak Yayınlarının "Devrimci öfke" dediği Alevilere yöneliktir: "Uluğ'a göre, eski adıyla Dersim'in başbelası, yoksul halkın her şeyini sömüren seyittir."**

Kaynak Yayınları sadece Seyyidleri de hedef almamıştır. Şöyle sürdürmüştür yazısını "Bölge insanı hurafelerin demir pençesi içinde ezilmektedir. Toprak ağalarının, aşiret reislerinin esiri olan Dersimliyi kurtarmak için aşiret hayatını yıkmak gerekmektedir. Cumhuriyet bu büyük devrimci görevi yapma gücüne ve azmine sahiptir. Devlet bu görevi hiçbir zaman kuru bir cezalandırma olarak görmemiştir. Cumhuriyet'in en zor günlerinde bile mesele daima halkın medenileştirilmesi ve derebeylerin, toprak ağalarının, aşiret reislerinin elinden kurtarılması şeklinde değerlendirilmiştir."***

Türkiye Cumhuriyeti'nin öfkeli görüşünü bir kişide somutlayabiliriz. Başbelası, sömürücü, toprak ağası, aşiret reisi, hurafeci, derebeyi, aşiret reisi diye aşağılanan kişi Seyyid Rıza'dır.

Seyyid Rıza Türkiye Cumhuriyeti'nin karşısında diz çökmemiştir. İdam sehpasını tekmeleyerek sonsuzluğa yürümüştür. Onu özlüyoruz, duruşunu, yiğitliğini, ölüm karşısında bükülmeyişini... Onu ve insanlarımızı sevgi ve saygıyla anıyoruz.

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 13

** a.g.e., s. 13

*** a.g.e., s. 13

Gerçeğin ortaya çıkması, saldırıların, asimilasyonun durması için her kim ki Alevi olduğunu söylüyorsa ilk işi Seyyidlere hakaret edenlere, cemi dağıtmak isteyenlere mutlak karşı duruş sergilemelidir. Aleviliğin önderleri Seyyidlerdir, ibadeti cemdir.

Naşit Hakkı Uluğ da diğer Türkçüler gibi Orta Asya'dan gelen dedelerinin medeniyet dağıttığını söylemektedir. Medeniyet sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin görevi değildir ona göre. Şöyle demektedir:

"Orta Asya'dan Anadolu'ya göçen ve buralara medeniyeti getiren dedelerimizin takip ettikleri yollar bilinmektedir. Hazar Denizi kıyılarını takip ederek Aras vadisine ve oradan Murat vadisine, Pasinler'e ve Bingöl dağlarına geçen akınların ve bunların batıya doğru devamlarının üzerinde duracağız."*

Naşit Hakkı Uluğ'un "buralara medeniyeti getiren dedeleri" yolculuklarını sürdürmüşlerdir. "Bingöl'de birikenler çoğaldıkça batıya doğru akmak gerekti. Burada Fırat ve Dicle'yi geçmek kolay değildi, o zamanın araçları bu geniş nehirleri aşmaya pek müsait sayılamaz. Bu insanlar, yanlarında büyük sürüleri olduğu halde Murat ile Fırat arasındaki tarih kapısından içeriye girdiler; burası Dersim topraklarıydı."**

İnkarın dayatıldığı, katliamın dayatıldığı, insanların seslerini çıkartamadığı, karşıt düşüncenin işkenceyle, zindanla, ölümle bastırıldığı zamanlarda bu tür görüşler ileri sürmek kolaydır.

"Dersim'i çevresi ile birlikte ele aldığımız zaman buranın en eski sakinlerinin, beşiği Orta Asya'da sallanan büyük Türk varlığından Etiler olduğunu görüyoruz. Aslında bütün brakisefaller, dağ sakinleri Alpinlerdir. Bunlar, Orta Asya'dan sonra Ön Asya'yı ve özellikle Anadolu'yu ikinci yurt yapmışlardır. Tarihi devirden sonra bilim, bunlara Eti demektedir."***

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 25

** a.g.e., s. 25

*** a.g.e., s. 27

Naşit Hakkı Uluğ'un bu görüşleri kuşkusuz devlet görüşleridir, bu görüşlerin aynısı Ahmet Yaşar Ocak, Nejat Birdoğan, Erdoğan Çınar ve Esat Korkmaz gibi kişilerce günümüzde de savunulmaktadır.

"Bütün bu hadiseler sırasında birçok kitlenin birbirleriyle boğazlaştıkları ve Orta Asya'dan, Horasan'dan, Hazar'dan gelen akınların kesilmediği Doğu Anadolusu'nda, galiplerin kılıcından kurtulabilenlerin, bu etkilerden korunmuş olan Dersim'e sığındıklarını görüyoruz. Sığınmacılar tek ve zayıf iseler Dersim ağaları bunları köleleri arasına sokuyor, eğer toplu ve kuvvetli iseler önlerine gelen bir aşireti de onlar sürüp toprağına, evine hakim oluyorlardı."*

Naşit Hakkı Uluğ da eski Türk dini teorisini tekrarlamaktadır. "Eski Türk dininin bir esası olan atalara saygıyı bugün de bir inanç olarak muhafaza eden Dersim halkının taptığı Dojikbaba'nın bu Harzemli bahtsız Türk çocuğu olduğunu biraz sonra göreceğiz."**

"FESAT AKIMI: BABAİLER, BEKTAŞİLER, KIZILBAŞLAR, TAHTACILAR, ÇEPİNLER..."

Türk ideologların Türk-İslam'dan başka hiçbir din ve akımı kabul etmediğini biliyoruz. Onların Orta Asya'dan yola çıkan Türkler anlatımına dikkatle yaklaşmak gerekiyor. Onlar hiçbir zaman Alevileri kabul etmemiştir. Öyle ki Aleviler Orta Asya yalanını kabul ettiklerini söyleseler bile camiye gitmedikçe, Türk-İslam'ın gereğini yerine getirmedikçe kabul edilecek bir topluluk değildir. Bu konudaki görüşü Aleviliği "Fesat" olarak gören Naşit Hakkı Uluğ'un kaleminden dikkatinize sunuyoruz.

"Orta Asya'da, Horasan'da Alevilik mücadelesi almış yürümüştü. Güneşe tapan Türk yığınları arasında bu mezhep

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 28

** a.g.e., s. 29

eski dinlerini muhafaza için bir nevi siper de oluşturmuştu. Selçuklularla beraber Anadolu'ya gelen Türk kütleleri genellikle Müslüman idiler ve Anadolu'da hakim bir din olmuştu. Büyük Selçuk İmparatorluğu Sünnilik siyaseti takip ediyordu, Anadolu sultanları da bu yolu takip ettiler. Büyük şehirlerde kurulan medreseler Sünnilik propagandası için din bilginleri yetiştiriyordu. 13. asırda Anadolu şehirlerinde tarikat propagandası da kuvvetlenmişti, türlü türlü tekkeler açılıyordu. Şehirde dini hayatın Sünnilik şeklinde gelişmesine karşılık, köylerde özellikle Türkmen kabileleri arasında dini hayat büsbütün başka bir şekilde idi. Türkmenler hakikatte atalar dinine bağlı kaldılar.

Eskiden beri kabile geleneğinde mevcut olan, şölen adı verilen sazlı ve şaraplı genel ziyafetler şeriat tarafından yasaklanmış ve onun yerine oruç, namaz gibi Türkmen hayatına uymayan kuru şeyler konmuştu. İşte bu sırada kaynağını tarihi bir ayrılıktan alıp, içinde yoğun Türkmen kalabalığının yaşadığı İran ruhuna da uyduğu için İran'ın resmi dini mertebesine çıkan aşırı Şii inançlarını, Orta Asya'dan İran'a göçüp, oradan da Anadolu'ya gelen babalar ve dedeler halk kitleleri içinde devamlı bir şekilde yaşatmaya ve yaymaya muvaffak oldular. Bu inanların yarattığı ayrılıklar derin etkiler yapıyordu.

Selçuk devleti, daha mevcutken, bu fesatlar yüzünden dertlere düştü. On üçüncü asırdan son zamanlara kadar süren bu fesat akımı Anadolu'da Babailer, Bektaşiler, Kızılbaşlar, Tahtacılar, Çepinler gibi isimler taşıyan hemen hemen aynı inanın etrafında toplanan muhtelif zümreleri miras olarak bıraktı."*

"DOJİK BABA-TACİK SULTAN"

Baha Said'in çelim alma yöntemini bütün devlet erkanı kullanıyor. Bir kelimeden yola çıkarak insan aklının ve hayalinin alamadığı sonuçlara ulaşıyorlar. Onlara nasıl karşı çıkacağımı-

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 30-31

zı, nasıl eleştireceğimizi şaşırıyoruz. Eskisi de yenisi de aynı yöntemi kullanıyor. Naşit Hakkı Uluğ'un söylediklerine bakınız:

"Dojik kelimesinin, kulağınızda bıraktığı etkiyi tarttınız mı? Bunun Tacik kelimesinin bir bozuntusu olduğunu düşünemez misiniz? Tarihte Tacik sözünün, Müslümanlığın Orta Asya'ya doğru ilerlemesi sırasında meydana çıktığını biliyoruz. Bir millet kast edilmeyerek –herhangi bir milletten olursa olsun- Müslümanlığı kabul etmiş olanlara, eski dinlerini muhafaza edenler tarafından Tacik adının verildiğini görüyoruz. ... Kıpçaklar, sultanlarına din bakımından 'Tacik Sultan' diyorlardı ve bu yüzden Sultanbaba'nın bir adı da Dersim dilinde bozularak 'Dojikbaba', 'Dojik Sultan' oldu."*

AZAZ-ZAZA

Naşit Hakkı Uluğ'un Kırmançlarla ilgili yazdıkları gerçekten aklın sınırlarını zorluyor. Şu yazılanlara bakınız:

"Zazalar, Türkologların, etnologların üzerlerinde dikkatle duracakları Orta Asya evlatlarıdır. Bu halk duygu ve yaşayış bakımından Anadolu Türkünden farksızdır. Uzun asırların ağırlığı altında bugün mezhepsel bir inandan başka bir bilgiye varis olmayan bu halkı aydınlatmak Türk aydınına düşen bir borçtur. Bu konuda da birtakım ham malzemeyi ortaya koymayı vazife bilirim."**

"Orhon Abideleri, Az adlı bir ulusu Türk camiasının bir parçası olarak kaydeder. İlkel milletlerin tekrarlama kaidesine uyarak bazı kelimeleri iki defa söyledikleri bilinmektedir. Tarihte bunun en açık misali Hit-Hit'tir. Bir başka misal de ber-ber'in aslı olan ve parlak manasına gelen bar-bar'dır; Az sözü bu tekrarlama kaidesiyle Az-Az'dan Zaza'ya dönmüş bir kelime olabilir.

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 56-57

** a.g.e., s. 71

Muğcemül Büldan, Asya'da Merv şehrine çok yakın bir yerde Sasengirt adlı bir yerin varlığını haber verir ve gene aynı eserde Zezek adlı bir mevki kayıtlıdır; bu, Maveraünnehir'de bir kasabanın adıdır. Gene Horasan civarında başka bir köy vardır ki, ona da Zazik derler.

Besarabya'da Tuna'nın denize kavuştuğu kumsalların adı Zazik = Sazik'tir. Türk akınlarının buralara kadar uzandığı ve Besarabya'nın Türk aıtn yolları üzerinde olduğu biliniyor.

'Sas' Orta Asya'da Altay dağlarında oturan Türk oymaklarımla birisinin adı idi. Dr. Rıza Nur'un tarihi 'Sas' adlı bir Türk topluluğunun mevcudiyetini kaydeder ve Fransızca yazılışını 'Saces' olarak gösterir. Bütün bunlar, 'Sas' veya 'Zaza'ların Türk federasyonu içinde bir birim olarak yaşamış olduklarını gösteren belgelerdir.

Etiler Erzurum ve havalisine Azzı derlerdi. Romalılar da bu adı kullandılar. Bugün de Erzurum ilinde Zazalar, Tokat'ta Zazara, Trabzon'da Zazna, Sürmene'de Zazaka, Sivas'ta Zaza demirciliği adlı köylere rastlanır."*

"CAHİL SEYİTLER"

Alevilerin aydın kesimlerinin Seyyidler için söylediği sözlerin Alevilerden nefret eden devlet erkanından alındığı anlaşılıyor. Elleri silahlı devlet erkanının Seyyidlere hakaret ederken, bir toplumu zorla dağıtmaya çalıştıklarını, bunun için plan program yaptıklarını ve uyguladıklarını Alevi aydınları bilmek zorundadır. Dersim'in dağı taşı, ormanı, akarsuyu kan ile dolmuştur. İnsanlarımız Dersim'den alınıp dört bir yana saçılmıştır. Ağıtları gökyüzünü kaplamıştır.

"On üç yıl önce bilgiçlik taslayan seyitlerle konuştum. Kendilerine Peygamber evladı süsü veriyorlar, Dersim'in içinde büyük ayrıcalıklara sahip bulunuyorlardı. Bu cahil insanların hemen hepsi Mekkeli Muhammed'le ...

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 71-72

Kureyşanlı aşiretinden seyitlere rastladım. Dersim'in hemen her tarafına yayılmış olan bu aşiret bir seyit ocağıdır. Vaktiyle bizim Of kazası her tarafa nasıl hoca, Akseki nasıl kadı yetiştirdiyse, o da Dersim'in seyit ihtiyacını karşılayan kabilelerden biri olmuştur, cerrar yetiştirir."*

Yazarın cerrar kelimesine Kaynak Yayınları bir dipnot eklemiştir. Cerrar: Çeken, sürükleyen, dilenci... demekmiş.

"AZILI BİR HAYDUT ALİŞER"

Halkımızın en yiğit, fedakar evlatlarından olan Alişer, Naşit Hakkı Uluğ için bir hayduttur. Alişer'in anlattıklarını kendi istediği gibi anlamaya ve aktarmaya çalışan Uluğ, Alişer'in "Horasan" deyimini İran-Afganistan sınırındaki yer, "Şeyh Ahmet" deyişini de "Şeyh Ahmet Yesevi" olarak anlamaktadır.

"Koçgirili Alişir, 18 yıldır Dersim'de yaşıyor ve Seyit Rıza'nın etrafındaki eşkıyalık birliğine akıl hocalığı ediyordu. Dersim'de aşiret ve eşkıyalık rejiminin düşünen kafası olan bu Alişir, 65 yaşlarında Kafat mağaralarında, gene Dersim rejiminin elinde can verdi; rakibi bir aşiret ağası tarafından öldürüldü.

Dersim'de eşkıyalığı yaşatmak için şiirler yazan ve bu şiirleri yıkılan Dersim bilincine dayanak oluşturan Alişir bakınız ne diyordu;

Bismillah diyelim Haktan inayet,
Ta ezel mazharı ihsanı Dersim.
Muhammet Mustafa Şahı velâyet.
On İki İmam'ın lisanı Dersim.
Ceddimiz, Şeyh Hasan, Şahı Horasan.
Himmeti bizlere olmuş sayeban,
İkilik perdesin atalım hemah,
Birlik makamıdır zamanı Dersim...

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 59-60

Gene Alişir, Dersim zihniyetini yaşatmak için yazdığı diğer bir şiirinde, bütün Dersim'i soy olarak Horasanlı Şeyh Ahmet Yesevi'ye bağlıyor ve diyordu ki:

Bihamdillah ezel ahdı rahmanız,
Silsilei Ahmet, şahı merdanız...
Havariçten duruz, has müslümanız,
Güruhu naci, aynı irfanız...

Alişir, ritmini Bektaşi nefeslerinden aldığı şiirlerinde, Dersim haydutluğu için manevi dayanaklar yaratmaya uğraşmış, bütün ömrü boyunca bir gün bile bizim gibi düşünmemiş ve bizim gibi inanmamış bir insandır. Böyle azılı bir haydudun Dersim'in aslı üzerinde bizimle, buluşması çok dikkate değer değil midir? Alişir bir başka şiirinde Dersim'i tasvir ediyor. Dersim eşkıyasını yüreklendiriyor ve fakat Dersim'in bütün varlığını gene Sultanbaba denen Harzemli Celalettin'e ve kendi aslını da Horasanlı Ahmet Yesevi'ye bağladıktan sonra, bugün Dersimlilerin naklettikleri ve türeyişlerine esas olarak gösterdikleri Ahmet Yesevi'nin torunu Seydan ve Şeyh Hasan soykütüğünü doğruluyor. Şiirde geçen Taki adı, Alişir'in mahlasıdır:

Gönül gel gezelim Munzur dağını,
Ne hoş memlekettir, ili Dersim'in,
Seyran eyliyelim Sultan dağını,
Ne hoş çiçeklerdir gülü Dersim'in...
Nice padişahlar geldi cihana,
İli almak için düştü gümana,
Her biri bir çeşitten bir yana,
Sürer hemi kilükali Dersim'in.
Aslanlar yurdudur, tilkiler girmez,
Gerçekler sırrıdır, akıllar ermez,
Evliya gülüdür, kafirler dermez,
Onlara bağlıdır, yolu Dersim'in.

Aşiretler cömert Hakkın, râhına,
Munzur baba durmuş kıblegâhına.
Sultan baba derler, onun şahına,
Atılır topları beli Dersim'in.
Taki'nin Şeyh Ahmet ceddi alâsı,
Seydan, Şeyh Hasan andan binası,
Şükür Hakka geçmiş onun duası,
Cümleye üstündür eli Dersim'in.

Dersim'in bize bağlı olan kapısını Cumhuriyet, büyük imarcı ve kudreti ile arkasına kadar açmış bulunuyor. Dersim'in şahı olan ve topları atılan Sultanbaba'nın, Dojikbaba'nın tılısımı bozuldu. Cumhuriyet ordusunun süngüleri parlayıp, topları atıldığı zaman Dersim'deki on binlerce mazlum insan hürriyetine, insanlık haklarına kavuştu; haydut zihniyeti son nefesini teslim etti. Ne mutlu Türküm diyene!"*

DERSİM TÜRKÇESİ: "ŞEKAR"

Naşit Hakkı Uluğ, Dersimlilerin dillerinin Türkçe olduğunu, ibadetlerini de Türkçe yaptıklarını yazmıştır. Dersimlilerin Türkçe konuşmalarını ispat edebilmek için de bir Dersimli ile yaptığı diyaloğu kitabına almıştır. Naşit Hakkı Uluğ Türkçe sorduğu sorulara "Dağlının lehçesi" ile Türkçe karşılıklar almıştır.

"Vokaller çoğunlukla değişir; dağlı, sesleri kendi gırtlağının, dilinin ve ağzının yapısına uydurur. Bir yol üstü konuşmasında hatırımda kalan sözlerle size dağlının lehçesini tanıtayım:

- Çorbayı ne ile içersin?
- Kosik İle..
- Çamaşırı nerede yıktırsın?

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 65-67

- Legan'da.
- Samanı ne ile getirirsin?
- Çuvale ile. (sondaki e fazla)
- Çarşıdan ne alacaksın?
- Şekar.
- Şekar.
- Aldıklarını ne ile taşıyacaksın?
- Begir ile, Ostor ile...
- Eşkiyalık eder misin?
- Haşa, ben böyle alçağıyo kabul etmem.., Ben hükümete düşmeni etmem. (Yani düşmanlık)
- Bu basmaları kimin için aldın?
- Torn-ho için... (Torunları için)
- Baban sağ mı?
- Ahrete yolunu boyladı (t'den sonraki e fazladırr).
..."*

Naşit Hakkı Uluğ Kırmanç kadınını da tarif etmektedir:

"... Zaza kızı, dağlı bir Türk kadını örneğidir... cinsi temaslara düşkündür..."**

"CAHİLCE HAİNCE İNAN: BABALAR, DEDELER VE SEYYİTLER"

Alevi toplumunu başsız bırakmak için devlet ideologları ağızlarına gelen her şeyi söylemişlerdir.

"Alevilik Asyalı milletlerin ruhuna daha uygun geliyordu; çünkü halk kitleleri bu mezhebe girdikten sonra bütün eski inanlarını yaşatabiliyorlardı. İslamlığı kendi görüşlerine adapte ediyorlar ve eski dinin esasına sadık kalıyorlardı. Hurafeler, geçmiş ve natürizm gönüllerinde yaşıyordu.

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 73

** a.g.e, s. 73

Alevi adı altında eski dinlerine gerçekten bağlı kalanlarla, yeni dinin samimi mücahitleri arasında yaşatılan derin duygu ve inan ayrılığının ağır etkileri tarihte uzun zaman sürdü.

Kızılbaşlık, İran yayılma siyasetinin bir vasıtası olmak niteliğini kaybettikten sonra bile bu ayırt edici etkileriyle devam etti, gitti. İki kardeşi bile birbirinden uzaklaştıracak, birbirine düşman edip kılıç çektirecek kadar derin bir mistizm ile ruhlara hakim olan bu cahilce ve haince inan, Cumhuriyet devrine kadar Anadolu'da bir yandan babalar, dedeler ve seyitler; diğer taraftan da tekkeler, şeyhler, medreseler ve yobazlar körüklediler. Bu gayret ne haklı bir esasa ve ne de bilinçli bir düşünmeye dayanıyordu. Bu gayret, şeyhin bu perde altında şahsi menfaat ve servetini korumak hırsından, seyitin ise hayatını çalışmadan kazanmak arzusundan kaynaklanıyordu.

Dersim için bu inan daha başka bir şeydi: Dersim'de Kızılbaş aşiret ağası, Kızılbaş seyit, asi bir tarih ve coğrafya el ele vermişler, 50-60 bin kişinin sırtından geçinmenin yolunu bulmuşlardı. Kızılbaşlık Dersim rejiminde böyle manevi bir harç vazifesini de görüyordu.

Sivas, Tokat, Samsun ve hatta Afyon'a kadar uzayan Alevi-Tahtacı ve Çepni-Türkler arasında seyitler, etle tırnak kadar birbirine yapışık, daha doğrusu bütün hücrelerine kadar birbirleriyle kaynaşık bir milletin evlatlarını:

-Varma yezidin (Yezit sünni demektir) yanına, siner kokusu tenine!.. diye kandırıyorlardı."*

"DERSİM'İN BAŞ BELASI SEYİT"

Naşit Hakkı Uluğ'un kitabının 87. Sayfasında bir fotoğraf var. Fotoğrafta üç kişi görünüyor, fotoğraf altında ise şöyle yazılı: "Dersimli'nin vicdanıyla oynayan Seyitlerden bir grup."

Naşit Hakkı Uluğ'un Tunceli Medeniyete Açılıyor kitabının 91. Sayfasında yer alan başlık ise şu şekildedir:

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 77-78

"Dersim'in Baş Belası: Seyit'tir. Seyit, Dersimli'nin Her Şeyini Sömürür."

Devamını okuyalım, Dersimlinin dar kafasından, zayıf vicdanından, Seyyid'in yaptığı ticaretten söz ediyor:

"Dersim dini, türü kendine özgü bir insanlar alaşımıdır; her tabiat hadisesi, her hatıra Dersimli'nin dar kafası ve zayıf vicdanı üzerinde etkisini yapar. İlk insanların inanlarından tutunuz da, bugüne kadar gelip geçen bütün inançlardan birer nebze, Dersim dininin içinde toplanmıştır. Güneşten itibaren bütün tabiat kuvvet ve hadiseleri Dersimli için mukaddestir. Yüksek dağlara, bağrından su fışkıran kayalara, bol gölge veren asırlık ağaçlara, geceleri yol gösteren yıldızlara, aya ve akarsulara taparlar. Güya bütün bu varlıklar, dedelerinin ruhlarının değişime uğramış şekilleri ve onların mucizelerinin eseridir. Bu esas putların yavrucukları birçok totemler de vardır. Bir yıkık duvardan, bir eski pabuca kadar inen bu totemler sayısızdır, seyitler için ticaret vasıtasıdır."*

"DERSİM'İN BUGÜNKÜ DİNİ"

Naşit Hakkı Uluğ, Alevilerin kendilerine ait dini merasimi, namazı ve orucu olduğunu söylemektedir:

"Bugün Dersim halkının dini, kütüklere Müslüman ve mezhebi de Caferi olarak geçer. Bugünkü Aleviliğin, Ali'nin Muhammed'e halef olması lazım geldiği esasından doğduğunu söylemiştik. Ali'den sonra muhtelif imamlara geçen bu hak, en son esrarengiz bir surette kaybolan Mehdi'de kalmıştır. Aleviler, dünyanın sonunda bu Mehdi'nin tekrar meydana çıkacağına inanırlar. Bu mezhebin kendisine mahsus dini merasimi, namazı ve orucu vardır."**

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 91

** a.g.e., s. 92

"SEYİT DENEN CAHİL, TEMBEL, HARİS BİR SÜRÜ"

"Bugün Dersim'de din ve mezhep vecibeleri, aşiret hayatını ve ağalarla seyitlerin tahakkümlerini devam ettirmek ihtirasının bir vasıtası olmaktan başka bir şey değildir. Seyit denen cahil, tembel, haris bir sürü, bu dinin kamlarıdır, tıpkı Altaylar'daki Türk kabileleri arasındaki kamlar gibi okuma yazma bilmeyen, kulaktan dolma birtakım şiirler ezberlemiş, sihirbazlık, hekimlik ve çalgıcılık gibi sanatları kendisinde toplamış kimselerden meydana gelmiştir. Halkın bu halde kalmasında Dersim seyidinin çok etkisi olmuştur. Tıpkı Orta Asya'daki Şaman dininde olduğu gibi, sazla, sözle halkı etkileri altında bulunduran bu kamlar, aralarında yaşadıkları insanlar İslam olduk dedikten sonra da yeni dinin rahipliğini üzerlerine almışlardır.

Tarihin karanlığından bugüne kadar ne çeşit insanlar insanlığın aklına girip çıkmış ise, bunların hemen hepsinin döküntülerine bugün Dersim'de rastlanır.

Vaktiyle Tük kamlarının okuduğu ağıtlarda Türk milletinin yiğitliği, savaş kahramanlıkları ve yurdun güzelliği naklolunurdu. Fakat bugün Dersim'de bu kamlar, Hüseyin'e ve onların evlatlarına ait kahramanlıklar ve eşkıya reislerinin yiğitlikleriyle kısıtlı kalan türkü ve nefeslerden başka bir şey bilmezler. Türk'ün eski hatıraları cahil seyidin elinde sönüp gitmiştir."*

Naşit Hakkı Uluğ, "Seyit denen cahil, tembel, haris bir sürü" diye tarif ettiği Seyyidler, Orta Asya'dan geldiklerini, bundan sonra Türk milletinin yiğitliği, savaş kahramanlıkları ve yurdun güzelliği ile ilgili ağıtlar, şiirler söyleceklerini belirtseler bile onları kabul edemez. Çünkü mantığı Alevilerin tamamen dağıtılmasını, Türk-İslam olmalarını, camiye gitmelerini düşünmektedir.

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 93

"DİLENCİ SEYİT AFAROZ EDİYOR"

Naşit Hakkı Uluğ, Aleviliğin en önemli kurumlarından birisi olan "Düşkünlük"ü sadece Seyyid'in kişisel bir uygulamasına indirgeyerek hem Seyyid'i hem de cemi tanınmaz hale getiriyor.

"Seyit, güya Peygamber sülalesindendir, kutsaldır. Ona silah atılmaz, el kaldırılmaz. İki ateşin arasına girdiği zaman ateş kesilir. İşte bu ayrıcalıklı ve kerametli sınıf Dersim'in imamıdır.

Dini merasime riyaset hakkı seyitlerindir. Bir seyit bir eve girince oraya hayır vc bereket giriyor, demektir, hane halkının musibet ve felaketlerden uzak kalması için seyit dualar eder, öğütler verir, nefesler okur ve hayatı zaten darlık içinde geçen Dersim marabalarından ne koparırsa koparır ve ayrılır. Seyidin evden eli boş çıkması ihtimali pek azdır; seyidin memnuniyetsizliğini çekmek çok tehlikelidir: Beddua almak ve yarın ahirette Hızır'ın şefaatinden mahrum olmaktan başka da, hayatta iken aforoz edilmek tehlikesi vardır. Aforoz, Dersim vicdanında en elim akıbetler doğuran bir cezadır: Bütün aile efradı evde kapalı olduğu halde kapı örtülür ve kapının önüne bir taş dikilir. Köylü bu evin önüne birkaç nöbetçi de diker. Bu evle dışarının alâkası kalmaz, cemiyetin içinde sudan çıkmış balığa dönen Dersimli, her türlü yaşama haklarından mahrum kalmaya mukavemet edemez ve tekrar seyidin ayaklarına kapanmanın yolunu arar.

Seyit'e itaatsizlik edenlerin Allah tarafından çarpıldıkları cezaların çeşitlerine dair efsaneler vardır. Bunlar, Dersimlinin vicdanını hurafelerin demir pençesine sıkıştırmıştır. Ağa buna güler; 'Versin köpek, çalsın, bulsun, versin!' der."*

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 93-94

ALEVİLERE İFTİRA

Naşit Hakkı Uluğ, hem Seyyid'e ve hem de Alevi toplumuna atılan iftiraları tekrarlamaktadır. Şöyle söylemektedir:

"Seyit, Aile Harimine Girmenin Yolunu da Bulmuştur

Dersim inanı niyete dayanır; bir insan yüreğini bozmadığı takdirde işlediği her hareket mübahtır. Seyit bu ana inancı her vesile ile telkin eder. Bu onun ailenin harimine girebilmek için en cüretkarca hilesidir: 'Kalbin bozulmazsa kız kardeşin bile sana helaldir' fetvası seyitlerindir."*

Naşit Hakkı Uluğ, yalanlarına ve iftiralarına şu şekilde devam etmektedir, Naşit Hakkı Uluğ'un yalanları karşısında ona seslenecek kavramları bulmakta zorluk çekiyoruz, aşağıya alacağımız parçadaki anlatımları reddediyoruz, Naşit Hakkı Uluğ'a iade ediyoruz. (Kitabın başında Sünni hadislerinden bir örnek almıştık, yedi hadisçinin kabul ettiği bir hadisti, o hadis tekrar okunabilir):

"Diyelim ki bir gün nikahlı bir kadın kaçırılarak ortaya bir namus ve aile meselesi çıksa, seyide koşulur; seyit kadının kocasına şöyle bir hitapta bulunur:

'Bu adamın nefsi senin karına yeltenmiş. İkisi bir hal işlemişler, artık sana söz düşmez. İstersen git, sen de onun karısını al... Eğer kalbini bozmamış ise karın gene senindir, Ali günahını affeder...' Bu hükümden sonra karısı döner gelirse, onu evine götürmek, gelmezse sevgilisine bırakmak lâzımdır. Eğer kaçıran adam kalbini bozmamış olduğunu itiraf eder vc günahlarının affına aracılık etmesini seyitten isterlerse şöyle bir merasime tabi tutulurlar:

İki suçlu, seyidin önünde diz çöker. Ya seyidin kendisi veya onun seçtiği bir kimse bağlama denen sazı eline alır ve bir ağıt söyler ve sonunda bir dua ile bunların suçlarını affeder. Bütün günahlarından arınmış olanlar seyide çırağ payını bırakır ve oradan ayrılırlar."**

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 95

** a.g.e., s. 95-96

KADINLARI EVLERİNDE ALIKOYAN SEYİTLER

Naşit Hakkı Uluğ iftiralarına devam ediyor:

"Seyit Eli Değince...

Seyitler, ellerini dokundurdukları kadınların her türlü günahtan arınmış olacağına halkı inandırmışlardır. Bu suretle günah çıkarma için kendilerine başvuran zavallıları günlerce evlerinde alıkorlar, her türlü hizmetlerini gördürürler ve hiç kimsenin müdahalesine uğramazlar. Ağaların veya reislerin karı ve kızları olmamak şartıyla...

Alevi mezhebindeki ayinler Dersim köylerinde en ilkel ve bayağı şeklini almıştır, bunlar eski Türk hayatındaki şölenlerin bozmasıdır. Seyitler, köylüyü kadın, erkek toplarlar. Bazı hatıraları canlandıran birtakını destanlar okurlar. Bu destanlar Kerbela vakasından, Oniki kahramanlığından ve bir gün Mehdi'nin ortaya çıkacağından bahseden dini efsaneler veya Hızır'dan, Munzur'dan, Sultan Baba'dan, daha birçok dedelerin hayatından söz eden masallardır. Nihayet Dersim'in şakilerinin, aşiretlerin büyüklerinin hayat ve kahramanlığına ait destanlar okurlar. Bu toplantılarda, Dersim zihniyeti ve ruhu tazelenir. Devlete karşı içinden kilitlenme terbiyesi buralarda verilmiştir. Atalara inanma ve bağlanma terbiyesi ve bunun altında aşiret hayatının sürdürülmesi yolları ve esasları burada öğretilmiştir.

Bu toplantılarda çalgı çalan, bir tür oynayan seyitler merasim sonunda el, ayak ve omuzlarını halka öptürürler ve buna karşılık seyit de kendi 'talip'lerini, kadın ve erkek ayırmaksızın kucaklar ve öper."*

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 96-97

"CUMHURİYETİN YIKIP ÇÖKERTTİĞİ MANEVİ DERSİM"

Naşit Hakkı Uluğ, manevi Dersim'in bir daha başını kaldırmaya izin verilmemesi gerektiğini söylemektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Dersimliye ve Seyyid'e neler yaptığını şu şekilde anlatmaktadır:

"Dersimli Uyanmıştır

Dersimli asırlardan beri kendi hayatı üzerinde oynanan bu faciadan bıkmış, usanmıştır; seyidin çalışmadan, uğraşmadan kendi sırtından geçinmesine, cerrarlığını geleneğin kanunlaşmış hükmünden almasına tahammülü kalmamıştır. Seyit, Allah için der, alır, dava için der, alır, alır.

Ağanın, ağalık hakkı, tohum hakkı, çift hakkı diye aldığı yüzde elliden başka, seyit gelir, harman sonu dervişlerindir der ve gene keşkülü elinde köylünün başına musallat olur.

Cumhuriyetin yıkıp çökerttiği manevi Dersim'de seyit gene soygunculuğunu sürdürmek için belki ısrar edip duracaktır. Çünkü çalışmaya alışmamıştır, tehdit, yalan dolan onun sihirli vasıtasıdır.

Dersim'de vazife gören vatanseverler, manevi Dersim'in bir daha başını kaldırmasına meydan vermemeye özen göstermeli ve bilhassa dilenci kılıklı, haline kolaylıkla acındıran seyide karşı gayet uyanık bulunmalıdır. Seyit zavallı Dersimlinin yalnız vicdanını esir etmemiş, tıpkı ağa gibi onun devlet ve memleketle münasebetinin arasına 'hâkim ve adalet dağıtan' sıfatıyla da girmiştir."*

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 99

"BU IRZ DÜŞMANI, HAK DÜŞMANI VE ŞEREF DÜŞMANI SEFİL SEYİTLER"

Naşit Hakkı Uluğ Aleviliğe ve Aleviliğin önderi Seyyid'e ağır hakaretlerine devam ediyor, şöyle diyor:

"Aslında uyanan, haklarına ve şereflerine Cumhuriyet'in radikal tedbirleriyle kavuşan bu insanlar daha şimdiden seyit görünce yerlere kadar eğilmiyorlar, onun kapısında hayvanlar gibi ulumuyorlar, bu ırz düşmanı, hak düşmanı vc şeref düşmanı sefilleri hakiki çehreleri ile görmeye başlıyorlar. Tunceli'de bugün kurtarıcı karar vc tedbirleri uygulayan idealist Türk çocuklarının bu konuda çok hassas olacaklarından ve bir daha Dcrsimliyi seyidin esaretine düşürmeyeceklerinden emin bulunuyoruz."*

"AÇIKGÖZ SEYİT HALKI SOYUYOR"

Naşit Hakkı Uluğ, Seyyid'e "Açıkgöz" demektedir. Cemi anlatmaya çalışarak, anlatımın içerisine Seyyid'i aşağılayarak şunları belirtiyor:

"Bu Duvarın Dibinde

Muhundi duvarı, Baba Mansur soyundan açıkgöz bir seyide tapuluydu. Seyit bununla halkı soyardı. Geçen sene devlet bu duvarı yıktırdı, halkın vicdanını ve kesesini bu kara hatıranın baskısından kurtardı. Yoksa gene bu duvarın dibine ekmeğini zor tedarik eden yüzlerce Dersimi toplanacak ve şöyle hazin bir hâdise devam edip gidecekti:

Baba Mansur evladından olduğunu iddia eden bir seyit, bu duvarın dibine oturacak, rehber eline sazını alacak ve yola yeni girecek olan genç bunların önünde diz çökecek... Buacemi eline yağlı bir çörek alacak, pirin önüne gidip eğilecek, sağ ayağının baş parmağını sol ayağının baş parmağını üzerine koyarak, pir:

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 99

- Allah Allah... Niyazı nur ola... Şah zuhur ola... Gönüller bir ola... Ya hak Muhammet, Ali'nin katarından ayrılmaya... İmam Hüseyin defterine yazmış ola!

Diye bağıracak, genç pirin ayağını öpecek ve diğer misafirler de aynı şeyi yaparak dizüstü oturacaklar ve sonra pir tekrar haykıracak:

— Edebı erkân, nümunei nişan!..

Rehber saz çalmaya başlıyacak, birtakım nefesler okuyacak... Oniki İmam methedilecek, secdeye kapanılacak. Muhammed'in göğe çıkışını taklit bir kadınla bir erkek üç defa ayakta dönecekler, ondan sonra hazır bulunanlara su dağıtılacak:

– Saka Hüseyin Cennemekan, ya İmam Hüseyin, diye haykırılacak...

Muhundi ayini böylelikle bitecek. Pir bağıracak:

-Bir kuş geldi batına, sıra geldi kahve ile tütüne... Bundan sonra eğlenceler ve cem ayini yapılarak merasim son bulacak idi..."*

"HARAÇÇI BARKİNİ SEYİTLERİ"

Naşit Hakkı Uluğ Seyyidlerin haraç alan kişiler olarak göstermektedir:

"Bir İki Esfane Daha

Pülümür'ün bugün bir Hacılar köyü vardır. Bu köyün adı eskiden Bahçecik idi. Buranın halkı Pir Sultan adını alan Sivas'ın Hanos köyünden gelme Haydar adlı bir Kızılbaş bahanın torunlarıdır. Bu köyün baştan aşağı seyit olun halkı Kcrbela'ya hacca gidip geleli, köyün adı Bahçecik'ten Hacılar'a dönmüştür. Bunların da ünlü bir totemi var. Pir Sultan Horasan'dan gelirken büyük bir direk getirmiş. Bu direk, büyücek bir yapının bütün ağırlığı üzerinde olmasına rağmen bir yere

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 104

dayanmadan havada dururmuş... Baba İsmail ailesi bu direği bir gelir kaynağı olarak kullanırdı.

Pertek-Hozat yolunun konarında Barkini köyünde bir mezar var... Birçok kerametler göstermiş olan 'Karadonlu Cenbaba' burada yatar, bu da hem Horasanlı ve hem de İmam Hüseyin'in torunudur. Buna Dersimlilier Ağuiçen derler. Babanın harap mezarına hayat ve kazancını adayan Dersimli, Barkini seyitlerinin sadık bir haraç vericisidir."*

"DERSİM'İN KARANLIK VİCDANINDA BİR UR, OCAK SÖNDÜREN SEYİT RIZA"

Naşit Hakkı Uluğ, Seyyidlere hakaretlerini sürdürmektedir. Rezalethaneden söz etmektedir.

"Üfürükten Dispansere

Sarı Saltık, Hozat'ın kuzeyinde 2.275 metre yüksekliğinde bir tepenin adıdır, burada harap bir çatının altında 'Sarı İsmail Sultan' denen bir babanın kemikleri varmış, Sarı İsmail öldüğü vakit dokuz tabuttan baş göstermiş... Rumelide, Bulgaristan'da Sveti Nikola diye anılan ve adına yortu yapılan, Dobricc ve Besarabya'daki Gagavuz Türkleri arasında kutsal bir şahsiyet olarak tanınan, oralarda da mezarı olduğu iddia edilen Sarı Saltık, güya hayatının son günlerini Dersim'e vermiş ve bu tepenin başına gömülmüştür. Biraz ötede Karaca köyünde oturan seyitler, biz Sarı İsmail'in torunlarındanız, derler. Sarı Saltık mezarı iyi bir sermaye, bir bakım istemeyen ve çok getiren bir gelir kaynağıydı. Dersim'in göz ve ağız hastalıklarının uzman hekimi vaktiyle Sarı Saltık'ın postuna oturan Karacalıydı, şimdi bu halk Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın Hozat dispanserine koşuyor.

Kirmil'de bir türbe vardı, burası da Şeyh Hasanlar koluna mensup aşiretler için kutsal bir yerdi. Burada Kara Süleyman

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 105

yatardı; bu mezarı doğu Dersim'in en zorba seyidi Seyit Rıza beklerdi. Burası güya onun atasının mezarıydı. Dersim'in karanlık vicdanında bir ur olarak yaşayan Seyit Rıza, geçen yıl yüzlerce ailenin ocağını söndürdükten ve birçok kardeş kanı içtikten sonra Elazığ'da darağacında hayatını tamamladı.

Bir de Derviş Cemal vardır, Hozat'a iki saatlik Seyit Cemaller köyünü güya bu kurmuştur. Bu köy kuru çıplak bir meşelik iken bu dedenin mucizesiyle yemyeşil olmuştur, kendilerini bununla ilişkilendirenler Dersim'in en ünlü seyitleridir.

Celalettin Harzemşah'ın mezarı olduğu ileri sürülen Zeve köyündeki Sultan Hızır Türbesi de bir bakımdan rezalethanedir. Çocuğu olmayan zavallılar buraya gelir ve günlerce sürünürler. Sara illetine tutulanları da Zeve seyitleri okurlar.

Kendisine böyle bir mezar tedarik edemeyen babalar eline eski bir pabuç veya tahta parçası geçirerek ona mukaddes bir kimlik vermişler ve onunla geçinmişlerdir. Karaca köyünde Seyit Kasım'ın evindeki bir çift pabuca şöyle bir kimlik verilmiştir. Sarı Saltık'ın torunlarından Seyit Nesim'in bu pabuçları ne mucizeler yaratmış neler, bunu ayağına geçiren Seyit için Dersim, evinin bahçesi kadar küçülürmüş; Seyit bununla bir yerden bir yere zıplarmış...

***

Kızgın güneşin her şeyi yakıp kavurduğu bir patikanın kenarındaki bir kaynak, geniş gölge veren bir cevizlik, yukarıdan sızıp gelen soğuk bir su, onlarca mukaddestir. Beyni yumruk kadar bırakılan Dersimli bunları görünce eğilir. Bunu gören açıkgöz bir tembel hemen oraya koşar ve 'burada eskiden su yokmuş, dedemin dedesi Seyit falan ölmüş buraya gömmüşler, hemen su fışkırmış, bu ağaçlar bitmiş burası şenlenmiş' der ve elini açar, ne koparırsa kardır."*

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 110-111

"SOYGUNCULUK"

Naşit Hakkı Uluğ şöyle bir başlık altında görüşlerini yazmaya devam ediyor:

"Geçim İçin Tek Çare: Soygunculuk

Soygunculuk, Dersim geleneğinde kurullaşmıştır. Zaten aşiret hayatı demek, reisin halkı istediği gibi oynatması demektir. Reis kanun koyucudur. Çünkü kuvvet onun elindedir, onun dediği haktır, isabetlidir. Zaten seyit de işin ahretle ilgili kısmını kolaylıkla halleder."*

NAŞİT HAKKI ULUĞ DERSİM HALKININ NASIL KURTARACAK

"Dersim halkını kurtarmak için onu ağadan, seyitten kurtarmak lazımdı. Devlet, Türk tarihinde, Kemalist nesle şeref verecek olan kurtarıcı hamlesiyle Dersim'de hürriyet ve hak devrini açmış bulunuyor. Başkasının sırtından, başkasının emeğinden geçinme zihniyetini kökünden kaldırmak bu inkılabın Dersim'de gerçekleştirdiği en büyük fazilettir. Bunu sürdürmek için devletin tam kadrosu ile Dersim'de yerleşmesi ve ancak böylelikle yeni yeni ağa ve reislerin türemesinin önüne geçmesi lazımdı. Dersim için devletin aldığı karar ve tedbirler de aslında bu istikamette gelişmektedir."**

DERSİM'İN EV HAYATI ORTA ASYA'DAN

"Dersim'de yapılan kültür incelemeleri, bize Dersim'in aslı hakkında çok zengin belgeler veriyor. Bu incelemeler gösteriyor ki, Tunceli halkı Orta Asya'nın ahlak ve adetlerinden birçoğunu muhafaza ediyor. Buralara göçeliden beri uzun asırlar

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 116

** a.g.e., s. 119

geçmesine ve birçok istilalar ve karışmalara rağmen Altayların adetleri, biraz bozulmuş olmakla beraber halkın sosyal hayatında derin izler halinde yaşıyor.

Ergenekon Töreni Gibi

Her yıl martın ilk çarşambasında 'kara Çarşamba' adlı bir tören yapılır; bu tören adeta Ergenekon'u temsil eder. O gün Dersimliler, bir gül dalını ortasından yarıp ayırarak yaptıkları bir çemberin içinden geçerler, ondan sonra elma yerler, şenlikler yaparlar, karanlıktan, sıkıntıdan kurtularak sanki Kızılelma'ya kavuştuklarını ilan ederler. Bu, güneşin bol ışık ve sıcağına kavuşuşun kutlanmasıdır.

Dersim'i hakiki Ergenekon'una Cumhuriyet idaresi kavuşturdu; Tunceli'nin medeniyete açılışı, halk için hakiki Ergenekon'dur. Tuncelililer bunu daha bugünden duyup anlamış bulunuyorlar."*

BİR YATAKTA... TÜM AİLE

Naşit Hakkı Uluğ Dersim halkını aşağılamak için elinden geleni yapmaktadır. Kendisi gibi iftiracıların kara çalmalarını tekrarlamaktadır. Dersim evini anlatırken, avluyu geçtikten sonra şunları yazmaktadır:

"... Onun sonunda tek odalı bir çatı vardır; burası Dersimlinin evidir. Tek odalıdır, mutfağı, ambarı hepsi bundan ibarettir. Evin helası yoktur, çünkü bilmem hangi imam öldürülmüş ve başı helaya atılmıştır... Hela bu yüzden uğursuzdur. Bazı evlerde devlet zoruyla yaptırılmış helalar vardır, fakat onlara da girmezler, dışarısını kirletirler. Ocağın içinde –eğer varsa- yemek kaynar, bulaşık hemen orada yıkanır. Gece bütün aile fertleri bu odada yatarlar.

Diyelim baba, ana, evli iki oğul eşleriyle ve geriye kalan dört beş çocuk... Hepsi yorgan vazifesi gören –ekseriya tek yekpare- bir keçenin altına girerler..."**

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 120

** a.g.e., s. 122

"DERSİM'İN ÜNLÜ CADISI"

"1. Büyük Millet Meclisi'nde Dersim Mebusluğu eden müteveffa Diyap Ağa'nın kız kardeşi, Dersim'in ünlü cadısı Ani Hatun son yıllarda vücutça çok düşmüştü, tütüne, bir rivayete göre esrara düşkün olan bu cadı, sık sık sıcak posta bürünüp vücudunun toksinlerini atar ve aşiretinin ve halkın başına yeni belalar açacak kudret ve kuvvet kazanırdı."*

RAKI, ESRAR VE DERSİM

Naşit Hakkı Uluğ Dersimliyi aşağılamak için her fırsatı değerlendiriyor. "İlacın faydasını Dersimli öğrenmiştir, sıhhat memuru köyün daha uzağında iken onun etrafını alırlar, kinin isterler, kinin birçok yerlerinde mevcut olan Dersim'in baş ilacıdır, onu rakıya karıştırıp içerler."**

Naşit Hakkı Uluğ, "Dersim'de içkiye büyük bir düşkünlük yoktur." da demektedir aynı yerde. Demek ki Dersimliler sadece ilaç içecekleri zaman rakı kullanıyorlardı!

Esrara gelindiğinde ise Naşit Hakkı Uluğ şu bilgileri vermektedir:

"Tunceli'nin en fena alışkınlıklarından birisi esrara düşkünlüktür. Esrarı seyitler yayar ve kullanırlar. Esrar içenlerin gam ve kasavetten uzaklaşacağı düşünülür. Dersim kadınının esrar içtiği söylenir, 'dem tuttuk' diye övünürler. Seyit esrarla uyuttuğu Dersim vicdanını daha iyi kullanacağını bilir"***

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 127

** a.g.e., s. 128

*** a.g.e., s. 128

"DERSİMLE İLGİLİ İSABETLİ GÖRÜŞLER"

Naşit Hakkı Uluğ Dersimle ilgili bazı "isabetli" görüşleri de aktarıyor.

"1903'te İsabetli Bir Görüş

1903'te Dersim'de mutasarrıflık eden Mardinli Arif Bey, bu bölge için en isabetli görüşleriyle tanınmış bir Türk idarecisidir. Dersim'i tanıdıktan sonra onu şöyle tarif etmiştir:

'Dersimliler, nikah kıyan, ölü yıkayan ve gömen, sazla, sözle mezhepsel meseleler hakkında halkın maneviyatına hakim olan dedeler ve seyidler; halkın dünyevi işlerine hakim ve eşkıyalık ruhunu huy edinmiş ikiyüzlü fesatçı ağaların elinde esirdir...'

Arif Bey tedbir olarak şunları ileri sürüyor:

'Bir hareketle silahları ve askerlik çağındakileri toplamalıdır. Seyid, dede ve ağa unvanı altındaki eşkıyalık, fesat, tahrik ve teşvik etkenleri yakalanarak bir daha Dersim'e ayak basmamak üzere aileleriyle birlikte İşkodra, Trablusgarp ve Fizan gibi uzak yerlere sürülmelidir.'

... Arif Bey ... haykırıyor:

'Dersim cahillerin zannettiği gibi Kürt değildir, halk Türk'tür, Türkçe konuşur, buralar Türklerin pek eski bir yuvasıdır. Türklerden beri hiçbir neslin eserlerine ve hatırasına rastlanmaz, fakat bu yanlış yollar Kürtlüğe kapı açıyor!' diye Babıali'yi ikaz etmek istiyor."*

1905 yılında ise Osmanlı paşalarının Dersimle ilgili şunları düşündüklerini yazıyor:

"Bir yandan da aşiretlerin aralarını açıp, ortak aşiret cephelerini bozalım. Telkinlerimizle başlayalım, maksadın Dersim'de halkı geçime kavuşturmak olduğuna inandıralım, eğer boyun eğerlerse ne ala, yoksa şiddet kullanılacağını söyleyelim."**

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 155-156

** a.g.e., s. 153

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN "DERSİM HALKINI KURTARMA FAALİYETİ"

Naşit Hakkı Uluğ bazı komutanlarla Dersim'i 1925 Mayıs ayında incelemeye çıkmış. Türkiye Cumhuriyeti devletine yakın olan ağaları bile aşağılıyor. Şöyle diyor: "Çoğu Elazığ'da Safa Oteli'nde havali kumandanının misafiri olarak bir iki ay beslenen ağalar, yolumuza çıktılar, atlarımızın üzengilerini öptüler... Duada ve övgüde bulundular ama... Dersim ağasından Cumhuriyet'in istediği şey 'Allah Cumhuriyetimize zeval vermesin!' sözünden ibaret değildi."*

Naşit Hakkı Uluğ kendi arzularını da ifade etmektedir:

"Bizim arzumuz, Dersim halkının ağa ve seyit esaretinden kurtarılıp vatandaş seviyesine yükselmesiydi."**

Naşit Hakkı Uluğ yol boyunca gördükleri dilencilere de seyit demektedir. "Yol boyunca önümüze çıkan seyitler, Allah rızası için bizden para da istediler, hatta bu dileniş bazen ısrar şeklini alıyor, seyit beş on para koparmadıkça, dar patikada birbiri arkasına sıralanmış olan hayvanlarımızın önünden çekilmiyordu."***

"DERSİM BİR ÇIBANDIR"

Naşit Hakkı Uluğ, Dahiliye Vekaleti, Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey'i Dersim'i incelemekle görevlendirmiş. Bu kişi hazırladığı raporda şunları da söylüyormuş:

"Dersim Cumhuriyet için bir çıbandır, bu çıban üzerinde kati bir ameliyat yapılmalıdır. ... Eşkıyalığı ağa, reis ve seyit teşvik eder. ... sonra ağaları, seyitleri sürmeli..."****

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 168

** a.g.e., s. 168

*** a.g.e., s. 168-169

**** a.g.e., s. 169

"LAİK DEVLETİN GÖREVİ"

Naşit Hakkı Uluğ sık sık "Dersim halkını ağanın ve seyidin elinden kurtarıp insanlık haklarına kavuşturmak işi de devletin ciddi bir surette meşgul olduğu meselelerin ilk safında yer alıyordu"* demektedir.

"Laik Devlet" ile Dersimlinin ilişkisini de şu şekilde ifade etmektedir: "Halkın milli ve laik devlete ısınması ve bu yeni devleti bütün vasıfları ile tanıması için büyük gayretler sarf eden Doktor Tali'nin görüşleri çok yerinde idi."**

"Dersim'e giren kuvvet, her işi bitirerek, yani silahı ve suçluyu, ağayı, reisi ve seyidi alarak çıkmalıydı ki, yapılan her ıslah hareketinin önüne geçen bu canlı ve cansız etkenlerden Dersim temizlenmiş olsun!.."***

İnönü'nün de görüşleri aynıdır: "Davamız Dersimliyi ağa ve seyit esaretinden kurtarıp medeni ve hakiki bir vatandaş seviyesine çıkarmaktır."****

Naşit Hakkı Uluğ 1932 yılında yayımladığı Derebeyi ve Dersim adlı kitabında da Alevi din önderlerine ağır hakaretlerde bulunmuştur. Bir Seyyid'i tarif ederken bile kin doludur:

"Soğukkuyu'da iri kemikleri, kıllı ve çıplak göğsünden fırlayan, aç gözünün feri kaçmış yüzlük bir seyit eskisi bana ufuktaki bu tan izinden ıstırapla ve gazapla bahsetti."*****

"SEYİT DERSİM'E NİÇİN MUSALLAT OLMUŞTUR"

Naşit Hakkı Uluğ, 1939'da yazdığı kitapta ortaya koyduğu düşüncelerin benzerini 1932 yılında yazdığı kitapta da daha önce dile getirmiştir. Aynı saldırganlık, aynı aşağılama...

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 170

** a.g.e., s. 171

*** a.g.e., s. 172

**** a.g.e., s. 179

***** Naşit Hakkı Uluğ, Derebeyi ve Dersim, Kaynak Yayınları, Eylül 2011 İstanbul, s. 36

"Dersim'de din, bir vicdan işi değildir. Din, seyitlerin elinde bir geçim yoludur, zorbalık vasıtasıdır. Din, cennet ve cehennem burada satılır ve dağıtılır. Burada vergisiz ibadet makbul değildir. Adaksız duayı ne Tanrı ne seyit kabul eder.

Çalışmadan yaşayan, üfürüğünü aleme rahmet bilen seyit, Dersim'e niçin musallat olmuştur? Bu binlerce insanın vicdanıyla, emeğiyle bir oyuncak gibi oynamak hakkını nereden almıştır bilir misiniz?

Asılsız, yalan bir şecereden... Güya seyitlerin topu birden Peygamber'in torunudur. 'Resul evladı'dırlar. Onun için mukaddestirler.

Hakikatın hüküm sürdüğü asırdayız. Muhammed, Arap'tır. Dersimli, Horasan'ın öz Türk'üdür. Bütün teşkilatları, adetleri, din deyip inandığı her şey, yaşayışındaki hususiyetler hep Orta Asya'nındır. Seyit de oradan sürüklenip gelenlerin torunudur. Oluşumu Turanlıdır. Bir Arap'ı bu dağa atsanız ne kendisi ne de sülalesi yaşar.

Onun için seyitin vicdanlar ve kazançlar üzerine musallat bir eşkıyadan başka bir şey olmadığını kafaya kazmalıdır."*

Naşit Hakkı Uluğ rahat uyuyabilir. Çünkü görüşlerinin aynısı bugünlerde devrimciyim, ateistim, sosyalistim diyen kişiler tarafından tekrarlanmaktadır. Naşit Hakkı Uluğların ektikleri o derece kök salmıştır ki pirler sırf "Evladı Resulüz" dediği için, onları "Evladı Rezil" diye niteleyen yaratıklar bile vardır. Türk ırkçılığı militan geçinen insanların bile bilinç altına işlemiştir. Onların düşünceleri de tıpkı Naşit Hakkı Uluğ'un şu düşünceleri gibidir:

"Seyit, Dersim'i asırlardan beri yemiş, kemirmiştir. Dersim'in hastası şuna inandırılmıştır; seyit üfürmedikçe iyileşmez. Seyit üfürür, fakat hasta ölürse bunda gecikildiğine, bundan evvelki işlerde seyitin rızası alınmadığına inanmak zorunluluğu vardır."**

"Dersim'in dört köşesinde cins ve türü hatıra hayale sığmayacak kadar çeşitli totem serpilmiştir. Seyit, onu canı gibi

* Naşit Hakkı Uluğ, Derebeyi ve Dersim, Kaynak Yayınları, Eylül 2011 İstanbul, s. 30

** a.g.e., s. 31

beklemiştir. Bu tembel aç sürüsünün beklediği totem ya bir eski pabuç, ya yıkık bir duvar, ya bir mezar taşı, ya bir paçavra parçası veya eski bir odundur."*

Naşit Hakkı Uluğ, Baba Mansur Seyyidleri için de şu hakaretlerde bulunmaktadır:

"Köyde oturanların bir kısmı Baba Mansur tayfasıdır. Bu duvara gelip elini yüzünü sürenden üç beş kuruş dilenirler, bununla geçinirler."**

"REZALETHANE..."

Naşit Hakkı Uluğ, bu kitabında da "Rezalethane" başlığı açmıştır. Söylediklerini vicdanlar kabul etmez.

"Pertek-Hozat yolunun kenarında bir sırtın üzerindeki Zive köyünün de bir totemi vardır. Bu, 'Sultan Hazır'ın mezarıdır. Burası İmam Hüseyin'in bir torununa atfedilen toprak yığınıdır. Buraya evladı olmayan aileler gelirler, günlerce o civarda sürünürler, beklerler. Burası her türlü iğrenç vakalara sahne olur. Saraya müptela olanların hastanesi burasıdır. Buradaki seyitler okur, üfler, üfürür, üstelik beş on para da geçim toplarlar."***

BİR KASABALININ SEYİT RIZA VE ALEVİLER İÇİN ATTIĞI İFTİRALAR...

Naşit Hakkı Uluğ, Dersimli bir kasabalıyla konuştuğunu söyleyerek, kasabalının ağzından çok çok ağır ithamlarda bulunuyor. Naşit Hakkı Uluğ'un Türkiye Cumhuriyeti'nin bir milletvekili olduğunu da unutmadan eğer vicdanınız kaldırabiliyorsa okumaya devam edebilirsiniz:

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Derebeyi ve Dersim, Kaynak Yayınları, Eylül 2011 İstanbul, s. 32

** a.g.e., s. 33

*** a.g.e., s. 34

"Ben, Seyit Rıza'yı görmedim. Fakat Dersim'in kasabalısından, bir Sivaslıdan, bir Eğinliden farkı olmayan kasabalısından Seyit Rıza'yı şöyle dinledim:

-'Dersimlinin, Kürt olmadığını tarih ve fen açık gösterir. Fakat ne diyeyim, efendim bu zavallıların başında bu belalar, bu seyitler ve hele Seyit Rıza varken bunların ne Türklüğü ne insanlığı kalıyor.

Hakikaten bunlar, Horasan'dan gelme Türk evlatları, Timurlenk'in akınında bu dağlara kaçan Türk kasileleri, Yavuz, Çaldıran'a geçerken önünden kaçarak dağlara tırmanan Kızılbaş Türkler ve biraz da öteden beriden gelip bu dağlara sığınan çeşitli insanlardır. Fakat ben bunlara nasıl Türk diyeyim? Bunlar hala ilkçağ hayatı yaşıyor, göçebeliği bırakmıyor, benim gibi aralarında aşiret hayatı çözülmüş köylüler gibi yaşamıyor... Ve düşünmüyor...

Kaçgöç yok... Sünnete bir ustura dokundurup biraz kan çıkarmakla insan Müslüman olur mu? Aile hayatları bizimkinden bambaşka... Bir kardeşin aldığı karıya diğeri pervasızca sahip olmaktan çekinmez; namus anlayışları bize uymaz."*

Naşit Hakkı Uluğ'un attığı onlarca iftira var. Kitaplar Kaynak Yayınlarından yayımlanmış, hem de destekleyerek, gururla, "Devrimci öfke" sözleriyle...

"DERSİM'İN ÖNCE TIRNAKLARINI SÖKMELİ"

Naşit Hakkı Uluğ saldırgan, paralayıcı bir kişidir. Hepsi öyledir. Şöyle söylüyor ki ortak düşünceleridir:

"Dersimli, Dersim coğrafyasında bir şeydir. Dersimli o dağlardan uzaklaştı mı, Türkiye'nin her köşesinde onunla teker teker her vatandaş boy ölçüşebilir. Dersim'in önce tırnağını sökmeli, elindeki silahı almalı, başlarındaki zorbalarla, zorba olabilecekleri ovalara çekmeli ve ondan sonra görmeli, Dersim'le Kayseri'nin bir farkı kalır mı.."**

* Naşit Hakkı Uluğ, Derebeyi ve Dersim, Kaynak Yay., Eylül 2011 İst., s. 49-50
** a.g.e., s. 70

Tırnaklarımızı söktükleri, gözlerimizi oydukları, vücudumuzu parçalara böldükleri doğrudur. Asıl yaptıkları beynimizi parçaladılar, zihnimizi bölük bölük böldüler. O hale geldik ki önderlerimizi kendimiz karalamaya başladık. "Laik Devlet" bunu başarmıştır. En militanım diyen, en devrimciyim, önderim diyen kişi bile Seyyidlere "meczup kılıklı" denmesine sessiz kaldı, ortak oldu. Yazıklar olsun, lanetliyoruz.

Naşit Hakkı Uluğ'un yıllar önce söylediklerini bugün tekrarlayanlar vardır, bin kere yazıklar olsun!

"Dersim'de vazife gören vatanseverler, manevi Dersim'in bir daha başını kaldırmasına meydan vermemeye özen göstermeli ve bilhassa dilenci kılıklı, haline kolaylıkla acındıran seyide karşı gayet uyanık bulunmalıdır. Seyit zavallı Dersimlinin yalnız vicdanını esir etmemiş, tıpkı ağa gibi onun devlet ve memleketle münasebetinin arasına 'hâkim ve adalet dağıtan' sıfatıyla da girmiştir."*

Seyyidlere, Alevi önderlere yapılan hakaretler, aşağılamalar yanında ölüm önemli değildir. Bugünlerde Dersim katliamı ile ilgili konuşmalarda kaç kişinin öldürüldüğü, ne kadarının sürüldüğü konuşuluyor ve tarihçilerin konuşması gerektiği söyleniyor. Konuşulması gereken sadece katliam değildir. Alevi toplumu en aşağılık bir şekilde karalanmıştır, haysiyeti ve şerefiyle oynanmıştır. İnsan toplumunun tanıdığı en ahlaklı ve eşitçi bir toplum, yolu doğruluk üzerine olan, büyük bir edebiyata sahip bir toplum, sırf kadın erkek birlikte ibadet ettikleri için yalan ve iftiralara maruz bırakılmıştır. Öncelikle bu konuşulmalıdır. Feodalizme karşı aydınlanmayı, feodal kalıntılarla mücadele etmeyi seçtiklerini söyleyenler Alevi toplumuna yalanlar üreterek amansızca saldırmıştır. Aydınlanma adı altında Diyanet İşleri Başkanlığı gibi bir din başkanlığı kuran ve yüzbinlerce kadro ve milyarlarca lirayı dine tahsis edenler Seyyidlerimizin hakullahlarını alay konusu etmiş dilencilik olarak sunmuşlardır. İnsan soyunun tanıdığı en ırkçı, en yalancı bu kişileri ve kurumları kınıyoruz, lanetliyoruz.

---

* Naşit Hakkı Uluğ, Tunceli Medeniyete Açılıyor, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul, s. 99

NEJAT BİRDOĞAN'IN KAYNAK KİŞİSİ HASAN REŞİT TANKUT'UN İFTİRALARI

Hasan Reşit Tankut da aynı iftiraları atmıştır. Örneğin o, Alevi'yi şöyle tarif etmiştir:

"O halde Alevi nihayet rakı içen, oruç yiyen, zina yapan ve din buyruklarına uymıyan bir günahkardan başkası olmamak gerekir."*

Kırmançlar için söyledikleri Naşit Hakkı Uluğ'un söyledikleri gibidir:

"Zaza çok yalan söyler, çok aldatır. Mamafih bu kusuru ancak bir maharet telakki ettiği içindir ki yapar ve neticesine sıkılmaz. Duyulmayan mahireane hırsızlıklariyle öğünür. İptidai dağ insanları gibi bunlar da mübalağayı bediiyyettan sayar. Yalan ve dolanı zeka çapkınlığı, hırsızlığı da çevikliğin ve cesaretin hakkı telakki eder.

Bununla beraber Zaza hem korkak hem mütecaviz olmak gibi iki zıt kusuru birarada cemedebilmiştir. Korkak aynı zamanda mütecaviz kimse eğer Dersim gibi, Çapakçur gibi kervan konmaz yol uğramaz yerlerin adamı ise pek yaman bir şeydir. Ve Zazalar bunun içindir ki her zaman zararlı ve tehlikeli olmuşlardır.

...

Zaza para canlıdır da. Bunu kazanmak için hem çok çalışır, hem çok asılır. Kırk para için kırk türlü dolap kurar çirkin bir kısmıklık ve keskin bir tama gösterdiğine herkes kani ve şahittir. Böyle olduğu halde derbederliğine uc bucak bulunmaz ve iki yakasının bir araya geldiği görülmez."**

Söz Seyyid'den açıldığında Nejat Birdoğan'ın çok itibar ettiği Hasan Reşit Tankut soğukkanlılığını yitirmektedir. Şöyle söylemektedir:

"Kadın ve erkek poligamiyi, poliandri'yi hem sever hem

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 36

** a.g.e., s. 15

ister. Bazen bu mekruh adette ileriye giderek kadın değiştirmeyi yaptıkları da görülüyor. Her ne kadar bu mübadele şimdi nadir ise de Dersim haricinde Sasan'da, Mutki'de gene bereketine tesadüf edilebiliyor. Dersim'de Seyidin arzusu bazen bir kadını kocasından ayırarak başkasının koynuna sokabilir. Ancak Seyyitçe bilinen bir icab üzerine bazen bir kız kendi hemşerisinin nikahlı kuması halinde kocasına ve evine ortak olur. Bu sebep ve icabın ne olduğunu kimse sormaz. Bu itibarla seyyitler, mutlak bir nüfuz sahibidirler. Filhakika seyitler, bu nüfuzlarını her zaman kullanacak kadar budala olmadığından ancak fekalade bir ilhama veya nadiren çıkan bir gök buyruğunu gözetlerler. Dersim'de İn köyünden bir ağa gökten buyruk almış bir Seyidin yardımıyle iki kız kardeşi aynı zamanda nikah altına almıştır. Gene Seyidin rızasile kadın mübadelesi de yapılabilir. Bu mübadelenin sebebi daha fazla mektum kalmış gayrı meşru maceralardır. Karısının başkasiyle münasebetini hisseden erkek eğer cürmü kanlı cezalandırmayacak vaziyette ise macerayı seyide anlatır. Kocasını sevmiyen kadın için hakiki itirafla ciddi bir tehlike bulunmadığından kabahatlı olarak çağrılarak kadınla evlenmesi fakat karısız kalacak olan zata da bir kadın temini teklif edilir."*

Hasan Reşit Tankut'un iftiraları bu kadarla sınırlı değil. Erdoğan Çınar gibi o da Komanaları Alevilerle eşitleyerek şunları söylemiştir:

"Alevi ve Kızılbaş ismi altında yaşayan ve hakikatta yekdiğerine zıt itikatlara uymuş bulunan gizli dinlilerin içinde Venüs ve koman ayini yapanlara, cenazelerini yakanlara, hatta İsmaililer'in imamı Ağahan'a sadaka ve nezir gönderenlere bile tesadüf edilir.

Tokat civarında Yeşilırmak üzerindeki Kümenek köprüsünün yakınında büyükçe bir harabe vardır. O harabe etrafındaki Alevi köylerin din ve ayini, Hafik kazasındakilere benzemez. Onlar köprünün isminden de anlaşılacağı gibi Komana mabudesinin tapanlarıdır.

---

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 88-89

Gümenek harabesinin efsanesini bana şu tarzda anlatmışlardı: 'Bu harabenin yerinde büyük bir manastır varmış, kendisini Allah'a adayan kızlarla dolarmış, bu kızların her senenin ilkbaharında kurdukları panayıra dünyanın dört tarafından zahit erkekler gelirmiş ve orada cima ayini yaparlarmış; bu ayinin açıkta mermer taşlar üzerinde yapıldığını söylediler.' Halbuki bu köyler de Dersimliler gibi Alevi tanınmaktadırlar."*

Hasan Reşit Tankut, Alevilerin görgü cemlerini kast ederek Komana ayinlerini anlatmayı sürdürmüştür. Olduğu gibi alalım:

"Cemü'l-Cemi:

Bu ayin ancak senede bir defa yapılır. Gene Seyit riyaset eder. Fakat bu ayine ancak çok eski ve derecesi yücelmiş 'canlar' girebilir, hele bekarlara yaklaşmazlar. Bu toplantı çok gizli tutulduğundan içini görmeyenler için esrar doludur. Hele Alevi olmayanlar 'Cemü'l-Cem'e türlü türlü şekil ve mana verirler. İşittiklerimize inanmak doğru olmamakla beraber, o toplantıda kadın erkek bütün erenlerin sabaha kadar yiyip içtikleri dans ettikleri ve fena halde serhoş olarak aşk ile haykırdıkları söylenir. İkinci güne bitkin, ölgün ve betmest olarak çıkarlar. Altına sığındıkları damın etrafı eyice korunduğundan kıyısına kimse sokulmaz. Zaten bu toplantı kışın en azgın ve kış gecesinin en uzun olduğu sıralarda yapılır. Bunun içindir ki dedikoduların gerçeğe ne denli yaklaştığını kestirip atmak doğru değildir.

O gece mum söndürüldüğü, Venüs ve Komana ayini yapıldığı hikayeleri de bu dedikodulardandır.

Venüs ve Komana ayin ve ibadetleri bugüne kadar sürüp gelmiş midir? Sivas civarındaki Alevi köylerinden birinde bir Dede kulağıma eğilerek bir hadis okudu: (Nısful ilmi ilmül fahiz). Bunun manası şu demektir: Bilginin yarısı bacak bilgisidir.

Ve anlaşılan bu baldır ve bacak bilgisi yüzündendir ki Dedelerin dizlerini öpmek bir çeşit ibadet oluyor. Acaba baldırdan ve bacaktan yukarıya çıktıkları da var mıdır?..

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 38

...

O harabe izbelerinde Komana tanrının kız-oğlan saklıyan bir Tanrı evi (Meytullah) idi. Kız oğlan kızlar Tamuz (Dumuzi Adonis) tanrının tabiatı uyandırdığı ve canların damarlarında kızgın suyu yayıp köpürttüğü günlerde yani Mayıs ayında Tanrievinin avlusunda bir panayır kurarlardı. Dünyanın dört tarafından kopup gelen zahitler bu panayırda toplanınca adem oğullarının dünyaya çıkışında sebep olan azaya tapmak yolu olan Komana ayini yaparlardı. Bugün de o harabenin adı Kümünek'tir. Yeşilırmağın o civarındaki köprüsüne de Kümenek Köprüsü derler.

Bir vakitler bütün Kabadokya'da bir Komanya toplanırdı. Urfa'nın Bilecik yolu üzerindeki kaya oyuklarından birinde şehvet veren çıplak bir kadın kabartması vardır. Ve o kadının önünde diz çökmüş dindarların ibadetini kolaylaştıracak bir poz vermektedir. Bu isimlerin bulunduğu yerlerde yaşıyan Aleviler'in başkalarına nazaran daha ketum olması sır saklamak hususundaki inatları dikkat çeken hallerdedir."*

Alevilerin Mezopotamya'dan Anadolu'ya ne zaman giriş yaptıkları bellidir. Oysa resmi ideoloji yapıcıları kendilerinin on binlerce yıldır Anadolu'da oturduklarını iddia etmektedir. Alevi toplumuna attıkları iftiralar, Komana festivalleri, panayırlar Alevileri değil kendilerini ilgilendirmektedir.

Hasan Reşit Tankut, Alevileri aşağılamak için Naşit Hakkı Uluğ'un iftiralarının hemen hemen aynısını tekrarlamaktadır:

"Halbuki Aleviler daima uyanıktır; neye uğrasalar, nasıl bir cezaya çarpılsalar, ne halde olsalar sırlarını açığa vermezler. Bu gizli dinin esrar ve rümuz dolu yolunda yürüyenler iradelerini kaybedecek kadar içki ve esrar içtikleri halde sakladıkları sırrın kutluluğunu unutmazlar."**

"Söz: Beş unsurdan biri de söz idi. Söz mukaddestir ve her şeydir. Güzel söz yapan ağız Allah bikesine açılır bir kapıdır. Onun içindir ki oradan kötü hiçbir şey çıkmaz. Kabalık

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 100-101

** a.g.e., s. 101

ifade eden çirkin sözler esasen hiç ağıza alınmaz. Vücudun aşağılık azaları ve murdar şeyler için Alevilikte isim yoktur. Ayı kabalık ifade ettiği için dağların tüylü ve büyük hayvanına 'koca oğlan' ismini vermişlerdir. Gene o maksatladır ki ağızdan içeriye ancak iyi ve mütemadiyen iyi şeyler aktarılır. Bu iyi şeyler iyi söz yeyeten içki, esrar ve afyondur."*

"İşte Dersim Alevisi rakı ve esrar serhoşluğundan ayılmıyan dedelerinde bu mertebede bir fazilet görür ve ona hayran olur."**

Hasan Reşit Tankut'un kitabındaki Sunuş yazısında yaşamı ile ilgili bilgi var. Şöyle deniyor:

"Nüfus kaydına göre 1307 (1891) yılında doğan Prof. Hasan Reşit Tankut, Şam İdadisi'ni 1325 (1909)'te bitirdikten sonra, iki yıl hukuk okudu ve Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Kaymakamlık, Polis Müdürlüğü Vekilliği, Mülkiye Müfettişliği, IV. Dönem Muş, V, VI, VII, VIII. Dönem Maraş, IX dönem Hatay ve XI. Dönem Mardin milletvekilliği yaptı. Parlamento üyeliği 1960'a dek sürdü. Türk Dil Kurumu'nda, Etimolojik ve Lenguustik Kolları Başkanlığı, Genel Yazmanlık, İkinci Başkanlık yaptı.

...

Tankut'a, Dahiliye Vekaleti'nin emriyle Diyarbekir Valiliğince kendisine verilen resimli bir belgede; Örfi İdare ve Umumi Müfettişlik bölgesine giren '... merkezi Diyarbekir olmak üzere Diyarbekir, Urfa, Mardin, Hakkari, Van, Bitlis, Siirt, Elaziz, Malatya vilayetlerinin Asayiş Müşaviri' olduğu; kendisi, her yerde serbestçe dolaşacağı gibi, gerek resmi kişilerin, gerekse aşiret reislerinin kendisine her türlü yardımı yapmakla yükümlü bulundukları bildirilmektedir."***

Ayşe Hür bir yazısında Hasan Reşit Tankut ile ilgili şu bilgileri de vermektedir:

---

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 58

** a.g.e., s. 59

*** a.g.e., 7-8

"Reşit'in etno-politikaları

1925 sonrasında İTC'nin başlattığı etno-politika çalışmalarını yürütecek kişi ise bizzat Mustafa Kemal tarafından Şark İlleri Asayiş Müşaviri ve Türk Ocakları Koordinatörü sıfatıyla Dersim bölgesine gönderilen Hasan Reşit (Tankut) idi. Hassa subayı olan babası, görev yaptığı Şam'da koleradan ölünce birkaç yıllığına Elbistan- Kalaycıklı Alevi-Kürt Seydo Ağa tarafından koruma altına alınan Hasan Reşit, hukuk ve siyaset bilimi tahsil etmişti. İlk raporunu 1928 yılında Birinci Umumi Müfettişi İbrahim Tali'ye (Öngören) sunan Hasan Reşit, daha sonra (1930, 1938, 1949 ve 1961'de, bizzat Mustafa Kemal'e ve CHP'ye) gizli raporlar sunmuştu. Bu raporlardan birinde Kürt coğrafyasını Kuzey'de Zaza Kızılbaşlar, Batı'da Alevi-Kızılbaş Kurmançlar ve Doğu'da Şafii Kurmançlar olarak üçe ayırmakta ve bu unsurları birbirinden ayırmak için aralarına 'Türklük barajı' konulmasını önermekteydi. Kemalist rejim bu 'önlemi' yetersiz görmüş olmalı ki, 1937-1938'de Dersim 'Soykırımı'nı gerçekleştirdi."*

Hasan Reşit Tankut ve Naşit Hakkı Uluğ gibi kişilerin sıradan, halktan kişiler değil Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkilileri olduğu açıktır. Onların Aleviler ile ilgili söyledikleri sözlerden devletin Alevilere resmi bakışını öğreniyoruz. Dolayısıyla günümüzdeki Dersim'le ilgili yapılan tartışmalar sadece katliam ve sürgün üzerine yürütülmektedir ki eksiktir. Aleviliğe ve Alevilere yapılan alçaltıcı, iğrendirici iftiralar konuşulmadan, deşifre edilmeden Türkiye Cumhuriyeti devletinin Türk-İslam politikası anlaşılamaz.

CHP'nin Alevilere bakışı devletin bakışıdır. Yukarıdaki kişilerin Alevilere attıkları iftiralar aslında CHP'nin Alevilere attığı iftiralar olarak kabul etmek gerekir. Konu iftiralardan daha derindir. Hasan Reşit Tankut 19.03.1949 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'ne Alevilerle ilgili bir rapor sunmuştur. Alevilerle ilgili geniş bilgi verdikten sonra şu değerlendirmeleri yapmıştır:

---

* www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/ittihatci_ve_kemalistlerin_alevi_bektasi_politikalari-1139734

"Aleviler ve Cumhuriyet Halk Partisi

Aleviler, Cumhuriyet Halk Partisi'ni, Bektaşi tekkelerini kapattığından, ayinleri kovaladığından, seyyitlerin nüfuzunu kırma gayretinden dolayı müaheze ederlerse de hilafeti ilga ettiğinden, ehli sünnet fıkhını, meşihatı ve medreseleri kaldırdığından ve layiklikten dolayı severler. ...

...

Kültürlü şehir Bektaşileri de içinde olmak üzere kütle halinde bütün Aleviler şeyhlere hatta seyyitlere, dede ve babalara yani bilimsel deyimle bapla bağlıdırlar. Binaenaleyh, Alevileri safımızda tutmak için bunları kazanmak en kestirme yoldur. Bu baplar Malatya, Elazığ, Tokat, Dersim, Merzifon ve Suriye'de Lazkiye gibi beş on yerdeki ocaklardan çıkar, sayıları elliyi geçmez. Her babın ufak bölgelerde beş yüze yakın vekilleri vardır.

İdare Sistemi

Ankara'daki üç kişilik bir idare merkezi kurulmalıdır. Bu merkez evvelemirde Alevilik kollarına göre bir yayılım haritası yapar. Seyyit yetiştiren ocakları ve bu ocak başlarını tespit eder. Teşkilat, oniki gezici üyesi ile temasa girişir.

Faaliyet son derecede gizli tutulmalıdır. Sarhoş, keyfine düşkün, geveze ve cakacı insanların vereceği zarar –seyyitleri gocundurmak bakımından da- onmaz ve onarılmaz bir dereceye çıkar.

İyi idare edildiği tardirde, partimiz için sağlıyacağı fayda büyüktür.

Üstün saygılarla arzederim.

Maraş Milletvekili

Hasan Reşit Tankut"*

Tankut'un 1949'daki saptamaları bugün hala geçerliliğini korumaktadır. Aleviler onun anlattığı pozisyondadır. Devlet başarıya ulaşmıştır. Alevi derneklerinde faaliyet gösterenlerin büyük çoğunluğu CHP'de bir koltuğu olması için çalışmaktadır.

* Hasan Reşit Tankut, Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler, Kalan Yayınları, Nisan 2000, s. 110

Gazeteci Nazlı Ilıcak'ın anlattığı gibi Dersim'le ilgili Türkiye Cumhuriyeti Devleti alt yapısını hazırladıktan sonra "Gereğini" yapmıştır:

"Atatürk elbette haberdardı

Türkiye'de bazı tartışmalar tamamen cehaletten kaynaklanıyor. Resmi ideoloji ve bize empoze edilen bilgiler yüzünden cahil kalmışız. Tarihimizde yaşananları objektif bir biçimde öğrenmekten mahrum bırakılmışız. Dersim olayından Atatürk'ün haberi var mıydı, yok muydu tartışmasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor. Şüphesiz haberi vardı. Tarihi hadiseleri bilen bir kişinin **'Haberi yoktu'** demesi zaten imkânsız.

Ya Kemal Kılıçdaroğlu'nun doğrudan bir cevap vermek yerine **'Arşivler açılsın'** demesine ne buyrulur? Arşivler açılabilir ama bugünkü halde de bir süredir her şey yazılıyor çiziliyor. Bizzat kendisi İhsan Sabri Çağlayangil'in anlattıklarına şahit olmadı mı? Çağlayangil, ona, **'Ordu, mağaralara doldurduğu Dersimlilerin üzerine zehirli gaz sıktı; onları fare gibi zehirledi'** dememiş miydi? Öyleyse neden daha açık bir şekilde Tunceli milletvekili Hüseyin Aygün'ün arkasında duramıyor?

Dersim konusunda birçok yazısı çıkan Ayşe Hür'ün an-

lattıklarından kısa bir derleme yapacağım bugün. Tunceli, Bingöl, Erzincan, Elâzığ'ı da içine alan bölgenin adı bir zamanlar Dersim'di. Osmanlı dönemindeki ilk Dersim raporu 1896'da hazırlandı. Onu başka raporlar izledi. Hepsinin ortak özelliği, Dersimlilerden **'Vahşiler, ilkeller, caniler, ikiyüzlüler'** gibi aşağılayıcı bir dille söz etmesiydi. Cumhuriyet döneminde Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey, 1926'da hükümete sunduğu raporda şöyle demişti: **'Dersim cumhuriyet hükümeti için bir çıban başıdır. Bu çıban üzerinde kesin bir ameliye yapmak, memleket selâmeti için mutlaka lâzımdır.'** 1931'de, Birinci Umum Müfettişi İbrahim Tali, yöntemi şöyle açıklamıştı:

'A) Bütün Dersim'in hariçle münasebetini keserek, taarruz ve ticaretlerine mani olmak, aç kalacak halkı zamanla kendiliğinden ilticaya zorlamak ve şu suretle Dersim'i fenalardan tahliye. B) Her tarafı esaslı suretle kapattıktan sonra, çemberi tedricen darlaştırmak ve fenalıklardan dolayı yakalananları derhal Dersim'den çıkararak garba atmak ve serpiştirmek.'

Bir başka rapor da, dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'a verilmişti: **'Dersimli okşanmakla kazanılmaz. Silâhlı Kuvvetlerin müdahalesi Dersim'e daha çok tesir yapar ve ıslahın esasını teşkil eder. Dersim evvela koloni gibi nazar-ı itibara alınmalı, Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli...'**

Bütün bu rapor alışverişi sırasında Atatürk işin başında; her şeyden haberdar...

1935'te Başbakan İnönü, Dersim'in adını **'Tunç Eli'** olarak değiştiren bir kanun çıkardı. Kanun uyarınca, Elâzığ, Tunç Eli, Erzincan ve Bingöl'ü içeren Elâzığ merkezli Genel Valilik (Bir nevi Sıkıyönetim Komutanlığı) kuruldu.

Tunç Eli yasak bölge ilân edildi. Giriş çıkışlar özel izne tâbi kılındı. Var olan gerginlik daha da arttı. Ufak tefek ayaklanmaları, Şeyh Rıza liderliğindeki direniş takip etti. 4 Mayıs 1937'de, havadan uçakla atılan bildiride bölge halkı teslim olmaya çağrılıyordu. **'Teslim olursanız cumhuriyetin**

adil muamelesinden başka hiçbir şey görmeyeceksiniz. Aksi takdirde her tarafınızı sarmış bulunuyoruz. Cumhuriyetin kahredici orduları tarafından mahvedileceksiniz" ihtarı yapılıyordu. Gene 4 Mayıs 1937 tarihini taşıyan Bakanlar Kurulu'nun gizli bir kararında şöyle deniliyordu: **'Sadece taarruz hareketiyle ilerlemekle iktifa ettikçe, isyan ocakları daima olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki, silâh kullananları yerinde ve sonuna kadar zarar vermeyecek hale getirmek, köyleri kamilen tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumlu görülmüştür.'** Atatürk 1935'te Tunç Eli kanunu çıktığında, işin başındadır. 1936'da TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmada, **'Bu korkunç çıbanı koparmak, kökünden kesip temizlemek'** gerektiğini savunmuştur. 4 Mayıs 1937 günü Dersim'in kaderini belirleyen Bakanlar Kurulu'na Atatürk başkanlık etmiştir. 1 Kasım 1937'deki TBMM konuşmasında ise, **'Milletimizin layık olduğu medeniyet ve refah seviyesine ulaşmasını engelleyecek hiçbir maniaya yer bırakılmadığını söylemekle bahtiyarım. Tunç Eli'deki icraatımız bu hakikatin ifadesidir'** demiştir. Zaten, Diyarbakır'dan kalkıp bölgeye bomba yağdıran uçaklardan birini de kullanan Mustafa Kemal'in manevi kızı Sabiha Gökçen'di.

Bayar'ın anlattıkları

Birinci Dersim harekâtında Başbakan İnönü'ydü. Elbette Atatürk gelişmelerden haberdardı. **'Köklü bir çözüm'** kararını alan Bakanlar Kurulu'na bizzat o başkanlık etmişti. İkinci Dersim harekâtı (1938), Celal Bayar'ın başbakanlığı sırasında gerçekleşti. Celal Bayar olayı, gazeteci Kurtul Altuğ'a yıllar sonra şöyle anlatıyordu: **'Mareşal (Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak), ben başbakanım, Atatürk malûm... 3'ümüz Dersim'de yapılan büyük ordu manevralarındayız. Mareşal ile Atatürk, Dersim'in o halde kalırsa, her zaman ordunun emniyeti bakımından tehlikeli olacağını görüşüyorlardı. O sırada biz konuşurken, Dersimlilerin, jandarma karakollarımızdan 3-4 tanesini bastıkları haberi geldi.**

Atatürk benim yüzüme baktı, 'Ne olacak?' **dedi. Anlıyorum orada emniyet tesis edilecek. Hükümet reisi benim.** 'Anlıyorum efendim bana hitap edişinizin mânâsını' **dedim. Atatürk** 'Sorumluluğu üzerime alıyorum, vuracağız Dersim'i' **dedi ve vurduk.'**

Demek ikinci Dersim harekâtından da haberdardı.

Zamanın zihniyeti

Adalet Bakanı Mahmut Esad Bozkurt: **'Türk, bu ülkenin yegâne efendisi, yegâne sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette tek hakları vardır; hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı.'** (19 Eylül 1930)

Fevzi Çakmak: **'Ne okulu! Bunların cahilleriyle bile baş edemiyoruz, okumuşuyla nasıl baş edeceğiz?'"***

ZİYA GÖKALP'İN "ALEVİ-BEKTAŞİ" KAVRAMI VE VELİYETTİN ULUSOY

"Alevi-Bektaşi" kavramı Alevilerin başına bela olmuş bir kavramdır. Kitap yazanların, makale yazanların, konuşmaya başlayanların temel vurgusu "Alevi-Bektaşi"dir. Bu kavramı örneğin bugünkü Hacı Bektaş'lı Veliyettin Ulusoy da kullanmaktadır. Alevi kelimesi köylerde bulunan Aleviler için Bektaşi kelimesi de şehirdeki Hacı Bektaşlılar için kullanılıyor.

Veliyettin Ulusoy "Alevi-Bektaşi" kavramından fazlasını bile kullanıyor. Örneğin, 12 Mayıs 2013 günü Ankara'da düzenlenen "3. Alevi Kurultayı Açılış Konuşması"nda şu kavramları kullanıyor:

"Kızılbaş Alevi-Bektaşi yolu", "Alevi-Bektaşi toplumu", "Kızılbaş Alevi-Bektaşi toplumu", "Alevi-Bektaşiler", "Nusayriler."** Bu kavramlar kendisini Veliyettin Ulusoy'un sözcüsü

* www.sabah.com.tr/yazarlar/ilicak/2011/11/22/bayarin-anlattiklari

** www.alevinet.com/haci-bektas-dergahi-postnisini-veliyettin-ulusoyun-3-alevi-kurultayi-acis-konusmasi

gibi gören Ahmet Koçak'ın yazılarında da fazlasıyla var. Veliyettin Ulusoy'un altında imzası bulunan yazılar Ahmet Koçak'ın kaleminden çıkmış gibi...

Veliyettin Ulusoy Kızılbaş mıdır, Alevi midir, Bektaşi midir, Nusayri midir? Örneğin Sünniler Alevi Araplara Nusayri diyor. Alevi Araplar ise kendilerine Alevi denmesini istiyor. Veliyettin Ulusoy'da böyle bir bilgi ve bilinç neden yok, neden aynı topluluğu dört farklı kavramla tarif ediyor? Kızılbaş kimlere, Alevi kimlere, Bektaşi kimlere, Nusayri kimlere denir?

Günümüzde Veliyettin Ulusoy'un çevresindeki kişilerin çoğu inançsız, Türkçülere övgüler dizen, politika yapan, ocak sistemine karşı çıkan, ehlibeyt soyu ile problemi olan kişilerdir. Örneğin "Kan Soylu", Arap, İmam soylu olmak, Veliyettin Ulusoy'un çevresindeki kişilerin çoğu tarafından aşağılanmaktadır.

Veliyettin Ulusoy hangi soydandır? Evladı olduğu Çelebiler kimin torunlarıydı?..

Veliyettin Ulusoy, Ezdaniliğin din adamlığını da bozguna uğratmıştır. Dedegarkın ocağının bir talibini, Dertli Divani'yi vekil mürşit tayin etmiş, ocakzade pirlerin başına dikmiştir. Dertli Divani de televizyonlara çıkarak Aleviliği güncellemekten söz etmeye başlamıştır. Alevi geleneğinde ikrar bozup ocak değiştiren kişilere dönük denmektedir, dertlerine derman yoktur. Dertli Divani bırakın soy dışı olmayı, diğer mürşit ocakları da tanınmadığı için, Veliyettin Ulusoy'un tabiri ile bütün "Kızılbaş, Alevi, Bektaşi, Nusayri"lerin başına mürşid olarak dikilmiştir. Tabii ki Veliyettin Ulusoy'un uygulaması şahsını bağlar. Dertli Divani ancak zakir olabilir ki büyük bir değerdir, neden böylesine tartışmalı bir durumu kabul ederek kendisini tartışmaya açmıştır, şaşırtıcıdır. Örneğin Dede Garkın mürşidinin bulunduğu bir yerde/cemde Dede Garkın talibi Dertli Divani "Alevi-Bektaşi"lerin vekil mürşidi olarak hangi yere oturacaktır? Kendi mürşidinin dizinin dibine mi, yoksa mürşidinin mürşidi olarak Hacı Bektaş "postnişin" postuna mı?

Biz bir gerçeği tespit edip söyleyelim ki tarihe yazılı bir belge kalsın.

Veliyettin Ulusoy hakkında birkaç şey daha söylememiz gerekiyor. O, Seyyidleri, yani kendi soyunu tanımayan, aşağılayan, ateist ve sosyalist olduğunu söyleyen bazı kişilerle "Dergahta Birlik" çalışması yapıyor. Bizim bildiğimiz kadarıyla Alevi olabilmek için soydan gelmek yeterli değildir. Bir kişi İmam soylu olsa da ikrarlı olması gerekiyor. Acaba Veliyettin Ulusoy Aleviliğe ikrar vermiş midir, musahibi var mıdır, hiç ceme girmiş görgüden geçmiş midir? Sorularımızı tek bir soruya indirgeyelim, acaba Veliyettin Ulusoy yıllık görgüden geçiyor mu?

Onların Dergahta Birlik dediği hangi dergahtır. Bu dergah Avuçan, Baba Mansur, Hacı Bektaş, Dede Garkın, Sultan Sahak, Haydari ve Klezei mürşit ocaklarını kapsayan bir üst yapılanma mıdır? Yoksa sadece Hacı Bektaş mürşit ocağını temsil eden bir yapı mıdır? Eğer sadece Hacı Bektaş'ı temsil ediyorsa bazı Avuçan ocağından olduğunu söyleyen kişilerin bu yapılanmanın içinde ne işi var?

Bu dergah örgütlenmesi dernek midir yoksa Alevi dinsel bir yapı mıdır? Yani dernekte birlik mi, yoksa bizim bildiğimiz Hacı Bektaş Dergahı'nda birlik mi yapmaya çalışıylar? Bu dergaha girmek için ikrar verilmesi gerekiyor mu, gerekiyorsa nasıl bir ikrar, içeriği nedir? Bu dergaha inançsız-itikatsız, inanca-itikata gerek yok diyenler de girebiliyor mu? Örneğin kendisinin sosyalist olduğunu, yani inançsız olduğunu söyleyen Ahmet Koçak bu dergahta ne iş yapıyor, neden devrimci bir örgüte gitmiyor da Aleviler içinde dolaşmayı sürdürüyor?

Ayrıca Ahmet Koçak'ın ailesi Üryan Hızırlı. Üryan Hızır Avuçan'a bağlı bir pir ocağı. Kendi ocağına hizmet etmeyen, kendi ocağını, pirlerini bilmeyen-tanımayan kişilerin başka ocaklara kapılanmasını Alevilik kabul etmiyor.

Veliyettin Ulusoy'un çok değer verdiği, toplantılarına çağırdığı kişilerden birisi de Erdoğan Çınar. Araları iyi ama Veliyettin Ulusoy'un kulağı Erdoğan Çınar'ın söylediklerini duymuyor. Ne de olsa Veliyettin Ulusoy'un kılığı kıyafeti yerinde, aydın tipli sıfatı var, Erdoğan Çınar'ın aşağıladığı "Dedeler"-den değil. Anladığımız kadarıyla Veliyettin Ulusoy dede de

değil, dedeleri tayin eden bir makamda oturuyor. Olsun, biz yine de tekrarlamış olalım.

Seyyidlere hakaret günümüzde de devam etmektedir, modadır. Bu hakaretlere bizzat Veliyettin Ulusoy ortaktır. Bu hakaretlere dernek başkanıyım, Alevilerin lideriyim diyen kişiler destek vermiştir. 12 Haziran 2011 tarihinde yapılan milletvekilliği seçimlerinde bağımsız milletvekili adayı olan Avrupa Alevi Birlikleri Konfederasyonu Genel Başkanı Turgut Öker bir kampanya başlatmıştı. Bu kampanyaya Veliyettin Ulusoy da destek verdi, İstanbul'a kadar gidip toplantılara katıldı. Erdoğan Çınar, destek verenlerin başında yer aldı ve aşağıda parçası verilen destek yazısını yazdı, Aleviliği terk eden kişiler arasında coşku ile karşılandı, internette yayılımı sağlandı.

Erdoğan Çınar'ın yazısı "Şimdi Turgut Öker Zamanıdır" başlığını taşımaktadır.

"Ben Turgut Öker ile 2005 yılının başlarında Köln'de bir panelde tanıştım. Son derece aydınlık yüzlü bir o kadar da karizmatik biriydi. Etkili konuşuyordu.

Böylesi insanlarımız varken ve ortadayken bıyıkları sigara dumanından sararmış, dişleri fırça yüzü görmemiş, okuma yazmayı askerde öğrenmiş, kirli sakallı, meczup kılıklı, ezik büzük insanların Alevi temsilcileri diye ekranlarda dolaştırılmalarının ne denli profesyonel bir tasarım olduğunu o gün daha iyi anladım."*

Çınar'ın aşağıladığı kişiler Alevi pirleridir, Seyyidlerdir. Onları Ehlibeyt soylu olduğu için aşağılıyor. Onların yerine talip bile olmadığı halde Turgut Öker'i koyuyor ve övüyor. Aşağıdaki parçada da Alevi pirlerine hakareti pervasızca yapıyor:

"Yakın geçmişte kendisine 'dede' süsü vermiş cahil takımı da aynen bunları söylüyorlardı.. Onlar uzun metinler yazacak kadar okuma yazma bilmediklerinden bunları kağıda dökememişlerdi."**

---

* http://alevi-fuaf.com/haber/1/4951/simdi-turgut-oker-zamanidir-erdogan-cinar/&print=1

** https://trtr.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10150443745111860&id=48481456859

Biz bu hakaretleri elinizdeki kitabın başından beri aktarmaya çalışıyoruz. Kimlerin söylediğini de deşifre ediyoruz. Naşit Hakkı Uluğ'un, Hasan Reşit Tankut'un 1930'lu yıllarda Aleviler ve Seyyidler için yaptığı aşağılama ve hakaretler Erdoğan Çınar tarafından tekrarlandı, güncellendi. Turgut Öker halen Avrupa Alevi Birlikleri Konfederasyonu Genel Başkanlığı'na devam etmektedir... Yol TV'ye çıktığında Dersim katliamından, devrimci mücadeleden en çok o söz etmektedir ama İttihatçıların ve Cumhuriyetçilerin, günümüz yağmacılarının Alevi önderleri Seyyidler hakkındaki görüşlerinden, operasyonlarından haberi yokmuş gibi davranmaktadır. Aksi halde Seyyid düşmanı Erdoğan Çınar'a Alevilerin din önderleri Seyyidlerine hakaret ettirmezdi.

Erdoğan Çınar şunu da söylüyor:

"İslam coğrafyası içinde yaşamak zorunda kalan Alevi ocakları savunma güdüsü ile gerçek bilgiyi sır ederek, düşmanlarını bir nebze olsun savuşturdular. Alevi ocakları, çaresizlikten geliştirdikleri bu korunma kalkanının içine Musai Kazım'ı da katarak ve bu söylemlerini uydurma soy ağaçları ile süsleyerek dışarıya karşı daha inandırıcı olmaya çalıştılar. Ancak bunların hiçbirisi gerçek değildi.

Gerçek değildi çünkü; Musai Kazım'ın ne kendisi, ne öncelleri ne de ardılları bırakın Aleviliğin kurucu mürşitleri olmayı Aleviliğin 'A'sından bile haberdar değillerdi."*

Veliyettin Ulusoy'un Erdoğan Çınar'ın yazdıklarından haberi var çünkü o günlerde "Aleviler Turgut Öker'e Neden Oy Vermez" başlıklı yazımızı hem internette yayımladık, hem de elden ona bizzat verdik.**

Acaba Veliyettin Ulusoy'un Musai Kazım'la bir ilişkisi var mı, elinde bir şecere var mı? Şecere uydurma mı gerçek mi? Eğer Çelebiler soylarını Musai Kazım'a bağlıyorsa, Erdoğan Çınar "Musai Kazım'ın ne kendisi, ne öncelleri ne de ardılları bırakın Aleviliğin kurucu mürşitleri olmayı Aleviliğin 'A'sından

* www.ticino-alevileri.com/articles.php?lng=tr&pg=95

**www.gencaleviler.com/forum/aleviler_turgut_oker_e_neden_oy_vermez-t21299.html

bile haberdar değillerdi." dediğine göre Veliyettin Ulusoy'un, Ulusoyların ve öncellerinin Aleviliğin "A"sından haberi var mı? Çelebiler Erdoğan Çınar'ın hangi görüşlerinden yararlanmıştır? Veliyettin Ulusoy'u anlamakta zorlanıyoruz... En değerli önderlerimizden Hamdullah Çelebi unutuldu mu?

Hamdullah Çelebi, savunmasında, Muhammed'in ecdadı olduğunu söylüyor.*

Bir başka sayfada "Ecdadım İmam Hüseyin"** diyor.

Şeyhülislam'a yazdığı mektupta ecdadının Muhammed olduğunu tekrarlıyor.***

Hasreti mahlasıyla yazdığı deyişlerde şunları söylüyor:

"Her kim muhibliğe niyet edende
İşleğinde güzel hali gerektir
Ahdi biat edip kamil mürşide
Evlad-ı Ali'den eli gerektir."****

"Hünkar Hacı Bektaş Nesli Ali'den
İkar almayanda iman mı vardır?
Vahid-ullah deyip teslim olandan
Gayri bir kimsede yaran mı vardır?"*****

"Evlad-ı Ali'nin yolun bilmeyen
Şeksiz şu cihana körünen geldi
Tarik-i Bektaşi'ye elin vermeyen
Tabi-i şeytandır harınan geldi

* Hamdullah Çelebi'nin Savunması, Bir İnanç Abidesinin Çileli Yaşamı, Hazırlayanlar İsmail Özmen-Yunus Koçak, 2007 Ankara, s. 120

** a.g.e., s. 126

*** a.g.e., s. 140

**** a.g.e., s. 165

***** a.g.e., s. 166

Yarattı ervahı var etti Bari
Aleyke bi-Rabbike buyurdu Ali
İkrarın sahibi Bektaşı Veli
Nuru sulbden sulbe sırrınan geldi."*

"Şah İmam Zeynel'den geldi İmam Muhammed Bakır
İmam Ca'fer dilde kudret ilm-ü ledün'ü okur
Aslımız Musa Kazım'dan Sultan İbrahim şükür
Hakikat ilhamı ol Pir'i Peykar'a sor."**

Veliyettin Ulusoy'a ve Alevilerin tümüne Hamdullah Çelebi'nin savunmasını okumalarını öneriyoruz. Saygıdeğer önderlerimizden Şeyh Hamdullah ve 8 erenin ölüm karşısındaki uzlaşmaz ve inançlı duruşları hepimize örnek olmalıdır. Onlar Seyyid Rıza gibidir.

DERGAHININ YERİNİ BİLMEYEN VELİYETTİN ULUSOY

Veliyettin Ulusoy'un mimarlık tahsil ettiği söyleniyor. "Postnişin" kimliğini bir kenara bırakarak ona, okumuş, mimarlık tahsil etmiş, yani okuduğunu anlayabilen, Hacı Bektaş ilçesini haritada gösterebilecek bir kişi olarak kabul ederek ciddi bir soru sormak istiyoruz. Bunu şunun için yapıyoruz. Alevilerin kafasını karıştırmak isteyen Türkçüler Hacı Bektaş dergahını ön plana çıkartarak, onun en eskisi olduğunu belirterek ve kimliğini ve yerini değiştirip karartarak devlet operasyonlarını tamamlamaya çalışıyor. Bu tuzağa başta Veliyettin Ulusoy düşmüştür. Veliyettin Ulusoy dergahlarının yerinin neresi olduğunu dahi bilmemektedir. Konuya biraz açıklık getirmemiz gerekiyor:

* Hamdullah Çelebi'nin Savunması, Bir İnanç Abidesinin Çileli Yaşamı, Hazırlayanlar İsmail Özmen-Yunus Koçak, 2007 Ankara, s. 181

** a.g.e., s. 186

Acaba Ulusoy'un, atalarının oturduğu yer Morimene'de miydi? Bunu şunun için soruyoruz. Veliyettin Ulusoy'un çok itibar ettiği, toplantılarına çağırarak bilgilerinden yararlandığı Erdoğan Çınar bugünkü Hacı Bektaş dergahının Strabon tarafından Morimene'de kayda geçirildiğini söylemektedir.

"Ünlü coğrafyacı Strabon tarafından birinci yüzyılda kayda geçirilen, varlığı dört bin yıl öncesine Luviler'e kadar uzanan Hacı Bektaş-i Veli Dergahı'nın 'Pir Evi' adı verilen ana yapısına 'gök eşik' adı verilen bu kapıdan girilir."* diyor.

Veliyettin Ulusoy, Erdoğan Çınar'dan bu sözleri duyduğunda gururlanmıştır herhalde, yalanladığını duymadık çünkü.

Strabon sıfır noktasında yaşamış bir kişi ve Hacı Bektaş'tan 1200 yıl kadar önce, bugünkü Hacı Bektaş ilçesinin bulunduğu yerde Hacı Bektaş-i Veli Dergahı'nı kayda geçeriyor!

Biz bu konuyu biraz irdeleyelim. Erdoğan Çınar şöyle diyor:

"Strabon'un anı-gezi notlarında bir üçüncü dergâh-devletten daha bahseder ki bu dergâh-devlet Ounesa'daki, Morimene'de idi. Strabon'un Ouanesa olarak Helen diline uyarladığı bu yerin adı, Hıristiyanlık öncesi kayıtlarda Vanesa olarak geçer. Vanesa, Luvi kökenli bir kelime olup 'Ana Kraliçe' anlamına gelmektedir. Luvi adı taşıyan ve kökleri kuşkusuz Luvilere kadar uzanan ve isminden 'Kadın Analar' tarafından yönetilen bir 'dergâh-devlet' olduğunu tahmin edebildiğimiz Vanesa-Morimene, bugün Aleviliğin en büyük mabedi sayılan Karacahöyük'teki Hacı Bektaş-i Veli Dergâhı'nın ta kendisidir."**

Veliyettin Ulusoy bu görüşe katılıyor mu acaba?

Bu konuyla ilgili Alevi Tarih Yazımında Skandal-Erdoğan Çınar örneği kitabımızda bazı açıklamalar yapmıştık. Burada da bazı önemli tamamlamalar yaparak devam edelim.

---

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Kökleri, Kalkedon Yayınları, İkinci Basım, Nisan 2008, s. 104

** a.g.e., s. 60

Strabon, Erdoğan Çınar'ın sözünü ettiği gibi Vanesa'daki Morimene'den değil, Morimene'deki Vanesa'dan söz eder. Morimene büyük bir bölgenin adıdır, Vanesa ise bu bölgedeki küçük bir yerdir. Öncelikle bunu saptayalım. Strabon, Hacı Bektaş'ı nereden bilecek, Hacı Bektaş'la aralarında bin iki yüz yıldan fazla bir zaman var. Strabon'un sözünü ettiği yer Vanesa'daki Zeus Tapınağı'dır. Bu tapınak Erdoğan Çınar'ın söylediği gibi kadınlar tarafından değil erkek tarafından, rahip tarafından yönetilmektedir.

Morimene ile ilgili Strabon şunları da söylüyor:

"Ouenasa'daki Morimene'de, üç bin hizmetkârı barındıran Ouenasa Zeus'una ait bir tapınakla rahibe yılda yüz talandon'luk bir gelir sağlayan verimli ve kutsal bir arazi bulunur. Komana'da olduğu gibi bu da yaşamı boyunca rahiplik eder ve rütbe itibariyle Komana rahibinden sonra ikinci gelir."*

"Ouenasa'daki Morimene'de"ye takılmamak gerekiyor çünkü çeviri hatasıdır, doğrusu "Morimene'deki Ounesa"dır... Yukarıdaki parçada Strabon, Zeus Tapınağı'nda görevli kişinin "Rahip" olduğunu söylüyor "Rahibe" değil.

Şimdi gelelim Vanesa denilen yerin neresi olduğuna.

Ramsay, "Küçük Asya'nın Tarihi Coğrafyası" adlı eserinde Vanesa ile ilgili ayrıntılı açıklama yapar. Biz bu açıklamaları aktaralım, eğer bu kitabı okuyanlar açıklamalardan tatmin olmazsa, açıklamaların sonuna yine Ramsay'dan bir harita koyacağız, orada Vanesa'yı bulup, Vanesa'nın haritadaki yerinin bugünkü Hacı Bektaş ilçesi ile örtüşüp örtüşmediğini değerlendirebilir.

"Venasa, Strabon'un rivayetine göre, Morimene'de bir bölge idi (s. 534). Burada Tanrı Zeus (Jüpiter)'e yapılmış bir mabed vardı; bu mabedin, baş rahibine 15000 talan varidat getiren 3000 'Venüs cariyesi' (hierodouloi) büyük ve münbit bir arazisi vardı. Rahipliği kaydı hayat olup rütbece Komana rahibinden sonra gelirdi."**

* Strabon, Geographika- Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XII-XIII-XIV, s. 7-8

** Prof. W.M. Ramsay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, Milli Eğitim Basımevi, 1961 İstanbul, s. 322

Maddeleştirerek tekrarlayalım:

1. Morimene büyük bir bölge idi,

2. Bu bölgede Venasa denilen bir yer vardı,

3. Venasa'da Tanrı Zeus'a (Jüpiter)'e yapılmış bir mabed vardı,

4. Bu mabedin başında baş rahip vardı,

5. Mabedde 3000 Venüs cariyesi baş rahibe 15000 talan varidat getiriyordu. (Venüs cariyesi demek kutsal fahişe demektir, onlar gelen yabancılarla yatar, elde ettikleri talanları baş rahibe verirlerdi.)

6. Venasa baş rahibi Komana'daki rahipten rütbece sonra gelirdi.

Vanesa'yı anlattık, Morimene'nin içinde küçük bir yer.

Ramsay, Kapadokya'nın 10 strategiadan oluştuğunu söylüyor ve şöyle sıralıyor:

"Strabo, strategiaları beşer beşer iki gruba ayırmıştır. Birinci grup, doğuda Fırat, batıda Lykaonia olmak üzere, Cappadocianın güneyinde (yani Toroslara doğru) sıra ile uzanırlar: bunlar Melitene, Kataonia, Kilikia, Tyanitis ve Garsauritis'dir. Diğer beşi kuzeyde, Cappadocianın doğu hudusundan Galatia hududuna kadar imtidat eder. Bunlar da Laviansene, Sargarausene, Saravene, Chamanene, Morimene'dir."*

Ramsay'dan çok daha belirgin bir parça daha alalım:

"Morimene'yi Strabo (s. 537) Capadocia'nın Tatta gölü yanındaki kısmı, ve (s. 534) Cappadocia'nın kuzey Strategia'larının en batısı olarak tarif etmiştir. Venasa'nın da Morimene dahilinde bir havali olduğunu isbat edeceğiz. Şu halde Strabo'ya göre Morimene, Halys'in güney kıyısında, Galatia hududundan Melegob'a kadar olan havali idi. Hudutları Galatia, Halys, Kilikia, Tyanitis, Garsaourutus'dur."**

Burada Veliyettin Ulusoy'a soracağımız soru şu: Haritaya baktığınızda Hacı Bektaş dergahı Halys'ın yani Kızılırmak'ın

* Prof. W.M. Ramsay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, Milli Eğitim Basımevi, 1961 İstanbul, s. 312-313

** a.g.e., s. 317

güneyinde mi yoksa kuzeyinde mi kalıyor? Eğer sizin yer Kızılırmak'ın kuzeyinde kalıyorsa yeriniz Morimene'de olamaz. Çünkü Morimene'nin kuzey sınırı Kızılırmak'tır. Erdoğan Çınar'ın yalanına tarihsel gerçekleri uydurmak için Strabon'dan bugüne Kızılırmak'ın yatağını değiştirmek gerekir. Ramsay'ın yukarıdaki parçada "Tatta gölü" diye sözünü ettiği göl de Şereflikoçhisar yakınlarındaki Tuz gölü oluyor.

Ramsay'dan alınan yukarıdaki parçada "Venasa'nın da Morimene dahilinde bir havali olduğunu isbat edeceğiz" demektedir.

"Morimene'nin kasaba ve köyleri şunlardır: Nyssa, Zoropassos, Soanda, Euphemias, Matiane, Nitalis, Vestene, Earsos, Malakopia, Venasa, Sasima, Limnai."*

Ramsay'ın saydığı isimlere dikkat edilmelidir, bu listedeki Malakopia ve Venasa isimleri bizim için önemlidir.

Malakopia bugünkü Derinkuyu'dur. Veliyettin Ulusoy bölgede yaşadığı için Derinkuyu'nun yerini biliyor olarak kabul ediyoruz. İşte Venasa, Derinkuyu'daki bir yerin adıdır. Strabon'un saptadığı Zeus tapınağı oradadır.

Şimdi de Ramsay'dan Hacı Bektaş Derganı'nın yeri hakkında bilgi alalım:

"Doara'nın nerede olduğu tayin edilemez. Ya Mucur'da ya Hacıbektaş'ta idi, Hacıbektaş, bir zamanlar çok kuvvetli olan Bektaşi dervişlerinin merkezi idi; din tarihinde daima görülen teselsül nazarı dikkate alınınca, Hacıbektaş'ın eski Doara Piskoposluğu olması daha muhtemeldir."**

Bütün bu açıklamalardan sonra aşağıdaki haritaya da bakarak Morimene'nin sınırlarını, Morimene içindeki Malakopia'yı ve Vanesa'nın yerini, Ramsay'ın tahminlerine göre Hacı Bektaş'ın bulunduğu yer olan Doara Piskoposluğu'nun yerini görebiliriz. Veliyettin Ulusoy'un atalarının gelip yerleştiği Suluca Karahöyük'ün Strabon'un sözünü ettiği Vanesa olması

* Prof. W.M. Ramsay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, Milli Eğitim Basımevi, 1961 İstanbul, s. 327

** a.g.e., s. 329

mümkün değildir. Strabon'un işaret ettiği yerle yani Hacı Bektaş Dergahı ile Zeus Tapınağı arasında bugünkü Hacı Bektaş ile Derinkuyu kadar fark vardır.

Yukarıdaki harita: Harita, Prof. W.M. Ramsay'ın Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası kitabının son sayfalarında yer alan haritalar bölümünde yer alıyor. Haritanın başlığı ise "Galatia (Cappadocia ve Lykaonia'nın Bazı Parçaları)"

PİRLERİ TASFİYEYE ÇALIŞAN NEJAT BİRDOĞAN

Nejat Birdoğan'ın Alevi pirlerini tartışmaya açan, onları ortadan kaldırmaya çalışan görüşlerine devam edelim.

"Ancak, bu bile Anadolu Alevilerinde görülen Dede soyundan bir kimsenin soydan olmayanlarla, Alevi bile olsa evlenemeyişi var. Bu durum hem sayısız dedikoduları uyandırmakta, hem de yukarıdaki maddelerde yer almamakta. Gerçi konuştuğumuz Alevi dedeleri bu maddenin tartışılmasına bile öfke ile karşı çıktılar. Bir kısmı da, 'Eğer bu yol bugün ayakta duruyorsa, dede soyunun bozulmayışı yüzünden ayakta duruyor. Karışıklık bozgun getirir' diyorlar. Tartışma götürür."*

Alevi olmayan Nejat Birdoğan bu konuda kendisinde yetki görmekte, şöyle düşünmekte ve yüksek sesle söylemektedir:

"Gene, kitapta bin yıla yakın süredir Anadolu Alevi halkı ile Tanrı'nın arasında kendilerini görevli sayan, seçilmiş sayan ocaklı Dedeleri bulacaksınız. 'Biz olmasak Alevilik olmazdı' diyen Dedelerin Batı Anadolu'da seçilmiş Babalarla yönetilen Alevilerden haberleri yok gibi."**

Nejat Birdoğan'ın "Ocaklı Dedeler"e saldırdığı açıktır. "Ocaklı Dedeler"in yerine Alevilerin önüne "Babalar"ı sürdüğü bellidir. "Demokratik Alevi Hareketi"nden kimse çıkıp "Sana ne? Bu işlerle neden uğraşıyorsun?" dememiştir. Aksine onlar Nejat Birdoğan'a ödüller vermişlerdir.

Aşağıdaki parçaya bakınız. Nejat Birdoğan "Dedeliğe karşı olmadığını" söylüyor.

"Dedeliğe hiç karşı değilim. Her inançtan din adamı var. Alevilikte de olmalıdır. Her kafadan bir ses çıkmaması için, umarsız Alevinin boşluğa düşmemesi için Dedelik olmalıdır. Ancak nasıl kiminle?"

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 262

** Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 7

"Dedelik olmalıdır", diyor. "Umarsız Alevi"den söz ediyor. Umarsız dediği itikatlı Aleviler olmaktadır. "Dedelik" konusunda sorduğu soru şu: "Dedelik olmalıdır ancak nasıl, kiminle?"*

Bakalım problemi nasıl çözecek:

"Kendi özgün isteğimiz ve çabamızla, hükümetlerin ve Diyanet'in dışında kuracağımız 'Alevi İlahiyat Fakültesi'nden çıkacak yavrularımızla sürdürmeliyiz Dedeliğimizi. Çağı yakalamış, laik devlete bağlı ve bireye saygılı aydın çocuklarımızın hakkıdır Dedelik."**

Nejat Birdoğan "Laik devlete bağlı..." adamlar yetiştirecek... Bunların adına da "Dede" diyecek! Nejat Birdoğan kendisini ele vermiştir. Devlete sadık insanlar istemektedir. Anadolu ve Balkanlarda Alevi Yerleşmesi adlı kitabının Söz Başı'nın en başında şunları söylüyordu:

"Elinizdeki kitap, Anadolu Aleviliğinin kimi zorlamalarla Horasan'dan koparıldıktan sonra Anadolu'da ve Balkanlar'da yerleşmesini öykülemektedir. Bu öykülerin erleri birer yiğitlik ve özveri simgesidirler. Bir devlet yetkilisine yanaşıp gününü gün etmek varken uçlarda bin türlü çile çekerek devletini koruyanlar bu erlerdir."***

Nejat Birdoğan Alevilerin devletini koruyan erler olmasını istiyor. Laik devleti Aleviler iyi tanımaktadır. Nejat Birdoğan kendisini Alevilerin yerine koyarak, "Arap dedeleri" tasfiye ederek "Alevi İlahiyatı" kuracakmış. Bu İlahiyat Fakültesi'nden çocukları mezun edip Türk dede yapacakmış. Bunu ne için istemektedir:

"Mezar taşı ile övünenlerin, 'bana secde edin' diyenlerin, toplumu binlerce yıl önceki karanlığa götürmek isteyenlerin hakkı, Dedelik olamaz."****

Ve ekliyor:

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 7

** a.g.e., s. 8

*** a.g.e., s. 7

**** a.g.e., s. 8

"Cem törenleri yaşayacaksa bu okumuş çocuklarımızla, kız-erkek ayrımı yapmadan çağa uyarlanarak yapılmalı ve öyle yaşatılmalıdır."*

Nejat Birdoğan yukarıdaki satırları Mozaik Yayınları'ndan Ekim 1995 yılında yayımladığı "Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları" başlıklı kitabında söylüyor.

Ekim 1992 yılında Alev Yayınları tarafından yayımlanan Ekim 1995 yılında Mozaik Yayınları'nda ikinci baskısı yapılan "Anadolu Aleviliği'nde Yol Ayrımı İçerik-Köken" başlıklı kitabında "Dedeler"le ilgili şunları söylüyor:

"Bu kitabı Anadolu'daki tüm toplulukların gençlerine armağan ediyorum. Bin yıllık dedelerimize karşı çıkmayın. Onlar ellerinden geldiğince yolu sürdürdüler. Sizin karşı çıkacağınız kişiler dedeliklerini ve kalemlerini çıkarları için kullananlardır. Her dinin din adamı vardır. Alevinin de olmalıdır. Ancak, Alevi din adamları kitaplıklardan, labratuvarlardan, toplumsal incelemelerden geçerek yetişmelidir. Salt, babadan kalan miraslar bu iş yürümüyor"** demektedir.

Nejat Birdoğan'ın iki kitabında söylediği görüşleri bir araya toparlandığında, Anadolu Aleviliği'nde Yol Ayrımı kitabında "dedeler"le ilgili yazdığı görüşlerinin samimi görüşleri olmadığı görülmektedir. Alevi gençlerine "Bin yıllık dedelerimize karşı çıkmayın. Onlar, ellerinden geldiğince yolu sürdürdüler" görüşü yalandır ve samimi değildir.

Nejat Birdoğan tam bir çifte standard uygulamıştır. Zira "Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları" adlı kitabında "Dedelik kurumu"nun kuruluşu ile ilgili şunları söylüyordu:

"Ancak, 1232 yılında Konya Sultanı Alaaddin Keykubat'ın sultanlık mührünü basarak onayladığı bu şecere ve öbür şe-

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 8

** Nejat Birdoğan, Anadolu Aleviliği'nde Yol Ayrımı İçerik-Köken, Mozaik Yayınları, Ekim 1995 İstanbul, s. 6

cerelerle Dedelik devlet eliyle kurulmuştur. Amacı yukarılarda anlattık. Başı boş gezen Türk ve Kürt oymaklarını disiplin altına almak. Bunun için de yol onları İslam yapmaktı. Bunları da bu dedeler yapacaklardı. Öyle de çalışmaya başladılar."*

"Bu olaylar saymakla bitmez. Ancak Dedelerin görevi konuyu İslam'a dayandırmaktı. Bunun için görevlendirilmişlerdi. Nitekim soy ağaçlarında göreceğiz. Kimi Dedelere onay veriliyordu ama İslam'ın beş koşulunu yerine getirmeleri ön koşul idi. Bir soyağacında ise ocak büyüklerinin neredeyse tümü 'Hacı' idi.

Biz bu eleştiriyi niçin yapıyoruz?

Bir ulusun kültürünü yok etmeye çalışmak veya onun kaynağını değiştirmeye çalışmak Hz. Ali'nin deyimi ile 'zulümdür.' Bu kültürün asıl kaynağını bulup çıkarmaya uğraşan kimi araştırmacıları şu ya da bu yollarla susturmaya çalışmak da var işin içinde. Çağın ilerlemesi bu dedeleri hiç değiştirmedi. Onlar, sürekli önlerinde secdeye kapanacak talipler aradılar. Kapanmayanları ezdiler. ..."**

Nejat Birdoğan'ın çifte standartlı düşünce sistemi burada da kendisini ele vermiştir. Yukarıdaki parçada "Dedelik kurumu"nu Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurduğunu söylemektedir. "Dedeler"in görevi ise Türk ve Kürtleri İslam yapmakmış. Nejat Birdoğan'ın "Devlet" sözcüğünü kullanması Marksist-Leninist mücadeleden gelen Alevi çocuklarına bir rüşvettir. Nejat Birdoğan'ın parça bölük düşünceleri böyle değildir. Hani, Aleviler jandarmaydı, sınır boylarında devletlerini savunuyorlardı, neden "Dedelik kurumu"nu "devlet" kurduğunda olumsuz algılanması isteniyor? Çünkü O, okuduğu kitap veya makalelere göre, bulunduğu ortamdaki insanların kalitesine göre düşünce üretmiştir. Dolayısıyla bir yerde söylediğini diğer yerde reddediyor. Devlet "Dedelik kurumu"nu Türkleri ve Kürtleri İslamlaştırmak için kuruyor, Nejat Birdoğan hem bu görüşü ileri sürüyor hem de "Bin yıl-

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995, s. 166

** a.g.e., s. 167

lık dedelerimize karşı çıkmayın. Onlar ellerinden geldiğince yolu sürdürdüler" diyor.

"Dede"lik konusunda yukarıdaki parçaları okuduktan sonra yine aynı kitabının (Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları) 23. Sayfasını okuyalım. Şöyle diyordu:

"Horasan, İslam dünyası ile Türk dünyası arasında bir geçit alanı idi. Müslümanlık Türkler arasına buradan girmişti. İslamın bu yolunu izleyen tasavvuf da Seyhun, Ceyhun Türklerinin arasına buradan girdi. Dokuzuncu yüzyılda Buhara, Fergana, Herat Harzem alanları bu dervişlerle doldu. Bu şeyhlerin müritleri, göçebe Türkler arasına kadar sokularak tarikatlarını yaymaya başladılar. İlahiler okuyarak Hakk rızası için halka Cennetin yollarını gösteren bu dervişler, eski kutsal Türk ozanlarına benzediklerinden halk bunlara yabancı kalmadı. Böylece eski ozanların yerine atalar, babalar yerleşti. Bunlar daha sonra Anadolu'ya gelerek dede adını alacaklardır."

Nejat Birdoğan'ın yukarıdaki anlatımları doğrudan Alevileri ilgilendirmektedir. Aldığımız parçanın içerisindeki "Hakk rızası için halka Cennetin yollarını gösteren bu dervişleri" nasıl Alevi gibi anlattığına da dikkat etmek gerekiyor.

Nejat Birdoğan devletin "Başı boş gezen Türk ve Kürt oymaklarını disiplin altına almak" için "dede"liği kurduğunu 166. Sayfada belirtirken, aynı kitabın 23. Sayfasında "Horasan İslam dünyası ile Türk dünyası arasında bir geçit alanı idi. Müslümanlık Türkler arasına buradan girmişti. ... bu dervişler eski kutsal Türk ozanlarına benzediklerinden halk bunlara yabancı kalmadı. Böylece eski ozanların yerine atalar, babalar yerleşti. Bunlar daha sonra Anadolu'ya gelerek dede adını alacaklardır" diyerek kendi düşünce sistematiğini alt üst etmiştir.

Bir konuya daha dikkat çekelim. Nejat Birdoğan "(Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları" kitabının 165. Sayfasında şecereleri tartışıyor. "Türkiye'deki ilk soyağacı Ebul Vefa'dan kalmadır" diyor. İlk örneğin de elimizde olmadığını belirtiyor. 1017'ye tarihliyor.

166. Sayfada ise 1232 yılında Ebul Vefa'ya ait bu şecere ile diğer şecerelerin Konya Sultanı Alaaddin Keykubat'ın sultanlık mührünü taşıdığını söylüyor. Aynı kitabın 20. ve 21. Sayfasında ise şunları söylüyor:

"Başlangıçta bu biçimde ortaya çıkan Sufilik, daha sonraları Hint'ten, İran'dan ve Yeni Eflatunculuk'tan gelen düşünceleri tartışıp birleştirerek bir düşünce biçimine girdi. Ebu Haşim'den sonra bu akımın en güçlü simgeleri Kufe'li Süfyanisevri (ölm. 784), Mısırlı Zünnun (ölm. 859), Horasanlı bir Zerdüştinin torunu olan Bestamlı Bayezid (ölm. 875), Bağdat'lı (Nihavent) Cüneyd (ölm. 911), İran'lı Hallacı Mansur'dur (ölm. 921).

Sufiler aşağı yukarı biçimlerini aldıktan sonra uğraşa girdiler. Böylece İslamda yeni bir zümre türedi. Bunların izledikleri yollara 'tarik' denildi. Tarikatın ululanına da mürşit, şeyh ve pir adı verildi.

İslamın ilk yıllarında var olamayan bu akıma İslamsal bir içerik ve kutsallık vermek için bunların temellerinin de Peygamber eliyle konulup aşılandığı söylendi. Her tarikatı Peygambere ulaştıracak bir soy ağacı düzenlendi."*

Nejat Birdoğan'a göre Sufilik, tarik, mürşit, şeyh ve pir adları 700 ile diyelim ki 921 yılları arasında ortaya çıkıyor. Şecereler de o yıllarda ortaya çıkıyor. Bu düşünceler Konya Sultanı Alaaddin Keykubat'ı ortadan kaybetmiştir. Diğer taraftan tarik, mürşit, şeyh ve pir ve daha da fazlası Ezidilerde bulunduğuna ve onların İslami bir tarikat olmadığına göre bu kavramları nasıl açıklayacağız ve nereye yerleştireceğiz?

Sonuç olarak Nejat Birdoğan'ın samimi görüşüne göre "Dedeler" Alaaddin Keykubat tarafından atanmıştır. "Dedeliği" kuran Alaaddin Keykubat'tır. Hedef ise Türk ve Kürt oymaklarını İslam yapmaktır. Onlar "Bir ulusun" yani Türk ulusunun kültürünü yok etmeye ve Türk ulusunun kaynağını değiştirmeye çalışmışlardır. Günümüzde de Alevi kültürünün asıl kaynağı olan Türklüğü bulup çıkarmaya çalışan Nejat Bir-

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995, s. 20-21

doğan'ı pirler susturmaya çalışmaktadır. "Çağın ilerlemesi bu dedeleri hiç değiştirmedi."

Dolayısıyla, "Bu kitabı Anadolu'daki tüm toplulukların gençlerine armağan ediyorum. Bin yıllık dedelerimize karşı çıkmayın. Onlar ellerinden geldiğince yolu sürdürdüler. Sizin karşı çıkacağınız kişiler dedeliklerini ve kalemlerini çıkarları için kullananlardır. Her dinin din adamı vardır. Alevinin de olmalıdır. Ancak, Alevi din adamları kitaplıklardan, labratuvarlardan, toplumsal incelemelerden geçerek yetişmelidir. Salt, babadan kalan miraslar bu iş yürümüyor"* demesi Nejat Birdoğan'ın samimi görüşleri değildir. Bu parça incelendiğinde aşağılanan kişi, "bin yıllık dedemiz"e dönüşmüştür. Türk ulusunu yoldan çıkarıp Araplaştıran görevli İslamcı dede, "Onlar ellerinden geldiğince yolu sürdürdüler" mertebesine getirilmiştir. Aldığı tepkilerden dolayı ricat etmiş, tüm pirlerin inkarı yerine "Sizin karşı çıkacağınız kişiler dedeliklerini ve kalemlerini çıkarları için kullananlardır" diyerek pirleri inceden inceye aşındırmaya devam etmiştir. Akıl vermeyi de ihmal etmemiştir: "Her dinin din adamı vardır. Alevinin de olmalıdır. Ancak, Alevi din adamları kitaplıklardan, labratuvarlardan, toplumsal incelemelerden geçerek yetişmelidir. Salt, babadan kalan miraslar bu iş yürümüyor."

Bu akılları "Laik Devlet"in memuru cami hocalarına verseydi...

Nejat Birdoğan'ın pir konusundaki samimi görüşleri şu şekilde özetlenebilir: "Ocaklı dedeler, soydan gelen dedeler mezar taşı ile övünmektedir. Biz olmazsak Alevilik olmazdı demektedirler. Onlar 'bana secde edin' diyerek Tanrı ile Alevi halkı arasında kendilerini görevli saymaktadır. Ben dedeliğe karşıyım. Çünkü onlar kendilerinin Arap olduğunu söylüyor. Şecereler uyduruyor. Türklükten vazgeçmişler. Olacaksa Batı Anadolu'daki Babalar olmalıdır. Aslında hiç olmasa, Aleviler dağılıp gitse, Türklüğün resmi kurumları olan cami ve mescitlerde ulu Tanrı'ya ibadet etseler iyi olur. Dedeler toplumu binlerce yıl önceki karanlığa götürmek istemektedir. Ancak

* Nejat Birdoğan, Anadolu Aleviliği'nde Yol Ayrımı İçerik-Köken, Mozaik Yayınları, Ekim 1995 İstanbul, s. 6

umarsız, çaresiz Aleviler var. Diğer taraftan her kafadan türlü sesler çıkabilir. Bu yüzden dedeye ihtiyaç var. Biz onların ihtiyacını karşılamak için Alevi İlahiyat Fakültesi'ni kuralım. Çağı yakalamış, laik devlete bağlı yavrularımızı bu okullardan mezun edelim ve onlar dedelik yapsın."

Nejat Birdoğan'ın gözü arkada kalmasın. Çünkü kendisine "Usta" diye hitap eden Esat Korkmaz atölyeler kurdu. Laboratuvarlara girip deneyler yaptı. Kitaplıklardan çıkmıyor. Toplumsal incelemeler de yaptı. Şimdi de dedelik yapıyor. "Yüce Tanrım" diye gülbanklar da yazdı.

CAN TALİP CANAN PİRDİR

Talip toplulukları olan Kırmançlar, Kurmanclar, Goranlar, Soranlar, Abdallar, Romanlar, Türkmenler, Araplar, Bulgarlar, Arnavutlar... Ali nesline Şeyh, Seyyid, Pir der. Talip Pir'ini aşk ile bekler. Çünkü o gelecek talibi sorgu-görgüden geçirecek, içini yıkayacak, temizleyecek.

Leyla Pir, Mecnun taliptir. Mecnun'un Leyla'yı beklediği gibi, aradığı gibi talip de Pir'ini beklemektedir.

Pir'in gözleri ela, gözleri sürmelidir.

Ela gözlü Pirim geldi
Duyan gelsin işte meydan
Dört kapıyı kırk makamı
Bilen gelsin işte meydan
(Şah Hatayi)

Talip, Nesli Ali'yi beklemektedir:

"Az mı rah eyledin gurbet elleri
Eğlenme sevdiğim sultanım tez gel
Bunca muhiplerin gözler yolların
Allı güneş mah-i tabanım tez gel

Dolaşma gurbeti ey şah-i cihan
Yakıyor bağrımı ah ile figan
Aldı yüreğimi dert ile hicran
Derdimin dermanı lokmanım tez gel

Bize cevreyleme ey nesli Ali
Koyma yüreğime derdi melami
Ağlatma Sıdkı'yı Yakup misali
Gözleri Yusuf-u Kenanım tez gel

Sıdkı, tüm Alevilerin Ali Ekber Çiçek'ten dinlediği

"On dört yıl dolandım Pervanelikte
SIDKÎ ismim buldum divanelikte
Sundular aşk meyin mestanelikte
Kırkların ceminde dar'a düş oldum."

Deyişini söyleyendir. Aynı Sıdkı bir önceki deyişte "Bize cevreyleme ey nesli Ali" demektedir. Aşağıdaki deyiş de onun söylemidir:

"Yedi harften bir noktaya süzüldük
Esmaü'l Hüsna'ya anda yazıldık
Ehlibeyt'in katarına düzüldük
Menzil'i merdane eriştik şükür."

Ali soyu ile ilgili Sıdkı'nın söylediği başka bir deyiş de şöyledir:

"Aşık oldum kaşlarının yayına
Serim verdim ben Ali'nin soyuna
Sene bin üç yüz on Harız köyüne
Geldi de bir aşık Pervane gitti."

Sıdkı'dan bir deyiş daha alalım:

"Bahçesini serçeşmeden suvaran
Muhabbet meyvesi biter firavan
Ehl-i Beytten çerağını uyaran
Kıyamete kadar kararmaz imiş."

Pir dilberdir, talip bülbüldür, bülbül gülün aşkı ile yanmaktadır. Gül, Pirdir.

Derdim çoktur hangisine yanayım
Yine tazelendi yürek yarası
Ben bu derde nerden derman bulayım
Meğer şah elinden ola çaresi

Türlü libas giymiş gülden naziktir
Bülbül cevreyleme güle yazıktır
Çok hasretlik çektim bağrım eziktir
Güle gelir gelir canlar paresi

Benim uzun boylu serv-i çınarım
Yüreğime bir od düştü yanarım
Kıblem sensin yüzüm sana dönerim
Mihrabımdır iki kaşın arası

Güzel ile muhabbete doyulmaz
Muhabbetten kaçan insan sayılmaz
Münkir üflemekle çırağ söyünmez
Tutuşunca yanar aşkın çırası

Pir Sultan'ım kat-ı yüksek uçarsın
Selamsız sabahsız gelir geçersin
Dilber muhabbetten niçin kaçarsın
Böyle midir ilinizin töresi

Mecnun talip, Leyla pirdir. Talip hasretle pirinin yolunu gözlemektedir, Mecnun misali.

Pirin kaşları suna, gözleri süzmedir. Talip aşk ile pirini beklemektedir:

Gitme giden gitme sual sorayım
O nazlı pirime benzettim seni
Sende hak nişanı vardır gördüğüm
Hak dediğim yere benzettim seni

Mevlayı seversen eğlen dur gitme
Aşık akan sulara intizar etme
Bir kaşları suna gözleri süzme
Kirpiği hançere benzettim seni

Kapısına şeydullaha vardığım
Davasın derdime derman kıldığım
Aşkın havasına hayran olduğum
O nazlı pirime benzettim seni

Eydür Virani'yem kal u belaya
Sofrası meydanda Bektaş Veli'ye
Bir ismi Muhammet biri Ali'ye
Ali ül Haydar'a benzettim seni

Bir başka deyiş de şöyle:

Nasıl yar diyeyim ben böyle yare
Mecnun edip çöle saldıktan sonra
Alemin bağına bülbüller konmuş
Nidem benim gülüm solduktan sonra

Karadır kaşların keman istemem
Şu gönlümden özge mihman istemem

Ölsem de derdime derman istemem
Ok vurup sinemi deldikten sonra

Coşkun çaylar gibi çağlamayan yar
Gönlünü gönlüme bağlamayan yar
Benim bu halime ağlamayan yar
Daha ağlamasın öldükten sonra

Pir Sultan Abdal'ım sürem bu yolu
İnsanı kamilin olmuşam kulu
İster yağmur yağsın isterse dolu
Nidem ben ummana daldıktan sonra

Pirlere niyaz ederiz...

Allah bir Muhammed Ali
Nazar eyle bari bana
İzz-ü celalin aşkına
Çektirme şol zarı bana

Pirlere niyaz ederiz
Yalan dünya nideriz,
Ölürüz hasret gideriz
Göster şol didarı bana

Kalender ağlar yerinir
Aşk hayaliyle sürünür
Cenneti rıdvan görünür
Şol güzelin kaddi bana

Pirlere niyaz ederiz
Yalan dünya nideriz,
Ölürüz hasret gideriz
Göster şol didarı bana

BİR KERE DAHA TÜRKÇÜLÜK

Nejat Birdoğan'ın Kürtlerden söz etmesine de aldanmamak gerekiyor. Bir kere bile Kürtçülük ve Kürtleştirmekten söz etmemiştir. Türkçülük ve Türkleştirme düşünce sistematiğini oluşturuyor. "İki yüz yıla varan göçler Anadolu'da sağlam, erimeyen ve çözülmeyen bir Oğuz kütlesi bıraktı. Bu nedenle Melikşah'ın ölümünden sonra Selçuklu İmparatorluğu parçalanırken kurulan Anadolu Selçuklu Devleti oldukça sağlam temellere dayanıyordu. Haçlı akınlarına, Rum ve Ermenilerin sürekli rahatsız etmelerine karşın Anadolu sürekli Türkleşiyordu. Peşin peşin söylemekte yarar var ki bu gelişlerde Türklere kucak açan Kürtlerin de rolü unutulmamalıdır. Zerdüşt kültürünü yaşatan Kürtlerin kendilerinden daha önce bu kültürle tanışan Oğuzlardaki güneşe saygı ile kutsal törenlerindeki kadın-erkek birlikteliğine sıkıca sarılmaları ve o toplulukları bir kardeş gibi karşılamaları yadsınamaz. Nitekim daha sonra yüzyıllarda Alevi kültür adını verdiğimiz bu Asya-Anadolu kültürü, bu iki etnik topluluğun birlikte yaşattıkları kültür olacaktır."*

Dikkat edilirse "Türkleşmek"ten, Kürtlerin Türklere kucak açmasından söz ediyor. "Anadolu'nun Türkleşmesi"ne Kürtler yardım etmiş görünüyor. Yukarıdaki parçada Kürtlerin Zerdüşti bir topluluk oldukları, güneşe saygı ve kutsal törenlerindeki kadın-erkek birlikteliğini Türklerden öğrendikleri anlaşılıyor. Bunlar kuşkusuz kesinlikle yanlış düşüncelerdir. Kürtler Zerdüşti bir topluluk değil Ezdani bir topluluktur. Kadın-erkek eşitliğini de Türklerden öğrenmemişlerdir. Güneşe saygı meselesine gelince Ezidi topluluğunda halen yaşayan ritüellere bakmak yeterlidir.

Nejat Birdoğan'ın kitabında "karakol" sözcüğü özel bir anlamda kullanılıyor. İleri karakolları Türkmen aşiret ve oymaklarının oluşturduğu söyleniyor.

"Türkmen beylerinin kendisine bağlı yandaşlarla oluştur-

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 25

dukları bu sınır boylarındaki karakollar, köyler (Asya geleneklerini, şaman inançlarını, Zerdüşt etkilerini taşımasına karşın) gene de bir İslam kapısı idi. Bu bölgelerde Müslüman görünüşlü dervişler, tahta kılıçlarıyla, başıboş görünüşleriyle (görünüşe göre) Müslümanlığı daha çok Türklüğü yaymak için çabalıyorlardı."*

Nejat Birdoğan'ın neresinde tutacağımızı şaşırıyoruz. "Tahta kılıçlı derviş", "Müslüman görünüşlü derviş" Müslümanlığı daha çok da Türklüğü yayıyor. Göçebe Oğuzların yağmacı olduğunu da söyleyen kendisiydi. Yağmacılığı töre olarak benimseyenler tahta kılıçlarla ne yapabilirler ki?

Nejat Birdoğan'ın pirlere kızmasındaki asıl mesele de kendisi tarafından şu şekilde açıklanıyor:

"Bugün Anadolu Aleviliğinin ataları olan bu Türkmen ve Kürt oymakları olmasaydı İslam dünyası kesindir ki o tarihlerde yok olabilirdi. Acı acı söylemek gerekirse bugünkü Anadolu Alevilerinin Dede diye baş tacı ettiği kişilerin 'biz Türk değiliz, Kürt değiliz. Arap soyundanız' diye övünmeleri tarihe ve gerçeklere karşı acı bir haksızlıktır."**

Nejat Birdoğan yukarıdaki alıntıda dile getirdiği düşünceler onun samimi düşünceleridir. Pir onun tek hedefidir. Pirlerin on iki imam soylu olduklarını söylemeleri Nejat Birdoğan'ın içine sinmiyor. Pirlerin Arap soylu olduklarını söylemelerini haksızlık olarak kabul ediyor. Tekrarlarsak şöyle diyor: "Acı acı söylemek gerekirse bugünkü Anadolu Alevilerinin Dede diye baş tacı ettiği kişilerin 'biz Türk değiliz, Kürt değiliz. Arap soyundanız' diye övünmeleri tarihe ve gerçeklere karşı acı bir haksızlıktır."

Türkçülük onun temel hattıdır. Devam edelim:

"Bugünkü Anadolu Aleviliğinin batıya doğru yayılmasının en güçlü kolunu bu dervişler oluşturuyordu. Yazıldığı günden bugüne (Alevi düşmanı ve Hacı Bektaş eleştirmeni olmasına karşın) en çok başvurulan Aşık Paşaoğlu, ünlü tarihinde

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 32

** a.g.e., s. 32

bu yayılmacıları Gaziler ve Alplar, Ahiler, Bacılar ve Abdallar olarak dörde ayırır. Gerçekten yerinde bir sınıflamadır. Böylece Türkmen bilincinin (Müslümanlık dememek için kullandık) yayılmasında uçlardaki (sınır boylarındaki) görevi bu Gaziler ve Alplar yüklenirken, Anadolu içinde bu görev Abdal kisvesi altındaki dervişlere veriliyordu."*

"Bu kişileri başka kaynaklar da Alp ya da Alp Erenler diye alıyor. İslam öncesi kimi Türk örgütlerinde var olan bu Alp adı, İslamlıktan sonra yerini Gazi sözcüğüne bıraktı."**

"Rumeli'nin İslamlaşmasında bu misyoner derviş toplu-luklarının oynadığı rol her durumda büyüktür."***

"Bu tür dervişler, Anadolu'nun batısında kurulu Osmanlı Beyliği'nin ilk dönemlerinde sultanlardan oldukça ilgi gördüler. Onlar da iyilik altında kalmayıp Osmanlı (Türk) bilincini daha batılara götürmek gereğini duydular. Her bir derviş, adamlarıyla Trakya, Balkanlar ve Tuna boylarına ilişkin boş yerleri şenletip oturdular. Bu dervişlerin görevleri doğaldır ki salt oturmak değildi. Türklük bilincini gerek oralarda, gerek Anadolu'nun kimi yerlerinde kurdukları bu tür saviyelerle yaymaya çalıştılar.

...

Çoğunluğunu Ahi şeyhlerinin oluşturduğu bu dervişler daha sonra Anadolu Aleviliğinin seçkin erenleri olarak saygı ile rahmet ile anılacaklardı."****

"Böylece Anadolu dervişlerini gezgin ve yerleşik dervişler olarak ikiye ayıracağız. Gezgin dervişleri de, a) Ömrünün tümünü bu tür dolaşmakla geçirenler, b) Bir süre gezdikten sonra toprağa (zaviyeye) bağlanıp şenledenler... diye ikiye ayırabiliriz. Yerleşik dervişlerin uyruğu bulundukları devlet eliyle Türkleştirme ve İslamlaştırmakla görevli oldukları top-

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 33

** a.g.e., s. 34

*** a.g.e., s. 35

**** a.g.e., s. 42

luluklar hemen ekleyelim ki Doğu Anadolu'ya Horasan illerinden gelen Türkmen ve Kürt topluluklarıdır."*

Nejat Birdoğan'ın düşünce sistematiği problemlidir. Dikkat edilirse üzerlerinde İslam cilası olan Şamanist Zerdüşti dervişler İslam'ı yayıyor, Doğu Anadolu'ya Horasan illerinden gelen Türkmen ve Kürt toplulukları Türkleştirme ve İslamlaştırma görevini yerine getiriyor...

"Budapeşte ise Macaristan'da olup Bektaşiliğin en ileri karakoludur."**

"Balkan ve Tuna boylarındaki Alevi-Bektaşi yayılması özetle böyle. Altın küpeli Oğuz beylerinin ve tahta kılıçlı Oğuz erenlerinin şaşıracak bir program düzgünlüğü ile buralara getirdikleri bu Alevilik tam bir Türkmen inancıdır. İçerisinde kuşkusuz ki Asya'dan getirdikleri şaman kültürünün yanı sıra yollarda tanıdıkları kültürlerin ve Anadolu'nun yerel kültürünün de payı vardır."***

"Hacı Bektaş ... Kendisi bir Türkmen çocuğudur. Velayetnamedeki Arap soyuna bağlanma o dönemler kurullarının bir gereğidir. Aslı astarı yoktur. Bunun içindir ki halifelerinin tümü Türk'tür. Ancak Kürdistan adı verilen ve neresi olduğunu bilmediğimiz bölgedeki eğleşmesi de büyük bir politikacının eylemidir."****

"Hacı Bektaş Anadolu Aleviliğinin baş mimarıdır. Dağılan, ezilen ve neredeyse kültürünü yitirecek olan Alevilerin kurtarıcısıdır. Bu büyük kültür mimarisinde onun sayısız yardımcıları olmuştur. Bunların biri de Abdal Musa'dır."*****

Nejat Birdoğan'ın Hacı Bektaş'ı övmesine aldanmamak gerekiyor. Yine birisinin kitabını ya da bir makalesini okumuş Hacı Bektaş'ı övüp duruyor. Tabii Türklük damarı da kabar-

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 43

** a.g.e., s. 67

*** a.g.e., s. 68

**** a.g.e., s. 72

***** a.g.e., s. 73

mış durumda. Dede kavramının, dede kurumunun Alaaddin Keykubat tarafından verildiğini/kurulduğunu söyleyen Nejat Birdoğan aşağıya aldığımız parçada bizi bir kere daha şaşırtmaktadır:

"Anadolu'ya Dede teriminin Alevi kavramlarıyla ne zaman girdiği üzerinde bilgi sahibi değiliz. Eski belgelerde, Velayetnamelerde, Gazavatnamelerde, Tarihlerde bu terim bu anlamıyla yok. Soy ağaçlarının hiçbirinde yok."*

Hemen bir sayfa sonra Dedeliğin devlet eliyle kurulduğunu da Nejat Birdoğan söyleyecek.

Hacı Bektaş ile ilgili düşünceleri de şöyle:

"Hacı Bektaş bir derviştir. Bugünkü anlamıyla Dede değildir. Onun döneminde cem yoktur. Ancak, müzik vardır, samah vardır. O dönemlerden elimizde Alevi şiiri de yok."**

Nejat Birdoğan'ın bu söylediklerini Hacı Bektaş'ın bugün temsilcisi olduğunu söyleyen Veliyettin Ulusoy'un ve çevresindekilerin açıklaması gerekiyor. Başta Sünni "tasavvufçu" Esat Korkmaz olmak üzere çevresindeki hemen herkes Nejat Birdoğan'ın görüşlerinden beslenmektedir.

Pir ocaklarının Alaaddin Keykubat tarafından kurulduğu, İslam'ı yaymak amaçlı olduğu, esas işlerinin İslam'ın beş koşulunu yerine getirmeleri olduğu, soyağaçlarından dolayı ocak büyüklerinin neredeyse tümünün "Hacı" olduğu görüşleri Veliyettin Ulusoy tarafından açıklanmalıdır. Zira çevresindekiler Hacı Bektaş'ın Hacı unvanını Kabe ile ilişkilendirip beğenmeyerek "Hace" yani Hoca unvanını uygun görmüşlerdir.

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 165

** a.g.e., s. 166

YEDİNCİ BÖLÜM

İSHAK OLAYI

ŞEYH İSHAK

Nejat Birdoğan "Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları" adlı kitabında dipnot vermeden karmakarışık düşüncelerini okuyucuya sunuyor. "Baba İshak" konusunda da aynı yöntemi kullanıyor. Ahmet Yaşar Ocak ve İrene Melikof'tan özetlediği karışımları bilimsel görüş olarak önümüze koyuyor.

Nejat Birdoğan, "Baba İlyas, Ebu'l Vefa yolağındandı. Birbirlerini görmeseler bile sıcağı sıcağına bir yol olan Ebu'l Vefa yolağının Baba İlyas'a daha çok etki ettiği düşünülebilir."* diyerek Şeyh İlyas'ı Ebul Vefa'ya bağlıyor.

"Bu göçebe aşiret-oymakların 13.yy. da yaptıkları en büyük davranış tarihte Babalılar Ayaklanması olarak geçen eylemleridir. Adıyaman-Kefersud bölgesinden çıkan eski Şaman tipli Baba İshak, ayaklandı."** diyerek Anadolu'ya saldırı hareketini bir ayaklanmaymış, "Babalılar" diye uydurulan birilerinin isyanıymış gibi gösteriyor. Bilindiği gibi Ahmet Yaşar Ocak'ın bu konudaki kitabının adı "Babailer İsyanı"dır. Tarihte "Babalılar" diye bir grup yoktur. Babalılar diye anılanlar Dede Garkın ocağının şeyhleridir.

"Şam Türkmen oymağından olan Baba İshak, bölgedeki yandaşlarıyla ayaklandıktan sonra bağlı olduğu Amasyalı Baba İlyas'ı görmek istiyorlardı. Gittikçe güçlendiler. İshak'a göre Baba İlyas peygamberdi. Nasıl Anadolu'daki göçebe halk kendisine bağlı ise kendisi de Şeyhinin tüm buyruklarını eksiksiz yerine getiriyordu."*** diyerek İshak ile Şeyh İlyas

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 113

** a.g.e., s.27

*** a.g.e., s. 27

arasındaki ilişkiyi içinden çıkılmaz bir hale getiriyor. Şamlı İshak'a göre Şeyh İlyas'ın peygamber olduğunu, Şeyh İlyas'ın İshak'ın şeyhi olduğunu öne sürüyor.

"Hacı Bektaş neresinden bakılırsa bakılsın Baba İshak (m.1239/40) olayına katılmıştır.* diyerek Hacı Bektaş'ı tek başına hareket eden bir kişiye dönüştürüyor.

Nejat Birdoğan yukarıdaki görüşleri hiç kaynak vermeden ileri sürmüştür. Oysa asıl kaynağı Ahmet Yaşar Ocak'tır. Rahatlıkla söyleyebiliriz ki Ahmet Yaşar Ocak artık bu görüşleri savunmuyor. Bu görüşler çöktü. Çünkü öncelikle Dede Garkın'ın Garkın Ocağı'nın Dedesi olduğu ve Mardin'de oturduğu Ahmet Yaşar Ocak tarafından öğrenildi. Şeyh İlyas ve Şeyh İshak'ın Dede Garkın şeyhleri olduğunu, Şeyh İlyas'ı da Şeyh İshak'ı da Anadolu'da yurt tutması için görevlendiren kişinin, asıl adı Numan olan Garkın'ın dedesi olduğunu ve ilk yurtlarının Mardin olduğunu artık o da biliyor.

Ahmet Yaşar Ocak doğru görüşleri Hamza Aksüt'ten öğrenmeden önce durum şöyleydi:

"Babailer İsyanı" kitabının ilk baskısı 1980 yılında yapılmış.** Elimizdeki 5. baskısı ise 2011 tarihini taşıyor. Ocak, ilk baskıya yazdığı önsözde bazı ideolojik çevrelere mensup amatör araştırmacıların gerçekleri saptırdıklarını yazdı. Onların genellikle ana kaynaklara dayanmadan konuları metotsuz bir şekilde yazdıklarını belirtti. Kimilerinin Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre ve "Babailer Ayaklanması", "Şeyh Bedreddin Kıyamı" gibi olayları genellikle ana kaynaklara dayanmadan metotsuz bir şekilde kendi ideolojileri doğrultusunda yorumlayan yayınlar yaptıklarını anlattı.***

Önsözde, daha sonra kendisinin de karşısına çıkacak bazı şeyler söyledi:

"Söz konusu tarihi şahsiyetleri, olayları veya benzerlerini

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, Ekim 1995, s. 71

** A. Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Aralık 1980

*** Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. IX

kendi devirlerinden ve şartlarından tecrit ederek günümüzün bazı ideolojik kalıplarına zorla uydurmaya çalışma ve bu yolda yayın yapmak suretiyle tarihi –üstelik düzelttikleri iddiasıyla- çarpıtmak memleket ilim ve kültürüne fayda yerine daima zarar vermiş ve vermektedir. Fakat bugün bu tip yayınlar eğer çoğalmaya başlamışsa bunun sorumluluğu her halde büyük çapta, gerçekten ilmi zihniyete sahip meslekten araştırıcıların üzerine düşmektedir demek pek yanlış bir hüküm olmasa gerektir. Zira onların yayınlarını dar çevreler içine hapsetmeleri, yahut da bu gibi konulara pek eğilmemeleri, meydanı sözü edilen ideolojik yayınlara bırakmaktadır.."*

Kuşkusuz bu sözler çok büyüktür. Haddi aşan sözlerdir. Ocak, kendisini meslekten araştırıcı olarak görmektedir. Karşısındakiler her kimlerse ideolojik yaklaştıklarını, onların şahsiyetleri ve olayları kendi devirlerinden ve şartlarından tecrit ederek ideolojik kalıplarına zorla uydurmaya çalıştıklarını ve tarihi çarpıttıklarını öne sürmektedir.

Ahmet Yaşar Ocak kitabın ikinci baskısını 1995 yılında, Ankara'da yapmış. Aynı üslup ikinci baskıya önsözde de var.

"Kimisi bizim çalışmamızı takdirle andı; bazı noktalarına katıldı; katılmadığı noktaları kibarca eleştirdi. Kimisi eleştiri yaptığını zannederek yığınla spekülasyon üretti; kimisi cümlelerimizden bizim hiç kastetmediğimiz anlamlar çıkararak hiç de kibar olmayan, bilimsel temelden yoksun, ideolojik kokan hakaretlerde bulundu. Kimisi bizim fikirlerimize bilimsel yolla karşı çıkmak yerine alay etmeyi, hatta aşağılamayı, yahut küçümsemeyi tercih etti. Kimisi, hafif cümle değişiklikleriyle bol bol kendi kitabına aşırmalar yaparken bir tek defa bile Babailer İsyanı'nı referans göstermediği gibi, bibliyografyasına koymak dürüstlüğünde dahi bulunmadı. ... Bizim kullandığımız arapça, farsça veya modern Batı dillerinde yazılmış kaynaklara ve araştırmalara erişmeleri ve kullanmaları mümkün olmayan kimi Alevi yazarları da, o kaynakları ve araştırmaları Babailer İsyanı'ndan aşırıp bizzat kendileri görmüş gibi kitap-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. IX

larına koydular. Kısacası, bütün bu saydıklarımız, Türkiye'deki 'araştırmacılık ahlakı'nın nasıl yozlaştığını sergiledi."*

Son olarak benzer içerikli bir parça daha alalım:

"Babailer İsyanı'nın başına gelen bütün bu olup bitenleri izlemek, hangi kesime mensup olursa olsun, özellikle de demokratlık, çağdaşlık, özgürlük, dürüstlük kavramlarını dillerinden düşürmeyen, ama hareket ve tavırları propagandacılığını yaptıkları bu kavramlarla en ufak bir şekilde bile örtüşmeyen bu kendilerine 'aydın' ve 'yazar' sıfatını yakıştıranları gördükçe, maalesef bizi fevkalade hayal kırıklığına uğrattı."**

Ahmet Yaşar Ocak ikinci baskıda ufak tefek özeleştiri de yapmış. Şöyle:

"Şunu hemen belirtmek gerekir ki, bu kitap 1974-1978 yılları arasında aslında bir doktora tezi olarak hazırlandığı için, niteliği gereği, esas itibariyle bilim çevrelerine hitap edecek biçimde kaleme alınmıştı. Bu sebeple popüler, yahut da konunun yabancısı olan okuyucu kitlesinin bilmek isteyeceği bir takım meseleleri ya atlamış veya çok kısa kesmişti. Bundan başka, şunu da çekinmeden itiraf edelim ki eser, mesleğinin henüz başında bulunan genç bir araştırıcı sıfatıyla –ve kanaatimizce çok tabii olarak- bu alanın büyük ustası Fuad Köprülü'nün geniş ölçüde etkisini taşıyordu. Ayrıca Babailer İsyanı adıyla 1980 yılında yayınladığımız çeviri yukarıda belirttiğimiz şekilde bir kısaltılma işlemine de tabi tutulduğu için, hiç şüphe yok ki bazı bakımlardan yetersiz kaldı; bazı meseleler gerektiği biçimde açıklık kazanamadı; bazı zühuller vuku buldu, veya üslup yetersizliği yüzünden, okuyucuda aslında bizim hiç de kastetmediğimiz birtakım yanlış anlamalara sebebiyet verdi."***

Bu özeleştiriyi yaptıktan sonra sözlerini şöyle bağlıyor:

"Ne var ki, bütün bu kusurlarına rağmen, ana çizgi itibariyle isyanın sebepleri, mahiyeti, cereyan ediş biçimi, so-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. XV

** a.g.e., s. XV

*** a.g.e., s. 13

nuçları itibariyle ortaya koyduğu tez doğruydu, sağlamdı ve bugün de bu konuda herhangi bir şey değişmiş değildir."*

Şimdi yavaş yavaş konumuza girebiliriz.

Aradan bunca yıl geçmesine, veriler çoğalmasına rağmen kitabının adını hala "Babailer İsyanı" olarak sürdürmesi Ocak'ın "amatör çevrelere" dair düşüncelerini bertaraf etmektedir. Kendisi amatör bile değildir. Ahmet Yaşar Ocak kitabında Dede Garkın'ı Elbistan'da oturuyor göstermiştir. Oysa Dede Garkın Mardin'de Artuklu topraklarında oturmaktadır. 2011 yılında 5. Baskısı yayımlanan kitabının 279 ve 280. sayfasına koyduğu haritalarda Dede Garkınlıların yaşadığı Artuklu topraklarını Selçuklu toprakları olarak göstermeye devam etmesi, pek çok devleti işaret etmesine rağmen Artukluları haritada göstermemesi hangi bilimsel tutarlılıkla açıklanabilir?

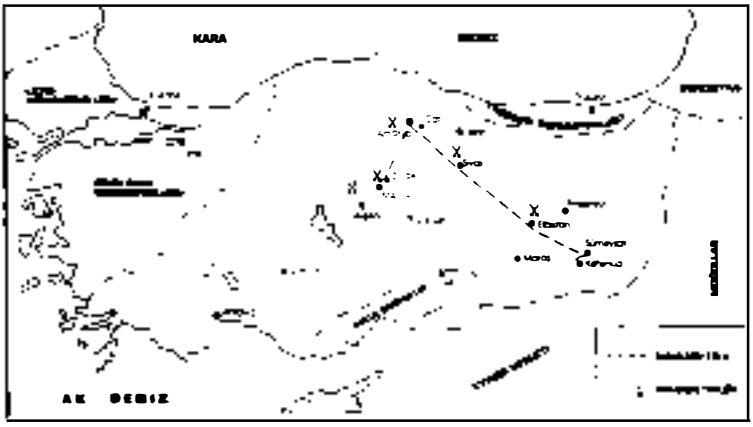
Dede Garkın grubu Artuklu devleti sınırları içerisinde bulunmasına rağmen Ahmet Yaşar Ocak, onları Selçuklu egemenlik sahasında kabul ederek, Selçuklu yerleşik-göçebe ilişkisini, köylülerle egemen güçler arasındaki ilişkiyi uzun uzun anlatarak açıklamaya çalışmaktadır. Tez çalışmasının temel kabulünü Selçuklu egemenlik sahasındaki "İktisadi şartlar" oluşturmaktadır. Şöyle diyor:

"Nitekim olay baştan sona kadar dikkatle incelendiğinde, gerçekten de Baba Resul isyanının meydana gelmesinde iktisadi şartların hatırı sayılır bir yeri olduğu, bu hususun belirgin olarak kendiliğinden meydana çıktığı görülür. Ancak her tarihsel olayda olduğu gibi, böyle geniş kapsamlı ve etkileri yüzyıllarca devam eden bir olayı da tek sebeple açıklamak mümkün değildir. Bununla beraber, meselenin ağırlık noktasında iktisadi sebeplerin önemli bir yeri olduğu gözlenebiliyor. Konuya yakından bakıldığında bunların, Anadolu Selçuklu Devletinin toprak rejiminin o devirdeki durumuyla oldukça yakından ilgili bulunduğu anlaşılmaktadır."**

Ocak, "Baba İshak" olayını incelediği için aşağıya alaca-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. XIII

** a.g.e., s. 37

Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, sayfa 279

ğımız parçadaki görüşlerini egemen devlet, kendi devletinin sınırları içinde yaşayan bir halk olarak İshak obasını algılayabiliriz. Ocak şöyle diyor:

"Öyle görünüyor ki, devletin ana demografik gücünü oluşturan Türkmenler, kendilerini kendi topraklarında ve kendi devletlerinin sınırları içinde 'istenmeyen vatandaş' gibi hissediyorlar ve bunu hazmedemiyorlardı. İşte belki de bu hor görülme ve aşağılanma, başka bir ifadeyle bu sosyal çatışma, Türkmenlerin merkezi otoriteye karşı çıkmalarında en önemli faktörlerden birini oluşturmakta, belki de en baş rolü oynamaktaydı."*

Ahmet Yaşar Ocak, İshak harekatını Türkmenlerin Anadolu Merkezi otoritesine karşı bir mücadele olarak göstermektedir. Doğru görüşleri Hamza Aksüt'ten öğrenmeden önce Dede Garkın'ı Elbistanlı, Selçuklu topraklarında yaşıyor sanıyordu. Bu yüzden de Konya Sultanı Alaaddin Keykubat'la Dede Garkın'ı buluşturmakta bir sakınca görmemişti. Ahmet Yaşar Ocak şöyle diyordu:

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. 40

Hamza Aksüt, Baba İshak, savfa 15

"Menkıbu'l Kudsiyye'ye nazaran Dede Garkın –çok muhtemel olarak Moğol istilası yüzünden- kendi müritleriyle Anadolu'ya gelerek yerleşmiştir. Zamanla büyük bir şöhret kazanarak müridlerinin sayısını çoğaltmıştır. Devrin –I. Alaaddin Keykubat olması kuvvetle muhtemel bulunan- sultanı, bu zatın meziyetlerini görerek onunla dostluk kurmuş ve bunun sonucu kendisine on yedi köyü vakıf olarak vermiştir. Dede'nin yerleştiği yerin Vilayetname yardımıyla Elbistan olduğunu tahmin edebilmek mümkündür."*

Ahmet Yaşar Ocak, Hamza Aksüt'ün yazdıklarını okuduktan, onu çeşitli etkinliklerde dinledikten ve artık doğrulardan kaçamayacağı noktaya geldikten sonra şunları yazmıştır:

"Ama aşağıda görüleceği üzere, Dede Garkın onun gerçek adı olmayıp lakabıdır ve kanaatimizce hem siyasi, hem dini lideri olduğu Garkın boyuna referans vermektedir. Yani, Dedemiz, Garkın oymağının dedesidir ve asıl ismi Numan'dır."**

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yay., Beşinci Baskı, 2011, s. 108

** Ahmet Yaşar Ocak, Dede Garkın ve Emirci Sultan, Gazi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 45

"... Böyle olunca Dede Garkın'ın esas olarak gerçekte çoğunlukla burada yaşadığı ve hayatını burada tamamladığı sonucu ortaya çıkıyor. Dolaysıyla gerçek türbesinin de bugün Dedeköy olarak bilinen Urfa-Viranşehir arasında yer alan bu küçük köydeki türbe olduğu kat'iyyet kazanıyor."*

Demek ki bu işin Elbistan ile bir ilgisi yok. Ahmet Yaşar Ocak'ın yukarıdaki parçalarda yazdığı görüşler de Hamza Aksüt'ün görüşleridir.

Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı kitabından yukarıda aldığımız parçada I. Alaaddin Keykubat'tan söz ediyordu. Alaaddin Keykubat'ın Dede Garkın'la dostluk kurduğunu ve ona on yedi köy vakfettiğini söylüyordu. Aynı Alaaddin Keykubat Şeyh İlyas konusunda da karşımıza çıkıyor. Şöyle:

"Elvan Çelebi'ye göre Baba İlyas, Rum diyarına Dede Garkın adındaki bir başka Türkmen şeyhinin halifesi sıfatıyla gelmiş ve Amasya yakınlarında bulunan Çat köyüne (bugünkü İlyas köyü) yerleşerek burada bir zaviye açmıştır. Yazar her ne kadar kesin bir tarih vermese de, eserde mevcut bir parça, bu yerleşmenin I. Alaaddin Keykubad zamanında olduğunu açıkça gösteriyor. Bu parçaya göre Sultan Alaeddin şeyhi ziyarete gelmiş ve onunla görüşmüştür."**

Hani, Nejat Birdoğan dedelik kurumunu Alaaddin Keykubat kurdu, şecereleri o imzaladı, hakullahı o uydurdu diyordu ya, bu Alaaddin Keykubat o Alaaddin Keykubat olmasın? Tarihler de tutuyor.

Dede Garkın Mardinli. Mardin ise o tarihlerde Artuklu topraklarında. Garkın mürşit ocağı ve talip toplulukları Artuklu devleti sınırları içerisinde yaşıyor. O halde nasıl oluyor da Konya Sultanı Alaaddin Keykubat Artuklu devletinde yaşayan Dede Garkın'ın yanına gelerek ona köy bağışında bulunuyor? Ahmet Yaşar Ocak bu gerçekler karşısında nasıl davranacak?

İki Sultan var, birisi Artuklu Sultanı, diğeri ise Selçuklu Sul-

* Ahmet Yaşar Ocak, Dede Garkın ve Emirci Sultan, Gazi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 74

** Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. 94

tanı. Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan her iki sultana da Alaaddin Keykubat diyor. Nejat Birdoğan bu sultana pir ocağı da kurduruyor. Örneğin Artuklu Sultanının adı İbrahim olamaz mı?

Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan Mardin'de yaşayan topluluğun Selçuklu topraklarında yaşadığını sandıkları için şöyle düşünüyorlar: Mardin'in de sultanı Alaaddin Keykubat'tır, Amasya'nın da sultanı Alaaddin Keykubat'tır. Dolayısıyla "Çat köyü"ne yerleşip zaviye kuran Şeyh İlyas'ı Konya Sultanı Alaaddin Keykubat'ın ziyaret ettiğini de söylüyor Ahmet Yaşar Ocak. Şeyh İlyas'ı Alaaddin Keykubat'ın ziyareti mantıklı olabilir ama Dede Garkın'ı aynı sultanın ziyareti olanaksızdır.

"BİLİM İNSANLARI" SULTANLARI KARIŞTIRMIŞ

Ahmet Yaşar Ocak, Prof Dr. Mertol Tulum'u iyi tanır. Mertol Tulum, İsmail E. Erünsal ve A. Yaşar Ocak'ın "çevirdikleri" Elvan Çelebi'nin Menakıbu'l Kudsiyye Fi Menasbi'l Ünsiyye* adlı kitabı tekrar çevirmek zorunda kalan kişidir.

Mertol Tulum, Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Menakıbu'l Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme** kitabında Elvan Çelebi'den İshak olayını izleyebiliyoruz. Yukarıda tartıştığımız I. Alaaddin Keykubat ile ilgili izlenmesi gereken iki kısım var.

1. Garkın grubu Mardin'dedir. Mardin ise Artuklu topraklarında bir yerleşimdir. Bir gün "Sultan", Dede Garkın'ı ziyarete gelir. Elvan Çelebi'nin eserinin 78-106. Beyitleri arası bu olayı anlatır. Olduğu gibi alalım:

78 Hak Ta'âlâ bu on yidi 'âşık
Şorusın sinden alısar bayık

* İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 3223, 1984, XC+188 s.

** Deniz Kitabevi Yayınları, 2000 İstanbul

79 Şayh çün bu sözi dir ü Sultân
Buyurur n'ldı görün iy ihvân

80 Kamusın kim getürdiler yanmış
Varlığından be-külli uşanmış

81 Didi Sultân nedür bulara sebeb
Nişe yandı ne od var ne hatab

82 Kim görüptür bunun gibi dakı bir
Od görinmez bular yanar u erir

83 Şayh Sultâna eydür iy Sultân
Bilmiş ol kim bu bir niçe ihvân

84 Ah u na'ra ki gâh u geh bunlar
Leyli 'ışkındağı bu macnânlar

85 Kılur-ıdı ol od bularda sükun
Hoş olurlar-ıdı bular dün ü gün

86 Gelmedi çün size bu hâlat hoş
Bir nazar kim bulara oldu tuş

87 Secdeye vardı cümle bunlar pâk
Ol sebebden kamusu oldı helâk

88 Ah eliyle bu 'ışk issisini
Def' idüben bulurdı assısını

89 Çünkü mânı bulundun iy Sultân
'Işk odı kıldı bunları kurbân

90 Şâh u Sultân'a çün bu tavzihât
Oldı rüşan bu şurata lama'ât

91 Hâlışan muhlışan döker rengin
Kim meğer şayha benzede yengin

92 Bildi kim pâzışâh-ı 'âlamıyân
Kılmış anı yeâne-i mardân

93 Ne dilerse sözin icâbat ider
Anı sevmeyeni haşarat ider

94 Takdiri tedbire muvâfıktur
Hak ider çün ne kim ider haktur

95 Tanrı dostın dutınana düşmen
La'nat okır ana zaân u zemen

96 Tanrı dostını dost dutan gişiler
Yirde vü gökte gün gibi ışılar

97 Bu bize bes değül midür kânun
Şol ki Allâh buyurdı 'fe't-tebi'ün'

98 Şâh ögin dirdi gendüye geldi
Nice olmış bu hâlatı bildi

99 Şayhı duttı şef' pes Sultân
Eydür iy şâh-ı âlâm-ı 'irfân

100 Dilerem Hak'tan alasın suçumı
Hoz görürsin taşumı vü içümi

101 On yidi pâra kend vakf olsun
Hak Ta'âlâ kabul dek kılsun

102 Şayh virdi rızâ kabul itti
İsti'ânat diledi Şah gitti

103 Eyle kim varlığına toldı Şayh
Sanasın şâh Şayh oldı Şayh

104 Kalmadı ortada mugâyır hiç
Şayh 'ışkın idindi zâd u besic

105 Hayr-ıla oldı hatm 'âkıbatı
Dostlara ruzı kılsun ol şıfatı."*

Bu parçayı okuduktan sonra, Ahmet Yaşar Ocak'ın görüşünü tekrar hatırlayalım:

"Menkıbu'l Kudsiyye'ye nazaran Dede Garkın –çok muhtemel olarak Moğol istilası yüzünden- kendi müritleriyle Anadolu'ya gelerek yerleşmiştir. Zamanla büyük bir şöhret kazanarak müridlerinin sayısını çoğaltmıştır. Devrin –I. Alaaddin Keykubat olması kuvvetle muhtemel bulunan- sultanı, bu zatın meziyetlerini görerek onunla dostluk kurmuş ve bunun sonucu kendisine on yedi köyü vakıf olarak vermiştir. Dede'nin yerleştiği yerin Vilayetname yardımıyla Elbistan olduğunu tahmin edebilmek mümkündür."**

Şimdi, Elbistan olayını bir kenara bırakarak Ahmet Yaşar Ocak'a soralım: Menakıbu'l Kudsiyye'den ilgili parçayı yukarıya olduğu gibi aldık. Parçada sadece bir Sultan'dan söz ediliyor. Siz, bu Sultan'ın I. Alaaddin Keykubat olduğunu nereden çıkardınız da o olduğu kuvvetle muhtemel diyorsunuz? Hiç isim geçiyor mu?

2. Şeyh İlyas Amasya'dadır. Amasya ise Anadolu Selçuklu topraklarında bir yerleşimdir. Bir gün Aladın-ı Sultan, Şeyh İlyas'ı ziyarete gelir. 338-380. Beyitler arası bu olayı anlatmaktadır.

Öncelikle Mardin'den Amasya'ya nasıl gelindi bakalım.

---

* Prof. Dr. Mertol Tulum, Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Menakıbu'l Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme, Deniz Kitabevi Yayınları, 2000 İstanbul, s. 199-205

** Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, 5. Baskı, Ekim 2011 İstanbul, s. 108, 109

Dede Garkın görevlendirme yapıyor. Şeyh İlyas'a dört halife veriyor. Diyor ki:

"207 Hem daki dördünüz tapusında
Olunuz ölünüz kapısında

208 İmdi dastur varunuz Rum'ı
Da'vat idün cama'at-ı şumı

209 Hak'un anda muradı var gizlü
Gören okır görür gönül gözlü

210 Çün vaşıyyat kemalına yitti
Dede desturıla bular gitti."*

Dede Garkın demiş ki, gidin Rum'a yerleşin ve daha sonra Şam cemaatını davet edin. Ve onlar Dede desturu ile Rum'a gitmişler.

"228. Geldi Rum'a makam duttı haş
Geldi yola kamu 'avamm u havaş."**

Rum'a yerleştikten sonra, Şeyh İlyas'ın ününü duyan Aladın-ı Sultan onu görmeye gelir. Metnin hiçbir yerinde Alaaddin Keykubat olarak bir ad geçmez. Geçen ad Aladın-ı Sultan'dır.

338. Şayh'un aşhabını çu 'alamda
Bilmedük kalmadı bu adamda

339. Pazışahlar heves kulür görsem
Her biri ictihad ider irsem

* Prof. Dr. Mertol Tulum, Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Menakıbu'l Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme, Deniz Kitabevi Yay., 2000 İstanbul, s. 227

** a.g.e., s. 233

340. Kamusıyla 'Aladın-ı Sultan
Bir vizir-i 'aziz u bir hayvan

341. Şayh'ı görmeğe geldiler halvat
Şayh bunlara gösterür kudrat

432. Buyurur kim kılalar ıstıkbal
Dökeler ileyinde perr ü bal

343. Vardı Oban Düden alup geldi
Şayh mescidde hem bular girdi

344. Virdi Şayh'a salam Şayh kıyam
Kıldı Sultan'a şöyle kim ikram

345. Şayh Sultan-ıla kadam vardı
Mihrabun şağ yanan ana virdi

346. Sünneti yirine yitürdi Şayh
Sundı mihkaba hon getürdi Şayh

347. Kodı Sultan onine bir sini
Yidi kasa ne Kaşi vü ne Çini

348. Aş u sini çanak gibi Sultan
Çünki görmedi kim göre iy can

349. Birez andan kiçi vezir önine
Tolu aş altı kasa sini bile

350. Emir-ahor onine saman
Ter giyeh kor haman-dem ol Sultan

351. Çünki Sultan bu kudratı gördi
İ'tikad-ıla gönlini virdi.

352. Benzemez hiç kiumseye bu gişi
Hak'tan almış bu devleti bu işi

353. Varalum ev ü barh-ıla gelelüm
Külli varlığ-ıla mürid olalum."*

Yukarıdaki anlatımlardan yola çıkan Ahmet Yaşar Ocak, Aladın-ı Sultan'ın I. Alaaddin Keykubat olduğunu söylüyor. Doğru söylüyor. Gerçekten de o Sultan I. Alaaddin Keykubat'tır. Menakıbu'l Kudsiyye'den yukarıya aldığımız parça 353. Beyitte bitmişti. 355-357. Beyitte ise şunlar söylenmektedir:

"355. Şah-ı adıl 'Aladın-ı Sultan
Şam'ı Salçuk cam-ı alamıyan

356. Çünkim irmiş-idi zaval Şah'a
Toldı Şaytan Gıyas-ı gümraha

357. Zehr virdi götürdi Sultan'ı
Nazanin pazışah-ı Rabbani." **

Gıyas, Aladın-ı Sultan'ı zehirleyip öldürmüş ve tahta geçmiş. Gıyas, Aladın-ı Sultan'ın oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'dir.

Menakıbu'l Kudsiyye'den aktarılan metinlere göre, Mardin'de Dede Garkın'ı ziyaret eden Sultan, Alaaddin Keykubat olamaz, çünkü Mardin Anadolu Selçuklu toprağı değildir. Ancak, Amasya'da Şeyh İlyas'ı ziyaret eden Sultan Alaaddin Keykubat olabilir. Şeyh'in kudretini görmek için gelmiş ve mürid olma arzusunu göstermiştir. Ancak oğlu tarafından zehirlenerek öldürülmüştür.

* Prof. Dr. Mertol Tulum, Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Menakıbu'l Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme, Deniz Kitabevi Yay., 2000 İstanbul, s. 261

** a.g.e., s. 261

Dolayısıyla Nejat Birdoğan'ın söylediği gibi şecerelerde adı geçen Aladın, bu Aladın olamaz. Başka Aladın mı yok?

Tekrar başa dönersek, Ahmet Yaşar Ocak'ın "Babailer İsyanı" kitabıyla ilgili temelden özeleştiri yapma zorunluluğu var. Açık açık, bilim insanına yakışır bir tavırla yanlışlıklarını kabul edecek. Ama öyle görünmüyor. Yöntemi şöyle:

"Aksüt, kitaplarında herhangi bir mesnet veya tarihsel kanıt belirtmeksizin ısrarla hep bu tezi ileri sürer. Ona göre Dede Garkın, Baba İlyas, Baba İshak, Hacı Bektaş vs. bu şahsiyetlerin asıl isimleri değildir. Dede Garkın, Garkın boyunun dedesi, Baba İlyas, İlyas obasının babası, Baba İshak, İshak obasının babası, Hacı Bektaş da Bektaş obasının hacısı oluyor. Bu hesapça, İranlı meşhur Kalenderi şeyhi Baba Tahir-i Üryan, Tahir-i Üryan boyunun, Baba Hemşa, Hemşa boyunun babaları olmalılar! Hatta Barak Baba, Barak oymağının, Sarı Saltuk da Saltuk oymağının Sarı'sı olmalı! Aksüt'ün bu tezi bazı durumlarda geçerli olmakla beraber genellenemez."*

Ahmet Yaşar Ocak bir sayfa sonra şunları yazıyor:

"Ama aşağıda görüleceği üzere, Dede Garkın onun gerçek adı olmayıp lakabıdır ve kanaatimizce hem siyasi, hem dini lideri olduğu Garkın boyuna referans vermektedir. Yani, Dede'miz, Garkın oymağının dedesidir ve asıl ismi Numan'dır."**

Bu tavrından da anlaşılacağı gibi Ahmet Yaşar Ocak özeleştiri yapamaz. 20 Aralık 1995 tarihinde Nejat Birdoğan'a yazdığı mektupta kendisi ile ilgili şunları söylüyor:

"Benim fikrim başlangıçtan beri neyse... bugüne kadar yazıp çizdiklerim de bundan sonra yazacaklarım da odur."*** Öyle olmadığı ve olamayacağı görülmüştür. Geleceğin ipotek altına alınması doğruları söyleyen kişilerin sağlam delilleriyle parçalanmıştır. Dolayısıyla "Babailer İsyanı" kitabına yazdığı birinci ve ikinci baskıya önsöz yazıları kendisine karşı yazılmıştır.

---

* Ahmet Yaşar Ocak, Dede Garkın ve Emirci Sultan, Gazi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 44

** a.g.e., s. 45

*** Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 44

ŞEYH AHMET NASIL AHMET YESEVİ OLDU?

Yukarıda Sultan gördükleri yere Sultan Alaaddin Keykubat yazmaları gibi Ahmet gördükleri yere Ahmet Yesevi yazmaya çalışıyorlar. Şu yazılanlara bakar mısınız?

"Hacı Bektaş-ı Veli-Seyyid Muhammed İbrahim el Sani-Seyyid Musa el Sani-İbrahim Mükerrem el Mucap-İmam Musa Kazım ve bu yolla İmam Ali.

Anasının adı Hatem'dir. Ana tarafından dedesi Şeyh Ahmet'tir. (Bugün için özellikle Ağuçan ocağının Şeyh Ahmet Dede'nin torunu olduğu söylenmektedir. Soy ağaçları elime geçmeden önce ben bu torunluğun baba yönünden olduğunu düşünerek Ağuçanlıların seyyid olmadıklarını söylemiştim. Nedeni ise 'kim bu Şeyh Ahmet' sorusuna verilen yanıtın 'Hoca Ahmet Yesevi' olduğu idi. Hoca Ahmet Yesevi baba yönünden Muhammed Hanefi'ye bağlı ve bu Muhammed Hanefi de Fatma'dan doğmadığına göre Seyyid olamazdı. Daha sonra Ağuçanlıların Dedesi Şeyh Ahmet'in ana tarafından dede olduğunu öğrendim. İzzeddin Doğan 'Şeyh Ahmet soyu bizim dayımızdır' dedi. Terminolojiye ve Alevi geleneklerine göre doğru. Ancak, Ağuçanlar için bir kesim Aleviler 'Onlar Hacı Bektaş'a da bağlıdırlar.' demişti. Acaba bu Şeyh Ahmet, Hateme Sultan'ın babası olabilir mi?) Anasıyla babası evlendikten yirmidört yıl sonra Hacı Bektaş doğdu. Söylencelere göre öğrenimini Lokman Perende'den sağladı. Küçük bir öğrenci iken hocası Lokman Perende, Hacc'a gitti. Bir sabah ona bişi 'bir tür yağlı ekmek) götüren Hacı Bektaş, 'Hacı' unvanı böylece aldı."*

Nejat Birdoğan bizi az kalsın Arap soylu olmaktan kurtaracakmış. Ortada bir "Şeyh Ahmet" var. Ahmet'in sonuna bir de Yesevi eklemek gerekiyor ki Ahmet Yesevi olsun. Nejat Birdoğan konuyu Avuçanlılarla konuşuyor. Ahmet Yesevi'nin öğrencisinin Hacı Bektaş olması gerekiyor ki devre tamamlansın. Neyse o sorunu da çözüyor. Bazı Aleviler Avuçanlılar

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 70

için "Onlar Hacı Bektaş'a bağlılar" diyor. İzzeddin Doğan da "Şeyh Ahmet soyu bizim dayımızdır" deyince her şey yerli yerine oturuyor. Şeyh Ahmet oluyor mu Hoca Ahmet Yesevi... Neyse ki yine Hamza Aksüt devreye girdi de bu oyun da bozuldu. Aksi takdirde Şeyh Ahmet Tavil'i Hoca Ahmet Yesevi yapacaklardı.

Yeri gelmişken bir kere daha tekrarlayalım: Avuçan Aleviliğin Mürşid ocaklarındandır. Hacı Bektaş da mürşit ocaklarındandır. Avuçan mürşit ocağına "Serçağlan" deniyor. Avuçan'ı Hacı Bektaş'ın pir ocağı olarak göstermeye çalışmak cehalettir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

TACÜ'L ARİFİN EBU'L VEFA

TACÜ'L ARİFİN EBU'L VEFA KİMDİR?

Şeyh Ahmet Tavil'i Hoca Ahmet Yesevi yapmaya çalıştıklarını da gördük. Şeyh Ahmet Tavil, Ebu'l Vefa soyundandır. Peki, kimdir "en eski şecereye sahip olan" Ebu'l Vefa?

Nejat Birdoğan bu konuda neler söylemektedir. Öncelikle ona bakalım:

"Anadolu Alevi ocaklarının belki de en eskisi sayabileceğimiz İmam Zeyn'el Abidin oğullarının Anadolu'daki ilk ataları sayılmaktadır. Hiç değilse bugün için bu böyle bilinmektedir. Kitabımızın ilgili bölümlerinde bu konu açık açık tartışılacaktır. Şimdilik ellerindeki soy belgelerine (şecerename, soy ağacı, soy kütüğü v.b.) (Bu ocağın belli bir adı yok. Bağlıları var. İlgili varisler 'biz Zeyn'el Abidin evladıyız' diyorlar. 'Mürşit-i Kamiliz' diyorlar. Ancak İmam Zeyn'el Abidin'in Anadolu'ya gelip bir ocak kurması olmayacağına göre bu ocağın bir başka özel adı olması gerekir. Nitekim öbür Zeyn'el Abidin ocaklarının böyle adları var. Son yıllarda bu ocak varisleri 'Biz Ebu'l Vefa torunlarıyız' diyerek işi bir Ebu'l Vefa ocağına götürmek istediler. Ancak tutmadı. Ebu'l Vefa adı şimdilik Anadolu ocaklarında bilinmiyor.) göre Mineyiklilerin, Ağuçanların, Kara Pirbat'lıların bu Ebu'l Vefa'dan geldiklerini okuyoruz. Soy ağaçları bölümünde bu gelişi tartışacağız.

Soy ağaçlarına bakılırsa Ebu'l Vefa Arap kökenlidir. Babasının adı Muhammed'dir. Onuncu göbekten İmam Zeynel Abidin'e dayanır. Abbasilerin Seyyidlere uyguladığı soy kırımı nedeni ile annesi Meymune, oğlunu alarak Doğu Anadolu'nun (Bilad-ı Ekrad) dağlık bölgelerine gelerek sığınmıştır. Kendisine annesi Bakis (yani çoban) diyordu. O bölgede epeyce yaşadılar. Güneş balçıkla sıvanamazdı. (Soy ağaçlarında geçen terim aynen böyledir.) Annesi ölünce Şeyh Ebu Şembeki'nin

yanına gitti. Ondan manevi dersler aldı ve bu alanda zirveye ulaştı. Bu belgeye göre Ebu'l Vefa'nın ölüm tarihi 1017'dir. (Kitabımızın 'Soy Kütükleri' bölümüne bakınız.)"*

Buraya kadar, Nejat Birdoğan'ın düşüncelerini sıralayalım: Zeynel Abidin oğullarının Anadolu ocaklarından birisi olduğunu belki de yine Anadolu'daki Alevi ocaklarının en eskisi olduğunu söylüyor. Zeynel Abidin'in Anadolu'ya hiç gelmediğini, dolayısıyla onun bir ocak kuramayacağını belirtiyor. Son yıllarda Zeynel Abidin ocak varislerinin "Biz Ebu'l Vefa torunlarıyız" dediklerini, "işi bir Ebu'l Vefa ocağına" götürmek istediklerini ama tutmadığını söylüyor. Dikkat edilirse Nejat Birdoğan sürekli Anadolu'dan söz ediyor. Kafasındaki Anadolu ibaresi herhalde Hakkari'yi de kapsamaktadır. Çünkü günümüzde Kürdistan'a Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu denmektedir. Nejat Birdoğan, "Kürdistan'daki Alevi ocaklarının belki de en eskisi sayabileceğimiz İmam Zeynel Abidin oğullarının Kürdistan'daki ilk ataları sayılmaktadır" diyememektedir. Ancak doğrusu Zeynel Abidin evlatlarının Kürdistan'a geldiğidir. O tarihlerde, yani binli yıllarda Anadolu denildiğinde Kızılırmak'ın batısı, hadi diyelim ki Fırat'ın batısı akla gelmektedir. Nitekim Nejat Birdoğan, Ebu'l Vefa'dan söz ederken, "Abbasilerin Seyyidlere uyguladığı soy kırımı nedeni ile annesi Meymune, oğlunu alarak Doğu Anadolu'nun (Bilad-ı Ekrad) dağlık bölgelerine gelerek sığınmıştır" diyor. Doğru terminoloji şöyle olmalıydı: "Abbasilerin Seyyidlere uyguladığı soy kırımı nedeni ile annesi Meymune, oğlunu alarak Kürdistan'ın dağlık bölgelerine gelerek sığınmıştır."

Kavramlar yerli yerine oturduğunda Alevi ocaklarının en eski temsilcileri olan Zeynel Abidin evlatlarının Kürdistan'da ikamet ettiği ortaya çıkmaktadır.

Nejat Birdoğan'dan devam edelim:

"Ebu'l Vefa üzerine bir de menakıpname var. Tezkirettü'l Muttakin veya Menakıb-Tacü'l Arifin adını taşıyan bu kitap m.1371 yılında kaleme alınmış. Buna göre: Seyyid'in asıl adı

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 111

Muhammed bin Muhammed'dir. Hem annesi hem babası tarafından Kürttür. Irak'ta Kusan diye bir köyde doğmuştur. İlk öğrenimini Bağdat'ta tamamladıktan sonra Buhara'ya gitmiştir. Burada İslam bilimlerini öğrenmiştir. Yeniden Bağdat'a dönerek Ebu Muhammed Talha Şumbuki'ye katıldı. Ebu'l Vefa unvanını kendisine bu şeyh verdi. Seyyid diye anılması menakıpnamesine göre gerçekten seyyid oluşundan ileri geliyordu. (Burada not: Menakıpname kendisi ile çelişmektedir. Başta Kürt dediği Ebu'l Vefa'ya sonradan seyyid demektedir.)"*

Nejat Birdoğan, Ebu'l Vefa'nın Arap olmasını kabul edemez. Ebu'l Vefa'nın Menakıbnamesini okumuş gibi de kesin konuşmaktadır. Oysa yukarıdaki parçanın sahibi Menakıbname'den aktardığını söyleyen Ahmet Yaşar Ocak'tır. "Menakıpname kendisi ile çelişmektedir" demesi doğru değildir. Ebu'l Vefa Menakıbnamesinde çelişki yoktur. Çelişkiyi bilinçli olarak yaratan Ahmet Yaşar Ocak'tır. Ahmet Yaşar Ocak'ın kaynağı Alya Krupp denilen bir kişinin Almanca yazıldığı söylenen altmış bir sayfalık bir yazısıdır. Alya Krupp konusunu Mehmet Bayrak hakkında görüşlerimizi belirtirken yazacağız.

Nejat Birdoğan'a göre Ebu'l Vefa Türk olsa muhteşem olurdu ama maalesef Türk değildir, bu durumda Arap olmasını değil, Kürt olmasını yeğler. Nasıl olsa Kürtler Türklerin hizmetkarıdır! Çünkü temel tezi Seyyid soyuna karşı çıkmaktır. Şöyle söylemektedir:

"... Baba İlyas, Ebu'l Vefa yolağındandı. Birbirlerini görmeseler bile sıcağı sıcağına bir yol olan Ebu'l Vefa yolağının Baba İlyas'a daha çok etki ettiği düşünülebilir. Ebu'l Vefa'nın Bağdat'ta katıldığı derslerin hocası Mehemmed Şumbuki'dir. Elimizde olan ve bu kitapta yayımladığımız Kara Pir Bad şeceresine göre de Mehemmed Şembeki (Şumbuki) Ebu'l Vefa'nın dedesidir. Şembek kenti bir Kürt kentidir. Bu nedenle Ebu'l Vefa'nın Araplığı düşünülemez bile... Gene Menakıp kitabına göre Şeyh, Araplığı için şöyle demektedir: 'Acemi (Arap dışı)

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 111-112

olarak yattım. Arap olarak sabahladım. (kalktım) Arap dilini bilmezdim. Zira Kürtler içinde büyümüştüm.'"*

Nejat Birdoğan'ın ve Ahmet Yaşar Ocak'ın Alevi mürşitlerinin İmamlarla soy bağlarını kesebilmek için ciddi çalıştıkları görülüyor. Nejat Birdoğan'ın Ebu'l Vefa Menakıbnamesi'nden aldığı parça eksik, tamamını almak gerekiyordu. Biz tamamını Osmanlıca çevirisinden, aşağıda "Ebul Vefa Kürtler Arasında Doğup Büyümüştür" başlığı altında yazacağız. Nejat Birdoğan, Ebu'l Vefa'nın dedesinin Mehemmed Şembeki olduğunu yazıyor ama ana tarafından mı baba tarafından mı belirtmiyor, belirtme gereği duymuyor çünkü ona göre Ebu'l Vefa'nın ana ve babası Kürt'tür... Türkçülerin tamamı Nejat Birdoğan'ın kitabına aldığı "Gene Menakıp kitabına göre Şeyh, Araplığı için şöyle demektedir: 'Acemi (Arap dışı) olarak yattım. Arap olarak sabahladım. (kalktım) Arap dilini bilmezdim. Zira Kürtler içinde büyümüştüm." cımbızlamasını kullanarak Ebu'l Vefa'nın baba tarafından Kürtlüğüne delil göstermektedir. Oysa aşağıda detayları anlatılacağı gibi babası Seyyid Muhammed'i hiç görmeyen Ebu'l Vefa Kürt olan annesi ve Kürtler tarafından büyütülmüş, eğitilmiştir. Ana dili Kürtçedir, Arapçayı sonradan öğrenmiştir. Yukarıdaki parçada bu anlatılmaktadır. Ebu'l Vefa'nın kimliği ile ilgili karartmayı Ahmet Yaşar Ocak yapmıştır, doktora tezinin hesabını üniversiteye vermesi gereklidir.

Nejat Birdoğan, Ebu'l Vefa'nın Türkistanla, Orta Asya'yla ilişkisini kuracak. Her ne kadar Ebu'l Vefa'nın Kürt olduğunu söylemiş olsa da yüreğini serinletecek bir çıkış yolu bulacak. İzleyelim:

"Ebu'l Vefa üzerinde bu Menakıpname'nin birçok yerinde Kürt olduğuna ilişkin bölümler vardır. Ancak, bizim kanımıza göre gerek soy kütüğünde, gerekse Menakıp kitabında kesin bir şey var ki o da Şeyh'in Buhara'da öğrenim gördükten sonra yeniden Bağdat'a döndüğü ve ününe ve öğretisine kavuştuğudur. Belli ki o dönemlerde bir Yesevi-Türk öğretisinin

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 113

merkezi olan Buhara'da bu ünlü Şeyh, aslında kendisinde var olan kadın-erkek bir arada tapınma özelliğini, yani Zerdüşt geleneğini iyice pekiştirmiş. Biz, ötedenberi söylediklerimizi burada bir kez daha yineliyoruz. Ebu'l Vefa kültürü olmasaydı Anadolu'daki kimi Alevi erenlerinin Türk olsun, Kürt olsun kültürleri olmayacaktı. Giderek Hacı Bektaş'ın Anadolu'ya (Rum'a) gelirken ilk uğradığı Kürdistan'dır. Burada epey eğleşir. Bir kızın doğan oğlunu oğul edinir. Koca Hazreti Pir, burada kimlerle karşılaşacağını iyice incelemiş Doğu Anadolu'nun sağlamlığını anlayınca bu kez Bozok'tan Orta Anadolu'ya ulaşmıştır. Doğu'da Ebu'l Vefa kültürü, Zerdüşt kültürü gibi sağlam ve Şaman kültürüne yardımcı öğeler vardı çünkü."*

Nejat Birdoğan burada Kürdistan dedi. Ancak Doğu Anadolu da dedi. Acaba Hazreti Koca Pir'in uğradığı Kürdistan neresi olabilir?

Nejat Birdoğan, "Ebu'l Vefa üzerine bir de menakıpname var. Tezkirettü'l Muttakin veya Menakıb-Tacü'l Arifin adını taşıyan bu kitap m.1371 yılında kaleme alınmış" diyor. Kitaptan, "Burada Menakıpname'den iki alıntı yaparak Şeyh'in düşüncelerine ilişkin bilgi ile Ebul Vefa'yı sonluyoruz" diyerek alıntı da yapıyor ama bu kitabın nerede, kim tarafından, hangi dilde, hangi tarihte yayımlandığı, Türkçe'de yayımlanıp yayımlanmadığı hakkında, hiçbir bilgi vermiyor. Kaynakçasında da Tezkirettü'l Muttakin veya Menakıb-Tacü'l Arifin adını taşıyan bir kitabın künye bilgileri yok. Demek ki Nejat Birdoğan bu bilgileri başkasının kitabından aldı, o kitabın da adını vermedi. Bilimsel çalışma böyle mi yapılır?

Kitabın künye bilgilerini vermezseniz tabii ki Zerdüşt, Şaman, Ahmet Yesevi, Yesevi-Türk öğretisini konuya rahatlıkla sokuşturursunuz.

Nejat Birdoğan'ın künyesini vermediği kitabın izine Ahmet Yaşar Ocak'ta rastlıyoruz. Yine Nejat Birdoğan'a ait "Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik" adlı kitabında, "Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları"

* Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul, s. 114-115

kitabına kaynaksız aldığı anlatımların kaynağı var. Söz konusu kitapta şunlar yer alıyor:

"Gene Baba İlyas'ın torunlarından olan Derviş Ahmet Âşıki, (ki Âşıkpaşaoğlu adıyla ünlüdür) tarihinde dedesini, 'Zamanın kutbu Baba İlyas'tır ki Seyyid Ebu'l Vefa'nın halifesidir' diye göstermektedir. Baba İlyas'ın eylemlerini Baba İshak olaylarını anlatırken söz konusu etmiştik. Öyle ise onun düşüncelerini öğrenmek için de ister istemez Ebu'l Vefa'nın düşüncelerine eğileceğiz. Konuda en geniş ve kaynağına yakın bilgileri Yaşar Ocak veriyor.

'Tezkiretu'l Muttakin (veya Menâkıb-ı Tacü'l Arifin) adını taşıyan ve 1371 yılında kaleme alınan menakıpnamesi sayesinde bazı bilgiler elde etmek mümkündür. Buna göre Seyyid'in asıl adı Muhammed b. Muhammed'dir. Hem annesi ve hem babası tarafından Kürttür. Irak'ta Küsan diye bir bölgede doğmuştur. İlk tahsilini Bağdat'ta tamamladıktan sonra Buhara'ya gitti ve İslami ilimleri öğrendi. Tekrar Bağdat'a dönerek Ebu Muhammed Talha Şunbuki'ye intisap etti. Ebu'l Vefa lakabını kendisine bu şeyh verdi. Seyyid diye anılması, menakıpnamesine göre gerçekten seyyid oluşundan ileri geliyordu. Irak'ta çok büyük bir ün kazandı ve zamanının en ileri gelen şeyhlerinden biri olarak anılmaya başladı. Kendisinin fıkha dair bir risalesi ile tasavvufa ait Hulâsatü'l Tevhid adlı bir kitabı vardı. Kendisinin aşağı yukarı bütün sosyal tabakalara mensup birçok müridi olmuştu. Abbasi halifesi el-Kaim bi-Emrillah, şeyhin gittikçe büyüyen şöhretinden korkmuş ve belki de hilafet makamını ele geçirir endişesiyle hareket etmeye başlamıştı. Onu sapık bazı inançlar yaydığı iddiasıyla saraya çağırıp devrin ulemasının huzurunda imtihana tabi tuttu. Fakat Seyyid, hazırlanan bütün sorulara cevap vererek tuzağa düşmedi.'"*

Kaynak kişiyi bulduk: Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı kitabının 8. Sayfasında kitap hakkında şu bilgileri veriyor:

---

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 101; ayrıca bkz. Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. 110-114. Sayfaları arası

"3- Şihabeddin Vasıti (Ahmed b. Abdulmün'im): Tezkiretu'l Muttekin ve Tabsırat'l Muktedin

Bu eser doğrudan doğruya Babai isyanı ile alakalı olmamasına rağmen, Baba İlyas'ın şahsiyetinin aydınlanmasında büyük ölçüde katkıda bulunan çok önemli bir kaynaktır. Bu önemine rağmen daha önce dikkat çekmemiştir. Eserin yazarı, XIV. Yüzyılda yaşamış bir Vefai dervişidir. Yazar, XI. Yüzyılın ünlü şeyhlerinden olup, Türkiye tarihi bakımından da büyük bir önemi haiz olan Vefaiyye tarikatının kurucusu Tacu'l-Arifin Seyyid Ebu'l Vefa Bağdadi (öl. 1107-8)'nin hayat hikayesi ve menkabelerine tahsis ettiği bu eserini, 1371'de kaleme almıştır. Şeyhin ölümünden iki buçuk asırdan fazla bir zaman sonra yazılmasına rağmen, o ölmeden yazılan ve biri Kitabu Devhat'i uli's-Safa fi Menakıb'ı Seyyid Ebi'l-Vefa adını taşıyan iki esere dayanarak yazıldığı için değer kazanmaktadır. Aslı Arapça olan bu menakıbnamenin Osmanlı döneminde yapılmış Türkçe çevirileri de bulunmaktadır. Bunlardan biri II. Bayezid zamanında yapılmıştır."*

Ahmet Yaşar Ocak dipnotlarla kitap hakkında bilgi veriyor. 29. Dipnot şöyle:

"29. Bk. Tezkiretu'l-Muttakin, Bibliotheque, De Slane, ara. Nr. 2036, 2 cilt."**

30. dipnotta ise şu bilgiler var:

"Bu çevirinin Terceme-i Menakıb-ı Tacul-Arifin adı altında birçok nüshasına tesadüf etmek kabildir. Bir örnek olarak Süleymaniye (Halet Efendi) Kütüphanesindeki 2427 numaralı nüsha gösterilebilir. Bu mühim eserin arapça nüshasıyla karşılaştırmalı tenkitli bir metni, Ebu'l-Vefa ve Vefailik hakkında geniş bir inceleme ve tahlil kısmıyla birlikte Prof. Kemal Sılay ile birlikte tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır."***

Konuyu anlamış bulunuyoruz. Ebu'l Vefa ile ilgili kitap o günlerde günümüz Türkçesinde yayımlanmamış. Ancak Ah-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. 8-9

** a.g.e., s. 8

*** a.g.e., s. 9

met Yaşar Ocak yazdığına göre kitabı görmüş, dil bildiği için okumuş ve bazı bölümlerini hem kendi kitabına almış, hem de diğer yazarların yararlanmasına sunmuş. Ayrıca kitap, Prof. Kemal Sılay ile Ahmet Yaşar Ocak tarafından yayıma hazırlanıyormuş. Ahmet Yaşar Ocak'ın kitabı 1980 yılında yayımlandığına göre aradan uzun bir süre geçmesine rağmen proje gerçekleşmemiş demektir.

Bu durumda rahatça Ahmet Yaşar Ocak'a sorabiliriz: Ebu'l Vefa'nın hem anne hem de baba tarafından Kürt olduğunu nereden çıkardınız? 1980 yılında tez çalışmanızı kitap olarak yayımlarken Menakıbname'yi okumuş muydunuz? Yayıma hazırladığınız Menakıpnamede Ebul Vefa'nın hem babasının hem de annesinin Kürt olduğu mu yazılıydı? 1980 yılında Babailer İsyanı kitabının ilk baskısını yaptığınızda, "Eser Şihabuddin Ahmet Vasiti adında bir Vefai şeyhi tarafından yazılmıştır. Buna göre Seyyid'in asıl adı Muhammed b. Muhammed'dir ve hem annesi hem babası tarafından Kürttür"* derken neden dipnot koymadınız? Bu söylem Vasiti'nin kitabının hangi sayfasında yer alıyordu? Vasıti'nin kitabından söz ederken 36 numaralı dipnota bakıldığında 1976 yılında Almanya'da yayımlanan Alya Krupp'un broşüründen söz ediyorsunuz ve şöyle diyorsunuz: "Çok ilgi çeken birtakım bilgiler ihtiva eden bu menakıbname daha şu son senelere kadar dikkati pek çekmemişti. Ancak 1976 yılında Almanya'da Alya Krupp tarafından, I. Cildi Ebu'l-Vefa'nın biyografisini ihtiva eden bir inceleme olmak üzere yayınlanmaya başlanmıştır. (Studien zum Menaqybname des Abu'l Wafa, München 1976). ..."**

Ebu'l Vefa'nın anne ve babasının Kürt olduğunu Alya Krupp mu söylüyor, siz ondan mı öğrendiniz? Alya Krupp Vasıti'den mi öğrenmiş? Siz kitabın aslını gördüğünüze ve yayıma hazırladığınıza, kitabınızın son baskısı 2011 tarihinde yapıldığına göre, bize Vasıti'nin kitabında, nerede, hangi sayfada Ebu'l Vefa'nın anne ve babasının Kürt olduğunu yazdığını, Vasıti'den alacağınız parça ile ispatlamanız gerekiyor. Alya Krupp

* A. Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Aralık 1980, s. 96

** a.g.e., s. 96

adlı şahıs her kimse o da sizin gibi "tez" yazmış, söylentileri, ispat edilmeyen cümleleri kullanmış. Vasıti'nin Ebu'l Vefa'nın anne ve babasının Kürt olduğuna dair sözü yoktur. Osmanlıca çevirilerde ise ki Alya Krupp bu çevirilerden birini kullanmış, Ebu'l Vefa'nın babasının adı Muhammed Arızi'dir, İmam soylu bir Arap'tır, Ebu'l Vefa'nın annesi Fatma ya da Ümmü Gülsüm adlı bir Kürt'tür. Siz, hem kaynak olarak gösterdiğiniz kitabı okumamışsınız hem de kimliği ile ilgili bilgi olmayan Alya Krupp'un bilim insanına yakışmayacak manipülasyonunu kabul etmişsiniz, işinize gelmiş diyebiliriz. Bu temiz bir yöntem değildir. Yakın zamanda tahrifatçı Erdoğan Çınar da bu yöntemi kullanmıştır.

Nitekim, Ahmet Yaşar Ocak'ın Babailer İsyanı adlı çalışmasında konu ile ilgili parçaları yan yana koyduğumuzda Nejat Birdoğan'ın fark ettiği ama anlamaya çalışmadığı tam bir ucube çıkıyor karşımıza. Şöyle:

1. "Bu esere göre Seyyid'in asıl adı Muhammed b. Muhammed'dir ve hem annesi hem babası tarafından Kürt asıllı olduğu söyleniyor."*

2. "Seyyid unvanı ise, yine menakıpnameye göre, Peygamber sülalesine mensup olmasından ileri geliyordu."**

Ahmet Yaşar Ocak, yukarıda bir numarada aldığımız alıntıda Ebu'l Vefa'nın "Hem annesi hem babası tarafından Kürt asıllı olduğu söyleniyor" demektedir. Bu sözler 2011 yılında yapılan kitabının son baskısında yer almaktadır. 1980 yılında yayımladığı kitabının ilk baskısında durum şöyleydi:

"Eser Şihabuddin Ahmet Vasiti adında bir Vefai şeyhi tarafından yazılmıştır. Buna göre Seyyid'in asıl adı Muhammed b. Muhammed'dir ve hem annesi hem babası tarafından Kürttür."***

Ahmet Yaşar Ocak 1980 yılında kesin cümlelerle Ebu'l

---

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Beşinci Baskı, 2011, s. 111

** a.gf.e., s. 112

*** A. Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, Aralık 1980, s. 96

Vefa'nın hem annesi hem de babasının Kürt olduğunu söylerken, 2011 yılındaki son baskıda "Kürt asıllı olduğu söyleniyor"a gelmiştir. Ahmet Yaşar Ocak dedikodu ile söylenti ile "bilimsel" çalışma yapmış, tezini kabul ettirmiştir. Oysa kimse bir şey söylemiyor. Bu tahrifatı Ahmet Yaşar Ocak yaptı, yalanı o söyledi. Menakıbname'de Ebu'l Vefa'nın babasının Kürt olduğu yazılı değildir.

Nejat Birdoğan Ebu'l Vefa ile ilgili bilgi vermeye devam ediyor:

"A. Yaşar Ocak, Ebu'l Vefa'nın daha çok heterodoks inançlı birisi olduğuna ilişkin gene menakıpnamesinde örnekler veriyor:

'Bir gün halife şeyhe, hizmetkârlarından biriyle bir mektup ve bir şarap kadehi gönderiyor. Mektubu alan şeyh, onu açmadan önce kadehin gönderilişinin sebebini sorar. Bunun üzerine hizmetkâr, mektubu açıp okumasını, sebebin orada yazılı olduğunu söyler. Şeyh, mektubu açar ve orada şu satırları okur: 'Huzurunda kadın ve erkekleri bir araya getirerek ayin yaptığın zamanlar bu kadehle onlara şarap sunmak sana yakışır bir davranış olacaktır...'

Bu durumdaki kadın ve erkekleri bir araya getirerek törenler düzenleme Hoca Ahmet Yesevi'nin de Horasan'da yaptığı törenlere benzemektedir. Böylece Horasan'dan kalkan kimi gelenekler Ebu'l Vefa'ya, oradan da Hacı Bektaş'a ulaşmıştır. A. Yaşar Ocak, Ebu'l Vefa'nın Kürt oluşundan kuşkulanır. Onu bir Yesevi sürekçisi saymanın daha doğru olacağına inanmaktadır. Giderek adı anılan menakıpnamedeki 'Şeyh Boğa Batu, Şeyh Muhammed Türkmanî, Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa' gibi kimi adların da Türk adı olmasından yararlanıp Şeyhi Türk sayar. Bu görüşe katılmamak olası değil. Ama ne olursa olsun, Ebu'l Vefa'nın kimi kaynaklarda gösterildiği gibi Arap olması olası değildir. Belli ki Yesevi halifelerinden biri daha karşımızdadır. Bağdat yöresinde düşüncelerini yaydıktan sonra Baba İlyas'ı Anadolu'ya göndermiş, Baba îlyas da sonradan Anadolu'ya etki etmiştir. Kaynak olan Hoca Ahmet Yesevi düşünceleri yıllar ilerledikçe, halifeler ço-

ğaldıkça her gidilen yerin de etkilerini sırtında taşıyarak yeni kimliklere bürünmüştür."*

Nejat Birdoğan'ın bu düşüncelerinin ciddiye alınacak hiçbir tarafı yok. Ebu'l Vefa kesinlikle Türk değil. Hoca Ahmet Yesevi ile hiçbir ilişkisi yok. Talip toplulukları arasında Türkmen olması, onun Türk olmasını gerektirmez. Ebu'l Vefa ile Şeyh İlyas aynı yılların insanı değil. Ahmet Yaşar Ocak, "Osmanlı kroniklerinde bu kayıtlar, Baba İlyas'ın Seyyid Ebu'l Vefa ile olan alakasına kesinlik kazandırmaktadır. Bu durumda, 501/1107'de ölen bu şeyh ile, Baba İlyas'ın doğrudan bir halifelik ilişkisi bulunduğu, aradaki uzun zaman farkı sebebiyle, elbette düşünülemez. Ancak Baba İlyas'ın, Anadolu Selçukluları zamanında adı geçen şeyhin tarikatını temsil eden bir halife olduğu muhakkaktır" diyor. Ebu'l Vefa'nın ölümünü 1107'ye tarihliyor. Oysa Şeyh İlyas'ın Amasya'ya gelişi 1230'lu yıllardır. Bu durumda Nejat Birdoğan nasıl, "Ama ne olursa olsun, Ebu'l Vefa'nın kimi kaynaklarda gösterildiği gibi Arap olması olası değildir. Belli ki Yesevi halifelerinden biri daha karşımızdadır. Bağdat yöresinde düşüncelerini yaydıktan sonra Baba İlyas'ı Anadolu'ya göndermiş, Baba îlyas da sonradan Anadolu'ya etki etmiştir" diyebilir?

Muharrem Naci Orhon, Nejat Birdoğan'a bir belge vermiş. Nejat Birdoğan bu belgeyi değerlendirme altına almış. Ahmet Yaşar Ocak'tan öğrendiği Ebu'l Vefa Menakıbnamesi ile bu belgeyi birlikte değerlendirmeye çalışıyor.

Şöyle diyor:

"Eğer soyağacına göre Ebu'l Vefa 1017'de öldü ise Menâkıpname'ye Kaim Bi-Emrillah adı nereden girdi? Her ne denli menakıpnameler kimi zaman gerçekleri yansıtmasa da böyle tarihi kişiliklerde yanıldıkları pek görülmüyor. Sonra, soy ağacında Ebu'l Vefa'nın annesi Meymune'nin oğlunu Emevilerin öldürmesinden korkup kaçırmasından söz ediliyor. Bu tarihlerde Abbasiler egemendir. Bu yanılgı nereden kaynaklanmıştır? Kaim Bi-Emrillah, 1017'de çok küçük, çocuk yaşta olsa

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 102

gerektir. Böylece iki çok eski kaynak arasında bocalamaktayız. Bir üçüncü olasılık da, çoğu soy ağaçlarında görüldüğü gibi bir nakibü'l eşraf hilesiyle karşı karşıya olmamızdır. Bu da şudur ki, 1576 yılında yazılıp da 1017 yılı olaylarından söz eden belgede 1077 yılına ilişkin belge düş ürünüdür. Gene de her türlü kesin tavırdan kaçınarak sözünü ettiğimiz bu olayda şimdilik yeni araştırmalar olmadıkça huzurlu olamayacağımız yargısına vardığımızı söyleyelim.

Soy ağacında Ebu'l Vefa, Arap kökenli olmasına karşın çok küçük yaşta Anadolu'nun o dönemlerde Bilâd-ı Ekrad diye anılan bölgelerine gelip Alevilerle dolu olan yerlerinde yetiştiğini yazıyor. Ad ne denli 'ekrad' diye anılırsa anılsın, Alevi-Türk kültürünün Ebu'l Vefa'ya tümü ile aşılandığı açıktır. Bu şu demektir ki, Araplık, Ebu'l Vefa'nın salt anasında kalmıştır. Kendisi, öldürülmesine acıyan ve kendilerine sığınanları koruyan gönlü büyük Türklerin kültürü ile büyümüştür. Hüseyin soyundan olması da halk arasında saygın bir yer kazanmasına neden olmuştur. Doğrusu Ebu'l Vefa da kendisine gösterilen bu saygının gerçekten karşılığını ödemiş, bu ayrı kültürü (Arap dışındaki) yaşatmak için elinden geleni yapmıştır. Bir başka tanımla Ebu'l Vefa kültürü olmasaydı, Geyikli Baba, Baba İlyas ve belki de Hacı Bektaş kültürü olmayacaktı."*

Nejat Birdoğan, Ebu'l Vefa'nın Arap olmasını bir türlü içine sindiremiyor. Kürt olmasını da içine sindiremiyor. Ona verilen soy ağacına göre Ebu'l Vefa'nın annesinin Arap olduğu, anne adının Meymune olduğu, çok küçük yaşlarda "Bilad-ı Ekrad" diye anılan yerlere yerleştiği yazılıymış. Nejat Birdoğan Ekradı yani Kürdü kabul edemiyor. "Ad ne denli 'ekrad' diye anılırsa anılsın, Alevi-Türk kültürünün Ebu'l Vefa'ya tümü ile aşılandığı açıktır. Bu şu demektir ki, Araplık, Ebu'l Vefa'nın salt anasında kalmıştır. Kendisi, öldürülmesine acıyan ve kendilerine sığınanları koruyan gönlü büyük Türklerin kültürü ile büyümüştür. Hüseyin soyundan olması da halk arasında saygın bir yer kazanmasına neden olmuştur. Doğrusu Ebu'l Vefa da kendisine

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 104

gösterilen bu saygının gerçekten karşılığını ödemiş, bu ayrı kültürü (Arap dışındaki) yaşatmak için elinden geleni yapmıştır" diyebiliyor.

Yukarıdaki görüşler tamamen spekülasyondur. Aslı astarı hiç yoktur. Artık kesin derecede biliyoruz ki, Ebu'l Vefa'nın babası Araptır ve İmam soyludur, annesi ise Kürt'tür. Türkçülerin, Ahmet Yaşar Ocak'ın, Nejat Birdoğan'ın senaryosu çökmüştür.

Bu senaryoyu Türkiye'de Ahmet Yaşar Ocak oluşturdu. Babailer İsyanı kitabının 1980 tarihinde yapılan birinci baskısında önce Ebul Vefa'nın anne ve babasının Kürt olduğunu söyledi, daha sonra Kürt sözcüğü göçebe sözcüğünün karşılığı olarak kabul edilmekteydi, dolayısıyla Ebul Vefa Türk'tü dedi. Ebul Vefa Menakıbnamesinde (Osmanlıcadan çeviri) yazılı olduğu gibi Ebul Vefa'nın baba tarafından Arap olduğunu tartışmadı, üstünü kapattı. Kitabının 2011 tarihinde Dergah Yayınları tarafından yayımlanan 5. Baskısında ilk baskıya göre birtakım düzeltmeler yaptı. Önce ilk baskıya aldığı parçayı, sonra da 5. Baskıya koyduğu parçayı alt alta sıralayalım:

"Burada üzerinde durulması gereken bir mesele daha vardır. Menakıbnamesinde Kürt soyundan geldiği bildirilen bu zatın gerçekten Kürt olup olmadığı, tersine göçebe bir Türk boyuna mensup olabileceği ihtimali hesaba katılmalıdır. Çünkü bir defa şurası unutulmamalıdır ki, çağın Arap müellifleri Kuzey Suriye ve Irak-ı Acem'de yaşayan bütün göçebeler hakkında hiçbir ayrım yapmadan 'Kürt' tabirini kullanıyorlar, daha doğrusu 'Kürt' tabirini göçebe karşılığı olarak alıyorlardı. İkinci olarak da Ebu'l Vefa'nın ileri gelen halifelerinin Türk asıllı oldukları görülüyor. Menakıbname bunlardan bir kısmını zikrediyor:

1. Şeyh Boğa b. Batu
2. Şeyh Muhammed Türkmani
3. Şeyh Turhan
4. Şeyh Tekin
5. Şeyh Muhammed b. Belikısa

Hatta yukarda görüldüğü gibi bunlardan birinin Türkmani nisbesini taşıması, Ebu'l Vefa'nın tarikatının Türkmenler arasında da yayıldığını göstermeye yeter."*

Şimdi de 5. Baskıdaki aynı bölümü alalım:

"Burada üzerinde durulması gereken bir başka mesele de, menakıbnamesinde Kürt soyundan geldiği bildirilen bu zatın gerçekten Kürt olup olmadığı hususudur. Çünkü bir defa, Seyyid Ebu'l Vefa'nın menakıbnamede adları geçen ileri gelen bütün halifelerinin Türk asıllı oldukları görülüyor, ki bunlardan bazıları şunlardır:

1. Şeyh Boğa b. Batu
2. Şeyh Muhammed Türkmani
3. Şeyh Turhan
4. Şeyh Tekin
5. Şeyh Muhammed b. Belikısa.

Hatta yukarıda görüldüğü gibi bunlardan birinin 'Türkmani' nisbesini taşıması, bizce en azından, Seyyid Ebü'l Vefa'nın tarikatının Türkmenler arasında da yayıldığını göstermeye tek başına bile yeterlidir. İkinci olarak da şurası unutulmamalıdır ki, çağın hemen bütün Arap müellifleri Kuzey Suriye ve Irak-ı Acem'de yaşayan bütün göçebeleri ifade etmek için, hiçbir ayrım yapmaksızın 'Kürt' kelimesini kullanıyorlar, daha doğrusu bu kelimeyi 'göçebe' karşılığı olarak alıyorlardı. Bununla beraber, gerçekten Kürt menşe'li olması da pekala mümkün görünüyor. Zira bugün İran'da Kürtler arasında yaygın bir heterodoks mezhep mensubu olan Ehl-i Haklar, Seyyid Ebü'l Vefa'ya büyük takdis konusu olan Heftevane yahut Heft Ten denilen Yedi Vücud'tan üçüncüsü olarak kabul edilmektedir. Ehl-i Haklardaki inanışa göre bu Yedi Vücud'u oluşturan kutsal şahıslardan her biri, belli periodlarla belli bir takım şahısların bedeninde yeniden dünyaya gelirler. İşte Ebü'l Vefa Kürt Ehl-i Haklar'da böyle bir inancın konusudur."**

Ahmet Yaşar Ocak, Ebu'l Vefa konusunda 1980 yılından 2011 yılına kadar santim ilerlememiştir. Hala Menakıbname-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, I. Baskı, 1980, s. 98

** Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Dergah Yayınları, V. Baskı, 2011, s. 113

yi okuduğunu, menakıbnamede Ebul Vefa'nın anne ve baba tarafından Kürt olduğunun yazılı olduğunu anlatmaya çalışmaktadır.

TÜRKÇÜLERİN TEZLERİNİ TEKRARLAYAN BİR KÜRT: MEHMET BAYRAK

Ebu'l Vefa Mehmet Bayrak'ın da kafasını meşgul etmektedir. Mehmet Bayrak, Ebul Vefa'dan "Ebu'l Vefa'yı Kürdi" olarak söz ediyor. Yani Mehmet Bayrak da Ebu'l Vefa'nın anne ve babasının Kürt olduğunu kabul etmektedir. Onda da Seyyidlere karşı bir alerji var. Kaynak kişilerinden olan Ahmet Yaşar Ocak'ın Türkçülüğünü, Ebul Vefa'yı önce anne-baba Kürt sonra da Kürt kelimesini göçebe kelimesine indirgeyip Türk yapmaya çalışmasını eleştirmiyor. Ahmet Yaşar Ocak'ı övmekten çekinmiyor.

"Bildiğimiz kadarıyla ilk kez, araştırmacı Ahmet Yaşar Ocak, başta Ebu'l Vefa Menakıbnamesi olmak üzere Doğulu ve Batılı kaynaklardan yararlanarak; Tacü'l Arifin Seyyid Ebu'l Vefa'yı Kürdi'nin heterodoks inançlara mensup bir mutasavvıf olduğunu, Anadolu ve Mezopotamya'da Babai/Alevi öğretisinin düşünce babası ve Babai İsyanı liderleri Baba İlyas, Baba İshak ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin onun halifeleri olduğunu belgeleriyle ortaya koyuyordu. (Bkz. Babailer İsyanı, İst. 1980, s. 95-103)

Daha sonra biz, bu ve benzeri kaynaklardan yola çıkarak Anadolu Aleviliği'nin ana inanç ve kültür kaynaklarından birinin Vefailik olduğunu vurguladık. (Bkz. Halk Hareketleri ve Çağdaş Destanlar, Ank. 1984)

Daha sonra Araştırmacı Nejat Birdoğan da, 'Ebü'l Vefa kültürü olmasaydı Geyikli Baba, Baba İlyas ve belki de Hacı Bektaş kültürü olmayacaktı' diyerek bu hususa vurgu yapıyordu. (Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, İst. 1990, s. 110)"*

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 441

Bunlar çok iddialı sözler. Mehmet Bayrak kendisini Ahmet Yaşar Ocak ve "Araştırmacı Nejat Birdoğan"ın yanına konumlandırıyor, "Babai/Alevi öğretisi", "Babai İsyanı", "Babai İsyanı liderleri Baba İlyas, Baba İshak ve Hacı Bektaş-ı Veli"...

Mehmet Bayrak da Nejat Birdoğan ve diğer Türkçüler gibi Aleviliğin bir karışım olduğunu, Orta Asya'dan geldiğini düşünmektedir. Aşağıdaki parça Mehmet Bayrak'ın Aleviliği nerelere dayandırdığını ispatlamaktadır:

"Alevilik semavi dinler'den çok daha önceleri başlayan, yani geçmişi Budizm'e de, Brahmanizm'e de Manihanizm'e de, Zerdüştilik'e de, belli ölçüde Şamanizm'e de, Mazdekçilik'e de, Babekçilik'e de dayandırılabilecek bir din. Öte yandan komşu dinlerden de bir takım şeyler alıp bir takım şeyler vermiş. Sözgelimi Alevilik ile Hıristiyanlık arasındaki benzerliğin onda birini Alevilik'le Müslümanlık arasında göremezsiniz. Buna rağmen İslamiyet'ten de bir takım motifler, semboller alan, kendine özgü, ayrı, bağımsız bir dindir Alevilik."*

Budizm, Brahmanizm, Maniheizm, Zerdüştlük, Şamanizm, Babekçilik, Mazdekçilik, Hıristiyanlık ve "komşu dinler" söylemini rahatlıkla Esat Korkmaz'da da görebiliriz...

Mehmet Bayrak da Alevilik konusunda İttihatçıların görüşlerini kabul etmiştir. Örneğin, Ebu'l Vefa ile ilgili "Aleviliğin İnanç Önderlerinden Tacü'l Arif'in Ebu'l Vefa-yı Kürdi ve Menakıbnamesi" başlığı altında "Anadolu Aleviliği'nin inanç ve kültür kaynakları irdelenirken, resmi ideolojinin bu konuda sunduğu kaynak Ahmet Yesevi ve kuramcısı..." diyerek, resmi ideolojiyi eleştirerek yazısına başlıyor. Oysa "Anadolu Aleviliği" tanımı İttihatçılara, Türkçülere, Cumhuriyetçilere aittir. Aleviliğin oluştuğu yer olan Yukarı Mezopotamya'yı, Kürdistan coğrafyasını gözlerden saklamak için kullanılmıştır. Baha Said, Ahmet Yaşar Ocak, Nejat Birdoğan, Esat Korkmaz, Erdoğan Çınar bu kavramı özellikle kullanmaktadır. Orta Asya'dan yola çıkan Göçebe Oğuzların Şaman ve Gök Tanrı kültleriyle başladıkları yolculuk sırasında topladıklarıyla

* https://www.facebook.com/AleviAsimilasyonunaHayir/posts/598812830147205

Horasan'a gelerek, oradan da Anadolu'ya gelip yerli kültürlerle de getirdiklerini birleştirip karıştırarak "Anadolu Aleviliği"ni elde etme tezi İttihatçılara aittir. Bu kitapta bu tezi sık sık eleştiriyoruz. Mehmet Bayrak'ın Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ı eleştirmemesi, onlardan çarpıtılmış alıntı alması hatta daha da ileri giderek Ahmet Yaşar Ocak'ın Ebu'l Vefa konusuna ilk kez açıklık getirdiğini, belgelerle ortaya koyduğunu söylemesi Türkçülerin tuzağına gönüllü düştüğünü göstermektedir. Peşinen söylememiz gereken bir şey var: Ebu'l Vefa'yı Kürdi nitelemesi Ahmet Yaşar Ocak'a değil Mehmet Bayrak'a aittir, o, Ebu'l Vefa'nın adının peşine "Kürdi" kelimesini ekleyerek Ebu'l Vefa'nın kimliğini daha koyu bir karanlığa götürmüştür.

Mehmet Bayrak "Babai/Alevi", "Babai İsyanı" tanımını kabul ederek ikinci bir yanlışa düşmüştür. Mehmet Bayrak, Dede Garkın grubunu tanımamakta ve nerede oturduklarını bilmemektedir? Ahmet Yaşar Ocak'ın Dede Garkın grubunu Selçuklu topraklarında kabul ederek "İsyan" sözcüğünü kullanması Mehmet Bayrak tarafından da onaylanmıştır. Bu görüşler bundan böyle savunulamaz görüşlerdir çünkü Ahmet Yaşar Ocak bu kitapta ilgili bölümde gösterildiği gibi Dede Garkın'ın Elbistan'da oturduğu görüşünden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Garkın mürşidi, pirleri ve talipleri Mardin'de, Artuklu, bir kısmı da Eyyubi topraklarında oturmaktadır, yani Selçuklu topraklarına başka bir ülkenin topraklarından girmişlerdir. Bir ülkenin topraklarına başka bir ülkenin topraklarından girmek, saldırmak, sızmak, savaş gibi kavramlarla açıklanır, ayaklanma, isyan kavramıyla değil. Mehmet Bayrak'ın da görüşünü gözden geçirmesi gerekiyor.

Mehmet Bayrak, Ahmet Yaşar Ocak'ın kullandığı kaynaklara güvenerek örneğin Alya Krupp'un Ebu'l Vefa Menakıbnamesi ile ilgili çalışmasını Almancadan Mukaddes Şahin'e çevirtmiş ve kitabında yer vermiş.*

"İşte bugüne kadar üzerinde yeterince durulmayan Tacü'l Arifin Menakıbnamesi, Alman araştırmacı Alya Krup'un 'Stu-

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, s. 443

dien zum Menaqypname des Abu'l Wafa' (München, 1976) adlı eserinden çevrilerek sunuluyor."*

Buyurun, üzerinde yeterince durulmayan Ebul Vefa Menakıbnamesi'ni değerlendirelim ama Mehmet Bayrak'ın Alya Krupp'a neden başvurduğunu anlayamıyoruz. Ahmet Yaşar Ocak ondan alıntı almış ve konuyu yeterince çarpıtmış zaten. Ahmet Yaşar Ocak'ın çarpıttığı görüşleri Mehmet Bayrak kabul ediyor ve şunları söylüyor:

"Şecere'lerde, Dersim ocakzadelerinin Seyyid oldukları yani Ehl-i Beyt soyundan geldikleri anlatılmaya çalışılırken; Kureyş (Kureş) ocağı, yine Seyyid olarak sunulan Ebu'l-Vefa aracılığıyla İmam Zeynel Abidin'e bağlanmaya çalışılmaktadır. Oysa kendisine atfedilen Menakıbnamesinde anadan ve babadan yana Kürt olduğu açıkça vurgulanan Ebu'l-Vefa'nın 'Seyyid' olması nasıl gerçekçi değilse, dünden bugüne Zazaki (Dımılki) konuşan ve kültür geleneğinde Weriya Kuresi (yani Kureyş'in Hurisi) ve Xorte Kuresi (yani Kureyş'in oğlu) gibi Dımılki söylemiyle 'yardımcı melekleri' bulunan bir kültün mensuplarının Ehl-i Beyt soyuna maddeten bağlanması açıktır ki olanaklı değildir. Belli bir politikanın ürünü olarak verilen bu tür Şecere'lerde esas olarak amaçlanan maddi bağlılık değil, manevi bağlılıktır. (Bu konuda ayrıca bkz. Ertuğrul Danık: Dersim Alevi-Kürt ve Zaza Mitolojisi ve Pantheonu Üzerine; Birikim Dergisi, Ağustos/1996, s. 64-67)**

Mehmet Bayrak da "Seyyid olarak sunulan Ebu'l-Vefa aracılığıyla İmam Zeynel Abidin'e bağlanmaya çalışılmaktadır. Oysa kendisine atfedilen Menakıbnamesinde anadan ve babadan yana Kürt olduğu açıkça vurgulanan Ebu'l-Vefa'nın 'Seyyid' olması nasıl gerçekçi değilse" demektedir. Mehmet Bayrak'a sormak gerekiyor: Hangi menakıbnamede Ebu'l Vefa'nın ana babasının Kürt olduğu yazılı? Bu sonuca nereden, neyi okudunuz da vardınız? Ahmet Yaşar Ocak'ın ikincil kaynaktan yani Almanca çeviriden parça alarak ideolojisine göre yorumladığı Ebu'l Vefa'nın ana baba Kürt olduğu maddi yan-

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, s. 442

** a.g.e., s. 443

lışını kabul edip devam ettirmek de ne oluyor? Ebu'l Vefa'nın Seyyid olduğu gerçekçidir, menakıbnamesine göre maddidir. Dersim'deki ocakzadeler Seyyid'dir ve Ehl-i Beyt soyundan gelmişlerdir. Ebu'l Vefa'nın menakıbnamesine göre babası Zeynel Abidin torunu Arap, annesi Kürt'tür. İttihatçıların, Cumhuriyetçilerin Seyyidlere saldırmalarını, onları aşağılamalarını, iskeletlerini parçalamalarını, kemiklerini kırmalarını, bilinçlerini tarumar etmelerini Kürdistanla ilgili görüşler ileri süren bir kişi neden görmez, göremez?

Ahmet Yaşar Ocak, hazırladığı doktora tezinde Ebul Vefa Menakıbnamesini orijinal metinden okumuş gibi yapmıştır, kaynağı Alya Krupp'tur. Alya Krupp'a dayanıp Ebu'l Vefa'nın ana babasının Kürt olduğunu söyleyerek açıkça tahrifat yapmıştır. Dolayısıyla hem orijinal metni okumuş gibi yaparak Almanca çeviriyi kullanması hem de kullandığı metinde tahrifata baş vurması dolayısıyla Ahmet Yaşar Ocak'ın tezi geçerliliğini yitirmiştir.

Mehmet Bayrak, Ahmet Yaşar Ocak'tan kuşkulanmayarak, onun açtığı yoldan giderek bilim çevrelerini özellikle Kürdistanlıları yanıltmakta ve oyalamaktadır. Bir eser hangi dilde yazılmışsa o dilden çevirisini yapmak gerekir. Mehmet Bayrak menakıbnamenin orijinal kitabının elinde olduğunu ve Arapça yazıldığını söylemektedir. Şöyle demektedir:

"Birçok ünlü düşünür, kuramcı ve öğreti sahibi gibi Ebu'l Vefa adına da sonradan yazılmış bir Menakıbname vardır. Şihabüddin Ahmet Vasıti adında bir Vefai Şeyhince ölümünden yaklaşık 250 yıl sonra kaleme alınan Tezkiretü'l-Muttakin, diğer adıyla Menakıb-ı Tacu'l Arifin adlı bu Menakıbnamenin, elimizde biri Arapça orijinali, diğerleri Osmanlıca çevirisi olmak üzere birkaç yazma nüshası bulunuyor."*

Ne kadar güzel. Madem elinizde menakıbnamenin Arapça orijinali var, Osmanlıca çevirisi de var, siz de çeşitli kitaplarınızdan öğrendiğimize göre Osmanlıcadan aktarma yapabilecek kadar dil de biliyorsunuz acaba neden bu kitapları değil

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 442

de Alya Krupp'un Almanca yazısını çeviriyorsunuz? Elinizdeki Vasıti'nin Arapça orijinal metninden Ebu'l Vefa'nın hem anne ve hem de baba tarafından Kürt olduğunu söylediği parçanın hem orjinalini hem de Türkçesini yayımlayın da okuyalım. Böyle bir belge yok.

Bir kişi Kırmançki, Kurmanci konuşuyorsa, o "Zaza"dır, "Kürt"tür diyemezsiniz. Ebul Vefa Seyyid'dir, babası Zeynel Abidin torunudur, anası Kürt'tür, ana dili Kürtçe'dir, Kürdistan'da doğmuştur. Kürdistan'da yetişmiştir. Sözünü ettiğiniz menakıbname böyle yazıyor. Mehmet Bayrak'a soralım, babası Arap, anası Kürt olan bir kişi anadili Kurmanci, Kırmançki olan bir kişi soyun babadan sürdüğü toplumlarda Arap olamaz mı?

Alya Krupp konusuna gelince. Kim bu Alya Krupp? Kaç tarihinde doğmuş, nerede okumuş, unvanı nedir? Öğrenci mi, doktor mu, doçent mi, profesör mü? Kimdir Alya Krupp? Almanya'da Köln'de yaşayan ve gazeteci Yücel Tonguç Karahan'a da Alya Krupp'tan söz etmiştik. Araştırmalarının sonucu şöyledir:

"Alya Krupp ya da uzun adıyla Alya Krupp-al Shamma. İsmine bakarsak, Arap ve kadın olması büyük ihtimal. İsmine bakmaktan başka da bir seçeneğiniz yok çünkü! Söz konusu şahsın Almanya›da akademik, kültürel ve politik alanda varlığını gösteren bir iz bulmanız mümkün değil. Yani ne bir kitabı, ne bir tezi veya akademik çalışması, ne bir romanı vb. bulunmuyor. İki istisna dışında: Birisi, 1976 yılında Dr. Dr. Rudolf Trofenik adlı yayınevinin dergi serisinde, 61 sayfalık bir yazı ('Studium zum Menāqybnāme des Abu l-Wafā' Tāğ al-'ārifin' / Ebu el Wefa'nın Menakıbnamesi üzerine çalışma). Diğeri de, yine aynı yayınevinden 1974 yılında yayınlanan, Münih Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Hans Joachim Kissling'in öğrencilerinin makalelerinden oluşan özel bir basımda, 'Popüler İslam›ın araştırılmasında yeni yollar' başlıklı 10 sayfalık bir yazı. Bunların dışında Almanya›da Ulusal Kütüphane kayıtlarında doktora tezi, araştırma ya da herhangi bir kitabı bulunmuyor.

Alya Krupp'la ilgili dikkat çeken bir ayrıntı ise 1974 tarihli yazısının yayınlandığı dergide, Alman, Arap vd. birçok ismin yanı sıra bir de ünlü Türk milliyetçisi Nihal Atsız'ın oğlu Burak Atsız'ın da bir yazısının olması. Yani Burak Atsız da, o tarihlerde Münih Üniversitesi'nde Türkoloji öğrenimi görmekte; ikisi de Prof. Hans Joachim Kissling'in öğrencisi olmak gibi ortak bir özellik taşımaktadır.

Alya Krupp imzasını taşıyan bu iki yazının yer aldığı dergileri çıkaran yayınevi hakkında da kısaca bilgi verecek olursak:

'Dr. Dr. Rudolf Trofenik Yayınevi', 1911 yılında doğup 1991 yılında ölen Rudolf Trofenik tarafından kurulmuş. Yayınevine ismini veren Rudolf Trofenik, hukuk eğitimi görmüş ve 1946 yılında Çekoslovakya hükümeti tarafından uzaklaştırılana kadar üniversitede fahri öğretim görevlisi olarak çalışmış... 10 Yıl Yugoslavya'da mülteci olarak yaşadıktan sonra 1956'da Almanya'ya gelmiş. Münih'te önce sahaflık yapmış sonra da kendi adını taşıyan bu yayınevini kurmuş... Yayınevi ağırlıklı olarak, Slovak tarih ve kültürü ile Güneydoğu Avrupa ve Balkanlar üzerine kitap ve makalelere yer vermiş.

Düzenli olarak çıkan bir yayınevi dergisi var. Ve bu dergi yayınevinin esas faaliyeti durumunda. Macaristan, Slovakya, Balkanlar ve çok sınırlı olarak da Türkiye konulu farklı yazarların makale ve incelemelerinden oluşan dosya konularına yer verilmiş bu dergilerde.

Tirajı sınırlı olan derginin esas alıcıları Güneydoğu Avrupa ülkelerindeki kütüphaneler ve özel kişiler olmuş.

Yayınevi sahibi bu coğrafyaya yönelik 'idealist' ve özverili çalışmalar yaptığı için Alman devleti tarafından 1983 yılında şeref madalyası ile ödüllendirilmiş. Yayıncının ölümünden sonra yayınevinin aktif bir faaliyeti görünmüyor...

Her ne hikmetse arkasında hiçbir iz bırakmayan Alya Krupp adı, 2004 yılında yayınlanan bir şiir kitabının çevirmeni olarak karşımıza çıkmakta. (Suriyeli şair ve politikacı Nizar Qabbani'nin 'Seçme Şiirler' adlı kitabı, Books on Demand Yayınları, 2004, Çeviren: Alya Krupp al-Shamma. Yani soyadı

değişmiş görünüyor.) Kitabı basan normal bir yayınevi değil; internet üzerinden parayla kitap basan bir yayınevi.

Nizar Qabbani, 1923 Şam doğumlu ve 1998'de Londra'da ölmüş. Beyrut, Kahire, Madrid ve Londra elçiliği görevinde bulunmuş. Bu şiir kitabı hakkında okurların yaptığı yorumlardan biri ilginç: (http://nizar-qabbani-blog.blog.de/2009/07/26/augen-gehen-uhren-welt-rezension-6590230/) Kitabın Almanca çevirisini iyi bulmuyor, anadili Almanca olmayan birinin çevirisi olarak değerlendiriyor.

Sonuçta, halen yaşayıp yaşamadığı belirsiz olan, bilimsel bir çalışma yaptığına dair de bir iz bırakmayan Alya Krupp'u, 'Kimliği ve akademik kariyeri belli olmayan bir kişi' biçiminde tanımlamak çok da yanlış olmayacak görünüyor."

Bu bilgiler ışığında aklımıza bazı sorular geliyor: Alya Krupp adlı kişi Ebu'l Vefa ile neden ilgilenmiş? Neden Ebu'l Vefa'nın babasının Kürt olduğunun peşine düşmüş?

"Ancak o bir Kürttü..."*, "... Kürt kökenli Sufi Şeyh Muhammad b. Muhammed Abu l-Wafa Tac-al Arifin..."** Alya Krupp bu sonuçlara neden ulaşmak istemiş?

Alya Krupp denilen kişinin elindeki kaynaklarda Ebu'l Vefa'nın babasının Kürt olduğu ile ilgili hiçbir şey yok. Belge yaratmaya çalışıyor, yapamıyor, başaramıyor.

Mehmet Bayrak'ın kitabına alınan Alya Krupp'un yazısının çevirisinde Triminhgam denilen bir kişiden söz ediliyor. Trimingham öyle bir kişi ki, sözü senet sanki! Kaynak göstermese bile her türlü kuşkuyu ortadan kaldıracak kadar önemli birisi! Alya Krupp adlı meçhul şahıs şunları yazıyor:

"Trimingham ... Abu'l Wafa'dan bahsederken Kürt olduğu vurgusunu yapmakta ve böylece bu kutsal kişilik hakkında tüm kuşkuları ortadan kaldırmaktadır."***

Trimingham'ın bir kaynak göstermesi gerekiyor, bakalım gösterebilecek mi? Alya Krupp adlı kişi şunları söylüyor:

---

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 446

** a.g.e., s. 448

*** a.g.e., s. 450

"Maalesef Trimingham, bu temel ifadenin kaynağını belirtmemektedir."*

Alya Krupp adlı kişi çok önemli bir şey daha yazmaktadır:

"Maalesef Trimingham, bu temel ifadenin kaynağını belirtmemektedir" dedikten sonra "Elimizdeki bu yazma ile ilgili kaynaklardan alınmamış olsa gerek."** diye eklemektedir.

Alya Krupp adlı şahısın elinde Ebu'l Vefa'nın babasının Kürt olduğunu onaylayan herhangi bir kaynak bulunmamaktadır. Ellerindeki yazma ve işaret ettiği kaynaklarda babanın Kürt olduğuna dair hiçbir şey yoktur. Tek şahidi Triminhgam'dır.

Alya Krupp adlı meçhul kişi 35 numaralı dipnotta şu açıklamayı da yapmıştır:

"Trimingham, sorum üzerine bana mektupla kaynakçayı bildiremeyeceğini yazdı. Buna ilişkin kaynakçayı Trimingham 1971, s. 282-299'da bulmak mümkün olmadı."***

Yukarıdaki maddi deliller gösteriyor ki Alya Krupp bir araştırmacı değildir. Yazdığı 61 sayfalık yazı akademik bir yazı değildir, manipülasyon için yazılmıştır. Alya Krupp'un gerçek adını merak ediyoruz. Alıntılarının pek çoğu Türkçe kaynaklar çünkü. İttihatçılar bu türlü yayınları çok yaptı. Naci İsmail Pelister'in Dr. Friç takma adıyla kitap yayımladığını unutmayalım: Kitabın yazarı Dr. Friç, çevireni Habil Adem... Bu kişilerin hepsi Naci İsmail Pelister'dir. Alya Krupp'un da böyle bir kişi olması muhtemeldir.

Mehmet Bayrak'ın kitabına aldığı Alya Krupp broşürünün Ebu'l Vefa ile ilgili Osmanlıca çeviriden Almancaya, Almancadan Türkçeye çeviride de Ebu'l Vefa'nın babasının Kürt olduğu yer almaz. Şu parçalara bakalım:

"2- İsmi ve Soyu

İsmi Muhammed, yan ismi Abu'l Wafa ve saygınlık ismi (laqap) Tac al-Arifin'dir.

---

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 450

** a.g.e., s. 450

*** a.g.e., s. 471

Kürtler'de –ki soyu anne tarafından bunlardan gelmektedir- Kabis al-Kurdi ismi ile tanınıyordu."*

"Öyle görülüyor ki, Kürt olan annesinin yanında büyüdüğünden, Arapçayı çok az biliyor..."**

"Abu'l Wafa al-Kadir, Sultan (wilat) tarafından, peygamberin soyundan gelenler takip edildiğinden, ülkesinden kaçıp, bir Kürt aşiretinin yanına, doğudaki El-Mevhideti'l-Tahtaniye'de Bani Nergis'e kaçmıştır."***

Yukarıdaki ilk iki parçada Ebu'l Vefa'nın anne tarafından Kürtlerden geldiği, üçüncü parçada Ebu'l Vefa'nın babasının "Peygamber soyu"ndan geldiği açıkça yazılı...

Mehmet Bayrak, ayrıca "... Ebu'l-Vefa'nın Siirt'teki mezarı hala bir ziyaretgah niteliğindedir."**** diyor.

Menakıbnamede böyle bir bilgi yok. Mehmet Bayrak'ın bilgisi yanlış, başka bir Ebu'l Vefa'dan söz ediyor olsa gerek.

MEHMET BAYRAK: DAHA ÖNCE YAYIMLADIĞI KENDİ KİTAPLARINDAN KOPYALA YAPIŞTIR YÖNTEMİYLE "YENİ KİTAP" YAZAN YAZAR

Mehmet Bayrak incelenmesi gereken bir yazar. Örneğin, 2004 yılında Özge Yayınları'ndan kendisinin yazdığı ve yayımladığı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" adlı kitabının 441-489 sayfaları arasında "Aleviliğin İnanç Önderlerinden Tacü'l Arif'in Ebu'l Vefa-yı Kürdi ve Menakıbnamesi" adlı parça var. Bu parçada Alya Krupp'tan Alya Krupp olarak söz ediliyor. "Aleviliğin İnanç Önderlerinden Tacü'l Arif'in Ebu'l Vefa-yı Kürdi ve Menakıbnamesi" başlıklı aynı yazı 2014 tarihinde yayımladığı "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 689-

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 457

** a.g.e., s. 460

*** a.g.e., s. 458

**** a.g.e., s. 209

735 sayfaları arasında yine var. Bu yazının başına Dr. Alya Krupp yazmış. Demek ki Alya Krupp adlı şahıs 1976 yılından 2014 yılına kadar yani 38 yılda ancak Dr. olmuş. Mehmet Bayrak'ın bu kitabında da Alya Krupp'un kim olduğu ile ilgili hiçbir bilgi yok.

Mehmet Bayrak kitaplarını incelememiz sırasında çok tuhaf bir yazarla karşı karşıya olduğumuzu anladık. Şöyle ki:

Mehmet Bayrak son kitabını Eylül 2014 tarihinde yayımladı. Kitabı yukarıda da andığımız gibi "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler (Belgelerle Kürdistan'da Gizli Dinler)" adını taşımaktadır ve Özge Yayınlarından yayımlanmıştır. Özge Yayınları Mehmet Bayrak'ın ya da yakınlarının sahibi olduğu bir yayınevidir. Mehmet Bayrak televizyonlarda kitabını tanıtırken yeni bir kitap yazdığını söylüyor. Oysa durum öyle değil.

Mehmet Bayrak'ın "yeni" kitabı 735 sayfadan oluşuyor ve 45 liraya satılıyor. Kitabın Özge Yayınlarından yayınlanış sırası 42. Kitaba 3 sayfa Önsöz yazmış. Önsözdeki tarih 1997/2014 olarak atılmış. Kitabın yeni bir kitap olduğunu Önsöz'de belirtiyor:

"İşte, çalışmamızın temel amacı, bugüne kadar bilinmezlikten gelinen bulgu ve belgelerle böylesi bir oluşuma katkı sunmaktır. 'Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler' ana başlığı altında topladığımız araştırmaya ve belgelere dayalı bu çalışmada; kendi incelemelerimizin yanı sıra bugüne kadar Türkçe literatürde yer verilmemiş elli dolayında ilginç belgeye ve araştırmaya yer veriliyor.

Çalışmanın ilk kesiminde yer alan özgün inceleme ve araştırmalarımda, kendi görüşlerimi ve belirlemelerimi yansıtıyorum. Çalışmanın sonraki kesimlerindeyse daha çok Batılı belgelere ve araştırmalara yer veriliyor. ...

...

... bugüne kadarki Türkçe literatürde bu tür belgelere yer verilmediği göz önüne alınırsa...

Çalışma, tüm bu alanlarda belli bir boşluğu doldurursa amacına ulaşmış demektir."*

Söyledikleri doğru değildir. Kitabın Önsöz dahil tamamı daha önce başka kitaplarında yer alan yazılardan oluşmaktadır. İspatı aşağıdadır:

1. 2014 yılında yayımladığı "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının ilk 7-9. Sayfalar arasındaki Önsöz yazısı, 1997 tarihinde yayımladığı "Alevilik ve Kürtler" kitabının 9-11 sayfalar arasında yer alan Önsöz yazısının aynısı. Tek fark: 2014 yılında yayımladığı kitabın 8. Sayfasında yer alan "İşte, çalışmamızın temel amacı, bugüne kadar bilinmezlikten gelinen bulgu ve belgelerle böylesi bir oluşuma katkı sunmaktır. 'Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler' ana başlığı altında topladığımız araştırmaya..." söylemi 1997 yılında yayımlanan kitabın 10. sayfasında şöyledir: "İşte, çalışmamızın temel amacı, bugüne kadar bilinmezlikten gelinen bulgu ve belgelerle böylesi bir oluşuma katkı sunmaktır. 'Alevilik ve Kürtler' ana başlığı altında topladığımız araştırmaya..."

2. 2014 yılında yayımladığı "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının ilk 13-30 sayfasındaki yazı, 2004 tarihinde yayımladığı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" kitabının 184-206. Sayfaları arasında yer alıyor.

3. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 31-42. Sayfasında yer alan yazı, 2009 yılında yayımladığı ve yazarı kendisi olan "Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları"** kitabının 168-181 sayfaları arasında yer alıyor. Yazıların başlıkları da aynı.

4. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 43-127. Sayfaları arasında yer alan "Alevi-Yaresan-Ezidi Kürtlerin Müziği ve Dinsel Şarkıları" başlıklı yazı, 2004'de yayımladığı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" adlı kitabının 235-297. Sayfaları arasında yer alıyor ve başlığı "Alevi Kürtlerin Müziği ve Dinsel Şarkıları" adını taşıyor.

5. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 128-139.

* Mehmet Bayrak, Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler, Özge Yayınları, Eylül 2014, s. 8-9

** Mehmet Bayrak, Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları, 2009 Ankara

Sayfaları arasında yer alan "Ermiş-Şair Baba Tahir Uryan ve Ahle-Haq Dini" başlıklı yazı, 2009'da yayımladığı kendisine ait "Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları" adlı kitabın 182-193. Sayfaları arasında yer alıyor ve başlıkları aynı.

6. 2014 yılında yayımladığı "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 162. Sayfasından başlamak üzere 688. Sayfasına kadar yer verdiği tüm yazılar, 1997 yılında yine kendi yayınevi olan Özge Yayınlarında yayımladığı, yazarı da kendisi olan "Alevilik ve Kürtler"* kitabının 271-785. Sayfaları arasında yer alıyor.

7. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 689-728. Sayfaları arasındaki Ebu'l Vefa ile ilgili yazı da daha önce sözünü ettiğimiz gibi 2004 yılında yayımladığı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" adlı kitabının 441-489. Sayfaları arasında yer alıyor.

8. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 224-226. Sayfaları arasında yer alan yazı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" kitabının 384-386. Sayfaları arasında yer alıyor.

9. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 466-471. Sayfada yer alan yazı da "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" kitabının 433-438. Sayfaları arasında bulunuyor.

10. "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının 180-191. ve 287-300, Sayfaları arasındaki yazıları hangi kitabından kopyalayıp yapıştırdığını saptayamadık.

Yani, 2014 yılında yayımladığı "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabı kopyala yapıştır yöntemiyle çoğaltılmış bir kitap. Özge Yayınlarının 20 numaralı yayını olan Alevilik ve Kürtler, Özge Yayınlarının 30 numaralı yayını olan Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları'nın 38 numaralı yayını olan Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları kitaplarından kopyalanan yazılar, Özge Yayınlarının 42 numaralı kitabı olarak oluşturuluyor.

Ayrıca örneğin "Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler" kitabının yazarı olarak Mehmet Bayrak görünüyor ama kitabın 55-128 sayfaları arası başkalarına ait şiirlerden oluşuyor. 735 sayfa-

* Mehmet Bayrak, Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları, 2009 Ankara

lık kitabın 128-736 sayfaları arası çeviri yazılardan oluşuyor. Mehmet Bayrak'ın yazdım dediği 735 sayfalık kitaptan 54 sayfadır. Onlar da başka kitaplarından kopyalayıp yapıştırılmıştır.

Mehmet Bayrak'ın başvurduğu bu yöntemi daha önce hiçbir yazarda görmedik. Bütün kitaplarında pek çok yazı ortak. Bir örnek daha verelim. "2004 yılında yayımladığı "Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik" kitabının ilk 183 sayfası, 1984 yılında yayımladığı "Halk Hareketleri ve Çağdaş Destanlar" adlı kitabından oluşuyor.

...

Mehmet Bayrak, Ebu'l Vefa, Şeyh İlyas, Şeyh İshak ve Hacı Bektaş arasındaki ilişkileri de doğru yorumlayamamıştır. Mehmet Bayrak'ın bilgileri Hacı Bektaş'ın Musa Kazım'ın torunu olduğunu söylemesi hariç İttihatçıların ve Baha Said Ekolü takipçisi Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ın yazdıklarıdır.

Açıklamaya çalışalım. Mehmet Bayrak aşağıdaki parçada şöyle diyor:

"Bize göre Babai düşüncesi, aslen Kürt olan ve İslamiyet'te bir reform yapan Seyyid Ebu'l Vefa Bağdadi'nin sistemleştiricisi olduğu Vefaiyye tarikatından kaynaklanmaktadır. Anadolu'daki Babai düşüncesinin babası budur ve Baba İlyas, Baba İshak ve Hacı Bektaş bunun tarikatına mensup halifelerdir."*

Mehmet Bayrak, yukarıdaki parçada sözünü ettiği üç kişiyle ilgili şunları söylüyor:

"Hacı Bektaş Veli'ye gelince; onun da iddia edilenin tersine Türklüğü yaymak gibi bir düşüncesi olmadığı gibi, köken olarak Türk değil, 7. İmam Musa Kazım'ın torunlarından olup Araptır. Birkaç şiiri dışında eserleri de Türkçe olarak değil, Arapça olarak verilmiştir. Özellikle kendisine atfedilen mensur (anlatı) eserleri tümüyle Arapça'dır. Kendisi Baba İlyas, Baba İshak'la birlikte Babai isyanında yeralmış ve canını zor-

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 133

lukla kurtararak, izini kaybettirmiş ve epeyce zaman sonra Sulucakarahöyük'te (bugünkü Hacıbektaş) ortaya çıkmıştır.

...

"... Baba İlyas Rum kökenli, Baba İshak ise –bir görüşe göre- Kürt kökenlidir."*

Mehmet Bayrak'a göre Hacı Bektaş Seyyid, Şeyh İlyas Rum, İshak ise bir görüşe göre Kürt'tür. Bu insanlar Ebul Vefa-yi Kürdi'nin halifeleri imiş. Mehmet Bayrak Aleviliğin nasıl oluştuğunu da, kökeninin "Kürtlerin başat dini Zerdüştlüğü..." diye şöyle anlatıyor:

"Hacı Bektaş Veli ile birlikte tüm bu Babai önderleri, Babailiğin ve Anadolu Aleviliğinin düşünce kaynağı olan Vefailiğin kuramcısı olan Ebu'l Vefa-yi Kürdi'nin halifeleridir. Önceleri bir sosyal isyancı olan Ebul-Vefa, sonradan felsefi konulara dalmış ve eski İrani inançlarla Kürtlerin başat dini Zerdüştlüğü eski Anadolu inanç ve kültürlerine eklemlemiş, dolayısıyla Anadolu Aleviliğinin temellerini atmıştır."**

Bu görüşler yanlış. Ebul Vefa menakıbnamesinde Ebul Vefa'nın Anadolu'ya geldiğine, Anadolu'nun eski inanç ve kültürleriyle karşılaştığına dair hiçbir bilgi yok. Kürtlerin dini Zerdüştlük değil Ezdaniliktir. Ebul Vefa ile Şeyh İlyas, Şeyh İshak ve Hacı Bektaş arasında yüz yıldan fazla bir zaman aralığı var. Ebu'l Vefa 1107'de ölmüş, Şeyh İlyas, Şeyh İshak ve Hacı Bektaş'ın adı 1230'dan sonra konuşulur olmuş. Yaşadıkları dönem bu dönem.

Mehmet Bayrak Dede Garkın mürşit ocağına bağlı olan Dede Garkın halifeleri Şeyh İlyas ile Şeyh İshak'ı, Hacı Bektaş Mürşit Ocağı mürşidi Hacı Bektaş ile yolculuk yaptırıyor, Hacı Bektaş'ı Sulucakarahöyük'e yalnız başına getiriyor. Oysa Mürşit, pirleri ve talipleri ile birlikte hareket eder.

Mehmet Bayrak, Ahmet Yaşar Ocak'ın Şeyh İlyas'ın adının arkasına "Horasani" kelimesini takmasını kabul ediyor. Oysa

---

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 209

** a.g.e., s. 209

böyle bir takı yok. Ebu'l Vefa Menakıbnamesinde en ufak bir bilgisi olmamasına rağmen, Alya Krupp denilen şahıs, sırf "Horasani" kelimesinden giderek Şeyh İlyas'ın İran-Afganistan tarafındaki Horasan'dan geldiğini kabul ederek şöyle diyor: "Menakıbnamesinden öğrendiğinize göre, Abu'l-Wafa Tac al-Arifin bir dönem Buhara'da kalmıştır. Baba İlyas al-Horasani ile bağlantısının buradan kaynaklandığı düşünülebilir."*

Mehmet Bayrak bu aklı zorlayıcı görüşü eleştirmemektedir.

Mehmet Bayrak, koskoca Hacı Bektaş'ı, Hacı Bektaş mürşit ocağının mürşidini, Dede Garkın pirlerinden Şeyh İlyas'ın öğrencisi yaparak Alevi topluluklarını hiç tanımadığını göstermiştir. Şöyle demektedir:

"Çünkü muhtemelen Hacı Bektaş Baba İlyas'ın öğrencisiydi..."**

Çok önemli bir bölüme gelmiş bulunuyoruz. Mehmet Bayrak'ın da kilit isim olarak andığı, Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'ın da kabul ettiği Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa...

Aşağıda Ebu'l Vefa Menakıbnamesi'nden, Osmanlıca çevirisinden parçalar alınacaktır. Kim olduğu belli olmayan Alya Krupp'a başvurmaya ihtiyaç kalmamıştır.

Soru şudur: Büyüklüğünü kabul ettiğiniz Ebu'l Vefa Menakıbnamesinde, Ebu'l Vefa'nın baba tarafından Arap, Seyyid olduğu açığa çıkarsa ne olacak?

Bütün Türkçü, Türk-İslamcı görüşleriniz çökecek!

Aleviliğin ise yolu açılacak!

EBU'L VEFA SEYYİDDİR

Ebul Vefa baba tarafından Seyyid, yani Arap'tır. Aleviliğin Anadolu ile ilgisi yoktur. Alevilik Anadolu'da değil Kürdistan'da ortaya çıkmıştır. Zulümden kaçan İmam Zeynel Abidin toru-

* Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özge Yayınları, 2004 Ankara, s. 450

** a.g.e., s. 450

nu Muhammed Arızi adlı bir Seyyid, yani Arap olan bir kişi, canını kurtarmak için Kürdistan'a sığınmış, bir Kürt ulusunun kızıyla evlenmiştir, öldüğünde oğlu Seyyid Muhammed, yani Tacü'l Arifin Seyyid Ebu'l Vefa anne rahminde yedi aylıktır.

Artık çok açıkça biliyoruz ki Ebu'l Vefa Seyyiddir, İmam Hüseyin evlatlarındandır. Kürdistan'da doğmuştur. Anası Kürt'tür, ana dili Kürtçe'dir.

Bunu nereden öğreniyoruz? Çünkü Menakıpnamesi yayımlandı. Çok zengin bilgiler edinebiliriz. Dursun Gümüşoğlu, Can Yayınlarından 2006 tarihinde "tacü'l arifin ES-SEYYİD EBU'L VEFA MENAKIPNAMESİ"ni okura sundu. Dil bilenler, isteyenler kitabın Türkçe metninin bitimine konulan Osmanlıca metinden tekrar çevirebilir. Dursun Gümüşoğlu'na erenler atası, büyük Seyyid Ebu'l Vefa'nın menakıbnamesini günümüz Türkçesine çevirdiği ve okumamıza sunduğu için şükranlarımızı sunuyoruz, ellerine sağlık.

Menakıpnamedeki ilgili bölüme bakalım:

"Rivayet olundu ki, ismi şerif-i Seyyid Muhammed'dir ve künyeti (künyesi) Ebu'l Vefa'dır ve lakabı Tacü'l Arifindir ve Kürdler ortasında 'Kakes' demek ile ma'ruf idi (tanınırdı) ve manası erenler atası demektir. Vilayeti Irak'da Kusan'da hicretin dört yüz on yedisinin Recep ayının on ikinci gününde vücuda geldi (doğdu) ve hicretin beş yüz birinde vefat etdi, ruhu için Fatiha."*

"Rivayet olundu ki Hazreti Tacü'l Arifin'in atası Seyyid Muhammed Arızi'dir. Rahmetullah aleyh meşayih-i kibardandır, menakıbı şerifesinde mücelled kitap yazılmıştır. Eğer bazısı zikreder söz maksur kalur. Zira muradumuz Hazreti Ebu'l Vefa'nın zikridir ala vechi'l ihtiras bilgil (bunu bil) ki, Irak memleketinde iki köy vardı. Birbirine yakın birine 'Zebale' ve birine 'Hayasem' dirlerdi.

Hazreti Ebu'l Vefa'nın atası gah 'Zebale'de ve gah 'Hayasem'de olurdı. Ol memleketde hakim olan kimsene saadete eza etmeye başladı (peygamber soyundan olana eziyet et-

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 27

meye başladı). Her kande (nerede) evlad-ı Hüseyin'den kimsene bulsa tutup habs ederdi.

Ol havfdan (korkudan) Seyyid Muhammed Arızi dahi terk-i diyar etdi, kimsene kande (nerede) gitdüğün bilmedi. Seyr ederken Ben-i Nercis (Nercisoğulları) Kürdlerine uğradı, anların makamı gayet hoş gelüb anda sakin oldı (yerleşti)."*

Gayet açık. Ebu'l Vefa'nın babasının adı Seyyid Muhammed Arızi. Irak'ta Zebale ve Hayasem köylerinde yaşıyor. Bu köyler birbirine yakın. Başka kaynaklar bu köylerin Kufe yakınlarında olduğunu söylüyor.** O memlekette hakim olanlar peygamber soyundan olanlara eziyet etmeye başlıyor. Nerede Hüseyin evladı bulsalar hapse atıyorlar. Hüseyin evlatları korkudan bölgeden uzaklaşıyor. Ebu'l Vefa'nın babası Seyyid Muhammed Arızi de bölgeyi terk ediyor ve kimse nereye gittiğini bilmiyor. Seyyid Muhammed Arızi kaçarken yolu Nercisoğulları Kürtlerine uğruyor ve orada kalıyor. Menakıbname kitabını çevirip yayımlayan bir başka kişi Seyyid Hasan Reşa'dır. O, Nercis bölgesinin Süleymaniye'de olduğunu söylemektedir. Bizim de peşinde olduğumuz coğrafya Nercis, Kusan ve Kalmina'dır. Nercis bölgesi, Kusan mıntıkası ve Kalmina köyü. Ebul Vefa'nın yaşadığı yerler buralardır.

Almanya'da yaşayan Doktor Hamdi Metin bize pek çok harita gönderdi. Teksas Üniversitesi'ne ait haritalar üzerinde dikkatlice çalışılması gereken haritalardır. Bu haritalardan birinde Süleymaniye'nin batısında Kusa (Kusan olabilir) adlı yer görülmektedir. Harita 1920 yılına aittir.***

"Arap kavminden olan Ümeyye oğulları saltanat hırsları yüzünden Hz. Peygamber'in Ehl-i Beytini katletmekten çekinmediler... Hilafet makamını zorla gasp eden önce Emeviler ve daha sonra Abbasiler de bu zulmü devam ettirdiler. Arap

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 37

** Mehmet Bayrak, Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik, Özgc Yayınları, 2004 Ankara, s. 474

***www.lib.utexas.edu/maps/ams/iraq_and_iran/txu-pclmaps-oclc-6589753-sulaimaniya.jpg

Süleymaniye'nin batısında kalan Kusa

kavminden olan Emevi ve Abbasi hanedanları, Arap kavminden ve Hz. Resul'ün (s.a.v.) Ehl-i Beytinden olan imamları ve evlatlarını saltanatlarının devamına engel görüyorlardı. Tacu'l Arifin Hazretlerinin babası Muhammed Ariz Hz.'leri de böyle bir tehdit yüzünden evladu iyalini, kavmini ve vatanını terk edip Kürtlerin içine gelmişti.

Geldiği bu bölge, Nercis (nergiz) bölgesidir... Nergiz bölgesi, Süleymaniye civarındadır. Nercis Kürtlerin asırlardan beri kadim vatanlarıdır. Kürtler Ehl-i Beyt'ten, Allah dostu bu zatı baş tacı etmişler ve ona biat etmişlerdi. Rahman ve rahim olan Allah, Kürtler'de bu sıfatlarını tecelli ettirip Ehl'i Beyte rahimlik ettirmiştir, Kürtlerin ulusu Umran Serukani Ebu Umran Reheb'i kızı Fatma'yı Hz. Muhammed Ariz'ye nikahlayarak Ehl'i Beyt neslinin Kürtlerden devamı sürecini başlatmıştır."*

Biz Dursun Gümüşoğlu çevirisinden devam edelim. Seyit Muhammed Arızi'nin sığındığı Kürtlerden söz edilerek şunlar söylenmektedir Menakıbnamede:

"Amma Kürdlerden bazı vardı ömrü geçmiş bir rekat namaz bile kılmamışdı. Hazreti Seyyid Muhammed ol gece ki

* www.facebook.com/pages/SON-Sancak-/281887255193025

anda yatdı. Ahşam ve yatsu ve sabah ezanın okuyub namaz kıldı, bunlar ezanunun işidicek Hakk'ın inayeti birle (yardımıyla) yumuşayub cesi'si namaza hazır oldılar. Seyyidi gayet hoş görüb kimsene gitmesine razı olmadılar. Seyyid dahi anda ol vakte değin turdı (durdu) ki Zebale ile Heyasem'den fitne gidüb ol diyar emin oldı. Arzu etdi ki, vatanı asliyesine rücu' eyleye, Kürdler razı olmadılar eyitdiler:

'Hakk tealaden sen bize rahmetsin, kabilemiz içünden gitmek olmaz. Eğer murad ol taraftan haber bilmek ise, birkaç mu'temedun aleyh (güvenilen) adam gönderelüm. Varup haber bilsünler. Seyyid'in bir küççek oğlu vardı, 'Salim' adlu anı anda koyub gitmiş idi. Ana gayet müştak idi. Pes eyle olsa Seyyid istihare etdi. Canibi Hakk'tan şöyle işaret oldı ki, andan gitmiye eyle olıcak birkaç Kürd gönderüb varub oğlu Salim'i buldılar atasının haberin virdiler.

Salim dahi baliğ olmuş büyüyüp evlenmiş bulundı. Bu haberi Hazreti Seyyid'e bildirdiler, gayet şad u hürrem oldı. Pes bu kavmin ululârına Ömer bin Şirkuh bin Ebi-Ammar Nercisi derlerdi."*

Ebu'l Vefa'nın babasının Kürtlerin arasına yalnız geldiği anlaşılıyor. Kürtler onu bırakmıyor. Geldiği köylerde Salim adlı küçük oğlunu bırakmış, onu çok merak ediyor. Nihayetinde birkaç Kürt giderek Salim'i buluyor ve atasının haberini veriyor. Salim de büyüyüp evlenmiş, bu haberi Seyyid'e getiriyorlar. Demek ki Muhammed Arızi uzun bir süre Kürtlerin arasında yaşamıştır, ki Salim'i küçük yaşta geride bırakarak Nercisiye'ye gelmişti.

Nercis'deki Kürtlerin ululârına Ömer bin Şirkuh bin Ebi-Ammar Nercisi diyorlarmış.

"Bir cemile (güzel) saliha kızı var idi. Adına Fatıma derlerdi bazıları Ümmü Gülsüm bazıları heman namı 'Gülsüm' idi dediler. Amma 'Ravze'tu uliseffa' sahibi eydür ki, adı Fatıma ve künyeti Ümmü Gülsüm idi. Bir rivayeti sahihdir ol kızı Hazreti Seyyide nikah etdiler. Bir zaman bile evliydiler. Hazreti

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 37-38

Ebu'l Vefa'ya hamile oldı. Daha vazi' etmeden Muhammed Arızi hasta oldı bildi ki, maraz-ı mevtdir (ölümcül hastalık). Ol kavmi cemi' idüb vasiyet etdi ki, tariki hakdan taşra olmayub (doğru yoldan ayrılmayıp) ol yola ki kendü işaret etmişdi. İstikamet üzere süluk idüb sabit kadem olalar ve hatununa vasiyet etdi ki; 'bu hamilen erkekdir. Gayet uludan olsa gerekdir. Çok keramat zahir olub bi-nihaye (sayısız) kimseneleri irşad etse gerekdir. Daha doğmadan bazı kerametleri zahir olsa gerekdir. Gafil olmayasın' dedi ve dahi haseb ve nesebin bunlara tamam bildirdi. Tâ kim kendüden sonra nesebi (soyu) zayi' olmaya. Andan sonra kendü Hak emri ile darü'l karara rıhlet etdi. Navvara'l-lahu teala merkadeh ruhu içün fâtiha. Ricâl-i gaybden vel embiyayı ilahiden çok kimsene cenazesine hazır olub, namâzın kılub, bir makam-ı âlide denf etdiler. Şimdiki halde kabr-i mübareki âli (mübarek türbesi) ziyaretgâhtır."*

Anlaşıldığı gibi Kürt ulularından Ömer bin Şirkuh bin Ebi-Ammar Nercisi'nin kızı Fatma ya da Ümmü Gülsüm ile Muhammed Arızi evlendiriliyor. Ancak Arızi'nin ömrü ölümcül bir hastalık sonucu son buluyor. Eşi hamiledir. Arızi eşine, doğacak çocuğun erkek olacağını, keramet sahibi olacağını ve çok kişileri irşad edeceğini söylüyor. Öyle ki çocuğun daha doğmadan bazı kerametlerinin görüleceğini söylüyor ve ölüyor.

Kitaba devam edelim:

"Allah teâla ânın ve zürriyâtı tahiresinin himmetlerinden (Allah onun temiz, arınmış olan soyunun manevi yardımından) mahrum etmeye amin ya rabbe'l-âlemin. Hazreti Ebu'l Vefâ'nın babası ahirete intikal ettiği vakit anası rahminde yedi aylık idi. Kürdler içinde âdet ol idi ki, bir kimsene ölse ânı defn etdikten sonra ol diyardan göç ederlerdi. Yine göç ederken yolları bir bostana uğradı."**

Arızi'yi gömdükten sonra gelenekleri gereği Kürtler o diyardan ayrılıyor. Ebu'l Vefa babası öldüğünde anne rahminde

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 38-39

** a.g.e., s. 39

yedi aylıktır. Bu durum, Ebu'l Vefa'nın babasını hiç göremeyeceği, kendisini annesinin ve Kürtlerin yetiştireceği anlamına gelmektedir. Menakıbname onu Kürtlerin yetiştirdiğini pek çok yerde anlatmaktadır. Ana dilinin de Kürtçe olduğu tartışmasızdır. Kürtler diyar değiştirirken yolları bir bostana uğruyor...

Burada yakın zamanda Kemal Derin'in yazdığı bir kitaba göz atmalıyız. Kemal Derin'in kitabı Şahdiz'de Hacı Bektaş ile ilgili benzer bir öykü anlatılıyor. Önce ona bakıp sonra devam edelim:

"Kolları kendine gelince kalkıp gezindi koyun koyuna yatan kavunların arasından. Bostan, kumların bittiği yerden yamaca doğru genişliyordu. Yeni yeni toprağın koynunda serpilenler olduğu kadar, sararıp çürüyen, çekirdeklerini fazla bulup dışarıya atanlar da epeyceydi. Bektaş, içlerinden olgunlaşan üç kavunu dalından ayırıp tekrar kumsala yöneldi, sere serpe uzandı sımsıcak kumsala. Güneyden kuzeye geçmişti, bir kıyıdan diğerine. Güneşin koynundaydı."*

Kemal Derin'in Şahdiz'de anlattığı konunun hemen aynısı Ebu'l Vefa anne rahmindeyken yaşanmıştır. Ama tacül arifin'de anlatılanlar Kemal Derin'i sarsacak, anlatımını reddedecek niteliktedir. Şöyle ki:

"Yine göç ederken yolları bir bostana uğradı. Bazı kimseneler varub ol bostandan ıssı icâzetsüzin (bostanın sahibinin izni olmadan) birkaç kavun alub, yine kavm içine geldiler, kesdiler, yediler. Bu kavundan bir pâre dahi, Hazreti Ebu'l Vefa'nın validesine virdiler. Gafletle ol dahi bir lokma alub ağzına kodı, hemân ol sâat ki yutdı. Karnında bir ıstırab vaki' oldı. Bir garib hâlet (hal) geldi. Bi-ihtiyar (kendi isteği dışında) istifrağ idüb bu hadiseyi ekâbiri kavme (topluluğun bilge kişilerine söylediler) dediler. Yakin bildiler ki ol kerâmat ki, atası söyledi idi, budur ki zâhir oldu. Andan ikinci göçte hârâmiler zâhir olub ol kavmin cemi' malların aldılar. Bu kavkin melül ve lahzun (üzgün) ağlaşub mütehayyir (hayran) kaldılar.

Nagâh (ansızın, hemen) bu harâmilerin yoluna karşıdan

* Kemal Derin, Şahdiz, Destek Yayınları, Eylül 2012 İstanbul, s. 273-274

yırtıcı canavarlar, kimi kaplan, kimi kurt, kimi ayu, bu haramilere hamle kıldılar. Harâmiler çâre bulamayub cemi' aldıkları esbabı (elbiseleri) bırağub (bırakup) kaçdılar.

Pes bu kavmin varub esbablarını bi-kusur (elbiselerini eksiksiz) aldılar Allah teâlanin avniyle."*

Şimdi, Kemal Derin'in Şahdiz romanında anlattıklarıyla Ebu'l Vefa'nın tavrını birlikte değerlendirebiliriz. Ebu'l Vefa doğuyor ve anasıyla arasında şu konuşma geçiyor:

"Vakta ki, yürür ve söyler oldı. Ol kavim geldikleri yoldan giderken, ol kavun aldıkları ve ol harâmi geldüğü yire uğradılar. Hazreti Ebu'l Vefa'nın kuddise sırehü'l aziz anasına eyitdi

-'Ya ana hiç bilür misin bu makam ne makamdır?' validesi eyitdi;

-'Ya oğul yok bilmezem ve bu makama uğraduğum dahi bilmezem.' Eyitdi:

-'Ya ana bu ol makamdır ki, babamı defn ettikten sonra bu makamda sahibi desturunsuz (sahibinden izinsiz) kavun aldılardı. Sana dahi gebedir emre nur' deyu bir lokma virdiler, yedin ben senin karnında idim içeruden ızdırap etdim zira ki, haram lokma idi. Bi-ihtiyâr istifra' etdirdim. ... Anası eyitdi:

-'Ya oğul sen hod (kendin) ol vakit dünyaya dahi gelmemiş idin, bu kaziyyeleri (konu) neden bildin ve kim bildirdi?' dedi. Eyitdi:

-'Ya ana bana Hakk teâla bildirdi. ..."**

Bu konu ile ilgili İşcanbaba (Bülent İşcanoğlu)'nun "Kemal Derin'in "Şahdiz" Romanında Alevi Kutsallarına Hakaret"*** başlıklı yazısı incelenebilir.

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 39-40

** a.g.c., s. 40-41

***www.gencaleviler.com/forum/kemal_derin_sahdiz_romaninda_alevi_kutsallarina_hakaret-t23764.html

EBU'L VEFA KÜRTLER ARASINDA DOĞUP BÜYÜMÜŞTÜR

Ebul Vefa'nın ana dili Kürtçedir.

"Amma Kürdler içinde doğub büyümeğin (büyüdüğünden) Arabi (Arapça) bilmezdi. Bir gece Hazreti Resul sallallahü teâla aleyhi vesselemi düşünde gördü ki,

Hazret Ebu'l Vefa'nın ağzına mübârek ağzının yarından kodı (Hazreti Muhammed, Hazreti Ebu'l Vefa'nın ağzına biraz tükürük koydu). Sabah oldı Hazreti Ebu'l Vefâ eyle fasih (ileri seviyede) Arabi tekellüm (konuşmak) etdi ki niçe yıllar Arab'da doğub büyüyen kişi ol kadar fasih söyleyemezdi (bu kadar güzel konuşamazdı). Ol sebeptendir ki Hazreti Ebu'l Vefa'nın

-'Emseytu Kurdiyyen ve esbahtu Arabiyyen' deyub buyurmuşdur; yani ahşamladım Kürdi olduğum halde sabahladım, Arabi olduğum halde (akşam uyurken Kürtçe konuşabiliyordum, sabah kalktım ki Arapça da konuşabiliyorum) bazı kimsene dediler ki Nercissiyü'l-aslıdır (soyu Nercisilerdendir). Ama bu söz galatdır (yanlıştır). Sahih (doğrusu) budur ki, anası Nercissiye'dir (Nercisidir). Anda doğmuş büyümüşdür. Amma aslı Irak Arab'dandır (Irak Araplarındandır) nitekim zikrolundı."*

Yukarıdaki parçadan da anlaşılıyor ki, Ebul Vefa'nın kimliği geçmişte de tartışılmıştır. Bazıları Ebul Vefa'nın aslının Kürt olduğunu söylemiş. Menakıbname ise bunun doğru olmadığını, anasının Kürt olduğunu söylemektedir. Ebul Vefa Kürtler içinde doğup büyümüştür. Babası Irak Araplarındandır. Ana dili Kürtçedir, Arapçayı daha sonra öğrenmiştir.

Bizim yukarıda Nejat Birdoğan bahsinde sözünü ettiğimiz konunun cevabı burada verilmiştir.

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 41-42

EBU'L VEFA İLE ŞEYH ŞENBEKİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Menakıbname, Ebul Vefa ile Şeyh Şenbeki arasındaki ilişkiye de açıklık getiriyor. Zira Nejat Birdoğan olsun Ahmet Yaşar Ocak olsun kafalarındaki Türkçülük ve Yesevicilik hattına Ebul Vefa'yı konumlandırabilmek için, Ebul Vefa'nın yaşam akışını değiştirmekten çekinmemişlerdir. Yukarıda da söz edildi, şöyle diyorlardı:

"İlk tahsilini Bağdat'ta tamamladıktan sonra Buhara'ya gitti ve İslami ilimleri öğrendi. Tekrar Bağdat'a dönerek Ebu Muhammed Talha Şunbuki'ye intisap etti. Ebu'l Vefa lakabını kendisine bu şeyh verdi."*

Ebul Vefa'nın hayatının akışı bu şekilde değildir. Şu şekildedir:

"Amma rıhletleri; yani seferleri Haddadiye şeyhi Şenbeki Hazretleri idi (yolculukları onun tarafında idi). Nitekim yukarıda zikr olundı. Andan sonra şeyh izniyle ziyareti suleha ve ahzı ulum (bilgisini artırmak) içün Buhara'ya gitdi. Anda durup ulumi zahiri tekmil etdi (zahiri din bilgilerini tamamladı)."**

Demek ki Ebul Vefa Buhara'dan döndükten sonra Haddadiye Şeyhi Şenbeki ile karşılaşmıyor, ona "intisap" etmiyor. Temel eğitimini bizzat Şeyh Şenbeki'den aldıktan sonra onun izniyle Buhara'ya giderek "zahiri" din bilgilerini tamamlıyor. Buhara'da dersini tamam edene kadar kimliğini de açıklamıyor. Buhara'da kaldığı süre içinde Şeyh Muhammed Türkmanı adının dışında hiçbir ad geçmiyor. Menakıbname'de şöyle anlatılıyor:

"Hiçbir kimseneye nesebin (soy) ve hasebin (gurur duyduğu sülalesi) bildirmedi. Vakta ki (o zaman), cemi' maksudun gördi. Talibi ilm'ler (öğrenciler) bundan ziyafet istediler.

* Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 101; ayrıca bkz. Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, s. 110-114. Sayfaları arası

** Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 42

-'Fakirim' dedi özürün kabul etmediler. Vardı Buhara padişahına eyitdi:

-'Evladı Hüseyin'denim garibim fakirim tahsil-i ilme geldim. Dersüm tamam etdim. Yarane şükran içün ziyafet eylemeye nesnem yok. Senden ol umarım ki, bana muavin (yardımcı) olasın Allah Teala ecrin vire' dedi. Padişah bunun sözine iltifat etmeyüb

-'Bundan şeref çok olur neden ma'lum?' dedi. Hazreti Seyyid incinmek birle çıkdı gitdi. Ol gice padişah vakıasında gördü ki, kıyamet kopmuş, kendüye bir susuzluk ariz olmuş ki kabili vasıf (tarif edilmeyecek kadar çok susadı) değil. Hazreti Resul aleyhi selam gördü ki, havuz kenarında durmuş bölük bölük ümmeti gelüb şarabı kevserden içerler. Padişah dahi varub şarabı kevserden kanmak içün istedi men' ettiler çağurub eyitdi:

-'Ya Resullullah ben de senin ümmetindenim bana dahi meded eyle ki, susuzluktan gayet zebun oldım' dedi. Resul aleyhisselam eyitdi:

-'Bunda bana ümmetinim deyici çok olur. Beyyine (delil) gerekdir' eyitdi (söyledi),

-'Beyyine (delil) şimdi kande bulayım (nerede bulayım). Resul alehisselam eyitdi (söyledi),

-'Benim neslimden Ebu'l Vefa kendüyi sana bildirdiği vakt itimad etmedin (güvenmedin). Benüm gerçek ümmetim olan kimsene benüm evladıma hususa (özellikle) Ebu'l Vefa ola nazarı hakaretle bakar mı?' dedi. Heman saat padişah uyandı kalbine bir korku düşmüş ki. Dürlü dürlü tereddüdü vasıfa kabil değil. Adamlar gönderüb aratdı, derman olub namı nişanın bulmadılar ve kande (nerede) getdüğün kimsene bilmedi. Ahiru'l emr kendü saltanatını terk idüb Buhara'dan çıktı, seyr ederken (yolda giderken) Ebu'l Vefa'nın ardından irişdi. Tevbe idüb Ebu'l Vefa'nın yoluna kırk yük mal nisar idüb fukaraya taadduk etdi (kırk yük malı fakirlere sadaka olarak dağıttı).

Rivayetdir Hazreti Ebu'l Vefa'nın alemi (sancağı) dibinde 17 ulu padişah vardı. Saltanatın terk idüb hizmetlerinde müridi sadık oldılar. Cümleden (bunlardan) biri Buhara padi-

şahıdır, Kusan'da Kalmina'da yatur kabri ulu mezardır. Şeyh Muhammed Türkmanı demekle marufdur (ismiyle bilinir) rahmetullah aleyh."*

Ebu'l Vefa imam soylu olduğunu diğer talebeler kendisinden ziyafet istediklerinde, fakir olduğu, imkanının bulunmadığı için Buhara'da sadece "padişaha" söylüyor, ondan yardım istiyor ama o Ebu'l Vefa'nın İmam Hüseyin evlatlarından olduğuna inanmıyor. "Padişah" rüyasında Muhammed'i görüyor, Muhammed ona "Benim neslimden Ebu'l Vefa ... benüm evladıma" diyerek Şeyh Muhammed Türkmanı'ya kızıyor. Alıntıdan anlaşıldığı gibi Şeyh Muhammed Türkmanı adlı bu kişi Ebu'l Vefa'nın 17 "ulu padişahı"ndan birisidir. Alevi literatüründe "Padişah", "Sultan" yol ululardır, Osmanlı padişahı değil... Biz onlara "halifeler", "sultanlar" diyelim. Ayrıca menakıbnamede Ebul Vefa'nın Buhara'da kimden ders aldığı, kiminle yakınlık kurduğu, herhangi birisinden el alıp almadığı anlatılmıyor. Üzerine basarak da "zahiri" sözcüğü vurgulanıyor. Bütün bunların aksine Buhara'da çok önemli bir kişi olan Şeyh Muhammed Türkmanı "Saltanatı"nı bırakarak Ebu'l Vefa'nın peşine düşüyor, ona katılıyor ve Kalmina'da ölüyor, mezarının da Kalmina'da olduğu söylenmektedir.

Ebu'l Vefa ile ilgili yapılan tüm spekülasyonların sorumlusu Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan'dır. Özellikle Ahmet Yaşar Ocak Menakıbname'nin aslını ters yüz etmiştir. Kafasında kurguladığı senaryoya Ebul Vefa'yı uydurmaya çalışmıştır. Başarılı olmuş mudur? Evet olmuştur. Alevi derneklerinin, kurumlarının, Mehmet Bayrak'ın Ahmet Yaşar Ocak'a gösterdiği ilgi, ona ödüller vermeleri bu başarıyı kanıtlamaktadır. Ancak Ebul Vefa'nın Menakıbnamesi Ahmet Yaşar Ocak'ın tezlerini Şeyh Şenbeki konusunda da yalanlamıştır. Çünkü Ebul Vefa ile Şeyh Şenbeki'nin karşılaşmaları Ahmet Yaşar Ocak'ın söylediklerinin aksine, yani Ebu'l Vefa Buhara'dan geldikten sonra değil, Ebul Vefa henüz 10 yaşındayken gerçekleşmiştir. Menakıbnamede şöyle anlatılıyor:

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 43-44

Ebu'l-Vefâ on yaşında. Şeyh Şenbeki onun özelliklerini duyuyor ve görmek istiyor. Ebu'l Vefa'nın yaşadığı yere geliyor. Ebu'l Vefa ormanlık bir alanda ibadet etmektedir. Yanında ise bir köpekle bir arslan birbirleriyle oynuyorlar. Şeyh Şenbekî, Ebu'l Vefa'nın önünden değil arka taraftan yaklaşarak Ebu'l Vefa'ya selam veriyor. Ebu'l Vefa selamı alıyor. Şeyh Şenbeki bir sual sormak istediğini söyledikten sonra, "Arslan kelb ile adu 'düşman' iken sebeb nedir ki, kelbin arslanla oynar?" diye soruyor. Ebu'l Vefa, günümüz Türkçesine aktarırsak "Allahü teâlâ kudret ve inâyeti ile kalbimi temizlediğinden beri, köpeğimle bu arslan dost ve arkadaş oldu" diyor. Şenbekî hazretleri; "İkinci suâlim ise, her kişinin bir ağırlığı ve derecesi vardır. Sana selâm verdim ama sen neden ayağa kalkıp, bana doğru dönüp selâmımı iâde etmedin?" diye soruyor. "Ya Şenbeki" diyor Ebu'l Vefa, "evlere kapılardan girilir. Eğer sen karşımdan gelseydin ayağa kalkar, saygıyla durur ve selamını iade ederdim".*

Tanışmaları bu şekildedir. Henüz on yaşındadır. Annesinden izin alarak Haddadiye bölgesine Şeyh Şenbeki'ye öğrenci olarak gitmiştir. Ebu'l Vefa'nın yaşadığı yere Kalmina diyorlar, Şeyh Şenbeki'nin yaşadığı yere ise Haddadiye diyorlar... Haddadiye de bizim aradığımız yerlerden biridir, Alevilik tarihi ile çok yakın ilişkisi vardır.

Bir kere daha özetleyelim:

Ebul Vefa ile ilgili bilgi kirliliği yaratan kişi Ahmet Yaşar Ocak'tır. Ocak'ın ürettiği kirlilik, ondan alıntı alanlar tarafından yayılmıştır.

Ebul Vefa ile ilgili gerçek bilgiler şunlardır:

1. Ebul Vefa'nın babası Zeynel Abidin torunlarındandır, imam soylu bir Seyyid'dir, yani Arap'tır. Adı Seyyid Muhammed Arızi'dir.

2. Seyyid Muhammed Arızi, Irak'ta Hayasem ve Zebale köylerinde yaşarken hayatı tehlikeye girmiştir.

3. Seyyid Muhammed Arızi kaçarak Kürdistan'da Nercisiye adlı bir bölgeye gelmiştir.

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 27-30

4. Burada Kürt ileri gelenlerinden birisinin kızıyla evlenmiştir.

5. Ebul Vefa'nın anası Kürt'tür. Adı Ümmü Gülsüm, Gülsüm ya da Fatma'dır.

6. Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa babasını hiç tanımamıştır çünkü anne rahminde yedi aylıkken babası ölmüştür.

7. Tacü'l Arifin Ebu'l Vefa'nın asıl adı Seyyid Muhammed'dir.

8. Künyesi Ebu'l Vefa'dır.

9. Lakabı Tâcü'l Ârifin'dir.

10. Kürtler arasında Kâkes yani Erenler Atası olarak bilinir.

11. Doğum yeri, Irak Kusan'dır, köyünün adı Kalmina'dır.

12. Doğum tarihi, Hicretin 417'sinde, Recep ayının 12. günüdür.

13. Ölüm tarihi, Hicretin 501'idir. (1107)

14. Yaşadığı ve öldüğü yer Süleymaniye'deki Kusan-Kalmina köyüdür.

15. Onu yetiştiren şeyh, Şeyh Şenbeki'dir.

16. Şeyh Şenbeki Haddadiye'de yaşamaktadır.

17. Seyyid Muhammed 10 yaşındayken Haddadiye'ye Şeyh Şenbeki'nin yanına gitmiştir.

18. Seyyid Muhammed, Şeyh Şenbeki'nin yanına geldiği ilk gün şeyhi ona Ebu'l Vefa künyesini vermiştir.

19. Ebu'l Vefa ile Şeyh Şenbeki ilk üç gün Tanrı İlimlerinden sohbet ettiler. Daha sonra bir sahrada Kırkların yanına gittiler. Kırkların kimi ibadette, kimi yalvarmada, kimi düşüncede ve tefekkürde, kimi ağlamakta ve kimi anlamaktaydı. İkisi de Kırkların arasına karıştılar. Ansızın gök gürlemesi gibi bir andan sonra bir nur zahir oldu. O bir tac idi. Asıl rengi koyu kızıl gök karışımı nurdan idi. Ulular ellerini uzattılar ama ulaşamadılar. Tac sakince oturmakta olan Ebu'l Vefa'nın başına indi. Şeyh Şenbeki ona Tâcü'l Ârifin dedi.

İmam Zeynel Abidin torunlarından asıl adı Seyyid Muhammed olan erenin Ebu'l Vefa künyesini alması, Tâcü'l Ârifin

lakabının verilmesi o henüz 10 yaşındayken gerçekleşmiştir. Bütün bu gelişmeler Seyyid Muhammed'in Şeyh Şenbeki'nin yanına gittiği ilk 3 günde olmuştur. Dolayısıyla Ahmet Yaşar Ocak'ın, Ebu'l Vefa'nın Buhara'dan sonra Şeyh Şenbeki'ye iktisap ettiğini yazması doğru değildir, Ebu'l Vefa'nın yaşamı ile örtüşmemektedir.*

AHMET YAŞAR OCAK'IN AKILLARA DURGUNLUK VEREN TAHRİFATI

Ahmet Yaşar Ocak olsun Nejat Birdoğan olsun Ebu'l Vefa'nın Türklükle ilişkisini kurmak için canla başla çalışmışlardır. Ortak düşünceleri şöyleydi:

"Bu durumdaki kadın ve erkekleri bir araya getirerek törenler düzenleme Hoca Ahmet Yesevi'nin de Horasan'da yaptığı törenlere benzemektedir. Böylece Horasan'dan kalkan kimi gelenekler Ebu'l Vefa'ya, oradan da Hacı Bektaş'a ulaşmıştır. A. Yaşar Ocak, Ebu'l Vefa'nın Kürt oluşundan kuşkulanır. Onu bir Yesevi sürekçisi saymanın daha doğru olacağına inanmaktadır. Giderek adı anılan menakıpnamedeki 'Şeyh Boğa Batu, Şeyh Muhammed Türkmanî, Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa' gibi kimi adların da Türk adı olmasından yararlanıp Şeyhi Türk sayar. Bu görüşe katılmamak olası değil. Ama ne olursa olsun, Ebu'l Vefa'nın kimi kaynaklarda gösterildiği gibi Arap olması olası değildir. Belli ki Yesevi halifelerinden biri daha karşımızdadır. Bağdat yöresinde düşüncelerini yaydıktan sonra Baba İlyas'ı Anadolu'ya göndermiş, Baba îlyas da sonradan Anadolu'ya etki etmiştir. Kaynak olan Hoca Ahmet Yesevi düşünceleri yıllar ilerledikçe, halifeler çoğaldıkça her gidilen yerin de etkilerini sırtında taşıyarak yeni kimliklere bürünmüştür."**

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 30-31

** Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul, s. 102

Ahmet Yaşar Ocak'ın Babailer İsyanı kitabında dile getirdiği görüşlerinin tamamı aşağıdaki gibidir:

"Burada üzerinde durulması gereken bir başka mesele de, menakıbnamesinde Kürt soyundan geldiği bildirilen bu zatın gerçekten Kürt olup olmadığı hususudur. Çünkü bir defa, Seyyid Ebü'l Vefa'nın menakıbnamede adları geçen ileri gelen bütün halifelerinin Türk asıllı oldukları görülüyor, ki bunların bazıları şunlardır:

1. Şeyh Boğa b. Batu
2. Şeyh Muhammed Türkmani
3. Şeyh Turhan
4. Şeyh Tekin
5. Şeyh Muhammed b. Belikısa.

Hatta yukarıda görüldüğü gibi bunlardan birinin 'Türkmani' nisbesini taşıması, bizce en azından, Seyyid Ebü'l Vefa'nın tarikatının Türkmenler arasında da yayıldığını göstermeye tek başına bile yeterlidir. İkinci olarak da şurası unutulmamalıdır ki, çağın hemen bütün Arap müellifleri Kuzey Suriye ve Irak-ı Acem'de yaşayan bütün göçebeleri ifade etmek için, hiçbir ayrım yapmaksızın 'Kürt' kelimesini kullanıyorlar, daha doğrusu bu kelimeyi 'göçebe' karşılığı olarak alıyorlardı."*

Nejat Birdoğan, hiç aslını astarını araştırmadan Ahmet Yaşar Ocak'ın saydığı isimleri doğru kabul etmektedir. Yalan yanlış olabileceğini düşünmemiştir. Beyni Türklükle o kadar haşır neşirdir ki "Şeyh" kelimesinin Türklükte olmadığını hem söylemekte hem unutmaktadır. Ahmet Yaşar Ocak'ın saydığı beş ismi tekrarlayalım: Şeyh Boğa Batu, Şeyh Muhammed Türkmanî, Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa. Biz bu isimleri Ahmet Yaşar Ocak'ın da işaret ettiği Menakıbname'de arayacağız. Başlayalım:

Menakıbname, Ebul Vefa'nın 17 ciddi halifesinin de aralarında olduğu kırk kişiden söz ediyor ve isimler veriyor. Bu isimleri aşağıya alalım:

"Bilgil (bunu bil) ki, Hazreti Seyyidin müridlerinin nihaye-

* Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, 5. Baskı, s. 113

ti yoktur. Amma şol kimseneler ki, tamam tariki görmüşler idi (yolun kurallarını tam olarak öğrenmişlerdi), kırk kimsene idi. Bunlar erbab-ı ahvalden (hal sahibi) idi. Gece ve gündüz Hazreti Seyyidin hizmetinde olurlardı. Her birinin nice nice menakıbı vardır. Amma tebekküken adlarını (bereket olması için) adlarını zikr idelim. ...

İsimleri bunlardır:

Şeyh Ali Bin Hey'eti, Şeyh Baka bin Batu, Şeyh Abdulrahman Tafsunci, Şeyh Matar ibnu's-seyyid, Şeyh Macid-i Kürdi, Şeyh Ramazan Mecnun, Şeyh Muhammed Mısri, Şeyh Muhammed Kamuhani, Şeyh Mahmud Kayyal, Şeyh Şerafe'ddin Ebu'l Abbas, Şeyh Ali Bin Ustad, Şeyh Ebu'l Bedr Handarci, Şeyh Recep Vasıti, Şeyh Ebubekr Yussi, Şeyh Mukbil bin Hadem, Şeyh Asker-ı Şuli, Şeyh Hayuna, Şeyh Ebu'l-İzz-i Kalanesi, Şeyh Muhammed Turkmanı, Şeyh Hamidi Sufi, Şeyh Hüseyin Ra'i, Şeyh Ali bin Alasgar, Şeyh Yadlin, Şeyh Pirhayat, Şeyh Selman Badray, Şeyh Şehabeddin İbni Akil, Şeyh Muhiddin Mandalci, Şeyh Ebubekr Zenharan, Şeyh Ferecı Makyur, Şeyh Abdullaziz Farazi, Şeyh Mikdad, Şeyh Abdurrahman Duceyli, Şeyh Allan, Şeyh Ebu'zzeyn, Şeyh Osman Ma'baranı, Şeyh Yusuf Battaehi, Şeyh Sarem, Şeyh Ebusaid Kayluri."*

Yukarıdaki listede 38 kişinin adı var. Bu adlar arasında Nejat Birdoğan ve Ahmet Yaşar Ocak'ın saydığı adlardan Şeyh Muhammed Turkmanı var. Yukarıdaki adlar arasında Şeyh Boğa b. Batu diye bir ad yok. Bu ada en yakın olan ad Şeyh Baka bin Batu. Ahmet Yaşar Ocak "Baka"yı "Boğa" yapmış, buyurun Türk'tür diyor. Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa isimli kimse yok. Nejat Birdoğan ve kaynak kişisi Ahmet Yaşar Ocak bu adları nereden almışlardır?

Menakıbname'de başka sayılan adlar da var. Onlara da bakalım:

"Ravi eydür Hazreti tacu'l Arifinin kuddise sirrehu'l aziz alemi (bayrağının) altında on yedi sultan vardı. Sultandan murad (amaç) dünya padişahı değildir. Belki murad oldır ki,

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 237-238

tamamı tariki tekmil etdükten (tarikatin bütün gereklerini tamamladıktan) sonra Hazreti Seyyidin hidmetinde olurken hal-i hayatında (sağlığında) izin virmiştir ki, tevbe vireler ve tekmil halk ideler ve bu on yedi kişiye sultan didiklerine vech (demelerinin sebebi) oldır ki, çünkü irşade destur oldı (irşad etmeye yetkili oldular).

Müridler raiyyet oldı, kendüleri padişah oldılar. İki cihanın sultanı oldılar. Pes ol on yedi kişi tamam kamil ve mükemmel olmuşlar idi ve geru kalanı kamiller idi. Amma mükemmel olmamışlar idi (on yedi kişi mükemmel olmuşlardı, geri kalanlar o derece olgunluğa kavuşamamıştı). Yani tariki tamam görmüşler amma tevbe virmeğe ve gayrileri terbiyet etmeğe destur virilmemişdi (yolu öğrenmişlerdi, tevbe vermeye ve başkalarını terbiye etmeye izin verilmemişti). Ol on yedi sultanın isimleri bunlardır ki, zikr olunur ve dahi bilgil (bunu bil) ki bu on yedi sultan ol kırk makbullerdendir. Bunların gayrilerden farkı budur ki, bunlar kamil ve mükemmellerdir (bunların diğerlerinden farkı ise mükemmel olmuşlardı). Gayrileri heman kamillerdir.

İsimleri bunlardır:

Şeyh Ali bin Hey'eti, Şeyh Baka bin Batu, Şeyh Abdulrahman Tafsunci, Şeyh Matar ibnuseyyed, Şeyh Macid-i Kürdi, Şeyh Ahmede'l Baklı, Şeyh Abdulmassamma' Alkaraşşiy, Şeyh Ramazan Mecnun, ... Şeyh Hüseyin Rai', Şeyh Askeri Şuli, ... Şeyh Ali bin Alasgar, Şeyh Yusuf Bataihi."*

Bu adları da dikkatle incelediğimizde Şeyh Boğa Batu, Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa adlarını göremiyoruz.

Menakıbname'de seksen iki muteber şeyhten daha söz ediliyor ve adlar sayılıyor.

"İsimleri bunlardır:

Şeyh Selahaddin, Şeyh halife, Şeyh Katibi, Şeyh Hamid Tavil, Şeyh Hamid Dabbas, Şeyh Bahtiyar, Şeyh Ali Dustan, Şeyh Ebu'l Hasan-ı Cezvi, Şeyh Temim, Şeyh Gafrun Benah-

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 239-240

re'lmalik, Şeyh Abu'l Haccac Mersi, Şeyh Abdullaziz Baklı, Şeyh Çaker-i Candi ki, Şeyh Kaim bi Emrilleh, Ebu'l Mekarim Nehr-i Halisi, Şeyh Ali bin İdris el Ya'kubi, Şeyh Ömer Gedrub, Şeyh Muhammed Sekran, Şeyh Ebu'l Hadid, Şeyh Arab, Şeyh Selman Kahhal, Şeyh Emvak-i Suleymanı, Şeyh Mekki Dahleki, Şeyh Ali Gazi, Şeyh Yahya, Şeyh Ruh-ı Gufranı, Şeyh Ali el Heveydi, Şeyh Ebu Müslim Mekki, Şeyh Tuhan, Şeyh Mikdam, Şeyh Mikdad, Şeyh Yunus, Şeyh Abdullah Samet, Şeyh Reyhan, Şeyh Safa, Şeyh Lenkin, Şeyh Cami', Şeyh Ebu'l Gamam, Şeyh Ali Cevski, Şeyh Suleyman Raddini, Şeyh Muhammed Esved, Şeyh Mushaf, Şeyh Zeyd bin Ömer, Şeyh Salam, Şeyh Ebu Talib, Şeyh Rıdvan, Şeyh Sabit, Şeyh Abdülaziz, Şeyh Muhammed Cebeli, Şeyh Ahmed Müzeyyen, Şeyh Tekmin, Şeyh Şebib, Şeyh Burhan, Şeyh Taki Tuşci, Şeyh Muhammed, Şeyh Abdulmuhsin, Şeyh Abdurreşid, Şeyh Elvahid Mukri, Şeyh Ahmed Kureyşi, Ebu Nasr-ı Kirmani, Şeyh Ebu Haşim, Şeyh Ebu'l Hasan, Şeyh Abdussamed, Şeyh Yakub, Şeyh Abdussamed Vasıti."*

Yukarıdaki parçadaki adları da tek tek inceleyelim. Ama önce Nejat Birdoğan ve kaynak kişisi Ahmet Yaşar Ocak'ın verdiği beş adı hatırlayalım: Şeyh Boğa Batu, Şeyh Muhammed Türkmanî, Şeyh Turhan, Şeyh Tekin, Şeyh Muhammed Belikısa.

Şeyh Muhammed Turkmanı adı yukarıda detaylı yazdığımız listelerde var. Şeyh Boğa Batu adı yok. Ona en yakın ad Şeyh Baka bin Batu.

Şeyh Turhan diye bir ad yok, en yakını Şeyh Burhan değilse Şeyh Tuhan'dır. Araya "r" harfini ekleyip "Turhan"ı elde etmiş.

Şeyh Tekin diye bir ad yok, en yakını Şeyh Tekmin. Aradaki "m" harfini çıkartıp "Tekin"i elde etmiş.

Şeyh Muhammed Belikısa diye bir ada hiç rastlanamıyor.

Yukarıda listeler halinde pek çok ad saydık. Bunu neden

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 241

yapıyoruz? Nejat Birdoğan'ın ve Ahmet Yaşar Ocak'ın Ebu'l Vefa'yı Türklerle ilişkilendirmek, Ebu'l Vefa'nın Türkler arasında dolaştığını ispat etmek ve Türk yapabilmek için yalana ve tahrifata dayalı senaryolar yazdıklarını anlatmaya çalışıyoruz.

Kuşkusuz Ebu'l Vefa'nın talipleri arasında Türkmenler vardır. Araplar, Kürtler, Acemler... her halktan insan vardır. Bu büyük yapıyı sadece Türk'e göre dizayn etmeye çalışmak, yalan üretmek, adları değiştirmek bilim ahlakı ile bağdaşmaz. Bir kere daha tekrarlarsak Ahmet Yaşar Ocak ikincil kaynakları kullanıyor, bu kaynağı da bozuyor ama birincil kaynağı görmüş gibi davranıyor. Bu da Türkiye'deki bilim ahlakının seviyesini göstermektedir.

Ahmet Yaşar Ocak'la ilgili gerçekler böyle iken Ankara'da bulunan Hüseyin Gazi Derneği yöneticileri Avukat Ali Yıldırım ve yakın akrabası Gülağ Öz ona ödül vermişlerdir. Ödülle ilgili yazdıkları yazıda Ahmet Yaşar Ocak'ın "Tarihçiliğin yaşayan en ciddi bilim adamlarından, en önemlilerinden birisi" olduğunu söylemektedirler. Yazının tamamını aşağıya alıyoruz:

"BİLİM ARAŞTIRMA ÖDÜLÜ: Prof. Dr. YAŞAR OCAK*

1946 yılında Yozgat'ta doğmuştur.

Halen Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesidir.

Ahmet Yaşar Ocak; Ömer Lütfi Barkan ve Fuat Köprülü kuşağının başlattığı tarihçiliğin yaşayan en ciddi bilim adamlarından, en önemlilerinden birisidir.

Türkiye'nin okuyan-yazan ve de tarihe meraklı olan her aydının kütüphanesinde Prof. Ocak'ın kitaplarına rastlamamak olanaksızdır.

Ahmet Yaşar Ocak Hocamız'ın yapıtları; Alevîlik ve Bektâşîliğin kaynaklarını ve özelliklerini günyüzüne çıkaran yapıtlarıdır.

O'nun Babaileri alanında tektir. Babailer konusunda eli-

* Yol dergisi, Sayı 6, Ağustos 2000, s. 109

Av. Ali Yıldırım, Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, Gülağ Öz birlikte

ne kalem alan her aydın, bu yapıta gönderimde bulunmamazlık edemez.

O'nun bütün yapıtları aynı nitelikte yapıtlardır.

Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, bilimsel çalışmaları ile Türkiye Alevîliğine ciddi katkıda bulunmuş; ciddi, değerli ve ârif bir bilim adamıdır.

Hüseyin Gazi Derneği, Dr. Ocak'ın çalışmalarını değerlendirerek O'nu ödüle layık görmüştür. Bu karardan da mutluluk duymaktadır."

Yol dergisinin aynı sayısında "Cumhuriyet gazetesi"ne de ödül vermişlerdir aynı kişiler. O ödül ile ilgili yazı da aşağıya alınmıştır:

"AYDINLANMA ve BARIŞ ÖDÜLÜ: CUMHURİYET GAZETESİ

Türkiye Cumhuriyeti ile yaşıt bir yayın organıdır.

O, yeryüzünün ilk kurtuluş savaşı olan Bağımsızlık Savaşımızın alevleri arasında çalışmalarına başlamış bir gazetedir.

O, mazlum ulusların umut merkezi olan Ankara'da, Yeni Gün adı ile yayına başlamış ve her türlü saldırılara, akıl almaz baskılara karşın, zulme-sömürüye karşı durmuş ve kuruluştaki çizgisini değiştirmemiştir.

Türkiye Aydınlanma hareketinin önderi ve yaratıcısı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk Erenler'dir. Bu aydınlanmanın en önemli taşlarından birisi de Cumhuriyet Gazetesi'dir.

O'nun bu Atatürkçü ve aydınlanmacı tutumu ulusal ve uluslararası gericiliği ve gericiliğin ağababası olan Emperyalizmi hep rahatsız etmiştir.

Bu rahatsızlıklar yüzünden Gazetenin yazarları olan Mumcular, Üçoklar, Aksoylar, Kutlarlar, Kaftancıoğulları, Tütengiller, Kışlalılar ve Doğan Özler katledilmişlerdir.

Tüm kıyımlar ve saldırılar, Cumhuriyet'in işlevini sekteye uğratmamış, dağ gibi devrilenlerin yerini yeni dağlar almıştır.

Cumhuriyet Gazetesi, Aydınlanmacılığının gereği olarak, Türk aydınlanmacı hareketinin olmazsa olmaz koşulu olan Aleviliğe sıcak yaklaşnuş, onu hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır.

Hüseyin Gazi Derneği Jüri Kurulu bu düşüncelerden hareketle Cumhuriyet Gazetesi'ni iki bin yılı Aydınlanma ve Dostluğuna layık görmüştür.

Kesin olarak biliyoruz ki Anadolu Aleviliği bu kararımızdan büyük bir mutluluk duyacaktır."*

Ali Yıldırım ve Gülağ Öz'ün verdiği bu ödül, Alevilerin ne kadar kötürümleştiğini göstermektedir. Çünkü onlar, "Cumhuriyet Gazetesi, Aydınlanmacılığının gereği olarak, Türk aydınlanmacı hareketinin olmazsa olmaz koşulu olan Aleviliğe

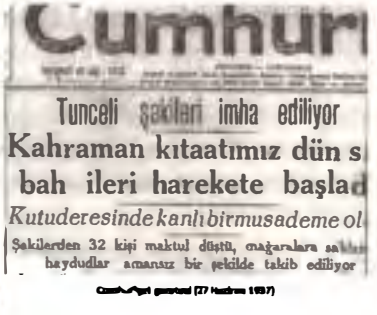

Cumhuri

Bir Türk kızının kazandığı muvaffakiyet

Tayyareci Sabiha Gökçene merasimle madalya verildi

Cumh

Dersim dağlarındaki son çapulcu grupları temizleniyor

Cumhuri

Tunceli şakileri imha ediliyor

Kahraman kıtaatımız dün s

bah ileri harekete başlad

Kutudere'sinde kanlı bir musademe ol

Şakilerden 32 kişi maktul düştü, mağaralara sak

haydudlar amansız bir şekilde takib ediliyor

Cumhuriyet gazetesi (27 Haziran 1937)

* Yol dergisi, Sayı 6, Ağustos 2000, s. 112

sıcak yaklaşmış, onu hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır" demişler ve "Kesin olarak biliyoruz ki Anadolu Aleviliği bu kararımızdan büyük bir mutluluk duyacaktır" diyerek sırtlarının sağlam yere dayalı olduğunu söylemişlerdir.

Bu yazılardan sonra Cumhuriyet gazetesinin Dersim soykırımı ile ilgili yaptığı haberleri de alalım ve Cumhuriyet gazetesinin Aleviliği nasıl "yalnız" bırakmadığını, Alevi toplumunun bugün ne hale geldiğinin değerlendirilmesini okuyanlara bırakalım:

EBUL VEFA İMAM SOYLULARIN MÜRŞİDİDİR

Ebul Vefa, Buhara dönüşünde, bir süre dağlarda dolaştıktan sonra şeyhi Şeyh Şenbeki'yi ziyarete gidiyor. Menakıbname'de bu ziyaret şu cümlelerle anlatılıyor:

"Bu seyahat ahirinde vatanı aslı yani, makamı feyzi şeyh Şenbeki Hazretlerine bir mikdar iştiyak arzu etmekle ziyaretine kast itdi (Şeyh Şenbeki Hazretlerini ziyaret etmeyi niyet etti)."*

Şeyh Şenbeki ziyaretinden sonra yine yollara düşüyor. "Ahirü'l-emr Allah teala'nin kudreti birle (Allah'ın emri ve kudreti ile) yolu Kesriyye demekle maruf şark diyarından bir karyeye uğradı.

Meğer ki ol karyede (köyde) ekabir meşayihden (şeyhlerin büyüklerinden) şeyh Acemi dimekle meşhur bir kimsene vardı."** Şeyh Acemi, Ebul Vefa'ya köylerine yerleşmesini ve kendi kızıyla evlenmesini söylüyor. Kızının adı Hüsniyye idi. Ebul Vefa Hüsniyye ile evleniyor ve Kalmina'ya gelerek makam tutuyor. Ancak karı koca henüz ilişki kurmuyorlar. Ebul Vefa Menakıbnamesinde de diğer erenlerin menakıbnamelerinde anlatınlanlar gibi olaylar anlatılıyor.

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 44-45

** a.g.e., s. 48

"Bunlara bu halet (hal) müşgül (zor) geldi. Serzenişi birle kınadılar eyitdiler ki,

-'Kendüyü tezyin idüb (süslenip), Hazreti Seyyid'e arz etmezsin anın içün sana meyletmez' (süslenmezsen o sena meyl etmez) dediler. Hatun eyitdi

-'Ya kavm Hazreti Seyyid fariğdir. Ol asıl nesne muradı değildir. Bu kavmim ibram ve ilhah idüb (ısrar edip zorlayıp) elbetde sana bir valide gerekdir. Ta neslinüzden bu azizin nesli münkati olmaya (bu evliyanın soyu kesilmesin)' dediler.

Pes hatun bunların sözünden çıkmayub nefis libaslar giyüb kendüyi envai zinetiyle araste (süslenmiş) kılub dürlü dürlü rayihalar (kokular) ile Hazreti Seyyid'in halvetine girdi. Hazreti Seyyide hatunun muradı ma'lum oldı. Amma cimaa (gerdeğe girmeye) izin virmemiş idi. Hatun bir kaftan virdi, eyitdi:

-'Bu kaftanda bir katre meni vardır bu pak olsun. Hatun kaftanı alub bir bakır leğene koyub ol meniyi yumağa (yıkamaya) başladı. Heman saat ki menü suyu leğene düşdi, leğen delindi, pare pare oldı. Ol su karar etmeyüb gitdi. Çünkü hatun bu haleti (hal) görüb hal neydüğün bildi. Kendüye bundan cevab-ı teselli hasıl oldı. Andan Hazreti Seyyid hatuna emretdi ki, bir çanak süd içine ekmek doğraya. Bazıları eyitdi: südlü pirinç bişüre (sütlü pirinç pişirsin). Her kangısı ise eyitdi (söyledi) ki

-'Ya hatun sen ve ehlin veled talebi dersiz (çocuk istersiniz). İmdi bilürsüz ki Allah teala Hazreti Resul emrinsuz nesne işlemezim (Allah'ın ve peygamberin izni olmadan hiçbir iş yapmam). İstihare ideyim, kıbel-i Rahmandan (rahman tarafından) ne emr olunursa ana göre amel idelüm (davranayım) her kimsene (kimse) ki Hakk teala gönderüb bu taamı ana müyesser (bu yiyeceği ona nasip) kılıvire anı oğul edinelim' didi. Pes Hazreti Seyyid başın murakabeye çeküb canibi Hakk'a teveccüh eyledi (yöneldi). Alem-i ervah-ı (ruhlar alemini) seyr eyleyüb gördü ki Hazreti Resullulah aleyhivesselem bir ali (yüce) makamda oturur, ashab-ı kibar hep tertib üzere yerlü yerinde karar etmişler (bir düzen içinde yerli

yerince oturmuşlardır). Hazreti Seyyid bu cemaati görücek ashabın birisine sordu ki:

-'Bu ne cemiyetdir ol sehabe eydür:

-'Seyyid Ebu'l Vefa kıble-i rahmandan yedi oğul virdiler. Bu ceyitden garaz onları yakin eylemekdir (bu topluluğun işi onları tayin etmektir). Hazreti Seyyid eydür,

-'Bu haberi işitecek varub köşede sekub (sıkışıp) oturdum. Ta kim ol tayin olacak kimlerdir görem. Pes Hazreti Resul esselatu vesselam İmam Hasan'a ve İmam Hüseyin'e ve İmam Zeynel Abidin'e Radyalluhu teali anhüm emr eyledi ki:

-'Varun Tacü'l Arifinin kırklarından yedi kimsene ulu edeble getürün' deyü emreyledi. Varub yedisin dahi getürdiler ve ol yedi azizin birisi Seyyid Matar'dur ki Seyyid Salim oğludur ki, Seyyid Ebu'l Vefa'nın kardeşidir ve birisi Seyyid Ganim'dir ki 'Erbain'de Ebu'l Abbas deyu zikr olunur ki, Seyyid Müncih oğludur. Seyyid Müncih, Muhammed bin Seyyid Zeyd'dir ki, Ebu'l Vefa'nın dedesidir ve birisi Seyyid Muhammed bin Seyyid Kemal Hayat ibni Seyyid Muhammed bin Seyyid Zeyd'dir ve birisi Seyid Ali bin Seyyid Hamis'dir ki, Seyyid Zeyd oğludur. Erbain'de Ali bin Üstad deyu zikr olunur. Hamis deyu anın içün dediler Seyyid Zeyd'in beşinci oğludur ve birisi Abdurrahman Tefsunci'dur ve birisi Ali bin Heyeti'dir ve birisi Şeyh Asker-i Şuli'dir ki nesebi (soyu) İmam Hasan Askeri'ye çıkar. Hazreti Seyyid bu azizleri göricek şad u Hürrem oldı. Andan sonra Hazreti resul aleyhisselam eyitdi:

-'Ya Hasan ve ya Hüseyin ve ya Zeynel Abidin varın oğlunuz Ebu'l Vefa'yı getürün' bunlar gelüb Hazreti Seyyid'i ta'zimle resul'un huzuruna eletdiler (getirdiler). Hazreti Resule selam virdi. Hazreti Resul selamın alub eyitdi

-'Merhaba ya Ebu'l Vefa Hakk teala sana yedi oğul virdi. Hem dünyada ve hem ahiretde oğlundurlar.' Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Ya Resulallah bu kişiler ne mertebede olalar. Hazret eyitdi 'Ya Ebu'l Vefa bu yedi kişi ki senin oğlundur. Dünyada ve ahirette saidlerdir (mutlu olanlardır) ve kıyamete değin bunla-

rın nesli kesilmeye ve yedi iklime bunların nesli yetişe saadet anın (bu soya saygı ve mutluluk anın) ki bunların silsilesine dahil ola ve Hazreti Resul aleyhisselam bunlara emir eder ki,

-'Birer ellerin Hazreti Seyyid'in arkasına kodılar ve birer ellerin dahi Hazreti Resulün mübarek elinin altına koyub biat hazır idüb oğul olmak üzerine ahd uralar. ..."*

Ebu'l Vefa'nın rüyasında gördüğü yedi kişi akrabalarıdır ve onlar Ebul Vefa'nın inisiyatifine verilmiştir. Ebul Vefa'nın İmam soyluların yaşamında bir dönüm noktası olduğu anlaşılmaktadır. Ebul Vefa rüyasında yedi azizi evlatlığa kabul ettikten sonra uykudan uyanıyor.

"Nagah (ansızın, hemen) kapu kakıldı, hatununa eyitdi:

-'Var gör kimdir' hatun çıkub kapuyu açdı, bu yedi azizin cemi'si kapuda hazır dururlar. Hatun gelüb Seyyid'e i'lam eyledi (bildirdi). Hazreti Seyyid eyitdi

-'Saddaka Resullalah, gelsünler' dedi. Hazreti Seyyid bunların önüne ol sütlü taamı (sütlü ekmeği) götürdi, yediler. Eyitdi:

-'Gelmene sebep nedir?' Eyitdiler

-'Vakıada (rüyamızda) Hazreti Resul aleyhisselatı vesselamı gördük, bize eyitdi ki

-'Varın oğlum Ebu'l Vefa'ya ki size zahir ve batına ata oldı' (sizin atanız oldu) dediler. Hazreti Seyyid dahi kaziyye (konuyu) bunlara bildirdi. Zahir yüzünden dahi biat eylediler ve 'Sadat-i Necef'de mervidir (anlatılır) ki, Hazreti Ebu'l Vefa'nın 'Erbain'de beş sahihu'n-ne seb (soy) Seyyidi vardır ki bu yedi de dahildir."**

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 53-55

** a.g.e., s. 56

SEMAH İLK KEZ KÜRTLER ARASINDA TESPİT EDİLMİŞTİR

Alevilerde cemlerde, arınan temizlenen kişilerin döndüğü semah en eski Ebu'l Vefa Menakıbnamesinde tespit edilmektedir. Semahı Kürtlerin döndüğü anlatılmaktadır. Semahın içeriği ile ilgili de muazzam bilgiler verilmektedir. Menakıbnamede semah ile ilgili şunları okuyoruz:

"Ve dahi rivayet olundu ki, Ebu'l Bedr'den ol dahi Ebu Talib bin Neci'den ider, Şeyh Ahmed bin Rufai'nin ashabı içinde meğer Hazreti şeyh Ebu'l Vefa'nın müridlerinden bir kimsene vaki' olmuş (Şeyh Ahmed bin Rufa'inin arkadaşları içinde Ebu'l Vefa'nın müridlerinden bir kişi vardı). Vakta ki (o zaman) bunlar sema'a kalkdılar, her tarafdan devran etmeğe (dönmeye) başladılar. Meğer bunların içinde bir cahil var idi eyitdi ki:

-'Bu dönmek nedir bundan ne hasıl olur. Biz Kürd oğlanlarından değiliz ki, durmadan dönevuz (dönelim). Bu söz ashab Tacü'l Arifinden olan kimseneye gayet düşvar (zor) geldi. Hazreti Tacü'l Arifinin anası Kürd sabr etmeyüb sema' iderken ol kimsene'ye duş (rastlayıp, denk gelip) eyitdi ki:

-'İlahi bu kişi söyledüği sözi benim şeyhim Hazreti Ebu'l Vefa'ya istihza idüp söylerse bu meclisde bunun cehlini sen izhar idüb gözlerin çıkar (bu söylediğin kişi benim şeyhimdir, ona alay ettiysen gözlerin çıksın)' dedi. Meclis tamam olmadan tarike muhalif işin bulub ta'dib eylediler (topluluk dağılmadan bu kişinin yanlış yaptığını anlayarak onu ikaz ettiler). Cemi' ehl-i meclis cehlin bildiler (bütün topluluk onun cahilliğinden kaynaklanan yanlışlığını söylediler). Andan meclisden kalkub giderken ansızdan gözüne darb (oradan çıkıp giderken gözüne birdenbire bir darbe) dokunub gözleri çıkdı..."*

Semah edenler arasına Ebul Vefa'nın anası da katılmış. "Hazreti Tacü'l Arifinin anası Kürd sabr etmeyüb sema' iderken" deniyor.

---

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 168-169

Semahın içeriği konusu da Menakıbnamede yer almaktadır. Semah ile ilgili bilinen ezberleri yerle bir edecek niteliktedir. Bu bilgiler ışığında cem dışında, cemde ise görgüden geçmeyenlerin semah dönmelerinin onlara zarar vereceği, kötülük vereceği anlaşılmaktadır.

"... Bi-nihaye adam cem oldu, azim meclis oldı (çok insan toplanarak kalabalık oldu). Nice azmışlar yola gelüb hidayet buldı (kurtuluşa erdi) vuhuş ve tuyur (vahşi hayvanat ve kuşlar) dahi bi-nihaye hazır oldı. Ravi eder kuşcağızların bazısı gelüb Seyyidin üzerine kanadcığın gerib ve boyuncuğun uzadub kelimat-ı mübarekesini (kutsal sözlerini) dinlerdi ve bazı hayran olub düşerdi. Vakta ki (o zaman), sohbet germ (sıcak bir sohbet) oldı. Ashab-ı Seyyidden Ebu Gamame adlı bir kimsene toru (doğru) gelüb eyitdi (söyledi) ki

-'Ya seyyid sema' hakkında ne buyurursuz, helal midir yohusa (yoksa) haram mıdır?' Seyid eyitdi:

-'Huve muhtelifun bi'h-tilafi's-sami' yani bu sema' eden kimsenenin haline göre olur. Bu sema' bir od (ateş) gibidir, gönüller odun gibidir. Şol gönül ki pakdır (temizdir) rarihayı tayyibesi (temiz ve güzel kokusu) vardır. O şol eyi kokulu ağaçlar gibidir ki, od'a (ateşe) kosalar eyi rayihası (kokusu) çıkar ve şol gönül ki pak değildir, şol yaramaz rayihalu (kötü kokulu) ağaç gibidir, od'a kosalar rayihayi habisesi (kötü kokusu) çıkar. Sema' dahi bazı kalblere cila verir ve şevkini ziyade kılur (insandaki aşk ateşini alevlendirir) ve bazı kalblere inkar virir ve zulmetini arturur ve bazı ağaç vardır ki rayihayı tayyibesi ve kerihesi (iğrenç kokusu) yokdur halidir (boş). Anı od'a kosalar ne eyi kokusu çıkar ve ne yaramaz kokusu çıkar (onu ateşe koysalar ne güzel kokusu çıkar ve ne de kötü kokusu çıkar). Heman yanar mahv olur. Bazı gönüller dahi vardır ki, sema'dan ne şevk hasıl eder ve ne inkar ve ne zulmet hasıl ider (bazı insanların kalbinde de ne ilahi aşkı uyandırır, ne de inkar etme düşüncesini geliştirir). Belki kendi aleminden tecavüz etmez (kendi aleminde kalır). Pes öyle olsa bu sema' bazı kavme mubahdır ve bazısına mendubdur ve bazısı vacibdir (lazımdır). Bazısı mekruhdur (tiksinti verir). Bazı kavme

hatarludur (tehlikelidir). Her birinin ehli vardır (o halde bazı insan grupları için uygundur bazısının yapmasında sakınca yoktur, bazısının yapması gereklidir ve bazısı için de tehlikelidir, kişinin haline göre değişik anlam kazanır). Zinhar her kişi mertebesinden tecavüz etmesün (kimse haddini aşmasın). Gayet muhtaradır (oldukça tehlikelidir) ve dahi kelimat-i mübarekesindedir (onun mübarek sözlerindendir) eyitdi:

-'Allah tebarek ve tealanin arifleri içün bir şarab vardır. Kaçan içseler gayet ferah (rahatlamış memnun olmuş) olurlar. Ferah olsalar mest olurlar (kendilerinden geçerler). Kaçan mest olsalar ve vakitleri hoş olur (kendilerinden geçerler zamanlarını neşeli mutlu geçirirler). Kaçan vakitleri hoş olsa gaib olurlar (hoş vakit geçirince kaybolurlar). Kaçan gaib olsalar hazır olurlar (kaybolanlar sonra tekrar ortaya çıkarlar). Kaçan hazır olsalar nazar ederler (ortaya çıkınca seyrederler). Kaçan nazar etseler taleb ederler (isterler). Kaçan taleb etseler bulurlar. Kaçan (eğer) bulsalar andan gayrını yitürürler (kaybederler). Kaçan yitürseler ulaşurlar (eğer nefsani düşünceleri kaybederlerse Allah'a ulaşırlar). Kaçan ulaşsalar muttasıl olub müşahide idüb (aralıksız Allah'ın ce-malini gözlemleyip), bir münadiden (çağıran, seslenen) bu sureti işidirler ki

-'Yubbeşşeruhum rabbehum berahmetin minhu varidvanin ve cennatin lehum fiha neimum mugimun, halidine fiha ebeden innallah indehu acrun azim (Eğiticileri, mürşidleri onlara sürekli kendi sevgisi ile müjdeler veriyor, kendi rızasında onları yaşatıyor, onlara mutluluk dolu yaşam veriyor, o yaşamda aldıkları nimetler ebedidir. O mutlulukta ölümsüzleşmişler kuşkusuz insanın yaşamında alabileceği en büyük karşılık Tanrı'ya varmakdır..."*

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 73-75

ŞEYH ADİ'Yİ HAKKARİ'YE GÖNDEREN EBU'L VEFA'DIR

Ahmet Yaşar Ocak ve Nejat Birdoğan, Ebul Vefa ile Ahmet Yesevi arasında ilişki kurmaya, Ebul Vefa'yı küçültmeye, onu Yesevicilerin görevlendirdiğini anlatmaya çalışmakta, Menakıbname'yi kaynak göstermektedir. Oysa Menakıbname'de asla böyle bir bilgi yok. Aksine Menakıbname'ye göre Ebul Vefa ile Ezidiler arasında çok yakın, doğrudan bir ilişki var. Menakıbname'nin aslını okuduğunu, hatta yayına hazırladığını söyleyen Ahmet Yaşar Ocak neden bu bilgileri vermiyor? Artık biliyoruz ki Aleviler ve Ezidiler aynı halktır. O kadar ki Ezidilerin piri Şeyh Uddey Bin Misafir (Şeyh Adi), Ebul Vefa sultanlarındandır. Yunus Emre ile Taptuk Emre arasında cereyan eden olayların bir benzeri Şeyh Adi ile Ebul Vefa arasında cereyan etmiştir. Çok büyük benzerlik var.

İlgiyle izleyelim:

"... Hazreti Tacü'l Arifin kadesallahu sirrehulaziz bir gün ashabıyle otururken eyitdi ki:

-'Bir göğercin yuvasından çıkdı, doğanlar avlamak ister kimdir ki varub men' eyleye.' Şeyh Abdulrahman Tefsunci eyitdi:

-'Ya seyyidi eğer destur virirsenüz ben varayım.' Hazreti Seyyid destur virdi. Şeyh Abdulrahman durub asasın eline alub na'ilinin (ayakkabısını) giydi. Taşra (dışarı) çıkub gitdi, bir zamandan sonra geldi. Bazı arifler hali bilüb:

-'Barekallah (Tanrı sana verdiği nimetleri ve bu halini çoğaltsın) ya Abdurrahman' didiler. Amma bazılar hal nideğin bilmediler (bazıları ne olduğunu anlamadılar). Pes Hazreti Seyyidin has hidmetkarlarından birisi sorub,

-'Ya seyyidi kaziyye (konu) neydi?' dedi. Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Udeyy bin Misafir (bulunduğu) şehrinden çıkdı. Ta kim ehl-i Irak'ın ahvalinden nesne ala (Irak halkının durumu hakkında bilgi almak istedi), zira tarikinde bazı kimseneler hariç

oldular (uzaklaşmış) idi. Pes biz dahi Abdurrahman'ı gönderdik ta kim bize müteallak olanın ahvalinden nesne olmıya varub def' eyledi (bizden ayrılan kimseleri tekrar doğru yola davet edelim). Bu söz üzere bir vakt geçmedi ki Udeyy Bin Misafir geldi, gözleri giryan (yaş dolu) Hazreti Seyyidin ayağına düşüb tevbe ve istiğfar eyledi. Andan Seyyid eyitdi:

-'Ya Udeyy şol kimseneler ki, senden kaçdılar, andan ötürü kaçdılar ki, sen bizim seydimiz olmağ'içündir ve sende şeddü hiddet (kızgınlık) görünür. Anların ahvaline kasd etmek reva değil idi (onlara kötü davranman yanlıştır). Biz dahi anları kurtardık' didi. Andan sonra Udeyy'ye emr eyledi ki, arkasına kırba (su torbası) bağlayub su taşıya. Pes Udeyy dahi ol kadar su taşıdı ki kırbanın ipi arkasına eser idüb mecruh kıldı (iz bırakıp yara yaptı). Hatta kaftan (elbisesinin) üstünden kan katre damlardı. Yedi yıl bu hal üzere su taşıdı, andan sonra settü'l fukara Hüsniyye hatun ki hazreti Seyyidin helalidir. Udeyy ana haber gönderdi ki, 'benim halim nice olur?' didi. Hüsniyye hatun ki dahi haber gönderdi ki, Hazreti Seyyid abdest aldığı vakti gözleyüb, vakti mazmazada ağzına su alduğı vakta ki döke anı içmek gerek. Andan gayri 'sana derman yokdur' didi. Udeyy bu sözi işidüb gayet ferah oldı. Fırsat gözledi, bir gün Hazreti Seyyid abdest almağa yarak eyledi (hazırlandı). Udeyy dahi hazır idi. Vakta ki, Hazreti Seyyid mübarek ağzına su aldı, Udeyy yakin vardı. Hadim Udeyy'ye kakdı (dürttü) men' eyledi. Hazreti Seyyid eyitdi men' eyleme nasibi vardır. Pes Udeyy Hazreti Seyyidin mübarek ağzından çıkan suyu kapub, 'bismillahirrahmanirrahim' deyub içdi. Hak subhanehu ve teala ol giden hali geru virdi. Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Bunı sana kim öğretdi?' Udeyy eyitdi:

-'Sittül fakir öğretdi'. Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Rast söylemiş.' Andan Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Ya Udeyy sormasın ki, Hakk teala Hazreti sana Hükara mülkini vire ve dahi vardığın vaktin melaikesinin savtın nöbet urulur gibi işidesin (meleklerin yüksek seslerini işitmek ister misin). Udeyy eyitdi:

-'Ya Seyyidi neam (evet).' Hazreti Seyyid eyitdi:

-'Ya Udeyy var imdi Hakare mülki sana mahsus olsun ve dahi esvat-ı melaike (meleklerin sesleri) sana nöbet olsun dedi.

Ravi eydür, şimdi dahi esvat-ı melaike işidürler (şu anda bile meleklerin seslerini işitirler). Hazreti Tacü'l Arifinin işareti berekatında ve dahi bu kıssada Hazreti Seyyidin hatunı Hüsniyye'nin velayetine ve mugayyebata muttali' olduğuna işaret vardır (seyyidin eşi Hüsniye'nin veli olduğunu gösteren, bazı sırlara ulaştığını gösteren işaretler var)."*

Muhteşem anlatımlar. Gözlerimizden perde kalktı diyebiliriz. Bu anlatımlardan sonra tipleri bile birbirine benzeyen Ezidiler ve Alevilerin büyük bir yapının parçaları olduğu anlaşılmaktadır. Pir, fakir, musahiplik gibi adlandırmaların, hemen hemen bütün konuların ortak olduğu Ezidi ve Alevi aynılığına eğilmek, irdelemek ufkumuzu açacaktır. Yukarıdaki parçada çok açıkça anlaşılmaktadır ki Ebul Vefa, Şeyh Adi'nin mürşididir. Ona ceza verecek kadar içiçedirler. Şeyh Adi'yi Hakkari'ye gönderen de Ebul Vefa'dır. Ezidilerin evlerinde İmam Ali'nin, İmam Hüseyin'in resimlerini, Zülfikar'ın resimlerini görmek artık kimseye şaşırtıcı gelmeyecektir. Nasıl olur denmeyecektir. Zira Şeyh Adi'yi görevlendiren İmam Hüseyin torunlarından Ebul Vefa'dır. Ezidilerin büyük bir dinin, Ezdaniliğin bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

EBU'L VEFA'NIN CENAZESİNİ ŞEYH ADİ YIKAMIŞ ve KEFENLEMİŞTİR

Ezidilerin mürşidi Şeyh Adi'nin Ebul Vefa'nın ölümü sırasında tartışılmaz bir rolü vardır. Menakıbnameye göre Ebul Vefa'yı yıkayan ve kefenleyen, mezara koyan, Ebul Vefa'nın vasiyet ettiği eşyalarını yerlerine ulaştıran erenlerden biri de Şeyh Adi'dir. İlgiyle, dikkatle izleyelim?

"Rivayet olundu ki Hazreti Seyyid tarihi hicretin beş yüz birinde mariz olub, cemi' ashamının gelmesini emr eyledi.

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 178-181

Pes ahab cem' olub (toplanıp) Kur'an okudular. Hakk tealaden Hazreti Seyyidin sıhhatin talib eylediler. Seyyit eyitdi:

-'Sıhhat yakındır ki, Allah Teala likasıdır (kavuşmak) ve vusuldür (ulaşmak) amma muradım odur ki, size bir vasiyet edem. Andan tarikinizde faide tutasız ve dahi her birinüz bende hissenüz alasız, Allah Teala hisse etdüğünden. Amma vasiyet oldır ki, bilin ve agah olun her nesne ki yokdan var olmuştur, işte anın bir var edicisi vardır ve ol ademden (yokluk) vücuda gelen nesne gene varub, gene vücuda gelse gerekdir. Kavlehu Teala (yüce Hakk'ın buyurduğu) Kema bedenakum evvele haklin nuiduhu ve dahi bu vücuddur, cennete ve nara giren her kimsene ki, diler cennete gire. Cennete giden yola gitsün ve her kim diler cehenneme gire, ana giden yola gitsün (insan ya cennete girecektir, ya da cehenneme. Cennete gitmek isteyen, cennete giden yolu takip etsin) ve her kim diler Hakk"a vasıl ola, anın yoluna gitsün (Allah'a ulaşmak isteyen onun yolundan gitsin). 'Ala ilallahi tusiru'l-umur.' Ya kavm size ben ceddim Muhammed Mustafa'nın aleyhisselam şeraini gösterdim ve Ruşen delil-i birle (apaçık ispatla) Hakk'ı beyan etdim. Ben gösterdiğim tarike gidesiz (benim gösterdiğim yoldan gidin).

Her nesne ki tarikden taşradır, bid'atdır zinhar bid'ate tabi' olman ta helak olub dalaletde kalyamasız (bu yolun dışına çıkmış olan yanlışlık içindedir, bid'ati tercih etmeyin ki, helak olmayasınız sapkınlıkta kalmayasınız) ve dahi takvayı elden komanüz cemi' nesnenin nuru takvadandır (kötülüklerden çekinin, kurtuluş yasaklar yapmamakla mümkündür) ve dahi Hakk tealaden gece ve gündüz tazarru' eylesin (göz yaşıyla yalvarsın) ki, doğru yoldan eğirmeye ve benim nasihatim size ıssı eylemez (yarar sağlamaz) eğer Hakk Teala sizi azgunlardan kılıverse ve benim getdüğim size ziyan eylemez (sizi kurtarmam için Allah izin vermezse sözlerim size tesir edemez. Kurtuluş ancak Allah'tandır).

Eğer Hakk Teala sizi öğünmüşlerden kılub yoldan çıkarmazsa, eğer ben içünüzden gaib oldımsa Allah hazırdır. Eğer ben sizin halinüzi bilmezsem Allah bilür. Pes Allah'la olasız. Gönlünüzi Allah muhabbetinden ayırmayasız. Doğru yol bu-

dur ki, dedim ve size gösterdim, mağbundur ol kimsene (şaşırmış olanlar) ki Allah'ı unutdı, kendü nefsine zulm idüb dalaletde (sapkınlıkta) kaldı. Zinhar cehd idesiz Allah'ı unudan taifeden olmıyasız. Daima Hakkla olub saadet bulasız. Andan sonra emr etdi ki,

-'Esbabı dünyeviyeden nesi var ise getüreler ta kim ashaba ulaşdıralar (özel eşyalarının hepsini getirip müritlerine versinler). Allah emri birle pes asasını şeyh Ebu'l Hasan Ali bin Hey'eti'ye virdi ve çanağını (yemek tasını) şeyh Heyuna'ya virdi. Bir künden küçehk (ahşap küçük) bardağı vardı. Anı şeyh Macid Kürdi'ye virdi kılıcını Şeyh Ramazan Mecnun'a virdi bir demürden asası vardı, anı Şeyh Baveline virdi ve giydüği libasını şeyh Udeyy bin Misafir'e virdi. Gelicek viresiz dedi ve beni ol yusun (beni o yıkasın) ve ol kefenlesün andan gayri kimsene etmesün dedi. Bazı hazır olanlarda eyitdiler ki,

-'Şeyh Udeyy Hekara'da biz Kusan'da. Bundan onda varınca çok mesafe vardır. Ol kaçan gelür bunde irüşür. Hazreti şeyh gazabla nazar edüb eyitdi ki:

-'Allah Teala izzeti ve azameti hakkı içün eğer bilsem ki ol bunda erişmez bu emri ana ısmarlamazdım. Agah olun ki, arif olan kimsenenin sözüne itiraz etmeyesiz. Zira kendi kolayından söylemez Hakk tealaye asandır (Arifin, ermişin sözüne itiraz edici olmayın söylenilen söz Allah tarafından söyletilmiştir, kendi menfaati ve nefsi için söylenen söz değildir. Allah için her şey kolaydır). Anı bunda erişdirmek size nazarı müşkil ise dedi. Pes sakıt oldılar. Bunlar bu halde iken nağah (ansızın) gördüler ki, şeyh Udeyy hayran ve mütehayyir (şaşkın) gözlerinin yaşı akar. İçerü girip eyitdi ki:

-'Lebbeyk ya seydi ya benim iki cihanda ümidim.' Seyyid eyitdi ki:

-'Ya Udeyy Hakk tealanin emri geldi anın emrine muhalefet olmaz, elhamdülillah ki, likae'llah'a irişürüm.' Dost dosta kavuşmak ister, firkat nihayete irişdi. Şimdiden sonra vuslatdır bu muhiblere ulu saadet ve mertebeyi şehadetdir (dosta dostuna kavuşmak ister, ayrılık sona erdi, şimdiden sonra birleşmek kavuşmaktır bu seviyeyi sevenlere) Hakk buyurdu ki,

-'Beni sen yuyasın ve kefenleyüb kabrime koyasın. Hamdülillah ki, geldin bazı yaranlar senin gelmeni gayet baid zan etdiler (bazı dostlar senin gelmeni çok mantık dışı sandılar)' dedi. Seccadesini ve na'leyni yudurun. Şeyh ki, biri şeyh Udeyy'dir ve biri şeyh Ali bin Hey'eti'dir ve biri şeyh Matar'dır ki, kardeşi oğludur ve biri şeyh Heyuna'dır. ..."*

Ebu'l Vefa, herkese birer eşyasını vermiştir ama kardeşi Salim'in oğlu Matar'a bir şey bırakmamıştır. Seyyid Matar çok üzülmüştür, huzursuz olmuştur. Menakıbnamede bu durum şöyle anlatılmaktadır:

"Ravi eydür, Seyyid Hazreti her kişiye nesne verüb (bir şeyler verdiği halde) karındaşı oğlu Matar'a nesne temin etmedüğünden (bir şey veremediğinden) Seyyid Matar'ın kalbine ıztırab geldi (huzursuz oldu). Bazı hazır olanların gönlünden geçdi ki; acaba bunu red mi eyledi ki, hiç nesne vasiyet eylemedi. Pes Hazreti Ebu'l Vefa'ya bunların kalbine nesne ma'lum olub eyitdi ki:

-'Ya Matar' Matar eyitdi ki

-'Lebbeyk (buyurun) ya seyyidi' deyub ayağı üzerine durdu. Seyyid eyitdi ki:

-'Ya Matar eğerçe (her ne kadar) sana esbabdan bir nesne tayin etmedim (sana özel eşyamdan bir şey vermedim). Amma senin hissen oldır ki, benden sonra Hakk Teala benim naşirim (gücümü) sana virdi. Mertebeyi aliye erzanı (sunmak) kıldı. Razı olmaz mısın ki, varis-i halim olasın (sana benim halim ile hallenmeyi miras kaldı buna razı olmaz mısın?). Matar

-'Razıyım ya seyyidi' dedi. Üç kere pes hazırlar fariğ olub eyitdiler ki,

-'Elham dülillahillezi Lem yuresu's-seyyid ecnebiyyan' yani şükür ol Allaha ki Ebu'l Vefa'ya ecnebi (bizim tanımadığımız) kemsene varis etmedi."**

Seyyid Ebu'l Vefa ölüyor, menakıbnamede şöyle anlatılıyor:

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 79-82

** a.g.e., s. 84

"Sonra Hazreti Tacü'l Arifin 'yeyız basate belkulliye' tevecüh edüb zikrullaha (Allah'ı anmakla) meşgul oldı. Bir saat geçmedi ki, ruh-ı mukaddes bedeni latifden canib-i Hakk'a ve makam-ı aliden uruc etdi (kutsal ruhu bedenini terk edip, Allah'ın yüce makanına yükseldi). 'İnnalah ve inna ileyhi turceun' rahmetullahı aleyh rahmeten vasi'a tarihin beşyüz birinde nitekim zikr etdik (hicretin 501. Yılında Allah'ın rahmetine kavuştu, daha önce değindiğimiz gibi). Bu halete (hal) cemi' mahlukat ceza' ve feza' edüb sineler çak idüb başlarını haka koyub gözlerinden yaş yerine kan revan etdiler (bütün canlılar üzüntülerinden başlarını toprağa koyarak gözlerinden yaş yerine kan akıttılar.)

Ravi eydür cenazesine ol kadar kimsene hazır oduğu kabili vasıf değildir (tarif edilmeyecek kadar çok insan cenazesinde bulundu). Bildiğimiz kimsene (kimse) hadsiz adı beğlerden ve ulemadan ve zuhuddan ve Salihlerden ve gaib erenleri makam-ı baidden cemi' oldılar (uzaktan ve yakından bilginler, Salihler erenler evliyalar toplandılar). Şeyh Udeyy bin Misafir eydür

-'Melaikeden birinci taife ve cinnilerden bir taife ve vahşi canavarlardan ve kuşlardan binihaye cenazesine hazır oldılar. Kaçan defin olub kavm getdiler, kabri üzerine ol gün ol gece adamlar vardı ki, hiç kimsene bilmezdi nice kimsene idüğüni (cenazesi toprağa verildikten sonra herkes gitti. Gece hiç kimsenin bilmediği kişiler mezarı üzerine vardı). Pes ashab Seyyidi cem' olub, Seyyidin vasiyetini yerine getirmek kasd ettiler (müridleri bir araya gelip vasiyetini yerine getirmeye niyet ettiler). Bazı kimsene Seyyidin libaslarının cümlesin şeyh Udeyy'ye vermeği reva görmeyüb hazısın ana virelüm ve bazısın biz alalım dediler (elbiselerinin bir kısmını ona vermeyi, bir kısmını da biz alalım). Şeyh Udeyy eyitdi:

-'Hazreti Seyyid bana cem'isin (hepsini) virdi. Eğer cemi'sinin ehli değil imişsem virmezdi'.

Seyyid Matar kavma eyitdi:

-'Fariğ olun cemi'si (vazgeçin elbiselerin hepsi) bunundur bunlar bu sözde idi libas ortada idi. Bir katı yel gelüb libası

Seyyidi (sert bir rüzgar gelip elbiseyi) getürüb şeyh Udeyy'nin üzerine kodı. Ol makamda gayri nesne direnmedi. Şeyh Udeyy durub ol libasın üzerinde iki rekat namaz kıldı. Ndan Seyyid Matar'la ve kavmle musafaha etdi. Kavm istiğfar etdiler. Pes Seyyid Matar emretdi asayı Ali bin Heyeti'ye virdiler, çanağı şeyh Heyuna'ye virdiler munde bardağı (büyük bardak) şeyh Macid i Kürdi'ye virdiler. Kılıcı Şeyh Ramazan Mecnun'e virdiler. Demür asayı şeyh Bavelin'e virdiler. Ravi eydür her vakit ki şeyh Ali bin Heyeti ol asaya yapışmak istese asa kalkub eline gelürdi. Şeyh Heyuna semtinde ol çanakdan gayri kimsene intifa' etmedi. Şeyh Macid-i Kürdi kunde bardaktan kendü içün ve konuğu içün taam taleb etse kut (kavrulmuş un) çıkardı. Abdest içün su taleb etse su çıkardı. Şeyh Ramazan Mecnun ol kılıcla nice gazalar etdi ve nice haramiler başın kesdi. Kuvvet ve nusret buldı.

Şeyh Hayuna ol dehrden asa'yı getürüb her kangı hacete kasd eylese reva olurdı. Andan müridler ve yari sadıklar Seyyid Matar'e cem' olub geldiler. Seyyid Matar halkı irşad eyledi."*

Bütün bu anlatımlar Nejat Birdoğan ve Ahmet Yaşar Ocak'a cevap niteliğindedir. Özellikle alçakgönüllülükten yoksun, Babailer İsyanı kitabına yazdığı önsözlerde diğer kitap ve makale yazanlara, kendisini eleştirenlere haddini aşan sözcüklerle karşılık veren, konuya tam hakim olduğunu anlatan, iddia eden Ahmet Yaşar Ocak'ın tez çalışması değersizleşmiştir. Ebul Vefa'nın kimliğini karartan, okumadığı Menakıbname'yi okumuş gibi davranan Ahmet Yaşar Ocak ortaya attığı planlı senaryolarla bugüne kadar hem bilim hem de Alevi çevrelerini yanıltmış, onları oyalamıştır.

Artık apaçık biliyoruz ki İmam Hüseyin'in torunlarından Ebul Vefa'nın annesi Kürttür. Onun ana dili Kürtçedir. İmam soylu akrabaları da onun Efendiliğini kabul etmişlerdir. Ezidilerin arasında yetişen Zeynel Abidin torunu Ebul Vefa, Ezidi kast sisteminin arasına girerek Mürşit olmuştur. Yeni bir yol

* Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri, s. 85-87

açmıştır. Ezidilerle Aleviler içiçedir. Nitekim Baha Said Ezidilerin Alevilik üzerindeki derin etkisini şu şekilde açıklamıştı:

"Cumhuriyet Türkiyesi'nde Kızılbaş Alevîler partiyi kazandı; Bektaşî tekkesi de nisbeten öyle. Çünkü Alevîler için Yezidîlik'in Saltanatı batmış ve tepelenmiştir."*

Alevilik Yukarı Mezopotamya'dadır. Aleviler için Kürdistan coğrafyası önemli bir coğrafyadır. Tabii ki Hristiyanlıktan önceki Süryanı toplumunu unutmamak gerekiyor.

Bilinç kaydırmalar, tahrifatlar ortadan kaldırıldığında her şey yerli yerine yerleşiyor.

Burada artık Dr. Cemşid Bender'i de eleştirebiliriz. O da Nejat Birdoğan anısına yazılan kitaba yazı veren ve Nejat Birdoğan'ın ne kadar doğru düşüncelere sahip olduğunu yazan bir kişidir. Cemşid Bender'i insanlar Kürtler ve Kürdistan'la ilgili düşünce belirten bir kişi olarak bilir. Ancak o da Arap karşıtıdır. Pirlerin kendilerini Arap olarak nitelemelerine karşı çıkmıştır. 1990'lı yıllarda Münih'te akşam bir ev toplantısına katılıyor. Ev sahipleri Dersimli ve Kureyşan aşiretinden bir Alevi dostları olduğunu belirterek onunla konuşmasını istiyor. Gönülsüzce kabul ediyor. "Adam çıktı geldi. Kendisiyle iki saat kadar sohbet ettik. Sonunda bu zat 'Tunceliliyim, Kureyşan aşiretindenim, ben Arap kökenliyim" diyor. Bu söylem Cemşid Bender'in tuhafına gidiyor. "Meğersem İmam Ali sülalesinden gelen şeceresi varmış. Ve kendisini Münih çevresinde Dede olarak tanıtıyormuş" diye yargısını belirtiyor.**

Aynı tarihlerde Cemşid Bender bu defa da Ulm kentinde benzer bir durumla karşılaşıyor. Kureyşan aşiretinden olduğunu söyleyen bir dinleyiciye Cemşid Bender şu soruyu soruyor: "Peki, sen Tuncelili olduğuna göre Kürt müsün? Yoksa Arap mısın?" Dinleyici, "Hayır, ikisi de doğru değil. Kureyşanlılar Horasan'dan gelip Tunceli'ye yerleşmişler. Horasan'dan gelenlerin hepsi de Türk'tür. Ben de Türk'üm." diyor.

---

* Baha Said Bey, Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Hazırlayan İsmail Görkcm, Kitabevi Yay., İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul, s. 165

** Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 46, 47

Üçüncü Kureyşanlıyla Frankfurt'a giderken tanışıyor. O da şöyle diyor: "Bizim aşiretimiz Kürt kökenlidir. Analarımız, bacılarımız ve dede ve ninelerimiz hiçbirisi Türkçe ve Arapçayı bilmezler."*

Cemşid Bender'in verdiği örneklerde Kureyşanlıların Arap, Türk ve Kürt olduklarını söylemeleri var. Cemşid Bender ise şu değerlendirmeyi yapıyor: "Oysa bunlar aynı soydan gelen insanlardı. İşte Birdoğan'a göre başlangıçta Alevilere Araplık isnadında bulunmak Alaaddin Keykubat'ın uğraşı olmuştur."**

Nejat Birdoğan ve Cemşid Bender'in ortak noktalarını Arap karşıtlığı oluşturmuştur. Pirlerin imam soylu olduklarını söylemelerini kabul edememişlerdir. Ebul Vefa'yı nasıl Türk yapmaya çalıştıklarını yukarıda genişçe işledik. Pirler Arap, talip topluluğu ise Kürt veya Türk olamaz mı? Hem Cemşid Bender, Kureyşanlıları Kürt olarak değerlendirirken örneği neden Nejat Birdoğan'dan vermektedir? Nejat Birdoğan'a göre "Tuncelili"lerin hepsi Türktür.

Cemşid Bender'in ise bu konudaki görüşü şöyledir:

"... Osmanlı Hanedanı 'Beşik Paşalığı' gibi Alevilere 'Seyyidlik Beratı' dağıtıp durmuştur. Bu dağıtım yukarıda da belirttiğimiz gibi siyasi amaçlardan kaynaklanmıştır. Başarılı da olmuştur. Kürt halkı arasında Sünni ve Alevi ayrımı böylece körüklenmiş ve Aleviler arasında Teb'a-Kral, sistemi uygulanmaya konulmuştur. Bir bölüm Kürtlere Araplık izafe edilmiş, böylece yurtseverlik duyguları çürütülmüş ve kokuşturulmuştur. Kürt halkına uygulanan asimilasyonlara ve soykırımlara kendisini Arap sanan bu sahte Seyyidler ilgisiz kalmış ve egemen güçlerden yana olmuşlardır."***

Bu düşünceler bir Kürt araştırmacının Türkçülerin tuzağına nasıl düştüğünü, gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu, Arap karşıtlığının insan zihnini ne kadar kötürümleştirdiğini göstermektedir.

* Yayına Hazırlayan: Esat Korkmaz, Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba", Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul, s. 47

** a.g.e., s. 47

*** a.g.e., s. 50, 51

DOKUZUNCU BÖLÜM

KÜRTLERE HAKARET EDEN YAZARLAR

TÜRKÇÜ İRENE MELİKOFF

Melikoff da bilinçli bir Türkçü'ydü. Örnekler verelim:

Mustafa Özcivan, "Uyur İdik Uyardı İrene Melikof" adlı kitapta şunları söylüyor:

"Sayın Melikoff kendi deyimi ile Bektaşi-Alevi kültürüyle ve dünyasıyla 1969'da karşılaştığını söyler. Bu işe merakını uyandıranın da Fuad Köprülü olduğunu anlatır."*

Melikoff'la ilgili yazılan anı kitapta da Alevi, Bektaşi, Kızılbaş kavramları bolca geçiyor. Melikoff da Alevi-Bektaşi kavramlarını çok sık kullanıyor. Anı kitapta hemen hemen bütün yazı yazanlar Türkçülüğün yapıcı ve yayıcısı olan Fuad Köprülü'nün Melikoff'u "Alevi-Bektaşilik"le buluşturduğunu söylemektedir.

Melikoff, Feyzullah Çınar'la tanıştığında heyecana kapılmıştır. Mustafa Özcivan'ın yazdığına göre Melikoff şu sonuca varmıştır:

"Ve Bektaşi-Alevilerdeki 'ALİ'nin Orta Asya Şamanizm'indeki, yani eski Türklerdeki 'Gök-Tengri'den başkası olmadığını fark ettim."**

Melikoff Alevilerin Orta Asya'dan gelen Türkler olduğunu düşünmektedir.

16 Ağustos 1999'da 6. Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü Melikoff'a verilmiş. Burada yaptığı konuşmada Melikoff İttihatçıların yazdığı senaryoyu kendi düşünceleriymiş gibi aktarmıştır. Şöyle söylemiştir:

"Gerçekten ister istemez ömrümün o kadar uzun bir sü-

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 121

** a.g.e., s. 121

resini birlikte geçirdiğim Hacı Bektaş Veli'yle birbirimize alıştığımızı söyleyebilirim. Alevilik-Bektaşilik, inanış düzlemine, bir yandan köken olarak İslam öncesi Türk kavimlerinin dini olan Şamanizm'den gelmekte; diğer yandan irfan ve kural dışı inançların; örneğin Uygur Türklerinin Maniciliği ve İran kökenli kural dışı inanç kalıntılarının geleneklerinden gelmektedir. Başta İslam olmak üzere, diğer dinlerden öğeler almıştır. O nedenle Alevilik-Bektaşilik son derece karmaşık bir konudur. Dinler üstü ve bağdaştırmacı bir olgudur. Ayrıca Aleviliği-Bektaşiliği sadece Anadolu'yla sınırlamamak gerekir; çünkü onun uluslar arası bir boyutu vardır."*

MELİKOFF: KÖPEKLER!..

İzzettin Doğan ile Mekiloff arasında 1996 yılında bir tartışma olmuş. Melikoff Hacı Bektaş'ın Türk olduğunu, İzzettin Doğan ise Seyyid olduğunu söylemiş. Melikoff şöyle anlatıyor:

"Zaten İzzettin Doğan'la bizim birkaç sefer bir karşılaşmamız oldu. Birinci sefer, İsveç Konsolosluğu'nda 2 yıl evvel (1996 olsa gerek-ice) bir Alevi hakkında kongre vardı. Çok güzel geçti, herkes İngilizce konuştu ve o zaman ben, tabi Bektaşiliği anlatmaya başladım. Dedim ki, 'Hacı Bektaş Veli, Orta-Asya'dan, Horasan yoluyla gelen bir Türkmen dervişi.' İzzettin Doğan, bilmiyordum ki Dedelik şeyi var. İzzettin Doğan'a büyük bir hürmetim var. Hayır, Hacı Bektaş soyundan bir Türkmen dervişi değil. Ben diyorum efendim, bir efsane, halkın inandığı şey, bir şişirme metin var. Bunu kabul edemiyorum. Çünkü peygamber soyundan gelirse o zaman kıymeti yok. Bu, o zaman Türk değil.

...

Bir sene geçti, geçen yıl (1997-ice) Aralık'ta bir sempozyum oldu, hem de kötü bir sempozyum. Fakat beni davet etti. Birden bire, tam bu sırada Ahmet Yaşar Ocak, benim öğ-

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 123

İrene Melikoff

rencim konuşuyor, ben de A.Y. Ocak'a cevap veriyorum, hem de methediyorum. Çünkü ben başkanlık yapıyordum. Bu İzzettin Doğan, herkesin önünde, orada bana saldıran müftü oldu, yani bir sürü köpekler orada oturuyorlardı."*

Melikoff'un karşıt düşünceye tahammülü olmayan bir kişi olduğu, bilim insanına yakışmayan kavramlar kullandığı anlaşılıyor. Hacı Bektaş'ın Türk olduğunda ısrar ediyor ve Seyyid olabileceğini reddediyor. "Çünkü peygamber soyundan gelirse o zaman kıymeti yok" diyor. Hacı Bektaş'a Seyyid diyen ve orada oturan "bir sürü köpekler"i merak ettik doğrusu. Yukarıdaki parçadaki görüşler 1998 yılında, İlhan Cem Erseven'in de bulunduğu bir ortamda yapılan röportajda söyleniyor. İlhan'ın bu bilim dışı kavramı dinlerken nasıl davrandığını merak ediyoruz.

Melikoff Altay Dağlarından, Ötüken Ormanlarından yola çıkan Şamanist Oğuzların yolculuğu anlatımını kabul etmektedir. Nitekim Ayşe Emel Mesci de konuyu bizim anladığımız gibi anlamıştır. Şöyle demektedir:

"Melikoff, yarım yüzyılı bulan (belki de aşan) araştırmaları içinde, Müslüman olurken İslam-öncesi Şamanist inançlarını da koruyan ve Anadolu'ya, oradan da Balkanlar'a taşıyan bir halkın yolculuğunu takip eder."**

Mesci'nin sözünü ettiği halk "Türkler"dir. "Halkın yolculuğu", "Türklerin yolculuğu" anlamında söylenmiştir. Melikoff böyle düşünmeseydi, İttihatçıları, en başta da Fuat Köprülü'yü eleştirirdi.

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 265-266

** a.g.e., s. 132

MELİKOFF: "BANA DERSİM'E GİTME DENİYORDU"

Kitapta Dersimli olduğu anlaşılan Leyla Binici Güneş'in de yazısı var. O da Melikoff'a büyük saygı duyanlardan. Ama kafasında soru işareti de var. Örneğin Melikoff neden Dersimlilerle ilgili de çalışma yapmamıştır, bu soruyu Melikoff'a sormuş: "Dersim kökenim gündem aldığında aşka gelip soruyordum: 'Neden araştırmalarınız 'Anadolu'nun 'bir tarafında' hiç yok' diye."* Soru yanlış sorulmuştur, doğru soru: Neden Kürdistan'da Alevilikle ilgili araştırma yapmıyorsunuz? olmalıydı. Soruyu soran kişi Kürdistan'ı Anadolu sanmaktadır. Melikoff soruyu düzeltmiyor, bir bilim insanına yakışmayacak şekilde şöyle cevap veriyor: "Yanıtı açık ve netti: Bana o taraflara gitme deniyordu, şimdi anlıyorum ki bir tarafım eksik."**

Melikoff'un Alevi mürşit ocaklarını hiç bilmediği, Türkçülerin kendisine söylediği senaryoyu tekrar ettiği kullandığı kavramlardan da anlaşılmaktadır. Örneğin şöyle diyormuş:

"... Tanrı-insan ilişkisi ve Alevilik (Alevi terimini pek sevmezdi, 'sonradan eklenen bir terimdir', derdi). Bektaşilik-Alevilik terimi üzerinde hemfikir olmuştuk."***

Leyla Binici Güneş, Melikoff'un 1969 yılında Alevilikle ilgilenmeye başladığını, bir uyanış yaşadığını anlatıyor ve "O tarihten başlayarak, çalışmalarının temel konusu Bektaşilik, Alevilik ve Kızılbaşlık olacaktır"**** diyor.

Melikoff Alevilikle ilgili ömrü boyunca doğru görüşlere ulaşamamıştır, ulaşmak istememiştir. Leyla Binici Güneş de "Bektaşiliğe ve Aleviliğe merakını uyandıran da en başta Fuat Köprülü olmuştur."***** demektedir.

Süleyman Zaman bu konuda şöyle söylemektedir:

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 50

** a.g.e., s. 50

*** a.g.e., s. 51

**** a.g.e., s. 57

***** a.g.e., s. 54

"Melikoff, Türkolog olarak, Türk kültürünün, Türk edebiyatının ve Türk'e ait toplumsal değerlerin araştırmasına kendisini adadı."*

Fikret Otyam da aynı görüşleri tekrarlamıştır.

"Gün gelir bizim bilim adamlarımız unutulmaz ışıkçılarımız, diyelim Faik Raşit Unat, Salih Zeki Aktay, Ömer Lütfi Barkan, önce kitaplarından sonra da çok yakından politikacı olarak tanıdığım PROF. Dr. Fuat Köprülü de 'öğreticileri' arasındadır ve sırası düşmüşken onları saygıyla bikez daha neden anmayayım?

Araştırmacı Melikoff mu talihli, Bektaşiler mi, Aleviler mi yani toptan 'Kızılbaşlar' mı?"**

Biz burada bir kere daha tekrarlamakta yarar görüyoruz: Büyük bir coğrafyaya yayılmış olan "Yediler'iz/Birincimiz Ali'dir"*** diyen topluluğun adına Ehli Hakklar denilir. Alevi tanımı da kuşkusuz doğrudur. Bu kavramların dışında yabancılar tarafından verilen adları Alevilerin kendileri için kullanması doğru değildir. Her kim ki yazılarında, konuşmalarında Alevi-Bektaşi, Kızılbaş, Nusayri, Kızılbaş-Alevi gibi kavramları tek tek ya da birlikte Alevileri anlatmak için kullanıyorsa o kişi özellikle İttihatçıların tezlerini kabul etmiştir ve Türkçü'dür. İttihatçılar toplulukları birbirinden ayırmak, ikilik sokmak, farklı farklı tanımlayarak parçalayıp asimile etmek için yukarıdaki kavramları bilinçli olarak kullanmışlardır.

MELİKOFF VE "ALEVİLİKTE KÜRT UNSURU", "KÜRT AYRILIKÇILAR"

Ali Yıldırım, Fuat Köprülü'nün Alevilik sorununa bilimsel bir yöntemle yaklaştığını söylüyor ve Melikoff'un ender bir akademisyen olduğunu belirtiyor. Şöyle diyor:

---

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 76

** a.g.e., s. 83

*** Pir Sultan Abdal

"Alevilik sorununa bilimsel bir yöntemle yaklaşmak konusunda ne yazık ki yeterli bir çaba gösterilmiş olduğu söylenemez. Fuat Köprülü'nün açmış olduğu yolu izleyen ancak birkaç kişi çıkabilmiştir. İrene Melikoff bu noktada hakkı teslim edilmesi gereken, 'yabancı' olmakla birlikte konuya içimizdekilerden daha samimi, daha nesnel, daha bilimsel yaklaşmayı başarabilen ender akademisyenlerdendir."*

Ali Yıldırım'ın yazısında "Alevilikte Kürt Unsuru" başlıklı bir bölüm de var.

"Melikoff'a yöneltilen en önemli eleştiri, Alevilik olgusunu ele alırken Aleviliği salt bir Türkmen inancı gibi ele alması ve Kürt unsurunu ihmal etmesi idi. Melikoff, Hacı Bektaş kitabında bilim insanına yakışır bir biçimde 'Kürt unsurunu ihmal ederek' bir hata yaptığını söyleyerek düzeltme yapmak yoluna gidiyor"** denmektedir.

Ali Yıldırım, Melikoff'la ilgili "düzeltme yapmak yoluna gidiyor" demektedir, bunu da "bilim insanına yakışır bir biçimde" olarak açıklamaktadır. Bu algılama doğru değildir. Melikoff, eleştiriler ve protestolardan sonra, Orta Asya'dan yola çıkan Türklerin gelirken her toplumdan bir şeyler aldığına ek olarak Kürtlerden de bir şeyler aldığını söylemiştir. Buna "düzeltme" değil, ekleme, tamamlama, günü kurtarma denilebilir.

Kürtlerin Melikoff'u protestosuyla ilgili Fuat Bozkurt şöyle bir olay anlatıyor:

"Birçok bilgi şöleninde, şenliğe konuşmacı olarak katıldım kendisiyle. 1991 yılında Köln'de yapılan bir şenlikte, Nejat Birdoğan'la birlikte katılmıştık. Şenliği sabote eden bir grubun tepkisi Melikoff'un üzerinde yoğunlaşmıştı. Onun Aleviliğin kökenlerini sağlıklı biçimde çözümlemesine dayanamamışlar, Hacı Bektaş Türk'tü demesini, şovenlik olarak nitelemişlerdi. İrene Melikoff konuşmasını yarıda kesmek zorunda kalmış, kuliste ağlamıştı."***

* Editör Esat Korkmaz, Uyur İdik Uyardı İrene Melikof, Demos Yayınları, Kasım 2009, s. 188

** a.g.e., s. 193

*** a.g.e., s. 70

Fuat Bozkurt, İrene Melikoff'u "Aleviliğin kökenlerini sağlıklı biçimde çözümlüyorsun" diyerek yüreklendiriyor. Melikoff bu ve benzeri olaylardan sonra kendisine karşı çıkan grubun tepkisini değerlendirmiş, görüşlerinin "eksik" olduğuna karar vermiştir. Yıllar içinde oluşturduğu görüşlerine ek olarak Türklerin Kürt inanç öğelerinden de bir şeyler aldığını yazarak eksiğini tamamlamış ve yoluna devam etmiştir.

Bu konuda düşüncesi şu şekildedir:

"'Daha çok, tam tersine, Bektaşilik bir inançlar karışımı (syncretisme) ve bir bilinç birikimi (gnose, irfan) olagelmiştir. Her zaman, yerel inançları, kendinde eritmiştir. Doğu Anadolu'da acem ve kürd öğelerle karışırken, Balkanlarda Hristiyan düşünceleri özümsemiştir.' İleri sürdüğüm düşünce; daima türk, daha doğrusu türkmen kökenlerin altını çizmeye çalıştığım Bektaşiliğe bakışımı düzeltmemi gerektiriyordu. Bu bakış ki, en son, Alevilikte özellikle bir kürd inanış biçimi görmek isteyen çevrelerle tartışmama mal olmuştu. Yanıtım, beni, kürd Alevilerle karşı karşıya gelmeme yol açan tavrımı yeniden gözden geçirmeye zorluyordu.

Eğer Trakya ve Balkanlarda Bektaşilik yerel inançlar dolayısıyle, çok-anlamlılığa bürünebildi ise, aynı şey, İranlıların Yılbaşıları Navruz gibi, eski İran geleneklerinin ve özellikle Ehl-i Hakk ve Yezidi gibi, kürd inanç kalıntılarının yaşadığı, doğu Anadolu'da neden olmasındı? Bektaşilik, Anadolu'nun doğusunda da, tıpkı Trakya ve Balkanlar'da olduğu gibi, yerel inanış ve gelenekleri kendine mal etmiş bulunuyordu."*

Melikoff kendisini bu şekilde rahatlatmıştır. Kürtler ve çok sevdiği arkadaşı Dersimli Leyla Binici Güneş de onu uyarmış ama Melikoff'un verdiği cevap Dersim'le ilgili "Bana o taraflara gitme deniyordu, şimdi anlıyorum ki bir tarafım eksik" demiş, diğer konuda da Bektaşilik nasıl Trakya'da yerel inançlardan bir şeyler aldı ise aynı şekilde Kürtlerin inanç kalıntılarında da bir şeyler alarak "bazı yerel inanış ve gelenekleri kendine mal etmiş bulunuyor" diyebilmiştir.

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 18

Bektaşiliğin Türklük, Hacı Bektaş'ın Türk olduğu konusunda aksini söyleyenlere "Köpekler" diyebilecek kadar kesin kanaati vardır. Ali Yıldırım'ın söylediği gibi "... Daha samimi, daha nesnel, daha bilimsel yaklaşmayı başarabilen ender akademisyenlerdendir" sözleri gerçeği yansıtmamaktadır.

Melikoff Türk resmi ideolojisini tekrarlamıştır. Örneğin Şamlı İshak, Şeyh İlyas konusundaki görüşleri Ahmet Yaşar Ocak'ın görüşleridir. Bu görüşler bugün tümüyle çökmüştür. Ahmet Yaşar Ocak'la ilgili kısımda eleştirileceği için Melikoff'u da eleştirmek gereksizdir. Ahmet Yaşar Ocak'a yöneltilen eleştirilerin aynısı Melikoff'a da yöneltilmiş olarak kabul edilmelidir.

Melikoff'un görüşlerinden kısa bazı parçalar alalım:

"Bektaşiler, Alevilerle aynı çevreden, başlangıcını 'İslamlaşmış Şamanlık' olarak tanımlayabileceğimiz eski bir olguya kadar inen bir halk İslamlığı çevresinden gelmektedirler."*

"Yerinde, uzun yıllar süren araştırmaların ürünü olan bu eser, o zamana dek ancak kitaplardan bilgi edindiğim Orta Asya bölgesinin ata-yurdu (autochtone) inançlarını yakından tanımamda, onlarla Anadolu halk İslamlığı arasında karşılaştırmalar yapmamda ve sayısız ortak noktayı ayırmamda, bana yardımcı oldu."**

"Alevi-Bektaşi topluluklar, evrimci düşünüşlerce, kolay bir av gibi görünmüşlerdir: Onlar geçen yüzyılda Jön-Türklere katılmışlar; XX. Yüzyılda Marksist düşünceler için sızılabilir çevreler olmuşlardır. En son, bunlara, Aleviliği bir kürd inanış biçimi gibi göstererek Alevi direnişi, çoğu ölçüsü kaçmış kanıtlarla, kendi yanına çekmeye çalışan kürd ayrılıkçılar da katılmışlardır.

Probleme rasyonel biçimde eğilmenin ve Anadolu halk İslamlığı içinde, türk kökenlerden gelenle, yüzyıllar boyu süren komşuluklar ve özdeş sosyal koşullar dolayısıyle, ona karış-

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 20

** a.g.e., s. 20

mış bulunan acem ya da kürd öğelerin neler olduğunu nesnel olarak incelemenin artık zamanı gelmiştir."*

Melikoff'un Türkçü görüşlerinin temelleri konusunda da bazı parçalar alalım:

"Türkiye tarihinin Orta Asya'dan başladığını söylemek, yaygın bir söylemi tekrarlamak olacaktır. Fakat, ele aldığımız konu açısından bu gerekmektedir. Orhon Türklerine çıkmaya kalkmadan, X. ve XI. Yüzyılda, yani, Türklerin kitle halinde İslam'a geçtikleri ve Oğuz boylarının Alp Arslan Selçuki'nin yönetimde Anadolu'ya yürümeye başladıkları dönemlerdeki, Maveraünnehir ve Türkistan'ın durumu üzerine göz atma bir gereklilik olarak görülmektedir."**

"Horasan erenleri, göçerlerce izlenegelmiş bulunan yolu çağrıştırıcı geleneksel bir adlandırmadır. Bu, Maveraünnehir'den doğru, kuzeyde Karakum çölünden ve Horasan'ın güneyinde yer alan İran çöllerinden korunmak amacıyla tutulan yoldu.

Bununla birlikte, Anadolu'daki dervişlerin hepsi Horasan erenleri değildiler. Hacı Bektaş Vilayetnamesi'nde üç derviş zümresinden söz edildiğini görüyoruz: Amu Derya ırmağının ötesine Semerkand yöresinden gelen Türkistan erenleri ile Horasan erenleri ve Rum erenleri. Türkistan erenleri Ahmet Yesevi'nin müritleridirler, Orta Asya'ya yerleşmişlerdir; Horasan erenleri onlardan Anadolu'ya göç edenlerdir; Rum erenleri ise, Hacı Bektaş'a açıkça karşıdırlar ve Horasan erenlerinin gelişine engel olmaya çalışmışlardır."***

"Dinsel görüş açısından, Maveraünnehir gibi Türkistan da, inançların üst üste yığıldığı bölgeler, -'senkretizm' bölgeleri- içinde idi. Zerdüşt, Mani, Buda inançları ve Nesturi inanış buralarda gelişmişti."****

---

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 22-23

** a.g.e., s. 30

*** a.g.e., s. 31

**** a.g.e., s. 32-33

"İslama geçiş, Şaman'ınki gibi, yüzlerce yıllık geleneğe dayalı bir çehreyi bir anda yok edemedi. Ruhani öncü yönü her şeyden önce geldiği için, işlevi, Pir, Ata, Baba, Dede gibi yeni ruhani öncülerin işlevleri ile, bir bakıma, iç içe girdi."*

"Türk ulusların çoğunda Yüce Tanrı; Allah'a dönüştü. Fakat halk şiirinde Tengri, Tanrı biçimiyle, bugün de yaşamakta; Tanrı sözcüğü ... bize daha yakın olan, Derviş Ali (XIX. Yüzyıl), ilk işittiğimde beni alt üst eden Nefes'inde,

'Yeri göğü arşu kürsi yaratan

Men Ali'den gayrı Tanrı bilmezem...' demektedir."**

"Evvela Alevilerin taptığı Şah-ı Merdan, başlangıçta eski Türklerin Gök Tanrısıydı. Gök Tanrı yavaş yavaş İslam dünyasındaki Ali oldu. Ama önceden o Gök Tanrıydı. Aleviler çok mühim bir yer veriyorlar, Güneş'e. Mesela bir nefes var. 'Şah-ı Merdan cuşa geldi sırrı aşikar eyledi./Gökte gürleyen benem diye Ömer'e söyledi/Ol dem şimşek yalabudı yedi sema gürledi./Hem bakidir hem sakidir nur-ı rahmanımdır Ali'. Jüpiter'le Ali arasında bir fark olmadığını göreceksiniz."***

"Türkler, yeniden-bedenleşmeyi, Mani'cilik, Buda'cılık gibi, Orta Asya'nın büyük dinleri ile karşılaşmalarından beri bilmektedirler. Hatta Türk Nesturiliğinde, Buda'cı etkilerle oluşmuş, bir yeniden-bedenleşme düşüncesi vardır."****

Bu kadarı yeter. Melikoff, Orta Asya, Türkler, Manicilik, Budacılık, Tanrı, Ahmet Yesevi, Maveraünnehir, Ali Gök-Tanrı'ydı gibi bildik Türkçü tezleri tekrarlamıştır.

Biz tekrar Melikoff'un Kürt algısına dönelim ki Melikoff yukarıya aldığımız parçaların birinde "Aleviliği bir kürd inanış biçimi gibi göstererek Alevi direnişi, çoğu ölçüsü kaçmış kanıtlarla, kendi yanına çekmeye çalışan kürd ayrılıkçılar da katılmışlardır" diyerek kanaatını belirlemişti.

---

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 40

** a.g.e., s. 46

*** a.g.e., s. 231

**** a.g.e., s. 51

Kürtler söz konusu olduğunda Melikoff bilim insanı gibi, araştırmacı gibi değil bir stratejist/propagandist gibidir. Kendileri Kürt düşmanıdır. Şöyle demektedir:

"Alevileri yanlarına çekmeye çalışanlar, günümüzde, Kürd ayrılıkçılarıdır. Kendilerini her zaman baskıya uğrayan azınlıklar arasında sayan Aleviler, merkez-güce karşı çıkan Kürdlerde 'kader yoldaşları' görme eğilimine kolayca girdiler."*

"... Kürdlerin, Alevileri kendilerine çekmeleri, görece bir olgudur ve Kürd niteliğin özel biçimde korunduğu doğu illerinde daha güçlüdür. Yanına alma çabaları, kitle gösterilerinin kürd milliyetçilere uygun bir zemin oluşturduğu Avrupa'da daha yoğundur. Bu çabalar, Alevilerin, propagandaya kendilerini kaptırmalarını sağlamaya ve özellikle de yayın araçlarının dikkatlerini çekmeye yöneliktir. Genel olarak yetersiz bilgilenmiş yayın kurumları, propagandayı, basında yer alan yazılarda malzeme olarak kullanırlar.

Kürd Alevilerin bir dernekleri vardır (federasyon); fakat Alevilerinkinden ayrıdır. Alevi dernekleri Avrupa'da giderek çoğalmakta ve genişlemektedir. Onlar böylece, kültür etkinliklerinde daha çok çaba göstererek uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmaktadırlar.

Şimdi, Aleviler ne dereceye kadar kendilerini Kürd sayabilirler. Kürdler, Anadolu'nun etnik karışımının bir yanını oluşturduklarından, Türkiye'de her yerde, bir parça kürd öğenin bulunuyor olması şaşırtıcı değildir. ...

Her ne kadar Kapadokya ve Kilikya Alevileri, aralarında, Kurmançi ağızlarını kullanıyor olsalar da, bu ağızlar, genel olarak çok sınırlı bir alanda, ancak kendi bölgeleri içinde konuşulmaktadır."**

Melikoff'un yazdıklarının bilimle ilgisi yoktur. Eğer bilim bu ise ırkçılık nedir? Melikoff Kürtlerin Alevi olabileceğini, Kürt Alevileri kabul etmiyor, "Kürt ayrılıkçıları"nın propaganda yaparak Alevileri yanlarına çekme faaliyetlerinde bulunduklarını

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 327

** a.g.e., s. 328

söylüyor. Kürtleri "öğe" durumuna düşürüyor. Kürt insanı ile ilgili verdiği özenle seçilmiş örneklere bakalım:

"Bir gün Erzurum'da Sivas bölgesinden bir Alevi gençle karşılaştım. Aynı yerde, Siirt Kürdlerinden, -Kürdlerin çoğu gibi şafii mezhep koyu bir Müslüman ve Kürd milliyetçisi-, eski bir öğrencime de rastladım. Aynı inançta olmasalar da, aynı 'ülke'den olmaları dolayısıyla onları tanıştırdım. Önce, ayrı lehçeler konuştukları için birbirlerini anlamamalarına, sonra da birbirlerine karşı dost olmayışlarına şaşırdım. Genç Alevi'ye göre, onu, kalıtsal (hereditaire) bir düşmana, bir 'Yezid'e takdim etmiştim. Siirtli gence gelince, 'ne kürd, ne müslüman' olan, din düşmanı birinin karşısında bulunuyordu.

Koçkırı'lı gencin babası, bana daha önce, bağlı oldukları boyla, 'Horasan'dan geldikleri'nde, Kürd olmadıkları halde, Alevi olmaları dolayısıyle, dağda kürd boylar arasında barınmak zorunda kaldıklarını, bu sebeple, Kürd olarak tanındıklarını söylemişti. Bu açıklama, aralarında Kurmançi'ce konuşuyor olmalarının pek doğrulamadığı, abartmalı, saf bir basitleştirme idi. Bununla birlikte, 'Horasan'dan gelmiş' olmanın anılışı, başlangıçta, Anadolu ata-yurtlarından (Autochtones) olmadıklarını göstermektedir. Bu gelenekleşmiş söylemde, Orta Asya'dan hareketle Anadolu'ya sızmak üzere, Horasan, Hazar denizi kıyıları ve İran Azerbaycan'ı yolunu izleyerek gelmiş Türk boylarının kitlesel göçlerinden bir anı saklı durmaktadır. Bu yol, Doğu'dan gelen göçün, İran çöllerinden kaçabileceği tek doğal yoldur.

Bunun yanında, aralarında Kurmançi'ce konuşan Aleviler, törenlerinde, tıpkı zengin sözlü edebiyat ürünlerinde olduğu gibi, Türk dilini kullanırlar. Erkekler genel olarak Türkçe konuşurlar ve bu dilin içinde kendilerini çok rahat bulurlar. Çoğu ve özellikle kırk yaşından yukarı olanları okumamış, kadınların durumları ise böyle değildir.

Bu topluluklar, kendilerinin Alevi olduklarında, kıskançça bilinçli olsalar da, bir ulusal duygudan söz edilemez. Son zamanlarda, Augsbourg'da, Bavyera Alevi komitelerinin bir toplantısında, katılanlardan bazıları, beni sıkıntıya sokan bir soru-

yu önüme koydular: 'Söyleyin, biz kimiz? Türk müyüz? Kürd müyüz?' Böyle bir sorunun, özellikle karıştırılmış bir yumağı çözmeye uğraşan birini bozguna uğratmaması düşünülemez.

Yakın yıllarda, iki kez, kürd olguya niçin gereken önemi vermediğimi sormaya gelen, görünür biçimde kürd milliyetçilerin propagandasına girmiş, iki genç Alevi'yi kabul etme fırsatı buldum. Her ikisinde de –biri Sivas, öbürü Malatya bölgesi kökenli gençler- bana, kürd kimlikleri ile ilgisi olmayan ermeni bir soy-bağından söz ettiler. Deneyimim gösteriyordu ki, gençlerin, kökenleri konusunda şüpheleri vardı. Bununla birlikte, her ikisi de ateşli birer Alevi idiler.

Birçok kez, Alevilerin bağlantısız (autonome) bir Kürdistan var olsaydı, oraya yerleşmeye gitmeyerek, Türkiye'de kalmayı yeğleyeceklerini söylediklerini işittim.

Milliyetçi kürd kımıldanışların Alevileri yanlarına çekmeye çalıştıkları ve çabalarını henüz eğitim görmemiş işçi çevrelerinde yoğunlaştırdıkları kesindir. Bu, Alevi topluluk için gerçek bir tehlikedir."*

Melikoff'un açıklamalarından, tepkiler sonucu Kürtlerle ilgili sağlıklı görüşler üretmediği, Alevilerin sadece Türklerden oluştuğunu söylediği; Kürt olduğunu söyleyen kişilerin kafalarının karışık olduğu, bu kafa karışıklığını Sünni Kürt milliyetçilerinin yaptığı, kafası karışan Alevilerin ise henüz eğitim görmemiş işçi çevrelerinden olduğunu söylediği anlaşılıyor. "Bu, Alevi topluluk için gerçek bir tehlikedir." diyor.

Konu Kürtlerden açıldığında Melikoff'un soğukkanlılığını kaybettiği anlaşılmaktadır. Kürtleri anlamaya çalışma yerine onlara şiddetle karşı çıkıyor, "Türkiye'nin aleyhinde konuşuyorlar" diye de suçluyor. Örneğin şöyle diyor:

"Bir zamanlar Fransa'da Kürt hareketi çok fazlaydı? Hala da var. Her cumartesi günü toplanıyorlar gösteri yapıyorlar. Türkiye'nin aleyhinde konuşuyorlar. Strasburg'ta bu devam ediyor. Avrupa Parlamentosu'nun önünde yürüyüş yapıyorlar

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 329-330

ama artık onlara Fransızlar da bakmıyorlar. Öcalan'ı kurtarınız, Öcal bilmem ne. Çoluk çocuk gösteri yapıyorlar."*

Melikoff, sadece (kendi söylemiyle) milliyetçi Sünni Kürtlerin henüz eğitim görmemiş işçi çevrelerinden olan Alevilerin kafalarını karıştırarak onları kendi yanlarına çekmeye çalışmasına, onların üzerinde "ayrılıkçı" propagandalar yapmasına karşı çıkmıyor, bir bütün olarak Kürtlerin özgürlük mücadelesine, Kürt varlığına karşı çıkıyor. Kürtlerin yaptıkları yürüyüşlere tahammülsüzlüğünü şu sözlerle belirtiyor: "Avrupa Parlamentosu'nun önünde yürüyüş yapıyorlar ama artık onlara Fransızlar da bakmıyorlar. Öcalan'ı kurtarınız, Öcal bilmem ne."

Kürtler söz konusu olduğunda Melikoff'un dili nefret dilidir. Kürtlerin "Çoluk çocuk"larıyla yürüttükleri demokratik mücadelelerine bile tahammülü olmayan ırkçı bir kişiyi "ender bilim insanı" olarak değerlendirmek mümkün değildir.

"KOÇGİRİ AŞİRETİ KÜRT MÜ, TÜRK MÜ?"

Cemal Şener de Melikoff gibi Kürtlük-Türklük konusunda yazılar yazmıştı. Yazısının birinde Melikoff'tan parça almıştı. O parçada Melikoff'un Kürtlerin aslında Türk olduğunu savunduğunu aktarıyor:

"Alevilik araştırmaları denilince İrene Melikoff adından söz etmemek olur mu? Peki bu konuda Prof. Melikoff ne düşünüyor? Melikoff'a göre; "Kürtçe" ya da "Zazaca" konuşan Aleviler "Kürt" ya da "Zaza" mı? Yoksa Türk mü? Bakalım bu konuda Melikoff ne yazmış.

'İlk Safeviler'in taraftarlarının adı olan, fakat giderek horlayıcı 'asi zındık', hatta 'Kürt' anlamlarına gelmeye başlayan Kızılbaş deyiminin yerini, oldukça yakın bir tarihte Alevi sözü almış bulunuyor. Bununla birlikte, Aleviler'in büyük bölümü Türk olduğu halde günümüzde Alevi deyimi de aynı anlama doğru çekilmektedir.'

* İrene Melikoff, Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul, s. 244

Türk sözünün kaba, küçültücü, yaban, köylü anlamı üstüne dururken *'İslama girmiş, Müslüman olmuş, Selçuklu hanedanı gibi, kültürü İran'lılaşmış kentli Türk ile, henüz İslamlaşmamış veya yeterince İslamlaşmamış göçer ya da yarı göçer Türk arasındaki uyuşmama dolayısıyla birincisine Müslüman; ikincisine 'Türk' denmiştir'* diyor.

Bugün Erzincan, Sivas, Elazığ, Muğla-Ortaca gibi yerlerde Sünni Türk'e Türk denmesi ama aynı yöredeki Alevi Türk'e *'Kürt'* denmesi bu örnekleri anımsatmıyor mu? Ama Ege'deki Alevi ise kendini tanıtırken Alevi kelimesini kullanmadan *'Türkmenim'* diyor.

Melikoff; sosyal anlamda kullanılan Türk ve Kürt sözcükleri için düşüncelerini şöyle sürdürüyor: *'Nasıl Kaşgarlı Mahmut'un gösterdiği gibi, tat sözcüğü Müslüman olmayan Uygur'u belirtiyor idiyse, Türk de İslamlaşmamış olana deniyordu'* diyor ve devam ediyor: *'Bu sözcüğün etnik anlamda değil, sosyal bir anlamda kullanıldığı açıktır. Aynı olgu bugün de belli bir ölçüde etnik olmaktan çok, sosyal bir ayrım anlamı ile kullanılan; ve aşiret bağları hala canlı, cemaat dışı bir İslam inanışı ile belli bir yaşam tarzını sürdüregelen Anadolulu anlamında 'Kürt' deyimi ile karşımıza çıkar'* dedikten sonra Kürtçe konuşan Alevilerin nitelendirilmesine geliyor. Melikoff diyor ki;

'Araştırmalarım beni Kurmancı denen ve Kürtler olarak tanınan insanlar arasında kalmaya götürdü. Töreleri Orta Asya'ya kadar uzanan Türk töreleri idi. Ölümle ilgili adetler... Al inanışı... Türklerin On iki hayvanlı takvimlerine eski yeni yıl bayramları olan Hızır bayramının kutlanması vb. Sorduğumda, kaynaklarımdan biri bana, 'Soy olarak biz Kürt değiliz, fakat inançlarımız dolayısıyla eza gördük, dağlara sığındık, Kürtlere karıştık ve Kürtler olarak adlandırıldık' dedi.'

Melikoff bu sözü söyleyen kişinin hangi aşirete mensup olduğunu ise şöyle yazıyor:

'Bunu söyleyen, birçok ayaklanmada etkinliği bulunan tanınmış Kürt aşireti Koçkırı'lardandı. Artık aramızda bulunmayan Ömer Lütfi Barkan'a şüphelerimden sözettiğim zaman, bana Koçkırı adının, dil yönünden Türkçe olduğunu ve Akkoyunlu, Karako-

yunlu vb. adlandırmalarla karşılaştırılabileceğini işaret etti. Bunlar, sahip olunan sürülere göre verilmiş, Türk aşiret adlarıdır' diyor.

Ord. Prof. Dr. Ömür Lütfi Barkan sosyal bilimlerde sosyal tarihte, Osmanlı tarihi konusunda ciddiye alınması gereken bir bilim adamıdır. Prof. Dr. İrene Melikoff konu ile ilgili bulgularını düşünüp taşındıktan sonra bir anlamda hocası ile birlikte yorumluyor ve şu sonuca varıyor:

'Sonuç olarak, bu boylara verilen Kürt adı, Alevi Kürtler'de bulunmakla birlikte, onların tümünün Kürt kökenli olması gerektiğini göstermez. Kürtler'in çoğu Şafii mezhepten gerçek Sünnidirler. Aleviler'e takılan 'Kürt' lakabı ancak sosyal bir değer taşır, belli bir yaşam biçimini gösterir, resmi Sünniliğe uymayan, aşiret adetleri hala canlı olan ve kendi içlerine kapanmış olarak yaşayan cemaatleri ifade eder' diyor.

Yani Melikoff, sosyolojik olarak bir Kürt'ün de Alevi olma olasılığına karşın, Koçgiri aşiretinin Kürt olmadığını, Türk kökenli Kürtçe'yi sonradan öğrenen bir Türkmen aşireti olduğunu söylüyor."*

Cemal Şener'in Melikoff'tan aktardığı düşüncelerin tamamını reddediyoruz. "Araştırmalarım beni Kurmancı denen ve Kürtler olarak tanınan insanlar arasında kalmaya götürdü. Töreleri Orta Asya'ya kadar uzanan Türk töreleri idi" görüşleri ciddi görüşler olmadığı gibi Kürtlerin mücadelesiyle geçerliliğini yitirmiştir. Koçgiri adını Koçkırı olarak telaffuz etmesi de kabul edilemez.

* www.usdusunveotesi.net/yazilar2.asp?yno=230&bant=8&katno=8

ERDOĞAN ÇINAR: "ALEVİLİĞE KÜRT GÖMLEĞİ GİYDİRMEK İSTEYEN KÜRTÇÜLER", "AYRILIKÇI KÜRTLER"

Kürtlerden nefret eden, Aleviliği-Alevileri Yukarı Mezopotamya'dan, Kürtlerden ve Kürdistan'dan kurtarmaya çalışan kişilerden biri de Erdoğan Çınar'dır.

1990 tarihi itibariyle Aleviler üzerindeki sürdürülen operasyona dikkat etmek gerekiyor. Türkiye Cumhuriyeti Devleti devletin kuruluşuyla birlikte Aleviliği din adamlarının adlarıyla birlikte yasaklamıştı. 1984 yılında Kürtler gerilla mücadelesini başlattıktan sonra, gençlerin gerillaya katılmamaları için devlet birtakım önlemler aldı. Görevlendirmeler yaptı. Cemevlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması sağlandı, diğer taraftan Kürt Sünniler için de dini dernek vakıf ve tarikatlar kuruldu, büyük paralarla finanse edildi. Bazı Alevi cemevlerinin açılışını Cumhurbaşkanı yaptı. Bu durumu hukuka karşı hile olarak tarif edebiliriz. Hem Alevilerin adları ve tekkeleri yasak, hem de devlet yetkilileri cemevi kurulmasına önayak oluyor ve açıyor.

Bu konu ile ilgili bazı açıklamalar yapalım. 17 Eylül 2006'da Ankara'da yapılan "Cem töreni" ile ilgili bir internet gazetesinin haberi ile başlayalım:

"Eski ülkücü Musa Serdar Çelebi'nin ismi Türkiye'de Abdi İpekçi suikastında geçti. Mehmet Ali Ağca'nın şanslı arkadaşlarından olan ve adı Papa suikastında da geçen Musa Serdar Çelebi, Abdullah Çatlı grubu ile arası açıldıktan sonra yurtdışına kaçarak Türk İslam Birliği Teşkilatı'nın başına geçti. Türkiye'ye döndükten sonra ise BBP'den milletvekili adayı oldu. Çelebi, şu anda ise İzzettin Doğan'ın sürekli görüştüğü ve hatta bir iddiaya göre Doğan'ın danışmanlığını yürüttüğü

bir isim. Çelebi, son olarak Ankara'da 17 Eylül'de düzenlenen Cem töreninde İzzettin Doğan'la birlikte ceme katılmış bir isim. Çelebi'nin bulunduğu Cem töreninde Namık Kemal Zeybek de bulunuyordu. Cem törenini ise Alevi olmayan biri Namık Kemal Zeybek organize etmiş. Musa Serdar Çelebi'nin de bu organizasyonda yardımcı olduğu konuşulanlar arasında."*

Musa Serdar Çelebi ile olan arkadaşlığı Yeni Aktüel Dergisi tarafından İzzettin Doğan'a sorulmuş. İzzettin Doğan, Musa Serdar Çelebi'nin devletle yakın ilişkisi olduğunu, şu anda çok olumlu hizmetler yürüttüğünü ancak kendisinin danışmanı olmadığını söylüyor:

"Doğan: 'Musa Serdar Çelebi'nin ne yaptığını bilemem'

Yeni Aktüel Dergisi: Abdi İpekçi ve Papa suikastlarına ismi karışan eski ülkücü Musa Serdar Çelebi'nin danışmanınız olduğu söyleniyor. Öyle mi?

Prof. İzzettin Doğan: Hiç İlgisi yok. Çelebi şu anda çok olumlu hizmetler görmekte olan bir insan. Avrupa'da yaşayan Alevi Sünni kardeşliğini geliştirmeye çalışan bir zat. Devletle de yakın ilişkisi olan bir insan. Ne ben 'resmi bir göreviniz var mı?' diye sordum, ne de o bir şey söyledi. Geçmişte neler yaptığını bilemem."**

İzzettin Doğan, Namık Kemal Zeybek ve Musa Serdar Çelebi... Bu üç isim, 17 Eylül 2006 günü Ankara'da Kapalı Spor Salonu'nda düzenlenen "Cem" töreninde buluştu. Haberlere göre Musa Serdar Çelebi, İzzettin Doğan'ın çok sık görüştüğü bir kişi. "Cem"i Cem Vakfı tarafından kurulan Alevi İslam Din Hizmetleri Başkanlığı düzenledi. Televizyonlar bu töreni gösterdi.

Toplantıya Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da davet edilmişti. Duyurulardaki resmi organizasyon: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ahmet Yesevi Üniversitesi Vakfı, Alevi Vakıfları Federasyonu'ydu. Toplantıda "Alevi İslam Anlayışı, Alevi-Bek-

* www.forumgazetesi.com/haber_detay.asp?haber_id=9102&kategori_id=121

** Yeni Aktüel Dergisi, Aralık 2006

taşi-Mevlevi uygulaması olan Cem, Deyişler ve İlahiler" yer alacaktı. Tayyip Erdoğan gelmedi, ancak AKP'li Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik katıldı toplantıya. ANAP Genel Başkanı Erkan Mumcu da oradaydı.

AKP'li Hüseyin Çelik törende yaptığı konuşmada Alevilerle Sünniler arasında farklılıkların az olduğundan söz etti. "Farklılıklar olabilir ama Allah'ımız birdir, Kıblemiz birdir, Peygamberimiz birdir ve bizi birbirimize yaklaştıracak ortak paydalarımız çoktur" dedi. Çelik, Müslümanlığın bir "mezhep"i olarak nitelediği Aleviliği överken, isim vermeden bazı Alevi örgütlerini eleştirerek, "onların Aleviler arasında da yer bulamayacağını" iddia etti.

İzzettin Doğan da Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu'nun başkan seçilmesinden sonra Diyanet'in ilerleme kaydettiğini söyledi. Diyanet İşleri Başkanlığı'nı savunduklarını, ancak bu başkanlığın bütün yurttaşları kucaklaması gerektiğini de ekledi.

Namık Kemal Zeybek ve Cem Vakfı'nın kurduğu Alevi İslam Din Hizmetleri Başkanı Ali Rıza Uğurlu da birer konuşma yaptılar...

İzzettin Doğan ve diğer konuşmacılara göre Diyanet İşleri Başkanlığı yasal ve meşru bir kurumdur. Aleviler de bu kurum içerisinde olmalıdır. Alevi-Bektaşi-Mevlevi üçlemesi ön plana çıkartılmalıdır... Semahlarla Mevlevi semalarının aynı yerde icra edilmesi bu konsepte işaret etmektedir. Bir taşla iki kuş, daha fazla kuş vurulmak isteniyordu. Aleviler de Mevleviler de bir operasyonla Türk-Müslümanlaştırılıyordu.

Bu haberlerdeki en çarpıcı isim Musa Serdar Çelebi'den önce Namık Kemal Zeybek'ti. Namık Kemal Zeybek yakın geçmişin sır küpüydü, kilit ismiydi. O konuşursa eğer, kelimenin tam manasıyla yer yerinden oynardı. Namık Kemal Zeybek, Fikri Sağlar'ın anlatımlarına göre dini tarikatları, vakıfları kuran, kollayan, geliştiren, koordinatördü. Devletin parasını bol harcamış bir kişiydi.

Ankara'da düzenlenen "cem" töreni için Cem Vakfı'nın sitesinde de bir yazı yayımlandı. Fatma Ulubey imzalı yazıya

göre, Ankara'daki "cem", "Gelin Canlar Cem Olalım" cemiydi. Yazıda spor salonunda yapılan toplantıya TBMM Başkan Vekili İsmail Alptekin'in, Halkın Yükseliş Partisi Genel Başkanı Yaşar Nuri Öztürk'ün, Anavatan Partisi Genel Başkanı Erkan Mumcu'nun, "bazı milletvekilleri ve eski bakanlar"ın katıldığı belirtiliyordu. Fatma Ulubey, "Alevi ibadetlerinin adına Cem denir" dedikten sonra "Cem: isteyen ve istenenin bileşenidir. Cem'e girmenin koşulu ise; her kötülükten arınarak ve üzerinde kul hakkı olmadan girmesidir" diyordu. İzzettin Doğan'ın danışmanı olduğu söylenen Çelebi'den hiç söz etmiyordu. Ama Namık Kemal Zeybek'ten: "Ahmet Yesevi Üniversitesi Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sn. Namık Kemal Zeybek, hararetli bir konuşma yaptı" diyerek Zeybek'e olan sevgisini ve saygısını belirtiyordu.

Parlak sözler, basmakalıp sözler... Ağızlarından çıkan sözleri kulaklarının duyduğunu söylemek imkânsızdır. "Cem'e girmenin koşulu ... her kötülükten arınarak ve üzerinde kul hakkı olmadan girme..." Sanki toplantıda sorgu sual yapılmış, kimin üzerinde kul hakkı var/yok tespit edilmiş gibi...

İzzettin Doğan, Musa Serdar Çelebi, Namık Kemal Zeybek...

18 Ağustos 1995 tarihinde Ankara'da yayımlanan Siyah Beyaz gazetesinde gazeteci Hasan Uysal'ın eski Kültür Bakanı Fikri Sağlar'la yaptığı bir röportaj yayımlandı. Bu röportajda Namık Kemal Zeybek'in adı da geçiyordu.

Sözü edilen röportaj "MGK'nın Şeriatçılara Desteğini Durdurdum" başlığını taşıyordu.

"MGK'nın 'çok gizli' kaydıyla bakanlığa gönderdiği talimat yazısını bakan olunca öğrendim ve karşı yazı yazarak bunları yürürlükten kaldırdım" diyordu röportajda Fikri Sağlar. Açıklamalarını şöyle sürdürüyordu:

"Çift gizli mühür vurulmuş, Kültür Bakanlığı'na görev yükleyen MGK kararı... yerine aynı amaca yönelik olmak üzere kültür evleri, Türk kültür merkezleri projesi getirdim. Söz konusu projeler bakanlıkça yürürlüğe konmak üzere, ancak, dinci vakıf ve örgütler için ayrılan paranın yarısı bile verilmedi."

Genelkurmay Başkanlığı'nın "Eşi sıkma baş, namaz kılıyor, tarikatla bağlantısı var" gerekçesiyle bazı subayları ordudan uzaklaştırmasını "göz boyamadan ibaret olduğunu" söyleyen Fikri Sağlar, "Bugünkü radikal İslamcı belanın müsebbibi bizzat ordudur. Sözde İslamcılar, ordunun kucağında beslenmiş ve büyütülmüş şimdi önü alınamaz noktaya taşınmıştır. Güneydoğu'da Hizbullah neredeyse kurucusu, besleyicisi hatta kullanıcısı da silahlı kuvvetlerin en üst komuta kademesidir. 1985'de, MGK'de alınan karar üzerine Hizbullah büyütülüp güçlendirilmiş, hatta kimi silahlı kuvvetler karargahlarında eğitilmiştir" diyordu. Fikri Sağlar MGK toplantısında koordinatörlük görevinin Kültür Bakanlığı'na verildiğini ekliyordu. Toplantı dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren başkanlığında yapılmıştı ve bu proje için ilk etapta masaya 350 milyon dolar konulmuştu. Röportajda çok önemli bir isimlendirme daha yapılmıştı:

"Fikri Sağlar, dönemin Kültür Bakanı ve hâlâ Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in danışmanlığını yürüten Namık Kemal Zeybek'in karar uyarınca önce, 'dini tarikatlarla' ilişki kurarak, Almanya başta olmak üzere, büyükelçilerin de katkılarıyla çok sayıda dinci vakıf ve dernek kurulduğunu söyledi."* denilmekteydi.

Siyah Beyaz gazetesinde, 8 Şubat 1996 tarihinde yine gazeteci Hasan Uysal'a ait bir habere yer verildi. Bu haber de Fikri Sağlar'ın 18 Ağustos 1995 tarihindeki röportajının devamlı niteliğindeydi. Haber, "Bakanın Bulamadığı Belge!" başlığını taşıyordu. Haber şöyleydi:

"1984-1985 tarihinde MGK'nin Avrupa ve Güneydoğu'da yaşayan vatandaşlara 'dini propaganda uygulaması ve dini ağırlıklı dernek ve vakıfların kurulmasına yönelik talimatı ve talimat uyarınca toplam 350 milyon doları bulan harcamaları kanıtlayan belgeler kayboldu.

Kültür Bakanı Fikri Sağlar, 'Göreve gelir gelmez bu işleyişi durdurdum. Ancak şimdi hem MGK kararı, hem de bu konudaki yazışmalar kayıp' dedi. Bakanın bu belgelerin bulunma-

* Hasan Uysal, Siyah Beyaz gazetesi, 18 Ağustos 1995

sına ilişkin talimatı üzerine, müsteşar ve müsteşar yardımcılarının seferber olmalarına karşılık belgelerin bulunamayışı bakanlık içinde, 'köstebek kim?' sorusuna yol açtı.

Kültür Bakanı Fikri Sağlar, söz konusu yazışmaların, 'çift mühürlü' birinci derecede gizli olması nedeniyle kayıtlarına girmemiş olabileceğini belirtti. 12 Eylül döneminde MGK'nin, 'PKK ile mücadelede yurt dışındaki Güneydoğulu yurttaşların ülkeye bağlılıklarının sağlanması' gerekçesiyle dinci örgütlenmeleri teşvik ettiğini kaydeden Sağlar, 'Şeriatçı örgütlenme bizzat 12 Eylül komutanlarının teşviki ile gerçekleşmiş ve şeriatçı örgütlenme devlet eliyle beslenmiştir. Bu konudaki görev de Kültür Bakanlığına verilmiştir. 1991 yılında Bakan olduğumda bu kararı kucağımda buldum. Öğrenir öğrenmez MGK ile yazışıp bunu durdurdum' diye konuştu. Fikri Sağlar ayrıca şunları söyledi: 'Göreve geldiğim ilk günlerde önüme MGK kararını koydular. Yurt dışında ve Güneydoğu Anadolu'da, dini propaganda yapılması, dini ağırlıklı dernek ve vakıfların kurdurularak parasal destek sağlanması görevi Kültür Bakanlığı'na verilmiş.' Kültür Bakanı Fikri Sağlar şöyle devam etti: 'İlk işim bu uygulamayı durdurmak oldu. Talimatın yürürlükten kaldırılması için ise yazdığım yazının MGK'ye iletilmesi amacıyla özel kalem müdiresi Hediye Mugay'ı kurye olarak görevlendirdim. MGK'ye aynı amaçlı Kültür Evleri ve Türk Kültür Merkezleri ihdas etmeyi önerdim. Bu isteğimiz kabul gördü ve böylece dinci örgütlenmeye destek talimatı ortadan kalktı.'

Kültür Bakanı Fikri Sağlar, söz konusu belgelerin ortadan kalkmış olmasının kendisini şaşırtmamış olduğunu belirterek şöyle dedi: 'Aradan geçen bunca yıla karşın bakanlıkta istenilen düzende bir örgütlenmenin sağlanamamış olması, bakanlığın bizden önce ne hale getirildiğinin bir örneğidir. Tek başına iktidar olmadan ve bakanlığın tepeden tırnağa yeniden yapılanması sağlanmadan bu durum düzelemez. Ya benden önceki belgeler arasında da yok. Buna çok şaşırmadım. Ama üzülerek ifade edeyim ki, şeriatçı örgütlenme için devletin ayırdığı bütçenin üçte biri bile Kültür Evleri için verilmedi."*

* Hasan Uysal, Siyah Beyaz gazetesi, 8 Şubat 1996

Bu iki haber-röportajdan "Laik demokratik devlet"in dini dernek, vakıf ve tarikatlar kurduğu öğrenilmektedir. 1984 Ağustos'unda Kürt gerillalar Eruh ve Şemdinli'yi basmışlardı. Bu olaydan sonra konu MGK'ye getirilmiş olmalıdır. Şöyle düşünülmüş olabilir: "Kürtler gerillaya başladı. Gençleri dağa çıkabilir, büyük sorunlarla karşılaşabiliriz. Kürtler İslam dinine sadık kişilerdir. Biz dini dernek, vakıf ve tarikatlar kurarsak, var olanları güçlendirirsek bu gençleri din etrafında örgütleriz ve dağa gitmezler. Ayrıca bunların arasından seçtiğimiz kişileri silahlı eğitime tabi tutarak diğerlerine karşı kullanabiliriz..."

Fikri Sağlar'ın verdiği bilgiler bu anlatıma uygundur. MGK "Avrupa'da ve Güneydoğu'da yaşayan vatandaşlara" dini propaganda yapıyormuş... Bu iş için de çok büyük paralar ayrılmış. Koordinasyon görevi kime verilmiş, Namık Kemal Zeybek'e...

İşte bu kilit kişi, Namık Kemal Zeybek, MGK kararı uyarınca dini tarikatlarla ilişki kuran, Almanya başta olmak üzere, büyük elçilerin de katkılarıyla çok sayıda dinci vakıf ve dernek kurduğu söylenen devlet adamı, İzzettin Doğan ile birlikte "Cem" düzenliyordu!

1984 yılından itibaren kurulan ve yaygınlaştırılan "Cemevleri"ne de bu açıdan bakmakta yarar var. Derneklere de dikkatle bakılmalı. Dernekler kuruldu, pir ocakları aşağılandı, dernekler yüceltildi. Dernek başkanları Alevilerin lideri olarak gösterildi. İhtiyaç duyulduğunda dernek başkanları pirleri tayin etti, pirlere cemleri nasıl yapacaklarını dikte etti. Alevi dernekleri pir ocaklarının, dernek başkanları Alevilerin lideri Seyyidlerin yerini aldı. Alevi dernekleri Kültür Bakanlığı'ndan, (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) TİKA'dan aldıkları parasal yardımlarla etkinlikler düzenledi.

Erdoğan Çınar da dahil bütün kafa karıştırıcı tezlerin sahiplerinin tek bir hedefi vardır: Alevi gençleri Kürtlerden uzak durmalıdır. Bu durum Erdoğan Çınar'ın ileri sürdüğü görüşlerde tamamen açığa çıkmıştır. Devletin "Aydınlanmacı" tezleriyle oluşturulan Arap ve Arapça düşmanlığı ve Sünniliğe duy-

dukları nefretin gözlerini kararttığı insanlar Erdoğan Çınar'ın yazdıklarını görmemişler, görememişlerdir.

Erdoğan Çınar da Melikoff ve diğerleri gibi Türkçüdür, devletçidir ve Kürtlere "Ayrılıkçı Kürtler"; Alevileri Orta Asya içlerinden kopup gelen Türkler olarak kabul ederek, Kürtlere, Aleviliğe "Kürt gömleği giydirmek isteyenler Kürtçüler" diye hitap etmiştir. Erdoğan Çınar, Alevilere, şiddet uygulamayın, devlete karşı durmayın, "Şiddeti ve devlete karşı duruşu reddedin"; Alevilere şiddet uygulanırsa, "şiddete karşı saklanın" ve "gerçeklere sığının" demiştir.

Erdoğan Çınar'ı devrimci olduğunu, Kürt olduğunu, Kürtlerin mücadelesine destek verdiğini, "Pir Sultan'ın inancı ve direnci ile mücadele ettiğini" söyleyen, Ali ve Hüseyin'e nefret kusup Muaviye-Yezit ve Emevi zihniyeti ile mücadele ettiğini söyleyen, Kürtlerin yazı yazdığı internet sitelerine yazan kişiler savunmuştur, savunmaya da devam etmektedir. Bu kişiler arasında Yol Tv'de program yapanlar, Alevilerle ilgili mitinglerde sunuculuk yapan ve devrimci-militan bir dil kullananlar; internet sitelerinde yönetici olup Aleviliği keskin yazılarla savunduğunu söylerken Alevi değerleriyle savaşanlar, Türkiye'de ve Diasporada derneklerde başkanlık ve yöneticilik yapanlar vardır. Bu tür kişiler okuduklarını anlayamaz, anlamak istemez, gözleri kör olmuş, bilinçleri kararmış, beyinleri kilit altına alınmıştır. Yazdıkları yazılarda ve konuşmalarında seslerini yükseltirler ama konuşulan konunun özünü kavramaktan uzaktırlar, kavramak istemezler, küçücük dünyalarında kendilerini tekrar edip dururlar. İçi boş nutuklar atan, Alevileri keskin mücadeleye çağıranlar, Alevilik konusunda Türkçülük yapıp, baskıcı rejimlere karşı alttan alta sessizliği, Kürt düşmanlığını kitaplarının temel tezi olarak sunan kişilerin yüzünü saklarlar. Erdoğan Çınar'ın Aleviliğin temel değerleri ve Kürtler için ne düşündüğünü, nasıl bir rol üstlendiğini aktaran görüşlerini içeren parçalar aşağıya alınacaktır. Bu parçaları beyinleri resmi devlet ideologlarınca uyuşturulmamış insanların, özellikle Kürt önderlerinin dikkatlice okumasını istiyoruz.

Erdoğan Çınar'ın kitabından parçalar alalım:

"Alevi" kelimesini kast ederek: "İbadetlerinde Türkçe'den başka dil kullanmayan Aleviler'in, Türkçe Dil Bilimi kurallarına uygun olmayan bir kelime ile kendilerini tanımlamış olmaları mümkün değildir."* demektedir.

"Alevilik 'devlete karşı duruş' felsefesi de değildir. Alevilik felsefe olmayıp din olduğu gibi, Alevi dini 'sevgi' dinidir. Şiddeti ve devlete karşı duruşu reddeder. Alevilik on binlerce yıllık tarihi boyunca zorda kalmadıkça silah kuşanmamıştır. Aleviler şiddete karşı saklanmayı ve çare olarak 'gerçekler'e sığınmayı yeğlemişlerdir.

...

Aleviliği Kürt kökenli inanışların devamı gibi göstererek, Aleviliğe Kürt gömleği giydirmek isteyen bir Kürtçü çevre de vardır. Ayrılıkçı Kürt gruplar, Aleviler üzerindeki bu tür propagandalarını yoğun olarak sürdürmektedirler."**

Erdoğan Çınar'ın kullandığı kavramlara, ortaya koyduğu mantığa dikkat etmek gerekiyor.

1. "Alevilik 'devlete karşı duruş' felsefesi de değildir",
2. "Şiddeti ve devlete karşı duruşu reddeder",
3. "Aleviler şiddete karşı saklanmayı ve çare olarak 'gerçekler'e sığınmayı yeğlemişlerdir",
4. "Aleviliğe Kürt gömleği giydirmek isteyen bir Kürtçü çevre de vardır",
5. "Ayrılıkçı Kürt gruplar"...

Bu kavramlar kimlerin kavramlarıdır, kimler kullanmaktadır? Kürtler, Erdoğan Çınar'a "Ayrılıkçı Kürt gruplar" derken kimleri kast ettiğini sormalıdır. Kürtler, devrimciler Erdoğan Çınar'a hangi devlete karşı durmamaları gerektiğini de sormalıdır. Acaba "gönderde nazlı nazlı dalgalanan" bayrağın sahibi olan devlete mi? Aşağıya alacağımız alıntı dikkatlice okunmalıdır. Özellikle, ellerinde gönderlerde nazlı nazlı dal-

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 30

** a.g.e., s. 232

galandırdıkları Luvi bayrakları, dillerinde Allahü Ekber nidalarıyla, "Cumhuriyetin kahredici orduları"nın kırdığı Dersimlilerin pür dikkat okumalarını öneririz.

ERDOĞAN ÇINAR'IN "GÖNDERE ÇEKİLMİŞ AL BAYRAK" SIRRI

İnsanlar kitap ya da makale yazdıklarında gerçek düşüncelerini araya sıkıştırır. Erdoğan Çınar da gerçek düşüncelerini aşağıdaki parçada yazmıştır:

"'Ay ve gün' sembolünün eski çağlardan bugüne kadar en yoğun olarak kullanıldığı yer kuşkusuz çeşitli devletlere ait bayraklar ve sancaklardır.

Ma kültünün doğduğu coğrafyaya uzun bir süre hakim olan Bizans İmparatorluğu'nun bayrağı, kırmızı zemin üzerine işlenmiş bir hilal ve bu hilalin ortasında yer alan sekiz köşeli bir yıldızdı. Osmanlı İmparatorluğu, İstanbul'un fethinden sonra bu bayrağı devraldı. Hilal ve ortasındaki sekiz köşeli yıldız Tanzimat Fermanı adı verilen Osmanlı yenileşme hareketine kadar hiç değişmeden imparatorluğun bayrağı olarak gönderdeki yerini korudu.

Türkiye Cumhuriyeti Bayrağı'nda, 1844 yılında bir değişikliğe gidildi. Osmanlı bayrağının üzerindeki sekiz köşeli yıldız, beş köşeli yıldız ile yer değiştirdi. Cumhuriyetin kurulmasına kadar kullanılan bu bayrak, son şeklini 1923 yılında aldı. Ma'nın sembolü 'Ay ve Gün' bugün kendi ülkesinde hemen her köşede rüzgarın önünde nazlı nazlı salınmaya devam etmektedir.

'Ay ve gün' yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'nin bayrağında değil, Azerbeycan'dan Cezayir'e, Malezya'dan Pakistan'a, Tunus'a ve Kıbrıs'a kadar pek çok ülkenin bayrağındaki ana motiftir.

'Ay ve gün' sembolü anlamı unutulmuş da olsa bizimle birlikte yaşamaya devam ediyor.. Cebimizde taşıdığımız me-

tal ya da kağıt paranın üzerindeki de odur, göndere çekilmiş al bayrağı süsleyen de o. Kabul etsek de etmesek de camilerin kubbelerındeki alem de aynı temsildir."*

Erdoğan Çınar, tek dil, tek din, tek bayrak, tek millet, tek devlet sloganı etrafında toparlanan resmi ideolojinin günümüzdeki temsilcilerinden biridir. Kürtçüler diyerek Alevilere saldıran, Türkçeden başka dil tanımayan, cebinde ay yıldızlı Luvi parası taşıyan, "göndere çekilmiş al bayrağı", "Ma'nın sembolü 'Ay ve Gün' bugün kendi ülkesinde hemen her köşede rüzgarın önünde nazlı nazlı salınmaya devam etmektedir" diyerek selamlayan, camilerin kubbelerini süsleyen "Luvi alemi"ni sevdirmeye çalışan...

Bu görüşleri, artık vatanlarında olmayan, dünyaya saçılmış, büyük çoğunluğu da toprak altında, mezarı bile belli olmadan yatan Ermeniler, Rumlar, Bulgarlar, Süryaniler, Ezidiler, Keldaniler çok iyi tanır.

Çok çarpıcı bir örneğe de dikkat çekmek istiyoruz.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan'ın kitabında yazar Süleyman Diyaroğlu ile yapılan bir söyleşi var. 3.4.1994 günü Bursa'da Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Derneği kuruluyor. Başkanı Süleyman Diyaroğlu oluyor. Orhan Türkdoğan'ın anlatımına göre Süleyman Diyaroğlu aslen Erzincan ilinin Refahiye ilçesinin Diyarlar köyünden. 1938'de Dersim olayları nedeniyle büyükleri Bursa'ya sürülüyor. Orhan Türkdoğan 12 Nisan 1994 günü Diyaroğullarının en yaşlısı olan Bayan Türkmen Diyaroğlu ile söyleşi yapıyor. Sohbette Türkmen Diyaroğlu şunları anlatıyor:

"Kökümüz Horasan'dan gelmiştir. Kürtçe'yi Orta Asya'dan atalarımız ayrıldıktan ve buralara yerleştikten sonra öğrendik."**

Türkmen Diyaroğlu asla Kürt olmadıklarını vurguluyor. Söyleşide Erzincan'da bulundukları sırada "Zaza Kürtçesi"

* Erdoğan Çınar, Dergahın Sırrı-Aleviliğin Kayıp Hafızası, Kalkedon Yayınları, 2. Baskı, Ağustos 2012 İstanbul, s. 94

** Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 323

konuştuklarını da söylüyor. Bu görüşlere Süleyman Diyaroğlu katılıyor. Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Süleyman Diyaroğlu'nu da tanıtıyor:

"Çekirgeye giderken Diyaroğlu oteli, Bursa'ya gelip tarım sektöründe örnek çiftçilik yaparak kazandıkları kazançlarla meydana getirilmiş. Süleyman Diyaroğlu ise İngiltere'de ekonomi dalında öğrenimini tamamlamış, Polonyalı bir hanımla evli. Müteahhitlik yapıyor, iki çocuğunun birinin adı da Cem... Onlara, diyor Süleyman Diyaroğlu tamamıyla 'Türklük şuuru ve Alevi kültürü aşılıyorum. Hoşgörülü, insanlığı seven, evrensel değerlere saygılı evlatlar olarak onları topluma kazandırmak istiyorum..."*

Kendi çocuklarına "Türklük şuuru" aşılayan Dersim sürgünü bir babanın oğlu olan kişi Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Derneği'nde aynı şeyi yapar...

ERDOĞAN ÇINAR VE KÖLE SAHİBİ LUVİ ALEVİLERİ

Erdoğan Çınar'ın kandırdığı insanlarda bir "Luvi" hayranlığı oluştu. Yukarı Mezopotamya, Kürdistan konuşulursa Arap coğrafyasına yakınlaşırız diyerek gerçeklerden kaçıyor, yalana sığınıyor, Anadolu'nun en eski halkı Luviler, ışık insanları, güneş insanları diye söze başlıyorlar. Luviler konusunda da kısa bazı açıklamalar yapmak gerekiyor. Çünkü Luvi organizasyonunu yapanlar Luvileri komünal, kadınların yönettiği ışık toplumu olarak sunmaktadır. Bu görüş doğru değildir, göz boyama için yapıyorlar. Kalkedon yayınlarından yayımlanan Luviler başlıklı kitaba bakalım, kitabın hemen girişinde Hitit yasalarındaki bazı hükümlerde Luvilerle ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

"Yasaların 19-21. Paragrafları Hatti'den Luviya'ya özgür kişilerin ve Luviya'dan Hatti'ye kölelerin kaçırılması ile ilgilidir.

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 323

Özgür bir Hititliyi kaçıran bir Luvi'nin tüm mallarına el konur; özgür bir Luvi'yi kaçıran bir Hititlinin cezası ise altı kişi vermektir. Aynı şekilde, bir Hititli'ye ait bir kölenin çalınmasının cezası 12 şekel iken, köle sahibi bir Luvi yalnızca kölesini geri almakla yetinir. Bu oldukça haksız muamele Hititlilerin Luviler'i 'yabancı', 'öteki', kendi toplumsal gruplarına ait olmayan olarak gördüğünü gösterir.

...

'Luvi' ve 'Luviler', kullanılması zor kavramlardır, zira Luviya'nın konumu ve kapsamı ile ilgili son derece puslu bir izlenime sahibiz. Bunun nedenlerinden biri herhangi bir zamanda bütün bir Luvi devletinin ya da yönetiminin olduğuna dair bir kanıtın olmamasıdır –elimizde bir Luviya kralının ya da başkentinin ismi yoktur..."*

Başka alıntılara da bakalım:

"Bu filolojik ve linguistik arka plandan bakınca, güney ve güneybatı Anadolu üzerinde bir tür Luvi 'kimliği'ne ulaşabiliyoruz. Bu nedenle Luvi kültürünü bu coğrafyada aramalıyız. ... Onofrio Carrabu (1995b 63), Luviler'in Ege denizinden Kizzuwatna'ya ve kuzey Suriye'ye değin yayılmış olmalarına karşın, kendilerine özgü bir kültüre ya da tarihe sahip olmamış gibi göründüklerini vurgular."**

"Sonuç olarak, Luvi dinini tasvir etmek büyük oranda onu yeniden inşa etmek şeklinde olacaktır."***

"Eski Hitit döneminden itibaren kuzey Suriye ve Hurri kökenli gelenekler düzenli bir şekilde Luvi kültürüne akmıştır."****

"'Luvi dini'ni tanımlama yolunda bir başlangıç noktası olarak, Maciej Popko (1995 91) referans alınabilir: 'Luviler güney ve güneybatı Anadolu'da büyük topraklara yayılmışlardı ve bir dizi topluluğa ayrılmışlardı. Onların dinleri bütünlüklü

---

* Luviler, Derleyen H. Craig Melchert, Kalkedon Yayınları, Eylül 2010 İstanbul, s. 19-20

** a.g.e., s. 194

*** a.g.e., s. 196

**** a.g.e., s. 196

bir yapı oluşturuyor almasa da, çok sayıda yerel yapıya sahipti.' ... Yine de hala Luvi inançlarını tam anlamıyla tanımlamaktan oldukça uzağız."*

Yukarıya alınan parçalarda Luvilerle ilgili bilgilerdeki belirsizlikten söz ediliyor ama kesin olan bir şey var ki Luvi toplumu köle sahipleri ve kölelerden oluşan köleci bir toplumdu. Hitit yasalarında "Özgür bir Hititliyi kaçıran bir Luvi'nin tüm mallarına el konur; özgür bir Luvi'yi kaçıran bir Hititlinin cezası ise altı kişi vermektir. Aynı şekilde, bir Hititli'ye ait bir kölenin çalınmasının cezası 12 şekel iken, köle sahibi bir Luvi yalnızca kölesini geri almakla yetinir." denmektedir.

Luvi konusu belirsizliğini korurken, onlar cem yapardı, semah dönerdi, Alevi'ydi, Alevilik zaten Alev'den gelenlere, yani Luvilere denirdi demek olanaksızdır. Kocaman bir yalandır, manipülasyondur.

Luviler adlı kitapta "Kuzey Suriye"den söz edilmektedir. Bazen de Güneydoğu Anadolu denmektedir. Söz konusu yer Yukarı Mezopotamya'dır, bugünkü adıyla Kürdistan'dır. Adları doğru kullanmak şarttır. Kuşkusuz Luvilerle, Hititlerle ilgili çalışmalar tarihi geçmişle ilgili pek çok karanlık noktayı aydınlatabilir ancak Aleviler Türk'tü, Orta Asya'dan gelmişlerdi gibi senaryolar yazılarak Şengal'i, Abdüllaziz dağını, Harran'ı, Karacadağ'ı, Urfa'yı, Mardin'i, Musul'u, Kerkük'ü, Süleymaniye'yi yani Büyük Ezdan dininin coğrafyasını gözlerden saklamaya çalışmak, hiç söz etmemek; sert eleştirilerden sonra da konuyu "Anadolu"ya hapsedip, koskoca Mezopotamya'yı "Anadolu" sözcüğünün içerisinde anlatmaya kalkıp, henüz aydınlatılmamış "Luvi" konusunu Alevilerin önüne sürmek İttihatçı bir geleneğin tekrarıdır, kanılmamalıdır. Nitekim Luviler başlıklı kitapta da Erdoğan Çınar'ın manipülasyonu şu şekilde yalanlanmaktadır: "Eski Hitit döneminden itibaren kuzey Suriye ve Hurri kökenli gelenekler düzenli bir şekilde Luvi kültürüne akmıştır."** Demek ki Luvi konusundan önce Hurri var.

---

* Luviler, Derleyen H. Craig Melchert, Kalkedon Yayınları, Eylül 2010 İstanbul, s. 198

** a.g.e., s. 196

Baha Said ekolünün bir devamı olan Erdoğan Çınar çok insan kandırdı. Alevi cemlerinin Sümerlerden geldiğini de söyledi. Güya Alevi cemlerindeki on iki hizmet aynen Sümerlerde varmış, bunu söyledi. Bulundukları, yaşadıkları yeri, Göbekli Tepe'yi, Göbekli Tepe'deki on iki "T"yi ve onların ortasında bulunan iki "T"yi görmezden gelen Aleviler, Erdoğan Çınar'ın Sümerler konusunda yaptığı spekülasyon karşısında heyecanlandılar.

Bu konuya da açıklık getirmemiz gerekiyor. Başlayalım.

ERDOĞAN ÇINAR'IN KRAMER'İN KİTABINI TAHRİF ETMESİ

Samuel Noah Kramer, Sümerler adlı bir kitap yazdı. Bu kitap Kabalcı Yayınevi tarafından Eylül 2002 tarihinde İstanbul'da yayımlandı. Kitabın çevirmeni Özcan Buze'dir.

Kitaba göre Sümer Kralı Gudea, MÖ 2144-2124 yılları arasında yaşayan bir rahipkraldır. Kayınbasının adı Ur-Bau'ydu. Ur-Bau, Lagaş'ta yeni bir hanedanın kurucusu idi. "Ur-Bau'nun Gudea, Urgar ve Namhani (Nammahni olarak da yazılır) adlarında, hepsi de Lagaş ensi'si olan üç damadı vardı."*

Gudea bir insandı, bir kraldı. Gudea'yı oğlu Ur-Ningirsu ve ikisi arasında on yıldan az süre hükümdarlık eden torunu Ugme izledi. Onların ardından da, tahta Ur-Bau'nun öteki damadı Urgar çıktı ama hükümdarlığı çok kısa sürdü.

"Bir tapınağın yapılmasına ve onarılmasına sayısız ayin ve farklı farklı ritüeller eşlik ediyordu. Bunun kanıtı, Lagaş'ta toprak altından çıkarılan iki Gudea silindiri üzerine yazılmış, metni 54 sütun ve 1400 'satır aralığı' içeren, ilahi niteliğindeki uzun ve dikkat çekici şiirsel bir anlatı tarafından sunulmaktadır. Bu dönemden kalma hemen hemen tek korunmuş yazınsal yapıt olan bu belge, herhalde Lagaş'taki Eninnu tapınağı şairlerinden biri tarafından tapınağın dindar Gudea

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 95

tarafından yaptırılmasının anısına yazılmıştır. Yazınsal üslubu oldukça tumturaklı, şatafatlı ve dağınık olan şiirin, Eninnu'nun yapımına eşlik eden ayin ve törenlerle ilgili olarak çizdiği tablo, görünüşe göre olgudan çok düş ürünü içermektedir. Böyle olsa bile içeriğinin aşağıdaki özetinin de göstereceği gibi epey önemli ve bilgilendiricidir."*

İşte bu Gudea bir gün bir rüya görüyor. Gudea'nın şairi rüyayı öyle bir anlatıyordu ki, Kramer rüya ile ilgili "Su katılmamış bir uydurma gibidir" demekten kendini alamıyor.

"Şairin anlatımına kulak vermek gerekirse, her şey yazgıların belirlenmesinden ve Lagaş kentinin Dicle'nin zengin seliyle bereketlendirilmesinden sonra başladı. İşte o zaman Lagaş'ın koruyucu tanrısı Ningirsu kendisi için Gudea'ya gösterişli bir üslupta Eninnu'yu yaptırmaya karar verdi. Bu nedenle bu rüyada Gudea'ya göründü. Olayları sanki gerçekten olmuş gibi anlatsa da, bu rüya, şair tarafından yalnızca bu amaç için yapılan su katılmamış bir uydurma gibidir."**

Gudea gördüğü rüyada tapınağı nasıl yapacağı konusunda bilgilendiriliyordu. Uyandığında kurban sundu ve işaretlerin olumlu olduğunu anladı ve Ningirsu'nun talimatlarını yerine getirmeye, yani tapınağın inşasına başladı.

"Kentinin halkına buyruklar verdi, halk da bu buyruklara coşkuyla ve tek bir yürek gibi karşılık verdi."***

Kramer'in tapınağın yapımı sırasındaki yazdıkları Sümer toplumunun nasıl bir toplum olduğunu da anlatmaktadır. Sümer toplumu köleci bir toplumdur. Aleviler anlatılırken Alevilerde köle yoktu, komünal toplumdu, kadınlar yönetiyordu, dergah devletlerdi diyenler, Sümer toplumundaki köleci düzeni görmezden gelmişlerdir. Vurgulayalım, Sümer toplumu köleci bir toplumdu. Bunu Kramer aktarıyor:

"Gudea önce kenti ahlaksal ve etik olarak arındırdı: Hiçbir suçlama ya da cezalandırma olmayacaktı; ne anne çocuğunu

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 183

** a.g.e., s. 183-184

*** a.g.e., s. 185

azarlayacaktı, ne de çocuk annesine karşı sesini yükseltecekti; köle hata yaptı diye cezalandırılmayacaktı; köle kız saygısızlık etti diye hanımı tarafından dövülmeyecekti."*

Nihayat Kral Gudea tapınağı bitirmiştir ve oturulacak hale getirmiştir. Erdoğan Çınar'ın çelim aldığı bölüme gelmiş bulunuyoruz.

Kramer, Sümerler adlı kitabın 186. sayfasında Kral Gudea'nın tapınağın tamamlanmasından sonra yaptıklarını şöyle anlatıyor:

"Gudea bir dizi ilahın yardımıyla tapınağı temizledi ve tanrıların evlerine girişini kutlayan törende kullanılacak bütün yiyecekleri, adak içkilerini ve tütsüleri hazırladı. Bir kere daha kenti etik ve ahlaksal açıdan arındırdı. Bunun ardından, tapınağın gereksinmelerini karşılayacak bir grup tanrıyı atama işine geçti: Bir kapı bekçisi, bir kahya, iki silahtar, bir ulak, bir mabeyinci, bir arabacı, bir keçi çobanı, iki müzisyen, bir tahıl denetçisi, bir dalyan denetçisi, bir kuşbaz ve bir mübaşir."**

Kitapta yer alan parça bu. Erdoğan Çınar, Gudea'nın sıraladığı görevlileri sayıyor, bir de ne görsün 12 sayısına tekabül etmiyor mu? Alevilerin cem'inde de 12 sayısı var, demek ki 12 hizmet Sümerlerden gelmektedir diyor, okuyanlar da gururlanıyor, Aleviler Sümerlere dayanıyor diye. Oysa Sümerlerde görevlendirmeler 12 sayısı ile sınırlı değildir, kitabın bu bölümündeki sıralama bu sayıya tekabül etmiştir. Aşağıya başka görevlendirmeler, hadımlar, köleler, cariyelerle ilgili parçalar da alınacaktır.

Kramer'in kitabından aldığımız parça yukarıda yazılı. Erdoğan Çınar, "Ünlü Sümerolog Samuel Noah Kramer, 'Sümerliler' adlı kitabında yer alan bir Sümer silindir tabletinde, beş bin yıl öncesinin Ayin-i Cem hazırlıkları şöyle anlatıyor" dedikten sonra, Kramer'in, Erdoğan Çınar'ın söylediği gibi "Sümerliler" değil "Sümerler" adlı kitabının Türkçe'de aynı yıl baskısının, bizim yukarıya aldığımız aynı sayfasından aldığını söylediği alıntıyı şu hale getiriyor:

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 185

** a.g.e., s. 186

"Gudea bir dizi ilahın yardımıyla tapınağı (cem evi) temizledi... törende (Ayin-i Cem) kullanılacak bütün yiyecekleri (lokma), adak içkilerini (dem) ve tütsüleri (çerağ) hazırladı... Bunun ardından, tapınağın (cem evi) gereksinmelerini karşılayacak bir grup tanrıyı (on iki hizmetli) atama işine geçti..."*

Erdoğan Çınar, parantez içine aldığı yazıları dipnottaki açıklamasında kendisinin yazdığını, eklediğini söylüyor. Alevi cemleri ile Sümer ayinlerinin aynı şeyler olduğunu ispatlamaya çalışıyor. Açıklamasını şu şekilde yapıyor:

"Ayin-i Cemler Cem Evi'nin ayin için hazırlanması ile başlar, ayinde sunulacak yiyecekler (lokma), içkiler (dem) ve Ayin-i Cem'i başlatacak çerağ (çıra–mum) hazırlanır. Sonra ayin-i yöneten Pir, on iki hizmetliyi seçer ve bir ışık (çerağ) yakılması ile Ayin-i Cem başlar."**

Erdoğan Çınar "yiyecekleri" lokma, "içkiler"i dem yapıyor. Kabul edelim fakat "tütsüler"i nasıl çerağ (çıra-mum) yapıyor, bunu anlamış değiliz. Çünkü tütsü ışık vermez, duman verir. Eğer Sümerler zamanında tütsü duman veren değil de ışık veren bir şeyse bunun açıklamasını yapmak gerekirdi. Yukarıdaki Sümerlerle ilgili parçada Sümer ayininin "Tütsü" ile başladığına dair bir kayıt yok ama Erdoğan Çınar Alevilerin yaptığı ile ilgili "bir ışık (çerağ) yakılması ile Ayin-i Cem başlar" diyor.

Şimdi gelelim asıl meseleye.

Erdoğan Çınar şunları yazıyor:

"Ayin-i Cem'in on iki hizmetlisi Sümer tabletinde teker teker sayılmış. Alevi Ayin-i Cemleri'nde Cem'in hazırlanışı ve on iki hizmetlinin seçilmesi ve on iki hizmetlinin hizmetini yerine getirmesi bugün bile beş bin yıl önce Sümer Ülkesi'nde yapıldığı hali ile uygulanmaktadır. Ayin-i Cem yerinin önceden hazırlanması, ihtiyaçların önceden giderilmesi. Ayin-i Cem'i yönetecek on iki hizmet babasının seçimi hep aynıdır. Beş bin yılda değişen kimi hizmetlerin isimleri olmuştur ki, değişen

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 172

** a.g.e., s. 172

sosyal hayat ve değişen ihtiyaçlar göz önüne alındığında bu son derece doğaldır."*

Bu açıklamalar internette bazı kişiler tarafından Erdoğan Çınar'dan alınmakla birlikte Erdoğan Çınar adı kapatılarak sanki kendileri yazmış gibi yaygınlaştırılmıştır. Onlar da Kramer'in kitabının 186. Sayfasını kaynak olarak göstermişlerdir.

Erdoğan Çınar Alevi ayini cemleri "Sümer Ülkesi'nde yapıldığı haliyle uygulanmaktadır" diyor, daha sonra, Alevilerdeki on iki hizmetliyi ve Sümerlerdeki "on iki hizmetli"yi yazıyor. Aktaralım:

"Alevi Ayin-i Cem'inde Oniki Hizmetli

1. Pir Mürşit
2. Rehber
3. Gözcü (Yoklamacı)
4. Çerağcı (Delilci)
5. Zakir
6. Süpürgeci
7. Kurbancı (kimi bölgelerde Sofracı)
8. Saka
9. Peyik
10. Süpürgeci
11. Sucu-Kuyuccu
12. Kapıcı (kimi bölgelerde İbrikçi, İstanbul Bektaşilerinde Mihmandar.)

Sümer Ayin-i Cem'inde Oniki Hizmetli

1. Arabacı
2. Kahya
3. Mübaşir
4. Silahtar

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 172

5. Müzisyen
6. Kuşbaz
7. Keçi Çobanı
8. Dalyan Denetçisi
9. Ulak (Haberci)
10. Tahıl Denetçisi
11. Mabeynci
12. Kapı Bekçisi

Sümer Ayin-i Cem'inde ve Alevi Ayin-i Cem'inde on iki hizmetlinin isimlendirilmesinde görülen farklılıklar, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde ki Ayin-i Cemleri'nde on iki hizmetlinin isimlendirilmelerinde yer, yer görülen farklılıklardan daha fazla değildir."*

Erdoğan Çınar yukarıdaki parçayı yazarken "Sümer Ayin-i Cem'inde Oniki Hizmetli" ara başlığına bir dipnot işareti koymuş, bu dipnotun açıklaması şöyle: Samuel Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayımevi, Eylül 2002, s. 186.

Kramer'in aynı kitabının aynı sayfasındaki parçayı yukarıya almıştık. Parçanın ilgili bölümünü tekrarlayalım:

"Gudea ... tapınağın gereksinmelerini karşılayacak bir grup tanrıyı atama işine geçti: Bir kapı bekçisi, bir kahya, iki silahtar, bir ulak, bir mabeyinci, bir arabacı, bir keçi çobanı, iki müzisyen, bir tahıl denetçisi, bir dalyan denetçisi, bir kuşbaz ve bir mübaşir."**

Şimdi de Kramer'in kitabından hemen yukarıya aldığımız parçadaki "On iki hizmetli"yi Erdoğan Çınar'ın yaptığı gibi alt alta sıralayıp üçlü bir liste yapalım. Alevilerin listesi, Erdoğan Çınar'ın listesi ve Kramer'in listesini yan yana yazalım:

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 173-174

** Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 186

Alevilerin Listesi	Erdoğan Çınar'ın Listesi	Kramer'in Listesi
Pir Mürşit	Arabacı	Kapı Bekçisi
Rehber	Kahya	Kahya
Gözcü (Yoklamacı)	Mübaşir	Silahtar
Çerağcı (Delilci)	Silahtar	Ulak
Zakir	Müzisyen	Mabeyinci
Süpürgeci	Kuşbaz	Arabacı
Kurbancı (Kimi bölgelerde Sofracı)	Keçi Çobanı	Keçi Çobanı
Saka	Dalyan Denetçisi	Müzisyen
Peyik	Ulak (Haberci)	Tahıl Denetçisi
Süpürgeci	Tahil Denetçisi	Dalyan Denetçisi
Sucu Kuyucu	Mabeynci	Kuşbaz
Kapıcı Kimi bölgelerde İbrikçi, İstanbul Bektaşilerinde Mihmandar	Kapı Bekçisi	Mübaşir

Biz de Erdoğan Çınar'ın alıntı aldığını söylediği Kramer'in, aynı yayınevinden yayımlanan kitabının aynı sayfasından alıntı alıyoruz. Erdoğan Çınar'ın listesi Arabacı ile başlarken Kramer'in listesi Kapı Bekçisi ile başlıyor. Kitap aynı, baskı yılı aynı, yayınevi aynı, sayfa numarası aynı ama Erdoğan Çınar'ın sıralaması ile kitaptaki sıralama farklı. Bu nasıl olur?

İslam'dan, Araplardan kaçmaya çalışanlar, Cem Araplarda yoktur, Muhammed'de Ali'de yoktur, varsa gösterin diye soru soranlar kendilerine yol arıyor. İslam'dan kaçayım derken gözleri kararıyor, akılları duruyor. Bilinçleri kilitleniyor. Ne yaptıklarının farkında varamıyorlar. Kitapları doğru okumayı, doğru algılamayı, kitaplardan alınan parçaları yan yana getirmeyi, irdelemeyi, değerlendirmeyi, çelişkileri yakalamayı başaramıyorlar. Önlerine konan listeyi karşılaştıramıyorlar. Sümerlerle ilgili listede "Silahtar" diye birisi var, Alevilerle ilgili listede "Silahtar" kime takabül ediyor diye düşünemiyorlar,

kafaları durmuş. Alevilerin listesinde Çerağcı var, Erdoğan Çınar'ın listesinde ise Çerağcı yerinde Silahtar var ama Erdoğan Çınar'ın "Sümer Ayin-i Cem'inde Oniki Hizmetli" listesinde "Tütsücü" yok. Erdoğan Çınar'ın Alevilerle ilgili yazdığı listenin 6. Sırasında "Süpürgeci" var, 10. Sırasında da "Süpürgeci" var. Dolayısıyla Sümerlerin listesi 11'e düşüyor. (Erdoğan Çınar kitabının yeni baskılarında 10. Sıraya Pervane (Semahcı)'yı koymuştur.) Ayrıca Alevi Ayin-i Ceminde "Ayini yöneten Pir, on iki hizmetliyi seçer..."* dediğine göre pir ya kendini de seçiyor ya da pirle birlikte hesap on üç oluyor...

Öncelikle şunu söyleyelim, 7 sayısı dünyadaki bütün toplumlarda var, 7 gezegen demektir. 12 sayısı da dünyadaki bütün toplumlarda var, 12 burç demektir. Her 7 ve 12 görülen tabletler Alevileri anlatmaz. Önemli olan değişik kesimlerin 7 ve 12'ye yükledikleri anlamlardır.

Erdoğan Çınar'ın mantığını ele alalım. Sümerlerde yukarıdaki listede görevlendirmeyi kim yapıyor? Metne göre Gudea. Gudea kim? Kral. Alevilerde görevlendirmeyi kim yapıyor? Erdoğan Çınar'ın söylediğine göre "Ayini yöneten Pir, on iki hizmetliyi seçer..."** Peki, Erdoğan Çınar Alevi Ayin-i Cem'indeki on iki hizmetliyi yazarken birinci sıraya kimi yazmış, "on iki hizmetliyi seçer" dediği Pir Mürşit'i. Şimdi soralım: Alevi cemleri aynen Sümer ayinlerine benziyorsa neden Sümerlerle ilgili yazdığı listenin birinci sırasında görevlileri "atama" işini yapan Kral Gudea değil de "Arabacı" var? Arabacı o zamanlar Kral Gudea'nın at arabasını süren kişidir, daha da ilerletelim Tanrıların Arabacısıdır. Gudea'nın Arabacısı posta oturup ayin mi yönetiyordu? Tekrar çok ciddi bir şekilde soralım: Erdoğan Çınar'ın listesinde Alevilerin "Pir Mürşit"ine benzeyen kim var, hangisi benziyor?

Erdoğan Çınar, Kramer'in yaptığı listenin birinci sırasındaki "Kapı Bekçisi"ni Pir Mürşite benzetememiş, beğenmemiş olacak ki birinci sıraya "Arabacı"yı koyuyor. Listelerdeki karı-

* Erdoğan Çınar, Aleviliğin Gizli Tarihi, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul, s. 172

** a.g.e., s. 172

şıklığı Erdoğan Çınar'ın neden yaptığını tam olarak anlayamadık. İsimleri bir sıra kaydırmış desek, öyle değil. Listeleri eşleştirmeye çalıştığı eşleştiremeyince karışık bıraktığı söylenebilir. Çözen olursa çözümü bekliyoruz...

Sümer tabletinde Kral Gudea tarafından görevlendirilen şahıslar kralın kendi adamlarıdır, personelidir. Personel on iki kişiden ibaret değildir, başka görevliler de vardır.

Kramer'in Sümerler adlı kitabından parçalar alalım:

"Tapınağın yönetsel başkanı sanga idi; büyük olasılıkla görevi tapınağın binalarını ve maliyesini düzen içinde yönetmek ve tapınak personelinin ödevlerini verimli bir şekilde yerine getirmelerini sağlamaktı.

...

En'in altında bir dizi rahip sınıfları vardı. Bunların arasında guda, mah, işib ve nindingir bulunuyordu. ... Ayrıca şarkıcı ve müzisyenlerden ve –özellikle İnanna'ya adanmış tapınaklarda- çok sayıda hadımla tapınak cariyesinden oluşan büyük bir topluluk da bulunuyordu."*

Kramer'in "Tapınak personeli" dedikleri Erdoğan Çınar'ın on iki hizmetli diye anlattığı kişilerdir. Normalinde atama işini yapan Gudea'yı birinci sıraya yerleştirip posta oturtursak hesap şaşıyor, on üç oluyor. Tapınakta şarkıcılar, müzisyenler de bulunuyor. İki önemli personelden daha söz ediliyor, birisi "Hadım"dır. Diğeri ise "Tapınak Cariyesi"dir. Bilindik adıyla "Kutsal Fahişe"dir. Sümer ayinini anlatıp, Alevilerin Ayin-i Cem'inin aynısıdır denildiğine göre, Alevi cemlerindeki hadım ve cariyeleri yani fahişeleri de yazmak gerekiyordu veya Aleviler beş bin yıl önce hadım ve kutsal fahişelerin de görev aldığı ayinler yaparlardı ama zaman içinde bunlar terk edildi demek gerekiyor.

Kramer, dinsel ayinlerde görev alan personele başka ekler de yapıyor:

"Eski Sümer tapınaklarındaki kazılardan çıkarılan yönetimle ilgili çok sayıda belgeyle de kanıtlandığı gibi dinsel ayin-

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 188

lerde şu ya da bu şekilde görev alanlara ek olarak, tapınak personeli arasında dindışı görevliler, işçiler ve tapınağın çeşitli tarımsal ve ekonomik işlerini yürütülmesine yardımcı olan köleler de yer alıyordu."*

"Hizmetlilerin" sayısı daha fazla da artırılabilir. Kramer'in kitabını okudukça personel ve yardımcıları artıyor, işçiler, köleler...

Sümerler ele alınırken bütün yönlerine bakmak gerekmektedir. Baha Said'in "çelim alma" yöntemi burada da kullanılmış ve başarı kazanmıştır. İnternette çeşitli kişilerce beş bin yıllık Alevi tabletinin ortaya çıkartıldığı yazılmaktadır. Erdoğan Çınar'ın Kahyalı, Silahtarlı, Mabeyincili, Arabacılı, Kuşbazlı, Mübaşirli listesi dolaşıma sokulmuştur.

Türkçüler Alevi cemlerinin Orta Asya Türklüğünden geldiğini söylerken aniden bunları unutup Sümerleri devreye almışlardır. Onlar için çelişkiye düşmek önemli değildir... Önemli olan Alevi insanının bu tür uydurmalarla gününü geçirmesidir.

Aklı duranların biri de Lütfü Kaleli. Temmuz 2006 tarihinde Alev Yayınlarından yayımladığı Şah Hatayi ve Pir Sultan kitabında "Tarihçilere, Türklerin atası olarak Hititler/Etiler ile Sümerleri tespit ettiren ulu önder Atatürk..." dedikten sonra Samuel Noah Kramer'in "Sümerliler" kitabının 186. Sayfasından aldığını söylediği alıntı ile yukarıda genişçe eleştirdiğimiz Erdoğan Çınar'ın palavralarını tekrarlamaktadır. Tekrarlamak kelimesi az bile gelir, Erdoğan Çınar'dan kopyalayıp yapıştırmakta, Erdoğan Çınar'ın adını bile anmamaktadır...**

Alevilerde "Ay Ali'dir", değil mi? Bakalım "Alevi" Sümerlerde Ay nasıl doğmuş?

Sümerlerde tanrılar birbirlerine tecavüz de ediyor. Bu tecavüzden Ay-Tanrısı Sin doğuyor. Bu örneği de yazıp konudan uzaklaşalım:

---

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 188-189

** Lütfü Kaleli, Şah Hatayi ve Pir Sultan, Alev Yay., Temmuz 2006 İst., 158 s.

"Bunun üzerine Enlil veziri Nusku'yu çağırır ve ona sevimli Ninlil'e duyduğu arzudan söz eder. Nusku büyük bir kayık getirir ve Enlil ırmakta Ninlil'e tecavüz edip ay-tanrısı Sin'e gebe bırakır."*

SİNAN MEYDAN VE ERDOĞAN ÇINAR HEYECAN HEYECAN ÜSTÜNE

Ziya Gökalp en büyük, bir numaralı Türkçünün Atatürk olduğunu söylemişti. Atatürk'le ilgili kitaplar yazan Sinan Meydan bu görüşe katılmaktadır. Ziya Gökalp'in Atatürk'ün üzerinde emeği olduğunu belirtiyor.

"Batılı tarihçiler dünya tarihine kendi pencerelerinden bakıyorlardı; onların gözünde Türk; 'göçebe, yağmacı, medeniyetten uzak barbar bir ırktı; Batı'ya göre Türklerin uygarlığa hiçbir katkısı yoktu. Türklere yönelik bu tür iftiralar, Namık Kemal'le, Ziya Gökalp'le beslenen, vatan ve hürriyet için mücadele etmeye kararlı genç kurmay Mustafa Kemal'in Türklük bilincini daha da keskinleştirecekti."**

Sinan Meydan'ın anlatımına göre Batılı tarihçilerin fikri sabit, ön yargılı oldukları anlaşılıyor. Çünkü Sinan Meydan'a göre Türkler, göçebe ve yağmacı olmayan, Orta Asya'da büyük bir uygarlık kurmuş, daha sonra dünyaya yayılarak kurdukları uygarlığı oralara taşımış bir ırktı. Batılı tarihçiler iftiracıydı. Batılı tarihçiler konuyu bilmiyorlardı ama Türklerin arasında da Türk tarihi bir sis perdesinin arkasındaydı. Nitekim "Atatürk'ün en büyük hayallerinden biri, Türk tarihinin üzerini örten sis perdesini kaldırmak ve o parlak Türk uygarlığını tüm ışıltısıyla ortaya çıkarmaktı."***

Ziya Gökalp'in İttihatçılara verdiği ilk heyecan yani Turan ve Kızılelma anlayışı çökmüştü. Türklüğe yeni bir heyecan ge-

* Noah Kramer, Sümerler, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul, s. 194

** Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 19-20

*** a.g.e., s. 20

rekiyordu. Uzunca bir zaman geçmesine rağmen yeni heyecanın ne olacağı bir türlü ortaya çıkamıyordu. Atatürk Türklere sisler arkasından yeni ve şok edici, bütün dünyanın kabul edeceği bir kök arıyordu. 1929 ve 1930'a gelinmişti, Atatürk Türklerin tarihteki izlerini bulabilmek için kafa yormaya devam ediyordu. Eline bir kitap geçti H.G. Welles'in "Dünya Tarihinin Ana Hatları." Atatürk bu kitabı çevirtti ve aynı doğrultuda "Türk Tarihinin Ana Hatları"nı oluşturdu. Sinan Meydan, İttihat ve Terakki yönetiminin oluşturduğu Türkçülüğü "Hayalcilik" olarak görüyor, Atatürk'ün oluşturduğu Türk tezini ise gerçekçi olarak değerlendiriyor. Sinan Meydan İttihatçıların görüşünü şu şekilde özetliyor:

"Türkiye'de o günlerde bu tür yapıtları bilen ve okuyan ve böylece Osmanlı tarihinin tozlu sayfalarının artık kapanmak üzere olduğunu anlayan başka bir eylem adamı yoktu. Gerçi, İttihat ve Terakki dönemi tarihçiliği ulusalcıydı; fakat İttihatçıların ulusalcılığı, yıkılması muhtemel Osmanlının yerine bir ulus devlet kurmak yerine, köhnemiş imparatorluğun sınırlarını Orta Asya'ya doğru genişletmek amacıyla geliştirilmiş, bu nedenle de 'Turancılık' olarak adlandırılmış, 'hayalci' bir düşünceydi. İttihatçıların Turancılık hayali çok geçmeden yıkılacaktı. Daha Birinci Dünya Savaşı bitmeden Rusya'da patlak veren Bolşevik Devrimi, İttihatçıların Turancı tarih görüşünü yerle bir etmişti. Atatürk ise İttihatçılardan çok daha farklı bir tarih görüşü peşindeydi."*

Sinan Meydan Turancılık ulusalcılığının Bolşevik Devrimi ile birlikte yerle bir olduğunu tespit etmektedir. Atatürk'ün İttihatçılardan daha farklı bir tarih görüşünü Niyazi Berkes'in Atatürk ve Devrimler kitabının 22-23. Sayfalarından şu şekilde aktarmaktadır:

"Atatürk, (...) ulusal Türk devletinin bir tarih dayanağı olmasını düşünüyordu. Bunun çözümü, ne İslamcı, ne Osmanlıcı, ne de Turancı yaklaşımlarla, ne de Türk düşmanlığını en yükseğe çıkaran Batı taklitçiliğinde buluyordu. Yeni bir tarih

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 26

görüşünü Türk'ün kendisinin bulup geliştirmesi zorunluluğu ile karşı karşıyaydı. Welles'in tarihinde böyle bir görüşün tohumları vardı."*

Atatürk, Welles'in kitabında bir tarih tezi arıyormuş. Bu tez İslamcı olmayacak, Osmanlıcı olmayacak ve Turancı da olmayacak... İzleyelim bakalım ne olacak?

Sinan Meydan'ın anlattığına göre Atatürk Türklere kökeni Nuh'ta bulmuş:

"Atatürk'ün, Türklerin kökeninin Nuh Peygamber'in oğlu Yafes'e dayandığını ileri sürerek, öteden beri kulaktan kulağa fısıldanan bir tezi (Türkler Yafes'in Torunlarıdır!) yüksek sesle dile getirmesi düşündürücüdür."**

Sinan Meydan'ın "Düşündürücüdür" demesine bakmayın, coşkuyla karşılıyor bu sözleri zira Sinan Meydan'ın işi yazılmayanı yazmak, olabilecek olanı ama olamayanı açıklamaktır.

"Bu ilk işaretlerden ve ön hazırlıklardan sonra Atatürk, Türk tarihinin sadece Osmanlı tarihinden oluşmadığını, Türklerin Osmanlıdan binlerce yıl önce de büyük devletler kurup dünya uygarlığına büyük katkılarda bulunduklarını ileri sürerek, sonradan çok tartışılacak olan Türk Tarih Tezini ortaya attı.

Şöyle diyordu:

'Türk ırkının kültür yurdu Orta Asya'dır. İlk çağlardan beri yüksek bir ziraat hayatına sahip olan, madenleri kullanan bu topluluk sonraları Orta Asya'dan doğuya, güneye, batıya, Hazar Denizi'nin kuzey ve güneyine yayıldı. Bu yayılma neticesinde Türk dili ve kültürü de yayıldı. Gittiği yerlerde yabancı dillere ve kültürlere tesir ettiği gibi, onlardan tesirler de aldı.'"***

Sinan Meydan'ın coşku ile anlatmaya çalıştığı bu tezi İttihatçılar zaten söylemişlerdi. Onlar da ırklarının çıkış noktasını Orta Asya, Ötüken, Ergenekon olarak belirtmişlerdi. Sinan

---

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 26

** a.g.e., s.27

*** a.g.e., s. 28

Meydan'ın söylediğine, aktardığına göre Atatürk "Türklerin ana yurdu Orta Asya yaylasıdır" diye düşünmekteydi.*

Sinan Meydan, Atatürk'ün başka sorulara da yanıt aradığını yazmaktadır. O sorular şunlardır:

"Bu millet kimdir? Uygarlığa ne gibi katkılarda bulunmuştur? Orta Asya göçleri ne zaman başlamış, nerelere kadar uzanmıştır? Orta Asya'dan göç eden Türklerin bir kısmı Anadolu'ya gelerek Hitit Devleti'ni, bir kısmı da Mezopotamya'ya giderek Sümer Devleti'ni, bir kısmı da İtalya'ya giderek Roma İmparatorluğu'nu kurmuş olabilirler miydi? Ege'de Yunanlılardan önce Orta Asyalı Türkler yaşamış olabilirler miydi? Troyalılar Türk müydü?"**

Aslında Sinan Meydan bu soruların cevabını biliyor. Tabii ki saydığı bu devletler, Yunanlılardan önce yaşayan Troyalılar Türk'tü! Bu bilimsel gerçeği bugün bütün dünya kabul etmektedir, aksi iddia edilemeyecek kadar kesin bir gerçektir! Örneğin İtalyanlar "Biz Orta Asya'dan gelen Türklerin torunlarıyız" diyerek gururla dolaşmaktadır!

Sinan Meydan devam ediyor:

"Atatürk'ün ileri sürdüğü Türk Tarih Tezi ilk olarak 1930 yılında 'Türk Tarihi'nin Ana Hatları' adlı kitapta sistematik hale getirilerek yayınlandı. Bu kitabın bazı bölümlerini bizzat Atatürk kaleme aldı. Kitapta özetle Türklerin uygarlığın kurucuları olduğu, ileri Türk uygarlığının binlerce yıl önce Orta Asya'dan yapılan göçler sonunda dünyaya yayıldığı, Hititler, Sümerler, Mısırlılar, Etrüskler gibi ilk çağ uygarlıklarının Türk kökenli oldukları kanıtlanmaya çalışılıyordu. Atatürk bu teze öylesine inanıyordu ki o yıllarda kurulan iki bankadan birine Etibank, diğerine de Sümerbank adını vermişti."***

Sinan Meydan, Atatürk'ün ilk olarak 1931 yılında dört ciltlik Orta ve Lise Tarih Kitapları serisi hazırlattığını ve bu görüşlerini, yani Hititlerin, Sümerlerin, Mısırlıların, Etrüsklerin

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 29

** a.g.e., s. 30

*** a.g.e., s. 30

ilk çağ uygarlıklarının Türk kökenli olduklarını bu kitaplarda eğitime dahil ettiğini anlatıyor. Atatürk daha sonra Türk Tarih Tezi'ni daha da kuvvetlendirmek için 1931 yılında Türk Tarih Kurumu'nu, 1932 yılında Türk Dil Kurumu'nu, 1935 yılında ise Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'ni kuruyor.*

Sinan Meydan daha sonra Türk Tarih Tezi oluşumunu bir kere de maddeleştirerek aktarmaktadır:

"Atatürk'ün geliştirdiği Türk Tarih Tezi, iç içe geçmiş ya da birbirine bağlı farklı tezlerin bir araya getirilmesinden oluşuyordu:

1. İlk Türklerin dünya uygarlığına öncülük edecek kadar güçlü ve köklü bir kültüre sahip oldukları,
2. Türklerin iklimde meydana gelen bozulma sonucunda Orta Asya'dan dünyanın dört bir yanına göç ettikleri ve gittikleri yerlere uygarlıklarını da götürdükleri,
3. Anadolu'nun ilk uygarlığı Hititlerin ve Mezopotamya'nın ilk uygarlığı Sümerlerin Türk oldukları,
4. Ege ve Yunan uygarlıklarının temelinde Türk kültürüne ait izlerin olabileceği,
5. Antik Mısır Uygarlığını kuranların ve Roma İmparatorluğu'nun kurucusu Etrüsklerin Türk olabileceği,
6. İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in Türklerle ilişkisi ve Türk olabilme ihtimali,
7. Troyalıların Türk kökenli olabileceği."**

Burada Sinan Meydan'ın bu bütün dünyaca bugün bile "kabul edilen bilimsel" görüşlere bir iki ekleme yapması gerekirdi. Örneğin Anadolu'nun en eski, Hititlerden bile eski halkı olarak spekülasyonları yapılan Luvilerin keşfedileceğini, onların da Türk olduğunu, hatta Orta Asya masalının çöktüğü zamanların geleceğinin önceden görülerek yeni bir tarih tezinin yazılacağını, Luvilerin Anadolu'da aniden ortaya çıkacak ilk insanlar olacağının ileri sürüleceğini ve insanlığın

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 30

** a.g.e., s. 31

Anadolu'dan dünyaya yayılacağının söyleneceğini, bu şekilde Kayıp Kıta Mu masalının da Pasifik Okyanusu'nun derinliklerinde kaybolacağını, kısacası dünya tarihinin bu teze göre yine Türkler tarafından yeniden yazılacağının önceden öngörüldüğünü söyleseydi devre tamamlanmış olacaktı.

Sinan Meydan o kadar inançlı, kendine güvenli ve Türk Tarih Tezi'ni o kadar güzel, tane tane anlatıyor ki dünyadaki bütün tarihçilerin bu tezin üzerinde mutabık kaldığını, yani Hitit, Mısır, Roma, Sümer, Troya gibi uygarlıkları kuranların Orta Asya'dan, çok gelişmiş bir uygarlıktan yola çıkarak gelen Türkler olduğunu kabul ettiklerini zannedebilirsiniz. Durumun maalesef böyle olmadığını yine Sinan Meydan yazarak bizi hayal kırıklığına uğratıyor:

"Atatürk'ün ileri sürdüğü Türk Tarih Tezi, dünyada geçerli olan klasik Batı Merkezli Tarih Tezi'ni altüst eden bir aykırı çığlık gibiydi. Fakat bu aykırı çığlık Avrupa bilim dünyasında hiçbir karşılık bulmadığı gibi, çok fazla ciddiye de alınmadı."*

Avrupalı bilim insanları Türk Tarih Tezi'ni tartışılacak değerde görmemişler, ciddiye almamışlar, hiçbir karşılığı olmamış. Üstüne üstlük Avrupalılar bu tezlerin tam tersini iddia ediyorlarmış:

"Atatürk, kimsenin sorgulamaya cesaret edemediği Batı'nın çarpık tarih tezlerinin karşısına bu tezleri altüst edecek, 'ulusal tarih bilinciyle' çıktı. Atatürk, sözde tarihi gerçeklere dayanarak Anadolu'nun, Ermenilerin, Rumların anayurdu olduğunu iddia eden ve böylece Türkleri Anadolu'da 'işgalci' durumuna düşürmek isteyen Avrupa'ya, her fırsatta 'Anadolu'nun öteden beri Türk yurdu olduğunu' haykırdı."**

Sinan Meydan'ın haykırdığı teze göre, öteden beri Türk yurdu olan Anadolu'yu "yabancı güçler" olan Ermenilerin ve Rumların işgal ettiği anlaşılıyor. Bu tez ise gerçeklere dayanan, haykırılması gereken bir tarih bilinci oluyor.

---

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul s. 34

** a.g.e., s. 35

Avrupalı bilim insanlarının ciddiye almadığı tez Atatürk'e de yeterli gelmiyor çünkü Türk Tarih Tezi'nde önemli bir eksik, "kayıp bir parça" var. Sinan Meydan'ın coşkulu anlatımlarıyla kayıp olan parçanın bulunması da fazla zaman almayacaktı:

"Kayıp Parça

Atatürk, dünyada geçerli olan klasik 'Batı Merkezli Tarih Tezi'ne 1930'larda Türk Tarih Tezi'yle karşı çıkmıştı.

Bu teze göre:

1. Dünyanın en eski uluslarından biri Türklerdir.
2. Türk ulusunun bilinen ilk yurdu Orta Asya'dır.
3. Ari ırktan olan Türkler Orta Asya'da ilk ileri uygarlığı yaratmışlardır.
4. Orta Asya'dan doğal nedenlerle göç etmek zorunda kalan Türkler gittikleri yerlere ileri uygarlıklarını da götürmüşlerdir.
5. Anadolu'ya gelen Türkler Hititleri, Frigleri, Lidyalıları; Mezopotamya'ya göç eden Türkler Mısırlıları ve Avrupa'ya göç eden Türkler de Etrüksleri kurmuşlardır. Ege'ye göç eden Türkler ise Yunanlılardan çok daha önce bu bölgede ileri bir uygarlık yaratmışlardır.

Atatürk bu haliyle Türk Tarih Tezi'nin henüz tamamlanmadığını düşünüyordu. Türk Tarih Tezi'nin en önemli parçası kayıptı. Bu kayıp parçanın bulunabilmesi için temel bir soruya yanıt bulunması gerekiyordu.

'Türklerin bilinen ilk yurdu Orta Asya'dır. Peki ama Türkler Orta Asya'ya nereden, nasıl ve ne zaman gelmişlerdir?'

Aranan yanıtı yine Atatürk bulacaktı.

Yanıt sadece iki harften oluşuyordu:

MU!

'Türkler Orta Asya'ya Kayıp Kıta Mu'dan göç etmişlerdi.'

Türk Tarih Tezi'nin 'kayıp parçası' bulunmuştu."*

Sinan Meydan, kayıp parçayı yerine yerleştirdiğinde sa-

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul, s. 36-37

dece Türk tarihi değil dünyanın kayıp tarihi de yerli yerine yerleştirilmiş bulunuyor! Acaba bu önemli görüşü Türkiye'deki şahsiyetlerin dışındaki dünyada tarihle ilgilenen insanlar ciddiye alıp karşılık vermişler midir? Kesinlikle ciddiye almamışlardır.

Kayıp Kıta Mu "bilimsel saptamasının" mucidi Albay J. Churchward'dı. Atatürk, J. Churchward'un kitaplarından Meksika'ya görevli olarak gönderdiği Tahsin Mayatepek'in raporlarından haberdar olmuştu. Sinan Meydan "Albay J. Churchward, macera ve merak tutkusuyla çok genç yaşlarında, 1883 yılında Hindistan'a gitti"* demektedir. Hindistan'a gidiş yılı ile ilgili Tahsin Bey'in raporlardan örnek gönderdiği İbrahim Necmi Dilmen, Sinan Meydan'la aynı görüşte değildir. Yrd. Doç. Dr. İsmail Doğan şöyle yazmaktadır:

"Colonel James Churchward'ın eserlerindeki tutarsızlıklara ilk dikkati çeken İbrahim Necmi Dilmen olmuştur. Dilmen, 22.6.1936'da Tahsin Mayatepek'e hitaben Dolmabahçe'den yazdığı mektupta Dilmen, Mayatepek'e Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e gönderdiği raporların birer kopyasını kendisine de gönderdiğine teşekkür eder. Colonel James Churchward'ın eserlerinin kendilerince bilinmediğini; bunlardan birer adet alınarak gönderilmesini ister.

Ayrıca bu eserlerin Tarih Kurumunca, eski Kültür Bakanı olan Hikmet Bayur tarafından Türkçeye çevrileceğini de belirtir.

Bunların yanı sıra şu soruları da sorar:

1. Colonel James Churchward, şimdi seksen yaşlarında olduğuna ve Hindistan'da bulunduğu yıllar 1868 olduğuna göre o yıllarda 12-13 yaşlarında bir çocuk olmalı; bu yaşta bir çocuğun Ayhoda manastırında tahsil yapması beklenilemez.

2. Milattan 12.000 yıl önce yaşamış bir milletin dilini öğrenmiş olmak ve bu dile göre Grek harflerinden bir cümle yapmak, çok kuvvetli delillere dayanmıyorsa kabul edilemez.

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul, s. 41

3. Hayatının hemen her zamanı mazbut olan Hz. Muhammed'in Suriye'den başka bir yere gitmediği bilinirken, Mısır veya Hindistan'da tahsil yapması mümkün değildir.

4. Hakkında oldukça fazla malumat bulunan Hz. İsa'nın aynı şekilde Mısır'da eğitim görüp, Hindistan'a, Himalayalara gitmesi gibi konular merak ve şüphe uyandırmaktadır.

5. Bir de bu eserlerin Amerika Birleşik Devletleri ülkesinde ve ilmi mahfillerde ne yolda telakki gördüğü de merak edilecek bir şeydir."*

Sinan Meydan, Churchward'ın doğum tarihini 1851 olarak yazmış, yine Sinan Meydan'ın hesabıyla, 1883 yılında "çok genç yaşta" yani 32 yaşında Hindistan'a gitmiş görünüyor. 1936 yılında İbrahim Necmi Dilmen, Tahsin Mayatepek'e yazdığı yazıda Churchward'ın Hindistan'a gittiği tarih 1868 görünüyor ve Churchward'ın yaşının o zamanlar 12-13 olduğu söylendiğine göre Churchward'ın doğum tarihinde bir karışıklık var ve yine Churchward'ın doğum tarihini 1851 kabul edersek Hindistan'a gittiğinde yaşı 17 görünüyor. Bu konuya Sinan Meydan açıklık getirebilir, belki de Sinan Meydan 1883 yılını tashih edebilir, çünkü Churchward o tarihte "çok genç yaşta" değil.

Sonuç olarak Kayıp Kıta Mu, Atlantis gibi bir ezoterik anlatım. Atatürk sağ iken bile ciddiye almayanlar bulunduğu gibi, ciddiye aldığını söyleyenler de Atatürk öldükten sonra bu düşünceleri rafa kaldırmıştır. Neden rafa kaldırıldığını Sinan Meydan bile bilmiyor. Örneğin Turan ve Kızılelma düşüncesinin neden çöktüğünü biliyor çünkü Sovyet devrimi olmuş ama kayıp parça düşüncesinin neden çöktüğünü bilmiyor, o sıralarda dayanak oluşturacak tarihi bir gelişme yok. Biraz zorlama ile belki de Hitler'in de bu konuyla ilgilendiğini, Almanlara kökler aradığını söyleyebilirdi. Hitler konusunda da spekülasyonlar var, onun da temsilcilerini Kayıp Kıta Mu'yu bulmak için Hindistan'a, Tibet'e gönderdiği söyleniyor.

* Mayalar ve Türklük, Yrd. Doç. Dr. İsmail Doğan, http://yayinlar.yesevi.edu.tr/static/kitaplar/mayalar_e_book/kitap/mayalar_ve_turkluk.pdf

Sinan Meydan, Churchward'a özel bir değer veriyor, "Churchward sadece Kayıp Ülke Mu'nun varlığını kanıtlamakla yetinmeyecek, bu gerçeklikten hareketle Mu merkezli yeni bir dünya tarihi yazacaktı."* demektedir. Churchward yeni bir dünya tarihi yazmış ama dünyanın hiçbir üniversitesinde ciddiye alınıp okutulmuş mu, Sinan Meydan buna cevap vermelidir.

"Kayıp Kıta Mu" uğraşısının akıbeti konusunda Sinan Meydan açıkça itirafta bulunuyor. Hatta Atatürk'ün de bu "önemli" tarihi bilgiyi ilan edemediğini söylüyor. Şöyle diyor:

"'Atatürk ve Kayıp Kıta Mu' konusundaki tüm tartışmalar bir yana, elde ettiğim belgelere dayanarak Atatürk'ün ömrünün sonlarında şuna kesin olarak inandığını söyleyebilirim:

'Türkler Orta Asya'ya Mu'dan göç etmişlerdir ve dünyadaki ilk dil Mu dili, yani Türkçe'dir.'

O, bu gerçeği ulusuyla paylaşmak istiyordu ama buna ömrü yetmedi..."**

Atatürk'ün Kayıp Kıta Mu'nun izini nasıl bulduğunu da Sinan Meydan'dan aktaralım.

Tahsin Bey meraklı bir kişi. Soyadı Mayatepek olacaktı, çünkü ilgi alanı Mayalardı ve soy ismini onlardan, "Tepe"ye "Tepek" demelerinden almıştı.

"Atatürk, 1930'lu yıllarda ileri sürdüğü Türk Tarih Tezi kapsamında 'Mayalar' ve 'Kayıp Kıta Mu' konularında araştırmalar yaptırmıştı. Bu amaçla Tahsin Bey'i Meksika'ya göndermişti. Meksika Büyükelçiliğine atanan Tahsin Bey'in gerçek görevi Türklerle Mayalar arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını araştırmaktı.

Tahsin Bey, Meksika'ya gider gitmez araştırmalarına başladı. Önce 'Kayıp Kıta Mu' hakkında en kapsamlı araştırmaları yapan İngiliz James Churchward'ın kitaplarını inceledi. 5 ayrı kitabında binlerce yıl önce Pasifik Okyanusu'nun ortasında

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul, s. 40

** a.g.e., s. 199

çok ileri bir uygarlığa sahip büyük bir kıtanın bulunduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Churchward, çok eski çağlarda bu kıtadan dünyanın değişik yerlerine göçler olduğunu belirtiyor, antik uygarlıkların (Mısır, Sümer, Maya) Mu'dan göç edenlerce kurulduğunu ileri sürüyordu. En önemlisi Uygur Türklerinin de Mu kökenli olduklarını iddia ediyordu."*

Konu yavaşça anlaşılıyor. Churchward kapsamlı bir araştırmacı. "Binlerce yıl önce" Pasifik Okyanusu'nun ortasında, "çok ileri bir uygarlığa sahip" bir kıtanın varlığını kanıtlamaya çalışıyor. "Çok eski çağlarda" bu kıtadan dünyanın "değişik yerlerine" göçler olmuş, antik uygarlıklar (Mısır, Sümer, Maya) "Mu'dan göç edenlerce kurulmuş." Bizim tırnak içine aldığımız Sinan Meydan kavramları herhalde uluslararası bilimin temel kavramları olmaktadır. Köşeli, kanıtlanmış, akademik anlatım böyle oluyormuş meğer, çok eski çağlarda, binlerce yıl önce gibi... Sinan Meydan, Churchward'un antik uygarlıkların Mu'dan dağılması anlatımındaki Uygurlar belirlemesinden çok memnun olmuştur, "En önemlisi Uygur Türklerinin de Mu kökenli olduklarını iddia ediyordu." demektedir. Eğer Uygurlar Mu'dan geldiyse, bu bilimsel tespiti de bütün dünya tarihçi ve bilim insanlarının "hayranlıkla kabul ettiği ve heyecanla izlediği" Churchward söylüyorsa, Uygurlar Türk olduğuna göre neden diğer ilk uygarlıklar da Türk olmasındı? Sinan Meydan akıllı bir kişi, hemen olayı yani Churchward'ın ne yapmak istediğini anlamış.

"Tahsin Bey, araştırmalarını ilerlettikçe yeni bilgilerle karşılaştı. Mayalar, Aztekler, İnkalar ve Kızılderililerin de Türk kökenli olabileceklerine yönelik ipuçları elde etti ve tüm bu araştırmalarının sonuçlarını raporlar halinde Atatürk'e sundu. Ayrıca J. Churchward'ın Kayıp Kıta Mu konusundaki 4 kitabını Atatürk'e gönderdi."**

Atatürk o kadar heyecanlı ki kitapları alınca şöyle yaptı:

"Atatürk 60 kişilik bir tercüme heyeti kurarak bu kitapla-

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul, s. 12

** a.g.e., s. 12

rı Türkçeye tercüme ettirdi ve günlerce bu kitaplar üzerinde çalıştı. Sayfa kenarlarına notlar aldı, bazı satırların altını çizdi ve sonuçta Türklerle Kayıp Kıta Mu arasında gerçekten bir yakınlık olabileceğine inandı."*

Atatürk'ün inanması önemli tabii ama önce inandığı şeye bakalım ve sonra da Sinan Meydan'dan bu teoriye ne olduğunu alalım:

"Atatürk, 'Türklerin Orta Asya'dan önceki anayurtlarının Kayıp Kıta Mu olduğu' tezine son şeklini verip kamuoyuyla paylaşmak istiyordu; fakat buna ömrü yetmedi."**

Sinan Meydan'ın son yazdıkları kendi kanaatleridir ve çok önemli bir gerçeği ifade etmektedir:

"Atatürk'ün Kayıp Kıta Mu'yla ilgili çalışmaları 1938'den sonra unutuldu."***

Sinan Meydan'ın açıkladığı gerçeklerden anlaşılıyor ki Türk tarihindeki kayıp parça hala kayıptır. Türklük "O parlak Türk uygarlığı" hala sislerin arkasındadır. Anlaşılan Churchward Uygur Türklerinden söz ettiği için Batılı tarihçiler yine karşılık vermemiş, Mu Türklüğü tezini ciddiye almamıştır!

Kayıp Kıta Mu tezi ciddi bir tez değildir, Churchward da arkeologlarca ciddiye alınan bir kişi değildir. Masonlar olmasa adı bile anılmazdı. Churchward'ın yapmaya çalıştığı Masonik tezlere bir kaynak bulmak uğraşısıydı. Türklerle işi yoktu. Öyle bir teze ihtiyaç vardı ki birbirleriyle sorunu olan ulusların Masonları ortak bir değerde buluşabilsindi. Churchward dünyadaki bütün dinlerin kökünü Mu'ya bağlıyordu. Ne kadar çalışırsa çalışsın Masonların tamamı da Churchward'ı ciddiye almaz, bazıları ezoterizm içerisinde değerlendiriyor.****

---

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul, s. 12

** a.g.e., s. 12

*** a.g.e., s. 12

**** Gazeteci yazar Engin Ardıç'ın "MU Kıtası Nasıl Yok Oldu?" başlıklı yazısı, http://www.hemsut.net/?p=133

SİNAN MEYDAN, ERDOĞAN ÇINAR'I HALA MU'CU SANIYOR

Kayıp Kıta Mu tezini bugün heyecanla teorik olarak bir tek kişi savunuyor, Sinan Meydan. 2004 yılında yayımladığı "Aleviliğin Gizli Tarihi" adlı kitabında Erdoğan Çınar da bu tezi savundu ama gelen sert eleştiriler karşısında döndü ve "Anadoluculuk-Memleketçilik"i savunmaya başladı, Sinan Meydan'ı yalnız bıraktı ama Sinan Meydan Erdoğan Çınar'ı hala Mu'cu, Orta Asya'cı sanıyor. Erdoğan Çınar'ın kandırdığı kişiler de Erdoğan Çınar'ın Churchward gibi muhteşem bir şahsiyeti halen savunduğunu sanıyor. Erdoğan Çınar, Türk Tarih Tezi'nin Mu masalını Alevilerin ilk yurdu, ışık insanları, güneş imparatorluğu olarak tekrarlayınca, kendilerinin Alevilerin "lideri" olduklarını söleyenler telefona sarılıp Alevi pirlerine Aleviliğin kökenini bulduklarını müjdelemişti. Türk Tarih Tezi, Alevi Tarih Tezi olmuştu.

Derken... Tam Sinan Meydan, "Türkiye'de Alevilikle Mu dini arasındaki ilişkiye ilk dikkat çeken (Tahsin Bey'in 14. Raporunu saymazsak) Erdoğan Çınar'dır. Çınar, 'Aleviliğin Gizli Tarihi' adlı ezber bozan çalışmasında Alevi inancıyla Mu dini arasındaki ortak noktaları sıralamıştır"* demişti ki... Sinan Meydan acele etmişti. Çünkü Erdoğan Çınar çoktan bu görüşlerden "tirad" etmiş, "yeni şeyler" söylemeye başlamıştı. Sinan Meydan, Erdoğan Çınar'ın yeni görüşlerini okumadan şöyle şeyler de söylemişti: "Değerli araştırmacı Erdoğan Çınar'ın bu tespitleri, ilk olması bakımından son derece önemlidir; fakat Çınar'ın kendine özgü yorumlarını, en azından şimdilik, 'bilimsel bir gerçeklik olarak' kabul ederek konuya nokta koymak da mümkün değildir. Çınar, Alevi inançlarıyla Mu dini arasındaki özellikle bazı 'sembolik benzerlikleri' ortaya koymaya çalışarak bilim insanlarına yeni bir pencere açmıştır, ki otuzlu yıllarda Mu konusuyla ilgilenen Atatürk'ün yapmak istediği budur."**

---

* Sinan Meydan, Atatürk ve Kayıp Kıta Mu2, İnkılap Yay., 2008 İst., s. 220

** a.g.e., s. 226-227)

Sinan Meydan'ın Erdoğan Çınar için yukarıdaki parçada söylediği övgü dolu sözler zamansız söylenmiştir. Sinan Meydan bu sözleri 2008'de 3. Baskısı yayımlanan Atatürk ve Kayıp Kıta Mu2 adlı kitabında söylüyor ama Sinan Meydan kitaba yazdığı önsöze 2007-2008 tarihini atmış. Erdoğan Çınar ise Mu'cu görüşlerinden Aleviliğin Kayıp Bin Yılı*; Kayıp Bir Alevi Efsanesi** ve Aleviliğin Kökleri*** kitaplarında vazgeçmiştir. En küçük bir özeleştiri de yapmamıştır. Orta Asya dağılımını savunanlara da ağır sözler söylemiş, onları aşağılamıştır. Erdoğan Çınar o tarihlerde Çivi Yazıları Yayınevi'ne gidip gelmektedir. İlk kitabı "Aleviliğin Gizli Tarihi" o yayınevinde basılmıştır. Bir gün Çivi Yazıları Yayınevi sahibine gelen Bernard Hamilton, Janet Hamilton ve Yuri Stoyanov'un Hristiyan Düalistler**** adlı kitabın İngilizcesini ve bir miktar çevirisini görmüş, alıp götürmüş, bizim de ona yönelttiğimiz eleştirileri dikkate almış, aniden "Bizans Kaynakları"nı keşfetmiş, Mu'dan, Orta Asya'dan vazgeçmiştir. Elde ettiği kitabı da tahrif ederek, İngilizce metinde "Papaz" gördüğü yere "Pir", "Notary" gördüğü yere "Rehber", "Kilise" gördüğü yere "Ocak", "Paulikien" gördüğü yere "Alevi" yazarak Aleviliğe yalana ve tahrifata dayalı yeni bir tarih yazmıştır. Yukarıda adları geçen 2007 ve 2008 yılında basılan üç kitabında Hristiyan Düalistler kitabının adını kaynakçalarında göremezsiniz. Saklamıştır. Detaylarını "Alevi Tarih Yazımında Skandal-Erdoğan Çınar Örneği" kitabından okuyabilirsiniz... Erdoğan Çınar artık "Kayıp Kıta Mu"yu bırakmış, Orta Asya'nın "ışıltılı" tarihinden vazgeçmiş, oraları "Çorak Asya bozkırları" diyerek aşağılamıştır. Sinan Meydan'ın bu son muhteşem palavralardan haberi olmamış olacak ki Erdoğan Çınar'ın bilim üretilmesine aracılık ettiğini söylemektedir.

Biz Erdoğan Çınar'ı eleştirmiştik. Erdoğan Çınar ise bir yazısında bize karşı şöyle demişti:

---

* Erdoğan Çınar, Kalkedon Yayınları, 2007 İstanbul

** Erdoğan Çınar, Kalkedon Yayınları, 2007 İstanbul

*** Erdoğan Çınar, Kalkedon Yayınları, 2008 İstanbul

**** (Türkçesi için bkz.) Bizans Döneminde (650-1405) Hristiyan Düalist Heretikler, Yurt Kitap-Yayın, 2011 Ankara

"Bir başka 'yarım aydın' çıkmış benim Aleviliği Orta Asya'ya bağlama çabasında olduğumu yazmış."*

"Yarım aydın" dediği kişi elinizdeki kitabın yazarı Ünsal Öztürk'tür. Erdoğan Çınar bu cümleden sonra yazısına aşağıdaki gibi devam etmiştir. Artık yazısının muhatabı biz değiliz, Sinan Meydan'dır. Çünkü bizim Türkçülük, Muculuk ve Orta Asya konusunda olumlu görüşümüz yoktur, "Orta Asya tirad"ları suçlamasının muhatapları Sinan Meydan ve savunduğu kişilerdir. Sinan Meydan ve diğerleri "Kendisini 'dava adamı' olarak niteleyen acemi kurgucu"dur. "Hayal mahsulü göç masalları ve hamasi etnisite tiradları" ile oyalananların ve diğer tiradçıların görüşleri "büyük ve ani bir çöküşle gözden düş"müştür. "Ezber bozan" Erdoğan Çınar, Sinan Meydan'ın kendisini övmesine bu şekilde karşılık vermiştir. Görüşlerinin tamamını aşağıdaki parçada Sinan Meydan'ın değerlendirmesine sunuyoruz.

Erdoğan Çınar, Sinan Meydan'a şöyle cevap veriyor:

"Bunun cevabını son kitabımdan bir alıntı ile vermek istiyorum. ...

Aleviliğin on bin yıldan uzun sürmüş tarihi, Anadolu'nun beşeri tarihi ile aynı yaştadır. Bu topraklar üzerinde insanlığın varlığı ile birlikte ortaya çıkıp, çoğala çoğala bugüne ulaşmış bu zengin kültürel miras uzun süre Türk-İslam sentezinin yoksul duvarları arasına hapsedilmeye çalışıldı. Kendilerini 'dava adamı' olarak niteleyen acemi kurgucular; bu coğrafyada yeşermiş, bin bir türlü renge ve kokuya sahip eşsiz güzellikteki çiçeklerin köklerini bazen susuz Arap çöllerinde bazen de çorak Asya bozkırlarında aradılar. Arkeoloji, antropoloji ve genetik bilimlerinde ulaşılan bilgilerle, hayal mahsulü göç masalları ve hamasi etnisite tiradları büyük ve ani bir çöküşle gözden düştüler. Artık biliyoruz ki etnik ve inanç köklerimiz de, zengin kültür mirasımızın beslendiği asıl kaynaklar da bu topraklardadır. Ruhumuzu sarhoş eden en keskin ve en yoğun kokular, bu muhteşem rayiha, kendi bahçemizden geliyor. Gözlerimizi

* www.zohreanaforum.com/tartismalar/12476-erdogan-cinar-bu-sevdaya-dustuk-bir-kere.html

kamaştıran, etrafımızı sarmalayan, bizleri aklımızdan eden, eşsiz renk çeşitliliği; ışığını bu gökyüzünden aldı. (Aleviliğin Kökleri, s. 182)"*

Erdoğan Çınar bu görüşleri Nisan 2008 yılında yayımladığı kitabında söylüyor.

Ne Mu kaldı, ne Orta Asya; ne Uygurlar kaldı ne Sümerler; Ne Etrüksler kaldı ne Troyalılar... Naacal tabletleri, diyagramlar, Ergenekon, Altay yaylaları bir anda "tirad" oldu. Sinan Meydan'ın Kayıp Kıta Mu, Orta Asya'dan, "Çorak Asya bozkırlarında"n göç masalı yerle bir oldu.

Sinan Meydan, Erdoğan Çınar'a cevap vermelidir.

ARA İSTASYON OLAN ŞAMANLIĞIN TÜRKÇÜLER TARAFINDAN REDDİ

Türkçüler Yukarı Mezopotamya'nın dini Büyük Ezdan'ın bir parçası olan Alevileri köksüz bırakmak için önce Alevilerin Orta Asya'dan geldiğini, bugünkü savunduklarının eski Şamanlıkta bulunduğunu söyler. Bu şekilde Yukarı Mezopotamya'daki köklerini keser. Ara istasyon olan Orta Asya'da bir miktar oyalayıp beyinlerini dağıttıktan sonra Alevileri yeni yarattıkları Türk-İslam modeline davet eder.

Türkçüler Alevilerin yaptıklarını/ettiklerini "içki" ve "saz"a indirger, bunların Kurani ibadet olmadığını öne sürerek bu "güzel insanların" ve "güzel geleneklerin" terk edilmesi gerektiğini savunur. Prof. Dr. Orhan Türkdoğan Türkçülerin görüşlerini aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

"Eski Şaman panteonunda Kam'ların Kırklar Meclisine yükselirken içki içmeleri, törenleri yürütmeleri, saz çalmaları hepsi günümüzde Alevi geleneğinde tüm güzelliğini korumaktadır. Miraçlama denilen bu kök Paradigma ve ondan türeyen değişkenler, kültür unsurları İslam'ın Kur'an mode-

* www.zohreanaforum.com/tartismalar/12476-erdogan-cinar-bu-sevdaya-dustuk-bir-kere.html

line tamamıyla ters düşmektedir. Bu nedenle, volk-Aleviliği bu unsurlardan ayıklamak gerekir. Ancak o zaman Sünni-Alevi bütünleşmesi daha da kolaylaşacak bir eksene oturabilir. Çünkü, Kur'an ana esprisiyle içkiye, sarhoşluğa karşı bir tutumu yansıtan biricik evrensel dindir. Şaman kültür kalıntılarıyla içkiye yatkın bir tutumu gündeme getirmek suretiyle Aleviliği savunmak her şeyden önce Alevi kimliğini yaralar."*

Aleviliğin Orta Asya ve Şamanlıkla hiçbir ilişkisi yoktur. Şaman'ın Erlik'le ilişkisi vardır, yani kötülük güçleriyle. Orta Asya'nın Gök Tanrısı ile hiçbir zaman görüşememiştir. Sadece Gök Tanrı'nın Utkıçı adı verilen temsilcisi ile görüşebilir. Türkdoğan'ın Şamanları Kırklar Meclisi'ne götürmesi spekülasyondur. Şamanlara Kara Şaman denir ki onları Ay ve Güneş için yapılan ayinlere bile almazlar. Bu konular Alevilerin Büyük Sırrı kitabımızda ayrıntılandırılarak anlatılmıştır.

Türkçülerin üzerlerinde oyun oynadıkları Türkmenler de Mezopotamya'nın eski halklarındandır. Orta Asya'dan göç senaryodan ileri gitmemektedir.

Büyük Ezdan dininin asimilasyonla kaybedilmesi mümkün değildir. Türabi'nin bir deyişi ile konuyu kapatalım:

Arş u kürş ü kalem almadan düzler
Âb-i rahmet demdiğini gördün mü
Otuz altı yılda bir kuzu kuzlar
O kuzunun emdiğini gördün mü

Ali yar Ali yar Hodam Ali yar
Alem bilir benim gönlümde sen var

O bahçenin kaç gülü var dikensiz
Tellalı var gevher satar dükkansız
Ya o kimdir dü cihanda mekansız
Bu devranın döndüğünü gördün mü

* Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, Dördüncü Baskı 2004, s. 646

Ali yar Ali yar Hodam Ali yar
Alem bilir benim gönlümde sen var

Yedi kapusu var yedi bucağı
O yedi kapının kaçtır köceği
Yedi bacası var on dört ocağı
Ataşının yandığını gördün mü

Ali yar Ali yar Hodam Ali yar
Alem bilir benim gönlümde sen var

Atam doğuncağız ben verdim adın
Anamın kız iken çok emdim sütün
Yüz dördün hangisi bu ilm-ü ledün
Gökten yere indiğini gördün mü

Ali yar Ali yar Hodam Ali yar
Alem bilir benim gönlümde sen var

Anda bir hayvan var şeylerden yemez
Turâbi sırrını kimseye demez
Bu canlı camide (ya hü) kim kıldı namaz
Selâ verip döndüğünü gördün mü

Ali yar Ali yar Hodam Ali yar
Alem bilir benim gönlümde sen var*

* http://www.youtube.com/watch?v=IDL5UmAE1n4

SONSÖZ

ALEVİLİĞİN BAĞLI OLDUĞU "BÜYÜK EZDAN DİNİ" TANINMALIDIR

Kendine has bir kozmogoniye sahip olan Ezdan dini Sırr-ı Hakikattır.

Büyük Ezdan dininin bugünkü parçaları Ezidilik, Alevilik, İsmaililiktir.

Ezdanilere başkaları tarafından Tahtacı, Çepni, Rafızi, Sırtısarı, Alevi-Bektaşi, Bektaşi, Nalcı, Sıraç, Kızılbaş, Ali İlahi, Şabak, Kakai, Nusayri, Goran, Haşhaşi, Şeytana tapanlar, Yezidiler, Tavusiler gibi adlar da takılmaktadır.

Büyük Ezdan Dini'nin oluşum yeri Yukarı Mezopotamya'dır.

Ezdan dininin sahibi Hüda'dır. Kendi kendini var etmiştir. O, Hakk diye de anılır. Arş'ı Kürş'ü yapmış, yerlerine yerleştirmiş ve ilahi yerine çekilmiştir.

Hakk, alın yazısından, kaderden, şanstan, talihten sorumlu değildir.

Ezdan dini Kubbe-i Rahman'a inanır.

Yukarı Mezopotamya'da ve dağıldıkları yerlerde Ezdan dininin asli unsuru insandır. Hakk spermaya ruh olmuş insan gönlüne gelmiştir.

Ezdaniliğin ibadethaneleri cemevleri, cemhaneler, tapınaklardır.

Ezdaniler cem olarak ibadet ederler. Cemin aslı sorgu-görgüdür.

Ezdanilikte hayır ve şer insanın kendi elindedir.

Ezdanilikte sakal-bıyık çok önemlidir, kesilmez.

Ezdanilikte ocak sistemi vardır.

Her ocağın sancağı vardır.

Ezdanilikte tavşan yenmez.

Ezdanilikte dışarıdan evlenilmez.

Ezdanilikte Kara Yılan, Kara Direk'tir. Üzerine yemin edilir.

Ezdanilikte Turna kutsaldır.

Ezdanilikte "Eşik"e niyaz edilir, basılmadan ibadethaneye girilir.

Ezdanilik misyoner bir din değildir. Ezdani doğulur.

Ezdanilikte din adamları keramet ve sır sahibidir.

Ezdanilikte yapılan hizmetler karşılığında hakullah alınır.

Ezdaniliğin en önemli kurumlarından biri Aforoz yani Düşkünlük'tür.

Ezdanilikte üç günlük Hızır orucu tutulur.

Hızır her yerde hazırdır.

Kirvelik vardır.

Kurban kesilir, lokma verilir.

Ezdani dini Fırka-i Naciye'dir, 73'tür.

Ezdan dininde dini müzik yapılır ve deyişler-kılamlar-beyitler (ayetler) söylenir.

Semah (pervaz, çarka dönme), Ezdaniliğin temel ibadetlerindendir.

Ezdaniliğin din adamlarına Şeyh, Seyyid, Pir, Mürşit, Dai denir.

Ezdan dini bir, üç, beş, yedi, on iki, on dört, on yedi, kırk, yetmiş iki, yetmiş üç ve üç yüz altmış altıya inanır.

Ezdan dini ay, güneş ve gezegen kültlerini esas alır. Ay en önemli mabeddir. Ay, Şit'tir, Naci'dir, Ali'dir, Melek-e Tavus'tur, ilahlar başıdır.

Ezdan dininde su ile kutsama yapılır.

Ezdanilik, tıp, matematik, astronomi, kimya, fizik, felsefe, edebiyat, din bilimine büyük önem verir.

"Harran Sabiileri"nden olan eski Süryaniler Büyük Ezdan dinin en önemli parçasıdır, direğidir. Prof. Dr. Ramazan Altıntaş, "Harran Sabiileri"ni kast ederek, "Yezidilerde bunların inançlarının izleri görülmektedir."* demektedir.

Ezdan dininde Musahiplik, Ahret Kardeşliği, Emmilik, Kardeşlik vardır.

Ezdan dinine ikrarla girilir. İkrar her yıl tazelenir. Yıllık görgüden geçmeyenler dinden çıkmış sayılır.

Ezdan dininde cennet cehennem sorgusu yıllık görgüde sorulur. Ezdan dininde cennet ev, cehennem vicdandır.

Ezdan dininde kast sistemleri evliliklerini kendi aralarında yapar. Bir Şeyh talibiyle evlenirse kızıyla evlenmiş gibi kabul edilir ve düşkün olur.

Ezdan dini 73'e bağlıdır, diğer dinlerin mensuplarının bağlı olduğu 72'den ayrıdır.

Ezdan dininde ruh, dünyaya gelir ve gider, duruma göre bazen insana, bazen başka varlıklara.

Ezdan dininde her dönemin bir avatarı vardır.

Mehdi gelecek...

Ezdan dininin en büyük parçasını oluşturan Alevilerin din önderlerine Seyyid denir. Seyyidler İmam Hüseyin evlatlarıdır. İki koldan yürümüşlerdir: Zeynel Abidin ve Musa-ı Kazım. Talipleri ise Kürt, Türkmen, Arap, Abdal, Roman, Arnavut gibi geniş topluluklardır.

Büyük Ezdan dini mürşit, pir ve taliplerden oluşur.

Ezdan dininin bağlı olduğu Aleviler bugün birbirine eşit mürşit ocaklarına bağlıdır. Hacı Bektaş, Baba Mansur, Avuçan, Dede Garkın, Sultan Sahak, Haydari, Klezei.

---

* Prof. Dr. Ramazan Altıntaş, Harran Tarihi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996, s. 41

EZDANİLİĞİN COĞRAFYASI

Kerkük'ten Antep'e büyük bir coğrafya Ezdan dininin coğrafyasıdır. Musul-Halep ve Bursa-Bağdat yolu; Harran, Tektek dağları, Karacadağ, Musul, Şengal, Süleymaniye, Laleş bu coğrafya içindedir.

Şengal (Sincar) Part dilinde Horasan olarak kabul edilmektedir ve Ezdaniliğin Horasan'ı Sincar'dan Harran'a doğrudur.

Atlas dergisi Ezdani dininin önemli parçası Ezidilerin yaşadığı yeri şu şekilde tarif etmektedir:

"Eziditer, henüz Türkiye, Irak ve Suriye'nin sınırlarının çizilmediği dönemlerde, yüzyıllar boyu üç dağın etrafında yaşadı. Biri Urfa, Diyarbakır ve Mardin'e uzanan Karacadağ. Diğeri Suriye'nin kuzey doğusundaki Haseki kentinin yakınlarında yer alan Abdüllaziz Dağı. Sonuncusu ise şimdi IŞİD'in saldırdığı Irak'ın kuzeyindeki 'Sincar', yani Kürtlerin Şengal dediği dağ."

Atlas Dergisi, Sayı 259, Ekim 2014, s. 74

Söz konusu coğrafya Alevilerin dağılmadan önceki coğrafyasıdır. Örneğin Dede Garkın grubu belgelerinde şunlar vardır:

"Sabah sağar sığını Abdülaziz Dağı otlağıdır
Evliyanın türbesinden iki gün ırağıdır

Ahşam gelür sağılır ol dağ sığın otlağıdur
Evliya hükmü budur ki hikmetini tanıdur."

Ednai

"Piri piransın ey şeha Veli ismin
Ceddin Sultan Numan mekânı Mardin."

Sefil Nevruz

Alevi mürşit ocakları Yukarı Mezopotamya'da Ezdaniliğin diğer parçaları ile birlikte iç içe, birbirine çok yakın mesafelerdeydi. Aşiretler, obalar, köyler iç içeydi. 1230 yılından itibaren dağılmalar başladı. Mezopotamya'dan Anadolu'ya, Musul'dan İran'a, Şengal'den Suriye'ye doğru...

Alevi mürşit ocaklarının dağılımdan önceki bulundukları yerler aşağıdadır:

1. Hacı Bektaş Ocağı: Urfa ili, Viranşehir ilçesi Barut Köyü ve Mardin ili Kızıltepe ilçesi Bektaş köyü.

2. Dede Garkın Ocağı: Mardin ili Derik ilçesi Dede köyü. (Köyün eski adı Dede Garkın)

3. Avuçan Ocağı: Urfa Tek Tek Dağlarından çıkan Avuç Çayı çevresinde. Ayrıca Urfa kentinin yakınında Seyit Mençek Zaviyesi.

4. Baba Mansur Ocağı: Gaziantep ili Yavuzeli ilçesi Milelis köyünün Zarar yöresinde.

5. Sultan Sahak Ocağı: Talip topluluklarının dağıldığı yer Musul'dur. Onlara Ehli Hakklar deniyor. Sultan Sahak'ın öldüğü yer: Halepçe'nin Hewraman yöresidir.

6. Haydariler Ocağı: Dağılım yeri Sincar (Şengal 1240). Günümüzde Lazkiye ve Hatay'da (Özellikle Serinyol'da) bulunmaktadırlar.

7. Klezeiler Ocağı: Dağılım yeri Sincar (Şengal 1240). Günümüzde Lazkiye ve Hatay'da (Özellikle Serinyol'da) bulunmaktadırlar.*

KÖKENLERİNE GÖRE ALEVİLER

Ezdaniliğin Türkiye'de kalan parçasındaki Aleviler Türkmen, Kürt, Arap, Roman, Abdal etnilerindendir. Araştırmacı yazar Hamza Aksüt'ün saptamalarına göre Aleviler, 1940'lara kadar Antakya, İskenderun ve Samandağ dışında tümüyle 3.085 köyde yaşıyordu. Türkiye'deki Alevi nüfusun büyük çoğunluğu Kürt'tür.

Dersim, Erzincan, Adıyaman, Bingöl, Muş illerindeki Alevilerin tümü Kürt'tür. Kahramanmaraş Alevilerinin % 95'i, Kayseri Alevilerinin % 90'ı, Erzurum Alevilerinin % 75'i, Sivas Alevilerinin % 75'i, Malatya Alevilerinin % 50'si, Çorum Alevilerinin % 30'u, Amasya Alevilerinin % 20'si, Gümüşhane Alevilerinin % 30'u, Elazığ Alevilerinin % 85'i, Yozgat Alevilerinin % 30'u, Bayburt Alevilerinin % 40'ı Kürt'tür.

Buna göre Kürt Alevi köylerinin illere göre dağılım şöyledir:

Tokat 6, Sivas 377, Malatya 80, Erzincan 296, Çorum 61, Erzurum 83, Yozgat 26, Gümüşhane 18, Amasya 25, Bingöl 130, Elazığ 55, Dersim 354, Adıyaman 71, Kahramanmaraş 140, Kayseri 32, Bayburt 5, Muş 48.

Türkiye'deki Kürt Alevi köyleri sayı toplamı 1.807'dir. Hamza Aksüt'ün saptamalarına göre Adana, Hatay, Gaziantep gibi birçok ildeki Alevi yerleşimlerdeki Kürt Alevi köyleri dikkate alınırsa kabaca 1.900 sayısı elde edilir ki bu sayı, Türkiye'deki Alevi köylerinin % 62'sidir.

* Daha geniş bilgi için bkz. Hamza Aksüt, Aleviler, Türkiye-İran-Irak-Suriye-Bulgaristan, Yurt Kitap-Yayın, 4. Baskı 2012, s. 551

Türkiye'deki Alevi Arap nüfus Türkiye'deki Alevi nüfusun % 12'sidir. Bu nüfus 443 köye karşılık gelmektedir.

Çoğunluğu kentte yaşadığından Roman Alevi nüfusu belirlemek güçtür. 300.000 civarında oldukları düşünülmektedir.

Abdalların tümü Alevi'dir.

Türkmen Alevi nüfus Alevilerin % 22'sidir. Aralarındaki Abdal nüfus düşüldüğünde Türkmen Alevi nüfus % 10 kadardır.

Abdallar Kürt ve Arap Aleviler arasında da bulunmaktadır.

Yukarı Mezopotamya bütün olarak değerlendirildiğinde Ezdan dininin % 75'ini Kürtler oluşturur. Dolayısıyla Alevilik Kürdistan'da ortaya çıkmıştır.

EZDANİLİĞİN ÜNLÜ ERENLERİ YUKARI MEZOPOTAMYALIDIR

Ezdani topluluklar ve ünlü erenler de Yukarı Mezopotamya'dadır. Hacı Bektaş, Dede Garkın, Avuçan, Baba Mansur, Sultan Sahak, Haydari, Klezei, Karaca Ahmet, Baba Aslanoğlu, Ali Seydi, Aslan Baba, Gürgür Baba, Eba Müslüm, Ahmed-i Zemçi, Şeyh İshak, Şeyh İlyas, Ayn Devle, Hacı Kureyş, Sultan Yalıncak, Hasan Sabbah, Şeyh Adi, Tac'ül Arifin Ebu'l Vefa gibi çok daha fazla artırabileceğimiz Ezdani topluluk ve eren adlarının, adlandırmalarının ortak coğrafyasıdır. Türbe, ziyaret ve zaviyeler de bu coğrafyadadır. Ezdani topluluklarının aşiretleri de bu coğrafyadaydı. Yukarı Mezopotamya aynı zamanda dünya biliminin üretildiği yerdir. Dünyanın ilk üniversitesi Harran'da kuruldu. Harran Okulu olgusunu doktorlar, matematikçiler, astronomi ile ilgilenenler, kimyacılar, felsefeciler ve diğerleri incelemelidir. Rasathanelerin, gök cisimlerini inceleme araç gereçlerinin yapıldığı Harran'daki atölyelerin tarihinin ortaya çıkarılması gerekir.

Göbekli Tepe kazı alanı

Aleviliği doğru anlamak ve anlatmak için tanıma, bir tanımlama yapmak gerekiyor. Parçalar yerine yerleştirilmeli, devletlerin yaptığı yanıltmalar reddedilmeli ve bir bütün olarak Büyük Ezdan dininin varlığı tanınmalıdır. Ezdanilik tanındığında dünyanın en eski dini ile tanışılacak, önümüzde büyük bir ufuk açılacaktır.

Ezdan dininin en büyük mabedi Göbekli Tepe'de ortaya çıkartılmıştır. Göbekli Tepe'deki 12 T'nin öğrenilmesi ve bilince çıkartılması, Ezdan dininin mensuplarının evrenle ilgilenmesini on iki bin yıl önceye götürecektir. 12 T'nin ortasındaki 2 T'nin öğrenilmesi ve bilince çıkartılması Ezdan dininin insana bakışını ve insanın doğumunun 12'lerle ilgisini ortaya koyacaktır.

12'ler insana iki kere etki eder, birisi anne rahminde, diğeri ergenlikte...

Hermes'in insanlarına selam olsun.

Gerçeğin Demine Devranına Hüda!

DUAZDEH İMAM*

Dinle sofu benim aslım ararsan
Neden gelip niye gittiğim bende
Sıtkı candan eğer haber sorarsan
Üstat arif isen bağlandım sende

Dört nesneden tertip oldum yoğruldum
Altıncı cihette tekmil bulundum
Cercisiyle bile öldüm dirildim
La mekânda yatar idim al kanda

Şeriat bâbında gözümü açtım
Tarikat bâbında halloldum piştim
Marifetin gonca gülünü seçtim
Hakikatin sır kitabı bu tende

Âdemi sıfatla bir ikrar verdim
Muhammed Ali'ye candan bent oldum
On ik-imam ilim edep öğrendim
Hızır ilmin okur idim irfanda

Hasan Hüseyin'i sevdim inandım
Muhabbet şarabını içtikçe kandım
Zeynel ile çok zindanlar yaslandım
Yetmiş yıldır yatar idim bir handa

Ebûl Vefa ile bir kazan kurdum
Muhammet Bakır'dan devrolup geldim
Eba Müslüm ile çok teber çaldım
Bir zamanda cenk eyledim meydanda

Mürşidin kelamı haktır hakladım
İmam Cafer ilmin aldım sakladım
Kırk yıl (üç gün) Yunus ile ibadetledim
Balık ile bile idim ummanda

* Şah Hatayi'ye ait bu deyiş Cem Zakiri Murtaza Şirin'den temin edilmiştir.

Musa'yı Kazım'la kurşunu yuttum
Kamil zatı buldum kemale yettim
Nuh ile gemiyi denize attım
Tufan oldum eser idim yelkende

Rıza ile kalp evimi yokladım
Mecnun olup ben Leyla'yı bekledim
Muhammet terinden bir gül kokladım
Bülbül oldum öter idim gülşende

Muhammed Taki'ye özüm yetirdim
Naki ile nar içinde oturdum
On ik-imamları mihman getirdim
Vücudumu bir eyledim o demde

Hasan Askeri'ye ervahım kattım
Çamurum yoğurdum tabutum çattım
Kırk yıl geyiklerle otlar otladım
Bir vakitler gezer idim seyranda

Mehdi ile makamında bir oldum
Ferhat oldum Şirin oldum yâr oldum
Eyyup'a kurt hem teninde var oldum
İpek kestim bal eyledim kovanda

Yusuf ile bile kuyuya düştüm
Yakup ile bile yandım tutuştum
Hak emretti Cebrail'le buluştum
Ağlar idim ahu zar ile kanda

Emir ferman edep erkân getirdim
Öküz oldum bu dünyayı götürdüm
Erenlerin hizmetini yetirdim
Kırklar ile bile idim o cemde

ŞAH HATAYİ'm ben bunlarda var idim
Ali cemalinde zahir nur idim
Anadan doğmadan kâmil er idim
Şimdi bana cahil derler insanda

Kitapta Yer Alan Kişiler Hakkında*

Nejat Birdoğan: 1934 yılında Kars'ta doğdu. Liseyi bitirdikten sonra üniversite öğrencisi olarak Ankara'ya geldi. Mustafa Nihat Öz'le tanıştı, onun teşvikiyle halk kültürü ile ilgili çalışmalarını yoğunlaştırdı. Okulunu bitirdikten sonra ise Van Lisesi'ne atandı. Çeşitli bölge ve okullarda uzun bir süre "Edebiyat" öğretmeni olarak görev yaptı. Daha sonra Kültür Bakanlığında folklor araştırmaları üzerine görevde bulundu. 3 Mayıs 2001 tarihinde öldü.

Abdülkadir İnan: 29 Kasım 1889 yılında Başkurdistan'ın Pirme Vilayetine bağlı Çıgay köyünde doğmuştur. Aile, Başkurtların Ulu Katay boyunun Kazbörü koluna mensuptur. Şamanizm konusunda çalıştı. Türk Dil Kurumu'nun ilk şekli olan Türk Dili Tetkik Cemiyeti, Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nde görev aldı. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde 1944'e kadar profesörlük yaptı. Güneş Dil Teorisi'nin temel özelliklerini ve kurallarını açıkladı. 1 Ekim 1976 tarihinde öldü.

Abidin Nesimi: 1911 yılında Bingöl'ün Kiğı ilçesinde doğdu. İlkokulu Mercan Sultanisi´nde, orta ve liseyi İstanbul Erkek Lisesi´nde okudu, yükseköğrenimini Yüksek Mühendis Mektebi Su Şubesinde yaptı. 1949´da Bayındırlık Bakanlığı hizmetinde çalıştı. Kitap halindeki ilk yayını, 1933 yılında Süfyan Özelli´nin Said İsmet takma adıyla yayınladığı 9 Eylül kitabıdır. Sayısız dergilerde sanata, ekonomiye ve sosyolojiye dair çeşitli yazıları yayınlanmıştır. 17 Ekim 1991´de İstanbul´da ölmüştür.

Ahi Evran: Asıl adı Nasıruddin Mahmud Ahi Evran bin Abbas olan Ahi Evran, 1171 yılında Azerbaycan'ın Hoy şehrinde doğmuş ve 1262 yılında Kırşehir'de ölmüştür.

Ahmet Vefik Paşa: (1823-1891) Osmanlı devlet adamı, diplomatı, çevirmen ve oyun yazarı. Türkçülük hareketinin öncülerinden. İki defa Maarif Nazırlığı yaptı; ilk Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında İstanbul vekili olarak yer aldı ve başkanlığı üstlendi; iki defa Başvekillik (Sadrazamlık, Başbakanlık) görevine getirildi. İlk Türkçe sözlüklerden birisi olan "Lehçe-i Osmani"'nin yazarıdır.

** Kişilere ait bilgiler kaynak kitap ve internet ortamından sağlanmıştır. Kullanılan kaynaklardan kaynaklı hatalar olabilir.*

Ahmet Yaşar Ocak: 1945 yılında Yozgat'da doğdu. Yüksek tahsilini 1967'de İstanbul'da İlâhiyat Fakültesi'nde ve 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü›nde yaptı. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nde "Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri" adlı tezi ile doçent ve 1988 yılında aynı üniversitede tarih bölümünde profesör oldu. Halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etmektedir.

İrene Melikof: 1917 yılında Ekim Devrimi'nin başladığı gece, Petrograd'da doğan İrene Melikoff'un babası Bakülü bir Azeri, annesi Rus'tu. Sorbonne Üniversitesi Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Ünlü İslam araştırmacısı Louis Massignon onu Sufiliği araştırmaya yöneltti. Mehmet Fuat Köprülü ve Ömer Lütfi Barkan ile yakın ilişki içinde oldu. Sorbonne Üniversitesi'nde edebiyat doktorası yaptı ve aynı üniversiteden emekli oldu. Ayrıca Türkoloji Gelişim Derneği Başkanlığı, Paris Asya Toplumu Derneği Üyesi Alsace Lorraine Bölgesi Başkanlığı, Paris Dil Derneği Üyeliği, Ernest Renan Derneği Üyeliği görevlerinde bulundu. 19 Ocak 2009'da öldü.

Ali Balkız: Sivas Kangal Eğricek köyünde doğdu. 1960'ta ailesiyle birlikte Malatya'ya göç etti. Malatya Ticaret Lisesi'ni ve Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi. 1970-80 arasında yurdun çeşitli kentlerindeki ticaret liselerinde meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1980'deki askeri darbeden sonra sıkıyönetim mahkemesinde yargılandı ve hapis yattı. 1992'den bu yana Pir Sultan Abdal Kültür Derneği kurucusudur ve Alevi Bektaşi Federasyonu'nda başkanlık ve yöneticilik yapmıştır. Öykü kitapları bulunmaktadır.

Ali Rıza Saraçoğlu: Mehmet Akif Ersoy-Mehmet Emin Yurdakul tarzında şiirleriyle Batı Trakya Türklerinin "millî şairi" kabul edilmiştir. Gümülcinelidir.

Artin Kemal: (1869-1922), İkinci Meşrutiyet ve Mütareke döneminde İttihat ve Terakki karşıtı görüşleriyle tanınmış yazar, gazeteci ve siyaset adamı. Damat Ferit Paşa hükümetlerinde kısa bir süre Maarif ve Dahiliye nazırlığı yaptı, bu esnada Milli Mücadele aleyhine sert tutumlar gösterdi. Ermeni yanlısı olarak görülen bazı yazılarından dolayı düşmanlarınca 'Artin Kemal' şeklinde adlandırılır. Mustafa Kemal'e ve Milli mücadeleye karşı tutumu nedeniyle pek çok insan tarafından "hain" olarak damgalandı.

Aşık Paşaoğlu: 13 Kasım 1392 yılında Amasya'ya bağlı Ulvaç Çelebi köyünde doğmuş, Çelebi Sultan Mehmet'in Musa Çelebi ile çarpıştığını görmüş. II. Murad ile Mustafa Çelebi'nin Ulubat köprüsü yakınındaki çarpışmalarına şahit olmuş, 1437 yılında Hacca gitmiştir. Aşıkpaşaoğlu,

ayrıca 1448 II. Kosova meydan muharebesine katılmış, sonradan Fatih Sultan Mehmet zamanında İstanbul'un fethinde bulunmuş, 23 Mart 1481 yılında 88 yaşında ölmüştür.

Ayşe Emel Mesçi: (1950), Türk tiyatro sanatçısı. 1975'te Sarp Kuray ile evlendi. 2006'da Tiyatroda Düş Zamanı adlı deneme kitabı yayınlandı.

Bâhâeddin Veled: Mevlânâ'nın babası ve İslam dünyasının o dönemdeki en büyük bilginidir. Sultan-ı Ulema adı ile anılır. Anadolu Selçuklu sultanı Alâ-ed-Dîn Keykubat ile görüşmüştür. İslam Alimlerinin büyüklerindendir. Orta Asya-Türkistan'da yetişen en büyük İslam alimidir.

Bursalı Mehmed Tahir Bey: 1861 yılında Bursa'da doğan Mehmed Tahir Bey askeri eğitim görmüş, Osmanlı ordusunda çeşitli askeri okulların yönetiminde ve coğrafya öğretmenliğinde bulunmuştur. Birlik komutanlığı ve askeri mahkeme üyeliği de yapmıştır. 1906'dan itibaren sonradan İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne dönüşecek olan çeşitli muhalif oluşumlara katılan Mehmed Tahir Bey, 1908-1912 Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda 1908-1911 yılları arasında Bursa mebusu sıfatıyla yer almıştır. Bursalı Mehmet Tahir Bey 1925 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Cahit Tanyol: 1924 yılında Nizip'te doğdu. Adana Maullim Mektebi'ni ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden mezun olduktan sonra yeni kurulan sosyoloji kürsüsüne asistan olarak girdi. Aynı bölümde Doç. Prof. ünvanları aldı. Gazete yazarlığının yanı sıra sosyolojik yapıtlar kaleme aldı.

Cemal Şener: 1951 yılında Erzincan'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzincan'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümü'nde lisans, İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi'nde yüksek lisans yaptı. Yeni Ortam gazetesinde çalıştı. Alevilik Olayı'nı doktora çalışması olarak sürdürürken, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'nden 1983'te ayrıldı. 1990'lı yıllarda Güneş ve Cumhuriyet Gazetesi'nde dizi yazıları ve köşe yazıları yazdı. Daha sonra Ant Yayınları'nı kurdu. Cem, Nefes, Şahkulu Sultan ve Karacaahmet Sultan dergilerinde yayın yöneticiliği yaptı. Kare ve Etik yayınları yayın yöneticiliği yaptı. 2010 yılında rahatsızlanarak öldü.

Dursun Gümüşoğlu: 1956 yılında Erzincan ilinin, Refahiye içesinin Eskikonak Köyü'nde doğdu. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nden 1978 yılında mezun oldu. 1990 yılından bu yana Bektaşîlik, Bektaşî Edebiyatı ve tarihi konularında araştırmaları devam etmekte, 2001 yılından günümüze kadar aralıksız Osmanlıca divan, cönk, el yazması, metinlerden çeviri yapmaktadır.

Enver Behnan Şapolyo: 1900 tarihinde İstanbul' da doğmuştur. Şapolyo, ilk ve orta öğrenimini İstanbul Lisesi'nde yaptıktan sonra mütareke dolayısı ile Almanya›dan döndükten sonra öğretmen okuluna gitmiştir. Milli Mücadele'nin başlamasıyla Anadolu'ya geçerek Kağnı Kolları Komutanı olarak cepheye cephane taşıma görevini yapmıştır. İstanbul Üniversitesi Tarih Fakültesi'nde okumuş ve tarih öğretmeni olmuştur. Ziya Gökalp'in Amel-i İçtimayiat derslerine devam ederek Sosyolojiye çalışmıştır. 1922 yılında Öğüt Gazetesi ile Yenigün Gazetelerinde, 1924 yılında ise Son Telgraf, Cumhuriyet, Yeni Türkiye, Vakit, Akşam, Gece Postası, İkdam, Yeni Sabah gazetelerinde muharirlik yapmıştır. 1972 yılında hayata veda etmiştir.

Ercişli Emrah: 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Türk halk şairidir. Erciş kalesine bağlı bir Karakoyunlu köyü olan Ergans'ta doğmuştur. Erciş kalesinin başı Miroğlu'nun sazcısı Âşık Ahmet'in oğludur. İran ve Azerbaycan'ın batı kesimlerini gezerek gördüklerini arı bir Türkçe ile şiirlerine aktarmıştır.

Erdoğan Aydın: 1957 doğumlu. Gazeteci, yazar.

Erdoğan Çınar: 1957 yılında Sivas İmranlı'da doğdu. Orta öğrenimini 1976 yılında, Darüşşafaka Lisesi'nde tamamladı. 1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nü bitirdi. İstanbul'da serbest mimar olarak çalışmakta.

Esat Korkmaz: 1946'da Manisa/Demirci'de doğdu. Orman Fakültesi Fikir Kulübü Yönetim Kurulu ve son dönem Devrimci Gençlik Federasyonu (DEV-GENÇ) Genel Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu. 12 Mart sonrası Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKPC) ve DEV-GENÇ davalarından yargılandı. 1974 siyasal affıyla cezaevinden çıktı. 1976'da Orman Fakültesi'ni bitirdi. 1980'e değin Orman Bakanlığı'nın çeşitli birimlerinde çalıştı. 12 Eylül sonrası siyasal görüşleri nedeniyle görevine son verildi.

Esat Uras Bey: (1882-1957) Vefa İdadisi ve Mülkiye Mektebi'ni bitirmiştir. İzmit Maiyet Memurluğu, Bolu, İnebolu, Ahtabolu, Gevaş kaymakamlıkları, Emniyeti Umumiye Haber Alma Şube müdür yardımcılığı ve müdürlüğü, Siyasi Şube Müdür muavinliği, Emniyeti Umumiye müdürlüğü, Kars, Erzurum Reji Müdürlüğü, Rize mutasarrıflığı, TBMM'de birçok Amasya milletvekilliği ve III. Dönem Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti daimi üyeliği yapmıştır. 1953 yılında yayımladığı "Ermeni Sorunu: Dokuz Soru, Dokuz Cevap" adlı kitap, yayınlandığı günden beri, defalarca basılmış ve yabancı dillere çevrilmiştir.

Etem Xemgin: 1947 yılında Malatya'da doğdu. Ailesi kan davası nedeniyle 1964 yılında İstanbul'a göç etti. Liseyi ve hukuk fakültesini İstanbul'da bitirdi. Avukatlık yaptığı sıralarda 1980 darbesi oldu ve ailesiyle birlikte Avrupa'ya gitmek zorunda kaldı. Avrupa'da Kürt tarihi üzerine araştırmalar yapmaktadır.

Faik Bulut: 1950 yılında Kars'ta doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü öğrencisiyken okulu terk etti. 1972'de Filistin Kurtuluş Örgütü kamplarına katıldı. İsrail'in FKÖ kampına yönelik 1973 operasyonu sırasında yaralandı. MOSSAD tarafından 20 gün sorgulandıktan sonra İsrail yargı organları tarafından hapis cezasına çarptırıldı. 1980'e kadar ceza evinde kaldı. İsrail'de 7 yıl 2 ay tutuklu kaldı. Yazar olarak hayatını sürdürüyor.

Faik Reşit Unat: (1899-1964, İstanbul) Osmanlı tarihine ilişkin çalışmaları ve okul kitaplarıyla tanınan tarihçi ve yazar. 1917'de İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirdi. Uzun yıllar öğretmen olarak çalıştı. 1926'da Maarif Vekâleti neşriyat müdürlüğüne getirildi. 1940'ta Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu üyeliğinde ve Yüksek Öğretim genel müdürlüğünde bulundu. 1948'de Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ders vermeye başladı ve 1957'de emekli oldu.

Feridüddin Attar: İsmi, Muhammed bin İbrahim'dir. 1119 senesinde Nişabur'da doğdu. Nişabûrî ve Hemedanî nisbet edilip, Ferîdüddîn lakabıyla meşhur oldu. Bir müddet baba mesleği olan attârlık yapıp ilâç, esans îmâl edip sattığı için, Feridüddîn-i Attar diye tanındı. Kelâm, fıkıh, tefsîr ve hadis gibi din ilimleri üzerine eğitim aldı. 1229 senesinde Nişâbur'a gelen Moğol askerlerinden birinin kılıç darbesiyle öldü. Şadbâh kasabası yakınlarında defnedildi.

Fuad Dündar: 1971 doğumlu. Lisans eğitimini 1994 yılında İTÜ Petrol Mühendisliği'nde tamamladıktan sonra master eğitimini İstanbul Üniversitesi Balkanlar Ortadoğu ve Asya Gelişmeleri Bilim Dalı'nda yaptı. Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktorasını yarıda bırakıp, Paris Ecole des Hautes Etudes en Science Sociales okulundan doktora aldı.

Fuat Bozkurt: 1977'de Tercan'da doğdu. Ortaöğrenimini babasının memuriyetinden dolayı Göle, Sarıkamış ve Erzincan'da tamamladı. 1998-1999 yılında arkadaşlarıyla birlikte Erzincan'da yayınlanan Taşra dergisinin yayın kurulunda yer aldı. 2000 yılında yine Erzincan'da Le poete travaille dergisini çıkartmaya başladı. Resim ve şiir üzerine yazdığı yazılar pek çok ortak kitapta yer aldı. Denemelerinin toplandığı Şair Çalışıyor isimli kitabı Şiirden yayınları tarafından yayımlandı.

Gülağ Öz: 1952 senesinde Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde doğan Gülağ Öz, AÜ. İşletme Fakültesin'den mezundur. Uzun bir süre Türk Dünyası Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürlüğünü yürütmüştür. Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Vakfı ve Derneğini kuran Gülağ Öz, Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Vakfı ve Derneğini'nin başkanlığını, 2001 senesinden bu yana da Hüseyin Gazi Vakfının başkanlığı görevini yürütmektedir.

Habil Adem: Aslen Arnavut'tur. Asıl adı Naci İsmail Pelister'dir. Babası büyük ihtimalle "alaylı" bir askerdi. Elektrik mühendisi olmak için Almanya'ya gittiğini, felsefe doktoru olarak geri döndüğünü, Almanca, İngilizce ve Fransızca bildiği bilinir. Mevlanzade Rıfat'ın "Serbesti" gazetesinde gazeteciliğe başlar. Ardında 31 Mart vakası meydana gelir ve Mevlanzade Rıfat bu olaydan sorumlu bulunanlar bu durumdan dolayı gazete kapanır, Habil Adem yabancı dil bilmesi nedeniyle Devlet Emniyet Teşkilatı'nın tercüme bölümüne alınır.

Hacı Bayram-ı Veli: (Ankara, 1352 - 1429), Türk mutasavvıf ve şair. Safevî Tarikâtı büyüklerinden Hoca Alâ ad-Dîn Ali Erdebilî'nin talebelerinden olan Şeyh Hâmid Hâmid'ûd-Dîn-i Veli'nin müridi ve Bayramîyye Tarikâtı'nın kurucusudur.

Hamdullah Çelebi: Hacı Bektaş soyundan gelen Mehmet Hamdullah Çelebi 1826 yılında Vaka-i Hayriye olayı sırasında görevden alınıp Kırşehir de yargılanan Hacıbektaş Dergahı postnişi. Sonucu belli olan bir mahkemede günlerce yargılanmış, geceleri de işkenceye maruz kalmış ama yolundan dönmemiştir. Kadının idam kararını verdiği sırada gelen fermanla idam edilmeyip Amasya'ya sürgün edilmiştir. Yaptığı savunma Aleviliğin dünyaya ve İslama bakış açısı hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Hamza Aksüt: Alevi toplulukların tarihi alanında eserler veren Hamza Aksüt, 1958 yılında Malatya'nın Hekimhan ilçesine bağlı Davulku köyünde doğdu. 1981 yılında Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. Türkiye'de ve yurt dışında düzenlenen birçok sempozyuma araştırdığı alanla ilgili bildiriler sundu. Radyo ve televizyonlarda periyodik programlar yaptı. Birçok dergide makaleleri yayınlandı. Mezopotamya'dan Anadolu'ya Alevi Erenlerin İlk Savaşı BABA İSHAK, ALEVİLER Türkiye, İran, Irak, Bulgaristan ve Belgelerle PİR SULTAN adlı çalışmaları Yurt Kitap-Yayın tarafından yayımlandı.

Harabi: 1853-1917 yılları arasında yaşayan Harabi İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmet Edip'tir. Harabi sonradan şiirlerinde kullandığı mahlastır. Bazı şiirlerinde adı Edip olarak geçer. Bahriye Birlik katibi olan Harabi ömrünü İstanbul ve Rumeli'de geçirmiştir. 1861 yılında mücerred dervişlik almıştır. 1863 yılında Şahkulu tekkesi postnişinliğine nasbe-

dilmiştir. 22 yıl dedebabalık postunda aralıksız hizmet vermiştir. 1895 yılında pirevini bırakarak, Şahkulu Dergâhı'na çekilmiştir. 1907 yılında ölmüştür.

Hasan Reşit Tankut: 1891'de Elbistan'da doğdu. Mülkiye Mektebini bitirdi (1913). Kaymakamlık, mülkiye müfettişliği, milletvekilliği yaptı. A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde ders verdi. Türk Dil Kurumunda genel yazmanlık ve ikinci başkanlık yaptı. Dil sahasında verdiği eserlerinde Güneş-Dil Teorisi'ni savunmuştur. 18 Şubat 1980'de hayata gözlerini yummuştur.

Haşim Nezihi Okay: 1904'de Amasya'da doğdu. Trabzon İlköğretmen Okulunu bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden edebiyat öğretmeni belgesi aldı. Birçok il ve ilçede Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha çok halk edebiyatımız ve saz ozanlarımız üzerine çalışmalarıyla kendini tanıttı.

Hilmi Ziya Ülken: 1918 yılında İstanbul Sultanisi'ni ve 1921 yılında da Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi. Darülfünun-ı Osmani Edebiyat Fakültesi Beşeri Coğrafya Kürsüsü'ne asistan oldu. 1935'de İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nde Türk Tefekkür Tarihi Kürsüsü'ne doçent olarak atandı 1944 yılında profesör, 1957 yılında ordinaryüs profesör oldu. 1973'te A. Ü. İlahiyat Fakültesi'nden emekli oldu. Hilmi Ziya Ülken, 1938-1943 yılları arasında İnsan dergisini yayımladı ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi'ni yönetti. Ülken 5 Haziran 1974'te İstanbul'da öldü.

İlhan Cem Erseven: 1954'de Çorum, Alaca'da doğdu. İlk ve ortaokulu Alaca'da, lise ve yükseköğrenimimi Ankara'da tamamladı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nden mezun oldu. 1978'de EBK'da memurluğa, 1980'de de öğretmenliğe başladı. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'de Açık Öğretim Lisesi için televizyon eğitim programlarında senarist, tasarımcı ve yapımcı-yönetmen olarak çalıştı. 2008-2011 yıllarında YOL TV'de yöneticilik ve program sunuculuğu yaptı.

İzzettin Doğan: 1940 yılında Malatya'nın Kırlangıç köyünde doğdu. Babası, Avuçan Ocağı'ndan Hüseyin Doğan dede, annesi Baba Mansur Ocağı'ndan Seyit Süleyman dedenin kızı Elif Ana'dır. İlkokulun bir bölümünü Malatya Gazi İlkokulunda tamamladıktan sonra orta ve lise eğitimini Galatasaray Lisesinde tamamladı. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bitirdi. Cem Vakfı genel başkanı, Alevi Vakıfları Federasyonu onursal başkanıdır.

Leon Cahun: (1841, Alsace- 1900, Paris) Yahudi asıllı Fransız oryantalist ve yazar. Tarihi romanlar ve araştırma kitapları yayımlamıştır. "Gök bayrak" adlı romanı ile "Asya Tarihine Giriş, Türkler ve Moğollar" adlı eserleri vardır.

Lokman Perende: Ahmet Yesevi'nin yetiştirdiği bir sufi olduğu söylenmektedir.

Lütfi Kalell: 1939 yılında, Malatya'da doğdu. 1962'de Sebat gazetesini çıkartmaya başladı. Yazılarından dolayı çeşitli soruşturmalara uğradı. 12 Mart 1971 darbesinden sonra gözaltına alındı, Diyarbakır Sıkıyönetim emrine gönderildi. Ekim 1971 yılında, İstanbul'a göç etti. 1974 yılında, kurulan Türkiye Yazarlar Sendikası'nın ilk üyelerinden oldu. Bu örgütün Denetim ve Yönetim Kurullarında görevler yaptı. 1990 yılından bu yana Alevi-Bektaşi örgütlenmelerinde de yer alan Kaleli, öykü ve roman yazarlığına "Anadolu Aleviliği" üzerine araştırma yazarlığını da ekledi.

M. Fuat Köprülü: 4 Aralık 1890'da İstanbul'da doğdu. Ayasofya Rüşdiyesi'ni ve Mercan İdadisi'ni bitirdikten sonra Hukuk Mektebi'ne devam etti. 1909'da Fecr-i Ati topluluğuna katıldı. Ziya Gökalp'in çevresine girdikten sonra Milli Edebiyat akımını benimsedi; Türk tarihinin ilk dönemlerine kadar indi, ilk Türk topluluklarının tarih ve edebiyatlarını inceledi. Köprülü 1941'den sonra İslam Ansiklopedisi'nin yayımına katıldı. 31 Mayıs 1935'te yapılan Genel Seçimlerde Kars Milletvekili oldu. 1943'e kadar hem Milletvekilliğine, hem de İstanbul ve Ankara Üniversitelerindeki görevlerine devam etti. 28 Haziran 1966'da İstanbul'da öldü.

Mehmet Bayrak: 1948 yılında Kayseri- Sarız'a bağlı Dallıkavak köyünde doğdu. 1970'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Bölümünü bitirdi. İlk çalışmalarını Türkoloji üzerine yapan Bayrak 1971 yılından başlayarak çeşitli gazete ve dergilerde, yeni ve çağdaş Türk edebiyatına ilişkin yazılarını yayımlandı. Son dönemlerde Kürtlerle ve Alevilerle ilgili kitaplarını Özge Yayınları'ndan yayımlıyor.

Mehrdad R. Izady: 1963 doğumludur. İranlı-Kürt tarihçi, coğrafyacı ve yazar. Büyük Ortadoğu ve Kürtler ile ilgili, özellikle etnik ve kültürel konularda çalışmalar üretmiştir. Kürt bir baba ve Belçikalı bir anneden dünyaya gelmiştir. Kansas Üniversitesi'nde tarih, siyaset bilimi ve coğrafya bölümlerinden lisans, Syracuse, New York Üniversitesi'nde uzaktan algılama-kartografya ve uluslararası ilişkiler alanlarında iki yüksek lisans, Columbia Üniversitesi'nde Ortadoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü'nde ise doktorasını tamamlamıştır. Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa üzerine çok sayıda kitap ve makale yazmıştır. Bunlar arasında Türkiye'de "Kürtler" adıyla yayınlanmış bir kitabı vardır. Çeşitli inanç sistemlerini "Yezdânizm" adı altında toplayarak "Yezdân'îyye" neolojizmini oluşturmuştur.

Musa Serdar Çelebi: Ülkücü hareketin önde gelen isimlerinden biri olmakla beraber Adı Mehmet Ali Ağca ile birlikte Abdi İpekçi ve Papa suikastine karıştığı iddiasıyla 1982-1986 yılları arasında Roma'da yar-

gılandı. Delil yetersizliğinden serbest kaldı. Alparslan Türkeş tarafından Avrupa Demokratik Ülkücü Türk Federasyonu ve Avrupa Türk İslam Kültür Dernekleri Birliği (ATİB) Genel Başkanlığı'na getirildi. Türkeş'in ölümünden sonra bir dönem Muhsin Yazıcıoğlu'nun Büyük Birlik Partisi'nde yer aldı.

Mustafa Nihat Özön: (1896-1980) İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirerek öğretmen olmuş, değişik liselerde görev yaptıktan sonra 1931 yılında, 30 yıl görev yaptığı Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliğine getirilmiştir.

Namık Kemal Zeybek: 1944 yılında Bayburt'un Kitre köyünde doğdu. 1966 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1977 yılında Gün Sazak'ın Gümrük ve Tekel Bakanlığı döneminde, bu bakanlıkta müsteşarlık yaptı. 1987 yılında Anavatan Partisi'nden İstanbul Milletvekili seçildi. 1989-1991 yılları arasında Kültür Bakanı oldu. 1994-1995 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı görevinde bulundu. 1995 yılında DYP'den İstanbul milletvekili olarak tekrar meclise girdi ve 1997 yılına kadar devlet bakanlığı yaptı. 2007 Ocak ayında BBP'ye geçti ve bu partide ilk önce Genel Başkan Başdanışmanlığı ve sonra Genel Sekreter oldu.

Naşit Hakkı Uluğ: 1902 yılında İstanbul'da doğdu. Darülfünun Hukuk Şubesi mezunudur. Vakit Gazetesi Ankara Muhabirliği, Hâkimiyeti Milliye Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Üyeliği, Hilâl-i Ahmer, Himaye-i Etfal Cemiyeti ve Tayyare Cemiyeti Kurucu Üyeliği, Ankara Belediye Meclis Azalığı, Türk Matbuat Cemiyeti Kurucu Üyeliği ve Genel Sekreterliği, TBMM IV. Dönem ve V. Dönem Kütahya Milletvekilliği, V. Dönem TBMM Baskanlık Divânı Kâtip Üyeliği yaptı. 27 Nisan 1977'de öldü.

Nurettin Caca: Selçuklular döneminde Keyhüsrev zamanında Kırşehir emiri Nurettin Cibril Bin Cacabey (d.1240 İskilip, ö.1301), Türk devlet adamı. Kırşehir'de devrin fakültesi gözüyle bakılan Caca Bey medresesini yaptırmıştır. Yönetim işlerinde Türkçe konuşan ve yazışmalarında Türkçe kullanan Caca Bey, bu öğretim kurumunda da Türk dilinde eğitim verilmesini sağlamıştır.

Ömer Lütfi Barkan: 1902 senesinde Edirne'de doğdu. İlk tahsilini Edirne Numune Mektebinde gördü. Edirne Muallim Mektebini bitirdikten sonra üç yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1923'te İstanbul'a giderek Yüksek Muallim Mektebine girdi. Daha sonra Darülfünun Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünü bitirdi. 1933 senesinde Edebiyat Fakültesi Türk İnkılap Tarihi Kürsüsü doçentliğine getirildi. 1939'da doçent oldu. 1941 Şubatında profesörlüğe yükseltildi. 1950'de İktisat Târihi Kürsüsü baş-

kanı oldu. 1950-1952 yılları arasında İktisat Fakültesi dekanlığı yaptı. 1955'te Türk İktisat Târihi Enstitüsünü kurdu. Emekli oluncaya kadar bu enstitünün müdürlüğünü yürüttü. 1979'da İstanbul'da öldü.

Orhan Şaik Gökyay: 1902 yılında İnebolu'da doğdu. Ankara İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. İlkokul öğretmenliği yaptı. Yükseköğrenimini İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Öğrenci müfettişliği görevinde bulundu. Son olarak da İstanbul Eğitim Enstitüsü›nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 2 Aralık 1994 tarihinde vefat etti.

Orhan Türkdoğan: 1928 yılında Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini bu ilde tamamladı. 1955 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe ve Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. 1955-59 yılları arasında Malatya Lisesi felsefe öğretmenliğinde bulundu. 1959 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji asistanlığına atandı. 1962 yılında doktor, 1967 yılında doçent, 1971 yılında profesör unvanını aldı. 1985-1995 yıllarında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin kuruluşunda görev aldı.

Rıza Aydın: Şarkışlanın Emlek bölgesi Kaymak köyünde 1956'da doğdu. Baba tarafı Yakup Abdal, Anne tarafı ise Mazlum Abdal Ocağı'nın Aculu kolundan olduğu için Aculu soyadını taşır. 1970'li yıllarda Sosyalist mücadeleyle tanışmış yaşadığı cezaevi sürecinde de Alevilik üzerine araştırmalar yapmıştır.

Salih Zeki Aktay: 1896 yılında Şarkîkaraağaç'ta doğdu. Yazdığı şiirlerle Türk edebiyatında Nev-Yunanîlik cereyanının temsilcisi olarak tanınmıştır. Aktay, şiirin yanı sıra hikâyeler de yazmıştır. Yazdığı Hallâc-ı Mansûr adındaki oyun da o devirde edebiyat mahfillerinde akis bulmuştur. Kitaplarından başka, birçok mecmuada makale ve tercümeleri de yayınlanmıştır. 1971'de İstanbul'da öldü.

Seyfi Cengiz: 1949 yılında Tunceli'nin Xeçe köyünde doğdu. Tunceli Yapı Sanat Enstitüsü'nü bitirdi. İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinden mezun olduktan sonra inşaat mühendisi olarak Tunceli YSE Müdürlüğü çalıştı.1974 sonrasında devrimci 'Kurtuluş' grubunun oluşumuna katkıda bulundu. Kürt sorunu etrafında beliren görüş ayrılıkları nedeniyle 1978 yılında Kurtuluş'tan ayrıldı ve Tekoşin dergisini çıkardı. 1985 yılından sonra Londra'da yaşamaya başladı.
Talat Paşa: 1874 yılında Edirne'de doğdu. İlköğrenimini Vize ilçesinde yaptı. Edirne Askeri Rüştiyesi'ni bitirdi. Sultan İkinci Abdülhamid'e karşı mücadele eden Jöntürklerin çalışmalarına katıldı. İttihat ve Terakki Fırkası adını alan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti›ni kurdu. Selanik'te mason locasına girdi. Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinde İçişleri Bakanlığı'na ge-

tirildi. Babıali Baskını'nı düzenleyenler arasında yer aldı. Edirne'nin Bulgar işgalinden kurtarılmasından sonra yapılan barış görüşmesine birinci delege olarak katıldı. 1917 yılında sadrazamlığa yani başbakanlığa getirildi. Temmuz 1918'de sadrazamlıktan ayrıldı. Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti için büyük bir yenilgiyle sonuçlanmasından sonra Almanya'ya gitti. 1921 yılında bir Ermeni komitacısı tarafından öldürüldü.

Sinan Meydan: 1975'de Artvin'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Artvin ili Şavşat ilçesinde yapmıştır. Yükseköğrenimini 1993-97 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde tamamlamıştır. 1997 yılından beri Eski Türk Tarihi, Atatürk ve Cumhuriyet tarihi üzerine araştırmalar yapmakta olan Meydan, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarih Ana bilim Dalında master yapmıştır.

Şükrü Kaya: 1883'de İstanköy'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanköy'de yaptı. Midilli İdadisi'ni bitirdi. İstanbul'a giderek Galatasaray Sultanisi'ne girdi, Hukuk Mektebi'ne devam etti. 1908 yılında Hukuk Mektebi'ni bitirdi. Hariciye Nezaretinde kâtiplikle devlet hizmetine başladı. Mondros Mütarekesinden sonra İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine girerek dış ilişkiler bölümünde çalıştı. Milli Mücadele için yaptığı çalışmalar yüzünden tutuklanarak İstanbul'daki Bekirağa Bölüğüne gönderildi. İstanbul'un işgalinden sonra Malta'ya sürüldü. Bir süre İtalya ve Almanya'da kaldıktan sonra Anadolu'ya geldi ve Milli Mücadeleye katıldı. Cumhuriyet tarihinde en uzun süre İçişleri Bakanlığı yapan siyasetçidir. Bu arada CHP Genel Sekreterliğine de getirilmişti ama Atatürk'ün vefatından sonra Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü, Başvekil Celâl Bayar'dan, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya ve Hariciye Vekili Dr. Tevfik Rüştü Aras'ın derhal istifa etmelerini istemesi üzerine 11 Kasım 1938'de bakanlık görevinden ayrıldı. Şükrü Kaya 1959 yılında İstanbul'da öldü.

Süleyman Paşa: "Rumeli Fatihi" diye anılan Osmanlı şehzadesi. Orhan Gazi'nin büyük oğludur. İznik'in ve İzmit'in alınışında bulundu. Süleyman Paşa, 1356'da Ece, Gazi Fazıl ve Evrenos beyler ile birlikte kuvvetli bir donanmayla Çimbi'ye geçti. Çimbi, Ayosolonia, Od Köklük, Exanül kaleleri alındı. Süleyman Paşa Bolayır'ı da ele geçirerek burayı üs yaptı. Osmanlı kuvvetleri Malkara, İpsala ve Dimetoka'ya kadar akınlar yaptılar. Bu başarıları üzerine Gelibolu tekfuru, kaleyi Süleyman Paşa'ya teslim etti. Süleyman Paşa, Anadolu'dan getirdiği Türkleri buralara yerleştirdi. Bolayır yöresinde avlanırken atından düşerek öldü.

Süleyman Zaman: 1956'da Divriği'de doğdu. Uzun bir süre kütüphane memurluğunda bulundu daha sonra özel sektörde muhasebecilik yaptı. Halk edebiyetina yönelik çalışmalar yürüttü, kitaplar yazdı. Ok Meydanı Hacı Bektaş Kültür Vakfın'da çalıştı.

Tahsin Mayatepek: 1882'de Edirne'de doğan Tahsin Mayatepek'in babası Afyonlu Kara Ömer Vehbi Paşa, annesi Boşnak Gülsün Hanım'dı. Aile o zamanlar Sarhoşoğulları olarak anılıyordu (bugün Mayatepek). Tahsin Mayatepek babaları gibi asker olan iki kardeşinin, aksine tarihçi ve diplomattı. Enver Paşa'nın Sultan Vahdettin'in kızı Naciye Sultan ile olan evliliğinden olan kızı Türkan Sultan ile evlenmişti.

Turgut Öker: 1961 yılında Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı İslim Köyü'nde doğdu. Uzun süre Almanya'da yaşadı. 1992-1993 yılında Hamburg Alevi Kültür Merkezi Başkanlığı, 1993'den 1996'ya kadar Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu (AABF) Genel Sekreterliği yaptı. 2002 yılından beri de Avrupa Alevi Birlikleri Konfederasyonu Genel Başkanlığı yapıyor.

Von Der Goltz: (1843-1916) Osmanlı ve Alman ordularından Mareşal rütbesi alan Prusyalı asker ve yazar. Doğu Prusya'nın Bielkenfeld kentinde doğdu. Kutülamare Kuşatması sırasında tifüs'e yakalanarak Bağdat'ta vefat etti.

Yusuf Ziya Yörükan: (1887-1954) Cumhuriyet dönemi bilim adamı ve ilahiyat profesörüdür. Özellikle Anadolu'daki Alevilik üzerine saha çalışması yapmakla görevlendirilmiştir. Şamanizm ve Alevilik arasındaki bağlantılar kurmaya çalışmıştır. Bediüzzaman ve talebelerinin yargılandığı Denizli Mahkemesinin, Ankara Ağır Ceza Mahkemesi üyelerinden Emin Böke başkanlığında oluşturulan bilirkişi heyetinde Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere Heyetinin temsilcisi olarak yer almıştır.

Ziya Gökalp: 1876 tarihinde Diyarbakır'da doğmuş, 1924 yılında İstanbul'da ölmüştür. Babasının adı Mehmet Tevfik Efendidir. Doğum esnasında eve gelen bir hocanın isteği üzerine kendisine Mehmet Ziya Adı verilmiştir. İlk tahsilinden sonra Diyarbakır Askeri Rüştiyesine devam etmiştir. Türkçülük akımının en büyük temsilcisi olmuştur.

Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu: 1901 yılında Erzurum'un Tortum ilçesinin Çamlıyamaç Köyünde doğdu. Asıl adı Ahmet Halil'dir. İlköğrenimini Erzincan ve Hakkâri'de yapmıştır. Malatya İdadisinden sonra Kayseri Sultanisinde başladığı öğrenimine İstanbul Gelenbevi Sultanisinde devam ettikten sonra edebiyat fakültesini bitirdi. 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde İçtimaiyât ve Ahlak Doçentiğine atandı. 1937 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyoloji ve Komün Bilgisi Doçentliğine atanan Fındıkoğlu, 1941 yılında profesör oldu. 1947-1949 yılları arasında İktisat Fakültesi Dekanlığı görevinde bulundu. 1973 tarihinde emekli oluncaya kadar bulunduğu fakültede kürsü başkanlığını sürdürür.

KAYNAKÇA

Mim Kemal Öke, **Kızılelma Sürgündeki Sevda**, İrfan Yayınları, Ocak 1993, İstanbul.

Ahmet Yaşar Ocak, **Babailer İsyanı**, Dergah Yayınları, Aralık 1980

Ahmet Yaşar Ocak, **Babailer İsyanı**, Dergah Yayınları, Aralık 2011

Ahmet Yaşar Ocak, **Dede Garkın ve Emirci Sultan**, Gazi Üniversitesi Yayınları, 2011

Baha Said Bey, **Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri**, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yay., 2. Baskı, Mayıs 2006 İstanbul,

Baha Said Bey, **Türkiye'de Alevi-Bektaşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri**, Hazırlayan İsmail Görkem, Kitabevi Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 2006 İstanbul

E. Xemgin, **Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi**, Berfin Yayınları, 2. Basım, Haziran 1998

Erdoğan Çınar, **Alevilerin Gizli Tarihi**, Kalkedon Yayınları, 9. Basım, Ocak 2008, İstanbul

Erdoğan Çınar, **Aleviliğin Gizli Tarihi**, Chiviyazıları Yayınevi, Eylül 2004 İstanbul

Erdoğan Çınar, **Aleviliğin Kökleri,** Kalkedon Yayınları, İkinci Basım, Nisan 2008

Esat Korkmaz (Editör), **Uyur İdik Uyardı İrene Melikof,** Demos Yayınları, Kasım 2009

Esat Korkmaz (Yayına Hazırlayan), **Nejat Birdoğan Anısına "Gülyüzlüm Merhaba"**, Alev Yayınları, Nisan 2008 İstanbul

Esat Korkmaz, **Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü**, Batınilik Maddesi, Anahtar Kitaplar, Genişletilmiş Dördüncü Basım, Eylül 2005

Esat Korkmaz, **Anadolu Aleviliği**, Berfin Yayınları, Nisan 2000

Esat Korkmaz, **Hıristiyanlığın Lanetlileri ya da Günah Yaşamın Günahkarları Katharlar,** Demos Yayınları, Mayıs 2013

Esat Korkmaz, **Kitap-Yol Rehberi Gülbanklar-Erkanlar**, Demos Yayınları, Temmuz 2009

Fevziye Abdullah Tansel, **Ziya Gökalp Külliyatı I**, Şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989 Ankara

Fuat Dündar, **Modern Türkiye'nin Şifresi**, İletişim Yay., 2008 İst

H. Craig Melchert (Derleyen), **Luviler**, Kalkedon Yayınları, Eylül 2010 İstanbul

Hamza Aksüt-Ünsal Öztürk-Hasan Harmancı, **Alevi Tarih Yazımında Skandal-Erdoğan Çınar Örneği**, Yurt Kitap-Yayın, 2. Baskı Haziran 2010 Ankara

Hamza Aksüt, **Aleviler, Türkiye-İran-Irak-Suriye-Bulgaristan**, Yurt Kitap-Yayın, 4. Baskı 2012

Hamza Aksüt, **Belgelerle Pir Sultan**, Yurt Kitap-Yayın, Temmuz 2014 Ankara

Hamza Aksüt, **Mezopotamya'dan Anadolu'ya Alevi Erenlerin İlk Savaşı (1240) Baba İshak,** Yurt Kitap-Yayın, Nisan 2013

Hasan Reşit Tankut, **Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında**, Ulus Basımevi, 1938 Ankara

Hasan Reşit Tankut, **Zazalar Üzerine Sosyolojik Tetkikler**, Kalan Yayınları, Nisan 2000

Hasan Reşit Tankut, **Zazalar ve Sosyolojik Tetkikler**, Kalan Yay., Nisan 2000

İbrahim B. Abdullah El-Hazimi, **Yedi Hadis İmamının İttifak Ettiği Hadisler**, Çeviren Hanifi Akın, Karınca Yayınları, 2005 İstanbul

İrene Melikoff, **Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe**, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, Ağustos 2004 İstanbul

İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları

İsmail Doğan (Yrd. Doç. Dr.), **Mayalar ve Türklük**, Ahmet Yesevi Üniversitesi yayınları, (http://yayinlar.yesevi.edu.tr/static/kitaplar/mayalar_e_book/kitap/mayalar_ve_turkluk.pdf)

İsmail Özmen-Yunus Koçak (Hazırlayan), **Hamdullah Çelebi'nin Savunması, Bir İnanç Abidesinin Çileli Yaşamı**, 2007 Ankara

İzady, **Bir El Kitabı Kürtler**, Doz Yayınları, I. Baskı Ağustos 2004 İstanbul

Janet Hamilton-Bernard Hamilton-Yuri Stoyanov, **Hristiyan Düalist Heretikler**, Yurt Kitap-Yayın, Kasım 2011 Ankara

Kemal Derin, **Şahdiz**, Destek Yayınları, Eylül 2012 İstanbul

Kemal Üçüncü, **Ahmet Edib Harabi Baba Divanı I**, Alevilik Araştırmaları Dergisi Yayınları, Aralık 2012 Ankara

Lütfü Kaleli, **Şah Hatayi ve Pir Sultan**, Alev Yay., Temmuz 2006 İstanbul

M. Sıraç Bilgin, **Zarathuştra**, Berfin Yayınları, genişletilmiş 2. Baskı, Temmuz 2003 İstanbul

Mehmet Bayrak, **Alevilik-Kürdoloji-Türkoloji Yazıları**, Özge Yayınları

Mehmet Bayrak, **Ezidi-Kızılbaş-Yaresan Kürtler**, Özge Yayınları

Mehmet Bayrak, **Ortaçağ'dan Modern Çağ'a Alevilik**, Özge Yayınları

Mertol Tulum (Prof. Dr.), **Tarihi Metin Çalışmalarında Usul-Menakıbu'l Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme**, Deniz Kitabevi Yayınları, 2000 İstanbul

Naşit Hakkı Uluğ, **Derebeyi ve Dersim**, Kaynak Yayınları, Eylül 2011 İstanbul

Naşit Hakkı Uluğ, **Tunceli Medeniyete Açılıyor**, Kaynak Yayınları, Mayıs 2007 İstanbul

Nejat Birdoğan, **Anadolu Aleviliği'nde Yol Ayrımı İçerik-Köken**, Mozaik Yayınları, Ekim 1995 İstanbul

Nejat Birdoğan, **Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi Ocaklar-Dedeler-Soyağaçları**, Mozaik Yayınları, İkinci Basım Ekim 1995 İstanbul

Nejat Birdoğan, **Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik**, Kaynak Yayınları, Altıncı Basım Ekim 2010 İstanbul

Nejat Birdoğan, **İttihat-Terakki'nin Alevilik Bektaşilik Araştırması (Baha Said Bey)**, Berfin Yayınları, 2. Basım, Ekim 1995 İstanbul

Noah Kramer, **Sümerler**, Kabalcı Yayınevi, Eylül 2002 İstanbul

Orhan Türkdoğan (Prof. Dr.), **Alevi Bektaşi Kimliği-Sosyo-Antropolojik Araştırma-**, Timaş Yayınları, Birinci Baskı 1985, IV. Baskı 2004

Orhan Türkdoğan (Prof. Dr.), **Türk Toplumunda Zazalar ve Kürtler**, Timaş Yayınları, Mayıs 2008 İstanbul

Ramazan Altıntaş (Prof. Dr.), **Harran Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996

Sinan Meydan, **Atatürk ve Kayıp Kıta Mu**, İnkılap Yayınları, 14. Baskı, 2008 İstanbul

Sinan Meydan, **Atatürk ve Kayıp Kıta Mu 2**, İnkılap Yayınları, 2008 İstanbul

Strabon, **Geographika- Antik Anadolu Coğrafyası** Kitap: XII-XIII-XIV

Tacül Arifin Es-Seyyid Ebu'l Vefa Menakıbnamesi-Yaşamı ve Tasavvufi Görüşleri

Ünsal Öztürk, **"Gizli Bilgilerin Sahipleri" ve Aleviler**, Yurt Kitap-Yayın, Üçüncü Baskı Şubat 2014 Ankara

Ünsal Öztürk, **Alevilerin Büyük Sırrı,** Yurt Kitap-Yayın, 7. Basım, Temmuz 2013 Ankara

W. M. Ramsay (Prof.), **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, Milli Eğitim Basımevi, 1961 İstanbul

Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, Elips Kitap, 3. Baskı, Mayıs 2011 Ankara

Gazete ve Dergiler

Yol Dergisi, Sayı 6, Ağustas 2000

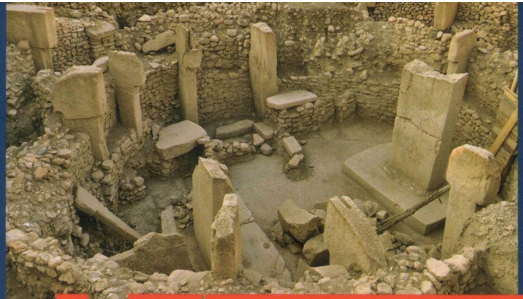
Yeni Aktüel Dergisi, Aralık 2006

Siyah Beyaz Gazetesi, 18 Ağustos 1995

Evrensel Gazetesi - 06.05.2001

İnternet

kuran.gen.tr
alevihaberajansi.com
milliyet.com.tr
igridsevdasi.com
haydaralibaba.wordpress.com
tr.wikipedia.org
radikal.com.tr
sondakika.com
sabah.com.tr
alevinet.com
alevi-fuaf.com
ticino-alevileri.com
gencaleviler.com
lib.utexas.edu
usdusunveotesi.net
forumgazetesi.com
hemsut.net
zohreanaforum.com
youtube.com

YURT KİTAP-YAYIN

ÜNSAL ÖZTÜRK

EZDAN DİNİ

Kendine has bir kozmogoniye sahip olan Ezdan dini Sırr-ı Hakikattır.

Büyük Ezdan dininin bugünkü parçaları Ezidilik, Alevilik, İsmaililiktir.

Alevilere (Ehli Hakklar), başkaları tarafından Tahtacı, Çepni, Rafizi, Sırtısarı, Alevi-Bektaşi, Bektaşi, Nalcı, Sıraç, Kızılbaş, Ali İlahi, Şabak, Kakai, Nusayri, Goran, Haşhaşi gibi adlar da takılmaktadır.

Büyük Ezdan Dini'nin oluşum yeri Yukarı Mezopotamya'dır.

Ezdan dininin sahibi Hüda'dır. O, Hakk diye de anılır. Arş'ı Kürş'ü yapmış, yerlerine yerleştirmiş ve ilahi yerine çekilmiştir.

Hakk, alın yazısından, kaderden, şanstan, talihten sorumlu değildir.

Ezdan dininin asli unsuru insandır. Hakk spermaya ruh olmuş insan gönlüne gelmiştir.

Ezdaniliğin ibadethaneleri cemevleri, cemhaneler, tapınaklardır.

ISBN: 978-605-5290-21-4

9 786055 290214

THG 0547753 DAC